

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkeszti és kiadja:
Az ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

Beköszöntő.

A Magyar Tanító története.

Zászlóbontás.

A magyar polgáriskolai tanárság elhelyezkedése a szlovenszkói ált. magyar tanítóegyesületben.

Felhívás a magyar középiskolai tanársághoz.

A magyar szakiskolák.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítói Egyesület alapszabályai.

Aktualitások.

Hivatalos rész.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS.

A

MAGYAR TANÍTÓ

a szlovenszkói magyar: elemi, polgáriskolai, középiskolai és szakiskolai tanítók, tanárok félhivatalos lapja s egyelőre kéthetenként megjelenő revüje, amely a szlovenszkói magyarság oktatóinak, iskolafentartóinak, tanügybarátainak mindenre kiterjedő, minden irányban tájékoztató kulturkalauza addig is, míg az országos magyar tanítóegyesület megalakul, amelynek hivatalos közlönye leend.

Előfizetési ára egész évre 40 kor.,
félévre 20 kor., negyedévre 10 kor.
Számonként 2 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Komárno, Jókai-u. 16.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

Beköszöntő.

A magyar tanítók és tanárok az új államalakulatban még szervezetenül és télován állanak s ez az oka, hogy azokat az előnyöket, amiket cseh és szlovák kartársaik már az átcsoportosítás új miliójében majdnem zökkenő nélkül élvezik is, ők még mindig nélkülözik és Mohamed koporsója módjára lebegnek a két hegy között, amiket az előd- és utódállam között a világegés nyomán a nagy összeomlás duzzasztott.

Addig, amíg a ratifikálás meg nem történt, sok minden érthető volt. Ma már azonban akár felülről lefelé, akár alúlról fölfelé minden bizalmatlanságnak, ingadozásnak és egyoldalúságnak meg kell szünnie. És hogy azt se mondhassák, hogy politizálunk, azért alapítottuk meg ezt a lapot, ahol pro domo tárgyilagosan vitatunk meg minden sérelmet, gazdasági kérdést s kezet fogva a felsőbbbséggel, közösen munkálkodunk a közös tulajdont képező kulturán, amelynek a kipróbált magyar tanítóság ahogy a múltban, úgy a jövőben is számottevő apostoli munkása s érdemes munkája a legméltányosabb értékelésre méltó kovása leend.

Magyar kartársak! iskola és rangkülönbség nélkül tömörüljetez e közös magyar kulturlobogó alá, senki el ne maradjon, mert nemcsak faji hovatarozandóságunk nagy érdekeiről van szó, hanem igazán

hamleti űr tátong előttünk: a lenni vagy nem lenni nagy kérdése.

Kartársak!

A frázisok ideje elmúlt, a létért való kiüzdelem egyénileg, a fajfentartás pedig nemzetiségi tekintetben rak mázsás súlyokat vállainkra. De azért elszánt önérettel vállaljuk, mert magyarok, mert tanítók vagyunk, az elárvult magyarság tanítói, oktató és vigasztaló apostolai, akik előtt ezeréves dicső múltunk, oldott kéve módjára széthullt kulturája eseng halgatagon, tőlünk várván újra való talpraállítását, feltámadását.

Versailles, Saint Germain, Sanremo, Trianon egy-egy fekete állomás, ha visszapillantunk, de előttünk világít a magyar kultúra ezer meg ezer szellemi nagysága, mint megannyi ívlámpa a világfelfordulás mai nagy éjszakájában. És nem csüggedünk el. új erőre kapunk, új lélegzet tágítja tüdőnket, új akarások, vágyak telítik agyunkat, szívünket.

A helyzet adva van, az új áramlat ellen úszni nem lehet, illeszkedjünk belé, kezét fogva ezeréves szlovák testvéreinkkel, fel a fejekkel, előre!

Kérjen mindenki minél előbb mutatványszámot, küldje be valamennyi ismert magyar kartársainak pontos névsorát, hogy egy hiteles sematizmus összeállítására minél előbb módunkban legyen, valamennyi elemi-, közép- és szakiskoláról, valamint Szlovenszko és Ruszinszko valamennyi magyar oktatójáról addig is, amíg a legrövidebb időn belül az egyetemes, országos egyesületünk is megalakul és lapunk, mint annak a hivatalos közlönye, kulturlobogója hirdeti fennen és állandóan, mely szerint:

— Nyelvében él a nemzet!

Szendrey Imre.

A „Magyar Tanító“ története.

— *Lapunk megalakulása.* —

Pedagógusokból álló kis csoportot hozott együvé egy közös célra való törekvés mult év december 30-án, Komárom városában.

Oldódjék meg végre a kérdés, váljék valóra az óhajtás, hogy a szlovenszkói magyar tanítóságnak magyar nyelvű szaklap jusson kezébe.

Az egybegyűltek figyelemmel hallgatták az erre vonatkozó előterjesztést.

Eszerint a lap egyelőre, mint a tanfelügyelőség félhivatalos lapja szerepelne. Pontos a megalapítás azért, mert anyyira nincs kilátás arra, hogy a tanítóság azon óhaja, hogy a tanügyi rendeletek magyar nyelven is megjelenjenek, valóra váljék, hogy még az iskolai referátumnak ily természetű szlovák nyelvű lapja, a „Zprávy“ is megszűnik. Tehát kívánatos s a magyar tanítóság érdekében álló volna, hogy a magyar tanügyi szaklap mielőbb megjelenék.

Kovács Alajos (Nyitra negyed) hangsúlyozta, hogy független lapra van szükségünk, mert félhivatalos lap bizonyos mértékben nélkülözi a teljes függetlenséget s ha majd a magyar tanítók egyesülete megalakul, most létesítendő lapunknak az egyesület független lapjává kell lennie. Megnyugtattuk azonban azon kijelentésre, hogy a magyar tanügyi lap vezetésére és fentartására irányuló s a mai értekezlet által hozott határozatok csak ideiglenes jellegűek, azokon változtatni vagy azokat véglegessé tenni csak a leendő tanítóegyesületnek fog jogában állani. A lap érdeke azonban azt kívánja, hogy azután is nexusban maradjon a tanfelügyelőséggel.

Lakatos Károly indítványt terjesztett be a lap fennállásának a biztosítására. Ez indítványból kifolyólag kifejecesedett a felfogás, hogy minden magyar tanító tartsa kötelességének, hogy addig agitáljon, míg iskolafenntartóját rá nem bírja a lap megrendelésére. Továbbá: tartsa minden tanító is kötelességének, hogy a lapra előfizessen s az prosperálni fog. Nincs is más módja a lap függetlenítésének, mintha az saját erejére támaszkodik. Remélhető is, hogy minden magyar tanító erkölcsi kötelességének fogja tartani, hogy a magyar tanügyi szaklap ott legyen a könyvtárában; a magyar iskolák

fenntartói pedig saját érdekükben állónak fogják tartani a lap megrendelését, mert abban fogják megtalálni az iskolákra vonatkozó rendeleteket magyar nyelven. A felemelt beiratási díjak és a könyvtáralap fedezetet nyújtanak a lap előfizetésére.

Marcza György felfogása abban csúcsodott ki, hogy meg kell ragadnunk minden alkalmat, mely a lap fenállását lehetővé teszi, nem szabad lemondanunk a felvetett tervek alapján való törekvésről. Végre miní elnök kimondja a határozatot, hogy az egybegyűlték a lap szükségességét állítják, a két első szám megjelenéséhez szükséges kétezer koronáért az anyagi felelősséget elvállalják és megalapítják az egész szlovenszkói magyar tanítóság részére a „Magyar Tanító” című magyar tanügyi szaklapot.

Ezután a szerkesztés kérdését intézték el az egybegyűlték.

Állandó munkatársakul jelentkeztek: Kovács Alajos, Weiss Kornélia, Szabó János, Kanozsay József, Virsik János, Ivanics Andor, Timár Gyula, Banai Tóth Pál, Alt Lajos, Pethes Béla, Kőrös Imre, Nemcsik Béla.

Felelős szerkesztőnek Lakatos Károly *Weiss* Kornéliát ajánlotta, mint ki már volt is szerkesztő s a technikai részt is érti. Minthogy a felelős szerkesztőség betöltésére vonatkozó indítványt Weiss Kornélia nem fogadja el, az értekezlet Banai Tóth Pálból, Kőrös Imréből, Kanozsay Józsefből, Weiss Kornéliából, továbbá Homma Jolán és Mitterholzer Ágoston fordítókból álló szerkesztőbizottság alakítását határozza el, míg a szerkesztésért való felelősséget Jezó Márton tanfelügyelő vállalta.

Magyar tanítótestvéreink! Ime ez a lap megalapításának rövid története, a krónikás szárazságával, de hűségével is előadva.

Kerültünk a szavunkban minden páthoszt, minden külső díszit.

Azt akartuk (és valljuk, hisszük is, hogy úgy legyen), hogy minden érzelemre való hatás nélkül ébredjen fel bennetek a tűz, mely minket is hevít.

Ebből a tűzből csap fel a lángja annak a szeretetnek, mely arra fog sarkalni, biztatni bennünket, hogy tanítói és nevelői munkánkban közös tárgyalások, megbeszélések alapján, kiforrott elvek szerint járjunk el és hogy anyagi és egyéb

érdekeinkben egymást vállalva támogassuk s az adott új formák között egymással erősen kezelt fogva, megalkossuk az összetartozandóságnak azt a konglomerátját, melynek kötőanyaga a szeretet s melyet azért semmiféle csákánnyal sem lehet összetörni.

Ezért van szükségünk e lapra.

Ti is érzitek azt bizonyára és várni fogjátok, hogy elvigye közéttek, ébrentartsa benneteket a tudatot: magyar tanítók vagyunk, egytíve tartozunk, közös munkában, közös akarattal egy cél felé kell törekednünk.

Testvéreink! Fogadjátok meleg kézsorításunkat!

Zászlóbontás.

Nekünk tanítóknak kezdettől fogva az volt és mindörökké az lesz a kötelességünk, hogy a kultúra felvirágzásán becsülettel munkálkodjunk. A köztársaság alkotó elemét több mint egy millió magyarság is képezi, akik közé mi is tartozunk. Természetes, hogy magyarvoltunk ebben a köztársaságban különösen a magyar kultúra istápolására kötelez. Olyan magyar kultúra istápolására, mely az általános emberszeretet jegyében nyilvánul. És amikor a magyar népiskolákban az égsugarait hordjuk le erre a földre és neveljük valláserkölcsei alapon a gondolkodó polgárok táborát, a munkánk célja azonos a demokratikus alapon álló köztársaság közművelődési törekvéseivel. Ebben a munkánkban szabadságot kérünk és várunk. Nem korlátnélküli szabadságot, hanem azt a szabadságot, mely minden honpolgárt megillet, amely szabadság az általános emberszeretettel nem ellenkezik és a kölcsönös megértés munkáját végzi.

Kulturális munkálkodásunkban ragaszkodunk nyelvünkhöz, mert csak ezzel tudjuk fejleszteni az értelmet, nemesíteni a szívet, lelkesíteni a csüggedőt, bátorítani a tétovázót. Ezzel a nyelvvél tudjuk mondani tanítványainknak: Féljétek az Istent, teljesítsétek kötelességeiteket! Ehhez emberi jogunk van, ennek sérthetlenségét elismerik nyilatkozatainkban a köztársasági elnöktől kezdve minden rangú kormányzati férfiak.

seink becsületessége, követeléseink jogossága kibírja a nyilvánosságot. Ezeket pusztá zúgolódással, kabátunk ujjában ökölbe szorított kézzel soha meg nem valósíthatjuk.

Kartársak! Olvassátok el értekezletünk jegyzőkönyvét és alapszabály tervezetünket s aztán közöljétek velünk erre vonatkozó gondolataitokat és véleményeiteket. Mi mindazt, ami jó, elfogadjuk.

A lethargia muljon el, a jövőben van remény!

A viszonzlításra!

Marcsa György.

A magyar polgáriskolai tanárság elhelyezkedése a szlovenszkói ált. magyar tanítóegyesületben.

1920 dec. 30-án a magyar tanítók közül mintegy 30-an az ált. tanfelügyelő meghívására értekezletet tartottak jelen lap alapítása és a magyar általános tanítóegyesület megbeszélése céljából,

Ezen gyűlésen az ált. tanfelügyelő, mint a kormány képviselője, azt a kijelentést tette, hogy a polgáriskolai tanárok külön egyesület alapítására vonatkozó törekvései feltétlenül sikertelenek lesznek, tehát külön magyar polgáriskolai egyesület megalakítását megkezdeni is kár volna, mert a kormány úgy sem hagyná jóvá.

A megalapítandó általános magyar tanítóegyesület, hasonlóan az általános szlovák tanítóegyesülethez, ugyis magában fogja foglalni az oktatással foglalkozók minden fajtáját. Tehát lesz az egyesületnek óvodai, elemi, polgári és középiskolai szakosztálya. A polgáriskolai és középiskolai tanárság a polgáriskolai és középiskolai szakosztályban tömörülhet.

A Szlovenszkón jelenleg működő polgáriskolai tanárok érezték eddig is a szervezkedés szükségességét, mert hiszen szervezetben, tömörülésben rejlik az erő.

Ezen szervezkedést egyesek tényleg külön magyar polgáriskolai egyesület megalakítása révén gondolták megvalósíthatónak. De ez a kezdett munka a gondolatnál tovább nem is haladt.

Most azonban, mivel az előbb említett eszme a gyakor-

latban egyébként is igen nehezen volna keresztülvihető, hiszen mindössze mintegy 15 iskolánál működik körülbelül 100—120 magyar polgáriskolai tanár és tanítónő, ajánlatosabb ezen gyenge szervezeti helyett az általános magyar tanítóegyesület kebelében tömörülni, melyre ezennel fel is hívjuk kartársaink figyelmét.

A polgáriskola és ennek a polgári osztály. és a munkás-ság részére a mai fokozottabb kultúrigényű kornak megfelelő általános műveltséget nyújtó munkája éppen olyan fontos a közönség és az állam szempontjából, mint az elemi népoktatás vagy a tudományos pályákra előkészítő középiskola.

Azért bizton remélhetjük, hogy az általános magyar tanítóegyesület a maga anyagi és erkölcsi súlyával szíven fogja viselni a magyar polgáriskola és a magyar polgáriskolai tanárság ügyeit is.

Mert van ám égető kérdés elég. A fizetés, szóval az anyagi ellátásunk, megélhetésünk ügye, nyugdíjügy, a magyar polgáriskola nivójának fenntartása, új iskolák felállításának szorgalmazása, a további magyar polgáriskolai tanárképzés, az új tanterv fogyatékoságai, a tankönyvhiány, a szolgálati pragmatika, mind olyan kérdések, melyek kell, hogy élénken érdekeljenek minden egyes az iskolája és saját ügyeivel törődő tanárt és foglalkoztassák az itt élő magyarság kulturájának fennmaradásáért és továbbfejlesztéseért vállalva dolgozni óhajtó magyar polgáriskolai tanárság egyetemét.

B. T. P.

Felhívás a magyar középiskolai tanársághoz.

Azok a középiskolai tanárok, akikkel az egyesülés megszervezőinek eddig alkalmuk volt érintkezésbe lépni, az általános magyar tanítóegyesület eszméjét a legnagyobb szimpátiával fogadták. Ez természetes is, hiszen a Szlovenszkon ez idő szerint működő középiskoláknak és azok tanárainak is vannak sérelmei, kívánságai és merülhetnek fel ilyenek a jövőben is.

Ezen egyesülés, egyes iskolafajok szerint szakosztályokra tagolva, melyek saját külön vezetőségük alatt működnek, ma-

gában fogja foglalni az összes magyar nyelven való tanítással foglalkozókat. Célja a magyar kultúra fentartása és továbbfejlesztése, iskoláink és érdekeink védelme, mint az különben az alapszabálytervezetben olvasható.

Kétség ugyan nem merülhet fel az iránt, hogy a magyar középiskolai tanárság a reá nézve is olyan fontos egyesülést szükségesnek látja és azt teljes erejével támogatni fogja, mégis kívánatosnak látjuk, ha a középiskolai kartársak a tervezett általános magyar tanítóegyesület gondolatához hozzászólnak már most az alakuló közgyűlés előtt is.

Akár tantestületek, akár egyesek rövid hozzászólását igen szívesen vesszük és kérjük a szerkesztőség címére beküldeni.

Az a tény, ami a magyar polgáriskolai tanárságra érvényes, hogy t. i. külön egyesület alapítása céltalan lenne, még inkább érvényes a magyar középiskolai tanárságra, mert — sajnos — a középiskolai tanárok létszáma már a polgáriskolaiakénál is jóval kisebb.

Felhívjuk a középiskolai kartársakat, hogy — bár a körülmények nehezek — az alakuló közgyűlésen minél nagyobb számban vegyenek részt, hogy az egyesület megalakításánál a középiskolai tanárság esetleges kívánságai honoráltassanak és hogy az egyesület vezetésében ők is méltó helyet foglalhassanak el.

Banai Tóth Pál.

A magyar szakiskolák.

A mai Szlovénia és Ruszinszka az elődállam idejében telítve volt a magyar kultúra legjobb hírű szakiskoláival, amelyeket a Csehszlovák állam még a ratifikálás előtt nemcsak sorra átalakított, hanem nagyrészt meg is szüntetett.

És ha a magyarság nem is akar kiváltságos helyzetet az államban, de ezeréves kulturájának átutalt töredéke szakiskolák nélkül tovább nem fejlődhet, a mai átcsoportosítás tehát némi aggodalommal tölti el és abba belé nem nyugodhat, s annak revízióját szorgalmazza.

Csak egy példával élve: ha a mai tanító generáció kidől,

honnan veszik a magyar ajku iskolák a további pótlást, hiszen csak három felekezeti képzőt hagytak meg a másfélmillió magyarországnak.

Ugyanez a helyzet a kereskedelmi, közép és felsőfokú ipariskolák, valamint a gazdasági szakiskolák tekintetében.

De, ha pusztán a paritást vesszük, ami a jövőhavi népszámláláskor napnál világosabban kiderül, akkor is megfogja illetni minden rendű és rangú szakiskolákból legalább egy-kettő az ideutalt magyarságot nemcsak a békeszerződés nemzetközi garanciái értelmében, hanem Istenés ember előtt, akár demokrata, de legkivált szociális jogalapon.

Csehszlovákia többsége a munkásosztályhoz tartozik: a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi munkásság világközösségi nagy érdekeit szolgálja, egy demokrata és elsősorban szociális köztársaság tehát pusztá sovénkodásból, a nagy munkástömegeket nem zárhatja ki a kultura bátyáiból s ez által a megélhetési lehetőségek demokrata sáncaiból. S minthogy mindezeknek ellátói oktatókkal a tanítóképzők és szakiskolák, tehát a vállalati kötelezettség szellemében minden kisebbségről gondoskodnia kell, hogy illetén saját anyanyelvű kulturerők kellő számban és állandóan rendelkezésére álljanak.

Egyelőre ennyit, majd e kérdés paritásos megoldásának mikéntijét részletesen taglaljuk, sorra véve az eddigi átcsoportosításokat.

Addig is béke velünk!

Sz. I.

A „Szlovenszkói Általános Magyar Tanítói Egyesület“ alapszabályai.

1. §. Címe:

Szlovenszkói Általános Magyar Tanítói Egyesület.

2. §. Pecsét felirata.

Szlovenszkói Általános Magyar Tanítói Egyesület (magyar és szlovák nyelven.) A pecsét alakja kör, közepén a Csehszlovák köztársaság közép címerével.

3. §. Az egyesület szervei.

- a) Kerületi, ill. járási v. körzeti egyesületek.
- b) Megyei egyesületek.
- c) Szakosztályok (középiszkolai, polgári, kiseddévó stb.) és esetleg körzeti.
- d) Szlovenszkói általános magyar tanítói egyesület, mint központi egyesület.

4. §. Az egyesület szerveinek a tagjai.

Az egyesület szerveinek a tagjai nemre való tekintet nélkül :

- a) a kerületben, ill. járásban v. körzetben az összes ott működő magyar tanítók ;
- b) a megyei egyesületben az egy megyében levő összes kerületek, ill. járások v. körzetek tagjai közvetlenül ;
- c) a Szakosztályokban az egyfoku iskolák tanerői, kiseddévói stb. ;
- d) a szlovenszkói általános magyar tanítói egyesületben a vezetőségen kívül a megyei egyesületek és szakosztályok elnökei, titkárai, a tanügyi lap szerkesztője, azonkívül minden megyéből és szakosztályból az első 100 tag után 4, minden további megkezdett 100 tag után 2—2 kiküldött.

Egy tanfelügyelőség magyar iskoláinál működő el. iskolai tanítók kerületi, a politikai járások járási s ott, ahol szórványosan vannak magyar iskolák, annak tanítói körzeti egyesületet alkotnak.

A földrajzi fekvésük szerint összetartozó kerületek, ill. járások és körzetek egyesületei alkotják a megyei egyesületeket.

Az elemi iskolai tanítókon kívül, másfoku iskoláknál működő összes tanerők, kiseddévók stb. alkotnak mindegyik külön-külön egy szakosztályt, a megyei egyesületek és szakosztályok összesége alkotja a szlovenszkói általános magyar tanítói egyesületei, mint központi egyesületet.

5. §. Az egyesület célja.

- a) A Szlovenszkón működő összes magyar tanerőt egy testületbe tömöríti, hogy a tanítói egyedekben élő erők szétforgácsolását megakadályozza, hogy bennük az együttvértartás, egymásra utaltság és a szolidaritás érzése kifejeződhessen, hogy nevelői munkásságuk minél tudatosabbá váljék.

b) Az iskolában a hazafias hűség ápolása, valamint a szülőföldhöz való ragaszkodás érzetének fejlesztése.

c) A magyar népkulturának megtartása és az általános emberszeretet szellemében, valláserkölcsei alapon való továbbfejlesztése, valamint tagjai pedagógiai műveltségének továbbfejlesztése.

d) Az iskola általában a tanügyet érintő kérdésekben illetékes helyen véleményt nyilvánít, illetőleg javaslatot tesz.

e) A tanítószervezet anyagi helyzetének javítását minden rendelkezésre álló eszközzel előmozdítja; egyesek v. az összesség jogos panaszait az illetékes hatóságok előtt képviseli és az esetleges igazságtalan megtámadással szemben védelmet nyújt.

f) Szükség esetén a tagok özvegyeinek és árváinak anyagi segínyt nyújt.

g) A tanítószervezet anyagi helyzetét előmozdító jótékony intézmények létesítése.

Céljai megvalósítására:

a) a gyűléseken felolvasásokat, szabad előadásokat tart pedagógiai és kulturális kérdésekről;

b) könyvtárt rendez be pedagógiai, tudományos és szépirodalmi művekből;

c) pedagógiai lapot indít, mely egyszersmind az egyesület hivatalos lapja lesz.

6. §. Az egyesület tagjai.

a) Rendes tagja minden magyar elemi iskolai tanító, középiskolai, polgári iskolai, kereskedelmi és ipari szakiskolai tanerő, kisdédóvó stb., aki a Csehszlovák köztársaság területén működik és a fogadalmat leletette.

b) Alapító tag, aki erre belépő tagjeggyel jelentkezik és az egyesületi pénztárba egyszersmindenkorra 200 (kettőszáz) koronát befizet. A felvételtől a nagygyűlés határoz.

c) Pártoló tag, aki az iskolaügyet szíven viseli, arra jelentkezik és az egyesületi pénztárba évi 12 (tizenkettő) korona tagdíjat fizet. A felvételtől ugyancsak a nagygyűlés határoz.

d) Tiszteletbeli tag, akit az egyesület körében, vagy a tanügy terén szerzett érdemeiért a választmány ajánlatára a nagygyűlés megválaszt.

7. §. A tagok jogai és kötelességei.

a) Minden rendes tag választó és választható, indítványt tehet, felolvasást és előadást tarthat, résztvehet az egyesületi gyűléseken.

b) Mindenfoku magyar iskolánál működő összes tanerő köteles tagja lenni az egyesületnek s évenként 80 (nyolcvan) korona tagsági díjat fizet, amelynek ellenében az egyesület által kiadott lapot ingyen kapja.

c) Aki a tagsági díjat rendes időben meg nem fizeti, a felszólítástól számított 30 nap után közigazgatási uton rajta behajtatik s addig, míg kötelezettségének elegendet nem tett, szavazati joga a gyűléseken nincs.

d) A tagság megszűnik:

1. elhalálozás folytán azonnal;

2. A szlovenszkoói általános magyar tanítói egyesület területéről való eltávozás esetén az eltávozását követő év január 1-én.

3. Kizárás által. Kizáratik oly tag, aki az egyesület jóhírének csorbát ejt, vagy azt anyagilag megkárosítja, aki a tisztességes erkölcs korlátait túllépi, ki bármely irányban államellenes ténnyt követ el. A kizárás felett a választmány titkos szavazással határoz. A határozat ellen a nagygyűléshez lehet fellebbezni a központi egyesület elnöksége útján.

8. §. Az egyesület igazgatása.

A kerületek, ill. járások v. körzetek gyűléseikről és működésükről jelentést tesznek a megyei egyesületeknek, a megyei egyesületek és szakosztályok pedig a központi egyesületnek.

9. §. A vezetőség.

a) A kerületek, ill. járások v. körzetek vezetősége áll: 1 elnök-, 1 alelnök-, 1 jegyző-, 1 pénztáros-, 1 könyvtárosból és 4—6 tagu választmányból.

b) A megyék és szakosztályok vezetősége áll: 1 elnök-, 2 alelnök-, 1 titkár-, 2 jegyző-, 1 pénztáros-, 1 könyvtárosból és az első 100 tag után 5 s minden további megkezdett 50 tag után 1 tagból álló választmányból.

c) A központi egyesület vezetősége áll: 1 elnök-, 2 alelnök-, 1 titkár-, 2 jegyző-, 1 egyesületi pénztáros-, 1 ellenőr-

1 könyvtáros- és a tanügyi lap szerkesztőjéből, továbbá meg-
gyénként, illetve szakosztályok szerint az első 100 tag után
2 s minden további megkezdett 100 tag után egy tagból álló
választmányból.

A vezetőség mandátuma 3 évre szól, mely idő leteltével
ujból megválasztható.

Ezeken kívül időről-időre szükség esetén alkalmi bizott-
ságok is választhatók. E bizottságok megbízatása csak
ideiglenes.

10. §. A vezetőség jogai és kötelességei.

a) Az elnök a titkárral, a kisebb szerveknél maga az el-
nök az egyesületet mint jogi személyt a hatóságokkal és a
nyilvánossággal szemben képviseli, egybehívja és vezeti a
választmányt és közgyűlést, megállapítja annak tárgysoroza-
tát, végrehajtja a gyűlés határozatait, az összes egyesületi
iratokat aláírja, utalványozza azokat a kiadásokat, miket a
közgyűlés vagy a választmányi ülés megállapított, kivételes
esetekben azonban felhatalmazás nélkül is utalványozhat kisebb
összegeket, de összesen legfeljebb a kerületi, ill. járási vagy
körzeti elnök 100, a megyei és szakosztályi elnökök 500 és a
központi egyesületi elnök 2000 K erejéig. Erről azonban a
választmánynak utólagosan jelentést tesz. Őrzi az egyesü-
let pecsétjét. Bármikor hívhat össze választmányi ülést, de a
választmány abszolút többségének kivánságára köteles egybe
hívni. A határozatok szigorú végrehajtásáért, valamint a neki
felelősséggel tartozó vezetőség többi tagjáért a saját sze-
mélyével felelős a választmányi bizottságnak.

b) Az elnökök az elnököt akadályoztatása esetén meg-
választásuk sorrendjében helyettesítik teljes elnöki felelősség
mellett.

c) A titkár végzi az elnök jóváhagyásával az egyesület
összes adminisztratív teendőit, levelez a megyei és a szak-
osztályi elnökökkel és titkárokkal, irányítja a szervező és agl-
táló munkálatokat, megrendeli az egyesület számára a gyűlés
által elfogadott könyveket és folyóiratokat. Ugyan ez vonat-
kozik a megyei és szakiskolai osztiályok titkárai hatáskörére is.

d) A jegyzők vezetik a gyűlések jegyzőkönyveit, azokat
a gyűlés napjától számított 10 nap alatt hitelesítetik a gyűlés
által kijelölt 2 hitelesítővel s elküldik az egyesület elnökének.

c) A kerületi, ill. járási v. körzeti pénztáros a tagok névsorát nyilvántartja, beszedi a tagsági díjakat, a hátralékosokat felszólítja, a tagdíjakból saját egyesületük részére 10%-ot visszatart, mlből az elnök utalványozására összegeket folyósít, a többi 90%-ot pedig átutalja a megyei egyesület pénztárosának. A választmány utasítása értelmében gondoskodik az egyesület vagyonának biztos és jövedelmező elhelyezéséről, a pénzállapotáról a választmányi üléseken és egyesületi gyűléseken jelentést tesz.

A megyei pénztáros nyilvántartást vezet a kerületek ill. járások v. körzetek pénztárosai által átutalt összegekről, abból 10%-ot a megyei egyesület részére visszatart, a többit pedig átutalja a központi egyesület főpénztárosának. Egyébb teendői azonosak a kerületek, járások és körzetek pénztárosaival.

A szakosztályok pénztárosai, ha a szakosztályok nincsenek körzetekre tagolva, nyilván járják a tagok névsorát, beszedik a tagsági díjakat, saját egyesületük részére 20%-ot visszatartva, a többi 80%-ot egyenesen a központi egyesület főpénztárosának átutalják. Ha a szakosztályok körzetekre oszlanak, az átutalás az első és második bekezdés szerint. Egyébb teendőik azonosak a többi egyesületek pénztárosaiéval.

A központi egyesület főpénztárosa az összes megyei egyesületek és szakosztályok által átutalt összegekről nyilvántartást vezet, a központi egyesületnek összes kiadásait az elnök a választmány utalványozására folyósítja s a központi egyesület választmányának utasítása értelmében gondoskodik az általános központi egyesület vagyonának biztos és jövedelmező elhelyezéséről, a pénztár állapotáról pedig a központi választmányi üléseken és a nagygyűléseken jelentést tesz.

f) Az ellenőr minden bevételt és kiadást ellenjegyez s ezért a pénztárossal közösen felelős. A pénztárt és a könyveket bármikor megvizsgálhatja, a pénztáros jelentéseit szintén ellenjegyzí s a jelentések valódságáért a pénztárossal egyetemben felelős. Az ellenőrnek jogában áll a pénztárosok működését is ellenőrizni.

g) A könyvtáros őrzi és rendben tartja az egyesület könyvtárát a könyvtári szabályzat értelmében.

h) A szerkesztő szerkeszti az egyesület hivatalos lapját.

i) A választmány.

1. a gyűlést megelőző napon annak kijelölt helyén választmányi ülést tart és azonkívül rendszerint 4-szer, szükség esetén többször is. A választmányi tagok abszolút többségének kívánságára az elnökség rendkívüli választmányi ülést tartozik egybehívni,

2. előkészíti a gyűlésekhez érkezett felterjesztéseket, indítványokat,

3. tiszteletbeli tagokat ajánl,

4. a közgyűlés tárgysorozatát megállapítja,

5. javaslatot tesz a nyújtandó segély ügyében s a pályadíjak kérdésében,

6. az egyesület pénztárát megvizsgálja, vagyonaért egyetemlegesen felelős. Ellenőrzi és intézkedik a hátralékos tagdíjak behajtása iránt,

7. titkos szavazással határoz az esetleges kizárások fölött.

11. §. Az egyesület székhelye.

Az egyesület székhelye a központi egyesületi elnök lakhelye.

12. §. A gyűlésekről.

A kerületi, ill. járási v. körzeti egyesületek és a megyei és szakosztályi egyesületek gyűléseit a tagok összesége alkotja. Minden rendes tag bír felszólalási és szavazati joggal, választó és választható.

A központi egyesület nagygyűlésein felszólalási és szavazati joggal bír annak vezetősége, a megyei és szakosztályi egyesületek elnökei és titkárai és azok delegáltjai. Ezek egyeteme alkotja a nagygyűlést. A kisebb egyesületek tagjai is részt vehetnek a nagygyűlésen, de felszólalási és szavazati joguk nincsen.

Bármely gyűlés csak akkor lehet határozatképes, ha tagjainak abszolút többsége jelen van, ha azonban a gyűlés elé terjesztett tárgysorozat nagyon fontos s a gyűlés a tagok elégtelen száma miatt nem határozatképes, 15 nap múlva ismét összehívandó s ezen újból összehívott gyűlés tekintet nélkül a jelenlevő tagok számára határozatképesé válik. A gyűlések tartásának ideje a kerületi, ill. járási v. körzeti egyesületeknél május első felében, a megyei és szakosztályi egyesületeknél június második felében, a nagygyűlése pedig augusztus hónap elején van körvonalozva.

A gyűlések tanácskozásainak a tárgya: az elnök megnyitója; a titkár évi jelentése; az állandó választmány által előkészített tanácskozási tárgyak és javaslatok; az egyesületi tagok szabad javaslatai; határozathozatal az előző pontok tárgyairól; az egyesület érdekét szolgáló előadások és iskolai ügyek megvitatása.

A tanácskozás sorrendje: Az elnök megnyitó beszéddel utal a tanácskozások céljaira, ezután az állandó választmány által meghatározott tárgysorozatra térnek. A napi program első pontja egy esetleges szabadelőadás. Sorra kerülnek a tagok javaslatai. A szabad javaslatokat 8 nappal kell az elnöknek, illetve a titkárnak fölterjeszteni, aki azokat előterjesztés végett a választmánynak közvetíti. A tárgysorozat után az elnök a gyűlést bezárja.

A napirendre kerülő tárgyak előtt valamely szónok csak akkor jogosult beszélni, ha ezen szándékát a tanácskozások megkezdése előtt az elnöknek bejelenti s kellő módon megindokolja. A napirendi tárgyalások folyamán bármely tag kérhet szót. A titkár névszerint följegyzi a szónokokat. A beszéd sorrendjét az elnök állapítja meg a jelentkezés rendje szerint. A szónok legyen szabatos, ragaszkodjék a tárgyához, hogy a tárgyalásokat fölösleges módon ne nyújtsa. Egy tárgyhoz csak egyszer lehet hozzászólni, másodszor csak személyes kérdésben. Ha beszédje közben nagyon eltér a tárgytól, vagy valakinek személyét megtámadja, az elnöknek jogában áll erre figyelmeztetni, visszaesés eselén pedig a szót megvonni tőle.

A gyűléseken az egyesületnek minden tagja, a nagygyűléseken annak vezetősége és főbbi tagja (delegáltjai), a választmányi üléseken pedig annak minden tagja köteles megjelenni. Ha valamely tag bármilyen okból akadályozva lenne a gyűlésen megjelenni, elmaradását az elnöknel igazolni tartozik.

13. §. Szakosztályok.

A szakosztályok a következők:

- a) elemi iskolai tanítók,
- b) középiskolai tanerők,
- c) polgári és szakiskolai tanerők és
- d) kisdédóvók osztálya.

A szakosztályok gyűléseinek a feladata, hogy iskoláik

ügyeit érintő dolgokban véleményt adjanak bármely kérdésben és javaslatokkal éljenek.

14. §. A záróhatározatok.

A gyűléseket külön meghívókkal kell egybehívni a teljes tárgysorozat megadásával. Ezen meghívókat a gyűlést megelőző husz nap előtt kell kihocsátani és az egyesület hivatalos lapjában is közölni.

Az egyesület lapot is ad ki, amelyben a tanftóságot érdeklő kormányrendeleteknek állandó rovatot nyit s egyesületi jelentéseket, tanügyi és paedagogiai cikkeket, pályázatokat és hírdetéseket közöl.

15. §. Az egyesület viszonya a „Szlovenszkói Országos Tanftóegyesület”-hez.

A magyar tanftók egyesülete, mint független egyesület a Szlovenszkói Országos Tanítói Egyesülettel, illetőleg annak vezetőségével közös törekvéseik biztosabb elérése céljából állandó érintkezést tart fenn. A két egyesület a tartandó gyűléseken kiküldöttjeivel kölcsönösen képviselteti magát.

16. §. Az egyesület feloszlása.

a) Az egyesület feloszlik, ha a tagok abszolút többsége írásban kívánja. Az aláírottaknak a feloszlást kimondó gyűlésen jelen kell lenniök. A már feloszlott egyesület vagyona, alapítványképpen magyar kulturális célra és magyar tanftók árváinak és özvegyeinek gyámoltására fordítandó a feloszlást kimondó gyűlés határozata értelmében.

b) Ha ezen alapszabályokban körvonalazott célját és hatáskörét az egyesület meg nem tartja, a Sky. Referát javaslatára a teljhatalmú miniszter által fölfüggeszhető, sőt elrendelendő vizsgálat alapján a szükséghez képest fel is osztható, vagy esetleg az alapszabályok legpontosabb betartására különbeni feloszlítás terhe mellett kötelezhető.

17. §. Az alapszabályok felterjesztése.

Ezen alapszabályok Szlovenszkó teljhatalmú minisztériumához jóváhagyás végett felterjesztendők.

Aktualitások.

Felruházási akció. A Skolsky Referát rendeletével az állami tanfőóság a felruházási akció jótéteményében részesült. Minthogy a Skolsky Referátnak 1920 május 4-iki 18.161 III. sz. rendelete szerint a nem állami tanítók illetményei olyanok, mintha az illető 1920 dec. 31-én állami iskolánál működött volna, azért a szlovák tanítók szlovenszkói országos egyesülete azzal a kéréssel fordult az iskolai Referáthoz, hogy az említett rendelet szem előtt tartásával, vonja bele a felruházási akció kedvezményébe a nem állami iskolák tanítóit is és erről minél előbb rendelkezjen.

Rendkívüli drágasági pótszegély prolongálása. A nem állami tanítók a fizetésrendezésig az állami tanítók rendes illetményeinek megfelelő rendkívüli pótszegélyt kaptak. De a törvény csak 1920 dec. 31-ig biztosította azt számukra s most, ez év januárjától fogva természetesen régi illetményeire van a nem állami tanfőóság utalva, ami sok keserűséget okoz. Ezért a szlovák tanítók országos egyesülete megkereste az iskolai Referátust, hogy hasson oda minden hivatalos erejével és befolyásával, hogy a rendkívüli drágasági pótszegélyt 1920 dec. 31-ig biztosító rendeletek az 1921. évre a *nem* állami tanítók fizetésének törvényes rendezéséig prolongálva legyenek.

Nyugdíjasok ügye. A nyugdíjas tanítók sorsa szomorú sors most. Éhezéssel, nélkülözéssel egybekötött sors. A tanügyi referenstől *Hancko* Antal, a szlovák tanítóegyesület elnöke azt az ígéretet nyerte, hogy a nyugdíjasok ügyének végleges és törvényes rendezéséig nagyobb összegű előleget fog kieszközölni a kormánynál.

Az államsegélyes tanítók négy havi drágasági segélye. Mint tudjuk, a rendkívüli drágasági segély az összes tanfőóságnak csak 1920 aug. 31-ig volt kiutalva. Minthogy azonban a drágaság nem apadt, kiutalták további négy hónapra, 1920 végéig. Az állami tanfőóság már kapja is a segélyt, a felekezeti és községi iskolai tanfőóság azonban még nem. Az ügy iránt érdeklődött az egyesület elnöke a Skolsky Referátban, ahol a referens urtól azt a felvilágosítást kapta, hogy ő a rendkívüli segélyt már a nem állami tanítók részére is kiutalta s a hiba csak ott lehet, hogy az ügy még nincs elintézve. Megígérte továbbá a referens úr, hogy a mielőbbi kifizetésről gondoskodik.

Vasuti féljegy a tanítóknak. A szlovák tanítók egyesülete azzal a kéréssel fordul a cseh állami vasutak miniszteréhez, hogy a szlovenszkói tanítószövetség részére a vasuti kedvezményt, melyet a magyar miniszterium biztosított volt tanító számára még 1910-ben, részükre azon elv alapján, hogy a köztársaság az összes jogerős kötelezettségekkel vette át a tanítószövetséget, állítsa vissza a kedvezményt. Ezen kedvezménytől a tanítószövetség meg van fosztva azon alapon, hogy a köztársaságban minden tanító egyenlő elbánásban részesül mint-hogy a cseh tanítóknak nincs ily természetű kedvezményük, a szlovák tanítóknak sem lehet. A szlovák tanítóegyesület a felfogással szemben azzal érvel, hogy terjesztessék ki a vasuti utazás kedvezménye a cseh tanítószövetségre is s az egyenlőség akkor is meg létszen a tanítók között, még pedig általános megelégedésre.

100%-kal emelt gyorssegély. A szlovák tanítók egyesülete Skolsky Referátához intézett beadványában azon kívánságának adott kifejezést, hogy ne csak az áll. tanítók, de más jellegű (közs. felek.) tanítók is részesüljenek a 100%-kal felemelt havi gyorssegélyben.

Ime, kedves tanítótestvéreim! Azt hisszük ehhez nem kell kommentár, ilyen fontos, ilyen életbevágó kérdéseket szorgalmaz a szlovák tanítóegyesület. Mi sem maradhatunk hátra. Nem nézhetjük a sarokból, hogy hogyan kaparja ki számunkra más a gesztenyét s mi csak a kezünket nyújtjuk ki utána? Nem kell ezek után mondanunk, hogy legsürgősebb leendőnk a szlovenszkói magyar tanítószövetségnek egyesületbe való tömörítése.

HIVATALOS RÉSZ.

Skolsky Referát v Bratislava.

1921. évi népszámlálás, a népszámláló
biztosok és ellenőrök kinevezése.

Bratislava, 1921. január 4-én
Cislo 1016 pres. al 1920.

Valamennyi középiskola, tanítóképző, süketnémák és vakok intézetek igazgatóinak, ugyancsak az összes szlovenszkói tanfelügyelőknek.

Az iskolai és népművelési miniszterium, Praha, 1920. dec. dec. 23. án ke. 8717. pres. számú kiadványával elrendeli:

1920. évi okt. hó 30-án 592. sz. z. a. n. számú kormányrendelet 14. §-a értelmében a népszámláló biztosoknál és ellenőrökül kinevezendők a tanítók és ifj.

lemi hivatalnokok is, a kinevezettek a népszámlálás tartamára hivatalból szabadsgot kapnak. A népszámlálás 1921 február 16-án kezdődik és tart 3, legfeljebb 7 napig; szüksége lesz 12,000 összelőrra és 8000 ellenőrre.

Tekintettel a népszámláló közegek nagy számára és tekintettel arra, hogy a népszámlálás sulya és sikere a népsz. biztosok és ellenőröktől függ, ennél fogva ezek kiválasztásánál csakis a feltétlenül megbízható és intelligens egyének jöhetnek tekintetbe, akik tekintet nélkül a nemzetiségre a nép bizalmát feltétlenül bírják, szükség lesz okvetlenül arra is, hogy a polgárság köréből kinevezett népszámláló biztosokon kívül a tényleges szolgálatbeli hivatalnokok és tanítók közül is nagy számmal legyenek kinevezve.

Amikor a kormány ezen rendeletét a fentnevezett tanintézetek igazgatóival és a tanfelügyelőségekkel közölik, tesszük azt azon felhívással, hogy a poltikai hatóságok megkeresésének a hivatalnokok és tanítók kinevezésénél helyt adjanak és azokat lehetőség szerint teljesítsék.

A kormánybiztos helyett:

Folprecht s. k.

Skolsky Referát v Bratislave.

Biblia és káté az elemi és polgári iskolák részére.
— Budapesti kiadás. — Ennek használata

Bratislava, 1921 jan. 5.
C. 55. 956/I. al. 1920.

Valamennyi Tanfelügyelőségnek Szlovonszón.

Skolsky Referát 1920. évi nov. 18-án kelt 48.610/I. sz. ajánlatára a pishaj iskolai és népművelési minisztortorium 1920. nov. 27-én kelt 78.158. sz. rendeletével megengedte, hogy az 1920/1. tanév végéig a róm. kath. vallás tanításnál Budapesten 1920-ban kiadott következő tankönyvek használtsanak.

Római katolikus Kis káté,

Római katolikus káté a kezdők számára, az elemi népiskolák II. évf. számára,
Kis biblia a III—VI. évf. számára

Ezen tankönyvek azonban csak akkor használhatók, ha a Kis kátéből el-távolítatik az 54. oldalsz. lap, a Kis bibliából pedig a 78., 79. és 80. oldalszámú lapok.

Erről a tanfelügyelőségek azonnal értesítsék az illető iskolákat és vallás-tanítókat.

Erről a Skolsky Referát egyidőben értesíti az illetékes egyházi hatóságokat.
A kormánybiztos helyett: Folprecht s. k.

Skolsky Referát v Bratislave.

A tanítói állások elhagyása
az állami iskoláknál.

Bratislava, 1921 január 5 én.
C. 56,546/I. al 1920.

Az összes szlovonszói tanfelügyelőségnek.

Am esetben, ha állami tanítók választatnak meg az iskolafentartók által a nem állami iskolákra, állásaikat csak a félév vagy az iskolai év végén hagyhatják el.

A megválasztott tanító megválasztását azonnal tartozik bejelenteni az illeté-kes tanfelügyelőségnek, hogy az új tanító kinevezetése iránt a szükséges lépéseket megtehesse.

Ha a tanító vagy a tanítónő állását (más okpályára megválasztása folytán,

férjhez menetel és hasonló ok) elhagyja, köteles hivatalos szolgálati uton megokolt kérvényt beadni a szolgálatból való elbocsátása iránt, de köteles kérvénye elintézéséig szolgálatban feltétlenül megmaradni.

A tanító állását önkényesen nem hagyhatja el. Azon tanítók, akik ezen rendelkezésnek ellenszegülnek, elveszítik Igényüket az esetleges, az állami pénzártár által biztosított járandóságaira (pl. államszegély, nyugdíj, végkielégítés stb.).

Az összes tanfelügyelőségeknek kötelességvé tesszük, hogy ezen rendelkezéseket az összes tanorókkal közöljék.

A kormánybiztos helyett:
Folprecht s. k.

Skolsky Referát v Bratislava.

Jelentések azon tanítókról, akik az 1920 április 14-iki törvény alapján előírt vizsgára jelentkeznek.

Bratislava, 1921 jan. 7.
C. 53,300/I. al 1920.

Az összes tanfelügyelőségeknek.

Azon tanítók és tanítónőknek, akiknek magyar oklevelük van és akik kötelesek a szlovák nyelv- és honismeretből az 1920 ápr. 14-iki törvény (Sb. z. a. n. c. 276) alapján külön vizsgát tenni, felemlítéssék, hogy ezen vizsgára jelentkezniök kell valamely „polgári és elemi iskolai vizsgáló bizottságnál” az előírt szolgálati uton. A tanfelügyelőségeknek kötelességvé tesszük, hogy az 1880. évi jul. 31-én kelt 6033. sz. rend. II. cikkének 2 §-ának értelmében, ezen jelentkezéseket jelentéseikkel a kérelmezők működéséről és a tanítási szlovák nyelv ismeretéről szűks, megfelelően azon bizottsághoz, amelynél a kérelmező vizsgázni kíván, terjesszék fel.

A kormánybiztos helyett: Folprecht s. k.

A Szlovenszkói Országos Tanítói Egyesülettől.

Tárgy: A szlovenszkói nem állami tanítók fizetésrendezésének törvénye.

Zilina, 1920 nov. 4.
197/1920. szám.

A Csehszlovák köztársaság tisztelt Nemzetgyűlésének v Prahe.

A Szlovenszkói Országos Tanítói Egyesületben egyesült tanítóság arra a meggyőződésre jutott, hogy a kultúra akadály nélkül csak akkor fejlődhetik Szlovenszkón, ha a tanítóság már most és a jövőben is fokozottabb erővel adja oda magát nevelő tanítói munkájának.

Hogy ez megtörténhessék, szükséges, hogy a tanítóság felszabaduljon nehéz anyagi gondjaitól és erejét ne kelljen a mindennapi gondokra felhasználnia. Azért azt kívánja a nem állami iskolák tanítósága, hogy legyen vége annak a bizonytalan helyzetnek, amelyben ma a nem állami tanítóság van s hogy végre az ő anyagi helyzete törvényileg legyen megállapítva és biztosítva.

S miután a nem állami tanítóság szintén az államot szolgálja s a nemzet jólétén dolgozik ép úgy, mint az állami, azért azt kívánja, hogy ép úgy legyen fizetve és élvezhesse mindazokat a jótéteményeket, mint az állami tanítóság.

S miután tudja, hogy a végleges fizetésrendezés csak törvényileg lehet biztosítva, azért a Szlovenszkón működő összes tanítóság nevében a tisztelt nemzetgyűlés, mint a törvényhozó testület elé terjesszük kívánásainkat s azt kérjük, hogy a következő „Törvényjavaslat” naprendre tűzessék és minél előbb törvényerőre emelkedjék.

Abban a reményben, hogy kerésünket jóakarattal fogadják és jóindulattal meghallgatják, maradunk a Szlovenszkói Országos Tanító Egyesület nevében teljes tisztelettel

Anton Hazoko s. k.,
elnök.

Martin Jazo s. k.,
titkár.

A szlovenszkói nem állami tanítószág fizetésrendezésének törvényjavaslata.

1. §.

A Szlovenszkón működő nem állami tanítószágnak, felokezelői és társulati iskolákon működő tanítószágnak a következő fizetési illetmények biztosítottak: alapfizetés, helyipótlék, lakbér, működési pótlék, rendkívüli gyorssegély, a szolgálati évek szerinti fizetés előléptetése a következő törvények olvei szerint: 23. kvetna 1919. c. 274. sb. z. a n., zodna 7. iljua 1919. cis. 541. sbz a nar. zo dna 18. prosma 1919. c. 25. a zákona zo dna 26. brozna 1920 c. 181. sb. z. a n. teljesen úgy mint az állami tanítószágnak az összes szolgálati éveket beszámítva.

2. §.

Ezeket az illetményeket köteles a tanítónak ama iskolának a fentartója biztosítani, amelyen működik s abban az esetben, ha az iskolafentartó a tanító illetményeit saját pénztárából nem képes biztosítani, folyamodhatik államszolgályért, de akkor alá kell vetnie magát a következő feltételeknek §§. 6., 8., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. b) kihagyásával, továbbá §§. 17., 21. és 22. a) kihagyásával, ép-ügy §§. 23., 24., 25., 26., 27., 28., 30., 31. és 35. XXVII. zák. cl. o rois 1907. avval a kikötéssel, hogy az összes kikötéseket és feltételeket, melyek a volt magyar államra vonatkoztak, a legközelebbi törvényes fizetésrendezésig a Csehszlovak államra vonatkoznak. Az új iskolatörvénnyel az iskolafentartók viszonya az államhoz a helyi körülményekhez képest megváltozik.

3. §.

Ha a tanító illetményeit iskolafentartójától természetben kapja, ezek az illetmények fizetésébe beszámítottak az iskolai és népoktatási minisztérium 1920. febr. 7. 225. sz. rendelete szerint és a Skolsky Referát 1920. május 4. ki.

4. §.

Ezek az illetmények egyuttal alapul szolgálnak a nyugdíj illetmények kiszámításánál ugyanabban mértékben úgy a nem állami tanítóknál, mint az állami tanítóknál. Minden nyugdíjba helyezett tanítónak nyugdíját az állam fizeti. E törvény elfogadásával egyuttal rendezve lesz minden Szlovenszkón működő és nyugdíjba helyezett tanítónak nyugdíja is, az 1919. május 23. 274. sz. z. a n., továbbá 1919. aug. 7. 541. sz. sb. z. a n., valamint a későbbben kiadott törvények kikötései szerint. Ezzel kapcsolatban rendezve lesznek a már nyugalomba vonultak illetményei is.

5. §.

Evvel a törvénnyel megsemmisülnek minden ide vonatkozó volt magyar állami rendeletek, amennyiben ellenkeznek e törvény kikötésével.

6. §.

E törvény a kihirdetés napján lép életbe s végrehajtásával megbizatik a Skolsky Referát v Bratislava. A Skolsky Referát köteles addig is, míg e törvény életbe nem lép, a nem állami tanítók fizetéseit az iskolai és népoktatási minisztérium 1920 február 7. 225. sz. sb. z. a n. és a Skolsky Referát v Bratislava 1920. május 4. 18161/III. rendelete szerint folyósítani.

A szerkesztésért felelős: JEZO MÁRTON, fentelügyelő.

Nyomatott „A Hírek” Lapkladó R.-T. jókal-könyvnyomdájában, Komárom.

Szerkesztői üzenetek.

A „Magyar Tanító” szerkesztősége és kiadóhivatala az országos egyesület megalakulásáig és végleges intézkedésig Komárom, Jókai Mór-utca 18. sz. Ide küldendő minden közlemény, előfizetés, pályázati és magánhirdetés.

Az iskolafentartók figyelmét már most felhívjuk ama erkölcsi kötelességre, hogy félhivatalos lapunkra, mint az elődállam idejében, most is előismetni tartoznak s minden pályázat lapunkban publikálandó először.

Egy poétának. Verset és szorosan veit szépirodalmi közleményt egyelőre nem hozhatunk, később azonban a magyar szépirodalom Istápolása is szándékunk irodalmi melléklet, vagy könyvalakban.

A legújabb aktualitás. Lapunk zártskor értesülünk ama örvendetes fordulat-ról, hogy: a prolongálás félévre megtörtént s akkorára a véglegesítés is tétő alá kerül a már összeállított törzslapok alapján, ügyszóiván változatlanul. A 100%-os gyorssegély ügye is a legjobb uton van és a prágai népműv. min. melegen pártolja.

Munkatársaink figyelmébe. Több közlemény a következő számba marad és e tekintetben a jövőben is türelmet kérünk.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkeszti és kiadja:
Az Ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

Szózat a szlovenszkói magyar tanítókhoz!

Egyesülésben az erő.

A népiskola kibővítése.

Aktualitások.

A tanítók fizetésrendezése.

Hivatalos rész.

Szerkesztői üzenetek.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS.

Kedves Kartársak! Megkaptátok a

MAGYAR TANITÓ

1. és 2—3. számát. Megismerhettétek irányát, tartalmát. Bizonyára megnyerte tetszéséteket.

A lap azonban csak saját erejére támaszkodhatik. Fennmaradását, továbbbi prosperálását, csak az idejekorán beérkezett megfelelő számú előfizető tudja biztosítani. Kérünk tehát titeket, hogy akinek szándékában van a lapra előfizetni, tegye meg a legrövidebb idő alatt, mert a lap 4-ik számát csak annyi példányban fogjuk kiadni, ahány előfizetőnk lesz és csak az előfizetőknek fogjuk megküldeni.

Előfizetési ára egész évre 40 kor.,
félévre 20 kor., negyedévre 10 kor.
Számonként 2 korona.

*Szerkesztőség és kiadóhivatal
Komárno, Jókai-u. 16.*

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az Ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

Szózat

a szlovenszkói magyar tanítókhoz!

Kedves magyar Tanítótestvérek! A világháboru új államalakulatokat hozott létre. A győztes hatalmak az új országok határvégeit, a néprajzi tekintetek figyelembe vétele nélkül helyezték el s a magyarság egy része Szlovenszkó határain belül nyert elhelyezkedést.

Demokratikus közlársaságunk az itt élő nemzetiségek részére az egyenlő teherviselés mellett egyenlő jogokat biztosított. Az állam tételes törvényeinek szemelőit tartásával faji jellegünk és kulturális intézményeink érdekében a magyar tanítósnak tevékeny munkát kell kifejtene.

A törvénytisztelet a magyar tanítósnak mindig erénye volt, az ma és az lesz a jövőben is. Ezzel szemben a magyar tanítósnak joga van ahhoz, hogy a törvények és rendeletek szellemét anyanyelvén ismerhesse meg s erre akár az állam bőkezősége, akár a tanítósnak áldozatkészsége folytán mód adassék.

A magyar tanítósnak türelmes megnyugvással illeszkedik bele új államunk keretébe, annak kulturája érdekében becsületes munkát fejt ki, kívánnia kell azonban, hogy szolgálati jogviszonya mielőbb és közmegnyugvásra szabályoztassék. Az iskolák felügyelete, a tanító munkájának ellenőrzése és értéke-

lése csakis elfogulatlan szakemberek által törté-
hessék.

Meghallgatandó a magyar tanítóság az új nép-
oktatási törvény létrehozásánál, mert az új törvény eset-
leg elhibázott szelleme nem csekély fontosságú kultúr-
veszedelem. A kultúra akár tudatos, akár öntudatlan
megakasztása Fáraó országára mért 10 csapást mulná
felül jelentőségében. Úgy tudjuk, hogy az új törvény
helyi, megyei és országos tanácsokat szervez, ezek-
ben a magyar tanítóság számarányához képest kép-
viseletet kíván magának biztosítani.

Az új tanterv végleges megállapításánál a ma-
gyar tanítóság is meghallgatandó.

A magyar iskolák tankönyveinek bíráló bizott-
ságában a magyar tanítóság megfelelő arányban
nyerjen képviseletet.

A tanítók nyugdíjügyének sürgős rendezését
szorgalmaznunk kell. Sok veterán-kartársunk testi és
szellemi ereje megfogyatkozván, 40-50 évi fárasztó
munka után a nyugalom napjaira nem gondolhat, mert
a régi törvény szerinti nyugellátás éhenhalást jelen-
tene nála. Az emberi jó érzés tiltja e veteránok to-
vábbi kinzását.

Kedves Kartársak! A fentebb nagy általánosság-
ban körvonalozott kulturáris, tanítói és egyéb érdekek
a szlovenszkói magyar tanítók egyesülésének szük-
ségességét és sürgősségét szorgalmazzák.

Lelkem teljes melegével, szivem önzetlen szere-
tetével kérek benneteket, hogy életre kelt tanügyi la-
puk első számában közölt alapszabály-tervezetünket
tegyétek megfontolás tárgyává. A szlovenszkói ma-
gyar tanítók egyesületének megalapítását rövidesen
perfektuáljuk, az alakuló közgyűlésre képviselőitek
okvetlenül kiküldjétek.

Közös a sorsunk! Az egyesülés ereje csodákat

müvelt már. Erőink egyesítése soha sem volt oly nagyfontosságu mint ma, mert a tanítók erkölcsi és társadalmi súlyának elismertetését kell biztosítanunk.

Anyagi érdekeink — melyek még nem teljesen tisztázottak —, szolgálati jogviszonyunk törvényes rendezése, nyugdíjügyünk revidiálása szlovák tanítótestvéreinkkel közös ügyünk. Velük parallel működve, egységes erővel és akarattal biztosíthatjuk mindazon célok elérését, melyekre a tanítóságot társadalmi állása, munkájának fontossága készítetik. A tanítóságot, mint társadalmi osztályt, intelligens mivoltához illő és méltó helyre soroltatni, minden gyámkodás alól kivonni legyen a mi legszentebb törekvésünk.

Semmiféle nemzeti aggodalomra sem látok okot fenforogni akkor, amikor szlovák tanítótestvéreink nemzeti álláspontjukat a következőkben foglalták össze s hozták tudomásunkra: „A magyar maradjon magyar, a szlovák legyen szlovák szivben, lélekben és érzésben. A magyar iskolának nyelve és szelleme legyen magyar, a szlováké szlovák.“

E megértésre valló és törekvő testvéri jobb, kell, hogy hasonló testvéri kéznyújtásra találjon nálunk.
 Úgy legyen!

Órszem.

Egyesülésben az erő.

Egy régi óhaj, kívánság megy teljesedésbe, mely minden Szlovenszkon élő magyar tanítónak egyformán örömet jelent, amikor a posta meghozza színmagyar nyelven első számát a „Tanító“-nak, mint a Szlovenszkon működő magyar tanítók-nak félhivatalos lapját.

Az ige testté lön. Két évi nélkülözés és epedés után végre minden magyar tanító asztalán ott találhatjuk első számát saját szülőitünknek, mit tanítók írnak tanítóknak, hogy egymást feltalálva egy táborba tömörülhessünk, hogy ügye-

inkért sakra szállhassunk, hogy a tanügyet előbbrevihessük s fejlesszük a magyar kulturát.

A „Tanító” amellelt, hogy ilyen szent célokat kíván szolgálni, egyuttal a már eddig megjelenő s az ezután megjelenő összes rendeleteket, fizetésünket biztosító lörvényeket, táblázatokat is hozni fogja s így méltán megérdemli, hogy nemcsak mi tanítók, de maguk az iskolafenntartók is pártolják.

Ha a Szlovenszón megjelenő „Zprávy” hivatalos közlöny lapjait kezünkben forgattuk, még a szlovákul értő kollégák is kénytelenek voltak konstatálni, hogy nem értük. Már pedig kedves Kartársak ez csak a mi munkánkat nehezítette meg, mert bár mennyire lelkiismeretesek akarunk is lenni, nem volt támpontunk. Sok rendelet, mely egyenesen minket érdekelt, nem jutott a kezünkbe, de ha ezt az ujságot a posta egyenesen nevünkre adresszálya hozza, mindez egy csapásra megszűnik.

Kedves kartársak! a „Tanító”-nak első számát fogadjátok olyan szeretettel, mint amilyen szeretet vezérelte azokat, kik azt megalapozták s támogassátok ne csak anyagilag, de küldjétek el szellemi tudástokat is, hogy egy magas színvonalú, igazl nivós lappá fejlődhessék. Ha valamikor, úgy most leginkább egymás támogatására szorulunk, ha igaz az a közmondás: Egyesülésben rejlik az erő! egyesülve erősödjünk. Saját javunk kívánja, hogy ne szétszórtnan, egymásról mitsem tudva éljünk, hanem egyesülve diadalra vigyük azokat az ideálokat, miket lapunk maga elé kitűzött.

A „Tanító”, melynek tanügyi, egyesületi és hivatalos rovata lesz, pályázatokat és minket érdeklő hirdetéseket közöl, csak úgy prosperálhat, tekintve a mai drága előállítást, ha arra mindnyájan előfizetünk. Itt van a végső idő, hogy mi is hallassuk szavunkat, hogy számbeli súlyunkkal helyet bizottsunk magunknak. Legyünk loyálisak, keressük a megértést, illeszkedjünk bele az új helyzetbe intelligens emberek módjára, dolgozzunk a magyar népünkért, annak boldogulásáért, de szorgalmasan és loyálisan végzett munkánk mellett jogainkat se hagyjuk háttérbe szorulni. Mi, mint a nemzet nap számosai, ha munkánkat becsületesen teljesítettük, megköveteljük, hogy annak méltó jutalmazásában is részesüljünk.

De háiba minden szó, minden panasz, ha az egyes emberek ajkáról hangzik el, nem hallják meg, de ha összefogunk s közösen kérjük azt, ami méltányos, ha jogainkat egyesülve

védjük, az eredmény biztos lesz. Első sorban egymásra vagyunk utalva s azért dolgozzunk egyenkint mindnyájunkért s mindnyájan egyéért!

Bagota.

Virsik János
tanító.

A népiskola kibővítése.

— *Legyen VII. és VIII. osztály!* —

Mind telitettebbé válik az az óhajtás, mely a népiskola felső tagozatának megszervezésére irányul.

A szociológusok, szülők és paedagogusok lelkéből fakad kívánságok addig-addig. Iömmörülnek, míg végre is ki kell jegecesednie a népiskola e felső tagozatának a maga teljességében, hogy a kultúra fényét segítse megnagyobbítani minden egyes kis kristálylapocskájának szellemi sugártörése.

A szociológusnak hogyne volna kedves eszméje a népműveltségnek mélyítése, nagyobbitása!!? Ezt pedig lehetne e egyszerűbb és alaposabb módon megvalósítani, mintsem azzal, hogy a 12 éves gyermekeknek rendszeres iskoláztatását nem szüntetjük be, hanem kötelezővé válik minden gyermek részére a mindennapi népiskolának látogatása még két álló esztendőn keresztül.

Hogy a vasárnapi iskolák cafrangok, lenyesni való kinövések csupán az általános tankötelezettség törzsén, ez bővebb magyarázgatásra, bizonyítgatásra nem szorul a szakember előtt.

A szülők körében is — városokban és nagyobb községekben, hol osztott vagy részben osztott több tanítós iskola áldásait élvezi a lakosság — kezd már térthódítani az eszme, hogy a VI. osztállyal ne fejeztessék még be a gyermek kötelező iskolai oktatása. Fel-fel hangzik a kérdés:

— Igaz, hogy őszre már megnyílik a VII. osztály?

Az óhaj megvan, a szükségességét belátja minden érdekelt tényező, a tanítóságra vár immár a feladat, hogy a törvényhozás elé juttassa az eszmét, megvalósítás céljából. Megalakulófélben lévő egyesületünk ezt is bizonyára teendői közé fogja sorozni.

De még mielőtt ez megtörténnék, ki kell alakulnia a VII. és VIII. osztály beltartalmának is. Nem elég, ha beszélünk róla általánosságban, s messze délibábként tűnik csak fel „ábrándok ködéből“ megalkotva, hanem konkrét formát is kell neki adni.

Mi legyen az anyaga? Ez a legfőbb kérdés.

Szerintünk az V. és VI. osztályok tanterve megmutatja a kilinduló pontot.

Minthogy a hat osztályú népiskola befejezett egészet alkot, melyből egyenesen az élet ujoncozta a maga embereit, azért ez iskolatípus két utolsó osztálya dióhéjba szorítva nyújtja az összes reáliák alapelemeit.

És ez a dióhéj! Ez itt épen a bökkenő! Sokat kell nyújtani, de összesajtolva, tehát kellő alaposág nélkül. Vagy — legjobb esetben egyes részeket alaposan, teljes érdeklődés mellett, a többit csak érintve, tehát — merjük állítani — minden haszon nélkül.

Át kell tehát vinnünk a VII. és VIII. osztályokba a VI. osztály tantervéből egyet-mást.

Áll ez különösen a természettanra, vegytanra.

E két tantárgyat három évfolyamra beosztva lehetne tanítani. Vagy úgy, hogy az egész anyag három részre osztva alaposan tárgyalatnék a VI., VII., VIII. osztályokban. Avagy akképen, hogy egyes részek (mechanika, villamosság) koncentrikusan bővítették a felső két osztályban.

A természettani ismeretek fontosságát külön nem kell hangsúlyoznunk. Most a gépek korszakában, a hajtóerők (villamosság, gőz) szerepével, megukkal a gépekkel, működési módjukkal, ha már az iskolában tisztában vannak a gyermekek, könnyebben remélhető, hogy törekvő, a haladásért lelkesedő munkás, iparos válik belőlük.

Hasonlóan fontos az egészségtani ismeretek bő, alapos, több évfolyamon át való tárgyalása is.

Kevesebb földművelés, nyavalyáktól elgyengült emberhez jutna a társadalom, ha a preventív eljárást alkalmaznók az örökös jóvátétel, foltozgatás helyett, ami most divik társadalomunkban.

A számtan- és mértanoktatás is erősödhetne, bővíthetne, a felsőbb osztályokban. Fogalmazás, helyesírás kifogástalan lehetne.

No és a magyar irodalom behatóbb megismertetése, itt vehetné kezdetét, Arany János, Petőfi Sándor családi és leiró költeményeinek szépségét, Tompa mélabúját, Arany játsszi humorát, sőt talán még Madách bölcselkedését is itt tárhatnók a szárnyalt ebben a korban már bontogatni kezdő emberi lélek elé.

A nemes szórakozásnak, a költől műalkotásokkal való foglalkozásnak megkedveltetése óriási erkölcsi haszon, melynek áldásait megérezné a társadalom, fajunk, államunk.

A kézimunkaoktatásnak is nagyobb tere nyílne.

A leánygyermekeket a fehérműi és egyszerűbb felsőruha varrásban kellene tökéletesíteni.

A slójd, különösen a famunka megkedveltetése micsoda óriási perspektívát nyújt a mindenkit tökéletessé nevelni óhajtó paedagógus elé.

A munkára, munkaszeretetre való nevelés csak úgy valószínűsíthető meg Istenigazában, ha a 12 éves gyermeket még nem bocsátjuk szárnyára, hanem minél tovább ott tartjuk az iskola falai között.

Ennyit részünkről a két felső osztály tantervéről.

Kedves kartársainktól várjuk az irányító, lisztázó, fénytderítő hozzászólásokat.

Már lapunk legközelebbi számában tért adunk neki.

Minél többen, minél több oldalról világítják meg a kérdést, annál tökéletesebb lesz a végső kialakulás.

Magyar tanítók elvárjuk tőletek, hogy ötleteiteket, eszméiteket, a köz javára bocsátjátok. Várjuk soraitokat, irástokat!
W.

Aktualitások.

A nem állami tanítók fizetésügye az országházban. A rendkívüli drágasági segély — miután a nem állami tanítók fizetésrendezése ez ideig törvényesítve nincsen — az 1920. dec. 30. kelti 695. sz. kormányrendelettel további 6 hónapra prolongálva van, tehát 1921. június hó végéig.

A szükség-gyorssegély ügyében, — amelyet az állami tanítóság 1920. nov. 1-től már élvez, — szintén történt gondoskodás az országgyűléshez benyújtott petícióval, amelyben annak gyors kifizetése kérve van. Ezen ügy. ki lett adva az országgyűlés legelső fórumához, a közoktatásügy választmányához, amely 1921. január 26. tartott összejövetelén a következő revolúcióban állapodott meg.

1. A szlovenszkói általános tanítói egyesület azon kérése, hogy a szükség-gyorssegély a nem állami tanítóknak is kifizetessék, teljesítendő. A szlovenszkói tanítóság ezen igénye elismertetik.

2. A kormány felhivatik hogy ezen szükség-gyorssegély, mint a rendkívüli drágasági segély egyik része az eddig érvényben levő magyar törvények értelmében államsegélyt élvező szlovenszkói tanítóság részére haladéktalanul kifizetessék.

3. Felkérik a kormány, hogy mielőbb terjessze elő az országgyűléshez a szlovenszkói különleges viszonyoknak megfelelő novelláris törvényjavaslatot, mely felölelje a szlovenszkói nem állami, községi és felekezeti tanítók végleges fizetési rendezését és az összes iskolai ügyeket.

4. A kormány felhivatik, hogy kormányrendelettel utasíttassanak a szlovenszkói iskolák azon fenntartói, akik eddig államsegélyben nem részesülnek, hogy iskoláik tanítóinak a törvényben biztosított összegek erejéig — amennyiben az eddig nem történt — fizetésüket rendezzék és eme köteleességek teljesítsék.

5. Felhivatik a kormány, hogy addig is, míg a nem állami tanítók fizetésrendezése törvényesítve lesz, az államsegélyt élvező tanítóság részére ugyanazon és egyidejűleg ugyanolyan illetmények biztosíttassanak, mint amilyenek az állami tanítóság részére időről-időre meg lesznek állapítva.

A tanítók fizetésrendezése.

Abratislavai „Školsky Retzrát“-nak 1920. évi május hó 17-én kelt 14691/III. sz. rendelete.

A csehszlovák köztársaság 1920. évi március 26-án kelt 181. sz. rend. végrehajtásáról, mellyel a paritásos törvényt kiterjesztik a szlovenszkói elemi és polg. isk. tanítóságra, valamint a kormánynak 1920. évi IV. 7. kelt 205. sz. rend. végrehajtása, mellyel a szlovenszkói áll. óvodák óvónőinek anyagi ügyeit rendezik.

Rövidítések: 181. sz. korm. rend. = a csehszlovák köztársaság kormányának 1920. III. 26-án kelt 181. sz. rendelete. 205. sz. korm. rend. = a csehszlovák köztársaság kormányának 1920. IV. 7-én kelt 205. sz. rendelete; paritásos törv. = a törvények és rendeletek gyűjteményében 1919. május 23-án kelt 274. sz. paritásos törvény; 541. törv. = az áll. tisztviselők szolgálati ügyeinek rendezéséről szóló 1919. X. 7-én kelt 541.

sz. törv.; 25. törv. = az 1919. évi XII. 18. kelt 25. sz. törvény; 457. törv. = a háborus évek beszámításáról szóló 1919. VI. 23. kelt 457. sz. törv.; 470. sz. rend. = a legionárus és katonatanítók szolgálati illetményeinek és jogi viszonyainak ideiglenes rendezéséről szóló 1919. évi VII. 23. kelt 470. sz. rend.; 154. rend. = a csehszlovák köztársaság kormányának 1920. évi III. 4. é. n. kelt 154. sz. rendelete, mely az 541. és 25. törv. némely megállapításának végrehajtásáról szóló utasításokat tartalmaz; 112. és 127. sz. rend. = a Školsky Referátinak 112. és 127. sz. rendelete a Szlovenszkon működő tisztviselők 100%-kal felemelt drágasági pótlékának kifizetéséről (azon tisztviselőkre vonatkozik, akik diétát nem élveznek); áll. = állami; fiz. oszt. = fizetési osztály; fiz. fok. = fizetési fokozat.

Megjegyzések. Jelen kormányrendelet eredményeiben tartalmazza a fent idézett s a paritásos törvény végrehajtásáról szóló 181. és a 205. sz. korm. rendeletek utasításait, még pedig a 241. és a 25. törvényhez, úgyszintén ezek keretén belül a 457. és 470. sz. törvényekhez is. Eme törvények határozatai azonban csak a tényleg működő áll. el. isk. tanfőságra és áll. óvónők szolgálati illetményeire vonatkoznak. A tényleg működő áll. polg. isk. tanfőságot illető s a nyugalomban levő tanfőség illetményeinek biztosításáról külön, később megjelenő rendelet intézkedik. Jelen rendelet tartalmazza a par. törv. és az 541. törv. ide vonatkozó határozatait különös tekintettel és összhangban a módosításukra külön kiadandó törvényekkel, valamint összhangban a 457. és 470. sz. törv. határozataival is.

I. Általános előírások. (Utasítások.)

A 181. sz. kormányrendelet I. cikkével a parit. törv. 1919. évi IX. 1-től kezdve ki van terjesztve Szlovenszko áll. el. és polg. isk. tanfőságra. E törvény 1919. évi IX. 1-től kezdődőleg fizetés tekintetében egy színvonalra emelte a tanfőságot a vele egy képesítéssel bíró áll. tisztviselőkkel. A VI. 205. sz. rend., az 541. sz. törv. rendezi 1919. évi IX. hó 1. napjától kezdve a szlovenszko áll. óvodák óvónőinek fizetését is. (D csoport.) E törvény értelmében az áll. tisztviselők javadalmat kétféleképpen: a) rendesek és b) rendkívüliek. Rendesek: a törzsfizetés és a helyi pótlék; rendkívüliek: a drágasági pótlék, a gyorssegély, az óradíj a nem kötelező tantárgyak tanfósáért; ama tanfóságnak, akik az illető tantárgyak tanfósásával nem

oglalkoznak hivatásszerűen) az utiköltség, a költözködési kiadások megtérítése, az adó és bélyegilleték elengedése, a nyugdíjjárulékok nem fizetése és végül idetartozik a háborus évek beszámításából nyert előny is a 454. törv. szerint. (Lásd eme törvény végrehajtási utasításának III. fejezetét: Átmeneti határozatok, 3. bekezdés, 2. pont.)

Ugynevezett kezdőszolgálatban van az a tanító, aki érettségi bizonyítvánnyal bír, de az előírt képesítő vizsgálatot még nem tette le. Ellenben ezen vizsgának a megállapított határidőben való letétele után a megfelelő csoport fizetési osztályába lesz sorozva visszamenő hatállyal a második szolgálati évtől kezdődőleg. Az el. isk. tanítók kezdő (gyakorlati) szolgálata tehát 1 évig tart. A hittanítók, kézimunkatanítónők, óvónők kezdőszolgálata (gyakorlati éve) szintén egy évig tart, a hivatal elfoglalásának napjától számítva. Egy évi kezdőszolgálat után a megfelelő csoport fizetési osztályába lesznek sorozva, amennyiben eleget tettek az előírt törvényes feltételeknek. Ami a tanítókra vonatkozik, ha csak külön felüntetve nincsen, vonatkozik a tanítónőkre is.

Segédtanítók, az előírt képesítés nélkül (csak érettségi bizonyítvánnyal), nyugdíjas tisztviselők, mint segédtanítók általában mindazok, akikre a paritás törvény nem vonatkozik, meghagyatnak továbbra is az eddigi járandóságuk élvezetében, melyeket részükre a volt magyar törvények és rendeletek biztosítanak.

Minden változás, amely a jövőben az állami tisztviselők fizetésrendezési törvényében történik, a tanítókat az egyenrangú képzettséggel bíró állami tisztviselők fizetésével egyenjogosító törvény érvényben léte idejében, automatikusan vonatkozik a szlovenszkói állami tanítókra is. A szlovenszkói áll. tanítók különleges javadalmai (pl. személyi pótlék az 1893. év előtti szolgálatért, fizetés a gazd. ism. iskola tanításáért é. i. t.), melyek a magyar törvények értelmében el vannak ismerve, továbbra is érvényben maradnak, mint magasabb igények, amennyiben a paritásos törvénnyel nincsenek határozottan eltörölve. Abban az esetben, ha az áll. el. isk. tanítónak Szlovenszkon az eddigi magyar törvények értelmében valamely illetményre magasabb mértékben igénye volna, mint amit neki a Szlovenszóra kiterjesztett paritás törvény biztosít, akkor a kérdéses illetmény a magyar törvények értelmében lesz megállapítva, ha azt a paritás törvény határozottan el nem törli.

Az összes magyar törvények előírásai és rendeletei amennyiben ellenkeznek a paritás törvénnyel, 1919. évi szept. hó elsejével hatályukat veszítik. Ezzel szemben mindenütt, ahol a par. törv. azaz jelen rendelet határozottan az országos törvényekre hivatkozik, ott Szlovenszón az eddigi magyar törv. és rend. értendők (181. sz. kormányrend. IV. cikk).

II. Előírások a fentidézett törvény egyes §§-aihoz. A par. törv. 1. §-hoz és az 541. sz. törv. 1. és 2. §§-aihoz.

Az áll. el. isk. tanítók és áll. ovónők kezdőszolgálatának tartama egyenlő az áll. tisztviselők megfelelő csoportjának gyakorlati éveinek tartamával. Áll. el. isk. tanítók, hittanítók és segédtanítók tanképesítő vizsgálatával, akik rendkívüli tantárgyakat hivatásszerűen tanítanak, amennyiben hetenkint legkevesebb 16 órát tanítanak a C csoportba lesznek besorolva; áll. el. iskolánál működő kézimunkatanítónők, amennyiben legkevesebb 13 órát tanítanak hetenkint és az ovónők, a D csoportba lesznek besorolva. A fentemlített kezdőszolgálat eltelte után tehát joguk van a csoportokba való besorításra és a XI. fiz. osztály teljes illetményeinek élvezésére, ha az előírt heti óraszámuk és a többi törvényes előfeltételeknek eleget tettek. Hittanítók, kézimunkatanítónők, akik az előírt heti óraszámban nem tanítanak, igényt tarthatnak %-os tiszteletdíjra, aszerint, hogy heti hány óraszámban tanítanak. (Lásd a par. törv. 17., 18. és 19. cikkének V. táblázat.)

Ezen tanítók %-os tiszteletdíja egy évi kezdőszolgálat eltelte után szintén emelkedik a megfelelő csoport és fiz. osztály szerint mindaddig, amíg a heti óraszám a par. törvény által megállapított legkisebb óraszámra nem emelkedik, s következőleg ennek vagy valamely magasabb fiz. osztálynak teljes illetményeit nem élvezik. Ezen tanítóknál a megfelelő csoport és fiz. osztályba való sorozásnál az egész szolgálati idő beszámítódik, mely az első szolgálati év óta eltelt, ha különben a törvény többi feltételeinek eleget tettek.

Áll. el. isk. tanítók, akiknek az előírt tanképesítő vizsgálatot le kell tenniük, már a második szolgálati év kezdetétől élvezik a XI. fiz. osztály összes illetményeit (tehát a helyi pótlékot is). Ámbár az illető fiz. osztály- és fokozatába még nincsenek besorolva. A C csoportba a második szolgálati évtől kezdő főleg, visszamenő hatállyal, csak az előírt szakvizsgálat — a törvény által megállapított határidőben — való letelése

után, lesznek besorozva. Ama áll. el. isk. tanítók, akik ezen kérdéses vizsgálatot csak a határidő letelte után tennék le, amennyiben ez saját hibájukból kifolyólag történt (és ezt a határidőt az iskolai tanács meg nem hosszabbította) csak a vizsgálat letévése után következő hó elsejétől kezdve lesznek beosztva.

Az összes előbbi (I.) és a jelenlegi szakasz teljes egészében csak az 1918—19. tanévtől működő, s a mi tanítóképzőint. érettségi bizonyítványaival és tanképesítéssel bíró tanítóságra vonatkozik. Azon tanítókra, akik az 1918. isk. év, azaz a politikai átalakulás előtt szerezték oklevelüket, vonatkozik a par. törvénynek a kezdőszolgálatról, a csoport és a fiz. osztályokra való sorozás illető része, valamint a fiz. osztályokba való átcsoportosítás a 25. törvény szerint, jelen rendelet „Átmeneti utasítás” című része.

• A paritás törvény 2. §.

Kezdőszolgálatban levő tanítók szolgálati illetményei a par. törvény 13. §. értelmében (a XI. fiz. osztály összes illetményei, kivéven a helyi pótlékot) a szolgálatba lépés, azaz az esküvétel (fogadalom) napjától kezdve továbbra is kiutaltatnak. Végleges kinevezésnél, fizetésemelésnél, vagy előléptetésnél pedig mindig a kinevezést, fizetésemelést, azaz az előléptelést követő hó első napjától kezdve.

A par. törvény 3. §-hoz.

A helyi pótlék előleges havi részletekben fizetetik, mint a rendes fizetés. Ellenben a tanító kívánságára előleges negyedévi részletekben is kifizethető. Ha a kifizetett negyedévi helyi pótlékot, még az illető évnegyed lejárta előtt, amelyre kifizették — más okból — halálesetet kivéve. — beszüntették, akkor a tanítónak a túlfizetett részletet vissza kell fizetnie. Ha a hó elseje vasárnapra esik, akkor a szolgálati illetmények az előző hó utolsó napján fizetendők ki.

A par. törvény 4. §-ához és az 54. törv. I. szak.-nak 2. §-hoz.

A paritás törvénynek Szlovénzkóra való kiterjesztése következtében a szlovénzkói tanítóságra is érvényes az áll. tisztviselők osztrák rendszerű, kettős előmenetele: időszakos előlépés alacsonyabb fizetési osztályból magasabb fizetési osztályba.

tályba, s előlépés alacsonyabb fokozatból magasabb fokozatba az egyes fizetési osztályokban. Fizetési osztály van: 11 (szabály szerint római számjegyekkel jelöljük I—XI.) Fokozat van a XI. fizetési oszt.-ban és a többi osztályokban: 4. A törvényes határidőt az egyes fokozatokban az 541. törvény következőképen határozza meg: a XI., X. és IX. oszt. minden fokozatában (2) két év, a VIII—II. fiz. oszt. minden fokozatában 3 év. Mihelyt a tanító egyik vagy másik fiz. fokozat előírt határidejét betöltötte, előlép a legközelebbi magasabb fokozatba, hacsak nincsen különleges, törvényes előírásokkal ilyenemű előlépésből kizárva. Az egyes csoportokban a paritás törvény által meghatározott határidőt lásd az átmeneti határozatoknál.

Ideiglenes polg. isk. tanítók ettől az iskolától elemi iskolához való áthelyezésük esetén, megkapják a velük egyenlő szolgálati idővel bíró el. isk. tanítók illetményeit és úgy lépnek elő, mintha kezdettől fogva ennél az iskolánál működtek volna. Fordítva ugyanez érvényes el. isk. tanítókra is, amennyiben előírt képesítéssel bírnak és az 541. törv. hatálya idejében megszerezték igényüket a fiz. osztályba való soroztatásukra. Ennek ellenében ama végleges polg. isk. tanítók, akik szolgálati okokból — s nem büntetésből — vannak el. isk.-hoz áthelyezve, nem szenvedhetnek rövidséget sem jelenlegi, sem jövő illetményeikre vonatkozólag.

A szolgálati idő félbeszakítása esetén a közművelődési Minisztérium (jelenleg Školsky Referát) a már előtöltött szolgálati időt abban az esetben is beszámíthatja, ha a szolgálati idő félbeszakítása a tanító hibájából történt, azaz, ha a tanító az előírt 1915. évi XV. törv. 8. és az 1875. évi XXXII. törv. 8. szakasza ért., s a tanfelügyelő által kiállított bizonyítvánnyal magát igazolni nem tudja. Ugy szintén beszámíthatja a Školsky Referát a tanítónak figyelemreméltó esetekben azt a szolgálati időt is, melyet az illető tanító Szlovénszón kívül töltött el. (pl. Csehországban, Morvaországban, szlovák iskoláknál Magyarországon, vagy S. H. S. királyságban és másutt.)

A par. törv. 5. §-ához és az 541. t.-c. III. törv. 1. cikkéhez.

Áll. el. isk. tanítók az alacsonyabb fiz. osztályu fizetéssel előlépnek a magasabb fiz. osztályu fizetésbe a C csoport szerint akkor, ha az 541. törv. fent idézett szakasza és cikke által meghatározott időbell előléptetés határidejét az illető alsó fizetési oszt.-ban eltöltötte; az áll. el. kézimunka-tanítónők és az

áll. óvónők szintén ugyanazon szakasz D csoport szerinti meghatározott időnek eltöltésével lépnek elő magasabb fokozatba. Az áll. el. tanítóság Szlovenszkon a fizetési osztályokba való sorozásnál és az időbeli előléptetésnél csak az eddig érvényben levő magy. törv. által kimondott okokból lehet visszatarítani. (Lásd 1913. évi törv. XC.), az áll. óvónőkre vonatkozólag 1913. évi XXXIX. cikk.

Tanítóknak, akik életük 60. évét és szolgálatuk 35. évét betöltötték, nem lehet igényük magasabb fiz. oszt.-ba való előléptetéshez (tehát időbeli előléptetéshez.) Annak a megállapításánál, vajjon az illető már betöltötte-e 35. szolgálati évét, a háborus évek ne legyenek $1\frac{1}{4}$ éves tartamuaknak számítva, hanem az összes évek egyszerűeknek veendőek.

A tanítói állásnak újból való elfoglalásánál, ugyszintén a tanítói pályára való visszatérésénél, (pl. ha a nyugdíjast reaktilválják) vagy, ha a tanító el. isk. képesítéssel más szolgálati ágba van átvéve (pl. polg. iskolához, felekezeti tanító 1893. év előtti szolgálattal áll. el. iskolához) a Školsky Referat v. Bratislavé, ezen időt is beszámíthatja az előléptetésbe a paritás törvény figyelembe vétele nélkül.

A par. törv. 6. §-ához és az 541. sz. törv. III. cikkéhez.

Hogy a tanítóság szolg. illetményei megállapíthatók legyenek, minden egyes, a kezdő szolgálat (gyakorlati év) befejezése utáni hó első napjától kezdve az illető csoport fizetési osztályába és pedig az áll. el. tanítóság a C csoportba, ugyancsak iskolák kézimunka tanítói és az áll. óvónők, amennyiben az összes egyéb törvények feltételeinek eleget tesznek, a D csoportba. Hogyan lép elő a fiz. oszt.-ba besorozott tanítóság az egyes csoportokba, arra vonatkozólag lásd az időbeli előléptetés II. tábláját. Az időbeli előléptetésnél nem számítódik be a kezdő szolgálat (a par. törv. 14. szak.) Polgári iskolánál működő, s el. isk. működő s el. isk. tanítóképesítő vizsgálatnál bíró tanítók, úgy lépnek elő és szolgálati illetményeik olyanok, mint a többi el. isk. tanítóké. (Hasonlítsd össze az előírás utolsó előtti bekezdését a 4. szakasszal és az előírás utolsó bekezdését a par. törv. 5. szakaszával.)

A par. törv. 7. §-ához.

Ha kétely támadna a felől, vajjon a tanító előléptetésében vissza legyen-e tartva (pl. az 1913. XV. t.-c. 8-ik illetve 15-

§-ban kimondott okokból) a döntés addig elhalasztódik, amíg a dolog igazi tényállása meg nem állapíttatik. Azonban ennek az elhalasztásnak nincs ama jogi következménye, hogy az illetőnek az előléptetésbe csak a dolog igazi tényállásának megállapítása után következő hó elsejétől kezdődő időbe lesz beszámítva, hanem beszámítódik már az igényjogsultság napjától.

A par. törv. 8. §-ához.

Mihelyt a tanító előléptetésre, azaz magasabb fokozatu, vagy osztályu fizetésre igényt tart, úgy jelentse ezt be kellő időben az iskola igazgatóságának, amely az igényjogsultságot megelőző hónap 10. napjáig erről a kerületi iskolatanácsnak, azaz, míg Szlovenszón az iskolai igazgatásról az új törvény keresztülívve nincsen, a Skolsky Referatnak világos jelentést küld.

Ezen jelentés, valamint az összes szükséges mellékletek bélyegmentesek. Tanítók 1919. évi III/5. előtt nem esnek eme határozatok alá. Erre, a tanítóságra vonatkozólag lásd: átmeneti határozatok III.

A par. törv. 9. §-ához.

Igazgató-tanítóknak, mint olyanoknak, igénylik van igazgatói tiszteletdíjra, lakásra, lakpénzre és 75% helyi pótlékra. A lakpénz és az igazgatói tiszteletdíj az eddig érvényben lévő magyar törvények szerint állapíttatik meg. (Lásd az 1913. évi XV. t.-c. 21. szakaszát. VII. táblázat.)

A par. törv. 10. §-ához.

Az áll. tanítóság igényei, melyek saját működési körén kívül szolgálati ténykedésből erednek, hivatalból való áthelyezés (költözködési kiadások) és így tovább, ugyanazon feltételek mellett intézietnek egyenlő mértékben, mint megfelelő szolgálati minőségü és oszt.-ban lévő áll. tisztviselők igényei. Az áll. tisztviselőket illető előírásokat az 1914. évi II/3. kelt 907. sz. miniszt. rendelet az osztrák pragmatika 58. és 68. §§-ai tartalmazzák. Kezdő szolgálatban lévő tanítóságra az áll. gyakornokokat illető illetmény igénye, tehát a XI. fiz. oszt.-ban lévő tisztviselők jogai vonatkoznak. Tanítók, akik a fizetést csak $\frac{1}{2}$ -os részben élvezik, igényt tartanak az ebből a szakaszból folyó összes illetményekre. Abban az esetben, ha

a szlovenszkói illetőségű tanítósnak az eddig érvényben levő országos törvények szerint magasabb igénye volna, mint az előbbi két bekezdés szerint, úgy érvényesek rájuk az illető magyar törvények.

A par. törv. 11. §-ához.

Ha az áll. el. tanító szerencsétlenség, vagy betegség esetén arra van utalva, hogy jogában áll fizetésére kamatmentes kölcsönt kérni. Ezen előleg három havi rendes fizetés összegében nem terjedjen és legtovább két éven belül visszafizetendő. Habár a Školsky Referát az előleg engedélyezésénél az arra szorult áll. el. isk. tanítóknál lehetőségét ejtheti további kiváltságoknak is. Nevezetesen előleget vehet nagyobb mértékben, vagy a visszafizetésre kaphat nagyobb határidőt.

A par. törv. 12. §. és az 541. sz. törv. II. cikkének 2. és 3. §§-hoz.

Az áll. el. isk. tanítók és áll. ovónők rendes bevételük közé, a fizetésen kívül tartozik az ugynevezett helyi pótlék is. A helyi pótlék változik osztályok szerint, amelyek Szlovenszko városai és községeire való tekintettel a lakosság számára, azaz a helyi drágasági viszonyokra lettek összeállítva; továbbá a fiz. oszt. és fokozatok szerint úgy, amint azt a IV. és V. táblázat szemlélteti. A természetbeni lakást élvező ig. tanítók a helyi pótlék 75%-át kapják. Azon igazgató tanítókat, akiknek természetbeni lakásuk nincs teljes helyi pótlék illeti meg. Azon tanítóknak, akiknek természetbeni lakásuk van és iskolát nem igazgatnak, azoknak a helyi pótlékből az 1913. évi XV. törvény-cikk 5. §-ban megállapított nagyságban lakási equivalens vonandó le. (Lásd a IV. táblázatot és 154. sz. kormányrendelet 5. sz. 3. bekezdését.) A teljes helyi vagy $\frac{1}{2}$ -os helyi pótlékek mindenkor 12-vel osztható összegre egészítendők ki.

A par. törv. 13. §-ához.

Ha a tanítónak az eddigi magyar törvények szerint ugyanabból a bizonyos jogi érvelésből, mint a par. törv. szerint némelyik járandóságra nagyobb igénye van, úgy ezen járandósága a magyar törvények szerint lesz megszabva, ha csak nincsen a par. törv. határozottan eltörölve. Eddigi szolgálati illetmények, melyek a par. törv. 2. és 13. bekezdése szerint, mint különös illetmények továbbra is érvényben maradnak a következők:

a) engedélyezett személyi pótlék az 1893. év előtti szolgálatért, azaz igényjogosultság az 1913. évi XV. tc. 17. §-a értelmében;

b) a tanítók lakpénze a kezdő (gyakorlati) szolgálatban a fentidézett 1913. évi XV. törv.-cikk. 5. §-a ért., vagy termésselbeni lakás;

c) igazgatói tiszteletdíj ugyanazon törv.-cikk 21. §-a értelmében;

d) fizetés a kisebb gazd. ism. iskola vezetéséért s az 1919. évi 53.000 sz. rend. 76. és 77. §§-iban levő feltételek és határozatok szerint;

e) az 1913. évi XV. törv. cikk 19. §-a ért. áll. tanfőtségnek járó kert vagy kertilletmény;

f) összes egyéb helyi testületektől (mint amilyen pl. a politikai, vagy egyházi község és i. t.) egyik vagy másik áll. tanfői állomáson biztosított kiváltságok.

A par. törv. 14. §-ához.

Az osztrák rendszerű áll. tisztviselők tényleges katonai szolgálataira vonatkozó összes előírások, melyek a par. törv. II. cikke értelmében a szlovenszkói áll. tanfőiségre is alkalmazandók, amely magában foglalja az 1878. évi jun. 22. kelt 59. sz., az 1887. évi dec. 26-án kelt 3. sz., 1909. évi márc. 30-án kelt 49. sz., 1914. évi febr. 3-án kelt 907. sz. és az 1916. évi aug. 17-én kelt min. sz. rend., valamint a pénzügyminiszter 1916. évi jun. 20-án kelt 265. sz. rendeletét. De amennyiben a magyar törvények és rendeletek ugyanazon érvelésből a szlovenszkói állami tanfőiségre kedvezőbb határozatokat tartalmaznának, a tanfőiség a par. törv. utolsó bekezdése értelmében továbbra is ezen törvények értelmében járjon el.

A par. törv. 15. §. és az 541. törv. V. cikk 1. és 2. §§-hoz.

Az érettségi bizonyítvánnyal bíró áll. tanítók járandóságai kezdőszolgálatban az elemi iskolán ugyanazok, mint a C csoportbeli áll. gyakornokok járandóságai, tekintettel arra az előnyre, mely a par. törv. 13. szakaszának b) pontja szerint rendeltetett el. Az első szolgálati évben élvezzi a XI. fizetési oszt. illetményeit a helyi pótlékok kivéve; a második évtől kezdve ugyanannak a fiz. oszt. teljes járandóságait, tekintet nélkül arra, vajjon tett-e képesítő vizsgálatot vagy sem. (Lásd „Általános előírások“ 4. bekezd. I. szakaszát.)

A par. törv. 16. §-ához.

Állami tanítók érettségi bizonyítvánnyal, akik a Cseh-szlovák köztársaságban nyilvánosan vagy magániskolánál már egy évig működtek és a megállapított határidőben ezen iskolák számára képesítő vizsgálatot tettek, a képesítő vizsgálat letevése után a következő hónap 1-vel kezdődő hatállyal a C csoportba lesznek besorozva, tekintet nélkül arra, vajjon az illető iskolának, melyen működtek volt-e nyilvánossági joga vagy nem.

A par. törv. 17. §-ához.

Hittanítók, akik az áll. elemi iskolánál a hittanfátsza hivatásszerűen foglalkoznak és nem tartoznak a lelkészi rendbe s amennyiben hetenkint legkevesebb 16 órát tanítanak, ugyanazok a járandóságok illetik meg, mint az ezen iskolák rendes tanítóit.

Azok, akik hetenkint kevesebb mint 16 órát tanítanak és nincsenek egyházi igazgatásban, igényt tartanak a többi törvényes feltételek mellett a teljes elfoglaltsággal bíró hittanítók összes szolgálati illetményeinél $\frac{1}{10}$ -os fizetésére a heti óráinak arányában. (Lásd az V. táblázat megjegyzéseit.) A par. törv. 13. szakaszában biztosított előnyök érvényesek a hittanítókra is, ellenben csak oly mértékben, mint elemi iskolás tanítóira.

A par. törv. 18., 19., 20., 21., 22. és 23. §§-aihoz és az 541 törv. I. szakaszához.

Érettségi bizonyítvánnyal bíró áll. el. iskolák kézimunkatanítónői, ha heti legkevesebb 13 órájuk van, valamint a segéd-tanítók, akik nem kötelező tárgyak tanítására képesítéssel bírnak és ezen tárgyak tanításával legkevesebb heti 16 órán át hivatásszerűen foglalkoznak, a kezdőszolgálati évükben az áll. gyakornokok D csoportja szerinti járandóságokkal bírnak.

A teljes elfoglaltságnak hány $\frac{1}{10}$ -os illetményeit kapják azon kézimunkatanítónők, akik kevesebbet, mint heti 13 órát tanítanak és azon hivatásos segéd-tanítók, akik kevesebbet, mint heti 16 órát tanítanak, lásd az V. táblázat megjegyzésének rovatát. A $\frac{1}{10}$ -os fizetés szintén kiegészítendő mindig a 12-vel osztható összeg erejéig.

A par. törv. 24. és 25. §-ához.

Rendes áll. el. népiskolai tanítóknak, akik nem kötelező tárgyak tanításával mellékesen (nem hivatalsszerűen) foglalkoznak, igényük van ezen tanítás heti egy órájáért évi 100 korona összegű megváltására. Ugyiszintén igényük van az óratöbblet megváltására, (ha ezek tanítási órája felülmulja a heti óraszámot) még pedig oly összegben, mint a vele egy csoportban és fiz. oszt. lévő áll. tisztviselőknak, legkevesebb azonban heti egy óráért évi 100 korona.

III. Átmeneti határozatok,

kizárólag csak az áll. tanítókra vonatkoznak, akik érvényes magyar oklevelekkel 1919. évi június 5. napja előtt szolgálatba léptek.

A kormány 181. sz. rend. II. cikkéhez, a par. törv. 37. §-hoz és a 205. sz. kormány-rend. 2. § hoz.

Az áll. el. isk. tanítóóság, az áll. óvónők, akik a par. törv. megjelenése vagyis 1919. jun. 5. ike előtt érvényes magyar oklevelekkel szolgálatba léptek, az időbeli előléptetés (váramozási idő) szerint az áll. tisztviselők megfelelő csoport és fizetési osztályba lesznek beosztva, amint ezt az I. táblázat szemlélteti, a következő szabályok szerint:

a) Az áll. el. isk. tanítóóság az időbeli előléptetés szerint bekerül a C csoportba (I. az I. táblázatot), úgy hogy beszámítódik neki az egész szolgálati idő, mely az állandó fizetés jellegével bíró végleges kinevezés óta eltelt az eddigi Szlovenszkon most is érvényes magyar törv. ért. ki is számítható (1918. évi 154.000. számú magyar rend.)

b) Hitintanítóknak az állandó fizetés jellegével bíró első kinevezés óta lesz a szolgálat beszámítva.

c) Az áll. népiskolák hivatásos segédtanítóinak, a kézimunka tanítónőinek és az áll. óvónőknek a szolgálati előléptetésbe beszámítódik az eddig is érvényben levő magyar törvények szerint kiszámítható és az állandó fizetéssel bíró első szolgálatba való lépés óta eltelt összes szolgálati idő, ellenben azzal az eltéréssel, hogy ebből a szolgálatból a D csoportba 4, a C csoportba 3 gyakornoki év lesz beszámítva. A par. törv. 4. szakaszához szóló előírások a szolgálati évek előnyösebb beszámításáról ezekre a tanítókra is érvényesek. Ezeknek a tanítóknak (akik 1919. évi jun. 5. előtt szolgálatba lép-

tek) a 60 életkor és a 35. évi szolgálat utáni idő is lesz az előléptetésbe beszámítva. Hogyan kell a csoportok és a fizetési osztályokba való sorozásnál eljárni, elégséges utbaigazítást adnak a B minta egyes rovatainak feliratai. Itt figyelembe veendő nevezetesen még az, hogy:

1. A beosztás mindfíg 1919. évi szept. 1-ső napjához történik.

2. A szolgálati előléptetéshez beszámítható szolg. időhöz fentemlített normák szerint 1919. évi aug. 31. napjához beszámítandó azon előny is, mely a háborus évek beszámításából a 457. törv. szerint ered.

Előírások a 457. törv. megfelelő §-ihoz.

Az áll. népisk. tanítószemélyzetének, az áll. óvónőknek, akikre a jelen rendelet, — ha 1918. szept. 1-e előtt tényleges szolgálatban voltak — vonatkozik, 1914—18-ig minden naptári évhez, amelyben legalább 6 hónapon át tényleges állami, polgári, vagy katonai szolgálatot teljesítettek, szolgálati idejükhöz félétet kell hozzászámítani, ha az 1913. évi XV. törv.-cikk 13. §-ban előírt kvalifikációnak megfeleltek.

Tanítóknak, akik a 60 éves életkora s a 35 évi szolgálati időt már elérték, háborús évek nem számítandók be. E megszorítás helyett a 457. törvény 3. §-a lehetővé teszi nekik személyi pótlékuknak a nyugdíjba való beszámítását, mely egyenlő azzal az illetménykülönbséggel, mely az adóhivataltól jelenleg élvezett és azon illetmények között van, amelyre szabályszerű előléptetés folytán igényük lenne, ha el nem érték volna a 60. éves életkort és a 35. szolgálati évet.

Hasonló igénnyel bírnak azon tanítók is, akik a háborus évek beszámítása nélkül már elérték a VIII. fiz. oszt. 4. fokozatát, úgy, hogy már nem léphetnek tovább elő. A pótlék összege egyenlő a VIII. fiz. oszt. 4. és a VII. fiz. oszt. 2. fokozatának megfelelő fizetés különbségével, kiegészítve az 541. törv. által meghatározott fizetéssel, — tehát évenként 696 K (a 457. törv. 1. szakasz) fizettetik ki, — a paritás törv. szerint elérhető legmagasabb fiz. oszt. 4. fokozatában ellett 4 év után következő hó első napjától kezdve.

Ha hitelesen megállapítható, hogy az illető nem volt a háboruban megkárosítva, a Školsky Inspectorat javasolhatja a háborús évek be nem számítását. A tanítóknak csoportokba

és fiz. oszt.-ba való besorozásánál az előírásokra is figyelemmel kell lenni.

A 470. törv. 6. §-ához.

Azon tanítóknak, akik mint oklevéllel bíró segédtanítók teljesítettek katonai szolgálatot, ezen szolgálat a szolgálati előléptetésbe beszámítandó. Azon szolgálati illetmények, melyekre nevezetteknek a fentemlített szolgálat beszámítása folytán igényük van, a tanítói szolgálat újból való felvétele után következő hó első napjától fizetletnek ki.

Azon szolgálati illetmények megtérítésére vonatkozólag, melyek a katonai szolgálatba lépés idejétől a tanítói állás újból való elfoglalásáig terjedő időre az illetőt megilletik, külön utasítások adatnak ki.

A 470. törv. 7. §-hoz és a 181. sz. kormányrendelet III. cikkéhez.

Azon tanítójelölteknek, akik érvényes magyar oklevéllel bírnak s akik katonai szolgálatot teljesítettek, a szolgálati előléptetésükbe beszámítandó a katonai és az eddigi tanítói szolgálatuk és pedig a par. törvény szerint összhangban a kormány 181. sz. rend III. cikkelyével, úgy, mintha az oklevél megszerzése után következő hó első napján foglalták volna el tanítói állásukat.

A szolgálati illetmények természetesen csak a tényleges tanítói szolgálatba lépés után következő hó első napjától, illetve az új fizetésrendezés illetményei az 1919. évi IX.1 től utaltatnak ki, ha e napot megelőzőleg már tényleges tanítói állásban voltak.

Átcsoportosítás a 25. törv. I. cikk. 1. §-nak előírása szerint.

A tanítóságnak a fenti elvek alapján 1919. IX. 1-től egyik vagy másik fiz. oszt.-ba és fokozatba teljes illetményekkel vagy csak százalékos fizeteléddel történő besorozása után következik a tanítóság átcsoportosítása az 541. és 25. törv. és a 154. kormányrendelet elvei szerint. Az átcsoportosítás szintén mindíg az 1919. évi IX.1-től történik. Az átcsoportosításnál következő szabályok az irányadók:

a) A tanítóságot mindig abba a fiz. osztályba kell átcsoportosítani, amelyben a beosztás után 1919. IX. 1-én van. Ellenben az egész szolgálata, mely a par. törv. időbeli előlép-

telése szerint erre az osztályra esett, beszámítódik neki abban a fiz. osztályban levő fokozati előléptetésére, csakhogy az 541. törv.-ben meghatározott határidő szerint. (Lásd a II. táblázatot.).

b) Ha az egész szolgálati idő, mely az a) alatt említett fizetési osztályra esik nagyobb, mint ugyanannak a fiz. oszt. és csoportnak időbeli előléptetési határideje az 541. törv. azaz a II. táblázat szerint (a C csoport XI. és X. fiz. oszt. több mint 5 év, a IX. fiz. oszt. több mint 6 év; a D csoport XI. fiz. oszt. több mint 5 év, a X. fiz. oszt. több mint 6 év és a IX. fiz. oszt. több mint 8 év), akkor az illető tanító a következő magasabb fiz. oszt. első fokozatába lesz átcsoportosítva úgy, hogy a többlet nem számítódik be eme magasabb fiz. oszt. fokozataiba.

c) Ha tanító a C csoport szerint a VIII. fiz. osztályban s a tanító a D csoport szerint szintén a VIII. fiz. osztályban van és az átcsoportosítás után ezen osztályokra eső szolgálati idő felülmulja a C csoportban a 8 évet és a D csoportban a 9 évet, akkor ezen többlet beszámítódik az illetőknek a VII. fiz. oszt. fokozataiban való további előléptetésre.

d) Tanítók, akik 1918. évi VIII. §-án után szolgálatba léptek (vagy érvényes magyar oklevéllel, vagy a mi intézeteinkben szerzett érettségi bizonyítvánnyal, helyi pótlék nélküli kezdőfizetéssel bírnak ama hó utolsó napjáig, amelyben kezdőszolgálatuk első évét befejezték. A második év első napjától kezdve a XI. fiz. osztály teljes illetményeit élvezik azzal a különbséggel, hogy az érvényes magyar oklevéllel bíró tanítóság ezen naptól kezdve azonnal lesz a megfelelő csoport és fiz. osztályba sorozva, ellenben az érettségi bizonyítvánnyal bíró tanítóság visszamenő hatállyal ugyan, de csak a képesítő vizsgálat letétele után.

e) A D csoport ama tanítószemélyzetét, amelyeknek már 1919. IX. §-án legkevesebb 1 évi szolgálata van megilleti 1919. IX. §-a XI. fiz. osztály teljes illetménye és ha az előírt vizsgálatot letették, eme naptól kezdve, be lesznek sorozva csoportjuk fiz. oszt. Egy évi szolgálattöbblet a XI. fiz. oszt. fokozataiban való előléptetésükre nem lesz beszámítva.

Az 541. törv. IX. §-hoz és a Školsky Referát 115. és 127. rendeleteihez.

Szolgálati illetmények kiszámítása a megfelelő mellékelt

táblázatok segítségével történik. Ennél hangsúlyoztatik, hogy az 541. törv. IX. cikk. ért. s a VII. táblázat a) pontja szerint kifizetésre engedélyezett hónapos drágasági pótléokra csak a fiz. osztályba sorozott s egész fizetéssel bíró tanítók s a %₀ os tiszteletdíjjal bírók közül csak azok tarthatnak igényt, akiknek %₀-os tiszteletdíjuk legalább a IX. fiz. osztálynak megfelelő nagyságát éri el. Kezdőszolgálatban lévő tanítóknak s azoknak, akiknek %₀-os fizetése nem éri el a IX. fiz. osztálynak nagyságát, igényük van a VII. tábl. b) pontja szerinti drágasági segélyre.

Ugyanez érvényes a gyorssegély kiszámítását vonatkozólag a VIII. táblázat szerinti (az 541. törv. IX. cikk. B) fejelet. 1. szak. ért., azaz az 1920. évi IV/9. kelt 214. sz. törv. ért).

Érvényes magyar oklevéllel bíró s 1919. évi IX/1. előtt szolgálatba lépett áll. el. isk. tanítók helyi pótléka, ha természetbeni lakással bírnak, a IV. táblázat 2—6 rov. szerint számíttatik ki. Az itt idézett összegből levonandó a VI. táblázat szerinti (az átcsoportosítás után csak az első kiszámításnál) A továbbiaknál a kiszámítás a IV. táblázat szerinti történik) a régi lakbér összege áll. óvónőknél, akiknek természetbeni lakásuk van, a lakbér értéke mindig a helyi pótlék teljes összegéből a következő fokozatok szerint lesz levonva: azoknál, akiknek 1—5 évi szolgálati évük van s a II. lakbér oszt. voltak 540 K., a III. lakbér osztályban lévőknél 480 K., a IV. 420 K., az V. 360 K., a VI. 300 K., a VII. 240 K.; akiknek több, mint 5 évi szolgálatuk van és eddig a II. lakbér oszt. voltak 720 K.; a III. 640 K.; a IV. 560 K.; az V. 580 K.; a VI. 400 K.; s a VII. 320 K.

A szlovenszkói áll. polg. isk. tanítóság fizetésének végleges rendezésére, valamint a nyug. lévő tanítóság illetményeinek biztosítására vonatkozólag az itt idézett törv. és rend. valamint az 1919 évi dec. 17-én kelt 2. és 3. sz. törv. értelmében, külön fog gondoskodás történni. Fogságban lévők fizetésrendezés ügyeit, valamint az összes vitás kérdéseket elintézés végett a Školsky Referáthoz kell felterjeszteni.

I. és II. táblázat.

A beosztást és átcsoportosítást feltüntető táblázatok 1919. szeptember hó 1-i hatállyal:

I. Elemi iskolai tanfőknél:				II. Polgári iskolai tanfőknél:			
Beosztva a parlás törvény szerint a háborús félévekkel együtt az 1919. szept. 1. naphoz		Átcsoportosítva az 1919. évi okt. 7-iki törvény értelmében az 1919. szept. 1. naphoz		Beosztva a parlás törvény szerint a háborús félévekkel együtt az 1919. szept. 1. naphoz		Átcsoportosítva az 1919. évi okt. 7-iki törvény értelmében az 1919. szept. 1. naphoz	
Fizetési osztály	Fokozat	Fizetési osztály	Fokozat	Fizetési osztály	Fokozat	Fizetési osztály	Fokozat
XI.	1.	XI.	1.	XI.	1.	XI.	1.
	1.		1.		1.		1.
	1.		2.		1.		1.
	2.		2.		X.		1.
	2.		3.		1.		1.
X.	2.	X.	1.	X.	1.	IX.	2.
	1.		1.		2.		2.
	1.		2.		2.		1.
	2.		2.		IX.		1.
	2.		3.		1.		1.
IX.	2.	IX.	1.	IX.	1.	VIII.	2.
	1.		1.		2.		2.
	1.		2.		2.		3.
	2.		3.		2.		5.
	2.		3.		2.		1.
VIII.	3.	VIII.	3.	VIII.	1.	VII.	1.
	1.		1.		1.		1.
	1.		1.		2.		1.
	1.		2.		2.		2.
	2.		2.		2.		2.
VII.	2.	VII.	2.	VII.	3.	VI.	3.
	2.		3.		3.		1.
	2.		3.		3.		1.
	2.		3.		3.		1.
	2.		3.		3.		2.
	3.		1.		1.		2.
	3.		1.		1.		2.
	3.		1.		1.		2.
	3.		2.		2.		2.
	4.		2.		2.		3.
	4.		2.		2.		3.
	4.		3.		3.		1.
	4.		3.		3.		1.
	4.		3.		3.		1.
	4.		4.		4.		2.
4.	4.	4.	2.				
4.	4.	4.	3.				
4.	4.	4.	3.				

Az óvónők és kézilabdaképző tanfőknél fenti beosztásuk alkalmával levonásba jön 5 év gyakornoki szolgálata.

III. táblázat,

mely az átcsoportosítás után a szolgálati előépést tünteti fel. A lenti táblázat szerint nem iktatják a korábban működő tanítók beosztása, csak azon tanítóké, akik 1919. június 5-ike után léptek szolgálatba.

Elemi iskolai tanítók (C csop.)				Óvónők és kézimunka tanítónők (D csop.)			
Szolgálati évek	Fizetési oszt.	Fokozat	Évi alapfiz.	Szolgálati évek	Fizetési oszt.	Fokozat	Évi alapfiz.
1—2. év	XI.	1.	2808	1—2. év	XI.	1.	2808
3—4. "	"	2.	3108	3—4. "	"	2.	3108
5. "	"	3.	3408	5. "	"	3.	3408
6—7. év	X.	1.	3708	6—7. év	X.	1.	3708
8—9. "	"	2.	4008	8—9. "	"	2.	4008
10. "	"	3.	4308	10—11. "	"	3.	4308
11—12. év	IX.	1.	4608	12—13. év	IX.	1.	4608
13—14. "	"	2.	4908	14—15. "	"	2.	4908
15—16. "	"	3.	5208	16—17. "	"	3.	5208
				18—19. "	"	4.	5508
17—19. év	VIII.	1.	5808	20—22. év	VIII.	1.	5808
20—22. "	"	2.	6300	23—25. "	"	2.	6300
23—24. "	"	3.	6804	26—28. "	"	3.	6804
25—27. év	V.I.	1.	7308	29—31. év	VII.	1.	7308
28—30. "	"	2.	8004	32—34. év	"	2.	8004
31—33. "	"	3.	8700	35 stb.	"	3.	8700
34. stb.	"	4.	9408				

IV. táblázat

a helyi pótlékokról a már beosztott, illetve átcsoportosított tanerőknek.

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Szolgálati év		Fizetési oszt.	Fokokzat	Tanerőknek, akiknek nincs természetb. lakása			Az eddigi lakbér oszt.	Tanerőknek, akik természetbeni lakást élveznek				Községek a helyi pótlék oszt. szerint		Megjegyzés
D csoport	E csoport			I-II. oszt.	III. oszt.	IV. oszt.		I-II. oszt. eddigi II-IV. o.	III. oszt. eddigi V. oszt.	Eddigi lakbér oszt.	IV. oszt. eddigi V. oszt.	Eddigi lakbér oszt.	A helyi pótlék oszt. 1919. szept. 1-től	
				évi összeg kor.-ban				évi összeg koronákban						
1	1	—	—	Kezdő javadalom helyi pótlék nélküli										
2	3	XI.	1	1260	1128	984	II. III. IV.	720 780 840	768	VI. VII.	684 744	II.	I-II. Bratislava Kosice	a 8., 9. és 11. rovat nem ülteti fel.
4	5	"	2	1404	1248	1092	II. III. IV.	684 768 852	768	VI. VII.	696 780			
6	6	"	3	1536	1368	1200	II. III. IV.	816 900 984	888	VI. VII.	804 984			
7	8	X.	1	1668	1488	1308	II. III. IV.	948 1032 1116	1008	VI. VII.	912 996	IV.	Bal. Darmoty Ban. Bystrica Presov, Lipt. Sv. Mikulás, Lucenec, V. Bana, Nitra, Lizhorod, Žilina, Dol. Kubin	
9	10	"	2	1800	1608	1404	II. III. IV.	1080 1164 1248	1128	VI. VII.	1008 1092			
11	12	"	3	1944	1728	1512	II. III. IV.	1224 1308 1392	1248	VI. VII.	1116 1200			
13	14	IX.	1	2076	1848	1620	II. III. IV.	1356 1440 1524	1368	VI. VII.	1224 1308			
—	14	"	2	2208	1968	1716	II. III. IV.	1488 1572 1656	1488	VI. VII.	1320 1404	V.	III. Bánovce, Bardiov, (Bystrica), Čadca, Ilava, Šahy, Levoča, Nová Ves, Nové Zámky, Piesťany, Rim. Sobora, Samorin, B. Štiavnica, Trnava, Turc. Sv. Mariin, V. Topol- cany, Zlaté Mor- avce, Zvolen	
15	16	"	"	2208	1968	1716	II. III. IV.	1404 1488 1584	1428	VI. VII.	1272 1356			
17	18	"	3	2540	2088	1824	II. III. IV.	1536 1620 1716	1548	VI. VII.	1380 1464			
19	20	"	4	2484	2208	1952	II. III. IV.	1680 1764 1860	1668	VI. VII.	1488 1572			
21	22	VIII.	1	2616	2328	2040	II.	1812	1788	VI.	1596	VI. VII.	1680	
22	23						III.	1896						
24	25	"	2	2844	2520	2208	II.	2040	1980	VI.	1764	VI. VII.	1848	
25	26						III.	2124						III.
—	24	"	3	3060	2724	2388	II.	2256	2184	VI.	1944	VI. VII.	2028	
27	28						III.	2540						III.
28	29	"	"	3060	2724	2388	II.	2160	2123	VI.	1896	VI. VII.	1992	
29	30	III.	2268	III.	2564									
30	31	VII.	1	3500	2928	2568	II.	2400	2568	VI.	2076	VI. VII.	2172	
31	32						III.	2508						III.
33	34	"	2	3600	3204	2808	II.	2700	2808	VI.	2316	VI. VII.	2412	
34	35						III.	2808						III.
36	37	"	3				II.							
37	38						III.							III.
39	40	"	4	Helyi pótlék ugyanaz, mint a VII. fiz. oszt. 2. fokozatban.								VII.	A fel nem soroltak	

a 8., 9. és 11. rovat nem ülteti fel.

Igazgatók lakbéréj. lásd a VI. táblázatban. — Óvónók helyi pótlékai

V. táblázat.

A helyi pótlék %-okban igazgató-tanítóknak, 13 óránál kevesebbet működő kézimunka-tanítónoknak, 16 óránál kevesebbet működő hitoktató és melléktárgyak tanítóinak:

Fizetési oszt.	Fokozat	I - II. oszt.				III. oszt.				IV. oszt.			
		Teljes	75%	50%	25%	Teljes	75%	50%	25%	Teljes	75%	50%	25%
évenkénti koronában													
XI.	1	1260	948	636	324	1128	852	564	288	984	744	492	252
..	2	1404	1056	708	360	1248	936	624	312	1092	828	552	276
..	3	1536	1152	768	384	1368	1032	684	348	1200	900	600	300
X	1.	1668	1260	840	420	1488	1116	744	372	1308	972	648	324
..	2.	1800	1356	900	456	1608	1212	804	408	1404	1056	708	360
..	3.	1944	1464	972	492	1728	1296	864	432	1512	1140	756	384
IX	1	2076	1560	1044	528	1848	1392	924	468	1620	1224	816	408
..	2.	2208	1656	1104	552	1968	1476	984	492	1712	1296	864	432
..	3.	2340	1764	1176	588	2088	1572	1044	528	1824	1368	912	456
..	4.	2484	1872	1248	624	2208	1656	1104	552	1932	1452	972	492
VIII	1.	2616	1968	1308	660	2328	1752	1164	588	2040	1536	1020	516
..	2.	2844	2136	1428	720	2520	1896	1260	636	2208	1656	1104	552
..	3.	3060	2304	1536	768	2724	2052	1368	684	2388	1800	1200	600
VII	1	3300	2472	1644	828	2928	2196	1464	732	2568	1920	1284	648
..	2	3600	2700	1800	900	3204	2412	1608	804	2808	2112	1404	708
..	3.	Ugyanaz											
..	4.												

Megjegyzés: 1. Elemi iskolai tanítók, kéz munka tanítónoknak, kik legkevesebb heti 13 órát és hitoktatók, melléktárgyak tanítóinak, kik heti 16 óránál többet tanítanak, teljes helyi pótlék jár.

2. A lakást természetben élvező igazgató-tanítóknak jár 75% helyi pótlék.

3. Heti 11—12 órát adó kézimunka és heti 11—15 órát adó hitoktató és melléktárgyak tanítóinak 75% helyi pótlék.

4. Heti 6—10 órát adó kézimunka és heti 6—10 órát adó hitoktató és melléktárgyak tanítóinak 50% helyi pótlék.

5. Heti legalább 6 órát adó kézimunka és heti legalább 6 órát adó hitoktató és melléktárgyak tanítóinak 25% helyi pótlék.

VI. táblázat.

Az igazgató tanítók természetbeni lakás értéke és a tanítók évi lakbéré, mely összeg az utóbbiaknál a helyi pótlékból levonásba kerül:

Szol- gatói év	E d d l g i l a k b é r o s z t á l y o k						Eddigi lakbér oszt.	A városok, községek helyi pótlék osztályával 1919 szept. 1-től
	II	III	IV	V	VI	VII		
1								A helyi pótlék osztályal
2	720.—	480.—	420.—	360.—	300.—	240.—		
3								II. I.—II.
4								Bratislava—Kosice
5								III. Komárno—Trencin
6								Bal. Darmoty, Ban.
7								Bystrica, Presov,
8	720.—	640.—	560.—	480.—	400.—	320.—		IV. Lipt. Sv. Mikulás,
9								Lucenec, N. Bana,
10								Nitra, Uzhorod, Ži-
11								lina, Dol. Kubin.
12								III.
13								Bánovce, Bardiov,
14								Bystrica, Čadca, Ila-
15								V. va, Šahy, Levoca,
16								Nová Ves, Nové
17								Zámky, Piesťany,
18								Rim. Sobota, Šamo-
19								V. rin, B. Štiavnica,
20	810.—	720.—	630.—	540.—	450.—	360.—		Trnava, Turc. Sv.
21								Martin, Vel'. Topol-
22								cany, Zlaté Moravce,
23								Zvolen.
24								IV.
25								Dun. Streda, Galanta,
26								Hlohovec, Kezma-
27								VI. rok, M. Sabinov,
28	900.—	800.—	700.—	600.—	500.—	400.—		Krupina, Levice, Ma-
29								lacky, Myjava, Vel'.
30								Bytca, Michalovce,
31								Námestovo, Puchov,
32								Ruzomberok, Rož-
33								náva, Pováz. Bystri-
34								ca, N. Mesto n/V.,
35								Vranov.
36								VII. A fel nem soroltak.

VII. táblázat,

mely az évi drágasági pótlékot lünteti fel évi összegekben. Ezen drágasági pótlék évi összegei 1920 április 1-től 100%-al fel vannak emelve.

Fizetési oszt.	Fokozat	Évi alap-fizetés	Drágasági pótlék 1919 szeptember 1-től							
			nőfien	nős	1 gyermek.	2 gyermek.	3 gyermek.	4 gyermek.	5 gyermek.	6 gyermek.
XI.	1.	2808	900	1500	1908	2304	2700	3108	3504	3900
	2.	3108	900	1500	1908	2304	2700	3108	3504	3900
	3.	3408	900	1500	1908	2304	2700	3108	3504	3900
X.	1.	3708	1296	1896	2304	2700	3096	3504	3900	4296
	2.	4008	1296	1896	2304	2700	3096	3504	3900	4296
	3.	4308	1296	1896	2304	2700	3096	3504	3900	4296
IX.	1.	4608	1632	2220	2628	3024	3420	3828	4224	4620
	2.	4908	1632	2220	2628	3024	3420	3828	4224	4620
	3.	5208	1632	2220	2628	3024	3420	3828	4224	4620
	4.	5508	1632	2220	2628	3024	3420	3828	4224	4620
VIII.	1.	5808	1896	2796	3204	3600	3996	4404	4800	5196
	2.	6300	1896	2796	3204	3600	3996	4404	4800	5196
	3.	6804	1896	2796	3204	3600	3996	4404	4800	5196
VII.	1.	7308	1920	3348	3852	4356	4848	5352	5856	6348
	2.	8904	1920	3348	3852	4356	4848	5352	5856	6348
	3.	8700	1920	3348	3862	4356	4848	5352	5856	6348
	4.	9408	1560	3096	3600	4104	4596	5100	5604	6096
	b)	Kezdő javadalmazásban álló tanfűk, épűgy azoknak is, akiknek évi javadalma kevesebb a XI. fiz. osztálýnál								
			900	1176	1584	1980	2376	2784	3180	3576

VIII. táblázat.

A fizetési osztályokba beosztott tanítók és óvónők gyorssegélye 1919. szept. 1-től ¹/₂ évi, 1920. április 1-től havi részletekben. 1920. nov. 1-től kezdve ezen gyorssegély 100%₀ kal fel van emelve szükség gyorssegély név alatt, mely segély a ruhaakcióval van összefüggésben.

Fizetési oszt.	I. oszt.	II. oszt.	III-IV. oszt.	V-VI. oszt.	VII-VIII. o
	nőilen	nős	1-2 gyermek	3-4 gyermek	5-6 gyermek
XI.	180 Kc.	260 Kc.	350 Kc.	440 Kc.	530 Kc.
1920. szept. 1-től felemelve (csak a XI. fiz. osztályban):					
	220 Kc.	290 Kc.	380 Kc.	470 Kc.	560 Kc.
X.	250 "	320 "	410 "	500 "	590 "
IX.	300 "	380 "	470 "	560 "	650 "
VIII.	350 "	470 "	560 "	650 "	740 "
VII.	370 "	570 "	650 "	790 "	900 "
VI.	380 "	590 "	790 "	810 "	920 "
Kezdő javadalommal és XI. fiz. osztálynál kisebb javadalmu tan. személyek					
	180 Kc.	230 Kc.	280 Kc.	330 Kc.	380 Kc.
1920. szept. 1-től felemelve					
	220 Kc.	270 Kc.	520 Kc.	370 Kc.	420 Kc.

HIVATALOS RÉSZ.

Školsky Referát v Bratislave.

Iskolai hitoktatás.

Bratislava, 1921. január 19.

1896/I. al. 1921. szám.

Valamennyi tanfelfügyelőnek.

A Školsky Referáthoz érkezett jelentések szerint az egyes iskolákban a hittant vagy egyáltalában nem tanítják, avagy az előirt órákat nem tartják be. Előfordul sok olyan eset is, hogy a hitoktató a teljes óra helyett, csak néhány percet tanít.

Felhívjuk az áll. tanfelfügyelőket, hogy saját tankerületében az ilyen eseteket pontosan állapítsák meg és ezen mulasztások kiküszöbölése céljából legelőször 1921. február hó végéig a Školsky Referát-nak jelentést tegyenek.

A kormánytanácsos helyett:

Folprecht s. k.

Školsky Referát v Bratislavě.

A saint-germaini békekötés 184. cikke értelmében követelendő tárgyak jegyzéke

Bratislava, 1921. jan. 13.
6 pres. ai. 1931. szám.

Valamennyi középiskola, tanítóképző intézet, süketnéma és vakok intézeti igazgatóságának valamint áll. tanfelügyelőségeknek Szlovénországban

Az iskolai és népművelési minisztérium Praha, 1920. dec. 30-án kelt 6770. pres. számmal elrendeli a következőket:

A jóváértékelési bizottság Bécsben elhatározta, hogy a legközelebbi jövőben végrehajtja a saint germaini békeszerződés 184. pontját, mely szerint meg lett állapítva, hogy Ausztria a jóváértékelési bizottság által meghatározandó módon visszaszolgáltatja azon pénzeket, amelyeket elidegenített, lefoglalt, vagy elzáróztatott és visszaadja azon állapotok és mindennemű tárgyskat, amelyeket elutasított, lefoglalt vagy elzáróztatott a volt Osztrák-Magyar monarchiából újonnan létrejött államok területein

Erre való tekintettel felkéri a Školsky Referát v Bratislavě, hogy állapítsa meg a volt Osztrák-Magyar monarchia, Ausztria és Magyarország által lefoglalt, elidegenített és elzáróztatott összes pénzeket és értéktárgyakat és a jegyzéket ide terjessze fel.

Meghagyom tehát a fentnevezett iskolák igazgatóinak tanfelügyelőségeinek, hogy a feljegyzések és a listák alapján állapítsák meg az elidegenített tárgyakat és az elkészített jegyzékeket a legrövidebb időn belül, legkésőbb azonban 1921. február hó 20-án a Školsky-Referáthoz terjesszék fel

A határidő betartásáért az intézetek igazgatói és a tanfelügyelők a felelősek.

A kormánytanácsos helyett:

Folprecht s. k.

Školsky Referát v Bratislavě.

Magyar könyvek a katonai önképzőkörök részére.

Bratislava, 1921. jan. 11.
1074/V. 1921. sz.

Valamennyi áll. tanfelügyelőnek és állami népiskola igazgatóinak Szlovénországban

A katonai parancsnokság megkereste a „Školsky Referát“-ot, hogy az elemi iskolák könyvtáraiból a magyar katonai önképzőkörök részére megfelelő magyar könyvek adassanak át. Elrendelem, hogy a szlovák tannyelvű elemi népiskolák igazgatói, az iskolai könyvtárakból a magyar nyelvű könyveket küldjék be a „Školsky Referát v Bratislavě“ címre, legkésőbb február hó 15-ig.

A kormánytanácsos helyett:

Folprecht s. k.

Szerkesztői üzenetek.

Pozsonyi Tanítóegyesület. Aggodalma korai s látszik hogy alapszabályainkat még nem lapozták át, ahol a ZUS sal való állandó kontaktusnak pontosan körvo alazva van Egyébként főszerkesztőnk terjedelmes válasza meg.

Honti érdeklődők A szolnai körkérdések még szervezkedésünk előtti időkből erednek, tehát egy magyar tanítóra sem vonatkoznak. Sőt alapszabályaink értelmében kötelező a belépés minden magyar tanítóra és tanárra magalkulandó egyesületünbe.

Valamennyi karfiarának. Jelen keltős számunk megtartása már előfizetési kötelezettséggel jár a legalább is egy negyedévi előfizetés okvelel beküldendő.

A szerkesztésért felelős: JEZO MÁRTON, tanfelügyelő.

Nyomatott „A Hírek“ Lapkiadó R.-T. jókai-könyvnyomdájában, Komárno.

== Kanocsay-féle ==

r. k. imakönyv

500 oldal terjedelemmel,
csinosan kötve. ára 10 K,
a 11-ik példány ingyen.

Megrendelhető:

Kanocsay k. tanfőnök

== Muzslán. ==

Elvállalok gallér-, készelő- és

Fehéremű-fiszfűaszt

◎ gyorsan és a leg-
szebb kivitelben.

Postai megbízások gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

Gőzmosóda ==

KOMÁROM, Baross-u. 2

Pályázat.

A luczenni ker. hittörzség iskola-
tanácsa ezennel pályázatot hirdet
egy tanfői állásra

Az iskola tanfelügyelője magyar, de
a megválasztottnak teljes mérték-
ben kell bírnia a jól nyelvet is
és kellően jártasnak kell lennie a
németben és héberben is. Fizetés
:őrvény szerinti Pályázati hatá-
ridő: 1921 február 15. Az állás
mielőbb elfoglalandó.

Az Iskolaszék.

DOBOS LÁSZLÓ

GYÓGYÁRUKERESKEDŐ

== KOMÁROM ==

NÁDOR-UTCA 6. SZÁM:

Albrecht Antal

műszerész — mechanikus
KOMÁROM Nádor-u. 21.

Raktáron tartok kész kerék-
párokat és mindennemű alkat-
részeket, úgy villanyvilágítási
és házi telefon felszereléseket.

SZALAY

fest és tisztít ruhákat,
plisseeroz és guvreeroz.

KOMÁROM

HARMÓNÍUM.

Egy teljesen jó karban lévő
ótváltozatú Eder-féle harmó-
nium eladó. Cim a kiadóban.

Ne engedje! magát a hangzatos reklá-
maktól megtéveszteni és **Butorszükségletét**

csakis a szoliditásáról és megbízhatóságáról elismert

Spitzer Adolf és Tsa. Üfödai **Fleischmann és Stern** cégnél

Komárom, Jókai-utca 22. sz. ☐☐ Telefon 154. sz.

szerozze be, amely raktáron tart és készíti a legegyszerűbb kivitelű butoroktól kezdve
a legkényesebb igényű lakberendezésig saját tervező iroda — mindent, ami
egy kényelmes lakásához tartozik. — A cég specialitása saját készítményű tömörfa-
butor és irodabebebendezés. — Megbízható jó hálózobák már 6000 K-ért.

Vidékre szakszerű csomagolás.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az Ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

Magvetés.

A vallás és a népiskola.

Kivánatos-e az iskolák ál-
lamosítása, vagy nem?

Tanítóképzés.

Tanítóképzők.

Görög.

Csodabogarak.

A nógrádmegyei tanítószegély
állásfoglalása az „Ált.
magyar tanítóegyesület”
ügyében.

A fizetéseink prolongálása
még mindig késik.

Hivatalos rész.

Szerkesztői üzenetek.

ÉLŐFIZETÉSI FELHIVÁS.

Kedves Kartársak! Megkaptátok a

MAGYAR TANÍTÓ

1., 2/3. és 4. számát. Megismerhettétek irányát, tartalmát. Bizonyára megnyerte tetszésteket.

A lap azonban csak saját erejére támaszkodhatik. Fennmaradását, további prosperálását, csak az idejekorán beérkezett megfelelő számú előfizető tudja biztosítani. Kérünk tehát titeket, hogy akinek szándékában van a lapra előfizetni, tegye meg a legrövidebb idő alatt, mert a lap 4-ik számát csak annyi példányban fogjuk kiadni, ahány előfizetőnk lesz és csak az előfizetőknek fogjuk megküldeni.

Előfizetési ára egész évre 40 kor., félévre 20 kor., negyedévre 10 kor. Számonként 2 korona.

*Szerkesztőség és kiadóhivatal
Komárom, Jókai-u. 16.*

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

Magvetés.

A legszebb foglalkozás! Reménnyel telik meg a magvető lelke, képzelete lángrollobban s e lobogó láng fényénél már látja is az érett kalászokat, melyek dús aratással biztatják.

E kecsegtető kilátás megacélozza lelkét, izmai megfeszülnek és erőből duzzadó karral, erős kézzel szórja a tiszta búzát az anyaföldre.

Pedig addig, míg eljön az aratás napja, mennyi minden rosszat fog a magvető tapasztalni.

Látni fogja, hogy az útfélre esett magvakat felkapdossák az ég madarai.

Látni fogja, hogy amely mag köves helyre esett, hamar kikelt, mivelhogy nem volt mélyen. De így gyenge gyökereit a nap elszáritotta.

Meg kell látnia, hogy esik sok mag a tövis közé és a tövisek felnövekedvén, megfojtják azt.

És ezek közül legjobban fájlalja ama *töviseket*, melyeknek szúrásait és fojtogatását, mintha ő is érezné.

Nem kevésbé fáj neki, hogy voltak magvak, melyek nem jutottak elég mélyre.

Remegő aggodalommal lesi, hogy meddig tart kicsinyke életük s mikor elszáradnak, mindeniket külön megkönnyezi.

Ám van a magvetőnek öröme is.

Mert meg vagyon írva, hogy némely mag esék a jó földbe és gyümölcsöt terme.

A mi vetésünk, a „Magyar Tanító“ vetése sem kerüli ki ezt a sorsot, minden vetések sorsát.

A mi magvetőink is megérik a tövissek szúrását, aggodalom kél az ő lelkükben is, a köves földbe esett magvak sorsa felől, de látják ők is, ujjongó örömmel látják, hogy némelyik mag esik jó földbe és azoknak sorsa szép kilátással kecsegtel.

Vajha minél több elvetett mag találna jó földre, termékeny talajra!

Kedves magyar tanítótestvéreink! Meg vagyon írva, hogy: „Akinek vagyon füle a hallásra hallja!”

A vallás és a népiskola.

A korszellem háborgása felvetette az állam és egyház elválasztásának feladatát. Hírlik, hogy a kormány készülődik e kényes feladat megoldására és ennek folyományaként a törvényjavaslatban bennfoglaltatik azon rendelkezés is, hogy az iskolákban se rendes, se rendkívüli tantárgyként nem szerepelhet a *vallásoktatás*, mert ez a családok körébe utaltatik.

Nem ismerem a törvényjavaslat szó szerinti szövegét, természetesen, hogy bírálatával nem is foglalkozom, hanem ezen kényes kérdés tárgyalása közben arra gondolok, hogy mi a feladata a népiskolának az embernevelés munkájában.

Az embert emberré tenni, olyanná, mint amilyennek lett; a vallás szerint az ember pedig teremtetett az isten képére és hasonlóságára. Legyetek tökéletesek, mint a II mennyei Atyátok is tökéletes, mondja a legtökéletesebb, tehát Istenember, a Krisztus.

A nevelésnek és a vallásnak célja tehát egy és ugyanaz. **Miért nem férhetnének meg hát a népiskola szelid, csendes hajlékában?**

Nézzük végig a bűnlajstromok lapjait, melyek oly sötéten állítják eléink az emberiség megromlott tagjait. Miért vannak az igazság elbukatóinak oly eklatáns megszemélyesítői; a nem becsületes emberek légiója? Miért vannak olyan sokan, kik önkezüikkel rövidítik meg az utat a bölcsőtől a koporsóig? Ha e kérdések felett elmélkedünk, kutatjuk és vizsgáljuk az okokat, bármennyit találunk, mind összefoglalhatjuk egy *többe* és az okok központjával felállíthatjuk: hogy minden azért van, mert az emberiség nagy részénél vagy nincs, vagy ha van is, hiányos az *Istenismeret*. Szóval az a hit, mely erősíti bátorságunkat, biztatja reménységünket az élet küzdelmeiben; szívényt háladalossággal és bizalommal tölti el az Isten, mint mennyei atya iránt; az a hit, mely felemel kit-kít a maga emberi méltóságára: nincs meg, illetve megglazult az emberek nagy részénél.

Korunk nem az eszményiségnek, nem a vallásosságának, hanem a haszonnak kora. Jelszava: számolj s dolgozzál. Állítom, hogy az erkölcsök lazulásának, a társadalom morális betegségének egyik oka az eszményiségtől való eltérés, a vallás iránti hideg közönyösség.

A népiskolának a nevelés körül kifejtendő munkájában a társadalom regenerálását illetőleg sohasem tulajdonítottam mindenhatóságot, mert az ember nevelése körül fontos teendői vannak az államnak, de különösen a családnak is. De tudom, hogy népiskoláinkban az értelem fejlesztésére különös súlyt fektetünk, a szív nemesítésével pedig könnyen vagyunk. Pedig ha a népiskolának nevelési célja valódi embert nevelni, akkor nemcsak az ész, mely a *tudásnak*, hanem a szívet is nevelni kell, mely a *hitnek* anyja; csakis így érünk ama célhoz, mely a tökéletesedés körül kulminál, mert valódiilag az az ember, ki-ben a *tudás a hittel* párosul s viszont. Mert mit ér az *arany ész a rozsdás szív* mellett? Hold, mely világít, de nem melegít.

Egy jöttát sem engedhetünk az embernevelés célját kitűző, már a Magyar Tanítóban is felállított és hangoztatott tételünkkel, hirdetvén: *minden tudásnak, műveltségnek az emberiségre nézve csak akkor van becse, ha az vallás erkölcsi alapon nyugszik.*

A szívnemesítésnek fontos és hathatós tényezőjét, a vallást, miért akarják hát a népiskolából kiakloftani?

Azt mondják, hogy ez a családnak magánügye és dolga, végezze az el. Én istenem! feledik, hogy a népiskola a *népé*. Azé a népé, melyből az állam alakult. És a népből alakult családok fejei, a szülők, a kenyérharc zajában nem érnek rá gyermekeik értelmi képzésével, valláserkölcsi nevelésével foglalkozni, hanem azt a népiskolára bizzák.

Az a nép, mely e földön él, akár magyar, akár szlovák, szívében hordja a vallás kincseit, melyek nekik az életküzdelmekben megnyugvást, békességet nyújtanak, szívében hordja a vallás parancsait, melyek kölcsönös szeretetre és tiszteleltre intenek mindenfajú népeket.

Törvényhozók! Ne háborítsátok fel annak a népnek szívét és lelkét, kiknek ti képviselői vagytok!

Marcza György.

Kivánatos-e az iskolák államosítása, vagy nem?

Kényes és súlyos kérdés volt ez mindig, de ma még épen halványozottan kényes és súlyos. De mivel azt látjuk, hogy a kormány törekvése az összes iskolák államosítására irányul, nem térhetünk ki a kérdéssel való foglalkozás elől, mert ellenkező esekben úgy járhatunk, hogy rólunk, de nélkülünk döntenek ezen fontos, bennünket és iskoláinkat közelről érintő dologban.

Igaz ugyan, hogy e lap jelenleg még nem lehet hivatalos szócsöve az egész magyar oktatószemélyzetnek; ezen sorokkal nem is lehet célunk, hogy hivatalosan állást foglaljunk pro, vagy kontra, de mégis mindnyájunk kötelességének tartjuk, hogy eszméink kicserélése által újját egyengessük a magyar tanítóság jövőben hivatalosan is kifejezésre juttatandó állásfoglalásának.

Megpróbáljuk anélkül, hogy bármelyik felfogás mellett is lánczsát törnénk, teljesen pártatlanul felsorolni mindegyik álláspontnak, tehát a tisztán állami és a felekezeti, községi, szóval a nem állami iskoláztatás előnyeit és hátrányait úgy az iskola, mint a magyarság és a tanítóság szempontjából.

Az állami iskoláztatás az államnak teljes ingerenciát

biztosít az iskolára. Az iskola anyagi szükségleteiről (épület, felszerelés) az állam gondoskodik, ami a tanügyi kormányzat kellő gondossága és ügybuzgalma mellett csak jó hatású lehet.

A tanító ez esetekben állami tisztviselő. Javadalma pontosan meg van állapítva és ezt minden utánjárás és harc nélkül meg is kapja, ami a felekezeti és községi tanfősnél éppen nincs így; nekik minden fillérről ugyyszólván kardélre kell menniök.

Az iskola és tanító közvetlen állami és csakis egy felügyelet alatt áll. Ha a tanító tanításbeli kötelezettségének eleget tesz, nincs kitéve felesleges és gyakran sértő bosszantásoknak. Az iskola átlagos színvonalának, a tanfőshelyi eredménynek az államosítás tehát nem árthat.

Ezek az előnyök, de nézzük az érem másik oldalát.

Az állami tanító helyzete labilis. Szolgálati vagy egyéb érdekből bármikor és bárhova áthelyezhető. Ha saját kérelmére történnék egy bizonyos helyre az áthelyezés, akkor rendben van a dolog, sőt némelykor előnyt jelent a tanfőre; de igen sok esetben szolgálati úton történő áthelyezés, amihez gyakran egy rosszindulatú informátor is elég, gyakran nagy csapás a tanfőre. Pld. a tanfőt egy községhez, ahol már régebben működik, családi, vagy vagyoni kötelek fűzik. Gyermekét helyben taníthatja, rokonsága, hozzátartozói itt élnek, háza, kertje, szőlője, vagy méhese van. Most ezt a tanfőt áthelyezik reá nézve vadidegen helyre. Kénytelen mindenét elkótyavetyélni, tehát anyagi károsodás éri, kénytelen megszokott környezetét és munkakörét otthagyni. Elkeseredetten foglalja el új állomáshelyét. Képzeltető, hogy ilyen lelkiállapotban a tanfői eredmény szenved a legnagyobb mértékben.

Tehát az államosítás az egyén szempontjából lehet ugyan előnyös, de lehet hátrányos is.

A magyarság kulturájára nézve sem közömbös az államosítás.

Tagadhatatlan, hogy az állami iskolákban, mivel nincs túlfengésben a hitoktatás, ami elvégre mégsem nemzeti kultúra, az u. n. világi tantárgyakban, melyek mégis csak fontosabbak úgy a való élet, mint a nemzeti kultúra szempontjából, ugyanazon körülmények között nagyobb eredmény érhető el, mint a felekezeti iskolákban. A községi iskolák e tekintetben teljesen azonosak az államiakkal.

Azonban éppen a kormány korlátlan ingerenciája és a

tanító labilis helyzete rejthet magában a magyar kulturára bajokat. A kormányzat ugyanis valószínűleg nem fogja az egyéneket úgy válogatni, hogy azok a magyarság kívánalmainak mindenben megfelelhessenek. A tanítók vigyázatlan cserélgetésével magyar nép közé idegen felfogású tanítók kerülhetnek, akik a néppel összeütközésbe kerülhetnek. Ennek pedig a tanítás és a magyar kultúra issza meg a levét.

Nézzük csak a felekezeti és községi oktatást.

A felekezeti iskolák egy részénél túlteng a hitoktatás. A tanító főtevékenysége a hittan, egyházi ének tanításában, a templomi és egyéb vallási szertartások végzésében merül ki. Ezzel nem azt mondjuk, hogy a tanító munkája vallás- és egyházellenes legyen. Ez a másik, talán még hibásabb véglet lenne.

A hitoktatás, nevezetesen ennek erkölcsnemesítő, lélekformító, az élet küzdelmeiben megnyugtató hatása igen fontos és számbaveendő paedagógia tényező, de nem lehet fontosabb, mint bármelyik más tantárgy.

Már pedig sok felekezeti iskolánál — tisztelet a szintén szép számban levő kivételeknek — az egyházi vezetőség előtt a jó tanító kriteriuma a vallásoktatásban elért minél fényesebb eredmény. Ezzel természetesen a többi tantárgyak kerülnek inferioritásba. Igen sok helyen a felekezeti, vagy községi tanító helyzete igen nehéz és lealacsonyító az egyházi, vagy községi iskolai vezetőség túlkapásai miatt. Ez ugyan függ az egyénektől is, de mindenütt előfordul, ahol az iskolai vezetőség a tanítóban még mindég valami alárendelt jelentőségű alkalmazottját látja.

A legtöbb felekezeti és községi iskola államsegélyes. A tanítót a felekezet, vagy község választja ugyan, de fizetéséhez gyakran csak lakással és néhány (néha csak egy) száz koronával járul. A többit bizonyos, ezidőszerint még rendszeren, mértékig az állam adja. De ugyanezen mértékig — és joggal — megköveteli az iskola belső életében való rendelkezést és az állami felügyeletet is. A tanító tehát végül azt sem tudja, hány úrnak szolgál és melyik az előbbrevaló.

Az állami hozzájárulásfő sohasem volt könnyű feladat kiadni, de most talán még nehezebb, mint valaha: hisz tudjuk, hogy jelenleg is kormányrendeletek és határozott ígéretek ellenére csak a valamikori régi fizetésüket kapják hónapok óta a nem állami tanítók és tanárok.

Ezek volnának nagyjában a felekezeti és községi oktató hátrányai. De vannak előnyök is.

A felekezet, vagy község autonómiájának jogkörébe tartozik ezidőszerint, hogy iskolákat állíthasson, melyekbe saját maga választja tanítóit, akiknek megválasztásához a tanügyi kormány hozzájárul. A megválasztott és megerősített tanító helyzete biztos, át nem helyezhető, nyugodtan letelepedhetik azon községben, melyben megválasztották, teljes erejével a tanításnak és iskolája ügyeinek élhet, társadalmi munkát fejthet ki, mert hiszen saját érdeke is azt kívánja, hogy magát minden tekintetben megkedveltesse ott, ahol egész életét eltölteni szándékozik.

A felekezet, vagy község a maga tanítóját úgy választja ki, hogy azok a kívánalmaknak a legjobban megfelelhessenek. A magyar felekezet, vagy község ügyel arra, hogy olyan tanítókat válasszon, akikben minden tekintetben megbízik s akiktől joggal elvárhatja, hogy a magyar kulturának tevékeny munkásai lesznek.

A magyar felekezetek és községek tehát az autonómián alapuló választás segítségével a magyar kulturának is nagy szolgálatot tesznek.

A felekezeti iskolák, mint mondani szokták, az egyház veteményes kertje, tehát az iskola az egyháznak mintegy sarokbástyája, az egyház jövő fennmaradásának záloga. De a magyar egyházak és felekezeti iskoláik sok tekintetben ugyan-ezen szolgálatot tehetik a magyar kulturának is.

Annyit láthatunk az elmondottakból, hogy a magyar kultúra hajója Scilla és Charibdis között halad; vezetése a magyar tanfőtség kezében van. Erős, biztos kezű kormányosra, összetartó, áldozatkész, egy célért dolgozó legénységre van szükség, hogy a hajó a veszélyes szirteket kikerülhesse és biztos, csendes vizekre érjen.

Ezek volnának röviden és bizonyára hézagosan azok az érvek, melyek az államosítás mellett és ellene felhozhatók.

Azt szeretnénk, ha a magyar tanfőtség ezeket kiegészítené, részletezné, fontosságuk szerint méltatná.

Felhívjuk tehát a kollégákat, valamint ez ügygel szívesen foglalkozó iskolai vezetőségeket, hogy felfogásukat — akár röviden, akár önnálló cikk alakjában — velünk minél tömegebben közölni sziveskedjenek. A válaszokat lapunkban hozzuk.

Tanítóképzés. Tanítóképzők.

A magyar tanítóképzésnek egész története van már, úgy hogy hatalmas könyvel lehetne róla írni.

A tanítóképzés története szorosan összefügg a tanítóság történetével és a tanítóképzés színvonala mindig párhuzamosan alkotott a tanítóságnak a társadalmi életben elfoglalt helyzetével, a tanítói kar szellemi, erkölcsi értékének együtthatója mindig nagyobbodott a tanítóképzés javulásával. A tanítóképzés minősége volt az az alap, melynek hatványozódásával a tanítói kar is nyert anyagiakban, erkölcsiekben egyaránt.

Amíg ama bizonyos hatvannyolc (68) és harmincnyelc (XXXVIII.) előtt a tanító páriája volt, úgyszólván, a társadalomnak; *utána* lassanként emelkedni kezdett a föld poraiból felfelé. Ama bizonyos húsz áll. tanítóképző önértetes, munkájukat értő embereket kezdett kifelé küldözni szerle az iskolákba s ez a körülmény lassanként még a felekezeli tanítókat is kezdte átformálni, átgyúrni. Nem akarta, nem tudta már a tanító természetesnek találni, hogy a gyermekeken, növendékein kívül, a harangkötél, a templomkulcs, sőt még a miseruha is, az ő gondjaira legyen bízva.

Amint tartalmi értékben növekedett a tanítóság, amint észrevette, hogy a magasabb képzés magasabb helyzetet is biztosít számára, nyomban sürgetni kezdte a tanítóképzés fejlesztését. Úgy, hogy nem eshetett meg egy tekintélyesebb összejövetel, közgyűlés, egyetemes gyűlés sem anélkül, hogy tárgysorozatában a tanítóképzés ne szerepelt volna.

Pályázatokot írjak ki? Okvetlen a tanítóképzés is ott volt a pályatételek között!

Lassan-lassan egész kis irodalma keletkezett már ennek a témának, mely így évtizedek alatt annyi szellemi kohón, olvasztón, alakítón, csiszolón, fényesítőn ment keresztül, hogy tulajdonképen teljesen kiformalódva áll már előttünk.

Ismertessék el a tanítóképesítő-oklevél egyenlő értékűnek az érettségi bizonyítvánnyal! — volt az óhajta a tanítóságnak sok ideig.

Elismertetett.

Szakképzés jusson érvényre a képzőintézetekben! — a

reáltantárgyakból — tekintve a hatalmas anyagot — a képesítő vizsgálat, ügyesebb szélesztással, könnyítessék meg. Teljesült már.

Az egyetem kapui nyiljanak meg a tanítóság előtt! Egyetemi képzést a tanítóságnak! A szakképzésen felül bizonyos filozófiai ismeretek, a reáltantárgyakban is magasabb szempontok domináljanak az ő tudatában, hogy az egész fejlettebb társadalmat, a tudományokat, művészeteket bizonyos magaslattól tudja áttekinteni és tudjon bennök eligazodni teljes öntudatossággal.

A jövő nemzedék nevelése, képzése, formálása ilyen értékes erő kezébe legyen letéve! Tehát nyiljanak meg az egyetem kapui! S az innen kikerült tanítóság jusson megfelelő anyagiakhoz is, hogy egészen az iskolának s az iskola falain túl is a nép nevelésének élhessen, ne kelljen biztosítási- és könyvügynökökkel, címszalagírókkal konkurálnia, hogy meg tudjon élni!

Itt, ennél a kívánságnál tartott a tanítóság a háború előtt.

És most utána, az új helyzetben, az új állam határain belül, most hogy kezd egy kicsit eszmélni, megmozdulni, ismét csak a tanítóképzés körül járnak a gondolatai.

Igen ám, de a tanítóképzéshez tanítóképzők is kellene, ugy-e bár?

És körülnézve, tudakozódva és érdeklődve, mit lát a magyar tanítóság, mely a Csehszlovák köztársaság déli szegélyén egész tisztességes amplitudójú csíkdomborulatban helyezkedik el.

Lát három tanítóképző-lehetőséget.

Csak lehetőséget! Mert az egyik képző felekezeti tanítónőképző Bratislavában. Tehát nem tisztán és kizárólag pedagógiai, hanem felekezeti célokat is szolgálván, az áhatlanság törvényénél fogva, mely törvény fizikai térről szellemi térre is átvihető és érvényesül is, — az egyik célnak okvetlen szervenvednie, odáblöklődnie kell és ez bizonyára nem a felekezeti cél létszen. Tehát teljes megnyugvást ez a lehetőség nem kelthet.

Van azután még két képzőlehetőség. Az egyik Losoncon a másik Eperjesen.

Mindkettő állami. Ah! lélegzünk fel. Ez már valami!

Igen ám. A losonci az áll. szlováknyelvű tanítóképző mel-

lett, a másik az eperjesi ugyanilyen tanítónőképző mellett működik, úgynevezett párhuzamos osztályokkal, tehát nem önállóan.

Megint csak az áthatlanság törvényére kell gondolnunk!

Ennélfogva, minden egyébtől eltekintve egyelőre, csupán arra gondolva, hogy ez a három képzőlehetőség évenként termel körülbelül, mondjuk 45 tanítót, és Szlovenszón működik kerekaszámban 1500 magyar tanító, kiknek — a természetes kidülést és fejlődést tekintelbe véve — pótlására, kiegészítésére körülbelül 160 tanítóra van szükségünk, ennél fogva önkénytelenül felmerül az az óhaj, hogy valahol ebben a déli szegélyben, tehát Szlovenszón magyaroklakta csíkjában egy önálló magyar tanító- és tanítónőképzőt kellene felállítani, létrehozni.

Ez legyen a magyar tanítóságnak az álma, célja máától fogva, ha a tanítóképzésre gondol.

De ne csak a tanítóságnak, hanem a társadalomnak is, sőt magának az — államnak is!

W.

Görög.

— No görög, jaj lesz, ha én betörök! — mondotta vészjósló hangon annak idején buzogányos, jó Bolond bátya.

Ezt kiáltom én is, de nem Niketésznak, hanem *annak* a görögnek, amely a szlovenszóni középiskolai tanterv ércsapuja mögött felhalmozva, már a harmadik osztálytól kezdve fogja rémítgetni minden pozitív haszon nélkül mind a magyar, mind a szlovák nebulók seregét.

— No görög, hogy jaj lesz-e, azt nem tudom biztosan, de hogy betörök, arról jót állok. Be én, mint méltóztatik látni.

Hej, mert „Timeo Danaos et dona ferentes“. Félek én a görögötől — Vergilius apánk nyelvén szólva — még ha ajándékot hoz is. Hát még, ha nem hoz, hanem viszen.

Elviszi azt a kis megmaradt idegerőt, amúgy is agyonnyelvtanított, még mindig háborús koszton, kenyérpótlékkal tartott, be nem váltott lisztjegyekről kolduló, vérszegény gyermekeink agyából. Elviszi s még sápadtabbakká, még idege-esebbekké teszi őket.

Hiszen a közelmúltban még azoknak a tábora állott egymással szemben, akik a *latin* nyelv mellett és ellene küzdöttek, tehát tekintélyesen nagy volt azoknak a száma, akik a latin nyelvet is teljesen ki akarták küszöbölni a gimnáziumokból, minden néven nevezendő gimnáziumból! És most mit hallok, látok, tapasztalok! Még odasorakoztatják melléje társul a görögöt is!!

Mikor már az a régi magyar tantervben olyan gyönyörűségesen szép haldoklásnak indult vala a görögpótlónak nevezett rajz és irodalomtörténet jóvoltából!

Oh mennyi keserőséget, mennyi hiábavaló izzadságcsoppet, mennyi hiábavaló idő- és energia pazarlást jelent ez a visszacsuszamlása az új tantervnek! Mennyit, de mennyit! Talán el sem férne alfától omegáig, oly sokat!!

Vajjon nem volna e elégséges görögből az a néhány betű, amivel geometriai-órákon a szögeket, vonalakat jelzik: alfa, beta, gamma, delta... ró, meg a pi. Untig elég volna!! No meg megszívlelésre a nagy Sokrates intése: „Gnothi seauton.“

Igen: „Ismerd meg tenmagadat.“ Ismerd meg tenmagadat, oh! tanterv is és ne tervelj lomtárakból előszedett rekvizitumokat, hanem tervelj életrevaló, nagy és hasznos dolgokat.

Tervelj, nem bánom én nyelveket is, tervelj a magyar nyelvű gimnáziumok részére, nem bánom én, a szlovák, német és latin nyelv mellé, tervelj még egy nyelvet, de élő nemzetnek nyelvét, tervelj franciát vagy angolt, de ne ásd ki az Ó-Athén ónépének ó- és immáron, régen elhalálozott nyelvét, most mi-ko minden ujul, éled, görcsösen élni akar, az élethez ragaszkodik, alkalmazkodik.

És, ha már nem bírod megállni, hogy oda ne görgesd, be ne fogadj enkebledbe sirjaiból kiásott holtakat, legalább engedélyezz azoknak, akik nem rajongnak a hellenizmusért, engedélyezz nekik egy kis surrogátumot, hisz, most úgy is a surrogátumok korszakát éljük.

Milyen jó volna visszatérni itt is a „görögpótló“ szép és okos ötletére.

Ám, aki nyelvtudós akar lenni, vagy első fordításban akarja olvasni a „Genesis“-t, ám ismerkedjék meg az ó-görög nyelv rejtelmivel, de aki fázik tőle, akinek jövőendő életpályá-

ján nem lesz rá szüksége, az hadd vonuljon el a „görög-pótló“ spanyolfala mögé.

És mi lehetne a görög-pótló?

Miért ne lehetne az, ami a magyar tantervben volt?

Rajz, vagy Irodalomtörténet!

Egyik hasznos, a másik nemes gyönyörűséget szerző.

Vagy legyen, — hogy ne távolodjunk el mindjárt olyan nagyon a görögtől — legyen a művészetek története.

Phidias nyelve helyett, Phidias alkotásainak csodálatára, megértésére való nevelés. És ezzel együtt a gyermeki léleknek nemesebb élvezetek befogadására való előkészítése.

Nos kedves tanterv, mit szólnál hozzá?! Nem volna-e ez jó?

És szóljon hozzá Rajtad kívül a középiskolai tanárság is. Én hiszem, hogy az is a görög ellen törne lándzsát.

Még most a kezdet kezdetén vagyunk és nincs olyan jó, amin változtatva, még *jobbá* ne lehetne tenni.

S ha *jó* a középiskolai új tanterv, még *jobb* lesz eme, tanácsolt változtatással.

Vigyázzunk, nehogy utóbb a diákság maga vegye kezébe a dolgot s így határozzon:

— Graeca sunt, non leguntur!

Egy érdekelt apa.

Csodabogarak.

A homunkulusnak, a műembernek, jobban mondva a mesterséges úton előállított embernek elkészítése már sok tudósnek az elméletét foglalkoztatta és sok laboratórium légkörét népesítette be fantasztikus ötletek légióival. Sőt — úgy mondják — egy keleti tudósnek sikerült is élő sejtet előállítani, melyeket önvérével táplált s melyek hovatovább alakot is öltöttek; egy bogárhoz hasonló csodalény alakját, mely nőtt-nőtt, alakja ijesztő mérveket öltött s végre is elpusztította magát a szerencsés létrehozót is.

Ilyen csodabogarak — Uram bocsá! — vannak ám nagyszámmal nem csupán a tudós laboratóriumában, hanem egyebütt is.

Különösen nagy számmal találhatók az élő nyelvben, továbbá a paedagógiában, s a szociológiában.

Az élő nyelvbe, a napi lapok, gyorsan gyártott újságok viszik bele ezeket a csodabogarakat és rontják el vele nyelvünk szépségét, elannyira, hogy félni lehet tőle, hogy meg-növekedve nemcsak elrontják, de meg is ölnek ama keleti csodabogár módjára mindent, ami nyelvünkben szép, ami paedagógiánkban okos, ami a szociológiában életrevaló.

Irtó hadjáratot hirdetünk azért ezen csodabogarak ellen.

S lehetőleg lapunk minden számában gombostűre tűzünk egyet, életképességét adó dúcát keresztülszúrva, felboncoljuk:

— Ime lássátok! Ez rossz, ez csúnya, ez esztelen, ke-rüllétek, irtsátok.

I.

Első csodabogárnak egy új szót fogtunk meg hirtelenében, mely nem régóta jelenik meg a napi sajtó hasábjain és rémít-geti az egészséges nyelvérzékkel megáldott közönséget.

Ez a szó: *nincstelen*, s a belőle képzett *nincstelenség*.

A legfőkételesebb csodabogár, egészen úgy készült, mint ama bizonyos homunkulus, mesterséges úton, a nyelv törvényeinek teljes mellőzésével, talán borközi állapotban csúszott először egy butácska toll hegyére, fittyet hányva a józan nyelvérzéknek s kiforrott nyelvtörvényeknek.

Mert kérem: *nincstelen* főnév gyanánt használt mellék-név volna.

No már most. Kettős sérelem esik a nyelven, amennyiben -tlan, -tlen, -talan, -telen fosztóképző és

1. névszókhöz járul, *nincs* pedig nem névszó, hanem ige van ige tagadó alakja;

2. mint fosztóképző azt jelenti, hogy az alapszót meg-fosztja eredeti jelentésétől akképen, hogy az új szó valamivel nem bírót jelent, még pedig azzal nembirót, amit az alapszó, mint névszó kifejez.

Pl. só-ból sótalan,

szerencséből szerencsétlen.

Ellentéte az -s képző, mellyel képzett melléknév valamivel bírót jelent.

Pl. só-ból sós,

szerencséből szerencsés.

Tehát ezen nyelvtörvény szerint nincstelen azt jelentené, hogy megfosztjuk az alapszót a *nincs*-től. Már pedig akitől elvesszük a *nincs*-et, annak *van*, pedig a fürge riporterek épen azok részére óhajtják azt a szót lefoglalni, akiknek semmijük sincs.

No de nem folytatjuk tovább, nem is szükséges ugyebár, hiszen ennyiből is láthatja már mindenki, hogy ez a csodabogár egyenesen a Borszem Jankó hasábjaira kívánczik.

Tehát kartársaim, irtsátok tüzzel-vással, ne fogadjátok be! Dorongot neki!

—él—

A nógrádmegyei tanítószág állásfoglalása az „Ált. magyar tanítóegyesület” ügyében.

F. évi febr. hó 3-án a losonci főgimnáziumban 42 magyar tanító és tanár gyűlt egybe, hogy eleget tegyenek a „Magyar Tanító” felhívásának és megtárgyalják az alakítandó ált. magyar tanítóegyesületet.

A gyűlés lefolyásáról a gyűlés vezetői elküldték lapunk szerkesztőségének az ott felvett hiteles jegyzőkönyvet, melynek alapján a rendkívül fontos és tanulságos lefolyású értekezletet a következő kivonásban ismertetjük.

A gyűlés elnöke: Konss József losonci főgimnáziumi igazgató, a jegyzőkönyv vezetője Braké Ignác losonci tanító.

1. Elnök kiemeli, hogy Szlovenszkóban magyar tanítóegyesületekre szükség van. A kassai középisk. tanárok részéről már előzőleg megindult ilyen irányú mozgalom, melynek további előhadásáról azonban nincs hír. Most Komáromban vetődik fel újból az eszme. Tanügyi lap is indult meg „Magyar Tanító” címmel, mely felhívja a minden rendű tanítószágot és tanárságot szakosztályokra és megyei egyesületekre tagolt ált. magyar tanítóegyesület megalapítására.

Jelenlevők nagy lelkesedéssel elhatározzák, hogy az alakítandó magyar tanítóegyesületbe valamennyien tagul belépnek.

2. Elnök felolvassa az egyesület alapszabálytervezetét, melyet a gyűlés teljes egészében elfogad. Élénk eszmecsere indul meg, melynek eredményeképpen a gyűlés kívánja, hogy

az egyesületnek nyugdíjasok is tagjai lehessenek, azonkívül nem működő tanügyi férfiak is. A megyei elnök pénzügyi felügyelő jogát 1000 K-ra kívánják felemelni. Scherer Lajos főgimn. tanár javaslatára kívánatosnak tartja a gyűlés, hogy az egyesületnek minden működő tanügyi ember köteles tagja legyen.

3. Az elnök felhívására a gyűlés az alakítandó megyei egyesület ideiglenes vezetését megválasztja, kimondván előbb, hogy járási körzetek alakítását szükségtelennnek tartja Nógrádmegyében, melynek egyeilen alkalmas középpontja Losonc. Az ideiglenes megyei vezetés a következőképen alakult meg: Elnök: Konss József főgimn. igazg.; alelnökök: Várady Szidónia és Oszvald Emil; titkár: Merz Elza; jegyzők: Sztankó Gyula és Nagy Julianna; pénztárnok: Sólyom József; könyvtáros: Nagy Árpád. Választmány: Scherer Lajos, Szilávy Aranka, Hábor Sándor, Kompán Károly és Hermann Anna.

4. Elnök indítványára a gyűlés úgy határoz, hogy az ideiglenes magyar megyei szerv megalakulásáról értesít a Szlovák áll. tanítóegyesület nógrádmegyei elnökségét és annak erkölcsi támogatását kéri.

Eddig a jegyzőkönyv.

Ezzel egyidejűleg értesítik a szerkesztőséget, hogy az egyesületbe febr. 15-ig 47-en léptek be a nógrádmegyei magyar tanítók és tanárok közül; tagságdíjak és előfizetési díjakból több, mint 1000 K gyűlt össze.

Ime a nógrádmegyei tanítók megmutatták, hogyan kell a magyar tanítóságnak cselekednie, ha azt akarja, hogy álmai valóságra váljanak. Szívvel üdvözöljük a nógrádmegyei, különösen a losonci kartársakat.

Losonc városának iskolaszéke elhatározta, hogy a „Magyar Tanító“-ra előfizet és belép pártoló tagnak a megalakítandó egyesületbe évi 200 K pártoló tagsági díjjal.

A fizetéseink prolongálása még mindig késik!

Már két hónapja annak, hogy a szlovenszkói nem állami tanítók és tanárok fizetés nélkül vannak. Ugyancsak két hónapja annak is, hogy a fizetések, illetőleg az államsegélyek további 6 hónapra terjedő prolongálására vonatkozó kormányrendelet kiadatott. Azóta várnak és éheznek a tanítók. Várják a meleg ruhára, tüzifára, betevő falatra valót, de hiába. Itt van már március elseje, de még semmi sem történt e kínos ügyben. A szlovák tanítóegyesület értelmetlen akciójának, melyet önzetlenül és a legnagyobb energiával folytat nemcsak a szlovák, hanem a magyar nem állami tanítóság ügyében is, még mindig nincs meg a kellő sikere.

Szükségesnek tartjuk, hogy mi, magyar tanítók is fel-emeljük szavunkat és kérjük a Skolsky Referátót, hogy az államsegélyek sürgős kiutalása által nyugtassa meg végre a tanítóságot.

A tanítóság télvíz idején türelmesen vár már két hónapja. Nem hisszük, hogy más lelkiületű emberek, mint mi vagyunk, vártak volna így.

- De még talán a krisztusi türelemnek is van határa és mi sem tudjuk már a panaszalkkal hozzánk forduló tanítótestvéreket megnyugtanni.

Az anyagi ügyek végleges és kielégítő rendezése adhatja meg csakis az agyonzaklatott idegzetű tanítóságnak a lelki nyugalmát, amely pedig ugyancsak szükséges, nemcsak a tanító saját érdekében, hanem az állam szempontjából is, melynek nem lehet közömbös, hogy vidám, megelégedett, hivatásának örömmel élő, vagy borús homlokú, családjának nyomorúságára gondoló tanító neveli-e a jövő generációt.

HIVATALOS RÉSZ.

Školsky Referát v Bratislave.

A nem állami polg. és el. isk. tanítók
1921. évi rendkívüli drágasági segélye.

Bratislava, dňa 5. II.
1921.
4677/II. ai 1921.

Valamennyi Szlovenszkói Tanfelügyelőnek!

A Csehszlovák köztársaság által 1920 dec. 31-én kelt 695. sz. kormányrendelettel 1921. évi június hó 30-ig tovább prolongált polg. és elemi isk. tényleges (hadifogoly tanítók nem) szolgálataiban álló tanítók rendkívüli drágasági segélyének kiutalása céljából elrendelem, hogy a Šk. Referáthoz azonnal terjesszék fel azon nem állami tanítók névjegyzékét, akiknek ezen segélyre a Šk. Ref. 1920. évi 18161/III. sz. rendelet értelmében arra igénye volt és akiknek ezen segélye 1920 dec. 1-én az illetékes adóhivatal által tényleg ki is volt fizetve.

Ugyanis addig, míg a tanfelügyelők által eszközölt kiutalás meg lesz revidálva, a Šk. Ref. számfelöttsége a segély havi részletének 50%-t ki fogja utalni.

A teljes összeg ki lesz utalva abban a pillanatban, mi-helyt a revízió végre lesz hajtva.

Hogy a nem állami tanítóságnak ezen segély melletbb kifizetessék, az a tanfelügyelőségtől függ.

1921. év január, február, március havi részlete 1921. évi márc. hó 1-én ki lesz utalva.

A kormánytanácsos helyett: *Folprecht* sk.

Školsky Referát v Bratislave.

A magyar tannyelvű polgári iskolák
Lengyel—Bucenec féle olvasókönyve.

Bratislava, 4/II. 1921.
5531/I. ai 1921.

Valamennyi magyar tannyelvű polgári iskola Igazgatóságának
Szlovenszkón.

Arra való tekintettel, hogy a régi magyar miniszterium által jóváhagyott és általunk cenzurázott tankönyvek használata csak addig van átmenetileg engedélyezve, amíg a nyomdából az az helyettesítő új, Csehszlovák köztársaság miniszteriuma által jóváhagyott tankönyv meg nem jelenik; figyelmeztetem a magyar tannyelvű polgári iskolák igazgatóságait, hogy a magyar polgári iskolák olvasókönyvének I. része megjelent és jóvá van hagyva a közokt. min. 7682/1921. számú rendeletével.

Ezen olvasókönyv mely kiadatott a tankönyveket bíráló bizottság által, bevezetendő a polgári iskola minden osztályába mindaddig, míg a II. rész kiadva nem lesz.

A kormánytanácsos helyett: *Folprecht* s. k.

Školsky Referát v Bratislave

Az elbocsátott és eddig nem reaktivált, Bratislava, 1921. II. 2.
valamint állásukban meg nem erősített 4285/I. ai 1921.
tanítók ellenőrzése.

Valamennyi Szlovenszkói Tanfelügyelőnek.

Amidőn nyomatékosan felhívom a 4682/I.—1920. számú rendeletem végrehajtására, kiegészítem azzal, hogy az államsegélyt élvező iskolákban valamennyi tanítót kivétel nélkül a Školsky Referát erősít meg. Mindazon tanítók akik eddig állásukban nincsenek megerősítve, legkésőbb 1921 február 28-ig rendszeren felszerelt kérvényt megerősítésük céljából a Školsky Referáthoz terjesszék fel.

Aki ezt meg nem teszi, annak államsegélye 1921. évi március hó 1-én be lesz szüntetve.

Erről figyelmeztetendők az összes államsegélyt élvező polgári és elemi iskolák tanítói.

A kormánytanácsos helyett: *Folprecht* s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Külföldön szerzett tanítói Bratislava, jan. 25.
oklevelek nosztrifikálása. 5063/II. ai. 1921.

Valamennyi közép, polgári iskola igazgatóságának, tanfelügyelőnek és a polgári és el. isk. vizsgáló bizottságának, Szlovenszkon.

A közokt. ügyi miniszter úr a 50689/20 sz. rendeletében a következőket közli:

Miután a külföldön tanítóképzőt végzett tanítójelöltek köztársaságunk földrajzát, történelmét és természetrajzát, valamint iskoláink olvasmányait nem ismerik — az 1921. évi jan. 1-je után külföldön szerzett tanítói oklevél, még ha a tanítójelölt köztársaságunk honpolgára is — nem lesz nosztrifikálható. Ép úgy nem lesz megengedhető, hogy az ilyen tanítójelölt a polg. és el. isk. gyakorlati képesítőt tehessen. Különleges esetekben azonban kivételes döntés törvénya lehet.

A közokt. ügyi tanácsos helyett: *Folprecht* sk.

Školsky Referát v Bratislave.

A szlovák nyelv tanítása a magyar, német és ruszinszko tannyelvű iskolákban. 2698/l. ai. 1921.

Valamennyi szlovenszkói áll. tanfelügyelőségnek.

A szlovák nyelv tanítása már minden közép- és pogári-iskolában kötelező tantárgy.

E tárgy tanítása nagy nehézségekbe ütközik, mivel sok tanuló, aki ezekbe az iskolákba beira kozik, a szlovák nyelvet csak hiányosan, vagy egyáltalán nem ismeri.

Az 1879. évi XXVIII. tc-re való hivatkozással elrendelem, hogy az 1922. 23. tanév elején már valamennyi szlovenszkói elemi iskolában a szlovák nyelv tanítása bevezetessék. Ahol a tanítási nyelv nem szlovák — tehát a magyar, német és ruszinszko tannyelvű iskolákban, — minden osztálytan heti 3 órában tanítandó,

E rendelet úgy az állami mint a nem állami iskolákra vonatkozik.

Felhívjuk a tanfelügyelőket, hogy a fenti rendelet értelmében a szükséges lépéseket azonnal tegyék meg.

A tanügyi kormány tanácsosa helyet: *Folprecht* sk.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Az áll. tanfőság kötelezettsége az egyházakkal szemben. Bratislava, 1921. jan. 30. 44/l. ai. 1921.

Valamennyi szlovenszkói áll. tanfelügyelőségnek.

A šk. Ref.-nak tudomása van arról, hogy egyes állami tanítók bizonyos szerződési kötelezettséggel tartoznak az egyházakkal szemben. Egyházi funkciót végeznek úgy, hogy az a tanítói hivatással és állással össze nem egyeztethető.

A kántori teendők végzése — különösen a temetéseken, — egyes helyeken a régi szokás szerint történik, mely abból az időből ered, amikor a kiszolgált katona, minden előzetes képzés nélkül tanító lehetett.

Még mindig mutatkoznak oly körülmények, melyek a tanító tekintélyén csorbát ejtenek, vagy azt teljesen aldássák. Pl. ha a tanító a temetések alkalmával a községen végig énekelve

a templom-szolgával megy, épúgy, mint annak idején, amikor a tanítót is az egyház szolgájának tekintették, — addig a pap egyedül megy, — aminek természetes következménye az, hogy közvélemény szerint a szolga (tanító) nem mehet az urral (pappal). Hasonló az eset ott, ahol még ma is az elhalt házában a tanítónak és templom-szolgának közösen, — a papnak, pedig külön tányéron nyújtják a citromot, stb.

Általában véve nem vagyunk az ellen, hogy állami tanító egyházi funkciót végezzen, — nevezetesen kántor is lehessen — de még mindig fennállanak azok a rossz szokások, melyek sem a kornak, sem pedig a mai tanító hivatásának és tekintélyének nem felelnek meg.

Erre a körülményre való tekintettel, felhívjuk az áll. tanfelügyelőket, hogy tankerületükben, saját hatáskörüikön belül hassanak oda, hogy a tanítók tekintélyének megerősítése érdekében a kántori teendőket végző tanítók méltóságán csorba ne essék.

A tanügyi kormánytanácsos helyet: *Folprecht. sk.*

Szerkesztői üzenetek.

Aggódó. Sorait örömmel vettük. Megnyugtathatjuk azonban, hogy a lapunkat ért gyenge támadások sem a lapnak, sem az alakulandó magyar tanítóegyesületnek nem ártnak, mint különben látható lapunk jelen számából is. Ha egyeseknek kifogásaik vannak akár a szerkesztőség ellen, amely csak úgyszólván ideiglenes, vagy az alapszabálytervezet némely pontja ellen, arra való lesz az alakuló közgyűlés, hogy ezt a tanítóság egyeteme minden érvet meghallgasson és mindenben a többség akaratának megfelelően döntsön.

K. A. úrnak. N. b. sorai már csak lapunk zártakor érkeztek, azért azokat közölni már nem lehet, de hogy az ügy késedelmet ne szenvedjen másképp lesz elbírálva és pedig azonnal.

A szerkesztésért felelős: JEZÓ MÁRTON, tanfelügyelő.

Nyomatott „A Hírek” Lapkiadó R.-T. 10kal-könyvnyomdájában, Komárno.

A „Magyar Tanító“

elfogad hirdetéseket a következő árszabás mellett:

Egész oldal	240 K
Fél oldal	120 K
Negyed oldal	64 K
Nyolcad oldal	36 K
Tizenhatod oldal	20 K

Pályázati hirdetmények szavanként 40 fillér, vas-
tagon szedett szó 60 fillér. Többszöri hirdetésnél
engedmény.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadó:
Az ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

Ébredés.

Népnevelői kurzusokról.

Fegyelmi ügy és a szolgálati pragmatika.

Felhívás.

Vizsgálat szlovák nyelvből.

Egyesületünk ügye.

A hontmegyei magyar tanítók csatlakozása.

Apróságok.

Hivatalos rész.

Szerkesztői üzenetek.

A
MAGYAR TANITÓ

előfizetési ára egész évre 40 kor.,
félévre 20 kor., negyedévre 10 kor.
Számonként 2 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Komárno, Jókai-u. 16.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

Ébredés.

Az alkonyat suhanó árnyai meghozták volt az éjszaka csöndjét, az éjszaka sötéttségét és az elfáradt test, az agyongyötört lélek számára az alvás adta öntudatlanság nyugalját.

Jött az álom is és tarka képeket festett az alvó elébe, megadván neki, mindazt, amit a valóság elvont tőle. Úgy, hogy a szunnyadóknak ajakán mosoly kél s mikor megérkezik a hajnal, hogy a sötéttséget elkergesse, az alvónak szeme megrebbenik, kinyílik, s boldogan, nyugodtan tekint körül, mintha még álmai birodalmában volna.

De oszlik az álom zsongító hatása, s láttán a való világnak, egy pillanatra elernyed az ébredő, szemét újra behunyja:

— Óh, aludjunk tovább!

Am a kelő nap fénye, a nyüzsgő élet-zaja-behatolnak hozzá, táncolnak, keringnek előtte . . . s a visszacsukódni készülő szem újra kinyílik, az ernyedtség eltűnik, az alvó felébred.

Felébred és érzi a teljes ébrenlét éltető hatását:

— Eh, szebb az élet, mint az álom!

— Szebb a küzdés . . . szebb a munka . . . szebb a látkető törekvés . . . a bizakodó kezdés . . . a remé-

nyekkel teljes erőfeszítés . . . az erővel teljes aktivitás, mint a passzív álmódosítás puhító gyönyörűsége!

Kedves kartársaim! Itt az ébredés! Az új munka kezdete.

Teljék meg lelketek a munka vágyával, ébredjétek fel ruganyos lélekkel! Érezzétek, hogy szükségünk van arra, hogy dolgozzunk, hogy dolgozzunk egymásért és a haladásért, a magyar kulturáért és a magyar iskolákért, az oktatószemélyzet pozíciójának biztosításáért, anyagi helyzetének javításáért.

Mindezt csak egyesült erővel, vállvetett munkával érhetjük el.

Azért legyetek mindnyájan tagjai, aktív munkás, áldozatkész tagjai immáron rövid időn belül megalakuló egyesületünknek.

Ha ezt megérvük, ha ott lesztek egytől egyig, mind egy szálig, az lesz a legszebb reményekre jogosító ébredés.

Népnevelői kurzusokról.

Iskola és nemzetművelődési minisztérium 1920. nov. 23-án 77875—10046. számú határozattal elrendeli, hogy az iskolai hivatalok, egyes társulatok, minden községben vegyék fel programjukba a nép művelődésére és továbbképzésére irányuló tanfolyamok alakítását a nép anyanyelvén.

Ezen tanfolyamoknak feladata:

1. hogy az írni-olvasni nem tudó felnőtt polgárok (analfabéták) megszerezzék azokat az elemi ismereteket, mikre mindenkinek szüksége van;
2. hogy az elemi iskolai képzettséggel bírók ismeretelt minél tágasabbá tegye.

Miért is a tanfolyamok kétfélek, u. m.: kezdők és továbbképzők részére való tanfolyam.

Ezen tanfolyamok államsegélyben részesülnek, mit a Sk. Referát a tanfelügyelőségek útján kiutal.

A tanfolyamok legkésőbb minden esztendő december 15-én veszik kezdetüket s 10 hélig tartanak, mely idő alatt hetenkint 2 hétköznapon este tanítási és vasárnap délután 1 előadási órára szorítkoznak. A tanfolyam vezetője és előadói minden tanítási óráért 10 K s minden előadási óráért 30 K államsegélyben részesülnek.

Hogy ezen rendelet ez évben csak nagyon kevés helyen lett végrehajtvá, az az idő rövidségének tudható be, de hogy a jövőben minél nagyobb tért fog hódítani, az igen remélhető.

Ma, midőn a haladás korszakát éljük, ki kell ragadnunk a sötétségben tévelygőket, a tanulni vágyóknak pedig teret nyitnunk a továbbképzésre. A rendelet által, mely körvonalazza az előadandó anyagot, kezünk egyáltalán nincs megkötve, szabadon dolgozhatunk mi magyar tanítók a magyar népkulturának előbbrevitelén s azért meg kell ragadnunk az alkalmat, hogy az iskolán kívül szellemi tudásunkat érvényesítsük s elárvult magyar népünk jövő boldogulásáért dolgozzunk.*

Én már ebben az esztendőben megszerveztem Bagótán a továbbképző tanfolyamot és mondhatom, hogy napról-napra nagyobb ambícióval lépem át az iskola küszöbét, látva azt az érdeklődést, mit hallgatóim tanúsítanak. Összesen 27 rendez hallgató van, de mindamellelt minden alkalommal 40-50-en vagyunk s az egy órai tanítás hétköznapokon 3-3¹/₂ órán belül sohasem ér véget; volt rá eset, hogy este 10 órakor osztottunk szét s akkor is nem a témából fogytunk ki, de a gyomrunk kezdeti türelmetlenkedni.

Minden vasárnap délután alkalmas beszédek, felolvasások által a legfontosabb emberi- és állategészségügyi, gazdaságtani s egyéb tudnivalók bő ismeretére tesznek szert a hallgatók, amenyiben oly szerencsés helyzetben vagyok, hogy mindenre szakembereket tudok megszólaltatni, kik a legnagyobb szívélyességgel vállalták ezt a kulturumunkát. Már eddig az én beköszöntő, alapszabályokat ismertető s a tuberkulozisiról szóló előadásomon kívül, mint előadók Gál Rezső Járási áll. állatorvos a „Ragadós állati betegségek“-ről, dr. Kenessey Kálmán „A szél munkájáról“, dr. Nagy Sándor „A fertőző betegségek“-

* Azenban mindennemű politikai kérdés tárgyalása ki van zárva a tanfolyamokról. (Szék. megj.)

ről, Okányi József telekkönyvvezető „A telekkönyv“-ről tartottak igen tanulságos népszerű előadást. A következő öt vasárnap szerepel is részben be vannak töltve, amelyeken a hasznos a szórakoztatóval fog váltakozni, amennyiben zene szemelvények, sőt hangverseny is van kilátásban. Amellett a tanítási órákat is flúszerezzük jó magyar nótáknak két hangban való tanulásával és dalolásával s így a kilátások olyanok, hogy a tanfolyam harmonikusan, egymást megértve, az ismereteket bővítve fog végződni.

A kurzus tantervének utolsó passzusa azt mondja: „Mind den tanítónak szabadságában áll, hogy a programot a helyi viszonyokhoz alkalmazza, de mindenkinek vezérelvül kiűzzük, hogy inkább kevesebbet, de alaposan, mint sokat, de felületesen.“

A rendeletet és tantervet annak idején minden iskola meg fogja kapni s lehet, hogy egyuttal útmutatóval is szolgálnak. Hogy a tanfolyamokról néhány szóban megemlékeztem csak azért tettem, hogy kollegáim figyelmét már előre is felhívjam azokra. Igaz, hogy fáradtsággal jár s azzal a díjazással nincs megfizelve a munka, de hisz nem is ez a fő. Mikor a tanító az ő testet-lelket öltő munkáját teljesíti, sohasem néz mellékkörülményekre, mert egy belső tűz hajtja, mert lelke össze van forrva népével, mert mindig azon van, hogy minél többet minél maradandóbbat nyujthasson szellemi kincseiből. Egy kiaknázhatalatlan kincsesbánya a tanító lelke, mely sohasem fogy ki a szereteiből s ha ellenkezéssel, gáncsal találkozik is, halad a maga útján. Mi nem azért dolgozunk, hogy babérokot szerezzünk; hálátlan, tövises a pálya, de a jól végzett munkánk legszebb sikere: saját lelkiismeretünk kielégítése.

Bagota.

Virsik János.

Fegyelmi ügy és a szolgálati pragmatika

A magyar kormány alatt is már régi óhajtaása volt a tanítóságnak, hogy szolgálati ügyei pontosan körvonaloztassanak. A fegyelmi vizsgálatban, a fegyelmi bíróságok összeállításában voltak érvényben levő rendelkezések, volt egy-két a tanító helyzetére, szolgálati és egyéb rendtartásra vonatkozó

intézkedés, azonban olyan általános, mindenre kiterjedő pragmatika, mely a tanfőtség magatartásának szabályozására szolgált volna, csak jámbor óhaj maradt a sürgetések ellenére is.

A szolg. pragmatika nem elsőrendű érdek, de sok tekintetben mégis fontos, hogy a tanító helyzete, melyet a társadalom, az iskola, kartársai és felettes hatósággal tekintetbe vételével elfoglal; tisztviselői minősége, az ezzel összefüggő fizetés- és nyugdíjügye, a fegyelmi ügyei teljesen precizirozva legyenek.

A Szlovák orsz. tanfőegyesületnek is egyik program-pontját képezi a szolgálati pragmatika, különösen ennek egyik, a jelenben igen fontos része, a fegyelmi ügy.

Az egyesület vezetősége f. é. január hóban a Školsky Referátához intézett tervezetében első sorban a fegyelmi ügyeket kívánja rendeztetni.

Javasolja, hogy azon fegyelmi bizottságnak, mely a tanító ügyeiben ítélkezésre jogosult, iskolák szerint a következő tagjai legyenek:

a) Állami iskoláknál: a zsupán mint elnök, az állami ügyész, a tanfelügyelő, az illetékes tanfőegyesületnek (melybe az illető tartozik) két állandó kiküldöttje, akik közül az egyiket maga a tanító választja, a másikat a Školsky Referát nevezzi ki.

b) Községi iskoláknál: mint az áll. iskoláknál, hozzávéve még a fenntartó község kiküldöttjét.

c) Egyesületi iskoláknál: mint az áll. iskoláknál, hozzávéve a fenntartó egyesület kiküldöttjét.

d) Felekezeti iskoláknál: a zsupán helyett mint elnök az egyházi főhatóság megbízottja, azonkívül két kiküldöttje, mint tag. A többi ugyanaz, mint az áll. iskoláknál.

Ez a tervezet csak ideiglenesen lépne életbe, míg az új iskolai törvény megjelenik.

A tervezet indokolása megjegyzi, hogy az említett ideiglenes fegyelmi bizottságokra azért van szükség, hogy a tanítók fegyelmi ügyei kellő és igazságos elbírálásban részesüljenek. A bűnös vegye el megérdemelt büntetését, de a rendes és igazságos vizsgálat nélkül törtető elbocsátások a tanfőtség körében érthető megütközést keltének és megrendítik az emberi igazságosságba vetett hitét.

Szükségesnek tartom, hogy az ált. magyar tanítói egyesület megalakulása után szintén hozzáfogjon a szolgálati pragmatika kiadásának szorgalmazásához.

Ebből fogja a tanító megismerni pontosan jogait és kötelességeit, ebből fogja látni saját társadalmi értékét és értékelését, ezért a szolgálati rendtartás megállapításában részi kell vennie a tanítóságnak is, javaslatai, tervezetei által.

A szolgálati pragmatikához részletes tervet most még nem közölhetünk; ez most még tisztára egyéni vélemény volna, de a főbb pontokat, melyek a zsinórmértékül szolgáló tanítói pragmatika gerincét alkotják, érinthetjük.

Igy megállapítandó:

1. A tanító viszonya az iskolához (tanítványaihoz).
2. A szülőkhöz.
3. A tantestülethez és igazgatóhoz.
4. A társadalomhoz.
5. Felettes hatóságaihoz.
6. Fegyelmi ügy. Tanítói kamarák.
7. Katonai ügy.
8. A tanító mint köztisztviselő. (Egyenlő munka, egyenlő elbánás.)
9. Jogai és kötelességei hivatalában.
10. A tanítás szabadsága.
11. Iskolán kívüli foglalkozások.
12. Tanítói tekintély.
13. Fizetésügy.
14. Nyugdíjügy.
15. Tanítási idő, az iskola bezárása.
16. Szabadságolások stb.

Még sok egyéb fontos dolgot lehetne felhozni, melyek mind határozott megállapításra szorulnak.

Ezeket a magyar tanítóegyesület lesz hivatva pontosan rendszerbe foglalni és a közoktatásügyi kormányzatot a tanítótság álláspontjáról informálni.

Ennyit izelülül. A dologra annak idején visszatérünk, hozzászólásokat szívesen látunk.

B.

Felhívás.

Az „Általános Magyar Tanító Egyesület“ megalakítását előkészítő szűkebbkörű bizottság a következő felhívás kibocsátását és Szlovenszko különböző vidékein működő kartársak címére való megküldését határozta el:

Kedves Kartárs!

A „Magyar Tanító“ eddig megjelent számaiból tudomást szerezhettél, hogy a Szlovenszkon működő magyar tanítóság szükségét érezvén az egyesülésbe való tömörülésnek, „Általános Magyar Tanító Egyesület“ mielőbbi megalakítását tervezi.

A tervezett egyesület célja és szervezete a „Magyar Tanító“ 1. számában megjelent alapszabálytervezetben van körvonalozva.

Szétforgácsolt erőinknek, a magyar népkultúra megtartása és továbbfejlesztése, pedagógiai műveltségünk fokozása és sajtó elviseheletlen anyagi helyzetünk javítása érdekében való egyesítése, kintartó, önzetlen és gyors munkára készletnek bennünket.

Evégből Komáromban e hó 12-én összegyűlt szűkebbkörű értekezlet szükségét látta annak, hogy Szlovenszko különböző magyarlakta vidéke tanítóságának megbizottjai, folyó évi április hó 3-án délelőtt 10 órára, a komáromi községi polgári fiúiskolában tartandó *közgyűlést előkészítő bizottsági ülésre* hívja meg.

A közgyűlés tárgysorozatát fogja képezni az alapszabálytervezet megvitatása, a „Magyar Tanító“ tanügyi lap szerkesztésére és fenntartására irányuló intézkedés és az „Általános Magyar Tanító Egyesület“ vezetőségének megválasztása.

E tárgysorozati pontok azonban már az április 3.-i előkészítő értekezleten előzetes megbeszélés tárgyát fogják képezni, miért is arra kérjük Kedves Kartársat, hogy az április 3.-iki előértekezleten, — körzetbeli kartártsalval az említett pontokról folytatott előzetes eszmecsereből levont véleménnyel, — feltétlenül sziveskedjék megjelenni.

Mínthogy szétszórtan működő magyar tanítótestvéreinket névszerint nem ismerjük, kérjük kedves Kartársat, hogy a címére küldött meghívónkat, — iskolai jellegre való tekintet nélkül, — azon ismerős kartársai között is körözze, kiknek a

közgyűlést előkészítő értekezletén való jelenléte. Ön szükségesnek tartja, vagy aki a kartársak közül, az ügy iránt való szeretetből és érdeklődésből, jelen óhajtana lenni az előkészítő értekezleten.

Nemes céljaink és közös érdekeink elérésének reménye bízgatson bennünket a munkára!

Főléttlen megjelenést, vagy akadályoztatás esetén más kartárs kiküldetését kérve, vagyunk magyar testvéri üdvözléssel:

Komárom, 1921. március hó 12 én.

Arendás József
tanító

Kormoss Istvánné
áll. polg. isk. igazgató

M. Petra
Szt. Vince-zárda főnöknő

Bani Tóth Pál
polg. isk. tanár

Lakatos Károly
közs. isk. igazgató

M Eugénia
Szt. Vince-zárda tanítónő

Biró Gyula
polg. isk. tanár

Marcsa György
lg. tanító

Uhereczky Géza
tanító

Czéh István
polg. isk. igazgató

Pathó Flóris
lg. tanító

Vaskó Imre
tanító

G. dró Bonifác
főgimn. igazgató

Somogyi István
polg. isk. tanár

Vásárhelyi Károly
polg. isk. tanár

Gosztonyi Nándor
főgimn. tanár

Szlj János
polg. isk. tanár

Weiss Kornélia
lg. tanítónő

Ödör K. János
főgimn. tanár

Telkes Mihály
tanító

Zsidek Mihály
rk. isk. igazgató

Vizsgálat szlovák nyelvből.

Sokan fordultak kartársaink közül hozzánk azzal a kérdéssel, hogy mikor kell szlovák nyelvből vizsgázni, milyen mértékben kell a szlovák nyelvet elsajátítani. Miből kell még vizsgázni? . . . és ehhez hasonlók.

E kérdésekre megfelel a csehszlovák iskolai és nemzetművelődési minisztérium 29988/1920. sz. rendeletével, melynek alapján a miniszteri közlöny 52. száma következőképpen rendelkezik:

Azon tanítók, akik magyar (1918 évig) tanítói oklevéllel bírnak és nem cseh, illetve szlovák tanítási nyelvű elemi vagy polgári iskolánál működnek, a csehszlovák honismereti tantárgyakból (földrajz, történelem, polgári jogok és kötelességek-ből) a vizsgát azon nyelven fogják letéríteni, amely nyelv azon iskolának amelynél alkalmazva vannak, tanítási nyelve, a polgáriiskolák részére előírt tananyag terjedelmében. Azonkívül

kötelesek az államnyelvből a vizsgát oly terjedelemben letenni, hogy abból a cseh, vagy szlovák nyelv tudása kétségtelenül megállapítható legyen.

A vizsgadíj 30 Kc-ben van megállapítva. A vizsga sikeres letétele után az eddigi tanítói oklevél a következő pótlással lesz ellátva;

„Az 1920 április 14-én kiadott 276. tc. 3. § a alapjánúr alávetette magát a hivatalos nyelv és a csehszlovák honismeretből való vizsgának és képesítettnek nyilvánítatik....., hogy az elemi, illetve polgári iskolánál.....tanítási nyelvvel, véglegesen alkalmazható legyen. Ezek alapján a jelen tanítói oklevelet az elemi (polgári) iskolák képesítő oklevelével egyenrangunak elismerjük.
.....19.....-én.

Elemi és polgári iskolai tanerők vizsgáló-bizottsága.

Az igazgató és a tanerők aláírása.“

Különös kérelem esetén a vizsgáló-bizottság ezen pótlásához hozzácsatolható még az illető iskola nyelvén való pótlás is fordításban.

A polgári iskolák azon tanítói, akik a történelmi és nyelvtudományi szakmára bírnak képesítéssel, a hivatalos nyelvből (cseh vagy szlovák) a vizsgát úgy teszik le, mint az elemi iskolák tanítói, ellenben a honismeretből a vizsgát a miniszteri 6033/1886. jul. 31. kelt rendeletnek III. cikk 3. szak. d) és e) kikezdés rendelkezéseinek megfelelően vizsgáznak, a csehszlovák köztársaságot érintő tárgyakban, természetesen azon iskolának a tanítási nyelvén, amely iskolára kívánják képesítésüket megszerezni.

Ami a tanítás módját, a szlovák nyelv elsajátításának módját illeti, erre nézve ennyit:

Természetesen legkönnyebben direkt módszerrel sajátítható el valamely nyelv olyan egyéntől, aki azt a nyelvet bírja.

Magánúton is lehet azonban, bár nagyobb munka árán, elsajátítani a szlovák nyelvet, megfelelő könyvekből. Ilyen könyv jelent meg többféle. Hogy melyik a jobb, ezt még csak a jövő fogja megmutatni, kipróbálva még nincsenek. Azonban minden nagyobb városban-lévő könyvkereskedés szívesen küld ajánlatot.

Ilyen magántanulásra való a Dr. Rychlik 'Vladimír-féle Rendszeres szlovák nyelvtan is szótárral. Jobbnak mondják a Krajnyák féléit, mely gyakorlati nyelvtan. Ezt használják a komárnoi szlovák tanfolyamon. Ehhez azonban befejezésül még nyelvtan is kell. De kezdeni jó a Krajnyák-félével, mely az Angermayer cég kiadásában jelent meg Bratislavában.

A Csehszlovák köztársaság földrajzát és alkotmányát magyar nyelven tárgyalja, a Blumer Ferenc-féle földrajz, Koscicén jelent meg Kustra Gyula kiadásában.

Egyesületünk ügye.

Még ki sem nyílt az idő, csak benne vagyunk a polgári időszámítás tavaszi líónapjában, amikor már könnyebben szánja el magát az ember átszállásokkal kombinált nagyobb utazásra — és megmozdultak a komárnói tanítók, tanárok, hogy a magyar tanítóságnak, tanárságnak egyesületbe való tömörítését, egyetlen nagy egyesületbe való tömörítését rövid időn belül keresztül vigyék.

Szűkebb körű értekezletet hívott egybe ebből a célból március 13-ára, vasárnap délelőttre *Marcsa* György, a komárnói tanítóság Nesztora. Az értekezleten jelen voltak Árendás József rk. el. isk. tanító, Banai Tóth Pál polg. isk. tanár, Biró Gyula polg. isk. tanár, M. Eugénia szerzetesrendi tanítónő, Gidró Bonifác, a Szent Benedekrend főgimnáziumának igazgatója, Gosztonyi Nándor főgimn. tanár, Lakatos Károly közs. isk. igazgató, M. Pétra tanítónő, a Szent Vince zárda főnöknője, Somogyi István polg. isk. tanár, Szil János polg. isk. tanár, Telkes Mihály közs. el. isk. tanító, Uherczky Géza közs. el. isk. tanító, Vásárhelyi Károly polg. isk. tanár, Vaskó Imre rk. el. isk. tanító, Weiss Kornélia közs. el. isk. tanítónő, Zsibek Mihály rk. el. isk. igazgató.

Az értekezlet minden körülményt alaposan mérlegelve, teljes egyetértéssel elhatározta, hogy az egyesület megalakítását kimondó nagygyűlés előtt egy kisebb előkészítő gyűlés tartására kér engedélyt. E gyűlés napjaul április 3-át jelöli meg.

Erre a gyűlésre Szlovenszko magyarlakta vidékének minden megyéjéből meghív néhány tanárt és tanítót, akik megyéjük tanítóságának bizalmát bírják, hangulatát ismerik és mind az elvi, mind a személyi kérdésekre vonatkozó kívánságainak mintegy tolmácsai lesznek.

Ekkor fog szóba kerülni a „Magyar Tanító“ véglegesítésének kérdése is, minden oldalról tüzetesen megvilágítva, személyi kérdésekben is lehetőleg megállapodva.

Ezt az értekezletet, melynek programja a közgyűlés előkészítését szolgáló válaszmányi ülések programjával megegyez, pár hét múlva követni fogja az alakuló közgyűlés, melyen lehetőleg Szlovenszko minden magyar tanítója megjelenik, hogy egyesületbe való tömörülését elhatározza, az alapszabálytervezetet, melynek előzetes tanulmányozására el eddig bőségesen volt ideje — megvitassa, szövegét véglegesen megállapítva alapszabállyá téve, megalkossa az egyesületet, melynek hiányai eddig már oly sokszor éreztük és melyre a jövőben szép és értékes feladatok várnak.

A hontmegyei magyar tanítók csatlakozása.

A nógrádmegyeiek után a hontmegyei kartársaink értesítenek bennünket arról, hogy az Ált. Magyar Tanítói Egyesület alapszabálytervezete alapján a hontmegyei tanítóság szervezkedett és megalakította az ideiglenes megyei szervezetet.

Szándékosan írjuk, hogy az „ideiglenes” megyei szervezet, mert igaz, hogy hontmegyei kartársaink alakuló közgyűléséről felvett jegyzőkönyv megalakult „Hontmegyei Magyar Tanítók Egyesület”-éről számol be és mint ilyen bejelenti csatlakozását a központhoz, azonban mivel a központi egyesület megalakulása, — ugyan a külsőben van — de azért még nem befejezett dolog, azért a megyei egyesületet mindaddig, míg az „Általános Magyar Tanítói Egyesület” központja az alakuló közgyűlés folyamányaképpen meg nem alakul, ideiglenesnek kell tekintenünk.

Mindenesetre azért nagyon helyes és követendő ez a példa a többi megyék részéről is, mert ha már így az egyesülés eszméje a lelkekben bent van és ez külsőleg is, ideiglenes egyesület és vezetőség képeben — amely a központi megalakulása után véglegessé lesz — kifejezésre jut, úgy az alakuló nagygyűlésen és az azt megelőző előkészítő gyűlésen a számarányukhoz képest képviselhetik magát minden megye tanítósága.

A „Hontmegyei Magyar Tanítók Egyesület”-ének alakuló közgyűlése 1921. febr. 10-én volt Ipolyságon.

Elnökké Erdős Sándor (Pereslán) választott meg. Főjegyző: Skerlec Lajos, jegyző: Willand János.

A hozzánk, az elnök Erdős Sándor, lelkes hangú levelének kíséretében beküldött jegyzőkönyvi kivonat két dologról számol be.

Az első az alakuló gyűlés azon határozata, hogy a szlovenszkói Ált. Magyar Tanítói Egyesület alapszabályait magáévá teszi, belép az egyesületbe és utasítja az elnököt, hogy eme határozatot a központi egyesület vezetésével tudassa.

A második Willand János (Bajta) indítványa, melyet egész terjedelmében hozunk:

„Tudomásunkra jutott, hogy a következő 1921/22. tanévtől kezdve minden magyar tannyelvű iskolában kötelező lesz a szlovák nyelv tanítása, ezért keresse meg egyesületünk a központi egyesületet, hasson oda, hogy a kormány azon tanítók részére, akik a szlovák nyelvet nem bírják, államköltségen állítson fel tanfolyamokat a teljesen szlovák vidék tanítóképzőiben, amelyen köteles lesz minden magyar tanító részt venni, mert nyelvtanból nyelvet tanulni direktíva nélkül nem lehet.“

Határozat: A gyűlés az indítványt teljes egészében elfogadja s utasítja az elnököt, hogy az indítványt és a határozatot hozza a közp. egyesület tudomására és arra kéri, hogy teljes erejével hasson oda, hogy a kormány ezen kérelmet jóindulatulag intézze el.

Biztosak lehetnek abban, a hontmegyei kartársak, hogy központi egyesületünk megalakulása után e rendkívül életrevaló és fontos indítványt és határozatot igyekezni fog minden rendelkezésre álló eszközzel megvalósítani. —i.

Apróságok.

1. Tanítói tekintély. Olvastuk lapunk előző számában, hogy a tanító tekintélyére vigyáz a miniszterium. Nagyon helyes, nagyon jó. Már régen ezt kellett volna a mindenkori közoktatásügyi miniszteriumoknak csinálnick. A tanító, ha kántor is egyúttal, ne az egyházzal menjen hátul a pap mögött, hanem mellette. Még a látszatát is kerülni kell annak, hogy a tanító a pap szolgája. Ez a tekintélyét, melyre pedig ugyancsak szükség van, aláássa.

De kérjük tisztelettel, vajjon nem ássa-e alá a tanító tekintélyét az, ha silány a ruhája, lyukas a cipője, ha fűnek-fának tartozik, de fizetni nem tud, ellenben újabb kölcsönök után szaladgál, hogy a maga és családja megélhetését prolongálja?

Vajjon használ-e a tanító tekintélyének, ha mindenki tudja róla, hogy fizetése nem nyugszik biztos alapokon, hogy be

van szüntetve, de az újabb kiutalás a jövő reménye csak, vagy olyan kis részletecskében érkezik, hogy semmire sem elég? Ugye, hogy ez sem használ?

Ugye a tanító tekintélyét mindenképen csak emelheti az anyagi függetlenség, a jó és rendes ruházat, gyermekeinek jól tápláltsága és gondozottsága?

Erről is a tanügyi kormányzat gondoskodhatik s még-sincs így!

2. *Az előzékeny számvevőség.* A Školsky Referát számvevősége nem mutat olyan egyhangu képet, mint egy közönséges szürke számvevőség mutatni szokott. Inkább valami jóforgalmu bucsújáró helyhez hasonlít. Nap-nap után ide zárándokló tanítók és tanítói küldöttségek teszik élénk a számsorok és számszlopok szürke hivatalát.

A befelé vonuló arcok rendszerint gondtói barázdáltak, bosszúsak, komorok, szomorúak stb. az illetők vagyoni, vagy lelki állapota szerint. Ezek ugyanis már hónapok óta megérdemelt fizetésük, beszüntetett államszegélyük után járnak.

A kifelé jövő arcokat vizsgálva már más, sokkal megnyugtatóbb, vidámabb kép tárul elénk. Ugyan mi történetelt ottbent? Biztosan már zsebükben viszik e szegény emberek, ha nem is a készpénzt, de legalább is a pénztalványt!

Ezt mondhatná egy, a viszonyokkal nem ismerős, jóhiszemű idegen.

Pedig, hajh, dehogyan is viszik! Hát mégis, honnan van a bizakodó, vidám tekintet?

Mindjárt megtudjuk, ha az egyik fizetéstelen tanítóval bemegyünk a számvevőség szakértői közé.

Kedves mosollyal fogadnak. Az illető előadja kérelmét, ahogyan tudja, hogy kérvénye, ennyi és ennyi melléklettel, mindenféle kimutatások kíséretében már ennyi meg ennyi hónapja itt van, fizetése azonban nincs még mindig kiutalva, pedig szegény, családos ember stb.

Elmondja, gondolván, hogy itt olyan emberekkel van dolga, akik teljesen otthonosok a tanítói fizetések körében, hogy mennyit kapott a fentartótól, mennyi jár államszegély stb. fejében az államtól stb.

Udvariásan végighallgatják, előkerítik az aktáját, megmutatják, hogy már munkában volt, hisz láthatja, ott van a pecsét és iktatószám. Most a kézből le sem teszik, amíg telje

sen kész nem lesz, tessék csak nyugodtan hazamenni, mire hazaér ott lesz a kiutaló végzés is.

Hát, kérem, ezért olyan megelegedett a kijövők arca.

Már arra gondol, hogy meglepi a jóhírrrel családját, már meg is rendelheti a fát, a cipőt.

Az utolsó hat koronáján ennek öröme megiszik három deci bort és egy jól végzett nap emlékével felül a vonatra, hazamegy. Otthon vár. Vár egy hélig, vár kettőig, nem jön semmi. Talán eltévedt a postán? Vár még néhány hélig, semmi.

Kétségbeesve megy újból a Skolsky Referát számvevő-ségébe, mert csak onnan várhat segítséget, mióta a központosítással „egyszerűsítve” lett a fizetésügy.

Ott változatlan előzékenységgel fogadják, nem tudták a legjobb akarat mellett sem elintézni, mert költözködtek, a munka erő kevés stb., szóval tessék csak nyugodtan hazamenni, mire hazaér most már egész biztosan stb.

A tanító hazamegy és vár, vár. Uraim! Szép dolog az előzékenység, hivataltól bizony ezt ritkán tapasztaljuk; azt is tudjuk, hogy a Sk. R. számvevősége is emberekből áll, emberfelettől ők sem produkálhatnak, de viszont azt is meg kell gondolnunk ám, hogy azok a szegény tanítók nemcsak apostolok, hanem emberek is, akik szintén húsból, vérből vannak, akiknek szintén élniük kell valamiből. —/.

A „Gyermekvilág”. Bizonyára Szlovenszko magyar tanítóság előtt nem ismeretlen ez a kis lap, Szlovenszko egyetlen gyermeklapja. A gyermekek az iskolán kívül is vágyanak egy kis szellemi táplálékra, egy kis üdülésre, felfrissülésre. És erre egészen alkalmas a Wenczel Etelka szerkesztésében megjelenő „Gyermekvilág” című lap, mely kedves pajtásává óhajtott lenni a magyar gyermekeknek s az is lett volna, ha létrehozójuknak nem hiányzik ehhez az elégséges tőke.

Támogatás, felkarolás hiányában dec. 16.-ka óta nem tud a lap megjelenni. Felhívjuk rá kartársaink figyelmét.

Szerkesztőség Braislava, Sánc-utca 7. szám. Előfizetési ár fél évre 30 korona. Ha kellő számú előfizető jelentkezik, a lap újra megindulhat.

HIVATALOS RÉSZ.

Školsky Referát v Bratislave.

Órarendek kifüggesztése
az osztályokban.

Bratislava, 1921. II. 21.
6408 I. — 1921. sz.

Valamennyi tanfelügyelőnek Szlovenszékön.

A Školsky Referát min. tanfelügyelői iskolalátogatásuk alkalmával arról szereztek tudomást, hogy egyes tankerületekben azon rendelkezésünknek, mely a tanfelügyelők által jóváhagyott és az egyes osztályokban kifüggesztendő heti órarendekről szól, nem tettek eleget. Meghagyom a tanfelügyelőségeknek, hogy ezen rendelet végrehajtásáról gondoskodjanak. Ugy szintén gondjuk legyen arra is, hogy a tanítás szigorúan a heti órarend szerint történjék.

A tanügyi kormánytanácsos helyett:
Folprecht s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

A Školsky Referát fogadó napjai.

Bratislava, 1921. II. 8.
199. pres. 1921. sz.

Valamennyi középiskola, tanítóképző, siketnéma és vakok intézeti igazgatónak, ugy szintén valamennyi tanfelügyelőnek Szlovenszékön.

A Školsky Referát fogadó napjai 1921. évi március hó 1-től kezdve minden hétfő és csütörtök délelőtt 9—12 óráig.

Ezzel a felek biztosítékot nyernek arra nézve, hogy ezen meghatározott napokon úgy személyi, mint anyagi ügyekben az illető referenstől a felvilágosítást megkapják, nehogy nem fogadás esetén utazásuk s azzal járó sokszor igen nagy kiadások hiába valók legyenek.

Ezen rendelkezéshez hozzájárult azon körülmény is, hogy minden látogatás a munkából való kizökkenést jelent és mert ilyen intervjúk naponta sokszor ismétlődnek, magától értetődő dolog, hogy az illető referens nem tud hivatásának teljesen eleget tenni és gyakran igen fontos ügyeket idejében elintézni.

Fenti okokból ezen fogadási napok betartása feltétlenül szükséges annál is inkább, mert ezen rendelet alapján a Školsky Referát hivatalaiban más napokon senki sem lesz fogadva.

Amiről a fentnevezettek azzal értesítettek, hogy hatáskörükbe tartozó összes tanfőságot kivétel nélkül szintén értesítjük.

A tanügyi kormánytanácsos helyett:
Folprecht s. k.

Školsky Referát v Bratislave

Utasítás az 1921. évi II. 2. án kelt Bratislava, 1921. II. 24.
4285/l. sz. körrendeletéhez. 9920/l. — 1921. sz.

Valamennyi Tanfelügyelőnek.

A fenti számú körrendeletünk kiegészítéséhez a következőket közöljük:

A politikai átalakulás előtt megválasztott tanítók, akik a Csehszlovák köztársaságnak hűségfogadalmat tettek, a Školsky Referát által megerősítettek tekintendők.

Azon tanítók pedig, akik a politikai átalakulás után lettek választva s államilag segélyezett iskoláknál működnek, hűség fogadalmat tettek ugyan, de állásukban a Školsky Referát által megerősítve nincsenek, e megerősítésükért 1921. március hó 15-ig folyamodniok kell.

A tanügyi kormánytanácsos helyett:
Folprecht s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Iskolai fal térképek. Bratislava, 1921. II. 21.
5852/l. 1921. sz.

Valamennyi Szlovenszkói Tanfelügyelőnek.

Sok iskola fal térképeket, különösen a Csehszlovák köztársaság térképét nélkülöz. Tekintettel arra, hogy honismeret, földrajz és történelem sikeres tanítása fal térkép nélkül el sem képzelhető, elrendelem tehát, hogy valamennyi elemi és polgári isk. igazgatója a hiányzó térképet beszeresse.

A Csehszlovák köztársaság térképe, amely kívánalmaknak teljesen megfelel, a központi nyomdában (Ústředné nakladatel'stvo) és Rasin József a csehszlovák tanítószág papir- és könyvkereskedésében Praha VII., már most is lehet 80 Kc.-ért beszerezni (vászonzra felhuzva 250 Kc.-ért) és papírlapon 215 Kc.-ért.

Az állami nyomda Prahában szintén adott ki fal térképeket, amelyek a bratislavai fiókjainál 20 Kc.-ért beszerezhetők.

Tudomására adom, hogy erről kerületének iskola igazgatói sürgősen értesítse és iskolalátogatásai alkalmával a térképek beszerzését az illetékes ténylezőktől következetesen kívánja meg.

Az iskolai kormánytanácsos helyett:
Folprecht s. k.

Školsky Referát v Bratislave

Állami jelvények és feliratok
az iskola épületén.

Bratislava, 1921. II. 23.
8616/l. — 1921.

Valamennyi Szlovenszkói Tanfelügyelőnek.

Az állami elemi és polgári iskolák igazgatói, gondnoki, ugyszintén az államilag segélyezett és államilag nem segélyezett iskolák illetékes felsőbb hatóságai arról értesítendők, hogy tekintet nélkül az iskola jellegére, a volt magyar királyság 1907-ben kelt XXVII. törv. 17. §-a értelmében az iskolaépület főbejárata fölött szlovák nyelvű felirat nyerjen elhelyezést, melyben az iskola célja és jellege fel legyen tüntetve. Nem szlovák tannyelvű iskoláknál meg van engedve, hogy alatta az illető iskola saját tannyelvű felirata is helyet foglaljon, ugy azonban, hogy az arány tekintetében a szlovák nyelv hátrányára ezen felirat ne érvényesüljön. E feliraton a törvény által előírt Csehszlovák köztársaság címere is helyet foglaljon.

Jelvények (címer) tanfői cílokra az állami nyomda bratislavai fiókjánál beszerezhetőek.

Ismétlően megjegyzem, hogy azon bélyegzők, amelyeken kiadott rendelettel meghatározott szövegezés továbbra is érintetlenül érvényben maradt, ellátandók köztársaságunk új kis címerével.

Mindazon rendeletek, melyek jelen rendelettel ellenkeznek, hatályukat veszítik.

Jelen rendelet feltületes keresztülvitele kihágásnak lesz minősítve, melyért az iskolai felettes hatóságok, nem állami iskoláknál az iskolaszéki elnökök lesznek a fentnevezett rendelet értelmében büntetve.

A tanügyi kormánytanácsos helyett:
Folprecht s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Az 1918/19. iskolai évben szerzett
tanfői oklevelek érvényessége.

Bratislava, 1921. II. 17.
7244/II. ai. 1921.

Valamennyi tanfőképző intézet igazgatójának, elemi és polgári képesítő bizottságának és tanfelügyelőnek Szlovenszkón.

Az iskolai és nemzeti közművelődésügyi miniszter fenti árgyban az 1921. évi február 8-án kelt 72588/921. számú rendeletével a következőket állapít meg:

Az 1920. évi szept. 30-án kelt 51325. számú rendeletet a következőkkel egészítem ki.

1. Iskolai szolgálataiba átvett azon tanítók, akik a Cseh-szlovák köztársaság területén lévő általunk átvett, vagy át nem vett bármely tanítóképzőben 1918. évi december 31. után (az 1918/19. tanév végéig) oklevelet szereztek, úgy tekintendők, mint az érettségi vizsgálatot tett tanítók.

Ezen tanítók a szlovák nyelvből és honismeretből az idő rövidségére való tekintettel külön képesítő vizsgát tenni nem fognak.

Az állami tanfelügyelőség ezen tanítókat gyakorlati képesítő vizsgára bocsátván, ezen körülményt kérelmük elintézésében kifejezetten felelőti és a képesítő vizsgáló bizottság a vizsgánál amelynek teendői tisztán gyakorlati irányúak; a leülteknél a szlovák nyelv és a honismeretre a tanyelv vizsgájánál különös tekintettel lesz.

Csehszlovák köztársasági illetőségű egyének által 1918. évi december 31-ike után szerzett oklevél, ha azt Magyarország, avagy a volt magyar állam területén megalakult bármely államban — Szlovenszkói kivéve — elnyerték, az érettségi bizonyítvánnyal egyenértékűnek tekintem, de csak abban az esetben, ha 1918/19. iskolai év végéig oklevelet szereztek és ha az illető a megszervezett tanítóképző intézeti alapszabályok 64 §-ának megfelelően analogiailag a szlovák nyelv- és honismeretből erre kinevezett vizsgázó-bizottság előtt vizsgát tesz.

A vizsgálat időpontját és elnökét a bizottság állapítja meg.

3. A magyar bolsevista kormány, továbbá oly intézeti fenntartók által kiadott oklevelek, akik a szlovenszkói magyar beidrás alkalmából elmenekült tisztviselőink helyét foglalták el, érvénytelenek.

Ha ilyen tanítók iskoláinknál alkalmazást (kinevezést) akarnak, kénytelek teljes érettségi vizsgálatot tenni

4. Magyarországon és a magyar állam területén alakult bármely államban az 1919/1920. iskolai évben avagy későbbben szerzett oklevelek, csak különös figyelmet érdemlő esetben lesznek honosítva.

Jelen rendelettel az 1919. évi nov. 17-én kelt rendelet érvényét veszti.

A tanügyi kormánytanácsos helyett:

Folprecht s. k.

Skolsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Vallási szertartások az iskolákban.

Bratislava, 1921. III. 2.
7380/II. ai. 1921. sz.

Valamennyi Szlovenszkói Tanfelügyelőnek j

Figyelmeztetem az iskola- és nemzeti közművelődésügyi miniszternek 1918. évi XI. 25-én kelt 214. sz., azaz az 1919.

évi V. 9-én kelt 2125. számú a vallási szertartások ügyében kiadott rendeleteire s egyben megkövetelem, hogy azok tartalmával úgy a gondnokságok, mint az iskolák igazgatóságát megismerfessenek.

Az iskola- és nemzeti közművelődésügyi miniszter hivatalos lapjának (Věstník ministerstva skolsiva a národnej osvety) I. évf. 9. és 96. oldala

Az iskolaügyek kormányreferense helyett:

„*Folprecht*, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: A közokt. és nemzeti közművelődési minist. által eng. tankönyv-főmeges bevezetése a magyar tannyelvű ismétlőiskolák összes osztályába. Bratislava, 1921. II. 9. 6252ll. ai. 1921. sz.

Valamennyi Szlovenszkói Tanfelügyelőnek s tanterületükbe tartozó magyar tannyelvű elemi és polgári iskoláknak.

„Bucenec: olvasó“ a magyar tannyelvű elemi népiskola II.—III. oszt. számára, tartalmi szempontból természetesen nem felel meg az ismétlőiskola követelményeinek s csak minisztériumunk által engedélyezett megfelelő tankönyvek hiányában, hallgatólag engedtetik meg ennek esetleges bevezetése az ismétlő iskolákba is.

Mivel van egy olvasókönyv magyar tannyelvű polgári iskolák számára, mely úgy a tartalmi, mint nevelés-tanítási szempontból az ismétlőiskola, ugyszintén a kisebb gazdasági ismétlőiskola követelményeinek teljesen megfelel és ez nemrégiben elhagyta a sajtót, felhívom a tanfelügyelőket, hogy sürgősen gondoskodás történjék arról, hogy az összes fentidézett magyar tannyelvű iskolákba, ahol még a magyar minisztérium által engedélyezett tankönyvek használatban vannak, ezek helyett a következők vezettessenek be:

„Lengyel-Bucenec, olvasó, I. rész a magyar tannyelvű polg. isk. számára“, vagy minisztériumunk által engedélyezett más fajta tankönyvek.

Nevezett olvasókönyvet: „A magyar tankönyvbíró bizottság v Bratislave“ adta ki; beszerezhető ennél, vagy a „Comenius“ könyvterjesztő cégnél v Bratislave, Ventur-utca.

Az iskolaügyek kormányreferense helyett:

„*Folprecht*, s. k.

Ško'sky Inspektorát v Komárne.

A szlovák nyelv tanítása a magyar, német és ruszinszókó tannyelvű iskolákban. Komárno, 1921. III. 14. C. 755 921.

Tankerületem valamennyi tanítójának.

A „Magyar Tanító“ 4. számában fenti tárgyú, 2698 I.—1921. számú rendeletben a tanév száma tévesen volt kinyomtatva, amennyiben a szlovák tannyelv a magyar tannyelvű iskolákban már az 1921/22. tanév elején kell bevezetni.

Jezo Márton,
áll. tanfelfüggyelő.

Szerkesztői üzenetek.

Az összes kartársak figyelmébe. A „Magyar Tanító“ előfizetőinek száma immár közel ötszáz. Szép szám ugyan, ezáltal lapunk fennmaradása jelen ideiglenes állapotában is biztosra van, de mi többen is vagyunk magyar tanítók és tanárok a Szlovenszókó területén. Igaz, hogy anyagi helyzetünk válságosan súlyos, de talán csak akad mégis minden tanítói portán egy negyedévi előfizetésre szorgalmazó obulus! E negyed év alatt megalakul általános egyesületünk és fordul sorunk jobbra, vagy balra, de mindenképpen szükségünk lesz jövő sorsunk megvalósításához lapunkra, annak erőteljes és bátor állásfoglalására.

Munkatársainkhoz. Felhívjuk munkatársainkat, akik lapunk megalakításához jelentkeztek, hogy lapunkba dolgozni fognak, valamint vidéki szerkesztőtársainkat is, akik közül némelyek ígéretük ellenére még nem korcsoltak fel lapunkat cikkeikkel, hogy vegyék ki részüket a közös munkából. Az ideiglenes szerkesztőbizottság tudja a kötelezettségét, émi és elvégzi munkáját, melyben a tanítószeg legtekingintélyesebbjei támogatják is, azonban mi azt szeretnők, ha minél szélesebbkörű munka indulna meg, ha lapunk bányát és tartalmát maga a tanítószeg állapítaná meg. Minden kartárs, akinek van mondanivalója, küldje bizalommal írását szerkesztőségünkbe.

Többeknek. Figyelmeztetjük kartársainkat, hogy a szerkesztőséghez intézett kérdéseikre, — ha azok közérdekűek, — a szerkesztői üzenetek között válaszolunk, ha azonban magántermészetűek, úgy a válaszadáshoz 80 filléres bolyogot mellékeljenek.

K. F. Imreg. Levelé megkésve érkezett Levélbeli válasz ment.

A. B. Garamszentgyörgy. Cikkét lapzártakor kaptuk. Később közöljük.

Olásgaz. A kérdezettekre a választ megtalálja jelen számunkban között 7242/II. számú rendeletben.

V. J. Ohorin. Azon magyar tanítók közt az „Általános Magyar Tanító Egyesületnek“ tagjai lesznek, nem kötelesek más egyesületnek tagjai lenni.

Ny. J. Rakoslyás, Sz. S. Vaján. Kérdéseikre lapunk mai számában kösölt „Vizsgálat szlovák nyelvből“ című cikk adja meg a feleletet.

A szerkesztésért felelős: JEZO MÁRTON, tanfelfüggyelő.

Nyomatott „A Hírek“ Lapkiadó R.-T. Jókaikönyvnyomdájában, Komárno.

A „Magyar Tanító“

elfogad hirdetéseket a következő árszabás mellett:

Egész oldal . . . 240 K

Fél oldal 120 K

Negyed oldal . . . 64 K

Nyolcad oldal . . . 36 K

Tizenhatod oldal . 20 K

Pályázati hirdetmények szá-

vanként 40 fillér, vastagon

szedett szó 60 fillér. Több-

szöri hirdetésnél engedmény

A hirdetések szövege, a pályázati hirdetmények
stb. a kiadóhivatal címére: Komárno, Jókai Mór-
utca 16. szám küldendők.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÚGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadó:
Az ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

Célkitűzés.

A népiskola kibővítése.

Az elbocsájtott tanítókról.

A vallás és a népiskola.

Tanítók napja.

Tapasztalatok és okulások
az ápr. 3-i értekezleten.

Hivatalos rész.

A
MAGYAR TANÍTÓ

előfizetési ára egész évre 40 kor.,
félévre 20 kor., negyedévre 10 kor.
Számonként 2 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Komárno, Jókai-u. 16

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadó:
Az Ideglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

Célkitűzés.

Az emberek függetlenségének kétféle szabályozója van: az egyik anyagi, a másik erkölcsi természetű. Ma még az első a fontosabb, mert nyomában jár rendszeren a másik, a morális értelemben vett önállóság, míg ez utóbbi önmagában ritka. Mindezt bizonyítani felesleges volna, hisz egész eddigi államberendezésünk a „virilizmus” és „szabad” választás összetett pilléreire nyugszik. És az anyagi jólétnek ez a túltengő megbecsülése akarva-nemakarva a legdemokratikusabb gondolkozású embereknek is (a forradalmi és extensiv lelkűek kivételével) sajátjává válik, ami viszont érthető, ha tekintetbe vesszük, hogy az anyagi javakkal rendelkezők akaratukat majdnem mindenütt és mindenben érvényesíthetik.

Az emberek nagy tömegeinél ilyenformán nem lehet meg az az ideálisan elképzelt erkölcsi függetlenség, amely egyedül és kizárólag az emberektől becsületesnek minősített lelkiismeretességet tekintené cselekvéseiben irányítónak. A napszámosmunkás pl., aki morálitár elég független lehetne, mert röghöz nem kötöttségénél fogva mozgásban és cselekvésben szabad, az anyagiaknak ezernyi szálával van az úgynevezett „érdekhez” láncolva, mely többé-kevésbé cselekedeteiben vezeti. Nem is szólva arról, hogy a

MAGYAR TANÍTÓ

rendesen alacsony intelligenciájú munkást a társadalmi és vallási szabványoknak egész sora köti a tradícióhoz gondolkodásban és cselekvésben egyaránt.

Teljes erkölcsi függetlenség tehát nincs, szerintem nem is lehet és ha mégis mindezt előrevetettem, azért történt, hogy ha majd a későbbiekben tanítói erkölcsi függetlenségét említek, azt a szónak nem abszolút, hanem nagyon is relatív értelmében veszem.

Azonban az említett kettő: az anyagi és erkölcsi függetlenség annyira együttjáró és szét nem választható emberi javak, hogy — a mai társadalomban legalább — egymás nélkül el nem képzelhetők, el sem érhetők.

A tanítóságnak eme javakért folytatott mindenkori küzdelme azonban mégis különbözik — s ezt önteltség nélkül mondhatjuk — cél tekintetében más embercsoportoknak hasonló törekvéseitől. Amíg ugyanis másoknál ez tisztára osztályérdeket s csak önző célokat szolgál, addig a mi óhajaink egyúttal — s ez a tanítói hivatás természetében rejlik — más embereknek, sőt a népoktatás általánosságánál fogva majdnem minden embernek érdekévé válik.

Ennek az igazságnak a bizonyítására felesleges szót pazarolni, hisz a tények: az analfabéták nagy száma s az elemi iskolákat végzettek rettenetes tudatlansága eléggé mutatják, hogy éhező s különféle nevű erkölcsi béklyók alatt „oktató” tanítóktól mi lehet várni.

Az államhatalomnak ez a szörnyű kulturgazdálkodása nem állítom, hogy tendenciózus volt, de hogy oda látszik mutatni a sok évtizedes bűnös nemtörődömség, az kétségtelen. Hisz nézzük csak: amíg valakit, aki — teszem azt — a libáit gondatlanságból magának a földjére engedte, a mezőrendőri törvények

alaján alaposan megbírságotlák, addig az ok nélkül mulaszló iskolakötelesek szülöi — miért, miért nem — gondosan megóvattak a kényszerítő eszközöktől. A törvény írott betüi maradt. Vagy találhatunk-e beszédesebb kulturképet a még nem is rég idökröl, mint egy-egy országos költségvetést, amelyben — pl. az 1906. éviben — 1 $\frac{3}{4}$ millió K van előirányozva az ország két mentelepének a fenntartására, míg az ország összes elemi iskoláinak személyi és tárgyi kiadásaira 2 $\frac{1}{2}$ millió van felvéve. Összehasonlítva: néhány ezer mén és néhány millió gyermek.

A multa vonatkozó ezen sajnálatos emlékeket azonban nem szemrehányásnak szántam, hanem azért említem, hogy okuljunk rajta s a jövőben nyiltabb szemmel lássunk. Ne higyjük, hogy a kormányck — akár a jelenlegi is — olyan forró szeretettel karolnak fel bennünket, ahogy hirdetik, bármilyen demokratikusnak mutatkozzanak is. A „takarékoság-
nak“, melyet pont mi rajtunk kezdenek mindenkor gyakorolni s amelynek szoktató erejét — sajnos — most ismét hónapok óta tapasztalhatjuk, mélyebb okai is lehetnek. Az a kegyetlenül drasztikus gondolat, hogy „sose jó, ha a nép teljesen felvilágosodott és saját szemével lát-hall“, bizonyára ma is ott él a „félő“ lelkek mélyén, ha sordinoval sóhajják is. Már pedig a szabad tanítóság munkája ezt eredményezné és ezért ösztönszerűleg a kettős cél jegyében vívta meg küzdelmeit kezdettől fogva.

Hogy e végcéljához valami nagyon közel ért volna, nem mondhatnók. A mindenkori uralom minden esetben talált valamely gyenge kiegészítési módot, mellyel egy-egy véletlenül komolyabb szinezetü akciót leszerelt. Tehette ezt könnyen, mert egységes tanítóság de facto nem volt s mialatt 1 vagy 200

K-val az államiakat elhallgattatta, a következő évtizedben a nem államiaknak ígérte meg az „egyenlő elbánást”. Úgy, hogy a tanítónak, mint tisztviselőnek való előbbrevitelést tulajdonképpen mindig csak egy töredék, az államiak vívták ki és a nem államiakra hárult ezután az feladat, hogy eme előnyükből valamit a maguk részére is megszerezzenek.

— A *divide et impera* elvével így sikerült benünket mind a mai napig háttérbe szorítani úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben.

Ilt, a csehszlovák államban ugyanaz a helyzet. A tanítóság megosztva, szétforgácsolva, ahányfelé csak lehet. Megalakulóban van ugyan egy az oktató munkásságot összefogó egyesület, de, hogy nem fogja-e ennek a munkáját valamely közbedobott jelszó, valamely céltévesztő taktika, vagy — nem akarnám hinni — önző pártérdek lehetlenné tenni, annak Isten a megmondhatója.

Szeretném azonban hinni, hogy a most összeülő magyar tanítóság, amely egy borzalmas világháborús forradalmak tapasztalatait, valamint egy nagyobb világ ismeretét viszi oda magával, az osztályöntudatnak egy bizonyos nemével, figyelmét mereven és elszántan a kettős célnak szegezve — persze magyarságát sem feledve — meg fogja közelíteni álmaink megvalósulását: az anyagi és erkölcsi felszabadulását.

A többi aztán magától jön!

Alfa.

A népiskola kibővítése.

Hozzászólás.

A világháború romjai felett kesergők sok új ábránddal gazdagították úgy a szociológiai, mint a paedagógiai irodalmat. Különösen az új demokratikus világnézet domborította széles keretekben a népkultúra emelését célzó irányelveket. Ezek között tényleg a népiskola felső tagozatának kiépítése is emi-nens kérdés gyanánt szerepelt. W. Karlárs is valószínűleg innen meríti azt a meggyőződését, mely szerint mind teljesebbé válik az az óhajlás, mely a népiskola felső tagozatának megszervezésére irányul.

A népkultúra nivójának emelésére tényleg szükség van. Ennek igazsága még demokratikus érzék híján is könnyen megállapítható. De hogy e célú csak a népiskola felső tagozatának kiépítésével érhetnénk el s ennek érdekében mind teljesebb óhajítások nyilvánulnának meg, azt nem ismerem el. Bizonyos, hogy ez a tervezet, mint minden magasröptű eszme a megértő és hozzáértő körökben helyeslésre és méltánylásra talál, ideális inteniója lelkesedést váltott ki, de hogy tér-hódítása az általános óhaj jellegzetes tüneteit öltötte volna magára, azt nem akceptálom, mert ez az idea azon nagy koncepciójú tervek közé tartozik, amelyek a való életben nem realizálhatók s végeredményben papírformára zsugorodnak össze.

A népkultúra már rég magasabb nivóú ért volna el, ha a modern tantervekkel egyidejűleg az iskolatípusok átszervezésére is gondoltak volna. Ha legelső sorban a népkultúra leg-soványabb talaju veteményes kertjéi, az iskolatípusok leg-tökéletlenebbjéi: az osztatlan népiskolát kűszöbölték volna ki. De sajnos, az elemi népoktatás ügyét s ezzel kapcsolatban a népkultúra fejlesztését és fellendítését eddig csak tantervekkel tángálták és szolgálták.

Ha az elemi népoktatás nivóját csak a tanterveken keresztűl bíráló és vizsgálók, úgy az semmi kívánni valót nem hagy fenn, mert tantervünk magas kulturfokot mutat. A magyar állam által 1905-ben kiadott tanterv pl. a legkiválóbb paedagógusok tollából kikerült mű, mely annak idején a külföld paedagógusai szerint is európai nivójúnak volt beállítva és elismerve. Az irányelveihez alkalmazott, de terjedelmileg

túltengő tankönyvek pedig gondosan megválogatva, a lelkiismereti felelősség felborzolásának kísérelésében lettek átnyújtva a kultúra óreinek. S e formalitásokkal aztán a kultúra fellendítésének ügye elintézést nyert.

Csoda-e tehát, ha a népkultúra névön aluli volta azóta is csak állandóan vitatott téma?

Világos, hogy a kultúra szent ügyét pusztán a szellemi tápanyagok recepljének megjavításával elintézni nem lehet. Az iskolatípusok átszervezése nélkül kulturális fellendülésről szónokolni, haszontalan erőlködés.

A volt magyar állam népiskoláinak körülbelül több mint 80%-a osztatlan volt s ez az arány a jelenlegi államilakulatban is. A falusi községek óriási hányada, a kulturára szoruló népnek nagy zöme tehát csak az osztatlan iskolák sovány emelőin táplálkozhatik. S hogy az osztatlan iskola biztosíthat-e bármely modern tanterv mellett is olyan műveltséget, amilyenre a mai haladott korban általánosan szükség van, afelett azt hiszem, felesleges vitalkozni. A kultúra fellendülése és fejlesztése tehát csak az osztatlan iskolák megszüntetésével veheti kezdetét, mert hiszen nyilvánvaló dolog, hogy az elemi népiskola osztatlan típusa egy lehetetlen és tökéletlen intézmény, amelynek csak megfelelő számu tanerővel leendő kiépítése szolgálná valójában a célt. Az osztatlan hat osztály tantárgy-és anyaghalmazában ugyanis csak labirintusok között bukdácsoló gépemberré zsugorodik össze a legjobb igyekezetű tanító is s lehetetlenül vergődik a remekbe készült tanterv mikénti betartásának és feldolgozásának módozatai felett.

Legalább két tagozatu iskolatípussal már nagyban elősegítenénk és általánosítanánk a szellemi fejlődést és haladást, tekintetbe véve azt, hogy ennek keresztülvitele nem járna oly mérvű megterheléssel s nem ütközne oly nagy akadályokba, mint a nyolc osztályu típus beállítása.

Igaz, hogy a nyolc osztályos iskolatípus volna az általános népműveltség biztosabb bázisa, de ez koncepcióiban olyan nagyarányu terv, hogy beláthatlan időkig tényleg csak messze délibábként tűnhetik fel előttünk s egyelőre csak „ábrándok ködéből” intégethet felénk.

Szép igyekezet W. karrástól, hogy fejtegetésének keretében már a felső tagozat tantervére is rámutat, de mint az eddigi úttörők általában, — az üzemi részt ő is figyelmen

kívül hagyja. Sejtteni sem lehet tehát, hogy a nyolc osztályos iskolatípus általános megszervezését óhajtja-e, vagy egyelőre — mint írja —, csak a városok és nagyobb községek osztott, vagy részben osztott több tanerős iskoláinak kibővítését célozza. Mert ez minden volna, csak megoldás nem. Így a falusi községek több mint 80% a ismét csak figyelmen kívül lenne hagyva s a népréteg elenyésző csekély hányada élvezhetné a kultúra fokozottabb áldásait. De legfontosabb az üzemi kérdések között az, hogy hány tanerővel vélné a nyolc osztályos elemi iskolát megszervezni, hogy az céljának minden tekintetben megfelelhessen s egy tökéletes egészet képező, a mostaninál sokkal magasabb névőju alapképzést biztosíthasson.

Még az általam felvetett módosítás, az osztatlan iskolának legalább két tagozatra bontása is súlyos és nehezen realizálható probléma, — hogy volna megoldható akkor a nyolc osztályos népiskola sok új tanerő beállításával és sok új tanteremnek építésével járó nehéz kérdése? Az iskolafenntartó erkölcsi testületek nagy része a jelenlegi terheket is nehezen bírja, — az állam pedig többnyire egészen más természetű intézmények kényszerű fejlesztésével van megterhelve.

A nyolc osztályos elemi népiskola még 2-3 tanerővel is csak olyan szükségsgtanyává zsugorodna össze, mint a már osztatlan elemi iskola s csak részvétellel gondolhatnánk már előre is azokra a munkával túlhalmozott kollégákra, akik „a mechanika, villamosság, a hajtóerők szerepe és működés módja, az egészségügyi ismeretek bő és alapos tárgyalása, az irodalom beható ismertetése, a költői műalkotások megkedveltetése, a kézimunka, fehérnemű, felsőruhavarrás, slójd” és stb. stb. ismeretterjesztő dolgok tömkelegében szédülő fejfel imbolyognának a kultúra csarnokában.

A tananyagnak ilyen mérvű kibővítésére — szerény véleményem szerint — a nyolc osztályos tagozat mellett sem volna okvetlen szükség. Az összes reáliák alapelemét — cikk-író szerint — úgyis csak dióhéjba szorítva nyújthatja a mai népiskola. Nem észszerűbb volna-e tehát a hat osztály anyagának módszeres feldolgozására fektetni a súlyt, mint újabb anyaghalmozással s a népiskolai tanulók szellemi képességét meghaladó tárgykörrel ismét csak kétesse tenni az elemi képzést? A népkultúra fejlődését nem a szertelen anyaghalmozással szolgáljuk igazán, hanem inkább ama pedagógiai sark-

igazság szemelőit tartásával: „keveset, de jól!” S amennyiben W. kartárs maga elismeri, hogy a tanterv eddig is sokat nyújtott, amit csak dióhéjban, összesajtoltva, egyes tárgyakat csak érintve, kellő alaposság és haszon nélkül lehetett tárgyalni, mi szükség benne akkor a vázolt anyaghalmozásra?

Ne hagyjuk figyelmen kívül, hogy az elemi képzés első sorban és főképpen a földmivelő- és munkásosztály érdekeit szolgálja. Azt az egyszerű társadalmi körben mozgó földmivelő vagy napszámos-csemetét életképesség tekintetében biztos bázisra állítjuk akkor is, ha a hat osztály számára előírt reáliskolába vagy a gyakorlati pályákra lépők érdekeit a nyolc osztályos típus egészben véve amúgy sem szolgálja. Ezeket nem az elemi képzés VIII. osztályos betetőzése kvalifikálja, mert hiszen az ipar és kereskedelem mai fejlett foka már ma is megkívánja a polgári iskolai képzettséget, nem is említve az iparos- és kereskedő tanonciskolák szakképző jelentőségét.

A kultúra nivója tehát nem azon fordul meg, hogy még nincs megalkotva a nyolc osztályos elemi népiskola, hanem szerény véleményem szerint sokkal inkább azon, hogy még mindig megvan az elemi oktatás tökéletlen típusa: az osztatlan népiskola.

Ábrándok ködébe hiába tekintünk tehát, — életre hívni a nyolc osztályos elemi iskolát úgysem tudjuk. Sokkal távolabbi zenéje ez még a jövőnek, hogysem valóra válását megérhesstük. Szolgáljuk egyelőre tehát a kultúra ügyét az osztatlan iskolák egyszerűbb átszervezésének forszírozásával!

Észrevételeimet nem polemiára törekvő célozatossággal tettem meg, hanem azon egyszerű szándékkal, hogy a népkultúra nívótlanságának okfejtésénél az osztatlan elemi népiskola tökéletlen szerepére rámutassak.

Még egyet! Az iskolatípusok akár kisebb mérvű, akár nagyobb arányú átszervezését mi magyar tanítók csak akkor fogadjhatjuk örömmel és megnyugvással, ha iskolafenntartó erkölcsi testületeink autonóm jogköre sértetlenül maradhat. Magyar kultúránkat, faji egységünket csak így menthetjük meg, azt tehát se fojtogatni, se elnémitani soha ne engedjük!

Peltes Béla

ref. tanító.

Az elbocsájtott tanítókról.

Essék néhány szó azon emberekről, kik a lezajlott háborúnak, a forradalomnak és felfordulásnak legártatlanabbul és egyben legérzékenyebben sújtott mártírjai.

A harci dicsőség csak úgy nem ragyogtatta be őket, mint a háború kísérléként felgyülemlett szenny be nem mocskolta. Politika helyett a legizőbb napokban is Pestalozzi, Comenius magasztos elvein tündöttek, stratégiájok a gyermeki lélek meghódítását célozta, diplomátiájok a kis emberkének gondolatvilágának kikutatására irányult. A felszínre került salak aranyburka nem kápráztatta, nem szédítette őket, de igenis a szennybe erőszakolt erény feltámasztásának vágya megacélozta törekény szervezetüket és fokozott buzgalommal éltek fenséges hivatalúknak.

És egy nap elvezették medréből a folyamot. A vizimalom kereke nyekkenve megállott, az utolsó cseppeket is felszivta róla a csalóka szivárvány. Azóta kiaszott a kerék, küllői meglazultak, az eresztékek engedtek és „proxmo die” az egész alkotmány rommá dől össze.

Az elbocsájtott tanítók azok, kik 30—35 évig viselték szeretettel, megnyugvással, lelkes idealizmustól megacélozva tisztóket, kik dacoltak a sors mostohaságával, kiket nélkülözés megingatni nem tudott és akik, noha a nagy eseményekkel kapcsolatosan a politikai vétség árnyéka sem érinti őket, máról holnapra elbocsájtottak minden, de minden rekompenzáció nélkül, mert benőt volt már fejök lágya és nem értettek hozzá, miként kelljen néma tanítónak oktatnia, nevelnie.

Kérem Slovensko miniszterétől:

Van-e tudomása róla, hogy ama kieblábolt tanítók, cseh-szlovák állampolgárok, 1 $\frac{1}{4}$ év óta sem fizetés, sem nyugdíj, sem semmi más címen javadalmat nem kaptak?

Megegyeztethetőnek vélik-e Slovensko kormányfőirai a demokratikus csehszlovák állam méltóságával, a békeszerződés szabványaiival, a maguk lelkiismeretével, hogy becstületes munkában megrokkant tanítók immár 1 $\frac{1}{4}$ év óta hlába várják csekély nyugdíjuk kiutalását.

Vetkő Surány

Partos I.

A vallás és a népiskola.

(Hozzászólás Marcsa Gy. e című cikkéhez.)

A hit, a vallás nem egyéb, mint vallani egy mindenséget alkotó s azt fenntartó és kormányzó Istennek létezését s ennek tudatában fejleszteni az Isten és alkotásai, főként az emberek iránti szeretetet és tiszteletet.

Amit ezen felül a vallás fogalma alatt összefoglalnak, az már mind a lényegétől eltérő körülírás, tetszetős kiszínezés.

A felekezeti iskolák a legrégebbi időtől kezdve vak eszközei voltak a vallásos nevelésnek, de nem az igazi vallásnak.

Én is vallom, hogy az iskola célja „*az embert emberré tenni, olyaná, mint amilyené lett.*” de az u. n. vallásos, felekezeti nevelés által ennek ellenkezőjét értjük el; az embereket kiforgattuk eredeti mivoltukból s nem csak Istenhez nem vittük közelebb, de embertársaiktól is mind jobban elidegenedtek.

A vallás által tökéletesíteni az embert! ? De hisz ez az Isten művének lekicsinylése s a vallástalanságnak legnagyobb foku megnyilvánulása. Hát amit az Isten teremtett lehet az tökéletlen? Tökéletlenné ép az ember kezében válik, amikor belőle *holmi finom szörnyszülöttet akar faragni, jobban mondva engedelmes, türelmes nyáj-embert akar tenyészteni.*

Mert ez is volt eddig a felekezeti vallásos nevelésnek a célja. S ezt a célt a régi iskolákban — amikor úgyszólván csakis vallási dolgokkal tömték a gyermek fejét — el is érték. De elérték azt is, hogy a különböző felekezeti emberek gyűlöltek, megutálták egymást ahelyett, hogy mindig jobban megszerették volna.

Hogy manapság sokan vannak „*az emberiségnek romlott tagjai*” „*az igazság elbukatói*” „*a nem, becsületes emberek légiója*” „*kik önkezükkel rövidítik meg az utat a bölcsőtől a koporsóig?*” Ez igaz. De hát ezeknek legnagyobb része a vallásos nevelésű felekezeti iskolákból indult az élet útjára! ? Csakhogy a vallás hirdetői ma is túlvilági boldogsággal biztatják az embert, holott ők ezen a világon vágyának boldogságra, mert Isten erre a világra teremtette őket, még pedig mindenkit boldogságra!

Istenben való hit, (nem a túlvilágban) embertársaink aze-

retete, tehát Isten- és emberszeretet; ezek lennék igazán boldoggá az embert. És ezt vagy elérhetjük anélkül is, hogy heti 20 órát szenteljünk az iskolában a vallástanfásnak, vagy az által sem.

A mi túlságosan is vallás-*erkölcsösen* nevelt népünknel bizony sokkal irigylésre méltóbbak még az eszkimók is, akik ott az ő jéghezájukban megelégedésben, boldogan élnek, Istent hisznek, egymást szeretik; nem zavarja az ő békéjüket sem vallási villongás, sem szocializmus, demokratizmus s más eféle kényszer-boldogító tanok. Nem hallotta azt még senki, hogy ez az ősi egyszerűségben s ép ezért természetes tökéletességben élő nép akár maga közt, akár más fajú nép ellen valaha háborút viselt volna; míg Európa vallás-erkölcsösen nevelt népe már századokkal ezelőtt a vallás nevében, majd a közelmúltban a leigázott népek felszabadítása, tehát az emberszeretet hamis ürve alatt halomszámra gyilkolta egymást. Pedig eddig az iskolában tanítottuk a vallást és így nem csupán az ész, de a szív is megkapta a maga nevelését.

Én tehát a vallástanfásnak az iskolából való kimaradásától, — ha talán az állapotok azonnali javulását nem is, — de rosszabbodását sem váróm.

Garamszentgyörgy, 1921. márc. 8.

Akúcs Béla
tanító.

*

Kommentár. A tárgy fontossága megérdemli, hogy minél előbb hozzászóljunk. Szívesen vettem *Akúcs* tanítótársam megnyilatkozását is. Minden esetre szólni fogok még a „Magyar Tanító”-ban a vallástanfás kérdéséről, mert az ügy érdeke kívánja, hogy rámutassunk a vallásoktatás rendszerének hibás voltára. Bármilyen kényes is a kérdés, de nem térhetünk ki előle. Itt az idő, hogy behatóan foglalkozzunk vele. *M. Gy.*

Tanítók napja.

— *Előkészítő értekezlet Komárnóban.* —

Távoli és közelebbi vidékek komoly munkára kész tanítósága találkozott Komárnóban f. é. ápr. 3-án, hogy előkészítse Szlovenszkó és Ruszinszkó magyar tanítóságának egyesületbe való tömörülését.

Akik nem jöhettek el, képviseltették magukat, akik nem képviselhetők bármely oknál fogva is, azok írásban jelentették be, hogy szívvel-lélekkel csatlakoznak a mozgalomhoz. Így *Bozóky Géza*, a bratislavai magyar egyetem jogtudományi karának dékánja írásban jelentette be, hogy az egyetemi tanárok is be óhajtanak lépni a megatalkulandó egyesületbe. Hasonlóképen a rimaszombati áll. el. fiú- és leányiskolák tanítói karának csatlakozását és üdvözlését küldte *Türköly József* és *Matolcsi Pál* Lakatos Károly komárnói közs. el. isk. igazgatóhoz intézett levelükben. Természetesen a komárnói összes iskolák is képviselve voltak: a Benedekrendi főgimnázium, a polg. fiú- és leányiskolák, a közs. fiú- és leányisk., a rk. fiú elemi iskola s a Szent Vince-zárda elemi leányiskolája.

Az értekezlet a tanítóság őszhaju Nesztorának, *Marcsa Györgynek*, mint korelnöknek vezetése alatt folyt le.

Smögner János áll. el. isk. ig. (Rozsnyava) megható szavakban tolmácsolta a halmos Gömör üdvözlését és vázolta az érdeklődést, mellyel megbízót a mozgalom iránt viseltetnek.

Kovarik (ev. el. isk. tanító Bratislava) bejelentette, hogy a „Pozsonyi városi tanítóegyesület” tagjaiban az a gondolat érlelődött meg, hogy nem volna-e jó, ha Szlovenszkó össztanítósága egyellen országos egyesületbe tömörülne, mely egyesület a Szlovenszkó területén divó nyelvek szerint tagozódnaék.

Oberth Kálmán (Palásit) a hontmegyei, *Barát Ferenc* (Tejsfalu) a pozsonymegyei „Csallóközi Tanító Egyesület”, *Bányai Ferenc* (Szenc) harminc léval tanító, *Táltos Lajos* a galántai járás tanítósága nevében szól és bejelenti a mozgalomhoz való csatlakozásukat. Táltos Lajos egyszersmint eleget tesz azon megbízatásnak, hogy a galántai tanítók óhajják, hogy az alapszabályokban a szlovák tanítók egyesületéhez való viszony fixiroztassék.

Ezek után *Marcsa György* elnök megállapította, hogy a

megjelentek többsége azon a véleményen van, hogy a „Magyar Tanító” 1. számában megjelent alapszabálytervezetét az értekezlet tárgyalási alapul elfogadja.

Nagy, úgyszólván egy teljes óráig tartó vita támadt, midőn *Dinnyés* Károly, a barsi tanítók egyesületének megbízásából az egyesület címére vonatkozó javaslatát terjesztette be. Azért provokált ez a javaslat olyan nagy vitát, mert elfogadása az egész alapszabálytervezetnek újból, más elvek szerint való megalkotását tette volna szükségessé s a nagy ügyel-bajjal egybehívott értekezlet tagjainak minden érdemleges munka nélkül kellett volna távozniuk s az egyesület megalakulásának oly fontos ügye ismét elodázódott volna. Többek hozzászólása és *Nemcsik* Bélának (ref. tan. Imely) a 6. §. a) pontjára való utalása után *Gasparik* Ignác h. tanfelügyelő ajánlotta még, hogy az egyesület címe, a szlovák tanítók egyesülete címének analogiájára ez legyen: „Országos Tanító Egyesület” s mint a Z. U. S.-nak magyar nyelvű alosztálya szerepeljen.

Szavazásra bocsáttatván a kérdés, a többség az eredeti cím megtartása mellett foglalt állást.

Az alapszabálytervezet minden szakaszának beható tárgyalása következett azután

Egyes stiláris és célszerű módosításra vonatkozó javaslatot az előkészítő bizottság nevében *Somogyi* István (polg. fiúisk. tan. Komárno) terjesztett be.

Baráth Ferenc indítványára a pecsét a köriraton kívül évszámmal is ellárandó.

Ujabb s április 2-án falragaszokon megjelent kormányrendelet értelmében két új §. kerül bele az alapszabálytervezetbe. Az egyik, mely kijelenti, hogy az egyesület nyelve magyar; a másik, mely arról szól, hogy az egyesület sem politikai, sem felekezeti kérdésekkel nem foglalkozik.

A 9. §-nak tárgyalása (az egyesület lapjának szerkesztéséről is lévén benne szó) alkalmat adott *Smögner* Jánosnak arra, hogy megbízatása értelmében a lapnak hetenként való megjelenésére tegyen indítványt. Azért tartanak ezt megbízói szükségesnek, hogy a Šk. Ref. rendeleteiről jókor értesülhessen a tanfőiség.

Baráth Ferenc és *Marcsa* György felszólalása után azt a felvilágosítást nyerte, hogy addig, míg hivatalos úton, a

tanfelügyelőségtől nem érkezik a rendelet, addig az nem kötelező a tanfőra. A „Magyar Tanító” nem hivatalos lap s a rendeleteket csak a tanfőóság és tanfelügyelőségek munkájának megkönnyítése céljából közli. Az alakítandó egyesületnek válik feladatává, hogy miként Prahában a német tanítók részére már jelent meg német nyelvű rendeleti közlöny, azonképen megalkasson, kívánja, hogy magyar nyelvű is jelenjék meg.

A 15. § tárgyalásánál Jézo Márton tanfelügyelő mint a szlovák tanítóegyesület titkára és kiküldöttje szólalt fel s mintegy történeti visszapillantással összefoglalta, hogy mi történt már a meglévő szlovák és a magyar tanfőoságnak létesítendő egyesület közti vonatkozást illetőleg. Eszerint 1920. nov. 4 én tárgyalott erről első ízben a szlovák tanítók egyesülete, másodízben pedig 1921. febr. 24-én, amikor is magyar tanítók indítványából kifolyólag az a nézet alakult ki, hogy ne csak az országos, a központi egyesület, de a megyei egyesületek között is legyen meg a viszony akképen, hogy egymás megyei közgyűlésein megjelenhessenek s a gyűlést tartó egyesület nyelvén ott felszólalhassanak. Az érintkezés módja kölcsönös megállapodás szerint történjék. Az értekezlet ily értelemben határoz.

Bányai Ferenc a választások módjára (jelölő bizottság s titkos szavazás) terjeszt be indítványt.

Miután az értekezlet a felekezeti tanítók kívánságának (ünnepnapon ne tartassék gyűlés) figyelembe vételével az alakuló közgyűlés napjául *május 12-ét* állapítja meg s *Banai Tóth Pál*, *Vásárhelyi Károly* és *Vaskó Imréről* álló előkészítő bizottságot alakít — abban a hitben oszlik szét, hogy a magyar tanfőoságnak tervbe vett fömörítése mielőbb meg fog valósulni.

Odakünn áprillisi kék ég, dertü, napfény uralkodott...

Tapasztalatok és okulások az ápr. 3-i értekezleten.

Sok minden tapasztalható az értekezlet azon résztvevője, aki csupa szem és csupa fül volt s aki nemcsak hallott és látott, hanem gondolkozott is.

A tapasztaltakon utólag gondolkozva, mérlegelve mindent egyedül és nyugodtan, — mert hiszen az eszmék és érvek összeütközésének szinte lázas, forró perceiben erre képtelen a figyelő, — sok oly következtetésre jutunk, melyekből méltán okulhatunk.

1. Rendkívül felemelő érzés töltötte el a lelkeket akkor, amikor messze vidékek tanítóságának képviselői megbízatásuk alapján bejelentették csatlakozásukat a komáromiak mozgalmaéhoz.

Lelki szemeink előtt minden egyes kiküldött kartárs körül ott láttuk az őket megbízó magyar tanítók százait. Ott éreztük közlünk és közönlünk azt a varázslatos kapcsolatot, amely a testvéreket, bajtársakat egybe kapcsolja.

Láthattuk az értekezlet résztvevőinek tekintélyes számából, hogy a magyar tanítóság és tanárság akar és tud még lelkesedni a jó ügyéért, hogy nincs már letargiában, hogy nem megmozdíthatatlan, sorsával nem törődő tömeg, hanem öntudatos, munkára kész szervezet. Mert abban a kollegánkban, aki két napig utazott éjjel nappal, hogy az előértekezleten meggyéjenek tanítóságát képviselhesse, ugye hogy van lelkesedés és munkakedv?

De sok másban is, akik egész napot utaztak, hogy a tárgyaláson részveghessenek.

2. Az alapszabálytervezet tárgyalásának megkezdésénél a magyar tanügy és a magyar tanítóság jobb jövőjében reménykedőket bizonyos kétség foghatta el a reménységek teljesülése iránt.

Ekkor ugyanis azt láttuk, hogy a széthúzásra, erre a régi súlyos nyavalyánkra, még ma is erősen hajlamosak vagyunk, pedig elég radikális kúrán estünk már keresztül.

Mert hiszen lehet-e, szabad-e újabb, egyelőre ismeretlen tervvel ellátani éppen a közgyűlést megelőző, azt előkészítő értekezleten, amikor a megalakítandó egyesület alapszabálytervezete hónapok óta ott fekszik a tanítóság előtt? Ehhez

jogában állott mindenkinek, annál inkább egyesületeknek, hozzászólni, volt rá idő elég.

Természetes, hogy az értekezlet hamar átlátta a veszélyt, melyet az egyébként bizonyára jóhiszeműleg és jól megszerkesztett tervezet tárgyalása magában rejthet, hogy t. i. kárba veszhet minden eddigi fáradság és megmaradt az eredeti tervezet mellett, amelyet különben már előzőleg a tárgyalás alapjául elfogadott.

Megjegyezzük még itt, hogy egyéni véleményt nem lehet és nem is szabad a véleményezőnek a végletekig védelmezni ellenkező többségi véleménnyel szemben. A többségi vélemény előtt mindnyájunknak duzzogás és kivonulás nélkül meg kell hajolnunk. Ez az egyesületi fegyelem.

Ezt, dicséretére legyen mondva, megtaláltuk egy másik kollegánál, aki a pozsonyi tanítóegylet megbízásából terjesztett be javaslatot az egyesület szervezetére vonatkozólag. Látván a megnyilatkozó többségi akaratot, nem forszírozta az indítványt, amellyel tulajdonképen szintén megkésélt.

Pedig ez a javaslat sokkal nagyobb súllyal bírt, mint az előbb említett; de a forszírozással féltő, hogy a tárgyalás eredményessége vált volna kétségessé.

3. Dacára annak, hogy a személyi ügyek, illetőleg a vezetőségbe való jelöléseket az értekezlet nem kívánta tárgyalni, mégis hangzott el, mégpedig elég hangosan, egy közbevetés, mely szerint a központi elnöknek elemi isk. tanítónak kell lennie. Ezen megjegyzést senki sem vette tudomásul. Az illető is — talán érezte, hogy a mai keretek között nem alkalmas a megjegyzése — nem említette ezt többé!

De jobb is; mert ha mi általános tanítói egyesületet akarunk a erők tömörítésére szüksége van egyesületünknek a polgári-, közép-, szakiskolák és egyetem tanáira is, akkor ilyen kijelentéseket hangoztatni kissé merész dolog.

Tegyük félre kollegák, a túlzott egyéni ambíciókat s a féltékenykedést!

A mi elnökünk, bárki lesz is az, akármilyen fokú iskolánál működik is, egyetemi katedrán, vagy a falusi kis iskolában, de olyan ember legyen, akiben valamennyien megbizunk s akiről tudjuk, hogy egyesületünk ügyeinek hűséges, bátor és buzgó intézője lesz.

4. Végül megnyugtatózásra azoknak a kételkedőknek, akik

egyesületünk magyar volta miatt nem bíznak annak jövőjében, megállapíthatjuk hogy az értekezlet, mely körülbelül képviselhette az egész szlovenszkói magyar tanítóság felfogását, a legmelegebb szimpáthiával fogadta a Z. U. S. jelenlevő főtitkárának előterjesztéseit. Készséggel járul hozzá azon indítványhoz, hogy a két egyesület között nemcsak a legfelsőbb fórumon, a központi egyesületben, hanem már a megyei szerveknél is meglegyen közös ügyekben a kölcsönös, paritásos érintkezés.

A két egyesület mindenkori vezetőségének lesz feladata, a jó viszonyt kölcsönösen ápolni, az ellentéteket, melyeket a tanítók között úgyis csak mesterségesen szítanak, kiküszöbölni és az érintkezést a szükséghez képest szorosabbá tenni.

Banal Tóth Pál.

HIVATALOS RÉSZ.

Školsky Referat v Bratislave.

Tárgy: Szlovenszkó és Podkarpatska Rus elbocsátott magyar tanítványok küldöttségének a szolgálatba való visszavétele és segély-előleg kiutalása iránti kérelme.

Bratislava, 1921. évi márc. hó 22. én. Szám: 494/eln. 1921.

Valamennyi tanfelügyelőnek, áll. középiskola, szakiskola, tanítóképző intézet és siketnéma intézeti igazgatóknak.

Az át nem vett magyar tanítványok küldöttsége a Csehszlovák köztársaság elnökének egy memorandumot nyújtott át, amelyben az összes át nem vett magyar tanítványok reaktiválását és részükre segély-előleg kiutalását kéri.

Hivatkozással a közoktatásügyi miniszter 1921. évi március hó 14. én kelt 2902. eln. számú rendeletére, meghagyom valamennyi szlovenszkói tanfelügyelőnek, állami középiskola, szakiskola, tanítóképző és siketnéma intézeti igazgatóknak, hogy az összes szolgálatból elbocsátott és át nem vett állami tanárokról, tanítókról és iskolaszolgákról, amennyiben ezek Csehszlovák köztársaság területén tartózkodnak legkésőbb 1921. évi április hó 15-ig ide pontos kimutatást terjesszen be.

A Školsky Referat igazgatósága: *Folprecht, s. k.*

Skolsky Referát v Bratislave.

Állami vagy állam által fenn- . Bratislava, 1921. évi III. 21.
tartott épületek tervel. 9384 III — 1921. sz.

Valamennyi áll. középiskola, tanítóképző, siketnéma intézei
igazgatóinak és szlovenszkói tanfelügyelőnek.

Szlovenszkó teljhatalmu minisztere az 1921. évi február
hó 16-án kelt 1730 II. — 1921. sz. rendeletével a következőket
rendeli el:

Az állami építészeti hivatal igazgatóságának valamennyi
állami vagy államhivatal által igénybe vett épületeknek részle-
tes nyilvántartása, ugyszintén ezen objektumok rendes katasz-
terének, kiegészítése céljából, szüksége van ezen épületek terv-
rajz változataira.

Szlovenszkói valamennyi zsupák állami építészeti hiva-
lának elrendelitetett, hogy minden tervrajzot levéltárunkba gyűjt-
sék, ott elhelyezzék, mert az esetleges építkezési változásokat
esetről-esetre azokba be kell vezetni.

A legiőbb állami, vagy az állam által használt épületek
tervrajzai még a régibb időkből fennmaradtak s ezért felkéret-
nek a közmunkálatok referensei, hogy valamennyi épület ter-
velt a zsupa (vármegye) állami építészeti hivatalának szolgál-
tassák be.

Ha szükség esetén a tervrajzokat az épületekben vissza kell
tartani, akkor az állami építészeti hivatal igazgatósága máso-
latokat szerez be.

Meghagyom valamennyi áll. középiskola, tanítóképző,
siketnéma intézei igazgatóinak és Szlovenszkó tanfelügyelői-
nek, gondoskodjanak arról, hogy az összes épületek tervel,
melyekre Szlovenszkó teljhatalmu minisztere fenti rendelete
vonatkozik, az illetékes állami építészeti hivatalnak hatadéktal-
anul küldjék meg. Ahol ilyen tervrajzok nincsenek, ott erről
az állami építészeti hivatalnak jelentés teendő. Figyelmeztetem
arra, hogy az állam által fenntartott épületnek tekintetnek azon
bérelt épületek is, amelyek fenntartását az állam szerződésileg
átvette.

A Skolsky Referát igazgatósága: *Folprecht, s. k.*

Školsky Referát v Bratislave.

Iskolahelyiségek átengedése. 12306/III. — 1921. sz.

Valamennyi állami középiskola, áll. tanítóképző intézei igazga-
tókak, ugyszintén valamennyi tanfelügyelőnek Szlovenszkón.

Az iskola és nemzeti közművelődésügyi miniszter 1920.
évi ápr. hó 26-án kelt-13980/III. sz. (megjelent a Zprávy skols-

kého referátus 1920. évi 10—11. számában) rendeletéhez kiegészítésképpen az 1921. évi február hó 28-án kelt 16601. sz. rendeletével elrendeli, hogy az állami középiskolák (tanítóképzőint) igazgatói iskolai helyiségek, különösen tornatermek időnkénti átengedésénél az összes kérvényezőkkel szemben, tekintet nélkül azok politikai és vallásfelekezeti hovatartozandóságukra, kellő pártatlansággal járjanak el. Hasonlóképpen oly esetekben, amikor iskolahelyiségekben hosszabb tartamú átengedéséről van szó, amelyek a fentidézeti rendelet értelmében a Školsky Referát hatáskörébe tartoznak, ott ezen helyiségek, különösen tornatermek átengedéséről a tanestület meghatalmításával s a kérvényzők politikai és vallásfelekezeti hovatartozandóságuk figyelembe vétele nélkül, a Školsky Referáthoz felterjesztést nyújtson be.

A tornatermek s egyéb iskolahelyiségek átengedésének alapfeltétele, hogy az átengedésből kifolyólag a tanításra semmi hátrány ne származzék, továbbá, hogy az átengedésből keletkező költségeket az fedezi akinek a helyiség átengedtetett.

Ezen rendelet ugyancsak az állami polgári iskolákra is érvényes, miért is megkívánom a tanfelügyelőktől, hogy az összes iskolák igazgatója ezen rendelet tartalmával meglegyenek ismertelve.

Az iskolatitkok kormányreferense helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Állami tanítók szolgálati évelnek Bratislava, 1921. III. 17-én.
beszámftása. Szám: 14958 I. al. 1921.

Valamennyi Tanfelügyelőnek Szlovenszkon.

Azon állami elemi isk. tanítók, tanítónők és ovónők, akiknek utjonnan rendezett illetményeit nem a tanfelügyelőségek, hanem a Školsky Referát utalta ki s ennek folytán szolgálati éveik az 1920. évi április 9-én kelt 222. sz. rend. ért. még beszámftiva nincsenek, kérvényüket szolgálati évelnek beszámftása ügyében, az alább felsorolt mellékletekkel felszerelve Önhöz terjesszék be.

Ezen kérvényeket mellékleteivel együtt egyszerre, de mindegyiket külön-külön szám alatt 1921. évi apr. hó 20-ig hozzám terjessze be.

Mellékletek:

Oklevél, működési bizonyftvány, lehetőség szerinti a magyar fizetést kitulaló rendelet, de mindenesetre a Školsky Referát utjonnan rendezett illetményeiről szóló rendeletet. (Utaltvány.) Külön megemftendő, vajjon az illető volt-e legionista,

vagy nem, ha igen akkor mellékeljen a légiójában töltött szolgálatairól bizonyítványt.

Az iskolailgyek kormányreferense helyett:
Folprecht s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: A felekezeti és községi el. Bratislava, 1921. III. 17. én.
isk. tanítók 1921. évi első felére Szám: 14959/I. i. 1921.
esedékes rendkívüli segélye.

Valamennyi Tanfelügyelőnek Szlovenszón.

Azon nem állami tanítók, tanítónők, ovónők, akiknek ujjonnan rendezett illetményeit (a rend. drágosági segélyt) nem tanfelügyelőség, hanem a Školsky Referát uialta ki s ennek folytán részükre az 1921. évi jan. hó 1-jétől 1921. évi Junius hó 30-ig terjedő időszakra esedékes rendkívüli drág. segély kiutalva nem lett, ezen rend. drág. segélyt kérniök kell s kérvényüket, oklevéllel, működési bizonyítvánnyal, a lehetőség szerint az utolsó magyar fizetést kiutaló rend., de minden esetre a Školsky Referát fizetés kiutaló rendeletével felszerelve, hivatala újján a Školsky Referáthoz terjesszék be.

Ezen tanítók kérvényeit egyszerre, de külön külön szám alatt 1921. évi április hó 20-ig hozzánk terjessze be. Legionisták kötelesek a legióban töltött szolgálataikat bizonyító okmányokat is mellékelni.

Az iskolailgyek kormányreferense helyett:
Folprecht s. k.

Školsky Referát v Bratislava.

A magaviselet osztályozása. Bratislava, 1921. II. 2.
9785/I. — 1921. sz.

Valamennyi Tanfelügyelőnek.

Megállapítottat, hogy némelyik iskolánál a tanulóiúság magaviseletét a tanító teljesen a saját íetszése szerint osztályozza. Figyelmeztetem a tanítóságot, hogy a 3 vagy rosszabb osztályzatot az osztálytanító előterjesztésére a tanító értekezleten kell megállapítani. Egyuttal figyelmeztetem a Školsky Referát v Bratislave, 1920. évi április 27-én kelt 14688/III. (Zprávy I. évfolyam 12—15. szám 111. oldal) rendeleteire.

A tanügyi kormánytanácsos helyett:
Folprecht v. r.

A szerkesztésért felelős: JEŽO MÁRTON, tanfelügyelő.

Nyomatott „A Hírek” Lapkiadó R.-T. Jókai-könyvnyomdájában, Komárno.

Ne engedje! magát a hangatos reklá-
móktól megfélemlíteni és **Butorszükségletét**
csakis a szoliditásáról és megbízhatóságáról elismert

Spitzer Adolf **Fleischmann és Stern** cégnél
és Uta. Ulfedai

Komárom, Jókai-utca 22. sz. ☎☎ Telefon 154. sz.

szerepe be, amely raktáron tart és készít a leggyorsabb kivitelű butoroktól kezdve
a legkényesebb igényű lakberendezésig saját tervező iroda mindent, ami
egy kényelmes lakás-oz tartozik. — A cég specialitása saját készítményű fémöfifa-
butor és irodaberendezés. — Megbízható és hálásabak már 0000 K-ért.
Vidékre szakszerű csomagolást.

DOBOS LÁSZLÓ
GYÓGYÁRUKERESKEDŐ
= KOMÁROM =
NÁDOR-UTCA 6. SZÁM.

Albrecht Antal

műszerész — mechaniker
KOMÁROM Nádor-u. 21.

Raktáron tartok kész kerék-
párokat és mindennemű alkat-
részeket, úgy villanyvilágítási
és házi telefon felszereléseket.

A „Magyar Tanító”

elfogad hirdetéseket a következő árszabás mellett:

Egész oldal	240 K
Fél oldal	120 K
Negyed oldal	64 K
Nyolcad oldal	36 K
Tizenhatod oldal	20 K

Pályázati hirdetmények sza-
vanként 40 fillér, vastagon
szedett szó 60 fillér. Több-
szöri hirdetésnél engedmény

A hirdetések szövege, a pályázati hirdetmények
stb. a kiadóhivatal címére: Komárom, Jókai Mór-
utca 16. szám küldendők.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadója:
Az Ideglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

Szlovenszkó és Ruszinszkó
összes magyar tanerőihöz

Magyar tanerők országos
nagygyűlése

Az alakuló közgyűlés után

A polgáriskolai szakosztály
megalakulása

A középiskolai szakosztály

Iskolaállamosítás

A népiskola kibővítése

Hivatalos rendeletek

Szerkesztői üzenetek.

A
MAGYAR TANÍTÓ

előfizetési ára egész évre 40 kor.,
félévre 20 kor., negyedévre 10 kor.
Számonként 2 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Komárno, Jókai-u. 16.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárom, Jókai-utca 16. sz.

Szlovenszkó és Ruszinszkó összes magyar tanerőihez.

Kedves Kartársak!

Mindnyájunk szíve óhajtása beteljesült, — megalkítottuk országos szervezetünket, a „Szlovenszkói és Ruszinszkói Általános Magyar Tanítóegyesületet.”

E történelmi jelentőségű tény felbecsülhetetlen erkölcsi megerősödést jelent nemcsak számunkra, a magyar kultúra hivatásos munkásaira, hanem mindazokra is, kik a közműveltség s intézményei terjedésében s erősödésében látják fajuk s az emberi haladás biztosítékát. Mert hiszen egyesületünk nagy szellemi kincsek tárháza lesz, melyet serény fáradozásunkkal azért fogunk összegyűjteni, hogy abból a világosság áldásos fényét sugároztassuk elsősorban munkásságunk szűkebb színhelyére, az iskolára, de egyúttal a társadalomra is, melyet az érdekeltség ezer szála fűz az iskolához.

Egyesületünknek hirdetnie kell azt, hogy az emberi művelődésnek erős vára akar lenni s méltó sáfára akar maradni azoknak a nemes kulturahagyományoknak, melyeket elődeink ránk bízta.

Hirdetnie kell, hogy a jelen s a jövő mi reánk,

a magyar kultúra hivatott munkásaira nagy és nehéz kötelességet ró s mi ezeket tudjuk s akarjuk is teljesíteni.

Hirdetni kell, hogy a benne tömörült tanerők anyagi és erkölcsi érdekeinek mindenkor és mindenütt bátor és igazságot kereső harcosa és istápolója lesz.

Nagy, nehéz, de egyúttal felemelő feladatok ezek, amelyek megoldásával járó munkából nekünk, az egyesület tisztikarának kétszeresen ki kell venni részüket.

Amidőn az önök kitüntető bizalmáért, mellyel a mi kezeinkbe rakták le az egyesület munkás tevékenységébe vetett hitüket, ezuton is köszönetet mondunk, — igérjük, hogy arra minden ténykedésünkben méltán rá is akarunk szolgálni. Csak arra kérjük kedves kartársainkat, hogy az egyesület felvirágoztatásához elengedhetetlenül szükséges munkásságukat minél tevékenyebben fejtsék ki s előlegezett bizalmukat őrizték meg számunkra, mint azt a kimeríthetetlen erkölcsi tőkét, melyből nehéz hivatásunk teljesítése közben a kitartó, el nem lankadó s nem csüggedő munkára mindenkoron erőt és elszántságot meríthessünk.

Ily értelemben kérjük Isten áldását nagyra hivatott egyesületünkre s annak minden egyes tagjára.

Az egyesület tisztikara.

Magyar tanerők országos nagygyűlése.

— 1921 május 12. —

Méreteiben nagyszabásu, lefolyásában méltóságteljes volt az a nagygyűlés, melyen Szlovenszko és Ruszinszko magyar oktató személyzete megalakította országos egyesületét. A komáromi Kultúrpalota nagy díszterme zsufolásig megtelt a mintegy 6—700-ra tehető résztvevővel, akik között ott látiuk a közeli vidék nagyszámu résztvevőin kívül Pozsony-, Nyitra-, Esztergom-, Hont-, Bars-, Nógrád-, Gömör-, Abauj-, Zemplén- és Ungmegeyek kiküldötteit.

Már a megjelentek nagy tömege is méltó kifejezője volt a magyar tanerők kebelében régóta élő egyesülési eszmének. Felemelő volt látni és hallani azt, hogy ledőltek a válaszfalak a különböző fokozatu és jellegü iskolák tanerői között s valamennyiöket csak az a tudat hatotta át, hogy úgy a saját anyagi és erkölcsi érdekeik védelme, valamint a magyar kultúrának szolgálata egymásra utalla s közös munkálkodásra készitetti öket.

A nagygyűlést 1/2 11-kor *Kovács Alajos* negyedi ref. ig. tanító az előkészítő ötös bizottság nevében megnyitotta, üdvözölte a megjelenteket s egyúttal örömeinek adott kifejezést, hogy a kartársias együttműködés szükségességét átérezve, ily nagyszámu megjelenésükkel ezt külsőleg is kifejezésre juttatták. Üdvözölte az Országos Tanítói Egyesület (Z. U. S.) *Hanckó Antal* elnök vezetésével megjelent kiküldöttelt, *Vasek, Longauer* és *kozák* alelnököket, valamint *Jezó Mártont*, mint a kormány képviselőjét s egyben az Orsz. Tan. Egy. (Z. U. S.) titkárát. Felkéri a megjelenteket, hogy tekintettel a gyűlés nagy horderejü voltára, tegyék azt magatartásukkal is a magyar oktató személyzet komoly hivatásához illően méltóságteljessé.

A jegyzőkönyvvezetők, valamint a hitelesítők kijelölése után hozzáfogott a nagygyűlés a megalakítandó egyesület alapszabályainak letárgyalásához, amelyet *Somogyi István* polg. isk. tan. mint előadó terjesztett elő.

Az alapszabályok legfontosabb pontja az, amelyben az Ált. Magyar Tanítóegyesület viszonya van megállapítva az Orsz. Tanító Egyesülethez (Z. U. S.).

Ez szószerint a következő :

A „Szlovenszkói és Ruszinszkói Ált. Magyar Tanító-

egyesület", mint független egyesület az „Országos Tanítói Egyesület"-tel (Z. U. S.), illetőleg annak vezetésével, közös törekvéseik biztosabb elérése céljából állandó érintkezést tart fenn. Mégpedig mind a megyei, mind a központi egyesületekben kölcsönösen delegátusokkal képviseltek egymást. A Z. U. S. központi vezetésébe az Ált. M. T. E. a közös ügyek elintézésére négy delegált tagot küld ki, akik közül az egyik az egyesület elnöke, a másik a főtitkára legyen és ezenkívül két delegált tag. Ezek a közös ügyek tárgyalásánál mint tagok szavazati joggal bírnak és viszont a Z. U. S. négy delegáltja az Ált. M. T. E.-ben hasonló jogokat gyakorol.

Az alapszabályokat — melyeket az előző napi előtervezleten alaposan megvitattak s módosításokkal elláttak — a nagygyűlés teljes egészében magáévá tette. Utána *Hanckó* Antal, a Z. U. S. elnöke, megköszönte a gyűlésre szóló szíves meghívást, valamint az elnök üdvözlését s kifejezést adott abbeli készségüknek, hogy ők, mint akiket az egyesületi élet már edzettebbekké tett, készek a magyar kartársak szolidáris közreműködésével a tanítóság egyetemességének nagy érdekeit szolgálni. Azonban ez a közreműködés legyen mentes minden hátsó gondolatától, mert csak a megértő együttműködés vezethet nagy céljainkhoz: kiki faja kulturájának fejlődő munkájához s a tanítóság anyagi és erkölcsi érdekeinek istápolásához.

Elnök megköszöni a kartársi érzés ezen szép szavakban való megnyilatkozását s kijelenti, hogy ugyanezen érzésektől áthatva óhajtanak a magyar tanerők is a fentjelzett nagy célok érdekében működni s biztosíthatja, hogy a közös ügyekben törtéendő együttműködésben minden zavaró körülményt kerülni fognak.

Dinyés Károly egy konkrét esetből eredőleg abbeli indítványát terjesztette elő, hogy az Orsz. Tan. Egy. (Z. U. S.) kéressék fel arra, hogy a nyelvi ismeretek hiánya, valamint lakójuk nemzeti elhelyezkedése miatt elbocsájtott tanerők reaktiválásai jóakarólag támogassa.

Vasek A. mint a Z. U. S. alelnöke kijelenti, hogy egyesületük már eddigelé tanubizonyoságot tett a magyar kartársakkal szemben táplált jóindulatának s amikor fenti kérdésben jóakaratról biztosíthat, csak folytatja a már megkezdett, kartársias érzésekből folyó munkásságát.

Ez ügyvel kapcsolatosan *Hanckó* elnök abbeli tanácsa

szolgái, hogy az elbocsátások okainak s egyéb körülményeknek megvizsgálásánál már a járási egyesületek a lehető legnagyobb körültekintéssel és tárgyilagossággal járjanak el, nehogy felületes munkájukból eredő kompromittáló állásfoglalásokkal az egyesület tekintélyét veszélyeztessék.

Ezután *Marcza* György szólal fel s megható szavakkal fejezi ki elismerését az előkészítő ötös bizottságnak, fáradságot nem ismerő munkásságáért, mellyel sikerült megoldást találnia a magyar tanítók egyetemességét magában foglaló szervezet megalkotására.

Ezt követte a jelölő bizottság megválasztása, melyben minden szakosztály és megyei egyesület 2—2 taggal nyert képviselést. A jelölések megtörténte után titkos szavazással megejtették a választást, melynek eredménye a következő:

Elnök: *Kovács* Alajos (ref. igazg. és k. tanító Negyed, Nyitra m.).

Alelnökök: *Schmögner* János, *Dinnyés* Károly, *Konss* József (a középisk. részéről) és *Czéh* István (a polg. isk. részéről).

Főtítkár: *Vásárhelyi* Károly (polg. isk. tanár, Komárno).

Títkár: *Somogyi* István.

Jegyzők: *Weisz* Kornélia, *Nemcsik* Béla, *Oberth* Kálmán.

Pénztáros: *Árendás* József.

Ellenőr: *Telkes* Mihály.

Könyvtáros: *Vánkay* László.

Felelős szerkesztő: *Banai Tóth* Pál.

Szerkesztőségi tagok: *Gosztonyi* Nándor, *Vaskó* Imre, *Pethes* Béla.

Delegátusok a Z. U. S. közp. vezetőségébe: *Virsik* János és *ijj. Konss* József.

A választás eredményének kihirdetése után *Kovács* Alajos elnök úgy a maga, valamint a közp. vezetőségbe beválasztott társai nevében köszönetet mond a kitüntető bizalomért. Ékes szavakban vázolja az egyesület nagyrahitatottságát. Hangsúlyozza, hogy az egyesület hivatását azonban csak akkor lájja majd biztosítottnak, ha az a lelkes hangulat, melyet a tanítóság a nagygyűlés színhelyére, a kultúra e felszentelt csarnokába magával hozott, nem marad pusztá lelkesedés, hanem szorgos egyesületi tevékenységben s vállvetett együttműködésben mindenkor s az egyesület minden tagozatában kifejezésre is jut.

Ha ezt megigérik s meg is tartják, bátran mondhatja, hogy nem ácsoltak még oly koporsót, melybe a tanítóságot el lehetne temetni.

Köszönetet mond a Jókai egyesületnek azért a lekötelező szívességért, mellyel dísztermét a magyar tanítóságnak ez alkalomból készséggel rendelkezésre bocsátotta.

Jezó Márton tanfelügyelő szólásra emelkedvén, kifejezést adott abbeli elismerésének, hogy a nagygyűlés lefolyásában oly nivós és méltóságteljes volt, hogy arra a tanítóság nemes büszkeséggel gondolhat vissza.

Az egyesület működéséhez szerencsét kíván.

Végül Kovács Alajos elnök záró szavaiban Isten áldását kérvén az egyesületre, a gyűlést bezárja.

Ilyformán tető alá került az a nagy épület, amelybe a magyar tanterők jellegre és iskolai fokozatra való tekintet nélkül elhelyezkedni vágytak s amely jövőbeni munkásságával biztosítani fogja azoknak a nagyhorderejű céloknak sikerét melyeket maga elé tűzött.

Az alakuló közgyűlés után.

1921. május 12-én.

Nagy napra virradt e napon a szlovenszkói magyar tanítóság és tanárság. Messze vidékek magyar oktatói jöttek össze a csendes Komárnóba, hogy megalakítsák a szlovenszkói magyar tanítók általános egyesületét.

1921. május 12-ének sok előzménye van, ezeket szükségtelen elismételni, minket sokkal jobban érdekel a jövő. Az álmok valóra válásának első mozzanata megtörtént, az egyesület meg van. Hogy a valóra válás folytatódik-e, azt a jövő fogja megmondani. Mi többet nem tudunk.

Minden attól függ, hogy a kormány hogyan bírálja el a magyar tanítóság eme mozgalmát s ennek kapcsán az alapszabályokat jóváhagyja-e, vagy sem!

Akik látjuk a történeteket, nekünk nincs, mert nem is lehet, kétségünk az iránt, hogy a kormány szívesen fogadja a magyar tanítóság tömörülését, hiszen az állam megszilárdulásának

tesz a magyar tanítóság szolgálatot akkor, midőn az egyesülés által tudatosabbá, intenzívebbé teszi a nevelést, a tanítást s az ezeken való gondolkodást s amidőn tagjaiban nemcsak jogainak ismeretét, hanem az állam iránti kötelességérzetet is igyekszik ébren tartani.

Sőt azt hisszük, — mert hiszen a magyar tanítóság, épen úgy, mint a szlovák tanítóság is, az állam érdekeit szolgálja munkásságával, — hogy eme törekvésben a kormány támogatni, segíteni fogja.

Az a hatszáz magyar tanító és tanár, akik az alakuló közgyűlésen megjelentek s akik még háromnnyi meg nem jelenhetett kartársat képviseltek, nagy súllyal nehezedenek az állam kulturájának serpenyőjébe. Nem hihető, hogy ez a súly bármily szempontból is elhanyagolható volna.

Az a komoly méltóság és fegyelmezett magatartás, mely az egész közgyűlés alapónusát képezte, méltó bizonyíték amellett, hogy a szlovenszkói magyar tanítóság és tanárság nem az az elem, amely a rendbontást, a felforgatást kedveli. Ellenkezőleg, a konszolidáció őre a legszélső, periferiákon is.

A közgyűlés legfontosabb tárgya volt kétségen kívül a Z. U. S.-al való együttműködés megállapítása. Ez mindkét egyesület meglegedésére sikerült is. Úgy, hogy a Z. U. S. megjelent vezetősége, véleményünk szerint a magyar tanítóság testvéries érzelmeit vihette magával és hisszük, hogy a szlovenszkói tanítóság közös érdekeit továbbra is szívében fogja viselni, mint azt különben eddig, kapcsolat nélkül is, megtette.

Most megszületett egyesületünk érdeme szerint védelemre és meleg szívre apellál és számít, nem pedig gyanakvásra, támadásra és hideg, ellenséges fogadtatásra, mert erre semmiféle okot nem adott.

A magyar tanítóság érdemes arra, hogy reményei valóra váljanak.

Szlovenszkó és Ruzsinszkó magyar tanerőihöz !

Kedves Kartársak !

Jóllehet az alakuló közgyűlés a leendő hivatalos lap szerkesztőségét megválasztotta, ez azonban érdemleges működését az alapszabályok jóváhagyásáig nem kezdheti meg.

Viszont egyesületünk érdeke azt kívánja, hogy a lap eddigi állapotában is tovább támogassa egyesületünk ügyeit.

Ez az oka annak, hogy a lap továbbra is az ideiglenes szerkesztőség kezében marad.

*Az Ált. Magyar Tanítóegyesület
központi vezetősége.*

A polgáriskolai szakosztály megalakulása.

A polgáriskolai tanárság az általános magyar tanítóegyesület megalakításának legkezdetén, tehát eszmei állapotában már, kész örömmel fogadta az egyesülés gondolatát és azonnal hozzáfogott az egyesületben való elhelyezkedéshez és saját külön erői tömörítéséhez.

A szervezkedés eredménye volt. az 1921. május 12-iki alakuló közgyűlés keretében a *polgáriskolai szakosztály* megalakítása és fiztikarának megválasztása.

Az alakuló közgyűlés napján, amíg a központi vezetésre leadott szavazatokat olvasták össze, a kulturpalota könyvtártermében gyűltek össze a szlovenszkói magyar polgáriskolák képviselői, számra nézve 25-en.

A komárnói áll. s. közs. polgári fiúiskola tanári testületének előzetes megkeresésére a polgáriskolai szakosztály megalakítását szükségesnek tartották és elhez csatlakozásukat bejelentették a következő polgáriskolák :

1. Komárnói áll. s. közs. polg. fiúiskola.
2. " áll. polg. leányiskola.
3. Bratislavai közs. polg. leányiskola.

4. Bratislavai izr. polg. fiúiskola.
5. „ izr. polg. leányiskola.
6. Kosicei r. k. Orsolya r. polg. leányiskola.
7. Érsekújvári r. k. polg. leányiskola.
8. Lévai r. k. polg. leányiskola.
9. Losonci áll. polg. leányiskola.
10. Érsekújvári izr. polg. leányiskola.
11. Ipolysági áll. polg. leányiskola.
12. Sajógömöri polg. fiúiskola.

A tagok létszámát tekintve, a szakosztály tagjainak létszáma egyelőre körülbelül 90, remélhető azonban, hogy a kezdet nehézségein átesve, a még nem csatlakozott néhány polgáriskola is belátja a tömörülés szükségességét.

A szakosztályt megalakító közgyűlés a következő *vezetőséget* választotta meg:

Elnök: Krammer József (Bratislava).

Titkár: Sebestyén Árpád (Bratislava).

Alelnökök: Biró Gyula (Komárno), Giesszl Margit (Bratislava).

Pénztáros: Weiss Katinka (Komárno).

Ellenőr: Zala Jolán (Bratislava).

Jegyzők: Szűj János (Komárno), Vajda Blanka (Érsekújvár).

Könyvtáros: Schirschlichné Takách Ida (Ipolyság).

Szakosztályi választmány: Kecskés István (Komárno), Kormosné Merle Mária (Komárno), Fischer Jakab (Bratislava), Winter Mária (Érsekújvár), Bencze Samu (Sajógömör).

Kiküldöttek az ált. egyesület központi választmányába: Pálfi Péter (Ipolyság) és Biró Gyula (Komárno), azonkívül az alapszabályok értelmében az elnök és a titkár hivatalból tagjai a központi választmánynak.

Az általános egyesület alakuló közgyűlése szótöbbséggel a következő polgáriskolai kartársakat választotta be a *központi vezetőségbe*: Czéh Istvánt (Komárno) alelnökké, Vásárhelyi Károlyt (Komárno) főtitkárrá, Somogyi Istvánt (Komárno) titkárrá, Banai Tóth Pált (Komárno) az ált. egyesület hivatalos közlönyének felelős szerkesztőjévé.

Látható tehát, hogy szakosztályunk a központi vezetőségben is szép számmal van képviselve és ott fontos tisztségeket van hivatva betölteni.

B.

A középiskolai szakosztály.

Az ált. magyar tanítóegyesület középiskolai szakosztálya a nagygyűlés napján, 1921. május 12-én délután tartotta alakuló gyűlését, mely a következő vezetőséget választotta meg:

Elnök: Noszkay Ödön dr. (Érsekujvár).

Alelnökök: Gidró Bonifác (Komárno) és Finta Ferenc (Érsekujvár). *Titkár*: Gosztonyi Nándor (Komárno). *Jegyzők*: Bedy Rezső dr. (Érsekujvár) és Wallentiny D. (Losonc). *Pénztáros*: Frenyó Győző (Losonc). *Ellenőr*: Scherer Lajos (Losonc). *Könyvtáros*: Karle Sándor (Komárno).

Választmány: Harmos Károly (Komárno), Horváth Zoltán (Rimaszombat), Szegletli István (Érsekujvár), Vargha Iván (Bratislava) és Végh Ferenc (Bratislava).

Kiküldöttek a központi választmányba: Gödör K. János (Komárno) és Loysch Ödön (Rimaszombat).

A szakosztály tagjai közül a nagygyűlés bizalmából az ált. egyesület *központi vezetőségében* tisztséget nyertek: Konss József (Losonc) mint alelnök, Gosztonyi Nándor (Komárno) mint a szerkesztőség tagja és ifj. Konss József (Losonc) mint a Z. U. S.-ba kiküldött delegátus.

A szakosztály, melynek feladata a magyar középiskolák és tanítóképzők tanárait egyesíteni s a magyar középiskolák ügyeit a központi egyesületben képviselni, ezidőszertint körülbelül 50 tagot számlál, amely szám előreláthatólag 120—140 re fog felemelkedni, mert a magyar középiskolák egy része, nem ismervén teljesen a mozgalom célját és jelentőségét, még nem jelentette csatlakozását.

Azokat az előfizetőket, kiknek első negyedévi előfizetésük lejárt és még meg nem újították, kérjük, hogy az előfizetést díjakat beküldeni szíveskedjenek, nehogy a lap rendes szétküldése akadályozva legyen. Tisztelettel a kladóhivatal.

Iskolaállamosítás.

(Hozzászólás.)

Modern témák, melyekről igazán sokat lehetne írni főleg történeti megvilágításban, de az alapelvek rövid összefoglalásban talán nem haladják túl egy folyóirat keretét.

Az emberiség békés életének alapfeltétele az igazságosság és jog feltétlen érvényesítése, mert a jog s igazság megsértése előbb utóbb valamelyes alakban bosszút von maga után, melyben nincs béke és boldogság. Az iskolaállamosítást is ezért elsősorban az igazság és jog szempontjából kell megítélni. Nézzük hát először is, mennyire jogos az iskola-monopolium? Kinek van joga iskolákat állítani?

Történeti joga ugyszólván csak az egyháznak, illetőleg a kath. egyháznak volna az európai államokban, mert hisz az iskolák az elemitől kezdve az egyetemekig egyházi alapításúak. Az egyház már állított iskolákat, mikor az államok a mai értelemben nem is léteztek. Ugyanily buzgósággal karolta fel a protestantizmus az iskolaiügyet, míg a községek csak később, az állam pedig csak az utóbbi századokban gondolt iskolákra.

De a *bölcséleti jog* alapján is megilleti az egyházakat (felekezeteket), hogy iskolákat állíthassanak s fenntarthatassanak. Mindenkinek szabadságában áll, természetes joga van tudományt, kultúrát terjeszteni, tehát jogi személyektől sem vonható meg ez a szabadság modern, demokratikus szabad államban. A nevelés és tanítás *kötelezettsége* természeti jog alapján a szülőt illeti és terheli; ha pedig a szülők családi körben ennek bármi ok miatt megfelelni nem tudnak, joguk van oly iskolába küldeni gyermekeiket amilyenbe akarják: tehát felekezetibe is.

Természetes, az államnak is megvan az iskolaállítási joga s ez a jog köteleességgé válik, ha a szülőknek nem állnak más iskolák rendelkezésükre, hová gyermekeiket küldhetnék. Az államnak létérdeke, hogy polgárai korszerű ismeretekkel rendelkezzenek, mert különben a világversenyben más népekkel szemben inferioritásban maradnak: ezért joga van az államnak a Schulzwanghoz, az iskolakötelezettség elrendeléséhez, amely magában véve sérti a szülők természetes jogait. A nevelés talán nem feladata az államnak, de az iskolai nevelés fontossága az állam fennmaradásának érdekében követeli, hogy az állam a helyes és jó nevelést elősegítse.

Ennek következményeképpen és mert az iskolavégzettség-

nek államjogi hatása is van, — Joga van az államnak minden iskolával szemben, mely nyilvánossági jogra tart igényt, bizonyos követelményekkel fellépni. Az állam meghatározhatja a tanterv minimumát, a módszert; joga van felügyelni és ellenőrizni, joga van állami szempontból könyvcenzurára. Természetes, hogy a felügyelet különböző mértékű lehet, aszerint, hogy mennyi bizalommal viseltetik az állami más iskolával szemben, de a felügyelet nem lehet teljes beavatkozás oly dolgokba, melyek az államra nézve közömbösek.

Eme feltételek teljesítése mellett azonban az állam érdeke bármilyen jellegű iskolában megvalósul, ezért az államnak nincs joga iskolamonopoliumhoz, mert az mentség nélkül sérti a személyes szabadságot s a szülők természetes jogát.

Az állam szorosán véve nem volna köteles ily felekezeti iskolák fenntartásához, illetőleg a tanítók fizetéséhez hozzájárulni. De viszont nem szabad feledni, hogy az állam a családok összegéből áll: ha tehát a részek (szülők) kívánják a felekezeti iskolákat, az egész (állam) köteles ezeket támogatni. Sőt ezt sem tekintve, a méltányosság követeli a támogatást: mert a felekezeti iskola is az állam érdekét szolgálja, tehát joggal várhat tőle viszonzást; másrészt azok a szülők, akik felekezeti iskolába küldik gyermekeiket, épúgy adóznak az államnak, mint mások: ha tehát az állam az adók egy részét iskolákra fordítja, kötelessége a felekezeti iskolákra is költeni, ahová adózóinak egy része (nálunk nagyobb rész) jár.

Ennek alapján az államnak nincs joga a felekezeti iskolákat államosítani; csak abban az esetben vonhatná meg a nyilvánossági jogot, ha az általa előírt minimumot el nem érnék a fel. iskolák. Ez az eset azonban nem áll fenn, mert a felekezeti iskolák legalább annyit produkálnak, mint az államiak. Hogy rendes körülmények közt a felekezeti iskolákban a „hitoktatás túlteng“, ez igazán csak frázis. Pl. a kath. s állami iskolák közt csak az a különbség, hogy a kath. iskolákban a heti két rendes hittan órán kívül van heti két emlézési óra s ez a heti két óra igazán nem borítja fel a tanrendet. Hogy ének órán egyházi éneket is tanulnak, egyáltalán nem jön számításba, mert hisz az is ének.

Ez volna a kérdés jogi oldala, melynek döntő szót kell juttatni. Nézzük most a praktikus oldalt. Az iskolás gyermekek nem jöhetnek számításba, mert fentiek szerint ugyanolyan oktatásban részesülnek. Előnye a nem állami iskoláknak, hogy a

a szülőket jobban belevonják az iskolaügyekbe, mert a szülők választják az iskolai hatóságot s tanszemélyzetet. Ezáltal a szülő és iskola között állandóan élénk kapcsolat áll fenn. Igaz, hogy ez a kapcsolat sokszor visszaélésekre vezet, amennyiben irányítani akarnak oly dolgokban, amire joguk nincs; de bizonyos az is, hogy itt sok függ a tanító helyes fellépésétől.

Nehéz oldala a felekezeti iskolának a felebbvaló kérdése. Nem mintha a felekezeti tanítónak két felebbvalója volna, mert jog szerint ez nem áll. A felekezeti iskolának csak felekezeti előljárósága van — az állam csak ellenőríz, de szorosan véve nem a tanítót, hanem a felekezetet, hogy vajjon teljesíti-e az iskolával szemben felállított követelményeket. Így a tanítónak nincs két felebbvalója, akik között nem tud eligazodni.

A felebbvalóság kérdése azonban a felekezeti iskoláknál más alakban nyilvánul meg. A felekezeti iskolák igazgatója rendszerint az illetékes lelkész. Sok tanító sértve érzi magát ezáltal abban a feltevésben, hogy nem szorosan vett tanügyi férfiú tanügyben felebbvalója (sok tanító kéziratában olvastam ezt.) E sérelem azonban tényleg nem áll fenn. Az iskola, a népiskola első sorban, neveléssel foglalkozik; már pedig a pap-nevelő, hivatásos nevelő, mert állandó a lélekvezetés, aki előtt kicsinyek s nagyok lelkei kitérülnek. Az iskola papnak is otthona, nem pedig idegen terület. Hogy az alkalmazott neveléstanban kevésbé járatos egyes tárgyakat tekintve, az lehetséges; ebből azonban csak az következne, hogy a tanító nem állana e tekintetben ellenőrzés alatt. De ugyanez az eset forog fenn az állami iskolák legtöbbszörében is. A tanfelügyelői ellenőrzés pedig e tekintetben egyenlő.

Őszintén szólva más, lélektani motívuma van a felebbvalói kérdésdésnek. Emberek vagyunk, könnyű az összezőrdülés: pap és tanító között is előfordul s innen sarjad a felebbvalói kérdés nehéz oldala. Tény, hogy van pap, különösen régebbi korban nevelkedett pap, aki a régi viszony maradványaképpen méltatlanul bánik tanítójával, de hasonlóképpen tény, hogy sok, különösen fiatalabb tanító nem adja meg a tiszteletet s előzékenységet, ami a papnak, mint felebbvalónak kijár. A felsőbbség indokolatlan érzetése előfordul mindennél, ahol emberek vannak: ismerem a jelenben olyan tanítóból lett tanfelügyelőt, aki volt iskolatársát ettől kezdve magázza s megkívánja tőle a nagyságos címzést. Szerintem ez csak

finomsági és műveltségi kérdés; igazán finom s művelt pap és tanító a legjobb harmóniában élhet. E tekintetben mindig eszembe jut egyik tanárom párbeszédje egy katonatiszttel: Azt kérdezte, ha két hadnagy találkozik, melyiknek kell előbb szalutálnia? — Aki rangfiatalabb. — S ha nem ismerve egymást nem tudják ezt? — Akkor az szalutál előbb, aki műveltebb.

Nem ront le a felekezeti tanító tekintélyéből az sem, hogy egyházi funkciókat is végez — hisz végez sok helyen állami tanító is. A nép nem hogy kevesebbre, hanem még többre becsüli azt a tanítót, aki templomban is működik. Esetleges ferde helyzetek könnyen megszüntethetők az előbb mondott elv alapján.

Nagy hátránya volt eddig a felekezeti iskoláknak a fizetés kérdése, ami a tanítóság nagy részét elidegenítette a fel. iskoláktól. A kántorokat kivéve a többi tanító szinte csak a kényszerűség hatása alatt lett felekezeti tanító, egyedül a fizetés miatt. Ebből azonban nem az következik, hogy az iskolákat tehát államosítani kell, hanem az, hogy az állam legyen igazságos s méltányos: részesítsa a fel. tanítókat ugyanolyan fizetésben s ami a fő, utalja ki ugyanakkor, mikor az államiaké. Az államsegély méltányos voltáról már szözlöttünk.

Dr. Példy.

A népiskola kibővítése.

(Válasz)

Régebben, — talán béke nyugodt korszakában, — amikor egy-egy félremagyarázott szó, vagy kitétel még nem okozott idegsokkot, egészen más gyakorlat uralkodott a cikkezések terén is. Ha pl. egy paedagogiai téma vita alá került, a cikkíró higgadtan, vagy legalább is fegyelmezett idegekkel várta be, míg tárgya minden oldaláról, — úgy pro, mint contra, — általános érdeklődést váltott ki s csak akkor készített mérleget az eredményről.

Erre az elbánásra számítva tettem meg észrevételeimet W. kortárs közérdekű cikkére, — annyival is inkább — mert hiszen lelkes szavakban kért „minél több oldalról: irányító, tisztázó és fénytderítő hozzászólásokat“.

Nekem, mjni osztályon iskolai tanítónak e kérdést abban

a világtásban kellett beállítanom, mint a hogy tettem. Mert a mikor a népkultúra nivójának emeléséről, a szellemi fejlődés és haladás általánosabbá tételéről esik szó, akkor csak természetes, hogy elsősorban a nivótlanság okait kell megállapítanunk. Én a népkultúra nivótlanságának okát az osztatlan iskolákban állapítottam meg, (nem most fedeztem fel) amennyiben tökéletlen szerepet tölthetnek csak be a statisztikai adatokkal bizonyítható, hogy számszerint ezek az iskolatípusok vannak túlsúlyban. Hogy aztán ezt a megállapítást párhuzamba meritem állítani W. kartársam cikkével a azt a konklúziót vontam le, hogy a népkultúra általánosítása érdekében az osztatlan iskolák kiküszöbölésével nagyobb szolgálatot tennék a köznek, ezzel — azt hiszem — nem ártottam sem az ő — nemes ambícióval megírt — cikkének, sem a dolog lényegének. Hiszen ha az osztatlan iskolák általában két tantervűvé fejleszteszük, sokkal nagyobb lendülne a népkultúra, mint akkor, ha ezek ismét figyelmen kívül maradnának a, az amúgy is nagyobb eredménnyel prosperáló osztott iskolák nyernének csak felsőbb tagozatú bővítést.

Ezzel az észrevétellel, ezzel a meggyőződéssel nem egyedül állok a bizvást hiszem, hogy sem az én cikkem logikus menelének, sem az ügynek nem ártottam vele. Sokkal többet ártott W. kartársam ezen érdekes témának azokkal a sorokkal, a melyekkel hozzám adresszált választát bevezette. Hát a vélemény- és szólásszabadságot csak annyira respektálja? Hát csak az alaptétellel azonos ötletek és eszmék nyerhetnének átbocsátást drákói cenzuráján? Ilyen mérvű megszorítások mellett nem lehet kérem eszmét „tisztázni“; legkevésbé pedig arra „fényt deríteni“.

A népiskola kibővítésének, mint alaptételnek szőnyegre hozása egyáltalán nem zárhatja ki az osztatlan iskolák átszervezésének kérdését, sőt a fejlődés és haladás általánosításának csak akkor teszünk igazi szolgálatot, ha e két kérdést szoros kapcsolatba hozzuk. Ez a kérdés nekünk osztatlan iskolai tanítóknak érdekkörünkbe, elevenünkbe vág, — itt az ideje, hogy végre valahára foglalkozunk vele!

Mint osztatlan iskolai tanító, tudatában vagyok annak, hogy egyik tantárgyat sem szabad a másiknak rovására előnybe részesíteni, hanem az időmértékhez képest céltudatos beosztással és módszerességgel kell a tanterv által előírt összes anyagot kezelni. Szándékosan méltóztatott tehát a tananyag-

halmozásra tett észrevételeimnek oly értelmezést adni, mintha én akár a mechanika, akár a villamosság, vagy az egészségügyi ismeretek ellen törtem volna ki bösz haraggal. Nem! Én az iskola tagozottságát állítottam párhuzamba a vázolt anyaggal. Feltételeztem ugyanis, hogy a felső tagozatot nem csak a városok és nagyobb községek privilégiumaként tetszik javasolni, hanem egész általánosságban. Minthogy pedig ez inkább idealogikus, mint kivihető terv, meg kellett ijednem a súlyos probléma olyatén megoldásától, a mely netalán tervezetbe fog venni egy olyan iskolatípust, amelynek ismét csak az osztályok és tanerők közötti aránytalanság adná meg a tökéletlen jelleget. Tehát jogosult volt azt az aggodalmat kockáztatnom, hogy hiba volna a tananyagoknak nagyobb mérvű megtoldására gondolni, ha a felsőbb tagozattal bővitendő népiskolák csak 2—3 tanerővel lennének elláthatók. Ilyen körülményekre gondolva, még az a részvét sem indokolatlan, a melyet az ezen szerepkört betöltendő kollégáknak máris előlegeztem.

* * *

Még csak pár észrevételt! . . . Tanulmányokat, megfigyeléseket igenis olyan haladótt kulturájú országokban kell tennünk, mint pl. Svájc. De ne felejtjük azt sem, hogy ez az ország nemcsak az iskolaiügynek ideális hazája. Nálunk tehát, ahol sajnos még az osztatlan iskolák vannak túlsúlyban, megvalósíthatatlan egy ilyen nagyarányú tervnek átültetése. Részleges megvalósítása pedig éppen ott nem segítené, ahol a segítségre a legégetőbb szükség van. Ugrások nincsenek a természetben, csak átmenetek s ezt szem előtt kell tartanunk. Azt is szívesen akceptálom, hogy magasrangú célt kell magunk elé tűznünk, ha valamit el akarunk érni, de kérem szeretettel, ennek a felépítését is csak alulról kell kezdenünk.

Hiba volna ugyebár, ha „Az egyszerű társadalmi körben mozgó földműves“ emeletes palotáról ábrándozna, de már nagy haladást tesz a civilizáltság terén, ha egyszobás oduját két szobás lakással cserélheti fel.

Előző igénytelen értekezésemmel nem szócsatát akartam kezdeni, csak a kérdésnek más oldalról megvitatásába óhajtottam befolyjni. Hálás vagyok tehát, mert e tétel nekem erre alkalmat adott. Talán egy újabb felszólalónak jobban fog szólni a szerencse.

P.

HIVATALOS RENDELETEK.

Školsky Referat v Bratislave.

Tárgy: Tanítók bevonulási Bratislava, 1921 április 16-án.
idejének elhalasztása. Sz. 751. pres. — 1921.

Valamennyi középiskola, tanítóképző, siketnéma-, vakok-inté-
zeti igazgatónak és szlovenszkói tanfelügyelőnek

Az iskola- és nemzetművelődésügyi miniszterium 1921. évi
március hó 14-én kelt 25163—1921. sz. rendeletében jelenli:

A belügyminiszterium egyzértve a nemzetvédelmi minisz-
teriummal arra figyelmeztet, hogy a tényleges katonai szolgál-
lat elhalasztásának kedvezménye, mely a kisebbségi és szlo-
vák iskoláknál működő tanítóknak az 1920. évi október hó 5 én
kelt 214593.III—9. számú rendelet (mely az 1920. évi novem-
ber hó 20-án kelt 76.917. sz. rendelettel ki lett egészítve) alap-
ján nyújthatott, a nemzetvédelmi miniszter már nem terjesztheti
ki az 1921. évben sorozott újoncokra, ha ezen kedvezmény
nyújtása az 1921. évi véderőtörvény 16. §-nak nem felel meg.

A sorozás megkezdésétől a tényleges szolgálatbalépésig
terjedő időszak elegendő alkalmat nyújt arra, hogy az 1921. évi
október hó 1-én bevonulni köteles újoncok megfelelő erővel
pótolassanak.

Meghagyom a tanfelügyelőknek, hogy az 1921. évi okt.
hó 1-én bevonulni szándékozó tanítók névsorát folyó évi ju-
nius hó 30-ig hozzám terjesszék be.

Az iskolaügyek kormányreferense helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referat v Bratislave.

Tárgy: Illétekek elszámolása, Bratislava, 1921 április 26-án.
melyek kifizetésére magát az Szám: 751. pres. — 1921.
állam a szállítóval kötött szer-
ződés alapján kötelezte.

Valamennyi középiskola-, tanítóképző-, siketnéma-, vakok-
intézeti igazgatónak és szlovenszkói tanfelügyelőnek.

A pénzügyminiszterium 1921. évi április hó 2-án kelt
32464|2127|21. sz. rend. közlése szerint valamennyi oly eset-
ben, amikor a hivatal szállítási vagy munkaszerződés megköté-
se alkalmával magát *kivételesen* a nyugta illeték kifizetésére
kötelezte, úgy kell eljárni, hogy ez az illeték hozzászámítatik
a szerződésbeli összeghez, amelyből azután a fizetésnél levo-
násba kerül és a pénzügyi miniszterium tárcájának javára szá-
moltatik el.

Az illető összegnek teljes nagyságban való egyszerű ki-fizetése, az illetéknek a pénzügyminiszterium tárcájának javára való elszámolása nélkül nem engedhető meg.

Miheztartás és további eljárás végett erről értesítem a fentnevezett iskolák igazgatóit és a tanfelügyelőt.

A Školsky Referát igazgatója helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislava.

Tárgy: Az 1921. évi Szlo- Bratislava, 1921 április 14-én.
venszskón megtartandó Sokol- Szám: 650. pres. — 1921.
gyűléseken résztvevő tanárok
és tanítók szabadságolása.

Valamennyi középiskola-, tanfőképző-, siketnéma-, vakok-
intézeti igazgatónak és szlovenszskói tanfelügyelőnek.

Az iskola- és nemzeti közművelődésügyi miniszterium az
1921. évi április 10-én kelt 29.930. számú rendeletével jelenti:

Kivételesen eleget tesz a Csehszlovák Sokol-Egyesület
kérésének, nevezetesen, hogy folyó évi május, június és július
hó elején Szlovenszskón rendezendő Sokol-gyűléseken részt-
venni akaró fenti iskolák Sokol tanárainak, tanfőinek négy—
hat tanítási napra terjedő szabadságot engedélyez.

A szabadságolás azon feltétel alatt engedélyezhető, ha
ezáltal a tanítás menete megszakítva avagy megrövidítve nem
lesz. Helyettesről előre kell gondoskodni, úgy azonban, hogy
ezen intézkedésből az államra semmi anyagi hátrány ne há-
ruljon. A négy—hat napra terjedő szabadságolás még kivéte-
les esetekben sem hosszabbítható meg.

Meghagyom a fentnevezett iskolák igazgatóinak és tan-
felügyelőinek, hogy ezen rendelet tartalmát a tanfőiséggel
megismertessék. A szabadságolás engedélyezésénél szem
előtt tartandó: a feltételek szigorú betartásáért az igazgatót,
azaz a tanfelügyelőt teszem felelőssé.

A Školsky Referát igazgatósága:

Folprecht, s. k.

Tárgy: A tanulóifjúság illetlen
magaviselete a vasuton s ál-
lami vagyon rongálása a váró-
termekben.

Rendelet kelte és száma:
25447/1921. IV. 18. 25.

Megállapítást nyert, hogy a személy- vagy tanulóvonattal
utazó tanulóifjúság a vasuti állomásokon kifüggesztett me-
netrendeket rongálja, bepiszkítja és eltépdesi, úgyszintén kés-
sel vagy ceruzával rongálja a várótermek butorzatait, menet-

közben egyik vasúti kocsiból a másikba járkál, miáltal nemcsak a saját, hanem a többi utasok életbiztonságát is veszélyezteti.

Meghagyom valamennyi iskola igazgatóinak, hogy a tanulóifjúságot az ilyen illetlen eljárás következményeire figyelmeztesse, továbbá arra is, hogy a tanulóifjúság a vasúti kaulauzok utasításait, főképpen a vasúti kocsikban való elhelyezést illetőleg szigorúan tartsák szem előtt.

Gondoskodás történjék arról, különösen a vasutvonalak mellett fekvő iskolák igazgatói részéről, hogy az ilyen illetlenségeknek mihamarább elejét vegyék.

Šusta, s. k.

Ezen rendelet megjelent a Vestnik 1921. évi május hó 1. számában. A Vestnik a prahai iskola- és nemzeti köznevelődésügyi miniszterium hivatalos lapja.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Orvosi tanácsadó Bratislava, 1921 április 29-én.
lúdbetegek számára. Sz. 22845|VI. — 13821.

Valamennyi középiskola-, tanítóképző- és siketnéma-intézeti igazgatónak és szlovenszkói tanfelügyelőnek.

Az egészségügyi miniszterium kirendeltsége v Bratislave 1921. évi április hó 18-án kelt átiratában közli, hogy a belgyógyászati klinikán v Bratislave folyó évi április hó 15-én lúdbetegek számára orvosi tanácsadó-hivatal lett szervezve.

Az orvosi tanácsadó-hivatal az áll. kórház fentemlített klinikahelyiségeiben Bratislava, Alzbeta-ul'ca (Erzsébet-utca) 15. sz. alatt van elhelyezve. Rendelés hétfőn és csütörtökön délután 5—6 ig.

Erről értesítem azzal, hogy a tanulók is az orvosi tanácssal megismertessenek.

A Školsky Referát igazgatósága:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy. Csehszlovák utazási és Bratislava, 1921 április 9.
szállítási (forgalmi)iroda meg- Szám: 611. pres. — 1921.
szervezése.

Valamennyi középiskolai-, tanítóképző-, siketnéma-, vakok-intézeti igazgatónak és szlovenszkói tanfelügyelőnek.

Az iskola- és nemzeti köznevelődésügyi minisztérium 1921. évi március hó 9-én kelt 2676. pres. számú rendelet közli:

A kereskedelemügyi minisztérium 1921. évi január hó 29-én kelt 6366. sz. rendelete szerint Csehszlovák utazási és szállítási iroda (Ceskoslovenská cestovní a dopravní kancelár) lett megszervezve.

Célja az idegen forgalom előmozdítása olyképen, hogy gondoskodik az utazóközönség kényelméről s így elejét veszi annak a sok kellemetlenségnek, aminek minden idegenbe utazó ki van téve. Utastásokkal látja el az utazóközönséget s utlevelek stb. megszerzése révén megkönnyíti az utazást a külföldön.

Ezen iroda külföldi országok hasonló egyesületei alapján alakult meg, olyképen, hogy benne egyrészt az idegenforgalmat előmozdító gazdasági érdekeltségek legszélsőbb rétegei, másrészt ugyanezen cél szolgálatában álló állami hivatalok is képviseltetnek. A külföldi irodák biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy az állami érdekek szemelőtt tartásával csak a közérdekeket fogja szolgálni.

A csehszlovák utazási és forgalmi iroda a kereskedelmi és vasutügyi minisztérium közös műve.

Ezen vállalat megvalósításával az állami közigazgatás egy nagy tehertől — amelyet viselni saját kötelessége lenne — szabadult meg, amennyiben itt tudósítói irodáknak külföldön való szervezéséről s az idegenforgalom és fürdő látogatás fejlesztéséről van szó.

Miután így megkönnyíti az állami közigazgatás feladatát s anyagi felelőséget vesz magára, ezért ennek az irodának egész más a jellege, mint egyéb magán utazási irodáké.

Tekintettel arra, hogy ezen vállalat egész jövedelmét nem egyesek meggazdagodására, amint ez magánvállalatoknál előszokott fordulni, hanem az idegenforgalom előmozdítására fordítja, azért a csehszlovák utazási és szállítási iroda közérdekű intézmény jellegével bír s mint ilyen a kormány mindenoldali támogatására igényt tart.

Meghagyom a fentnevezett intézetek igazgatóinak, hogy jelen rendelet tartalmával nemcsak a tanfőságot, hanem a tanulói főságot is megismertessék.

A tanfelügyelők is tudassák jelen rendelet tartalmát körzetükben levő iskolákkal.

A Školsky Referát igazgatósága helyett:

Folprecht s. k.

Školsky Referát v Braňslave.

Az óvónők vizsgálatai és okleveleik elismertetése.

Kelt és szám: 1921. évi IV. 18. 17.533—I. al 1921.

Az iskola- és nemzeti közművelődésügyi miniszterium egy különös esetben hozott határozatából kifolyólag 1921. évi március hó 20-án kelt 17.518—1921. szám alatt a következőket hozza tudomásul: „Az óvónői vizsgálatok nosztrifikálásánál használandók az 1921. évi február hó 8-án kelt 72.588—20. sz. itteni rendelet határozatai azzal a változással, hogy a tanítóképző intézeti szervezési szabályzat (organizacne statuty učitel'skych ústavov) 64. §. felcserélendő a 101. §., mely a volt osztrák vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1914. évi június hó 3-án kelt 3632. sz. rend. lett megváltoztatva. (Vestník 32. száma).

Miután eddig Szlovenszón óvónőképzők még nincsenek, azért az oklevelek nosztrifikálására vonatkozó kérvényeket a bratislavai vagy a presovai tanítóképző int. címére küldendők el.

Az iskolai ügyek kormányreferense helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Csehszlovák köztársasági elnök úr arcképe. Bratislava, 1921 május 10-én. Sz. 25473/II. al 1921.

Valamennyi tanfelügyelőnek, középiskola, tanítóképző-, siket-néma- és vakok-intézeti igazgatónak Szlovenszón.

A különböző tankerületek iskoláinak hivatalos látogatása alkalmával meg lett állapítva, hogy a tantermek, igazgatói és tantestületi szobák nincsenek mindenütt a Csehszlovák köztársaság elnökének arcképével ellátva.

Ezen alkalmából újból felhívom az illetékes tényezők figyelmét az 1919. évi június hó 25-én kelt 27.334. sz. miniszteri rendeletről s meghagyom, hogy legsürgősebben gondoskodjanak arról, hogy valamennyi tanhelyiség, tehát a rajztermek, a kézimunkatermek, a természetrajzi és természettani tantermek, tornatermek, az igazgatói és tantestületi szobák a Csehszlovák köztársaság elnökének arcképével el legyenek látva.

A Školsky Referát igazgatója helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Utasítás az 1920. évi október hó 3-án kelt 791. pres. sz. számú rendelethez.

Meg lett állapítva, hogy egyes iskolai igazgatóságok és adóhivatalok nem értették meg egészen az 1920. évi október hó 31-én kelt 791. sz. rendeletünket s ezért utólag a következő utasítást adjuk ki.

1. A Školsky Referát számvevősége (likvidatúra) 1921. évi január hó elsejével valamennyi adóhivataltól átvete a periodikusan ismétlődő fizetések számfejtését. Amint az adóhivatal sem tudta az 1921. évi január hó elseje előtti fizetéseket számfejteni mindaddig, míg a Školsky Referát utalványrendelete nem kézbesítetteit, úgy a számvevőségtől is lehetlenség követelni ama fizetések számfejtését, amelyek még kiutalva nincsenek.

A Školsky Referát az ilyen utalványrendeletet átiratban közli a tanfelügyelőséggel, azzal, hogy erről az illetékes iskolaigazgatóságot értesítse. Ép ezért a fizetések bármii módon való sürgetése céltalan.

2. Hogy a tanfőtség a gyakori adóhivatalba menés és kérdezősködés alól, — vajjon fizetésüket számfejtették-e — kimélve legyen, a havi s a multért járó esetleges utánfizetések mindig a következő hó elsejével lesznek kifizelve. Erről az iskola igazgatósága értesítést kap, hogy az illetőnek fizetése ki lett utalva.

3. Ha az iskola igazgatósága azt hiszi, hogy a számfejtett fizetés nem egyezik az utalványrendelettel s felvilágosításért a számvevőséghez fordul, akkor mindig meg kell adni a Školsky Referát megváltozott utalványrendeletének a számát is. Az ilyen beadványt egyenesen a Školsky Referát számvevőségéhez címzendő a tanfelügyelőség megjelölésével, melyhez az illető iskola tartozik.

4. Az adóhivatal a fizetési lapnak a tanítókkal való aláírását az igazgatóság útján előre a pénz kézbesítése előtt nem kívánhatja, hanem az egész számfejtett pénzbeli összeget minden előzetes aláírás nélkül az iskola igazgatóságának kifizeti. Csak az iskola igazgatósága által felosztott pénz átvétele után az egyes tanítók aláírásukkal megerősítik az átvételt; a fizetési lapot az adóhivatalnak vissza kell adni.

Minden tanító köteles a saját érdekében a kifizetett illetmények nagyságát és minőségét a fizetési könyvecskébe bevezetni s így nyilvántartja, vajjon illetményei a törvény szerint helyesen lett-e kiutalva.

5. Az adóhivatal, ha erre az iskola igazgatósága írásban megkeresi, kell, hogy az egész számfejtett összeget neki postautalványon, a fizetési lappal együtt, megküldje.

6. Ha a tanító a hónap közepén át van helyezve, a fizetést az iskola igazgatósága nem adja vissza az adóhivatalnak

hanem postautalványon elküldi az új iskola igazgatóságának és az aláírás helyett a postai elismervényt (recept) ragasztja a fizetési lapra. Csak oly esetekben, ha a tanító áthelyezési helye ismeretlen vagy Cseh-Morvaországba, Sziléziába lett áthelyezve vagy nyugalomba vonult, téríti vissza az igazgató a neki járó összeget az adóhivatalnak.

7. A tanítók fizetésének felvételére (az adóhivatalnál) az iskolánál működő legidősebb tanító jogosult, nem pedig az iskola igazgatója (a pap vagy más személy).

Ha az adóhivatal a nem állami iskolától felszólított, hogy a fizetést postafordultával küldje el, akkor a címlet határozottan meg kell adni, pl. X. J. tanító kezéhez, Komárno, vagy román. kath. el. népiskola igazgatósága, X. J. tanító kezéhez, Komárno.

8. Elbocsátott tanárok, tanítók, akik volt illetményeik 60% élvezik, illetményt meg a számvevőség saját címűkre postautalványon küldi meg. Ezzel elmarad az eddigi tanfelügyelőség útján való kifizetési módokat.

Ehhez mindenesetre szükséges, hogy maga a tanfelügyelőség is az 1921. évi március hó 31-én kell 15835. sz. rendeletünknek, — amennyiben ez eddig még nem történt volna — eleget tegyen.

Megjelent a Zprávy 1921. évi május hó 1. számában.

Figyelmeztetés!

Valamennyi magyar tannyelvű iskolák figyelmébe!

Csehszlovák köztársaságunk új fall térképe az iskolákba miniszteri rendelet értelmében is beszerzendő, de beszerzendő azért is, mert nélkülül a földrajz tanítása szinte elképzelhetetlen.

Értesítem az összes iskolák fentartóit, gondnokságait, hogy az új térkép hivatalomban raktáron van, az ára pedig lécekkal, vászonra huzottnak 250 Kc, szintén lécekkal, de csak karton papírra huzva 230 Kc. Nagysága 250×120 cm. Az iskolák használatára engedélyezve 47.575/920. min. szám alatt.

Tankerületem iskoláinak személyes átvételt javasolok, más tankerületek iskoláinak pedig a csomagolás és portóköltiségek beszámításával utánvételt küldöm. Azonban csak a folyó tanév végéig.

Komárno, 1921. V. 20.

Jezó Márton,
áll. tanfelügyelő.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. P. Perbete. A cikket köszönjük. Az első felét most közöljük. Néhány sort azonban — melyek különben sem tartoznak a lényeghez — ki kellett hagynunk. A cikk második fele változatlanul jön a következő számban.

Munkatársainkhoz. Kérjük munkatársainkat, hogy vitászerű cikkeikben (válasz, viszonzválasz, hozzászólás stb.) szorosan a lényeghez ragaszkodjanak és a személyes ízű tréfalközléstől, akármilyen szellemes legyen is az, lehetőleg tartózkodjanak, mert ilyesmire kevés helyünk van.

G. V. gyógypedagógus. A lapot előfizetésre véttele után az első számtól kezdve azonnal elküldtük. Érdeklődjék a postahivatalnál.

Felhívás. Kérjük mindazon kartársakat, kik tévedésből a „Magyar Tanító” valamelyik számából több példányt kaptak, hogy a fölösleges példányokat kiadóhivatalunk címére sziveskedjenek visszaküldeni, mivel sok olyan kartársunk van, ki most fizet elő a lapra s visszamenőleg az összes számokat kéri tőlünk, nálunk pedig az egyes számok már teljesen kifogytak.

Többeknek. 1. Sokan az előfizetési díjakat nem postán és nem közvetlenül a kiadóhivatalunk címére küldik, hanem közvetett úton fizetik be. Ez az elszámolásban és nyilvántartásban zavarokat okoz s az illetők pedig a lapot nem kaphatják rendesen, mivel az ilyen előfizetésekről legjobb esetben is későn veszünk tudomást. Sokan nyugtát is kérnek az előfizetésről az iskolai számadások céljaira. Nyugtákat az előfizetési díjakról nem szoktunk adni. Legbiztosabban elérhető mindenkori célját úgy, hogy előfizetését postán küldi be közvetlenül kiadóhivatalunk címére, mert akkor a lapot is rendesen kapja s a postai feladóvény pedig nyugttal szolgál. 2. Azon kartársainknak is megküldjük lapunkat, kik jelezték, hogy előfizetésüket beküldték, de az ide nem érkezett meg. A kiadóhivatal, — fáradtságos munkát igénylő — rendezése most van folyamatban s így legközelebb már közelről fogjuk azok névjegyzékét, kiknek előfizetése ide nem érkezett meg, hogy azt postahivatalunknál megreklamálhassák. 3. Mindazon kartársak, kik magánügyekben kérnek felvilágosítást, levelükben mellékeljenek a válaszdáshoz 60 filléres bélyegyet. Közérdekű ügyekben a szerkesztői üzenetekben válaszolunk.

E. S. Paraslau. A megyei egyesület tagjainak névjegyzékét megkaptuk. A 9. jelen számunkból az összes kartársaknak küldtünk. A régi számok már nagy részben kifogytak. Felhívást intéztünk kartársainkhoz, hogy a dupla példányokat küldjék vissza kiadóhivatalunk címére. Amint ilyenek érkeznek, a régi példányokat is meg fogják kapni a megyei egyesület tagjai.

A. Á. Honfűzesgyarmat. A megyei elnökségtől még csak most kaptuk meg a névjegyzékét, így a lapot eddig nem is küldhettük. Rendelkezésünkre álló számokat elküldtük.

A szerkesztésért felelős: JEZO MÁRTON, tanfelliügyelő.

Nyomatott „A Hírek” Lapkiadó R.-T. Jókai-könyvnyomdájában, Komárno.

A „Magyar Tanító“

elfogad hirdetéseket a következő árszabás mellett:

Egész oldal . . .	240 K
Fél oldal	120 K
Negyed oldal . . .	64 K
Nyolcad oldal . . .	36 K
Tizenhatod oldal .	20 K

Pályázati hirdetmények szavanként 40 fillér, vastagon szedett szó 60 fillér. Többszöri hirdetésnél engedmény

A hirdetések szövege, a pályázati hirdetmények stb. a kiadóhivatal címére: Komárno, Jókai Mór-utca 16. szám küldendők.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkeszti és kiadja:
Az Ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

Felhívás az összes magyar tanerőkhöz!

Bősz vihar.

Lesz e gyümölcs e fán?

Az általános Magyar Tanítói Egyesület

A népiskola kibővítése.

A vallás és a népiskola.

190 esztendő.

Helyreigazítás

Egyesületi ügyek.

Gömöriek szervezkedése.

Fizetésügyünk.

Hivatalos rész.

Szerkesztői üzenetek.

A
MAGYAR TANITÓ

előfizetési ára egész évre 40 kor.,
félévre 20 kor., negyedévre 10 kor.
Számonként 2 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Komárno, Jókai-u. 16.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az Ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

Felhívás

az összes magyar tanerőkhöz!

Bizonyára minden magyar tanerő értesült már a magyar lapokból arról a fontos és országos jellegű mozgalomról, amely egy Ált. Magyar Tanítói Egyesület megalapítását célozza.

Hosszas előkészületek után az ügy végleg abba a stádiumba jutott, hogy az előkészítő értekezlet határozata értelmében az ötös bizottság május 12-ére összehívhatja az összes magyar tanerőket Komárnóba, az alakuló nagygyűlésre.

Ennek a megbízatásának akar eleget tenni az előkészítő-bizottság akkor, amikor ezután tudatja az alakuló nagygyűlés alábbi programját.

Tárgysorozat:

1. Az előkészítő-bizottság elnöke megnyitja az alakuló nagygyűlést.
2. Az alapszabályok letárgyalása.
3. Jelölő-bizottság kiküldése.
4. A középponti tisztikar megválasztása.

5. Az általános tanügyi közlöny ügye.

6. Esetleges indítványok tárgyalása.

Az alakuló nagygyűlés után a szakosztályok megalakulása következik . . .

*

Kedves Kartársak ! Felesleges bizonyítgatni, hogy erre a rég óhajtott országos szervezetre mily égetően nagy szükség van. Most már csak rajtatok áll, hogy a tervezet valósággá is váljék. Az ügy iránt való érdeklődéseknek azzal adhattok leginkább kifejezést, hogy mentől tömegesebben jelentek meg ezen fontos és nélkülözhetetlen egyesülés megalakulásánál. Hozzátok magatokkal azt a törhetetlen hitet és akaratot, hogy egyesült erővel, testvéri összetartással és az eddiginél lelkesebb tevékenységgel fogjátok szolgálni a magyar tanerők egyetemességének érdekeit és a magyar iskolát.

Az előkészítő-bizottság.

*

Az elszállásolás könnyebbsége végett felkérjük, a t. vidéki kartársakat, hogy amennyire tehetik, már 11-én d. u. sziveskedjenek megérkezni. Akik szállásra reflektálnak, ebbeli igényeiket közölgék Somogyi István polgári iskolai tanárral, Komárno.

Az alakuló nagygyűlés ideje és helye : 1921. május 12. d. e. 10 óra, Komárno, Kulturpalota (Nádor-utca.)

Bősz vihar.

Mintha valahonnan messziről, a kétségbeeséstől komorrá tompított dallam harsanó panaszkodása szűrődnék felénk . . .

— Mester! A bősz vihar dühöng,
Hullám fölé hullám kél . . .
Sűrű a felhő, sötét az ég,
Nincs oltalom, nincs segély!

Ah, igen! Bősz vihar dühöng, villámok cikáznak, sistereg „a mennydörgős mennykő buzogánya” is.

Hogyne volna vihar, bősz, hatalmas vihar, mikor oly elemi erővel hobbant meg megszokott életünk légrétegeinek egyensúlya . . . Megkeverte egy hatalmas áramlat, mely jött innen-onnan, hegyek mögül, folyók partjáról, síkról, völgyről . . . Fényes paloták belsejéből, tanácstermek ablakaiból iramlott ki, csendes lakok ajtóhasadékjain szűrődött ki Megkeverte, megzavarta az egyensúlyt: a *vallásoktatás* kérdésének légáramlata.

Hüh! Micsoda zűrzavar támadt egyszerre!!!

Sercegnek a tollak! . . . Sercegnek? . . . Dehogy! Prüszkölve vágatnak végig a türelmes papiroson.

Cikkek készülnek. Kúsza sorok, világos és kevésbé világos gondolatok kerülnek napfényre. Szerény és lelkes, áhitatos és rajongó, hívő és tagadásba merülő, hányaveti és dörgedelmes, kenetteljes és frissen pattogó mondatok tarka összevisszaságban szólnak, beszélnek, kiáltanak, üvöltenek a vallásról, hitről, Istenről, szociológiáról, biológiáról, felekezetekekről . . .

Ah! Tehát mégis! Az emberi lélek hatalmas rúgója: a vallás, a vallásos érzés felrázta még a közönyöket is. Vagy nem a vallás, a vallásos érzés? Hanem valami más, amit évszázadok során belekény-

szerítették az emberi lelkekbe a vallás hamis cégére alatt?!!

Lehet. Az is.

No de mindegy! A vihar dühöng, hullám fölé hullám kél! S nem fog örökké tartani! Elsímul majd. A sűrű felhő eloszlik, az ég kiderül s feltűnik rajta ragyogó fényességben a *Szeretet* áldásthozó napja.

Fel.

Oh, emberek, de mi lesz még addig, míg a szeretet vallása fog győzedelmeskedni a formákba szorított, külsőségekké nyomorított, despotikus célok szolgálatába igazított emberi érzések birodalmában.

Addig, oh, addig, „nincs oltalom, nincs segély.“

D.

Lesz-e gyümölcs e fán?

Közismert, hogy a magyar tanítóság Szlovenszko magyarságának szívében, Komárnóban, még mult évi december havában mozgalmat indított, hogy Szlovenszko magyar nyelvű tanítósága, rang- és felekezeti különbség nélkül, a letargia bilincseit lerázza s az egyesülés, a cselekvés terére lépjen.

A gondolatot tett követte! Habozás nélkül előkészítő-bizottságot alakítottak, lapot indítottak saját fillérek befektetésével, április 3-ikára pedig nagyobb szabású országos értekezletet hívtak egybe.

Az értekezlet várakozáson felül sikerült! Az ország leg-szélsőbb vidékeiről találunk képviselőket, akik időt, fáradságot, anyagi áldozatot nem kímélve, odasereglettek, hogy a tavaszi napsugárban, magasra törő fű növényében gyönyörködjenek, lelkesedésükkel önlözzék, kivirágzását elősegítsék! S a fa a gyönyörű tavaszi égboltozat életrekeltő napsugarában kivirágzott!

Kivirágzott s mi, akik e virágzásnak közvetlen szemlélői voltunk, elhoztunk egy-egy virágszálat, ki a messze vidékre, hogy itt bemutatva társaink is lássák, élvezzék testet-lelket átjáró illatát s megmondhassák: „Lesz-e gyümölcs e fán?”

A válasz kétséget nem szenved! Igenis lesz, mert lennie kell! Ezt kívánja nemcsak a magyar tanítóság és társadalom, hanem az állam, a kultúra érdeke! Az a kultúra, amelynek homlokára nincs kiírva, ki csinálta: magyar-e vagy német, szlovák vagy cseh!

Lesz gyümölcs és pedig édes, mert lennie kell! Ezt mutatja a komárnói értekezleten megjelent, komoly munkára kész tábor, élén azon veterán társsal, aki — mint mondja —: „Ősbe borult fejjel, de fiatal hévvel viszi a tanítóság, a kultúra igaz ügyét”... a tanítói göröngyös pályán és egyesületi életben becsülettel eltöltött 46 év után!

Avagy kétséges e fa gyümölcse, amikor ugyancsak hasonló minőségben 44 évet betöltött társam írja: „Roncs vagyok, de mint nyugdíjas is közétek, a harcosok közé állok, csakhogy a zászlói — ha mindenki elhagyná — megmentsem, magamhoz ragadjam!”

Kedves Testvéreim, meg tudjátok érteni veterán kartársaink szíve dobbanását? Ha igen, félre minden idegenkedéssel és bizalmatlansággal, cselszövésessel és egyenetlenkedéssel, minden kicsinyeskedéssel és huzavonával, letargiával. Helyét foglalja el a komoly munka, a kölcsönös megbecsülés és jóakarati, hogy kezét kézben, vállat vállhoz téve a komárnói kartársak által kibontott zászló alá egy szívvel s egy lélekkel sorakozhassunk, az egyesülés édes gyümölcseit minél előbb élvezhessük, öreg társaink pedig eszméik győzedelmét látva, nyugodt lélekkel mondhassák: „Munkámat befejeztem, Tiétek a jövő!”

Ily értelemben a viszontlátásra Komárnóban, a május 12-iki alakuló gyűlésen!

Schmögner.

Az Általános Magyar Tanítói Egyesület

mely a szlovenszkói magyar tanítóságot és tanárságot van hivatva egy testületbe tömöríteni, rövid időn belül a megvalósulás stádiumába jut.

Ez az egyesülés, melyben a szlovenszkói magyarság nevelőinek és oktatóinak összes szellemi tőkége tömörülni fog, rendkívül nagy fontosságu, ugy a magyarság, mint a tanítóság szempontjából.

A magyarság szempontjából azért, mert magyar nyelvünk és évezredes kulturánk továbbfejlesztése ezáltal öntudatosabb, erőteljesebb irányítást nyer, a tanítóság szempontjából pedig azért, mert ez az egyesület van hivatva mindazt kivívni a magyar tanítóság részére, amit eddig egyesülés híján nélkülöznek.

Különösen anyagiakra vonatkozik ez. Mert csak az a tanító akarhat és tudhat nevelői munkásságában igazi sikert elérni és csak annak van kedve ezen kötelességén kívül egyéb célokért is dolgozni, akinek anyagi gondjai nincsenek.

Első főrekvése legyen tehát az egyesületnek az, hogy a tanítóság és tanárság fizetése végre teljesen rendeztessék, még pedig az egyenlő munka elve mellett azon az alapon, hogy tanító és tanító közötti fizetésbeli különbség ne legyen, akár állami, akár községi vagy felekezeti iskolánál működik is.

Ugyancsak fontos a nyugdíjügy is, mely jelenleg még szintén teljesen rendezetlen. A tanítók özvegyei és árvái is még mindig a legnagyobb nyomornak vannak kitéve.

Szolgálati pragmatikája sincs még a magyar tanítóságnak, pedig ez is fontos. Ebben volnának lefektetve a tanító és tanár jogai és kötelességei, a fegyelmi eljárás s. i. b. És még igen sok egyéb fontos elintézni való van, melyek közelről érintik a tanítóságot. Az előkészítő értekezlet határozata értelmében az alakuló közgyűlés f. évi május hó 12-én (csütörtökön) lesz Komárnóban d. e. 10 órakor, a Kultúrpalota nagytermében.

A tárgysorozat főbb pontjai: az alapszabályok megállapítása, a vezetőség megválasztása, az egyesület hivatalos lapjának ügye, az országos (szlovák) tanítóegyesülethez való viszony precizizálása s. i. b.

Minden magyar tanító és tanár tartsa kötelességének,

hogy a közgyűlésen megjelenjék. Ha a nagy távolság miatt nem is lehet ott minden kartárs személyesen, de legalább is testületenként, körzetenként képviseltesék magukat, hogy az alakuló nagygyűlés méltóképen képviselhesse a szlovenszkói magyarság oktatóinak egyetemét.

Az elszállásolásról gondoskodás történik, különösen akkor, ha a kartársak erre való igényüket kellő időben Somogyi István polg. isk. tanár Komárno, címére bejelentik. *B.*

A népiskola kibővítése.

Ha én volnék a M. T. szerkesztője, akkor a „Hozzászólás” helyett a 6. sz.-ban a következő szerkesztői üzenet jelent volna meg:

P. B. Nagyon helyes. Az osztatlan népiskola elleni küzdelmet meg kell indítani. Ilyen irányu cikkeket szívesen fogadunk. Ilyen értelemben tessék írni.

És ha aztán bővebb magyarázati fordult volna hozzám a cikk írója, szívesen megadtam volna ilyenformán.

A népiskola kibővítésének, két osztállyal való megtoldásának eszméje új dolog nálunk.

Az osztott népiskola már megvan: működik. Vannak osztott népiskolák, van tantervük, vannak tanítók is. Tehát, hogy milyen legyen az osztott népiskola, ezen most nincs mit tárgyalni.

Azért, ha valaki felveti, tárgyalatni óhajtja a kérdést, hogy milyennek képzelnék a tanítók a kibővített népiskola két legfelső osztályának tantervét, akkor ne méltóztassék megfenyegetni a cikkíró, hogy így-úgy; hogy mer ilyesmivel előhozakodni, mikor még mennyi túlzásúfolt, osztatlan népiskolánk van.

Az bizony egy kicsit nagyon furcsa. Olyan furcsa, mintha pl. valaki — mondjuk — egy pomológiai szaklapba cikket írna — mondjuk — a sárgabarack értékesítéséről, aztán elkezdené őt valaki dorgálni ekképen: „Hogy mer Ön a sárgabarack érté-

kesztéséről írni, mikor az én falumban és számtalan faluban még sárgabarackfa sincsen. Tessék előbb a sárgabarackfa ültetéséről írni s csak aztán a sárgabarack értékesítéséről. Hogy egyebülről már van s azokhoz szól a cikk? Mit tartozik az én rámm?

Ugy-e furcsa volna?

Épen ilyen furcsa ez a „Hozzászólás” is ebben a formában.

Mert ha valakinek egy cikk nyomán eszméje támad, életre való, pompás eszméje — mint ebben az esetben is —, úgy nem kell azt úgy feltálatni, hogy tálatás közben egy másik fogás elkészítődjék, egy másik cikk íróját nyakon öntsünk.

Ezzel csak árthat — nem az ügynek — hanem a saját cikke logikus menetének, korrektségének, egyöntettségének, szépen kifomáltóságának. Mint lám a jelen esetben is.

Amint letér arról az útról, melyre az osztatlan népiskola tökéletlenségének felismerése vitte, arról az útról, melyben az osztatlan népiskolák hibáiról szól, eltüntetésüket sürgeti, — mindjárt: furcsává válik.

Sokszor önmagával ellentétbe jut.

Egyszer gúnyolódik: „Világos, hogy a kultúra szent ügyét pusztán a szellemi tápanyagok receptjének” (nem is tekintve, hogy ételeknek van receptjük, tápanyagoknak nincs!) „javításával elintézni nem lehet. Az iskolatípusok átszervezése nélkül kulturális fellendülésről szónokolni” (szónokolni! — aki cikket bátorodik valamiről írni, az mind szónokol —, utóbb még a „Hozzászólás” írója is), „haszontalan erőlködés.”

A gúnyolódás után komoly hangon, egészen más zsánerben, így szól:

„Igaz, hogy a nyolc osztályos iskolatípus volna az általános népműveltség biztosabb bázisa, de ez koncepcióiban olyan nagyarányú terv, hogy beláthatatlan időnkig tényleg csak messze délibábként tűnhetnek fel előtünk s egyelőre csak „ábrándok ködéből” integethet felénk.”

Majd vállveregető leereszkedéssel, az elismerés, felsőbb-séges hangján szól: „Szép igyekezet W. kartárstól, hogy . . .” stb.

Majd ismét megharagszik a mechanikára, a villamosságra, az egészségügyi ismeretek bő és alapos tárgyalására, a költői műalkotások alapos megkedveltetésére s általában az egész

javasolt tantervanyagra, részvétellel gondol azokra a munkával túlhalmozott kollégákra, akik az „ismeretterjesztő dolgok tömkelegében szédülő fejjel imbolyognának a kultúra csarnokában” és az mondja: „A tananyagnak ily mérvű kibővítésére még a nyolc osztályos tagozat mellett sem volna szükség.”

Mechanika! villamosság! Ez kérem, szeretettel, nem kibővítés, nagy kibővítés. Hisz ez már bent van a mai népiskola tantervében is.

Mechanika, kérem, nem mechanikusokat képző szaktanfolyam, hanem a természettannak egy része. Hogy pedig ez világosan ki van fejezve a népiskola kibővítését tárgyaló cikkben, az könnyen látható a következő idézetből:

„Át kell tehát vinnünk a VII. és VIII. osztályokba a VI. osztály tantervéből egyet-mást. Áll ez különösen a természettanra, vegytanra. E két tantárgyat három évfolyamra beosztva lehetne tanítani. Vagy úgy, hogy az egész anyag három részre osztva, alaposan tárgyalatnék a VI., VII., VIII. osztályokban, avagy akképen, hogy egyes részek (mechanika, villamosság...) koncentrikusan bővítenének a felső két osztályban.”

A zárójelben lévő „mechanika” jelenti tehát a természettan egy részét... s hogy ez koncentrikusan bővítenék? ? Istenem!... Hát azt, hogy amit eddig tanultak, teszem azt a hengerkerékről (ez is a mechanikához tartozik), mint a kerek kút alkatrészéről, azt a tudásukat kibővítenék, ha most megismernék a vizimalmokat is, melyeknek főalkatrésze szintén a hengerkerék és azt hiszem, az a „napszámos-csemete” azért „biztos bázison áll”, ha megismeri a hengerkerék tulajdonságait és tudja, hogy a henger és a kerék sugarának milyen arányát kell választania. ha kevés erővel több munkát óhajt végezni.

És a villamosság? kérem ettől se tessék megijedni, ezért sem kell még egy tanfónak sein „szédülő fejjel imbolyogni a kultúra csarnokában.”

Mert, ha a mennydörgős mennykő belelüt egy jegenyefába, mely alá egy „egyszerű társadalmi körben mozgó földműves menekül az eső elől”, ez kérem villamosság s ezt kérem az osztatlan népiskolában is lehet tanítani és azt is, hogy a villamosság a csúcsokon kifelé áramlik s a felhő villamosságát magához vonzza, tehát az egyszerű „napszámos csemete” ne meneküljön zivatarban fa alá, semmilyen fa alá, mert mind-

nek van valamelyes csúcsa. Tehát ez a villamosság. S ennek a koncentrikus kibővítése: a villámhárító, vagy a villamos-telep.

S az egészségtani ismeretek bő és alapos tárgyalása. Tyhű! ez sem olyan Belzebúb ám!

Egészségtani ismeret; ha megérti a gyermek, hogy felhevülve ne igyék hideg vizet! Kibővítés: ha megtanul tisztességesen mosakodni, ha vérévé válik a tisztaság.

A költői műalkotások megkedveltetése... Istenem?! Még ezt is magyarázni kell?

Ha a tanító Arany Toldiját, vagy Petőfi gyönyörű leírásait, avagy szüleihez, szüleiről írott örökbecsű költeményeit úgy mutatja be, hogy szépségeik teljes egészükben a gyermeki lélek elé tárulnak, ha maga is lelkes átérzője a művek szépségének, óh, hogy gyújt akkor az ő tüze, óh, hogy átragad akkor az ő lelkesedése. Például az édes anya iránti szeretetnek micsoda melegsége nyilvánul meg ezekben az egyszerű sorokban:

„Szóljatok be, földiek, ha léssen
Ulasztok háza közelében,
Mondjátok, hogy könnyeit ne öntse,
Mert fának kedvez a szerencse...
... Oh, ha tudná, mily nyomorban élek,
Megrepedne szíve a szegénynek!”

Ha ezt nemcsak eldarálják a gyermekek, hanem átérezteik előadás nyomán reáirányul figyelmük e bájos rész szépségére, olyan nemes érzés kél lelkükben életre, mely nyomot hagy s finomsága irányító befolyással lehet majdan jellemük kialakulásában.

Ez kérem a költői műalkotások megkedveltetése a népiskolában és ezért igazán nem kell „szédülő fejjel imbolyogni a kultúra csarnokában” és agyba-főbe lesajnálni azt, aki a barack értékesítéséről mer írni, holott még nincsen mindenütt barackfa! Ennyit a szerkesztői üzenetre vonatkozó álláspon-tom magyarázatául.

* * *

Most pedig néhány szót arról, hogy olyan nagyon hiába való dolog-e a népiskola kibővítéséről tervezgetni, még ha a távol jövő zenéje is az.

Mindenről lehet tárgyalni és az ügynek használunk vele, ha valamely tétel minden oldalról megvilágítva, megértésre talál, hogy majd ha elérkezik az idő, amikor szükség lesz rá, elővehessük és ne kelljen akkor kapkodva, valami „szükségben segítő” megoldáshoz folyamodnunk.

Hogy hol állítainék fel elsősorban a népiskola két felső osztálya?

Természetesen ott, ahol osztott hat osztály vagy osztatlan V—VI. osztály már van, működik. Városokban, nagyobb községekben, hol polg. iskola, gimnázium is van s hol mégis jut növendék az V—VI. osztálynak is. Innen újoncozná növendéket a VII. osztály, melynek gyakorlati mivolta felől semmi kétség sem merülhet fel.

Az ált. ismétlő iskolák mai formájukban nem sokat érnek, s hogy ezek helyett megnyílnék a népiskola felsőbb tagozata — mondjuk — rövidebb tanévvel, novembertől májusig — a téli hónapok alatt — — erről csak szabad beszélni?

Szabad talán barátságosan beszélgetni róla? Szabad talán azt mondani, hozzátoldólag, hogy Svájcban, az ideális iskolaügy hazájában van már hétosztályu népiskola.

Ott, Svájcban, a hat éves gyermek játszva tanul írni, olvasni az u. n. előkészítő osztályban s hét éves korában az I. osztályba úgy veszik fel, hogy olvasás- és írástudásáról meggyőződnek előbb.

Tizenhárom éves, mire a hat osztályt elvégzi, akkor mindenki részére, ki másfajta iskolába nem jár, kötelező az ismétlő iskola látogatása két évig. De milyen ismétlő iskolá-é!?

Olyan-é, mely gyakorlati tárgyakat tanít heti 10—18 órán át évi 25—40 hétig.

Ilyen ismétlő iskolai oktatás bizvást tekinthető a népiskola felsőbb tagozatának, a népiskolai oktatás kibővítésének.

És igenis fontos, hogy magasrangú célt tűzzünk ki elére, mert mire elérjük, úgyis sok minden letöredezik belőle.

Törekedjünk mindig a legjobb, a legtökéletesebb után és igyekezzük azt megvalósítani, ahol lehet, hogy legyen *egy* minta, minél *több* minta, mely szerint alakítani, fejleszteni lehessen azt, ami alakításra, fejlesztésre vár.

W.

A vallás és a népiskola.

(Hozzászólás Akucs Béla cikkéhez.)

Már a történelemelőtti (præhistoricus) korban, amikor az ember a műveltségnek a legalacsonyabb fokán állott, már akkor érezte, hogy fölötte valami megfoghatatlan hatalmas erő van, aki az egész teremtettségen uralkodik. Csekélysége tudatában leborult a földre s megszületett a hit.

A hit tehát az embernek önként keletkező lelkiszükséglete. Ez a lelkiszükséglet az idők folyamán több külsőségnek áldozatja lett ugyan, de azzal a jószándékkal, hogy ezáltal, aziránt a megfoghatatlan Mindenható iránt még több hálát, az emberek iránt pedig még több szeretetet tudjon tanusítani. A hitnek tehát léleknevelő, szívképző hatása, ennél fogva nagy nevelő értéke van. Ime a tény bizonyítja! Hogy a közelmúltban lévő korunk erkölcsi és szellemi tekintetben fölötte állott a régmúlt idők korával szemben, ez minden kétséget kizár. Az emberiség finomabb s tökéletesebb lett, ez tagadhatatlan. Vajjon mi idézte ezt elő? Nem a hit e, melynek tanai megdönthetetlen tökéletességet tartalmaznak. Hiszen maga az Isten, a legnagyobb tökéletesség, pótolta és tette tökéletessé az ember által megalkotott lelkiszükségletet. Sőt nemcsak, hogy tökéletessé tette, hanem azt az egész emberiséggel kívánta megismertetni. A próféták és tanítványok elmúlása után akadtak ismét férfiak, akik nemzedékről-nemzedékre átadták a hit igazságait.

Hogy a 4 éves világragédia alatt sok embernek hite megingott, az csupán annak tulajdonítható, hogy az fővényre épített volt. A hiba a nagyarányú visszaesésnél mindenestre a vallásoktatás hibás rendszerében keresendő. Kik idézték elő tehát „a közelmúltban a leigázott népek felszabadítása, tehát az emberszeretet hamis örve mellett gyilkoló tömegek számát?” Hiszem, hogy nem azokból az iskolákból kikerült egyének, kiknek vallásos nevelése kösziklára építetett.

De amint láthatjuk, a tragédiának még nincs vége. Nem elégedtek meg a gyilkolással, a Krisztus tanainak teljes kigúnyolásával, az uszítás még mindig tart. Pedig népet boldogítani és tökéletesebb tanok mellőzésével s ehelyett túlsúlyba helyezni az embereknek ideig-óráig tartó műveit, —

ez lehetetlen! Ha ennek nincs nevelő, tökéletesbítő értéke, hogy lehet akkor az utóbbinak értéket tulajdonítani?! . . .

Mindnyájan a világtragédia előtti állapotokat óhajtjuk, szeretnénk ismét boldogok, megelégedettek lenni. De a célt nemcsak, hogy maguk a szabadon gondolkozók tévesztették el, hanem másokat is tévesztenek. És ha nem is mennyei, de földi paradicsomot akarunk magunk elé varázsolni, megmáshíthatlanul és örökösen. Igaz ez a jelszó: *„Imádkozzál és dolgozzál!”* Hát lehetséges boldogság hit nélkül? . . . Mily végzetes és örökre fájdalmas lehet annál, kinek hite nincsen, egy hozzá tartozó kedvesének halála, ha ugyan tudta azt hit nélkül igazán szeretni? Vagy az önmagunkkal való megelégedésből nem rabol-e el munkánknak ímmel ámmal való végzése és vizsont?

A nem szakiskolákban a főcélnek mindig azt kellene tekinteni, hogy szív és az ész harmónikusan kapja meg a maga képzését. A mostani iskolákban pedig azt vesszük észre, hogy a vallás máris csak mint mellékes tárgy kezd szerepelni. Ha nem is a falusi, de a városi iskoláknál határozottan. Minden realitával foglalkozunk bőven és odaadással, de a hit igazságainak nem is annyira megtanulásával, de annak átérzésével, az életbe való átültetésével keveset törődünk. Pedig ebbeli érzésünket nagyobb mértékben kellene alkalmazni kint az életben, mint az írást, olvasást stb. Hogy korunk mégis halad a nemesbítés és tökéletesedés terén, ezt nagyrészen a hitnek és vele kapcsolatos örökké hálás tanoknak köszönhetjük. De hogy még mindig nincs azon a fokon, melyre oly rég idő óta fejlődhetett volna, ez jórészt az oktatás rendszerének hibás voltában keresendő.

Vallást tanítani s azt átéreztetni olyan belső szemléltetéssel, mint ahogy azt igazán kellene, nagyon nehéz dolog. Főcélunknak odá kellene irányulnia, hogy kedvessé tegyünk a gyermek előtt, hogy az érdeklődést tanúsítson iránta. Evégből megelégedhetünk kevesebb eredménnyel is, tért engedve a gyermek-érzéseinek. Ha végig hallgatunk egy olyan egyházi beszédet, amely céljának némiképp megfelel, az lehetetlen, hogy lélek-nemesítő hatással ne legyen ránk. Ha most a mi vallás-tanításainknál mindenütt e hatás érvényesülne, sok esetben a kényszer magolás helyett, bizonyos, hogy egész más véle-

ménnyel lenne a világ a hit igazságaival szemben. Mindenki nagyon szükségesnek tartaná e lélekemelő igazságokat.

Nem hagyhatom figyelmen kívül *k.* kartársamnak még azt a kijelentését, amely így hanzik: „A vallás által tökéletesíteni az embert! De hisz ez az Isten művének lekicsinylése s a vallástalanságnak a legnagyobbfoku megnyilvánulása. Hát amit az Isten teremtett lehet az tökéletlen?” stb. . . . Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek. (Máté, XXVIII. 20.) Ime maga az Isten mondja, hogy a még oly tökéletes teremtménynek is szüksége van a tanításra, mert különben nem képesek parancsainak megtartására. Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei atyátok tökéletes. (Máté, V. 48.) Az a tény, hogy a Mindenható munkája teljes tökéletes, ép így az ember is, mint az Ő műve tökéletes. Az embernek azonban szabad akarata van s e szabad akaratát sokszor nem tudja úgy felhasználni, mint tökéletes teremtményhez illene, szabadságánál fogva. Ezért van szükség tanítványokra, ezért mondja Jézus: „Legyetek azért ti . . .” Vagyis ne legyetek ti azért tökéletlenek, mert szabad akaratotokból azzá is lehettek.

Minden gondolkozó főnek, ha a hit igazságait vizsgálja, ha nem is akarja elhinni annak teljesülését, ha nem hiszen túlvilági életben; részlehetetlenül el kell ismernie, hogy annak tanai híján az élet csakhamar csöddöt mond. Azt teljesen semmiféle társadalmi rendszabály pótolni nem tudja, ha pótolná is, annak alapigazságai ismét csak a valláshoz vezethetők vissza. Kár tehát minden erőlködésért. Csak ezt a félig elferdült világot, melyet egy kis katasztrófa annyira megingatott, segítünk felfordítani, hogy amikor azután teljesen megszédült, annál lázasabban iparodjunk ismét talpraállítani. Kíméljük meg magunkat e fölösleges fáradságtól.

Maradjon csak meg tehát továbbra is a hit a népiskola szelíd, csendes hajlékában. Ne vegyék el azoktól, kiket még boldoggá tud tenni, akiket pedig nem tesz azzá, ne kárhosszasanak bennünket.

Udvardon, 1921 április 17-én.

Gaál Dezső

h. ref. tanító.

190 esztendő.

Ilő, hogy megálljunk egy percre. Határmegyénél állunk. Százkilencven esztendővel ezelőt hunyta le örök álmra szemét Defoe Dániel, akinek Robinsonja gyermekségünk napjait olyan csillogóra aranyozta.

Defoe Dániel, mikor már megunta a politikát, mikor elfáradt a csipkelődésekbe, mikor elfogyott az epéje, melybe írói tollát mártotta volt, akkor kedves, mosolygó elbeszélővé vált s megírta örökéletű művét: Robinsont.

Talán nem is gyermekek számára írta, sőt vannak, akik határozottan állítják, hogy a Selkirk Tamás naplója nyomán készült történet felnőttek mulattatására készült, de ime mind-örökkre le lőn foglalva az ifjusági irodalom részére.

S mint ilyen, azok közé a könyvek közé tartozik, melyre a paedagógusok is áldozhatják figyelmük bizonyos hányadát mindfj, egyéb kérdések legszorgalmasabb felvonulása, legádázabb tusája közepette is.

Sőt valamikor, egyszer, Németországban, a paedagógusoknak egy csoportja, a Herbartisták, az iskolai oktatás közepontjává is óhajtották tenni, köréje csoportosítván a népiskola egy osztályának minden feldolgozandó tanítási anyagát.

Hiszen lehet is. A fejlődést tárja elénk a legszemléletesebb formában, elbeszélésbe olvasztván a leírást.

Az ősfoglalkozásokat, a különböző iparágakat a maguk primitív kezdő formájukban, a fejlődés kezdőfokán mutatja be.

Jó öreg Defoe Dániel a vallással is törődött, sőt a vallás-oktatással is. S a gyermeki lélekhez hozzáférhető módon ír róla.

Robinsonnal a primitív embernek, Pénteknek felkében felkelteti Isten fogalmát. Úgy, hogy a gyermek is megérti.

Épen aktuális téma.

Érdemes és érdekes szórul-szóra ideiktatni, hogyan.

— Amikor egyszer azt kérdeztem Péntektől, hogy ki teremtette őt, a szegény ember teljesen félreértett és azt hitte, azt kérdezem, ki volt az apja. Most aztán másképp fogtam a dologhoz és azt kérdeztem, ki teremtette a tengert, a földet, melyen járunk, a halmokat, az erdőket. Ő azt felelte:

— Mindezt az öreg Benamukki alkotta, aki minden élőlényen uralkodik.

Erről a hatalmas személyről azonban nem bírt egyebet mondani, mint hogy nagyon öreg, szavai szerint sokkal öregebb, mint a víz meg a föld, meg mint a csillagok. Erre azt kérdeztem, hogy ezt az öreg embert, ha csakugyan ő teremtett minden dolgot, miért nem imádják az összes népek. Amire ő nagyon komolyan s ártatlanul rám mosolyogva azt felelte:

— Minden hozzá mondani: óh!

Most azt kérdeztem tőle, hova jutnak azok az emberek, akik az ő szülőföldjén meghalnak. Válasza ez volt:

— Mind jutnak Benamukkihoz!

Arra a kérdésemre pedig, hogy vajjon azok is oda jutnak-e akiket ők megésznek, igennel felelt.

Ebből kiindulva, már most az igaz Isten megismerésére kezdtem oktatni. Így szóltam hozzá:

— Minden dolgok alkotója oda fönn lakik — s itt felmutat az égre — ő igazgatja a világot, ugyanaz erő, ugyan ama gondviselés révén, amelylyel azt megalkotta. Ő mindenható, nekünk mindent adhat és tőlünk mindent elvehet.

Így lassan megnyitottam rabomnak szemét. Ő igen figyelmesen hallgatott reám, s így aztán arra is megtanítottam, hogy kell Istenhez imádkozni.

— Egyszer azt mondta Péntek hozzám: hogyha Isten a napon túl levő lakóhelyéről is hallhatja a mi imádságunkat, akkor okvelelően nagyobbnak kell lennie, mint Benamukkinak, mert hiszen az nem nagyon messze lakik és még sem hall meg bennünket, ha nem megyünk fel a magas hegyekre, hogy vele szóljunk.

Mikor azt kérdeztem Péntektől, hogy vajjon ő maga fenn volt-e már a hegyen, tagadólag felelt, mert fiatal emberek sohasem mennek oda, hanem csak az öregek, akiket ők oovokakkinak hívnak. Amint későbbben megértettem, ezek az oovokakkik az ő törzsük papjai voltak. Azért mennek a hegyre — így szól Péntek — hogy Ő-t mondjanak, (ez persze imádkozást jelentett) és ha visszatértek, akkor elmondják, mit beszélt velük Benamukki. Ebből megértettem, hogy a világ legtudatlanabb bálványimádói között is van egy papi-kaszt.

Már most azon fáradoztam, hogy Pénteket felvilágosítottam amaz öreg papok álnokságáról és így szóltam hozzá:

— Hogy azok az öreg papok felmennek a hegyre, állítólag azzal a szándékkal, hogy ott Benamukkihoz Ő-t mond-

janak, nem egyéb, mint család; de még nagyobb család az, amikor aztán Benamukki-istentől választ is hoznak a népnek!

Erre aztán hosszú társalgásba elegyedtem Péntekkel az Isten mindenhatóságáról, a bűn büntetéséről és Péntek mindezt nagy figyelemmel és értelemmel hallgatta. Később arra is törekedtem, hogy Péntek a szentírást is megértse, ő pedig kíváncsi kérdéseivel azt eredményezte, hogy én sokkal inkább behatolam a biblia szellemébe, mint mikor azt csak magamban olvastam.

Ime.

Két évszázad eltelt már azóta, hogy Defoe Dániel ezt megírta. Ő még nem ismerte volt Comte Ágoston fejlődéselméletét a kezdő teológiai foktól fel a pozitívizmus fokáig, de lám, a gyermeki lélekhez hasonló primitív ember lelkében az egy Istenben való hit kifejlését mutatja be ama egyszerű léleknek megfelelő módon.

Sok egyébnek a csiráját is megtaláljuk e közötti beszélgetésben. Érdemes gondolkozni fölőle, megállni egy pillanatra most, mikor az élet hullámverése ilyen hatalmas kérdést dobott felszínre, mint a vallásoktatás kérdése.

Jó öreg Defoe Dániel meghalt, de Robinsonja, még halálának százkilencvenedik évfordulóján is beszél hozzánk, modern emberekhez és azt mondja: „Add meg a gyermeknek, ami a gyermeké, s úgy, hogy övé is lehessen, amit kap.”

Ugy-e, így gondoltad jó, öreg gentleman, ki nyugszol „immár a csöndes hant alatt” fagyönggyel diszes lombfák árnyékában. Ugy-e így? C

Helyreigazítás

Banai Tóth Pál polgárisk. tanár „Tapasztalatok és okulások az apr. 3-i értekezleten” című jelentéséhez.

Magát a tárgyat nem érintem, mert beterveztelt javaslatunk rövid ismertetése haszonnal nem járna, azonban helyreigazítanom kell a referatium azon állítását, hogy mi pozsonyiak javaslatunkkal elkéztünk.

Ezt meg kell tennem: tartozom evvel pozsonyi kollégáinknak, de tartozom vele az igazságnak is.

A Pozsonyi-Tanítóegylet f. é. jan. hó 2-án megtartott választmányi ülésében megfogalmazta Slovenszko tanftóságának szervezkedésére vonatkozó indítványát. A választmány megbízásából megküldtem a javaslatot Zsolnára a „Zus“-nak, Szepesbélára a szepesi német kollégáknak, a magyar tanító-estvéreinknek szánt példányt pedig Lakatos Károly, komáromi igazgató 1921. jan. hó 25-én személyesen vette át.

Hogy ezeket az iratokat elküldtem, azt postai feladóvévénnyel tudom igazolni s hogy a címzetteknek tényleg kézbesítve is lettek, az meg a beérkezett válaszokból megállapítható.

Komáromból válasz nem érkezett, azonban javaslatunk oda is eljutott: a „Magyar Tanító“ szerkesztősége febr. havi kettős számában a szerkesztői üzenetekben javaslatunkról említést tesz.

Febr. hó 2-án közgyűlést tartottunk s ezen a választmánynak a szervezkedésre vonatkozó indítványa is szóba került. A közgyűlés elfogadta az indítványt. Az elhangzott érveket és megjegyzéseket leirtam és szintén Lakatos Károly igazgató címére adtam fel; ő a küldemény átvételét már február 6-án nyugtázta.

Ez a tényállás!

A pozsonyiak tehát indítványukkal el nem késtek.

Hogy a komáromi kollégák beküldött javaslatunkat csak az értekezleten ismerhették meg, az nem a mi hibánk.

Óvatosan kopogtattunk mindenhol.

Épsteni akarunk, egyéb ambíciónk nincsen és minden munkás hajlamot szeretettel üdvözlünk.

Kowarik Mihály

a Pozsonyi-Tanítóegylet elnöke.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az Általános Magyar Tanítói Egyesület

f. évi április 5-án tartott előértekezleté az alapszabály-tervezeten a következő módosításokat eszközölte:

A 2. és 3. §. közé egy újabb § közbeiktatása vált szükségessé az idevonatkozó újabb rendelet értelmében, mely a tárgyalás nyelvét jelöli meg.

Eszerint 3. §. Az egyesület tárgyalási nyelve magyar.

Ezen §. közbeszúrása miatt a §-ok száma eggyel eltolódik. Az előértekezleten tárgyalt módosításokat az új §. számok alapján közöljük.

Az 5. §. d) pontjából „a tanügyi lap szerkesztője” kihagyandó, mert az a félreértés származhatik belőle, mintha a megyei egyesületeknek is volna tanügyi lapjuk s így szerkesztőjük is.

A 6. §. a) pontja úgy módosul: „A Szlovenszkon működő összes magyar tanerőknek egy egyesületbe való tömörítése, hogy az összes magyar iskolák tanerőiben az egymásra utaltság érzése tudatossá váljék.”

c) A magyar kultúra megtartása, vallás-erkölcsi alapon való tovább fejlesztése és tagjai paedagógiai műveltségének emelése.

Céljai megvalósítására:

a) a gyűléseken felolvasásokat, szabad előadásokat tart paedagógiai és egyéb kulturális kérdésekről.

b) könyvtárt rendez be paedagógiai és egyéb tudományos és szépirodalmi könyvekből.

c) tanügyi lapot indít s. b.

8. §. a) pontját azzal kell megtoldani, hogy a tiszteletbeli, alapító és pártoló tagok is jelen lehetnek az egyesületi gyűléseken, amennyiben az alakuló közgyűlés ilyen tagok felvételét kívánatosnak tartja.

b) azzal egészítendő ki, hogy a tagsági és előfizetési díj negyedévenként is fizelhető.

10. §. a) pontjából az ellenőr kimaradt.

c) 2 alelnök helyett 3 alelnök kívánatos, hogy mind a

iskolai faj képviselve legyen az elnökségben, továbbá a szerkesztőség 1 felelős és 3 szerkesztőből álljon.

11. §. b) „Az elnökök“ helyett az alelnökök.

c) „szakiskolai osztályok“ helyett szakosztályok.

e) A központi egyesület pénztárosának tennivalóit azzal kell kiegészíteni, hogy az ellenőr közreműködésével a tanügyi lap kiadásával járó munkát is végzi s az előfizetőkről is nyilvántartást vezet.

13. §. (harmadik bekezdés) „a nagygyűlése pedig augusztus hónap elején van körvonalazva“, — helyett „augusztus elején kell megtartani.“ „Szabad javaslat“ helyett a szokásos „indítvány“ szó használandó. Az elnöknek jogában áll a szónoktól a szó megvonni „viszaesés esetén“ helyett „háromszori figyelmeztetés után.“

A 14. §. (második bekezdésében) „Az egyesület lapot ad ki, amelyben a tanítóságot érdeklő kormányrendeleteknek állandó rovatot nyit,“ — itt többek felszólalása után az a vélemény alakult ki, hogy a tanügyi lap hivatalos jellegének hiánya miatt, a lap rendelkezésére bocsájtandó rendeletek nem lehetnek kötelező erejűek, azon az alapon, hogy a tanügyi lapban közzétettek, hanem az egyesületnek lesz majd igen fontos feladata, hogy egy hivatalos magyar nyelvű tanügyi rendeleti közlönyt kérjen a közoktatásügyi kormánytól.

A 15. §. tárgyalásánál Jezo M. tanfelügyelő, a Z. U. S. titkára és kiküldötte indítványához, hogy a szlovák és magyar egyesületek már megyei szerveik úján is keressenek és tartanak fenn kapcsolatot, az előértekezlet hozzájárult.

Mindenesetre a módozatok megállapítása az alakuló közgyűlés feladata.

16. §. első bekezdéséből, „a felosztást kimondó gyűlés határozata értelmében,“ mint fölöslegest ki kell hagyni.

* * *

Az értekezlet által megbízott előkészítő-bizottság a maga részéről a helyzetnek minden oldalról való mérlegelése után még a következő módosításokat ajánlja:

„Az egyesület tagjai“ című §. módosítását olyképen javasolja, hogy a fentidézett §-nak csak az a) pontja maradjon meg, vagyis az egyesületnek csak a magyar iskolákban hivataloszerűen tanítással foglalkozó egyének lehessenek tagjai, mint *rendes tagok*.

Ezen módosítás előterjesztésénél az előkészítő-bizottságot az a szempont vezette, hogy az egyesület maradjon meg tisztán szakegyesületnek.

Az előkészítő bizottság hiányosnak találta az alapszabálytervezetnek még a módosított szövegét is, amennyiben a tisztikar megválasztásának technikai módozataira nézve nem ad pontos utasítást.

Erre nézve javasoljuk egy új §. megfelelő helyre törtéendő beiktatását, mely így hangzanék:

„A közgyűlés tisztikarát a megjelentekből kiküldött jelölő-bizottság jelölése alapján választja.

A jelölő-bizottságban minden megyei szervezet és minden szakosztály (kisdudóvó, polgári iskola, középiskola) két-két taggal vesz részt. Az így megalakult jelölő-bizottság az elnöki állásra négyes (4) jelölést terjeszt a közgyűlés elé, amely titkos szavazással és abszolút többséggel választja meg az elnököt. Ha az első szavazás nem hozná meg az alapszabályszerű abszolút többséget, akkor a két legtöbb szavazatot nyert jelölt között új szavazás rendelendő el. A másik 3 jelölt eo ipso az egyesület alelnöke lesz.

A többi-tisztségek betöltése a jelölő-bizottság kettős jelölése alapján a közgyűlés titkos szavazása és abszolút többségének elnye ésével történik.

Ezek volnának az előkészítő-bizottság által javasolt módosítások.

* * *

Ezekon kívül az előkészítő-bizottság figyelembe véve azt, — hogy az egyesület teljes mértékben való kiépítése még nem történt meg, de nem is történhetett meg az idő rövidsége miatt és így a tisztségek betöltésére vonatkozóan egységes hangulat nem alakulhat ki — azt javasolja, hogy eltekintve az alapszabálytervezet rendelkezéseitől, a most megválasztandó központi tisztikar megválasztása *ez alkalommal csak legy évre szóljon*.

A következő évi közgyűlés feladata lesz majd az alapszabályszerű három éves időtartamra a tisztikart megválasztani.

Amidőn a kartársak szives figyelmét fentl. javaslatainkra elhi vjuk, kérjük, hogy tegyék azokat megfontolás tárgyává.

Az előkészítő-bizottság.

Gömöriek szervezkedése.

Hogy szervezkedési mozgalmunk menyire időszerű s mily lelkes visszhangra talált a legtávolábbi tanügyi körökben is, annak ékes bizonyosságát szolgáltaja Schmögner János rosznyói kartársunk lelkes hangú felhívása.

Derék munkatársunk szövegét alább már csak azon célból is leközzöljük teljes terjedelmében, hogy ezzel példát szolgáltatassunk mindazon megyék tanerőinek, melyekben a megyei szervek még nem alakultak meg.

A „Szlovenszkói“ Általános Magyar Tanítóegyesület alapszabályainak letárgyalása céljából f. évi április hó 30-án délelőtt 10 órától Tornaúján, a ref. elemi népiskolában tartandó gyűlésére tisztelettel meghívom.

Tárgy: 1. Megnyitó, korelnök választás.

2. Beszámoló az április 3-án tartott komárnói előértekezletről.

3. A „Gömörmezei Ált. Magyar Tanítóegyesület“ (körök, szakosztályok) megalakításának kimondása.

4. A Szlovenszkói Ált. Magy. Tanítóegyesülethez való csatlakozás kimondása.

5. A Szlovenszkói Ált. Magy. Tanítóegyesület alapszabálytervezetének tárgyalása.

6. A Gömörmezei Ált. Magy. Tanítóegyesület vezetésének megválasztása, az alapszabály jóváhagyásának esete.

7. A komárnói alakuló gyűlésen való képviselő.

8. Indítványok.

Mihez tartás vegett megjegyzem, hogy a) jelzett egyesület tagjai nem kötelesek más egyesület tagjai lenni.

b) A „Magyar Tanító“ c. lapot a tagsági díj lefizetése ellenében mindenki ingyen kapja.

c) Miután elsőrendű érdek, hogy az egyesületi életben a magyar tanügyi kar is kivegye a maga részét, a tárgy fontosságánál fogva az összes magyar tanintézeteknél működő kartársaimat felkérem, hogy a gyűlésen okvetlenül megjelenjenek. Amennyiben pedig elfogadható ok miatt egyik-másik meg nem jelenhetnék, kérem, hogy a tárgyhoz való észrevételét legkésőbb a hó 28-ig velem közölje, a költségekhez való hozzájárulás címén pedig, amennyiben legalább 20 koronát eddig be nem küldött volna, címemre jelzett összeget okvetlenül küldje be s ne várja, hogy akik az ösztönösáért önzetlenül fáradoznak, saját zsebükből még százakat áldozni kénytelenek legyenek.

d) Külön előadó nem lévén, a Magyar Tanító első számában közölt alapszabálytervezet tanulmányozására mindenkit felkérek. -

e) Fél tíz óraker — a vezetőség jelölése ügyében — a ref. iskolában rövid előértekezlet lesz. (Ajánlom, hogy körzeteiket ne alakítsunk, hanem kizárólag megyei egyesület alakuljon meg, esetleges szakosztályokkal.)

f) Meghívói minden magyarnyelvű intézetéhez küldtem; ha nem kapott, mellőzésnek ne tekintse.

A reményben, hogy az ügy fontosságától áthatva, Torriján mindannyian találkozunk, maradok

Roznava — Rozsnyón, 1921. április 16 án

Kartársi üdvözzettel

a komárnói előértekezlet megbízásából:

Schmögner János
igazgató tanító.

Örömteljes tünetek. Közeledik alakuló közgyűlésünk napja. Látszólag semmi változás, de a tanítói szívek itt is, ott is megmozdulnak s várják a nagy napot. Schmögner János Rozsnyaváról küldött lelkes szavakat, hogy lapunkban elhelyezve mindenfelé eljussanak, ahol e vidéken magyar tanítók vannak. Majd a barsi református egyházmegye Léván tartott közgyűléséből kifolyólag intéz hozzánk buzdító, komoly sorokat ekképen:

Jegyzőkönyvi kivonat. A Barsi Református Egyházmegyei Tanítóegyesület 1921 április 13 án Léván tartott közgyűlése alkalmával örömmel üdvözli a Szlovenszkói Általános Magyar Tanító Egyesület nagyérdemű vezetőségét, Isten áldását kérve működésére. Biztosítja az egyesületet szolidaritásáról, hogy vállalva dolgozhassanak a magyar kultúráért és a kultura munkásaiért. Km. f. A kivonat hitelesül Alsószece, 1921. április 22. Székely Béla, alelnök, Rácz Lajos egy. f. jegyző.

Hasonlóképpen a nagykaposi (Ung m.) járás tanítósa is, kikhez a zempléni tanítók csatlakoztak, megalkotta már a M. T. E. ungi körzetét Nagykapos székhellyel és csatlakozásra, vagy külön körzet alakítására hívta fel a Kaposhoz közel fekvő zempléni községek tanítósaikat is, kimondván határozatilag: „Mi mindenkor és mindenben támogatói leszünk az egyesületnek.”

Örömteljes tünetek ezek s önkénytelenül ajkunkra tódnak a szavak: „Lesz, óh, lesz gyümölcs a fán.”

Fizetésügyünk.

Az Országos Tanítói Egyesület Elnökségétől. C. 246/1921.

A „Národné Noviny“ 1921. IV. 24-i számából fordította: Gasparik Ignác.

A szlovenszkói tanítók figyelmébe!

Örömmel jelentem, hogy a nem állami tanítók szükségsegélyének kieszközlése is sikerült. A szükségsegély 1920 november 1-től — egyelőre 1921 június 30-áig — a nem állami tanítók részére is engedélyeztetett. Ezzel a nem állami tanítók jövedelme az állami tanítókéval teljesen azonos, úgy, mintha csak állami iskolánál működnének. Azon tanítóknak, akiknek illetményei már megrevidejítettek, az illetékes adóhivatal egyszerre a következő illetményeket fizeti ki: a) 1920 szeptember 1-től havi gyorssegélyt, b) 1920 november 1-től havi szükségsegélyt, c) 1921 január 1-től rendkívüli drágasági segélyt. Több járásban a tanítók ezen illetményeket már fel is vették. A fizetések revíziója már a legelőrehaladottabb folyamatban van. Az ehhez beosztott munkaerők napról napra jobban és jobban dolgoznak. A kifizetések ismételt sürgetésekor folyó évi április 19-én és 20-án a legilletékesebb helyeken a következő felvilágosítást kaptam: Mindazon tanítók fizetésének revízióját, akiknek okmányai rendben és fellejesszive vannak, az illetékes szakosztály f. é. május 15-éig befejezi; azok pedig, akik okmányukat a tanfelügyelőségénél későn avagy egyáltalában nem nyújtották be (mert ilyen is sok van), a késedelemnek ők maguk az okozói. A revíziós szakosztály az elvégzett munkát naponként átteszi a számfeljtőséghez, ahol — mint Bambas számfeljtőségi főnök úr garantálja — június hó 15-éig az összes tételt elintézik. Magától értetődik, hogy az időközben érkező utalványok számfeljtése azonnal megtörténik. Akikre legutoljára kerül a sor, azoknak bizony kellemetlen lesz a várakozás; ezek addig, abban a reményben, hogy az összeget utólag egyszerre úgyis megkapják, működési helyükön segítsenek magukon.

Tudván azt, hogy különösen azok, akiknek sem fizetékességű, sem rendkívüli drágasági segélyük kiutalva nincs, tovább pénz nélkül nem élhetnek, arról gondoskodtam, hogy az ilyen tanítók a revízió keresztlviteléig előlegben részesüljenek. A kormánytanácsos jelenlétében az összes ügyosztályvezetők tanácskozásán az határozatotott el, hogy a revízió befejezéséig az ilyen tanítók, illetve tanítónők legrövidebb időn belül havi 600 K vagy ennél nagyobb, a családtagok számához arányított előleget kapnak.

Azon kérdésemre, mi van a nem állami tanítók törvényes és végleges fizetésrendezésével, a következő felvilágosítást kaptam. A törvényjavaslatot május hó végéig a Školsky Referátának a prágai miniszteriumhoz az országház elé való előterjesztés céljából fel kell terjesztenie. A Školsky Referát elővigyázatból, hogy július 1-én zökkenés ne álljon be a fizetések folyósításában, már most kérte a miniszterium meghatalmazását, hogy azon esetre, ha a végleges fizetésrendezés 1920 június hó végéig előre nem látható okok miatt nem volna törvényesíthető, a nem állami tanítók államsegélyét a törvényesítésig továbbra is számfejtse és kifizethesse.

Valamennyi nyugdíjas tanító névjegyzékét a Školsky Referát a vezérpénzügyigazgatóság segítségével az adóhivataloktól már bekérte és mihelyt ezen névjegyzékek a Referátához beérkeznek, a nyugalmazott tanítók végleges fizetésrendezési előlege is számfejtés alá kerül, még pedig tanítóknak 1000 K, özvegyeknek 700 K és minden árva után 140 K.

A nem állami tanítók illetményei tehát immár biztosítva vannak és számfejtetnek is már olyan gyors tempóban, ahogyan csak lehet. Rövid időn belül mindenki hozzájut illetményeihez, addig türelemmel kell várni.

Ajánlom, hogy mindenki a saját érdekében győződjék meg arról, vajon az áll. tanfelügyelőség az okmányait a Školsky Referátához felterjesztette-e és amennyiben valakinek okmányai eddig nincsenek beterjesztve, eziránt azonnal intézkedjék.

Tévesen számfejtett utalványozást az illetékes tanfelügyelőség útján kell reklamálni. — Kérem, hogy ezeket egyik kartárs a másikkal közölje, mert a tájékozatlanság sokakat elkedvellett.

Žilina, 1921 ápr. 22.

Anton Hancko

a Zna. elnöke

*

A szerkesztő megjegyzése: E teljes tájékoztatást nyújtó és megnyugtató levél tartalmát több helybeli kartársnak azzal közöltem, hogy nem szeretem a tanítók anyagi ügyeit a napilapokban közölni, hanem a Magyar Tanítóban szívesen szóra leközlöm. És mégis „A Hírek” 94. számában „Tanítók öröme” cím alatt rövid kivonatban megjelent, de másnap ugyanazon lap 95. számában egy „fiatal” daru a „Tanítók bánatá”-ról ír oly szemtelen és imperitívus hangon, hogy csodálkoznom kell. A Hírek t. szerkesztőjén, hogy annak leközlését engedte, amikor e modortalan levél őt is sérti. A levél különben csunya szavakkal támadja úgy a tanfelügyelőséget, mint a Školsky Referátot és az Orsz. Tanítói Egyesület elnökségét, de különösen államunk ellen rossz hangulatot kelő tendencia, mert

tudva hazudik a *fiatal daru*, aki a nyár folyamán 20.000 K-át, most április folyamán 12.000 K-át vett fel csak rendkívüli drágasági segély címen az államtól, a május havi 2600 K állami segélye már szintén itt van az adóhivatalban és május 1-én felveszi, néhány nap múlva ki lesz utalva a szóban forgó szükség gyorssegélye 1920 nov. 1-ől visszamenőleg, 5—4000 K. Azért hangsúlyozom néhány nap múlva, mert a *fiatal daru* ezen szóban forgó szükség gyorssegély kiutalását a jövő században reméli, holott már egyes kartársaké már is ki van utalva. — Nevezett *fiatal daru* által kiutalt fizetéskiegészítő állami segélyt és háborús-segélyt zavartalanul élvezi.

Azokat az előfizetőket, kiknek első negyedévi előfizetésük lejárt és még meg nem újították, kérjük, hogy az előfizetési díjakat beküldeni szíveskedjenek, nehogy a lap rendes szétküldése akadályozva legyen. Tisztelettel a kiadóhivatal.

HIVATALOS RÉSZ.

Školsky Referat v Bratislave.

Tárgy: szünnapok a zsidó iskolákban és zsidó tanulók részére. Bratislava, 1921 április 20-án.
21334/I.—1921. sz.

Valamennyi Szlovenszkói Tanfelügyelőnek.

A szlovenszkói orth. hitközséggel egyetértve az 1921. évben a zsidó iskoláknál — a hivatalos május 1-je és október 28-án kívül — a következő napokon szünetel a tanítás:

április hó 23., 24., 29. és 30-án,
június hó 12. és 15-én,
október hó 3., 4. és 12-én,
továbbá október hó 17., 18., 24. és 25-én.

Erről értesítse az összes iskolákat, melyekre jelen rendelet vonatkozik, ugyszintén azon iskolákat is, ahol zsidó válású tanulók vannak.

Az iskolaügyek kormányreferense helyett:
Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: tanfolyam a szlovenszkói gazd. népiskolai tanítók számára. Bratislava, 1921 ápr. 1-én.
15183/III. 1921. sz.

Valamennyi Szlovenszkói Tanfelügyelőnek,
elemi és polgári iskolai igazgatónak.

A földmivesügyi miniszterium a szlovenszkói gazd. népiskolai tanítók részére tanfolyamot rendez, még pedig

a kosicei áll. gazdasági középiskolánál,
az Oravsko Podzámkói áll. földmivesiskolánál és
a Rimavska-Sobotai áll. földmivesiskolánál.

A tanítás nyelve: csehszlovák. A tanfolyam tart 1921. évi június 1-étől július 31-ig.

A tanfolyamot az iskola- és nemzeti művelődésügyi miniszterium 1920. évi február hó 20-án kelt rendeletével engedélyezte. A kosicei és oravsko podzámkói tanfolyamra 25, a rimavska-sobotai tanfolyamra 20 elemi vagy polgári iskolai

tanítót vesznek fel, de első sorban olyanokat, akiknek működési helyén már van, vagy a legközelebbi időben gazdasági népiskola szervezve lesz.

Azok, akik a tanfolyamra felvétetnek, az intézet köztartásában ékeznak s ott ingyen elszállásoltatnak. Utiköltség megtérítés címén mindenki kap 200 K-át.

A felvett résztvevők kötelezik magukat az előadások és gazdasági gyakorlatok pontos látogatására; alávetik magukat a tanfolyam végén megtartandó vizsgálatnak, még pedig: alkotmánytan-, növénytermelés- és állattenyésztésből, továbbá nemzetgazdaságtanból. Ezen tantárgyak a tanfolyamon elő lesznek adva.

Ezenkívül kötelezik magukat, hogy működési helyükön mielőbb gazdasági népiskolát szervezzenek.

Ezen sikeres vizsgálat feljogosít a gazdasági népiskolákban való tanításra.

A felvételre vonatkozó kérvények a prahai földművelésügyi miniszterhez címezve hivatalos uton, az illetékes tanfelügyelőséghez 1921. évi április hó 28-ig nyújtandók be. A kérvényhez az oklevelet és az utolsó kinevezési okiratot (nem államiaknál a működési bizonyítványt) kell mellékelni. Megkivánom a tanfelügyelőktől, hogy a tanfolyamon való részvételre csak szolgálati idejükben s korukban még elő nem haladtakat s első sorban olyanokat ajánljanak, kiknek működési helyén már van vagy a legközelebbi időben gazdasági népiskola szervezve lesz.

A tanfelügyelőséghez beérkezett kérvények 1921. évi április hó 30-ig a prahai földművelésügyi miniszteriumhoz felterjesztendők. Ezen felterjesztéshez egy áttekintő táblázat mellékelendő, mely tartalmazza a folyamodó vezeték- és keresztnévét, születési idejét, tanítói működése idejét, jelenlegi szolgálati minőségét, működésének helyét az utolsó posta megjelölésével.

Ugyanezen táblázatba bevezetendő az egyes folyamodók képesítése, továbbá van-e működési helyükön gazd. népiskola avagy mikor lesz ilyen szervezve.

A fenntelt határidők betartását megkövetelem.

Az iskolaügyek kormányreferense helyett:
Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tanulók anyakönyvi lapjai. Bratislava, 1921. évi március
hó 31-én. 14.550|—1921. sz.

Valamennyi szlovenszkói Tanfelügyelőnek.

Valamennyi nemzetiség tanköteles gyermekeinek pontos nyilvántartása céljából felszólítottam az összes állami és nem állami (felekezeti, községi, kincstári stb.) elemi és polgári iskolai igazgatót, hogy az 1921|22. tanévben a beiratásnál minden tanulóról anyakönyvi lapot nyisson. Ezen anyakönyvi lap az iskolánál marad, minden évben ki lesz egészítve, úgy, hogy ha a gyermek a törvény által meghatározott időben az iskolát elhagyja, az iskolának tiszta képe legyen, hogy az illető mennyire tett eleget iskolai kötelezettségének.

Ha a gyermek más községbe költözködik, akkor az iskola igazgatósága az anyakönyvi lapot elküldi annak az iskolai igazgatóságnak, ahol tanulmányait folytatja.

Anyakönyvi lapokat az állami nyomda (Štátné nakladatel'stvo) v Bratislave adott ki, mégpedig a szlovák nemzetiségű gyermekek számára 1. sl. szám s a magyar nemzetiségű gyermekek számára 83. sl. m. szám alatt.

Az iskolaiügyek kormányreferense helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: szederfák ápolása. Bratislava, 1921. április hó 8-án.
17488|—1921. sz.

Valamennyi Szlovenszkói Tanfelügyelőnek.

A földművelésügyi miniszterium a közönség, valamint a tanulóifjuság szempontjából az iskolai igazgatóktól s az egész tanfőlétségtől megkívánja, hogy amennyiben szederfák rendelkezésére állnak, hogy azokat a szlovenszkói selyemhernyótenyésztés érdekében ápolják. Az előadásokhoz szükséges segédesszközöket, valamint röprátokat szívesen küld a kirendeltség.

Az előrehaladott időre való tekintettel, mindazok, akik selyemhernyó tenyésztéssel foglalkozni óhajtanak s petékre igényt tartanak, ebbeli kérésükkel forduljanak egyenesen a földművelésügyi miniszterium kirendeltségének selyemhernyótenyésztési osztályához (Expositura ministerstva zemedelstva, oddelenie pre hadbavnictvo) v Bratislave Dunajska-ulica 4.; leg-

később 1921. évi április hó 15. ig. Termelt gubók a legnagyobb árban lesznek beváltva.

Erről értesitse az elemi és polgári iskolák valamennyi tanfőll.

Az iskolai ügyek kormányreferense helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislava.

Iskolai nyomtatványok használata.

Bratislava, 1921. II. 18.
6409/1 — 1921. sz.

Valamennyi Tanfelügyelőnek.

Néhány esetből meg lett állapítva, hogy az iskolák magánvállalatok által kiadott és nem engedélyezett nyomtatványokat használnak.

Figyelmeztetem a tanfelügyelőket az 1919. szept. 2-án kelt 6831. sz. rendeletre, mely szerint az iskolában csak a „Štátne nakladatelstvo“-ban v Bratislave (állami nyomda) megjelent nyomtatványokat szabad használni. Figyelmeztetjük egyúttal arra is, hogy a tanulók osztályozása évenként négyszer történik, mely osztályozásról az eddigi értesítő-könyvecskék helyett iskolai értesítők adatként ki.

A tanfelügyelő urak felelősek ezen rendelet szigorú végrehajtásáért. Meghagyom, hogy a tiltott nyomtatványok (osztálykönyvek, kimutatók, előmeneteli naplók stb.) amennyire lehetséges, az összes iskolákból el legyenek távolítva és az állami nyomda raktárán lévő nyomtatványokkal pótolva.

Erről 1921. évi március 31-ig tegyen nekem jelentést. Tekintettel arra, hogy az iskolai év június 30-án lesz csak befejezhető, megváltoztatom az iskolai értesítők kiadásának idejét. Elemi iskoláknál november 15-én, január 31-én és április 15-én; ha ezen napok szombatra esnek, különben az értesítők szombat előtti napon adatként ki. Az utolsó értesítő az az iskolai év végén, június hó 30-án lesz kiadva.

Az iskolai értesítőket az összes iskoláknak feltétlenül be kell szerezniük.

A tanügyi kormánytanácsos helyett:

Folprecht s. k.

Školsky Inspektorát v Komárne.

Tárgy: A helyettes tanítók
fizetésrendezése.

Č. 1011/921.
v Komárne, 28.—IV. 1921.

Tankerületem valamennyi helyettes tanítójának.

A helyettes tanítók fizetése a közoktatásügyi miniszterium 3441. pres. 1921. számú rendeletével rendezve van, miért is felkérem tankerületem összes helyettes tanítóit, hogy azok legközelebbi csütörtöki napon összes okmányaikkal és a legutolsó fizetést kiutaló rendelettel hivatalomban a saját érdekében is mielőbb megjelenjenek.

Jezo Márton, s. k.
áll. tanfelügyelő.

Školsky Inspektorát v Komárne.

Tárgy: Nem állami tanítók 1893.
okt. 1. előtti működéssel.

Č. 969/921.
Komárno, 28—IV. 1921.

Tankerületem valamennyi tanítójának.

Felhivom, hogy az összes tanítók, akik 1893. okt. 1-je előtt is működtek, legközelebbi csütörtöki napon hivatalomban összes okmányaikkal felszerelve a saját érdekében jelennek meg.

Jezo Márton, s. k.
áll. tanfelügyelő.

Školsky Inspektorát v Komárne.

Tárgy: Tanítók, akiknek eddig
fizetésük kiutalva nincsen.

Č. 1043/921.
Komárno, 1921. IV. 28-án.

Tankerületem valamennyi tanítójának.

Felhivom tankerületem valamennyi tanítóját, hogy amennyiben május 15-éig fizetésük nem lesz kiutalva, hogy kiutalás előtt hivatalomban jelentkezzenek.

Jezo Márton, s. k.
áll. tanfelügyelő.

Szerkesztői üzenetek.

R. K. Királyhalmi: ez. Ön és kartársa előfizetési díját megkaptuk. A lapot az első példánytól kezdve azonnal útnak indítottuk. Csodálkozva olvastuk sorait, hogy Önök még most sem kaptak lapot. A postán kellőbattak azok el. Ilyen eset több is fordult elő, amiről mi nem tehetünk. Sürgetésükre ma újra megküldtük a lapot az első példánytól kezdve.

S. M. úrnő: Jászó. Aggodalma alaptalan. Mi a magyar kultúra munkássát a kiadódóvótól az egyetelig tömöríteni akarjuk. Ha figyelemmel olvassa el lapunk első számát az alapszabályok 3. § ának c) pontjában megtalálja az egyesület szervei között a körépiskolát, polgári, elemi népiskolát és kiadódóvó szakosztályokat. Tehát láthatja, hogy a kiadódóvókról se meg nem feledkeztünk, sem pedig szándékosan nem hagytuk ki őket.

Sz. F. tanítónő: Zsigárd. 1. Az előfizetési díjat megtalálja a címlap belső oldalán. 2. Honismereti tantárgyakból lehet vizsgálni évenként április és október hónapban, 1923 december 31-ig.

R. B. Novy László. A kérdezőkre megtalálja a választ lapunk 5. számának. 16. oldalán lévő 9920/I. számú réndeletben, meg a 4285/I. számúnak a kiegészítése.

B. L. Udvard, F. J. Panyidarcó, M. S. Velkai. Kérdezősközdésükre érdemleges választ levélben küldtünk.

H. Zs. Nagyon sajnáljuk nb. elhatározását. Egy teljes nővalálrással ellátott cikk nem jelenti azt, hogy a szerkesztő annak tartalmával mindig egyet is ért. Az csak azt jelenti, hogy lám, ilyenek is vannak. Méltóztatásuk ellenvéleményt mondani, esetleg a cikkekre kritikai megjegyzéseit tárgyilagos formában megtenni. Mi valláserkölcsi alapon állunk s aki teljes figyelemmel kíséri lapunkat, annak ezt látnia kell. Lapunknak, elsősorban az Ön által említették a kitűzött céljai. Küldeni az Ön által kifogásolt vélemények ellen csak a meggyőző ellenvéleménnyel lehet. Lapunkban ezeknek első helyen adunk kész örömmel helyet.

Tűbbeknek. Sok levél, levelező lap és postautalvány érkezik hozzánk, melyeket elintézetlenül vagyunk kénytelenek félretenni addig, míg írójuk vagy küldőjük újból nem jelentkezik. Ez azért van, mert nagyon sok esetben olvashatatlan aláírással és cím megjelöléssel küldik a karlsruák közleményeiket és előfizetési utalványukat. Különösen fontos ez az előfizetések szempontjából, mert ilyen olvashatatlan címre és névre a lapot nem küldhetjük. Saját érdekeik szempontjából kérjük a karlsruákat a jövőben olvashatóbb cím- és névirásra.

Tudomásul. 1. Sok olyan kartárs kéri tőlünk a lapot, kiknek előfizetése hozzánk nem érkezett meg. Legközelebbi számunkban felsoroljuk azokat a kartársakat, kiknek előfizetése nem jött meg, hogy illetékes postahivatalaiknál a feladott előfizetési díjat megreklamálhassák. 2. Kérjük azokat a kartársakat, kik tévedésből lapunk valamelyik számából több példányt kaptak, sziveskedjenek a felesleges példányokat kiadóhivatalunk címére visszaküldeni, mivel új előfizetőink a lapot az első számtól rendelik, nálunk pedig egyes régebbi számok már kifogytak.

A szerkesztésért felelős: JEŽO MÁRTON, fentellügyelő.

Nyomatón „A Hírek” Lapkiadó R.-T. Jókai-könyvnyomdájában, Komárno.

Ne engedje! magát a hangzatos reklá-
maktól megteveszteni és **Butorszükségletét**
csakis a szoliditásától és megbízhatóságától elismert

Spitzer Adolf
és Tsa. Utódai **Fleischmann és Stern** cégnél

Komárom, Jókai-utca 22. sz. ☐☐ Telefon 154. sz.

szerezze be, amely raktáron tart és készít a legegyszerűbb kivételű butoroktól kezdve a legkényesebb igényű lakberendezésig saját tervező iroda —, mindent, ami egy kényelmes lakás'hoz tartozik. — A cég specialitása saját készítményű tömörfa-butor és irodaberendezés. — Megbízható jó hálózások már 6000 K-ért.
Videkén szakszerű csomagolás.

A „Magyar Tanító“

elfogad hirdetéseket a következő árszabás mellett:

Egész oldal	240 K
Fél oldal	120 K
Negyed oldal	64 K
Nyolcad oldal	36 K
Tizenhatod oldal	20 K
Pályázati hirdetmények szá- vanként 40 fillér, vastagon szedett szó 60 fillér. Több- szöri hirdetésnél engedmény	

A hirdetések szövege, a pályázati hirdetmények
stb. a kiadóhivatal címére: Komárom, Jókai Mór-
utca 16. szám küldendők.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkeszté és kiadja:
Az Ideglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

A magyar tanerők figyel-
mébe!

Szünidei tanfolyam a szlo-
vák nyelvből és a hon-
ismereti tárgyakból.

Vallásoktatás.

Feladataink.

A vallás és a népiskola.

A tanítóképzés.

Hivatalos rendeletek

Szerkesztői üzenetek.

A
MAGYAR TANITÓ

előfizetési ára egész évre 40 kor.,
félévre 20 kor., negyedévre 10 kor.

Számonként 2 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Komárno, Jókai-u. 16.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az Ideglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

A magyar tanerők figyelmébe!

A magyar tanárság és tanítószág nagyarányu és nagyfontosságú mozgalma, hogy az összes magyar tanerőket a „Szlovenszkói és Ruszinszkói Általános Magyar Tanítóegyesület“-be tömörítse, már is jelentékeny eredményt ért el. A május 12-én tartott alakuló közgyűlés, melyen Pozsony-, Komárom-, Nyitra-, Gömör-, Bars-, Hont- és Nógrádmegyék magyar tanárságának és tanítószágának képviselőitében mintegy 600—700-an vettek részt, az egyesülés történelmi fontosságához méltó nyomatékkal dokumentálta az elhangzott felszólalásokban, hogy a magyar tanárságnak és tanítószágnak, mint ugyanazon magyar kultúra hivatásos munkásainak úgy anyagi, mint kulturális szempontból való egyesülése igenis szükséges. — a gyűlés méltóságteljes lefolyásával pedig azt, hogy a magyar tanárság és tanítószág magas képzettségű s oly komoly testület, melynek országos kultúrkérdésekben is igen számottevő súlya lehet. Az alakuló közgyűlés méltó a történelem lapjaira s emléke lelkünkben örökre élni fog. Láttuk, hogy a szőke Dunától kiindult lelkes felhívás a magyar tanárság és tanítószág lelkében ezerszeres visszhangra talált s így bizva bizhatunk, hogy jövő munkánk megtermi továbbra is azokat a gyümölcsöket, melyet a magyar

kultúra ezeréves fáján, a magyar tanárság és tanító-ság annyi gonddal és önfeláldozással ápolgatott. Leendő egyesületünk tagjainak száma körülbelül ezerre tehető. Ez a szám azonban még nem elegendő, mert igen jól tudjuk, hogy még sokan hiányoznak sorainkból. Sokan vannak, akiknek lelkében ott ül az a sajtóságos skepszis, mely bizalmatlanságot okoz. Ezeknek szeretettel odanyújtjuk jobbunkat, hogy kézen fogva magunkkal vigyük a magyar kultúra és hivatásos munkásainak együttes, nemes célja felé. Sokan vannak olyanok, akik talán nem látják, kellő tájékozottság híján, külön való egyesülésünk célját és szükségességét. Ezeknek bizalmuk reményében küldjük felvilágosításunkat, hogy az „Országos Tanító Egyesület” (Z. U. S.) vezetősége önálló egyesületünket rokonszenves figyelemmel kísérte s azon kölcsönös megállapodás után, hogy a két egyesület a közös ügyeket tárgyaló gyűléseken 4 delegálttal kölcsönösen és egyenlő jogkörrel képviselteti magát, egyesületünk megalakításában is számottevő része volt. Hogy a magyar kultúra hivatásos munkásainak egyesülése mindnyájunkra, egyenkint és összeesen, valamint a magyar kulturára nézve is mily nagy fontosságu, azt hangsúlyozni fölösleges. Senkinek se lehet tehát oka tovább arra, hogy bármely oknál fogva félreálljon leendő egyesületünkötől s a reá váró sokoldalu alkotó munkától. „Ha minden porszemet összegyűjtünk, — halom lesz belőle. Ha minden fűszálat összegyűjtünk, — pázsit lesz belőle”, — mondja Éötvös K. Ha minden magyar tanerő lelkiismerete szava szerint zászlónk-alatt tömörül, akkor egyesületünk olyan lesz, mint a porszemből összegyűjtött halom, melyet a magyar kultúra termékeny pázsitja von be viruló virágaival. Azokat a kartársakat pedig, akiket meleg kézzorítással már sorainkban üdvözöl-

hetünk, kérjük, hogy egyesületünk iránti lelkesedésüket és erélyüket megtartva tovább buzdítsanak, használják fel az agitáció minden eszközét, kopogtassanak be minden magyar tanítótársunk ajtaján, állítsunk meg útajában minden magyar tanítótestvérünket, apelláljunk a magyar tanítónőkre, kiknek ajkán oly zengzetesen hangzik a magyar szó. Semmisem születik önmagától, mindenért dolgozni, fáradni kell. Ha fáradtságot továbbra sem kimélve, folytatjuk megkezdett munkánkat, egyesületünkhöz fűzött reményeink meg fognak valósulni. „A Duna is kis forrásból jó s végre hajókat emel“, — mondja a költő. Céltudatos, kitartó munkával mi is hatalmas folyammá fejleszthetjük ki már is jelentékeny mozgalmunkat, melyen a magyar kultúra ezeréves hajóját bevezethetjük abba a kikötőbe, melyet számára a „Magyarok Istene“ kijelölt.

*

A szerkesztőség fentiekhez még azt fűzi hozzá, hogy a magyar tanítóság ne alakítson külön egyesületeket külön alapszabályokkal, mert csakis egy olyan magyar tanítóegyesület fog a kormány engedélyezni, amely az összes magyar tanerőket egy táborba foglalja.

Általános egyesületünk alapszabályai máris fel vannak terjesztve és minden remény megvan arra, hogy azokat rövidesen jóvá hagyják s az egyesület működését megkezdheti.

A magyar tanerőknek jelenleg csak az a feladata, hogy járasonként, megyéenként és szakosztályonként tömörüljön, vegye számba tagjait, alakítsa meg a megyei egyesületeket, válasszák meg a vezetőséget, jelöljék ki a központi választmányba kiküldendő tagokat és minderről értesítsék a központi elnökséget vagy titkárságot.

A megalakulás módozatait lapunk eddigi számaiból, különösen az alapszabálytervezetből mindenki megtudhatja.

Ez pedig már csak azért is szükséges, mert egyesületünk csakis azokat fogja támogatni, csak azok érdekében fog munkát kifejtetni, akik az egyesületnek tényleg tagjai is.

Az általános magyar tanítói egyesület alapszabályai vonatkoznak az összes megalakuló járási, körzeti, megyei és szakosztályi egyesületekre és csakis ez a közös alapszabály-tervezet kerülhet jóváhagyás alá.

Felhívjuk tehát összes kartársainkat, hogy az elmondottakhoz saját érdekükben szorosan ragaszkodjanak.

Szünidei tanfolyam a szlovák nyelvből és a honismereti tárgyakból.

A múlt napokban hivatalos helyről tudomásunkra jutott a közoktatásügyi kormány azon elhatározása, hogy a magyar tanfőtség részére a következő nyári szünet folyamán egy, esetleg két helyen is, tanfolyamot rendez azon célból, hogy egyrészt a tanfőtséget az 1923. dec. 31-ig leteendő vizsgálatra előkészítse, másrészt pedig azért, hogy a magyar tanfőtség a szlovák nyelvből annyit sajátíthasson el, hogy már most, az 1921—22. tanévben a magyar tannyelvű iskolákban a szlovák nyelv tanítását — mely szintén elrendelheteti — megkezdhesse.

Hogy hol tartassanak ezek a tanfolyamok a Nyugat-szlovénszkon működő tanfők részére, arra nézve a tanfelügyelőségek útján megkérdezendő tanfőtség maga is befolyást gyakorol.

Három hely van tervbe véve: *Komárno*, *Modor* és *Turc. Sv. Martin* (Turócszentmárton).

A tanfolyam *Julius 1-én kezdődik; Junius 15-ig* kell a tanfőknek az illetékes tanfelügyelőnél a tanfolyamra való felvételt kérni és egyúttal megjelölni azt a helyet is, ahol óhajtlák a tanfolyam tartását.

A polgáriskolai tanárok közül a matematika—term. tud. szakosok az elemi iskolai tanfőkkel együtt vesznek részt a tanfolyamon, mert a vizsgálat anyaga rájuk nézve ugyanaz, mint az el. isk. kartársaké. A polgáriskolai nyelvészek részére a szlovák nyelvi tanfolyam szintén ugyanaz, de a földrajz, történelemből mindenesetre vagy teljesen külön tanfolyam tartandó, vagy pedig ezen tanfolyamon kívül egy másik kiegészítő tanfolyam.

Hogy a tanfolyam mennyi ideig tart és hogy a kiegészítő vizsgálat a tanfolyam végeztével ugyanott letehető-e, arra nézve még biztosat nem tudunk. De hisszük, hogy igen és teljes határozottsággal kívánjuk is, hogy a vizsgálat a tanfolyam végén letehető legyen.

Mert, hogy a tanító más, ismeretlen bizottság elé kerüljön, más helyen, esetleg csak hosszabb idő múlva vizsgálhasson, annak semmi értelme és célja nincsen.

A magyar tanítóság bizonyára érthető örömmel fogadja és kellőleg méltányolja a kormány ezen elhatározását, mellyel nagy mértékben megkönnyíti a tanítók munkáját.

Mindenki beláthatja ugyanis, hogy a kis falvakban elszigetelten élő magyar tanítónak micsoda fáradságába kerül a szlovák nyelv és történelem tanulása. S micsoda akadályokba ütközik ez különösen akkor, ha messze vidéken senki sincs, aki a tanulásban segítené, vagy úlbaigazítaná, hogy mit, mennyit és hogyan kelljen tanulnia.

De még ha ezt tudja is, nincs könyv, amiből tanuljon. Szóval, hogy a tanítók egymagukban előkészülhessenek, általában véve úgyszólván lehetetlen dolog s az a fáradság is, amelyet reá fordítanak, kellő vezetés híján jórésztben kárbevész.

A tanfolyamon a közoktatásügyi kormány által kiküldött tanárok fognak előadni. A tanfolyam maga ingyenes lesz, el látás tekintetében is állami segítséget fognak élvezni a résztvevők, amennyiben ingyen szállást és mérsékelt áron étkezést kapnak.

A tanfolyam helyére vonatkozólag igaz, hogy sok egyéni és anyagi szempont azt kívánja, hogy azon vidéken tartassék a tanfolyam, ahol a magyar tanítóság működik. Ezen szempontok szerint *Komárno* igen alkalmas volna a komárnói és komárnóvidéki tanítóknak. A kormánynak is olcsóbb volna, mert a komárnói tanítóknak, valamint a közeli falvakról bejáróknak nem kellene semmi engedmény.

Ugyanígy alkalmas volna *Modor*, leginkább a bratislavai és megyei tanítóknak. A szlovák nyelv tanulása szempontjából azonban mindenesetre előnyösebb Komárnónál, mert a várost is, vidékét is legnagyobb részben szlovák nép lakja, akik azonban bizonyos keményebb hangzású tájnyelvet használnak.

Tisztán tanulmányi szempontot véve irányadóul, vagyis azt, hogy hol lehet legtöbbet és legjobbat tanulni a szlovák nyelvből, legelőnyösebb *Turócszentmárton*. Ugyanis ezt a

várost és környékét tisztán szlovákajkú lakosság lakja, amely legfesztabban beszéli a szlovák nyelvet. A turócszentmártoni szlovák nyelv jár legközelebb a szlovák irodalmi nyelvhez, sőt ennek az alapját képezi.

E városban összpontosul a szlovák irodalom, tehát itt volna alkalma annak, aki tényleg akar, legfőbbet tanulni. Előadások után alkalom nyílik a tanultakat rögtön a gyakorlatban érvényesíteni. B.

Vallásoktatás.

(Hozzászólás.)

Az iskolák államosításával kapcsolatban követelik némelyek a hitoktatás megszüntetését. Magában véve ez az államosítástól egészen független, hisz iskolamonopolium mellett is lehet vallásoktatás. Teljesen önálló tehát az a kérdés: kívánatos-e a vallásoktatás az iskolákban? Köteteket lehetne erről írni, de az csak az alapelveknek szélszkörű bizonyítása volna; a lényeget röviden is el lehet mondani.

A kérdés tulajdonképpen ez: Milyen legyen a nevelés: valláserkölcsi, vagy csak erkölcsi — mert hisz erkölcstelen nevelést józan ember nem követel. De éppen mivel az úgynevezett „független“ erkölcsi nevelés nem képes magában véve jóra, s erényességre nevelni, követelnünk kell a valláserkölcsi nevelést. A laikus morál csődöt mond. Vallás nélkül az emberiség egésze nem tud erkölcsösen élni s ezért nem tud boldogulni. Hisz az ember legegyszerűbb erkölcsi kötelessége az Isten elismerése s tisztelete: hogy lehetne tehát az erkölcsös, aki annak első követelményét sem teljesíti. „Az első kötelesség a vallásosság; ebben van az igazi becsületességnek és erkölcsösségnek biztosítéka“, mondja Sokrates (Sokr. ad Demonicum). Az ember a becsületes és igazi élet *egy* vonásait magától is megvalósíthatja, vagy eltanulhatja, de az összes erkölcsi parancsokat tisztán természetes indokokból nem tudja megtartani. Szüksége van támaszra kétféle alakban: kinyilatkoztatásra, hogy az erkölcsi kötelességeket a maga teljességében felfelferje (ó-újszövetség), indokokra, melyek őt eme kötelességek teljesítésére segítik. Sem bölcseséggel, sem állami törvényekkel nem lehet erényeket nevelni, bűnöket Irtani. A bűnök,

gonosztettek nem egy pillanat alatt születnek: a külső bűnt megelőzi a belső, a végrehajtást a belső fondorkodás. Mennyi belső lépelődésen megy át Raskolnikow, míg végre gyilkos lesz (Dostojewskij: Bűn és bűnhődés)! Gyökerében kell elválni a bűn útját s ezt csak a vallás tudja megtenni, mely figyelmeztet, hogy Isten mindent tud, mindent lát, az erényt jutalmazza, a bűnt bünteti. A vallás mondja az embernek, hogy Isten ismeri a legtitkosabb gondolatát is, ezért is felelősségre vonja őt: csak ez a meggyőződés gátolhatja meg a belső bűnt, a külsőnek alapját. Ezt fejezik ki Voltaire szavai: „Si Dieu u existait pas il faudrait l'inventer.“ (Ha nem volna Isten, ki kellene találni.) Ezt mondja Bismark: „Wie man ohne Glauben an eine geoffenbarte Religion, an Gott, der das Gute will, an einem höheren Richter und ein zukünftiges Leben zusammen leben kann in geordneter Weise, das seine tun und jedem das seine lassen, begreife ich nicht.“ (1870. szept. 8.)

Az erkölcsös élet nem tisztán a megismerés dolga, hanem elsősorban az erkérdés. Az erőt pedig semmiféle laikus erkölcsstan nem adja, hanem csak a vallás, mely Istenből indul ki s hozzá tér vissza. „Mit sem ér, (Irja König: Rytmus, Relig., Persönlichkeiten c. művében) ha az érzéki szenvedélyek perzselő lángját hideg vízfélével oltjuk... azt a tüzet csak tűz emésztheti meg, oltathja ki. Az emberiség nagy nevelői megértették s jól tudták, hogy rideg *kell* és a pusztá okoskodás nem fékezi meg a lobogó lángot s nem fordítják át áldásos s termékenyítő munkává. Ezért új szenvedélyeket ébresztettek, hogy kiölhessék a régieket. Tüzet tűzzel, ez volt a bölcsesletük.“ (Savicki: Der Sinn des Lebens 87.) Ez a tűz, a szenvedélyeket megégető tűz csak a vallás. Ezért a független erkölcs hívei úgy járnak, mint vezérük Kant: A vallást az ajtón kidobta, az ablakon beengedi, mert nélküle nem boldogul. A legnevezetesebb bölcselők ezért követelik a vallás-erkölcsös nevelést s Paulsen a mai kor erkölcsbölcselőinek elismert tekintélye így ír: „Ha elmondhatjuk, hogy Istenbe vetett hit megfelel az emberi lélek legbensőbb és legmélyebb szükségletének és hogy az emberiség története Istenbe való hit nélkül nem gondolható el: akkor már felelünk a mi kérdésünkre is: erkölcsösség és vallás elválaszthatatlanul összetartoznak.“ (Paulsen, System der Ethik.) S mivel a vallások legfenségesebbike a kereszténység, világos, hogy a keresztény vallás az erkölcsösség legerősebb támasza.

Ezzel kapcsolatban legyen szabad néhány megjegyzést tennem Akúcsnak a M. T.-ban megjelent cikkére. Akúcs úgylátszik Rousseauval a nevelésnek csak nemleges feladatai tulajdonít: „valláserkölcös nevelés” nélkül boldogabb volna (Akúcs eszkimói s amit az ember tökéletesítéséről mond). Azt megengedem, hogy „szociálizmus, demokralizmus s más eféle kényyszerboldogító tanok nélkül” boldogabb lehetne az emberiség, de hogy vallás nélkül boldogabb volna, azt maga Rousseau is visszavonta. „Nem hiszem, írja, hogy az ember vallás nélkül erényes lehessen; magam is sokáig vallottam azt a téves nézetet, de már kiábrándultam belőle.” Élesen ki kel azok ellen, kik a vallást az erkölcsből ki akarják szakítani: „megfosztják a szenvedőket az utolsó vigasztalásuktól, a hatalmasokat, a gazdagokat pedig szenvedélyeik egyetlen zabolájától: a szív mélyéből kitépik a gonoszított furdalásait és az erénynek reményét és még dicsekednek, hogy az emberiség jötevői.” (Idézve Jehlicska: Erkölcs s vallás 31.)

A háborúkat mind, pláne az utolsót, a vallás rovására írni neveléses, hisz tikos rendezői ugyanazok voltak, mint a vallás ellenségei. A középkor háborúira ugyanazt mondhatnám, amit Rousseau Bajlenek, Hume-nek, akik a vallásháborúkat vetették szemére, hogy a vallástalanságnak sokkal nagyobb pusztításai vannak az emberi szenvedélyek szabadonbocsátása által. A háborunak legmélyebb indító okai a gazdasági érdekek. Ha az eszkimók nem viseltek háborút (nem foglalkoztam ezzel, nem tudom így van-e), ez könnyen érthető, hisz szegényes jéghezájukban kevés riválisuk támad.

A vallás nem boldogít? Hát a vallástalanság még kevésbbé mutatta meg, hogy boldogítana.

A vallás által tökéletesíteni az embert... hát amit Isten teremtett lehet az tökéletlen? A kinyilatkoztatás gyönyörűen felelne erre, de mivel Akúcs úgylátszik sem kinyilatkoztatásban sem túlvilágban nem hisz, a természetes ész világánál felelek rá. Tökéletes az, ami céljának teljesen megfelel. De minden teremtett tökéletesség véges, tehát ha véges, fejleszthető, különben végtelen tökéletesség volna, ami ellenkezik a tökéletesség fogalmával. Így az ember is. Az emberben vannak képességek, melyeket lehet jó s rossz irányban fejleszteni; ha jó irányba tereljük, az ember véges tökéletessége nagyobb lesz. Ez nem esik a Teremtő rovására, hisz azokat a képességeket, erőket is ő adta. Sőt ez a tökéletesítés dicséri az

alkotót, mert tudott oly teremtményt előállítani, amely tud tökéletesebbé lenni. Ha az ember készít repülőgépet, ez Istent dicsőíti, aki tudott olyan gépet (embert) csinálni, amely újra képes gépet készíteni, olyant, mely úgy száll a levegőbe, mint Isten más teremtménye. Ugyanaz áll az ember erkölcsi képességeinek fejlesztéséről. Nem az ember lényegét tesszük tökéletesebbé, hanem annak járulékait; az emberi természetet fejlesszük a benne szunnyadó erők s képességek kibontása által. S ez igazán nem az Isten művének lekicsinylése, hanem dicsérete.

Amit Akúcs a felekezeti iskolákban való tanításról mond, mintha ott csak hittant tanítottak volna, heti 20 órában — ez nem érdemel választ.

Eme kitérés után térjünk vissza az elejtett fonálhoz. Ha az emberiség helyes, erkölcsös nevelése csak a valláserkölcsös nevelés által érhető el, akkor az államnak ezt kell támogatnia. Ezt elvégezni nem az állam feladata, erre más szervek vannak, (Egyház) de az állam kötelessége a maga érdekében segítségnyújtani. Magában véve lehetséges volna a valláserkölcsös nevelés úgy is, hogy az iskolán kívül történne, de ez bizonyára a nevelői szellem egységének rovására történne, másrészt nehézségekbe ütköznék (nem volna hely és idő) s a hagyományt sértene, mely hagyománynak nincs rossz, hanem csak jó oldala. Az állam érdeke követeli a vallásos nevelést, mert az neveli csak igazán jó polgárokat, tehát köteles az állam ezt a nevelést azáltal támogatni, hogy ott végeztesse, ahol legkönnyebben lehetséges: az iskolában.

Az államnak nincs joga senkit vallásossá tenni, mondhatná valaki; de még kevésbé van joga vallástalanná tenni. Tekintve, hogy a nevelés elsősorban a szülők kötelessége, legfeljebb a szülők beleegyezéséről lehetne függővé tenni, vagyis facultativvá. De hangsúlyozom, a vallásoktatás elrendelése által kevésbé sérül a szülők joga, mint az eltiltás által, mert az előbbinek vannak nagy indító okai, melyek lehetővé teszik a jogcsorbítást, míg az utóbbinak semmi indoka nincs.

A valláserkölcsi nevelés eddig nálunk az iskolákban történt, az államnak semmi érdeke, vagy indoka nincs, hogy ezentúl ne úgy legyen. Az államra ez csak áldást hoz s ezáltal az állam támogatja a *szülők legszorosabb s menthetetlen kötelességét*: a gyermekek vallásos nevelését.

Öszintén írtam, abban a reményben, hogy az őszinteség megértésre talál.

Dr. Példy.

Feladataink.

Hosszú vajadás után megalakult végre a „Magyar Tanítók Egyesülete”, melynek célja lenne anyagi és erkölcsi érdekeinknek előmozdítása és istápolása.

Az a fontos, hogy akadályok ne gördüljenek az egyesület működése elé, mert cselekedni sürgősen és nagyon sokat kellene.

Egyik legégetőbb kérdés a nem-állami tanítóság anyagi és erkölcsi helyzetének rendezése.

Állandó volt panaszunk a magyar kormányzás idején is amiatt, hogy minden fizetésrendezés alkalmával különbséget tettek állami és nem állami tanító között az utóbbiak rovására. Sajnos, ezt a helytelen eljárást láttuk megnyilvánulni új helyzetünkben is mindjárt a kezdemél. Pedig, ha ezt az elbánást hibáztattuk a régi rezsim alatt, sokkal inkább kell ezt helytelenítenünk ma egy olyan államalakulat keretében, mely a demokratizmus elvein épült fel s hol állandóan a demokratizmust halljuk hangoztatni. Már pedig, hogy az állam ugyanazon munkát jobban értékeli és jobban fizeti az egyik munkásnál, mint a másiknál; ezt az eljárást demokratikusnak nevezni egyáltalán nem lehet. (Ez tévedés, egyelőre nincs különbség a javadalmazásban, legfeljebb arról lehet szó, hogy a nem államiak még nem kaptak meg tényleg mindent. *A szerk.*)

De egész fizetési rendszerünk oly hézagos és annyira áttekinthetetlen, hogy szinte egyikünk sincs tisztában vele, vajjon kit mennyi fizetés illet meg. Csaknem minden hónapban más és más összegek vannak kiutalva s nem áll módunkban utána nézni, vajjon ezek az utalványozások helyesek-e vagy sem ?!

De nem csak anyagi téren állunk ilyen bizonytalanságban; erkölcsi helyzetünk sem különb.

Mi felekezeti tanítók — szolgálati viszonyunkat illetőleg — eddig leginkább egyh. főhatóságunk felügyelete alatt állottunk s az állam csak csekély mértékben érezte velünk ellenőrzési jogát. Ma azonban az államhatalom az egyh. hatóságok mellőzésével közvetlenül intézkedik velünk s e tekintetben az állami tanítókkal teljesen egyenlő elbánásban részesít.

Semmi kifogásunk nem lenne az ellen, hogy ha az állam nagyobb mértékben járul hozzá anyagi ellátásunkhoz, ennek ellenében ellenőrzési jogát, a szellemi felügyeletet is megfelelő

arányban emelje és gyakorolja. De történnék ez úgy, mint ezelőtt: az egyh. főhatóság útján. Mert amíg érvényben hagylák a felekezeti iskolákat, amíg azok létfogósultságát elismerik; addig az egyh. főhatóságok nem mondanak le azon jogukról, hogy velünk, fel. tanítókkal, elsősorban ők rendelkezzenek. Már pedig, ha ugyanezt a jogot az állam is gyakorolni akarja, még pedig úgy mint eddig: közvetlenül; akkor gyakran fog-nak előfordulni olyan esetek, mint itt Barsban történt a tanév elején, amidőn a tankönyvek használatára vonatkozólag az állami tanfelügyelő egészen ellenkező rendeletet adott ki, mint az egyh. hatóság. Kinek a rendelete után igazodjék ilyenkor a tanító? Két úrnak egyszerre szolgálni nem lehet! Már pedig akár az egyik, akár a másik hatóság rendeletét mellőzzük, a rövidet mindig mi tanítók fogjuk húzni.

Nézetem szerint csak két megoldás képzelhető: vagy államosítani az egész vonalon s egységes vezetés alá venni az összes iskolákat; vagy visszahelyezni az isk. fentartókat eddigi jogaikba, még pedig olyképen, hogy még fizetés tekintetében is csupán egy hatóságunk legyen; illetve összes járandóságainkat az isk. fentartó pénztárából nyerjük, amit úgy képzelek elérhetni, hogy az állam a fel. tanítók államsegélyét egy összegben utalja át az egyh. főhatósághoz s mi ettől kap-mánk havonként a kit-kit megillető részt.

Igy talán nyugodtabb állapotok következnének s eddigi bizonytalanságunk nagy részben megszűnnék.

Sürgős további feladata az Egyesületnek az öreg, kiérdemült, veterán kartársak helyzetét rendeztetni. Ők már régóta óhajtik a jól megérdemelt nyugalmat, de nyugdíjuk rendezetlensége s főként nyugdíjalap hiánya miatt kénytelenek még megmaradt csekély erejüket is a további fásztó munká-nak feláldozni. Ezeken sürgősen segíteni kellene.

De talán még ezeknél is sokkal fontosabb teendője az Egyesületnek, hogy keresse és találja is meg a módját annak, hogy a szinmagyar iskolákban csak magyar maradjon a tanítási nyelv s a szlovák nyelv tanítása csupán ott legyen kötelező, ahol legalább 20% szlovák lakik. Ha azonban ez keresztül vihető nem volna, akkor keressen az Egyesület módot arra, hogy a magyar tanítók elsajáíthassák a szlovák nyelvnek legalább a főrvényes rendeletekben megkívánt mértékét.

Tehát sok bajnak a megszüntetése és egy egész új és jobb jövőnek a megteremtése vár a most megszervezett Ált.

Magyar Tanító Egyesületre. És e bajok megszüntetése tekintetében nem csak sürgősen, de egyúttal óvatosan, okosan is kell eljárni. Nem szabad feledni, hogy amit ez irányban most kezdetben ki tudunk küzdeni, az alapja lesz egész jövőnknek. Dolgoznunk kell; és mi akarunk és fogunk is dolgozni, mert mindenki csak annyi jogi és erkölcsi elismerést igényelhet, amennyit munkájával kiérdemel. De ezt az elismerést aztán meg is követeljük.

Bátorság, erő, lázas tevékenység, kitartás vigyen hát bennünket előre. Aki gyenge az elvész. S hogy mi annál erősebbek lehessünk, szükséges, hogy a különböző jellegű összes vidéki egyesületek is testületileg lépjenek be a most megalakult Általános Egyesületbe, hogy így az erős kollektívális összetartás forrassza egygő az egész magyar tanítóságot, kiknek komoly munkája aztán kell, hogy előbb utóbb meghozza törekvéseinknek áldásos és sikeres eredményeit. Úgy legyen!

Akúcs Béla.

A vallás és a népiskola.

— *Hozzászólás Gaál Dezső cikkéhez.* —

Az a cikk tulajdonképpen a végén kezdődik.

Ugyanis G. D. kartárs meg akarja védeni a vallásoktatást. Természetszerűleg, és a legvilágosabb logikával — de pedagógiai érzékkel is — ezt az apológiát azzal kellett volna kezdeni, — amit ő egyébként aztán érintett, — hogy a történelmi vallások ismeretére szükség van.

Hangsúlyozom, hogy történelmi-vallás. G. kartárs ugyan e jelzőt egyáltalán nem használja, de aki magasabb szempontok szerint tud klasszifikálni, az azonnal meglátja, hogy arról van szó.

Azt állítja, hogy „annak tanai híján az élet csakhamar csödböt mond“. Itt meg kell állni egy pár szóra! Vallás — nagyon közkeletű kifejezés. Kritériuma a szubjektív hit. Ezt Kálvinék már megérették és ennek következtében mondták. Erdélyben: a vallás pedig mindenkinek az ő maga dolga. Tudatossá vált ez az újabb moralistáknál, akik azt mondják, a vallás magánügy. De ezek azt a pszichikális, legszubjektívebb hitet értik vallás alatt, amely nem is lehet másfajta. Én is csak ezt nevezhetem vallásnak.

Azonban az a vak és vad fanatizmus, amelyben a Hit kezdett megnyilatkozni, csakhamar megteremtette a vámszedőket is. Ezek kultuszt fantáziáltak, amelyet ráerőszakoltak a népre; vagy legrosszabb esetben megkedveltették velük. Ez a kultusz maradt fenn nemzedékről nemzedékre, de nem a hit. Mert a hit folyton változott. Arra a kultuszra fogták rá, hogy vallás. Ezt értik ma is a legtöbben vallás alatt. A templomot, a bibliát, az úrvacsoráját, a menyországot, a keresztet, az ünnepet stb.

Itt egy ugrást kell ugranom.

Előbb beszéltem a hitről. Hát kérem, a hit független attól, hogy van-e benne Isten, meg Jézus, meg menyország, meg purgatórium, meg angyal. Nézzék meg a csillagászt, a fizikus-mérnököt, micsoda hitük van a természet már — eddig — felfedezett törvényeiben, a mennyiségek rendszerében! A csillagász életét képes adni tudományos megállapításainak az igazsáért. A mérnök fantasztikus hidakat tervez szakadékok fölé, s az életével mer felelni érte. Micsoda hitük van ezeknek! Az első keresztények elszégyenülve húzódnak meg mellettük.

Vagy egy igazi szocialistát. Aki szentül hiszi, hogy a mai társadalmi rend felbomlik, egy új alakul, amelyben a lehető legnagyobb jó a lehető legtöbb — minden — ember között oszlik meg. A kíváncsiak nézzenek utána és nagyokat fognak csodálkozni.

Van tehát vallásuk ezeknek is, van az úgynevezett rideg szám-embereknek is. Van mindnyájunknak vallásunk. Még pedig nem az, ami esetleg papíron igazolható, hanem egész más valaminő. A gyáva hit, s tudomány, a merész hit, a közfelfogás különböző keveréke. Ez ma az egyes emberek hitte, vallása. A filozófia vallás.

És így már meg is van a kapocs azzal, amit abban hagytam. A mi filozófiánknak — vallásunknak — van egy magfonala, a hit, amelyre rájegyecsedett a tudomány minden alkotása, eredménye. A gőzgép is, a drótnélküli telegráf is, a repülő is, a tank is, a létért való küzdelem is, a vágy is, a Neptun is. Ez ami vallásunk kultusza. És higgye el G. kolléga, hogy az övé is az, hiába ámllja magát!

Ami a régi nép vallásának tartunk — a mai történelmi vallások, — az is filozófia. Annak is meg van a hifonala, amelyre az akkori tudomány, mint kultusz, van fűzve, Tehát a történelmi vallások semmi más, mint primitív filozófiák. Történelmi vallás úgy viszonylik a Tudományhoz, mint alacsonyrendű

filozófia a magasabb rendű filozófiához. Csak fokozati különbség van köztük.

Most már van felelet. Dehogyan is „mond csődöt az élet annak tanai nélkül”? Az élet mindíg megteremti a maga hitét. Hisz különben nem is élnék. De ehhez nincs szükségünk régletűnt korok hitére. Különben olyan hitünk van, amelyet a mai társadalom, világ, tudományok bennünk ki tudnak kényszeríteni, kikényszerítenek.

Mily könnyű most már sorba felelgetni.

... Hogy „ma az ember finomabb, tökéletesebb”, mint régen, az a gépeknek, a társadalom átalakulásának, a tudományok fellendülésének, a könyveknek közvelen, szükségképeni következménye. És ez az oka annak, hogy folyton tökéletesedünk. Tudja meg G. kartárs, hogy nem is lehetne más az erkölcsünk, mint amilyen van. Akár tudjuk, hogy voltak próféták meg apostolok, akár nem.

... Sőt éppen ott ingott meg a bizonyos 4 év alatti a hit, ahol az, az Egyház szempontjából, legbiztosabbnak, legrendíthetetlenebbnek látszott. A vallásos világnézetűeknél. A tudományos világnézetűek hite nem ingott meg, mert sohasem inoghat meg. Az „nem fővényre van építve”. — És úgy állítja be, mintha a vallásosan nevelték nem volnának vérszomjasok. Ugyan, hát kik csinálták a keresztes háborút? Még gyermekeket is vágóhídra vittek! Kik az inkvizíciót? A vallásháborúkat? A királyokat nem „vallásosan” nevelték?

... Igaz, hogy nem lehet boldogság hit nélkül, de hittől sem. Hiszen van hitünk és hálistennek nem vagyunk boldogok. És ez így van jól. Ha az emberiség csak ezer évvel ezelőtti boldog lett volna, akkor most bizonyára nem olvasná egyikünk sem a „Magyar Tanítót”. A fájdalmas elégedetlenség volt a hajtó erő mindenha!

Meddig lesznek még kísértetek? — A vallást kell tanítani, hogy erkölcsösebbek legyünk. De — és most millió torokból kiáltanám egyszerre — erkölcsöt nem lehet iskolában teremteni.

Erkölcs kell. Van is. Már mikor milyen. De ezt kikényszeríti magának a társadalom, hiába rugdalóznak ellene. Erkölcsre csak szoktatni lehet. Az iskola pedig csak elmélet, a gyakorlat a család, a község, a társadalom. Annak az erkölcsre válik a gyermek egójává. Vallástanítással sem lehet erkölcsöt nevelni, legfeljebb fanatizmust, de az aztán — „megindog”.

A cikk vége felé lévő naiv bibliai érveléssel pedig érvénytelen szembeszállni.

Nem lennének tehát az emberek vallástanítás nélkül sem erkölcstelenek. Nem is lehetnének.

Molnár János
tanító.

A tanítóképzés.

Az emberi kultúra fejlődése maga után vonja az iskolák fejlődését is és viszont.

Az emberek nagyobb tömegének az elemi iskola adja meg a mai embert megillető alapismereteket, ezek pedig folyton bővülnek, mindig több és több lesz az a minimum, amelyre a legegyszerűbb embernek is föltétlen szüksége van.

Sok szó esik épén ennek következtében a népiskola kibővítéséről, mely elől elzárkózni semmi esetre sem szabad egyetlen kultúrállamnak sem, akármilyen is lesz annak a gyakorlatban való kivitele. Államunkban is a népiskola kibővítésének kérdése sokkal előbbre van, mint azt sokan hiszik. Ennek a kérdésnek különösen a cseh tanítóság révén valóságos irodalma van.

Nevezetesen a nyolcosztályos népiskolának. Ennek tantervét, a tanítás anyagát, óratervét részletesen kidolgozták már 1915-ben.

Tehát a népiskola előbb-utóbb fejlettebb alakot fog fölvenni s ehhez fognak idomulni aztán a többi, a népiskola fölé épül, vagy azt kiegészítő iskolák is.

Mi sem természetesebb ennél fogva, hogy fejlesztésre, bővítésre szorul maga a *tanítóképzés* is. Sőt nemcsak a szorosán vett népiskolai tanítóképzés, hanem az iskolák fejlődéséhez képest a többi, minden rendű-rangú oktató-képzés is. (Polgári, közép, szakiskolai stb. tanárképzés).

Azonban egy baj van mindjárt a dolog kezdetén, ez pedig az, hogy egyelőre nincs mit továbbfejlesztelnünk és bővítenünk, pedig hovatovább a magyar tanítóság és tanárság utánpótlásának szükségessége előáll. (Egy r. k. tanítóképzőnk van).

Reméljük azonban, hogy államunk közoktatásügyi kormánya épén olyan jól tudja ezt, mint mi magunk és lesz rá gondolja, hogy a magyar iskolák tanerők nélkül ne maradjanak és állít fel szükséges magyar képzőintézeteket.

Ezt feltételezve, tovább fűzhetjük az előbbi okoskodásunk fonálját.

A magyar tanítóképzés szervezete előreláthatólag ugyanolyan lesz, mint a szlovák tanítóképzésé. Szlovák tanítóképzők pedig vannak és épen ezeknek a fejlesztésén fáradozik a Z. U. S.

A szlovák tanítóképzők szervezete kevés változtatással ugyanaz, mint a volt magyar tanítóképzőké, tehát maradt 4 évfolyamos és a négy középiskolai osztály fölé épült.

A Z. U. S. épen azzal az eszmével foglalkozik, hogy a tanítóság elméleti és gyakorlati kiképzését bővíteni kell; ezt a tanítóképzés fejlesztése útján lehet elsősorban elérni.

A kormány szintén átlátta ennek helyességét és szükségességét és a Z. U. S. közreműködésével azt mondhatjuk, már olyan stádiumba jutott a dolog, hogy már csak a végleges döntés hiányzik,

Hogy miként történjék a reform, arra nézve úgy a kormány, mint a Z. U. S. és egyesek körében is többféle vélemény van.

Főképen két vélemény dominál. Egyik az, hogy a tanítóképzés *egyetemen* történjék; a másik szerint pedig a tanítóképzők önálló főiskolákká, *akadémiákká* fejlesztendők.

Az *egyetemre teljesen* át lehet vinni a tanítóképzést vagy azzal *kapcsolatossá* tenni; eszerint két módszert látok kivihetőnek.

Az első szerint a mai tanítóképzők teljesen megszűnnek, csupán középiskolák maradnak; innen megy az ifjúság az egyetemre, ahol legalább négy évig kell tanulnia, olyanformán, mint eddig a középiskolai tanároknak. S azután teszi le a tanítóképesítő vizsgálatot.

A másik módszer csak kapcsolatossá teszi a tanítóképzőt az egyetemmel, olyformán, hogy a tanítóképző átalakul tanítóképző középiskolává, tanítói oklevelet nem ad ki, csak érettségi bizonyítványt és csakis ezen tanítóképző középiskolából mehetnek a jelöltek az egyetemre, ahol mostmár, mivel az ifjak a tanítóképző középiskolában is a tanítói pályára neveltetek és csak az itt szerzett elméleti, de különösen gyakorlati és magasabb paedagógiai tudásukat lesz hivatva az egyetem bővíteni, elégségesnek tartom, ha az egyetemi képzés két évig tart.

Az előbb említett módszert, a tanítóképzés teljes átvitelét

az egyetemre nem tartom helyesnek, mert tudományos ismeretekkel ugyan el lesznek látva a jelöltek, de a gyakorlati képzésük ismét csak elégtelen lesz, ami a mostani tanítóképzésnek is főhibája.

A másik vélemény a tanítóképzőket *akadémiákká* óhajtja fejleszteni.

Az egyetemmel kapcsolatos tanítóképzéstől lényegileg alig különbözik. Itt is volna alsó tagozat, mely a tanítóképző középiskolának felelne meg és felső tagozat, amely az egyetemi képzést foglalná magában.

Az akadémiai képzés sok tekintetben felette áll az egyetemi képzésnek.

Egyetem ugyanis nem lehet minden városban; rendszert a fővárosokban van, tehát nálunk az ország összes tanító-jelöltjei valamennyien a bratislavai egyetemre kerülnének. Már pedig ennyi hallgatóval közvetlenül foglalkozni képtelenség; pedig ha valahol, úgy a tanítóképzésnél elsősorban rendkívül fontos, hogy a tanár és jelölt között közvetlen érintkezés, szinte lelki kapcsolat fejlődjék ki.

Míg ezzel ellentétben akadémiává kifejleszthető minden tanítóképző ott, ahol van. A csendes vidéki város szerintem sokkal alkalmasabb a tudományokban való elmélyedésre, mint a zajos főváros.

A hallgatóság több akadémián oszolnék meg. Minden akadémián csak annyi jelölt tanulna, amennyivel az előadók közvetlen tudnak foglalkozni, amennyit alaposan megismerhetnek tétől-talpig s akikbe átplántálhatják a közvetlen hatás folytán úgyszólván egész lelküket. S viszont a hallgatóiknak van elég közvetlen alkalmuk tanáraik nemes tulajdonságait megérezni, őket megszerezni s vezető, irányító munkásságukat a köztük kifejlődött szeretet következtében szíves igyekezettel honorálni.

Ezt az egyetemen, legalább is jelenlegi szervezete mellett, lehetetlen elérni. Csak akkor volna lehetséges, ha az egyetem szervezete ezen szükséghez képest megváltoznék.

Hogy melyik irányzat győz, az most még nem tudható. De akármelyiket fogadják is el az intéző körök, a fentiekre figyelmüket már eleve felhívhatjuk, valamint arra is, hogy a gyakorlati, tanításra való képzés legyen a tanítóképzés fejlesztésének főcélja.

Banai Tóth Pál.

HIVATALOS RENDELETEK.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Könyvkereskedők panassa könyvkiadónál esztőrsőit megrendelések miatt.

Bratislava, 1921 május 21 éa.
Szám: 21425/III - 1921.

Valamennyi szlovenszkói tanfelügyelőnek, középisk. és tanítóképző int. igazgatónak,

Bratislavai és vidéki könyvkereskedők panaszt emeltek hivatalomban, hogy sok tanító és tanár egyenesen a könyvkiadónál rendel meg a tankönyveket, miáltal a könyvkereskedőket jelentősen megkárosítják.

Figyelemtetem a fentlitélt tényeséket a könyvkereskedők panaszaire s megkívánom, hogy a tanítók és tanárok az ilyen meg nem engedett eljárásra figyelmeztessenek.

A Školsky Referát igazgatósága helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Tanítók szabadságolása, orvosi bizonyítványok jogérvényessége.

Bratislava, 1921 május 23-án.
Szám: 20156/III. - 1921.

Valamennyi szlovenszkói tanfelügyelőnek.

Betegség esetén való szabadságolási kérvényskhöz a tanító hatósági orvosi bizonyítványt köteles mellékelni.

A felhatalmazt miniszterium (Bratislava) egészségügyi referátumával egyetértve értesítem, hogy a Školsky Referát csak járási orvossal aláírt orvosi bizonyítványt ismer el jogérvényesnek.

Ha a Školsky Referát szükségesnek találja, a kérvényezőt a fentemlített egészségügyi referátum hivatalos orvosával megvizsgáltathatja.

Erről értesítse az ösztanítótságot.

A Školsky Referát igazgatósága helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Szlovák-magyar szövegű nyomtatványok elemi és polgári iskolák részére.

Bratislava, 1921 május 19-én.
Szám: 23738/I. - 1921.

Szlovenszkó tanfelügyelőinek.

Az állami kiadóhivatal 1921 évi április hó 28-án kelt 527/VIII. sz. átiratában kéri, hogy kiadásában a következő szlovák-magyar nyomtatványok jelenjenek meg:

Végbizonyítvány el. isk. számára szl.-m. nyelven; 13, 14. szám alatt.

Iskolai leltár el. és polgári iskolák számára, szl.-m. nyelven, Cim és betétlapok; 50. szám alatt.

Kimutatás az el. és polg. iskolák könyvtárai részére. Cim és betétlapok. Sl.-m. nyelven; 51. szám alatt.

Nyomtatvány jegyzőkönyv vezetésére. Cim és betétlapok; szl.-m. nyelven. 50. szám alatt.

Órarendi beosztás el. és polgári iskolák számára; szl.-m. nyelven. 85. sz. a. Megjegyelem, hogy erről kivétel nélkül az összes magyar tannyelvű iskolák illetékes tényezőit értesítse és nyomtatékonan figyelmeztesse arra, hogy az 1821/22. tanévtől kezdődőleg csak ezen nyomtatványokat szabad használni.

A Školsky Referát igazgatósága helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Szünnepok a zsidó iskolákban.

Bratislava, 1921 május 3 án.
Szám: 23390/L.-1921.

Valamennyi szlovenszkói tanfelügyelőnek.

A zsidó tanuló iljuszág és zsidó iskolák ünneppajai a Školsky Referát 1921. évi április hó 20 án kelt 21 334. sz. rendelettel lettek szabályosva. Ennek következtében a katolikus és evangélikus ünneppajokon tisztá zsidó iskolákban rendszeren folyik a tanítás. Vasárnap is rendszeren folyik a tanítás, mert hiszen a zsidó iskolák heti szünnepja a szombat.

Erről értesítse a tisztán zsidó jellegű iskolákat, ugyessitén az illetékes polgári hatóságokat is.

A Školsky Referát igazgatósága helyett:

Folwócht, s. k.

Kinevezések az áll. polgári iskolákhoz 1921. évi január hó 1-től.

Bratislava III. tankerületben: Prikázka Matild, Kostóly Kálmán és Rensó Gábor, áll. polg. iskolához Samorynba (Somorja).

Košice I tankerületben: Horinek Ferenc, áll. polg. iskolához Kocicén (Kasta).
Levocal (Lőcsel) tankerületben: Srp Károly, áll. polg. iskolához Krompach (Korompa).

Lucenec (Losonc) tankerületben: Folkmann János, áll. polg. iskolához, Lucenec.

Presoval (eperjesi) tankerületben: Nejeplnsky Károly és Steiner Teréz, áll. polgári iskolához Presova.

Rimavska sobota (rimaszombati) tankerületben: Tosár Hedvig, Vavarka Anna és Keizer Mária, áll. polgári iskolához, Rimavská Sobota.

Kinevezések áll. el. népiskolákhoz 1921. január hó 1-től.

Bratislava I. tankerületben: Bodnár Hermin, áll. el. iskolához, Bratislava.

Bratislava III. tankerületben: Somodi-Nestor Pál, áll. el. népiskolához, Dobergas.

Banska stavanica (selmecbányai) tankerületben: Carnák Sarolta, áll. el. népiskolához, Kolpach.

Košicéi tankerületben: Fabus Aurélie és Muslay Vlad áll. el. népiskolához, Csallókőzarányos.

Košicei II. tankerületben: Sívay Ferenc, áll. el. népiskolához, Bohdanovce; Kostolányi Alajos, áll. el. népiskolához Velka Ida (Nagyida); Agottay Irén, áll. el. népiskolához Seni; Wachdeusch Ede, áll. el. népiskolához Nizny Medzova.

Michalovec (nagyimihályi) tankerületben: Still Ferenc, áll. el. népiskolához, Michalovec; Cálík Kornélie, áll. el. népiskolához, Lozina.

Nové Zámky tankerületben: Szmész Róbert és Szmész Róbertné, áll. el. népiskolához, Veci nad V. (Vágvecse); Sestín Ilona, áll. el. népiskolához, Sals nad V. (Vágseillye); Michasy Gustáv, áll. el. népiskolához, Roznava.

Roznava tankerületben: Koncek Irén, áll. el. népiskolához, Hód Sur Trnava tankerületben: Preiner Kálmán, áll. el. népiskolához, Hód Sur (Hegysúr); Kraskó János, áll. el. népiskolához, Galánd (Galánta).

Uzhorod (ungvári) tankerületben: Matas Róza, áll. el. népiskolához, Kapuzsan (Nagykapos); Iván Ilona, áll. el. népiskolához, Selmec (Nagyselemez); Csombos Béla, áll. el. népiskolához, Sestus (Szeszt).

Zlate Moravce (Aranyos Marót) tankerületben: Fischer Mária, áll. el. népiskolához, Sádovec.

Áll. elemi népiskolához szolgálatfőteleire beosztottak:

Bratislava I. tankerületben: Nerád Mária, áll. el. népiskolához, Bratislava.
Banska Štiavnica tankerületben: Novák Róza, áll. el. népiskolához, B. Stavnice (Besztercebánya).
Levoca (Iőcsel) tankerületben: Hájak Ferenc, áll. el. népiskolához, Levoca.
Lučenec tankerületben: Hanzal Mílada, áll. el. népiskolához, Lučenec (Losonc).
Rimavska sobota tankerületben: Jost Vaclav és Diabac Ágoston, áll. el. népiskolához, Jolsava (Jolsva).
Sahy (Ipolyásg) tankerületben: Brzak Rósa, áll. el. népiskolához, Sahy.

Szerkesztői üzenetek.

A. B. G. Szt. György. Cikkeit közöljük. Azonban névtelen levelet író egyén kipuhatolására nem vállalkozhatunk, arra helyünk nincsen. De nem is érdemi meg a dolog. Aki csak névtelen levélben meri véleményét nyilvánítani s még hozzá gorombáskodik, az nem érdemi meg, hogy figyelemre méltassuk.

Kérdésközdök. A német tannyelvű iskolánál működő karitásoknak, véleményünk szerint, jogukban áll mindaddig, míg külön német egyesületei nem alakítanak, akár a Z U S-hoz, akár a M T. E. hez csatlakozni. Ennek legjobb módja, hogy körzetet alátámasztanak s mint ilyen jegyzőkönyvi határozatok alapján bekapcsolódnak valamelyik egyesület megyei szervébe.

K. K. Miksi. A kért számokat 2-3 szám kivételével, — mely már elfogyott, — elküldjük.

Sch. J. Rozsnyó. 1. A megjelölt címre G. J.-nek a kívánt számot elküldjük. 2. A két új előfizetőnek, G. M. és K. A.-nak csak a nevét tudjuk, de lakhelyüket nem, így tehát míg pontos címüket nem ismerjük lapot sem küldhetünk. 3. A kívánt névjegyzéket most állítjuk össze s pár nap múlva küldjük. Munkásságáért hálás köszönet.

G. V. gyógypedagógus. A bajon mi sem segíthetünk. A lapot az 1-9. számig, — 2-3. számok kivételével —, újból postára adtuk. Ha a 2-3. számból felesleges példány érkezik hozzánk, úgy pótolás azt is megküldjük.

B. J. Behynce. A kívánt számokat elküldjük. 2-3 számot jelenleg nem küldhetünk.

P. L. Nagykapos. A pénzt még nem, de a névjegyzéket már megkaptuk. A lapot a 7. számtól kezdődőleg küldjük a Karitásoknak. Önnek fáradozásáért hálás köszönetet mondunk.

L. L. Szádalmás. Szíves sorait köszönjük. A Szlovenszói és Ruszinszói Általános Magyar Tanító Egyesület alapszabályai értelmében az Ön megyéjében is meg fog alakulni ennek az egyesületnek a megyei köre, melynek Ön is tagja lesz. Azonban addig is még ez megtörténik, küldjön be lapunk előfizetése fejében 10 vagy 20 koronát, hogy a lapot zavartalanul kaphassa.

P. P. Markuska. 1. Tanácsát elvben elfogadjuk, de az most technikai és anyagi szempontok miatt keresztülvihetetlen. 2. A 2-3. számból 1 példányt, — mely ma érkezett hozzánk — címére feladunk.

R. K. Királyhelme. Kérjük szíves értesítését, hogy az Ön által megadott 25 karitás címére, — kiknek annak idején mutatónyiszámot küldtünk —, küldjük-e újabb számokat.

L. M. Tornaujfalu. A kért számokat elküldjük.

V. A. Nizna-Kamenca, J. Gy., R. K. Királyhelme, Sz. J., M. B., B. J. Nagykapos, Sz. S. Bátorkezi, K. J. Dunamocs. Előfizetési ügyük rendezve van. A hiányzó lapokat elküldjük. A lapot a jövőben rendszeresen kapják.

A szerkesztésért felelős: JEZO MÁRTON, tanfelliügyelő.

Nyomatott „A Hírek” Lapkiadó R.-T. jóka-könyvnyomdájában, Komárno.

A „Magyar Tanító“

elfogad hirdetéseket a következő árszabás mellett:

Egész oldal . . .	240 K
Fél oldal . . .	120 K
Negyed oldal . . .	64 K
Nyolcad oldal . . .	36 K
Tizenhatod oldal . . .	20 K

Pályázati hirdetmények szavanként 40 fillér, vastagon szedett szó 60 fillér. Többszöri hirdetésnél engedmény

A hirdetések szövege, a pályázati hirdetmények stb. a kiadóhivatal címére: Komárno, Jókai Mór-utca 16. szám küldendők.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az Ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

Mi történik nevelésügyünkkel?

Vallás és a népiskola.

A középiskolák fegyelmi szabályzata.

Feladataink.

Az ovónői szakosztály.

A tanítóképzés.

Felhívás.

Hivatalos rendeletek

Szerkesztői üzenetek.

A
MAGYAR TANÍTÓ

előfizetési ára egész évre 40 kor.,
félévre 20 kor., negyedévre 10 kor.
Számonként 2 korona.

Szerkesztőség és kladóhivatal
Komárno, Jókai-u. 16.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az ideglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

Mi történik nevelésügyünkkel?

Minden embernek szellemi, szorosabban vett lekiélete van. A szellemi és a lelkiélet lételére a cselekedetek derítenek fényt. A cselekedetek különbözők lehetnek aszerint, hogy kinek milyen a lelkiélete. A lelkiélet egységéből a cselekedetek révén a jellem tevődik össze. Minden ember jelleme bizonyos eltéréssel más és más. (Jellemtelen ember nincsen.) A jellem különbözőteli meg és teszi értékessé, vagy kevésbé értékessé az ember egyénét.

Sajátságos, hogy minden családnak és községnek meg van a maga speciel ismertető jele. Sőt tágabban véve a fogalmat, tagadhatatlan, hogy minden nemzetnek és országnak is van jellemző tulajdonsága, mivel hasonló cselekedetű családoknak és községeknek nagy tömegéből állanak. Az lehetséges, hogy egyes kivételes részek, talán egészen más jellemző tulajdonsággal bírnak, mint az egészről megalkotott tipikus forma.

Minden nép tehát bizonyos speciel tulajdonsággal bír, amely eggyé teszi, összeolvasztja az embereket, érzéseik és gondolataik alapján.

A szellem s az erkölcs képzésére az iskola van hivatva. Részünkről érdekelt iskola, mint ilyen; a népiskola.

A népiskola a nép nevelésügyét szolgálja. Mint a köz által létesített szükség szülte intézmény, a gyermeknek azt a nevelését köteles megadni, amit maga a család óhajt, de amit az megadni képtelen.

A tanuló, mint a család közvetlen tagja, a szülői határozás alatt áll s abba az iskolába küldetik, melyet a család magáénak vall, amelyben véli, hogy a megkezdett alapon történi nevelés tovább folytatódik. Eme választáshoz minden

szülőnek személyes szabadságánál fogva joga van. De miután családokból tevődik össze az állam, a családok — iskolák — nemcsak a saját, hanem az állam részére is nevelnek, természetesen, ha az állam is megkívánja, hogy tagjai neki megfelelően neveltesenek. De az állam részéről való beavatkozás csak azon tantárgyaknál jogos, melyek előkészítik a leendő polgárt az állam helyes megismerésére és szeretetére. Az elsőbbségi joggal mégis csak a családok bírnak, akik maguk az állam, akik nemcsak számsokaságukkal, hanem munkájukkal és adójukkal is hozzájárulnak az állam lételéhez és fenntartásához.

Miután az állami élet békés fejlődése megkívánja, hogy tagjai az állami renddel és jogviszonyokkal megelégedettek legyenek, föltétlen szükséges, hogy azok kérése és panasza meghallgattassék és a szükséghez képest orvosoltassék. Biztos fundamentoma csakis az ilyen szellemben élő államnak lehet, mert a történelem számos példát szolgáltat arra, hogy mindazon államok, amelyek önön jogaiknak nem tettek eleget, ott örökös egyenetlenség és békéltenség honolt, ott az aknamunka folyt, kezdettől a végezetig. Mert azoknak a jogoknak a mellőzésével, amelyhez minden embernek, ki e világon születik joga van — kölcsönös egyetértést, testvéries szeretetet, hűséget, önfeláldozást elérni nem lehet.

Most egy kis kitérés.

Kell azért, sőt szükséges, hogy hirdessük eme legdrágább fogalmat; — szeretetet, hűséget, önfeláldozást, — mert az ember fejlődésnek, tökéletesedésnek, alakításnak van alávetve. S ha minden iránt fogékony lelkét ilyen irányban is nem nemesítjük, hanem csak az anyagiasságra, haszonlesésre s a rút egóizmusra neveljük; ezekiránt érzéktelenné válik. Nevelés a pedagógiai definitió szerint körülbelül ez: A nevelés rendszeresítése azon hatásoknak, amelyekkel egy még fejletlen emberi lény, értelmi és erkölcsi diszpozícióját működésre serkentjük. (Felméri Lajos.) Egy másik definitió szerint: A nevelés az ember testi és lelki erőinek összhangzatos kiképzése. (Pauer Imre.) Az egyoldalú nevelésnek mindig meg van a káros következménye. Egészembereket neveljünk, nem pedig félembereket.

Az Isten is nemcsak lelkeket teremtett, hanem mikor látta, hogy a már az Istenségre vágyó bűnös, elégedetlen emberinem, úgy magára hagyatva „fogat-fogért” észigazságával nem

tud boldogulni, szükségesnek tartotta a beavatkozást és megteremtette azokat a legdrágább fogalmakat; a szivigazságait (szeretetet, boldogságot), amelyek megváltoztatták az addigi kfnlódással és nyomorúsággal terhes életet. Teremtett az Isten mást is: fákat, állatokat madarakat stb. stb. De mint a fák az ember gondos figyelmének és okszerű beavatkozásának következtében tudtak finomabb és nemesebb gyümölcsöket teremni, az állatok hozzánk szelidülni, azonképen az emberi lélek, minti tökéletes lény, csak a legtökéletesebb lélek beavatkozására lett képes finomabb és nemesebb lenni. És ha ezt a beavatkozást, ami most nem egyéb, mint valláserkölcösös nevelés, — hangsúlyozom: valláserkölcösös nevelés, ennek alkotója a valláserkölcösös „szoktatás“ M. kartárs! (nevelés föloszlik: tanításra és szoktatásra) — eldobjuk magunktól, ismét megszűnt finomabb s nemesebb életünk. Az isteni nemesrűgy szunyadni fog s nem lesz ami föléssze.

Molnár kartárs! Nekem ez az igaz! s legőszintébb meggyőződés: „annak tanai híján az élet csakhamar csődöt mond“, mert fanyarú, keserű, sőt egyenesen undorító lesz. (Jelen esetben a többire nem alkalomszerű kitérni.)

Most ismét visszatérve.

Ha tehát mindnyájunk szíve — úgy a kórmányzóé, mint kórmányzottaké — együtt dobban, ha mindnyájan édes (és nem mostoha) testvérek leszünk s ha egymást nem „kicsi kis szobákba“ akarjuk beszorítani, ahol, ha az oxigént elfogyasztjuk, önmagunknak vetünk véget, hanem nyíltan a szép rónaságon fogjuk össze testvéries jobbunkat, akkor megértésre találunk. Akkor az isteni nemesrűgyet befogadtuk, az bennünk tápanyagot talált, szépen kisarjadzik és úgy érezzük, hogy képesek vagyunk mindenre: kölcsönös egyelértésre, testvéries szeretetre, hűségre, önfeláldozásra. Mivel pedig a kölcsönös egyelértést, testvéries szeretetet, hűséget, önfeláldozást az állam létele és békessége megkívánja, e terjedelmes előrebocsátás után mindenki tisztában lehet vele, hogy mi történik jogos, — ismételtlen hangsúlyozom; jogos — kívánságainkkal.

Szlovenszkóban élő magyarság az ország mintegy harmadrészét képezi. Tehát tekintélyes számarányt képviselnek azok, akiknek külön nyelvük és speciel tulajdonságaik vannak, épen úgy, mint a többi kétharmadrész elemnek. Ugyancsak a történelem tanúskodik arról is, hogy a magyar áldozatkész lovagias nép, aki, ha kell újra meg újra megisméll a: „Vitam

et sanquinem"-et testvérei és barátjai mellett. De viszont érzését is bátran megmondja: Tudjátok meg szlovák testvéreink, hogy mi a legnyiltabban és bátrabban kimondott magyarok vagyunk. Akiknek elvei, életcéljai, legszilárdabb jellemünk és léljogosultságunk van. Mi bennünk határozott egyént, kialakult embert láhattok, akik a köpönyegforgatáshoz nem értünk, mert ez lényünkkel s önérzetünkkel teljesen ellenkezik. De ha egyszer bizalmunkat megnyertétek — reánk számíthattok! A kapocs erős lesz, még pedig olyan, mint amilyent a magyar gazda kérges erős marka és acélos izma képes létesíteni. Ez a mi jellemző tulajdonságunk, lelkiéletünk egysége erre mutatott számtalanszor fényt. S a ti nemes gondolkozástok megengedi, sőt követeli, hogy mindenki jogos tulajdona csorbítatlan legyen.

Legyen azért a mi nevelőnk vérünkéből való vér, aki velünk együtt érez, aki, ha szívének egy részét átadja a fejlődő nemzedékbe, azt sem nyelvében, sem mivoltában nem teszi mássá, hanem azzá, aminek lennie kell.

Nyelveteket a közigazgatás terén, államunk érdekében folytatott fáradhatatlan munkásságtokért s gondolataink kicseréléséért megtanulja — tiszteletből. Elsőbbségeket, vezető munkásságtoknál és nagyobb számaránytoknál fogva elismerjük — tiszteletből. Különbben egyenlők vagyunk. (Szerintem tisztelet több, mint kötelesség).

De iskoláink nevelésügye, talán az átalakulással járó nehézségek miatt, még mindezeig rendezetlen. Mert Szlovenszko területén magyar tanító-termelés nincsen, a magyar képesítéssel bírók pedig nem felelnek meg az állam szempontjából. Nevelésügyünk tehát orvoslást kér, mert néhány év múlva nagyon hiányos lesz, sőt a lönkremenés fenyegeti.

A magyar tanítóság jó százaléka (20—25%, körülbelül) az 1923. évi szlovák vizsga elől minden bizonnyal nyugdíjba lép; vagy pályáját elhagyja s ha most netalán addig a tanítói termelés is hiányozni fog — az annál is hiányos téren — a pótlás keresztülvihetetlen. Tekintve e szomorú tényállást, kívánatos lenne, hogy addig, amíg államunk részéről megfelelő számú tanintézetünk nem létesülhet, a magyar képesítéssel bíró tanítókat ép úgy, mint az ovónöket — ismerjék el, hogy a hiány máris némileg pótolható.

Hisszük azonban, hogy a közoktatásügyi kormányunk velünk együtt érez és ép úgy, mint mi, szívében viseli óhajta-

sainkat. Csak türelem! Intézkedés lesz, az intézkedésnek meg kell történnie!

Félre tehát kartársaim minden hozzánk nem illő kicsinyességgel és kishitűséggel! Mi reánk itt szükség volt, szükség van és szükség lesz! Népiünk él, mi érte élünk, szeretetért, nevelésért. Itt születettünk s „áldjon vagy verjen sors keze, itt élünk, halnunk kell“!

Gaál.

Vallás és a népiskola.

(Hozzászólás.)

Két világnézet vív ma ádáz harcot egymással a népiskolai vallásoktatás szempontjából. Az egyik el sem tudja képzelni — és méltán — az állami életet népiskolai vallásoktatás nélkül; a másik meg tüzzel, vassal ki akarja irtani azt az iskolából, mert szerinte az az oka az áldatlan társadalmi állapotoknak.

Szerintem ez utóbbi felfogás szinte a vaksággal egyenlő rövidlátás.

Vallásos nevelést az iskolából kiküszöbölni nem lehet, mert az iskolának célja az kell, hogy legyen, hogy egész embert neveljen, helyes világnézettel. Helyes világnézetet pedig csak a hit adhat. Hit a mindenható, gondviselő Istenben. Egész emberré csak a vallás tehet. Csak az az ember képes az élet változásai között megállani, akinek hite van. Az erős, rendíthetetlen hit tesz képessé mindenkit arra, hogy a szerencsében el ne bizakodjék; a csapások között pedig megőrizze jobb jövőbe vetett reményét, kétségbe ne essen.

Vallás nélkül erkölcsös embert nevelni nem lehet. Mert egyedül a jót jutalmazó, a gonoszt büntető igazságos Istenben vetett hit képes az embert erkölcsössé tenni. Nem a világi törvény, de az öntudatos, helyes Istenfélelem tartja vissza az emberek óriási tömegét a bűntől.

„Minden ország támasza és talpköve a tiszta erkölcs.“
Ezt az egyedül erős fundamentumot csak az iskola képes lerakni vallásos nevelés által.

Isten az embert tökéletességre teremtette, de az ember szabad akaratából kifolyólag tökéletlenné teheti magát, alább süllyedhet az állatnál. Vallásos neveléssel lehet egyedül megakadályozni, hogy az ember szabad akaratát az Isten tökéletes munkájának rombolására használja fel.

Ezt be kell látnia minden helyesen gondolkozó embernek. És hogy mégis vannak, akik a vallásos nevelés ellen küzdenek, ennek szerintem az az oka, hogy a vallásos nevelés mai módja csak részben felel meg rendeltetésének. Ezt valóban új alapokra kell fektetni. Ma a legtöbb iskolában a vallásos nevelés a Krisztus nevében folyik ugyan, de nem a Krisztus szellemében. A Krisztus vallása egyeilen szóban kifejezhető s ez a szó: „Szeretet”. A mai vallásos nevelés a felekezeti szolgálatában áll és legtöbbször a gyűlölet magvát hinti el.

„Ma a legtöbb hitoktató úgy tesz, mint a gólya és a farkas, mindenik külön-külön lakomát adott, de csak magának valót; mindenik jóltartja az ifjúságot hittannal, de csak felekezettel.” (Felméri.) „A róm. kath. hitoktatás az egyedüli idvezítő egyházzal beszél, a protestáns ezzel szemben kiemeli a hitújítást, amiben már eleve benne van a többi degradálása, a protestáns hit egyedüli igazsága; a zsidó beszél a Jahvéról, a „választott népről” s lenéz minden más felekezetet s így tovább.” (Tamás.)

Hol itt a szeretet? Igen, lássa el minden felekezet az általa helyesnek és igaznak vallott hittudománnyal az ifjúságot, de tartsa szemelőtt, hogy a Krisztus az egész emberiségnek mondotta ezt: „Új parancsolatot adok tinéktek, hogy egymást szeressétek.” Akkor azután nem fog előfordulni, hogy a gyermekek az utcán vallásukkal csúfolják egymást és hogy még felnőtt intelligens ember véleményére is befolyással van az, hogy a vele szemben álló melyik felekezet tanítása szerint hiszi az Istent.

Még egyet, mi szükség van arra, hogy a népiskolába az ótestamentomi történetekkel kapcsolatban száz meg száz névnek a bemagoltatásával gyötrik a gyermeket. Mi köze ennek a szív műveléséhez, a szeretet ápolásához? Vajjon annak tanítása, hogy Jákób anyja unszolására becsapta vak édes apját, vagy hogy Dávid megölette Uriást, hogy feleségét magáévá tegye s b. szolgálja-e az erkölcsös nevelést?

De egyáltalán szükség van-e arra, hogy egy idegen nép-

nek mint „választott népnek“ a történetét tanulják a gyermekek? Én választott népnek egy népet sem ismerek el. Én nemzetem fölé egy nemzetet sem emelek. Ha a zsidóság ellehet az új testámentom nélkül, miért van szüksége a keresztyén-ségnek arra, hogy már 8—10 éves korban az ótestámentomi történetekkel tömjé meg a gyermeket?

Mikor én a népiskolai vallásitanítás mostani módját teljes egészében nem tartom helyesnek, ne hogy bárki azt gondolja, hogy talán a vallásoktatás ellen beszélek. Nem, meg kell tanítani a gyermeket hinni Istenben, mint gondviselő atyában és meg kell tanítani szeretetre. Erre pedig ne 20 órát szenteljünk, hanem minden órán elő-előforduló alkalmas pillanatot ragadjuk meg és állítsuk e nemes cél szolgálatába, mert enélkül minden munkánk hiábavaló. Vallásos nevelés, a vallásos nevelés által kifejlesztett szeretet nélkül az ember tudását nem embertársai javára, de megrövidítésére használja fel.

A tudásnak hittel és szeretettel kell párosulnia, ha sokak szerint a hit és szeretet ápolását rá lehet bízni a családra, akkor rábízható a tudás ápolása is.

De kérdem, mit szólnánk arra, ha valaki azt mondaná: a földműves nevelje gyermekét maga földművesnek, az iparos iparosnak, az ügyvéd ügyvédnek, az orvos orvosnak stb. Ugy-e mosolyognánk rajta? Ép így mosolyognánk kell afőlött, ha azt mondják, hogy a szülő tanítsa meg gyermekét hinni és nevelje szeretetre. A család erre nem képes, erre ideje sincs, ez az iskola feladata; a család csak támogathatja az iskola munkáját.

„Szeresd felebarátodat, mint magadat.“ Istenem! milyen boldog volna ma az emberiség, ha 2000 év óta a krisztusi parancs betöltésére nevelték volna a gyermekeket. Milyen boldog lesz az ember akkor, ha ez valósággá válik. E nagy, e nemes cél elérése érdekében kell munkálkodni az iskolának helyes vallásos neveléssel. A tanítóságnak a helyes vallásos nevelés odaadó munkásának kell lennie, hogy betölthesse fenséges hivatását, az emberiség közboldogságának előmozdítását.

Amelyik állam ettől a munkától eltiltja tanítóit, önmaga ássa meg sírját. Mert ne gondolja senki, hogy a vallásos érzést egy keresztiülerőszakolt törvénnel ki lehet irtani az emberek szivéből.

Ha az iskolákból kiküszöbölik a vallásitanítást, a nép

elveszti bizalmát az iskolához. Bizony én sem szívesen járatnám gyermekemet olyan iskolába, hol Istenről, a vallásról egy szó sem esik.

Ha az állam eltörli az iskolai vallásoktatást, legyen elkészülve rá, hogy a gyermekeket csendőrkkel kell az iskolába kísértetnie. De ne csak erre, sok mindenre gondoljanak azok, akik az iskolai vallásoktatás fenntartása, vagy eltörlése felett dönteni vannak hivatva.

Én a vallásoktatásnak az iskolából való kitiltásától, nem hogy a mai állapotok javulását, de teljes fölfordulását várom.

A vallásoktatást csak az az állam tiltsa ki az iskolából, amelyiknek érdekében áll a kultúrharc felidézése.

Nemcsik Béla
ref. tanító.

A középiskolák fegyelmi szabályzata.

Nemrégén adta ki az államnyomda Prahában, magyar nyelven is, a közoktatásügyi minisztérium által jóváhagyott és a csehszlovák köztársaság *középiskoláira* érvényes és kötelező *fegyelmi szabályzatot*.

Általában véve ügyes, jól megszerkesztett, sőt azt mondhatjuk, hogy a mai igényekhez mért fegyelmi szabályzat, mely már bizonyos szociális alapokra kívánja helyezni a nevelést.

Természetesen nagy része azonos a már régebben érvényben volt fegyelmi szabályokkal.

Igy előírja a tanulók viselkedését a tanári karral, a tanuló-társakkal szemben.

Saját, mások és az iskola felszereléseivel való bánásmódot.

A tanulók magánolvasmányait.

A tanulók teendőit és viselkedését az iskolán kívül és az iskolában.

Szól továbbá a tanuló elszállásolásáról, a szállásra való felügyeletről.

Az iskolai bizonyítványokról, az iskolából való kilépésről.

A büntetések különböző fokozatainak leírása képezi a szabályzat utolsó csoportját.

Ennyit nagy általánosságban.

Egyes részek azonban új, de nekünk a modern idők pedagógusainak kellemesen hangzó hangot szólaltatnak meg.

Vegyük csak az érdekesebb pontokat sorra.

A 6. §-ban olvashatjuk: *A legfelsőbb osztályok tanulóit osztályfőnökük a tanári értekezlet határozata alapján felmentheti azon kötelezettség alól, hogy az elmulasztott órákat írásban igazolják.*

Helyes. Bánjunk az érettebb diákokkal férfiasan, férfiak módjára. Tanulják meg ebből azt, hogy férfiaknak, akikben mások megbiznak, bizalommal visszaélni nemcsak nem szabad valamilyen retorziótól való félelemből, de ezt már eleve kizárja saját lelkiismeretük és meggyőződésük.

A 14. §. utolsó sora: *„Szennyes könyvek és folyóiratok terjesztése tilos.”*

Bizony, különösen a mai korban nem tud az iskola és a szülői ház eléggé küzdeni a ponyvairodalom és a pornográfia lelketrontó produktumai ellen.

Az iskola biztosan és a szülői ház is talán megtesz minden lehető az ifjuság megóvására.

De ez nem elég, mert épen a dolog tilos volta csábítja a kíváncsi ifju egyént arra, hogy legalább megtudja, mi is lehet azokban a sokat emlegetett pornografikus „művek”-ben. Itt a társadalomnak, sőt az államnak kell igen erélyesen közbelépnie és megakadályozni vasszilloggal még azt is, hogy lelketlen emberek ilyenek kigondolására és leírására, vagy rajzolására csak gondolni is merjenek.

A 17. §. a két legfelső osztály tanulóinak bizonyos mértékben megengedi, hogy a tanári kar által meghatározott tisztességes vendéglőbe, vagy kávéházba járjanak. Hozzáteszi, hogy az ifjuság nyomatékosan figyelmeztetendő, hogy egészségi és erkölcsi okokból minél inkább tartózkodjanak a szeszes italoktól.

Sokan mondhatják ugyan erre azt, hogy hiszen ezzel mintegy felhívják az ifjuság figyelmét a vendéglőbe, kávéházba való járásra és mivel a többi társa is jár, meg szabad is, akárhonnán szerez a szegényebb tanuló is pénzt, hogy ott lehessen ő is, ahol a többi.

Az bizonyos dolog, hogy az volna a legjobb ha az ifju-

ség egyáltalában nem járna sehova ilyen helyre, mert amennyit, mondjuk, társadalmilag csiszolódik, de ugyanannyit, vagy még többet veszít a tanulásban. Mert bizony ott a figyelme különféle dolgokra irányul, amelyek elméjét a tanulás ideje alatt is foglalkoztatják; amelleit időt is vesz el a kávéházi tartózkodás.

Dehát mindezek ellenére, azt látjuk — visszagondolhatunk akár saját ifjuságunkra is — hogy a fejlettebb ifju bizony kezdi érezni már, hogy társas lény és kezdi már az életből neki is kijáró jogokat követelni.

Amit tiltunk, azt titkosan, és ennek következtében bűnösen szerzi meg.

Vegyük csak a vendéglőt. Ha szigorú parancs büntetés terhe mellett tiltja a vendéglőbe való járást, mit tesz akkor a már legénysorba lépő ifjú?

Kerüli a tisztességes helyeket, mert hiszen ott lehetnek esetleg a tanárai, vagy más ismerősök észrevehetik, ebből persze baj lesz. Felkeresi ellenben a legelrejtettebb zugokat, a lebujskat, ahova senki sem jár, aki az ő környezetébe való.

S hogy ez úgy az egészségére, mint az erkölcsiségére csakis romboló hatással van, az ugye tiszta bizonyos!

Azért tehát mérlegelve mindent, nevelői szembontból el kell fogadnunk az idézett §. rendelkezését.

A 21. §. *a 16 éves korig tiltja a dohányzást, azon túl — kivéve az iskolát és annak környékét — megengedhetőnek tartja*, figyelmezteti az ifjuságot a nikotin káros hatására.

Itt sem lehet eléggé hangsúlyozni azt, hogy az iskola fegyelmező tevékenysége ne merüljön ki csupán a szabály alkalmazásában. Nem elég tiltani a dohányzást, vagy a megengedés után magyarázni a nikotin veszélyességét, hanem a szenvedély felkeltését és elharapódzását, preventív eszközökkel gyökeresen meg kell akadályoznunk.

Ez pedig abban áll, hogy már a zsenge korban ismeressük, értessük meg a tanulóval a dohányzás ártalmas voltát és ezt folyton hangoztassuk és a tanuló fejlettségi fokához képest tisztelesen meg is magyarázzuk.

Korunk nagy átkai a szesz és a nikotin. S a fejlődő korban egyformán veszedelmesnek tartom mindakettőt.

Ezen két szenvedély elleni harcban különösen szorosban együtt kell működnie az iskolának, a szülői házzal és a társadalomnak.

A 22. §-ban olvassuk: „Az egyesületeknek és egyéb szervezeteknek tagjai csak a két legmagasabb osztály tanuló lehetnek, a tanári kar engedélyével“. Eszerint tehát a tanulók politikai pártoknak és szervezeteknek tagjai is lehetnek.

Tisztán az iskola szempontjából ezt a magam részéről helyesnek nem tarthatom.

Ezen engedmény célja valószínűleg az, hogy a serdülő ifjuság bizonyos politikai iskolázottságra tegyen szert, hogy politikai látóköre, mire 20 éves lesz, — amikor már politikai jogokat kell gyakorolnia, — annyira táguljon, hogy önálló, kialakult véleménnyel bírjon és bíráltni tudjon.

Azonban ezt az iskolázottságot művelt fiatalember az érettségi vizsgálat után is elsajátíthatja, addig elég, ha a különféle politikai lapokat olvasgálja, hogy a politikai irányzatokat pártállás nélkül megismerje és elbírálhassa. De fődolga mégis csak a tanulás maradjon.

Maga az előbb idézett szakasz is tompítja végül a fegyver elét azzal, hogy az iskolába tilos bevinni mindennemű politikai pártoskodást és izgatást.

Egyébként a gyakorlati majd meg fogja mutatni, hogy tanácsos-e az ifjúságot politikai egyesületekbe is engedni, vagy nem. Magam részéről elegendőnek tartanám, hogy a fejlődőttebb ifjuság tisztán sportegyesületeknek és tisztán kulturális egyesületeknek lehessen tagja.

A 31. §. B. 2. pontja *visszaállítja a carcert, a zárkát*. Ez a büntetés legfelső foka, ezen felül már csak az iskolából való kizárás van.

A zárkába való bezárás a tanítói kar határozata alapján 16 óráig terjedhet, naponként 8 óránál több nem lehet, mindig írásbeli dolgozattal kötetendő össze, egy évben egy tanuló legfeljebb kétszer kaphat zárkabüntetést. Ezen büntetésről a szülők, vagy helyettesük mindig értesítendőek.

Ezt a büntetést visszaállította maga a szükség, mely követeli, hogy a korszellem által ugyancsak meglazult fegyelem fenntartható legyen s az ifjuság kötelességeinek teljesítésére szoríttassék.

Ezzel a fegyelmező eszközök sorozata egy eléggé erőteljes tényezővel bővült.

Végül a „*függelék*“ azt mondja, hogy a *tanulók önkormányzásának bevezetése elvben meg van engedve, de csak karólive a tanári kar együttműködésével*. Az elvek később

állapíthatnak meg. Amíg ez meg nem történik, nem engedhető meg, hogy az elvek esetleges alkalmazása a szabályzat főbb intézkedését megzavarja.

Hogy milyen önkormányzatot képzelnék a hivatalos körök, az még nem tudható, azért hozzá nem is szólhatunk ma még. B.

Feladataink.

— Hozzászólás. —

Örömmel üdvözlöm magam is a Magyar Tanítók Egyesületét. Akucs kartársam által felhozott sürgősen rendezendő s halasztást nem tűrő ügyeinket már a M. T. 2. számában olyként állítottam be, hogy ha semmi más közérdek nem volna, anyagi, szolgálati és nyugdíjügyünk szentháromságának létrehozása, közmegnyugvásra való rendezése eléggé indokolja a M. T. E.-nek nélkülözhetetlen voltát. „Feladataink”-ban Akucs kartárs is e szentháromság hive, indokaiban lefektetett irányelvek azonban nem teljesen fedik a tanítói közvéleményt, közóhajt.

A „M. T. E.”-ét nemcsak mint szorgalmazó szervezet, de mint irányító erőt akarjuk látni a tanítói, népoktatási és nevelési ügyekben. Egyesületünket nem annyira a tagok számbeli súlya, mint inkább értelmi képessége és munkaköre minősítik arra, hogy a törvényhozásnál, kormánynál és egyéb hatóságoknál figyelemreméltó tényezőnek ismertessék el, mert a felszínre kerülő népoktatási nagy elvek tervezői csak úgy alkothatnak tökéletes munkát, ha az elveknek testet adó munkásaival a végrehajtás módzatainak tekintetében még a törvény és rendelet megszületése előtt juthatnak közös megállapodásra. Az igazi demokrácia csak úgy épülhet fel, ha a rendelkező hatóságok a végrehajtás mikéntjét előre biztosítottak látják és ez esetben a köztársaság lakosságával szemben a köteles felelősségei nyugodt lélekkel vállalhatják. Az épület akkor lesz tartós, ha az alap- és felépítmény tervezői a munkát végrehajtó szervekkel egyúttesen jutnak megállapodásra a különféle építési anyagok méretei és elrendezése tekintetében.

A tanítók anyagi ellátásához a „M. T. E.” véleményt még nem adhatott, de tudjuk, hogy szlovák tanítótestvéreink helyettünk is hatékony irányítók voltak és épen az ő közbelépésük tette lehetővé a tanítók egyenlő anyagi ellátását. Egyesületünknek itt már csak az lesz a tennivalója, hogy a javadalmainkat rendező törvény intencióit a cseh és szlovák nyelvre nem ismerők is kézzelfogható módon megismerhessék, minden tanító tudhassa, hogy a kiutalt törvényes illetmények jogos illetmények e vagy tévesen lettek e azok megállapítva? A Sk. Ref. több szervét előnyös oldaláról ismerem meg, a a liquidatúra iránt azonban kevés a bizalmam és feltételezem, hogy itt a számítási hibák könnyen előfordulhatnak. Ha a tanító önmaga győződhetik meg járandóságának helyességéről, beáll a megnyugvás.

Mindennél sürgősebbnek és fontosabbnak tartom a tanítók jogviszonyainak szabályozását. Akucs kartársam ide vonatkozó véleménye engem kielégít ugyan, de indokai a tanítóság céljait nem támogatják.

A tanítóságot olyan testületnek ismerem, mely a kötelezettségeltetésben épenoly önértzetes, mint jogainak megkövetelésében. Nem érintem itt az iskolák jellegét, de az iskola szellemére, értékére súlyt helyezek. Miután az iskola szellemét csak a tanító teremti meg, a tanító jogainak, hivatali körülményeinek megállapítása elsődrendű kérdés. Nincs arra semmi szükség, hogy a törvények és rendeletek betartására különféle testületek, társadalmi osztályok exponensei szabják meg az irányt és módokat. A tanítónak, amint csak önmaga az egyetlen jóakaró barátja és senki más a világon, úgy bírja, kötelességre hívó serkentője is csak saját lelkiismerete lehet.

A Szlovenszón élő magyarság kisebbségi jogai vallási és nemzeti tekintetben teteles törvénnyel biztosítottak és ennek tiszteletben tartása felfelé ép úgy kötelező, mint lefelé; meg vagyok arról győződve, hogy abból a magyar tanítóság egy hajszálnyit fel nem ad, ennél fogva e tekintetben a tanítóság fölé állítandó semmiféle gyámhatóságra nincs szükség.

Megállhatnak e az egyházi hatóságok exponensei vezetése alatt álló felek iskolaszékek oly jogkörrel, mint eddig? Biztosan tudom, hogy a tanítóság 99%-ának e kérdésre az a válasza: egy pillanatig sem! Tűrheti-e a tanítóság, hogy laikus, műveletlen iskolaszéki tagok látogatásokat tegyenek az iskolában, hogy a tanítói ellenőrzések, tudós vizsgálódásaik közben

szerzett tapasztalataikról az iskolaszéki gyűlésen jelentést te-
gyenek? Semmi esetre sem! Az ily látogatásoknak két célja
lehet csak: egyik, hogy a tanfő munkáját felülbírálják, a tanfő-
tőt minősítsék; a másik, hogy pontosan jelenik-e meg a tanfő
az iskolában, betartja-e az órarendet? Az előbbi célt korlátozt-
ságuknál fogva nem szolgálhatják, az utóbbi pedig nem más,
mint az iskolaszéki tagoknak alattomos spiónokká való ki-
nevelése. A spiónok szaporítása most időszerűtlen, mert ma
a becsületes embert is ilyennek tartják. Az egyszerű ember
jellemének ily irányban való fejlesztése, helyesebben eltorzítása
nemcsak káros, de vétkes. Talán a tanfő természetbeni járan-
dóságainak beszolgáltatásánál van szerepe az iskolaszék-
nek? Nincs, mert ily esetekben az a felelet: nincs végrehajtói
hatalma az iskolaszéknek, semmit sem tehet. Beszélhetnénk
még sok tarthatatlanságról, pl. tanfőválasztásról, a tanfő lit-
kos minősítéséről stb.

Nem kis jelentőségű a tanfők fegyelmi ügye sem. A ta-
nítók, főleg a felekezeti tanfők fegyelmi eljárása egy óráig
sem maradhat fenn. A fegyelmi választmány 5–6 egyházi fér-
fiúból és egy tanfőből állott, ez utóbbi rendszerint jól meg volt
választva. Miután a legtöbb fegyelmi ügy pap és tanfő közti
viszálykodásból eredt, az ily arány szerint összeállított fegyelmi
választmány ítélethozatalainál gyakran megeseft, hogy „Justicia“
istenasszony elfordult a tanfő igazától. Mutathatók fel olyan
fegyelmi ítéletet, mely *feltételezett* vétségben (?) marasztalja a
tanfőt.

Nem helyeselhetem Akucs kartársam azon javaslatát sem,
hogy összes járandóságaink az egyházi hatósághoz utaltassa-
nak. No még ez kell, akkor épen helyen leszünk! Évtizedeken
át küzdött a tanfőség, hogy anyagilag független legyen s
amikor már a révhez értünk, mi dobjuk el a kormánylapátot.
Miért kell közvetítő ahhoz, hogy a tanfő egyedüli biztos fize-
tését az adóhivataltól felvehesse? A tanfő oly kiskorú legyen,
hogy a fizető pénztárnál egy gyámnak kelljen őt képviselni? !
Az adóhivatal mindig tud fizetni, ellenben a községek és hit-
községek a nyári időszakban rendszerint szellőztetik pénz-
szekrényüket. Inkább azt kell szorgalmaznunk, hogy a köz-
ségek és hitközségek az adóhivatalnak fizessék be helyi já-
randóságainkat s onnan minden hó 1-én postán küldjék ki
összes fizetésünket. Így nem fog megtörténni az az eset, hogy
a tanfő 5–6-szor kénytelen a hitközség gondnokánál fizetését

szorgalmazni, míg végre jóakaratólag leereszkedve a gondnok úr „sajátomból előlegezem“ és hasonló kifejezés kíséretében átnyújtja a cselédbért. Nézzük meg, hogy fizetnék az egyházi hatóságok a tanítót? Ugy, hogy az iskolaszéki elnökhöz juttatnák a tanító fizetését, aki sokszor délelőtt, sokszor délután, máskor se délelőtt, se délután nem található otthon s a tanító félhónapig járhatna utána. Az első államsegélyek és korpóllékok idején az iskolaszéki elnökök voltak csak jogosultak a tanító-államsegélyét felvenni és micsoda erőfeszítésbe került, míg odajutott a tanító, hogy a saját fizetését személyesen vehette fel, gyámhatóságának aláírása azonban nem hiányozhatott a nyugtáról. S most, amikor illő fizetést kapunk, melyről fekete irigységgel emlékezik meg gyakran némely iskolaszéki elnök, nem nagyobb önérzettel nyújtjuk-e át nyugtáinkat minden idegen aláírás nélkül az adótisztnak, mint a múltban?!

Ilyen és hasonló okok azok, amelyek a szolgálati pragmatika megkonstruálását sürgőssé teszik. Az új szolgálati pragmatika csak a tanítói állás jogainak és kötelességeinek széleskörű szabályozását, a tanítói tekintély és önállóság kidomborítását tartalmazhatja, a kívülünk álló hatóságok és testületek érdekköreit a mi pragmatikánk fel nem ölelheti. Annyi bizonyos, hogy a tanító jogviszonyának némely kérdései hatóságaink érdekeivel kereszteződni fognak, az őskori állapotoknak azonban végre gyökeresen meg kell változniuk. Ez nemcsak a tanítók, de az egyház érdeke is. A M. T. E. nem tűzheti ki feladatául, hogy az egyházi hatóságok érdekeit egyengesse és vegye védelmébe, hanem a tanító önállóságáért, intelligens kivoltának kidomborításáért kell küzdenie. Ha a M. T. E.-nek mai illusztris vezetősége jogainak feláldozásával más hatóságok túlhaladott érdekeinek sérthetlenségét védelmezné, úgy — azt hiszem — hamarosan csomagolhatna s a közbizalom megnyilvánulásának idejére már most szorgalmazhatná saját útlevelének kiállítását.

Magnyugtathatom Akucs kartárs urat; a tanítóknak az államhoz való viszonyáról egy törvényjavaslat fekszik a parlament asztalán, egy hónap múlva többet tudunk és látunk a tanító jogviszonyáról. E törvényjavaslathoz kívánatos lett volna a magyar tanítóság előzetes hozzászólása, nem tehetünk róla, hogy későn születünk. Amennyiben e törvényjavaslat nem remélt sérelmeket foglalna magában, azt hiszem, az egyesülésben rejlő nagy erő az államhoz való viszonyunk rektifikálására

is jótékony hatást fog gyakorolhatni. A szolgálati pragmatika legyen tehát a M. T. E.-nek első áldásos és tökéletes munkája.

Most már magam is azt mondom: „Bátorság, erő... vigyen hát bennünket előre”; de csak előre és egy pillanattal sem hátra!

Órszem.

Az ovónői szakosztály.

A magyar tanerők országos egyesületének, a „Szlovenszkói és Ruszinszkói Általános Magyar Tanítóegyesület”-nek megszervezésére irányuló munkálatok kiterjedtek a magyar oktatásügy valamennyi ágazatánál működő tanerőre s így a magyar ovónőkre is. Az alakuló nagygyűlés által elfogadott alapszabályok értelmében, az ovónők az országos egyesületben szakosztály formájában helyezkednek el. Ennek megfelelőleg, az ovónők az alakuló nagygyűlés napján, 1921. május 12-én meg is alakították szakosztályukat s az alábbi iisztitkari választották meg:

Elnök: *Fülöp Etelka* (Perbete Komárommegye). Alelnök: *Kapossy Emilia* (Kurtakeszi). Titkár: *Molitoriszné Hegyi Emma* (Gúta). Pénztárnok: *Doma Mária* (Nagy megyer). Jegyző: *Tervey Katalin* (Csallókőzaranyos).

Szakosztályi választmány: *Hofstätterné Deáky Margit* (Komárom), *Petrovszky Irén* (Komáromszemere), *Kocsányiné Sümegh Irén* (Udvard), *Szép Magdolna* (Izsap), *Mészárosné Korenchy Julia* (Ujgyalla).

Kiküldöttek a központi választmányba: *Hofstätterné Deáky Margit* és *Kapossy Emilia*.

A megalakult szakosztálynak feladata, hogy bekapcsolódva az egyesület többi szerveinek közös erőforrásába, az ovónők erkölcsi, anyagi és társadalmi érdekeinek előmozdítása mellett, a kilűzött nagy és egyetemes célok érdekében is közreműködjanak. Eme egyesületi munkás tevékenységből ki kell vennie a maga részét minden magyar ovónőnek. Évégből a szakosztály vezetősége ezuton felhivja azokat a szlovenszkói és ruszinszkói ovónőket, akik még nem tagjai a szakosztálynak, hogy saját jól felfogott érdekeik szempontjából a szakosztályba lépjenek be s azt a szakosztály titkárának, *Molitoriszné Hegyi Emmának* (Gúta, Komárommegye) jelentésék be; ha netán valaki a belépést fölöslegesnek tartaná, az a szakosztály, illetve az Ált. Magy. Tanítóegyesület támogatására, védelmére nem számíthat.

A tanítóképzés.

Hozzászólás Banai Tóth Pál cikkéhez.

A „Magyar Tanító” 10-ik számában B. T. P. a tanítóképzés kifejlesztésének két módját állítja elénk, főbb körvonalaiiban ismertetve azokat. Az egyik az egyetemmé, a másik az akadémiává való fejlesztés.

Én e helyen az akadémiává való fejlesztés mellett akárok pár szót szólni; de mivel más tollával ékesíteni magamat nem akarom, előre bocsájtom, hogy cikkemet Köveskúti Jenő, volt lévai áll. tkp. Intézeti igazgató „A tanítók akadémiai kiképzése” c. munkája alapján írtam, — ki jelenleg nem lakik Szlovenszko területén — s én, mint volt tanítványa, kötelességemnek tartom, — a talán nem igen közismert s igen tartalmas munkának — főbb és aktuális gondolatait napvilágra hozni.

„Akarjuk-e a népet visszaadni a nemzetnek; akarjuk-e a népet fölemelni? Akkor adjunk a népnek kulturát, műveltséget; akkor emeljük föl a népműveltség alapkövét: a *tanítóképzést*.” Nem fog-e el bennünket a keserű fájdalom, ha végigtekintünk pl. a szakiskolák emelkedésén? Ez iskolák közül alig egy-kettő idősebb a tanítóképző intézetnél, néhány pedig jóval fiatalabb. A közművelődésben *egyik sem* tölt be fontosabb szerepet a tanítóképző-intézetnél. És mégis! Micsoda távolság az, amely amazokat emeztől elválasztja? A fejlődésnek és emelkedésnek rövid idő alatt micsoda újját tették meg azok; míg tanítóképzésünk nagyjában és egészében most is ott tart, ahol 4—5 évtizeddel ezelőtt. Nézzük pl. a *gazdasági akadémiát, a felső kereskedelmi szakiskolát, vagy az állatorvosi főiskolát*. Ez utóbbi ma már csak gymn. és reáliskolai érettségi alapján vesz fel hallgatókat s négy évre (8 félév) terjed.

Kizárólag szaktudománnyal foglalkozik s a magas képzés csak az anyagi javakkal van arányban, miket az állatorvosi pálya nyújt s nem egyuttal másokkal is.

Nem szorongatja-e torkunkat valami, összehasonlítva a mi helyzetünket s látva, hogy tőlünk kevesebbet várnak, hát kevesebbet adnak? . . . Hogy a tanítóképző *csak a népnevelésének* legmagasabb lényezője, mely *csak néptanítókat képez*, mely tehát nem emelkedhet odáig, ahol a gazdasági vagy más *magasabb* intézetek vannak.

Ezzel a kis szétteljesítéssel eljutottam oda, ami minket leginkább érdekel s amely gondolat már régen s igen sok tanító lelkében él, hogy: fel kell emelni a tanítóképzést.

Ha a kormány ennek szükségességét s fontosságát nem látja elég tisztán, itt vagyunk mi, kik látjuk; mozogjunk tehát mi s igyekezzünk felvilágosítani a kormányt.

Hiszen mit kérünk mi olyan nagyot, mit teljesíteni ne lehetne? Nem kérünk mi lehetetlent csak azt, hogy a *tanítóképzés akadémiai képzéssé fejleszessék*.

Nem kell ahhoz sok! „A mostani tanítóképző középintézet fölé emelendő *pedagógiai akadémia*hoz elegendő egy igazgató, egy tanár a filozófiára, egy a pedagógiára, egy jól felszerelt osztott gyakorlóiskola, megfelelő pedagógiai és filozófiai szakkönyvtár s az oktatáshoz szükséges alkalmas helyiségek.” (Köveskúti.) Ezeknek nagy részét a jelenlegi tanítóképző-intézetek már bírják is.

Köveskúti a kifejlesztésre vonatkozólag a következő tervezetet adja elő:

1. A tanító(nők) kiképzésére és képesítésére tanító(nő)képző intézetek fölé 2 évfolyamra terjedő pedagógiai akadémiaák szervezendők.

2. A hivatásukhoz megkívántató neveléssel és közismeretekkel az eddigi fokon és irányban működő tanító(nő)képző intézetek látják el a növendékeket.

3. A tanító(nő)képző középintézet elvégzése után tanítói(női) érettségi vizsgálatot tesznek a növendékek az összes közismereti tárgyakból s a pedagógiai előkészítő ismeretekből, melyek: az emberian, lélektan, logika.

4. A tanítói(női) érettségi bizonyítvány feljogosít a pedagógiumra és a tud. egyetem bölcsészeti fakultására, de első sorban a pedagógiai akadémiaira való beiratkozásra.

5. A ped. akadémia tantárgyai: a) emberian, b) lélektan és logika, c) nevelés és oktatás, d) részletes módszertan, e) neveléstörténet, f) iskolaszervezetian, g) bölcsészettörténet, h) gyakorlati tanítás.

6. A ped. akadémiaira középiskolai érettségivel is be lehet lépni, ha az illető a tanítói érettségi tantárgy különbözeteiből különbözeti vizsgálatot tesz.

7. A ped. akadémiai évfolyamok befejeztével nyomban tanító-képesítő vizsgálatot tehet a jelölt az akadémia tárgyaiból, melynek sikeres letévése után tanítói(női) oklevelet nyer.

8. A magánúton való tanulás nincs megengedve, de a régi rendszer alapján végzett okl. tanítók, ha akarják, magánúton is megszerezhetik az akadémiail kiképzést.

9. A ped. akadémia mellett osztott gyakorló iskola működik megfelelő tanszemélyzettel. Az akadémiához tartoznak a tanítóképző középintézetnek szaktanárai is, előadván szakírágyainak részletes módszertanát.

*

E tervezet szerintem állami viszonyaink közepett minden megrázkódtatás nélkül könnyen megvalósítható. S megvalósulva, bizonyos, hogy úgy a tanítóságnak, mint a népnevelésnek minden érdekeit képes lesz kielégíteni, a nemzeteinek pedig nagy hasznára válik.

Köveleljük tehát fölemelt fővel, egyesült erővel, hogy adassék alkalom, nyiljék meg az út a tanulni, a felsőbb tudományokba emelkedni vágyó tanítóságnak továbbképzésére, tudásának, műveltségének s ez által tekintélyének és társadalmi állásának emelésére; hogy ne kelljen hallani többé mások szájából lenézően, a magunkéból oly sokszor mély keserűséggel hangoztatott ókori mondást, hogy: „Quem dil odere, paedagogum factore.“

Palást, 1921. június hó 6-án.

Öberth Kálmán.
tanító.

Felhívás

Szlovenszko és Ruszinszko összes magyar tanerőjéhez.

Hogy ama nagy és felelőségteljes megbízatásnak megfelelőhessünk, melyet a komáromi nagygyűlés reánk ruházott, híztelettel felkérem összes Kartársaimat, hogy mindennemű tanügyi mozgalomról engem értesíteni sziveskedjenek, gyűléseik határozatait, hírlapi tudósításaikat juttassák el hozzám.

Negyed (Nyitramegye), 1921 június 10.

Kovács Alajos,
az Á M T. E. elnöke.

HIVATALOS RENDELETEK.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: A vörös kereszt Bratislava, 1921. május 28-án.
egyesületről. Szám: 26269/I.

Valamennyi szlovenszkói tanfelügyelőnek, középiskolai, polgári és elemi iskolai igazgatónak.

Figyelmeztetem az iskola- és nemzeti közművelődésügyi miniszterium 1921. évi január hó 26-án kelt 8453. sz. rendeletére (megjelent az iskola- és nemzeti közművelődésügyi minisztr. hivatalos közlöny III. évf. 3. sz. a 36. old.) s megkívánom, hogy ebben az irányban intenzivebb működés fejtsék ki.

Utbaigazítással szolgál Randysek Gyula, az áll. el. népiskola, I. (Bratislava, Edel-utca).

A Školsky Referát igazgatósága helyett:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Csehszlovák gyermekvédelmi Bratislava, 1921. június 7-én.
egyesület gyűjtése. Szám: 30628/I.—1921.

Valamennyi szlovenszkói tanfelügyelőnek, középiskolai, tanítóképző-intézeti, polgári és elemi népiskolai igazgatónak.

A csehszlovák gyermekvédelmi egyesület különböző konyhánál az 1919—1920. évben 25.000, 1920. évi szeptember hó 1-étől 1921. évi június hó 30-a között 15.000 gyermeket ingyen étellemezett. A rosszul táplált gyermekek étellemezését célzó ezen akció működését a nagy szünetidőben is óhajlja folytatni, amennyiben célját még el nem érte, azaz a gyermek egészségi állapotában a háboru okozta károkat teljesen el nem tüntette.

A csehszlovák gyermekvédelmi egyesület a gyermekeket a szlovenszkói „American Relief Administration European Childrens Fund“, továbbá a „Britisch Slav Childrens Fund“ egyesületek adományaiból ingyen ételmezi. Az ételmisszerék szétküldésével és szétosztásával járó s egyéb kiadásokat, segélyekből és könyöradományokból fedezi.

Mindezekből kifolyólag ezen célra az iskolákban gyűjtések rendezendők s a gyűjtött összeg a következő címre küldendő el:

Československá péče o dítě, Praha II., Národní třída č. 14.

A Školsky Referát igazgatója helyett:

Seifl s. k.

Školsky Referát v Bratislave

Tárgy: A csehszlovák köz- 1921. évi május hó 10-én.
társasági elnök arcképe. Szám: 25473/II.

Valamennyi szlovenszkói tanfelügyelőnek, középiskolai, tanítóképző intézeti, polgári és elemi népiskolai igazgatónak.

Hivatalos látogatás alkalmával meg lett állapítva, hogy különböző tankerületekben egyes iskolák tantermei, az igazgatói iroda és a tantestületi szoba a csehszlovák köztársaság elnökének arcképével nincsenek ellátva.

Ujból figyelmeztetem az 1919. évi június hó 25-én kelt miniszteri rendeletekre s meghagyom az illetékes tényezőknak, hogy gondoskodjanak arról, hogy valamennyi helyiség, ahol tanítás folyik, tehát a rajzterem, természetrajzi és természettani tantermek, a tornaterem, az igazgatói iroda, a tantestületi szobák a csehszlovák köztársaság elnökének arcképével el legyen látva.

A Školsky Referát igazgatósága helyett:

Polprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislava.

Tárgy: Az iskola- és nemzeti köz- 1921. évi május hó 19-én.
 művelődésügyi miniszt. hivatalos lap- Szám: 967. prez.
 jának (Věstník) kötelező előfizetése.

Valamennyi szlovenszkói tanfelügyelőnek, középiskolai, tanító-
 képző intézeti, polgári és elemi népiskolai igazgatónak.

Az iskola- és nemzeti közművelődésügyi miniszterium
 1921. évi május 6-án kelt 4728. eln. szám alatt jelenti:

Tekintettel arra, hogy sok szlovenszkói magyar tannyelvű iskola vonakodik elfogadni az iskola- és nemzeti közművelődési miniszterium hivatalos lapját (Věstník), megkívánom a tanfelügyelőktől, hogy figyelmeztesse az elemi és polgári iskolák igazgatóit, hogy az iskola- és nemzeti közművelődésügyi miniszterium hivatalos lapjának előfizetése, a jelen és a jövőben való szükségessége céljából az 1920. évi december hó 11-én kelt 5983. sz. rendeletünk értelmében kötelező.

Habár nincsen kifogásom az ellen sem, ha a Školsky Referát hivatalos lapjához (Zprávy) magyar tannyelvű iskolák részére az iskola- és nemzeti közművelődésügyi miniszterium rendeleteit magyar nyelvű fordításban is mellékl.

Megkívánom, hogy a tanfelügyelők, a közép-, polgári és elemi iskolák igazgatói ezen rendelet szellemében járjanak el, ha pedig valamely iskolafebantartó vonakodnék a Věstníkre előfizetni, akkor a tanfelügyelő az illető iskola államsegélyének beszüntetésére ide javaslatot terjesszen elő.

A Školsky Referát igazgatósága helyett:

Folprecht, s. k.

Megjegyzem, hogy a Věstník német nyelven is kapható.

Szerkesztői üzenetek.

K. Z. Zétény. 1. Ha a katonai szolgálat megkezdésének egy évi elhalasztását még nem kérte, úgy ezt azt illetékes szolgabírói hivatal útján kérheti. A katonai szolgálati idő 18 hónap. Az egész idő alatt a teljes fizetését kapja. 12 hónapig helyettesít sem kell állítania, az utolsó 6 hónapban azonban a saját költségén tartozik magát helyettesíteni. 2. Ezt az ügyet nem áll módunkban ellátni. Forduljon az illetékes adóhivatalhoz vagy tanfelügyelőséghez, ki azt kérésére meg fogja sürgetni. 3. Levél mont.

P. P. Markuska. A nyugdíjkönyvre itt szükség nincs. Ahhoz van is könyve az sem használja, mert a levonásokat nem vezetik be, ép úgy mint a havi fizetéseket sem, a fizetési könyvbe. A nyugdíjlevonások hivatalból történnék és hivatalosan vezetettek.

K. F. Imreg. Belépését a zemplénmegyei körzetbe jelents be. Személyenként nem, csak járásonként és megyőnként, esetleg körzetenként jelenthetik be a belépést a központi egyesületbe.

Suh. J. Rozsnyó. A beküldött 6 új előfizető címére a lapokat elküldtük. A névjegyzéket is feladtuk.

O. A. Hetmény. A kért számokat elküldtük, azonban azok tévedésből Komárommegyébe Hetényre mentek. Ujabb példányokat küldtünk.

Sz. M. Izsap. Az Ön lapja is elévedt Izsára.

Sz. S. Bátorkezel. A kért számokat elküldtük.

L. M. Tornaujfalu. Címe nem volt teljes. Lapja vétele után azt kiegyesíttük. Az elmaradt számokat — 2—3. szám kivételével — elküldtük. Jövőben a lapot rendszeren kapja.

M. J. Sajóánártfalva. Az elmaradt számokat elküldtük. Köszöje velünk szomszédos kollégáinak címét, kik előfizetők és a lapot nem kapják.

V. J. Palást. A honti jegyzéket nem rég kaptuk. Az Ön neve is csak abban szerepel. A kívánt számokat — 2—3. szám kivételével — elküldtük. Sorakra levélbeli választ is küldünk.

T. J. Nagysáró, A. D. Madar, T. Gy. Barsbész, N. L. Felsővárad, S. L. Kisujfalu, K. K. és O. E. Losonc. Előfizetési ügyük rendezve van. A lapot a jövőben rendszeren kapják.

M. Gy. Drazice. Mi a lapot rendszeren küldjük. Elég baj az, hogy sok előfizetőnek a lapja nem jut kézhez. Nagyon gyakran kétszer, sőt háromszor is el kell küldenünk ugyanazt a számot, ami az előfizetőnek kellemtlen, nekünk pedig anyagi szempontból hátrányos. A kért számot elküldtük.

V. E. Rimaszombat. A 60 K előfizetési díjat annak idején megkaptuk. A postautalványon csak az Ön neve szerepelt s így az egész összeget arra könyveltük el. Lapot is csak az Ön nevére küldtünk. Mi azt nem tudhattuk, hogy I. L. és K. J. kartársaink is részüik van a 60 K előfizetési díjban. Az összeget lapja vétele után 3 részre osztjuk, $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{3}$ évi előfizetésként vételezzük be és a kívánt lapokat mindhármuk nevére külön-külön küldjük.

Pályázati hirdetés.

A királyhelmecezi ref. egyház pályázatot hirdet orgonista-kántortanítói állására. — Javadalma: 13 714 kat. hold szántó-föld, 5 köből buza, 15 köből rozs, 241 K készpénz, beültetett szőlőföld (évi 6—8 hekto bortermessel), 3 szobás lakás mel-lék helyiségeivel, stóla és államsegély. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak fogadalmat lelett, tanítói és kántori oklevéllel ké-pesített tanítók.

Pályázati határidő: június 25.

Királyhelmece (Zemplén m.).

Ref. Lelkészi Hivatal

Azon tanító, vagy tanítónő, aki a szlovák nyelvet per-fektül bírja és hajlandó volna a nyári szünidőben egy intelligens uriembert szlovák nyelvre tanítani, jelenkezzen Takács Lajos jegyzőnél, Csillizradványon (zupa Komárno). Lakás, fizetés, ellátás biztosítva.

Azokat az előfizetőket, kiknek első negyedévi előfizetésük lejárt és még meg nem újították, kér-jük, hogy az előfizetési díjakat beküldeni szíves-kedjenek, nehogy a lap rendes szétküldése aka-dályozva legyen. Tisztelettel a kiadóhivatal.

A szerkesztésért felelős: JEZO MÁRTON, tanfelfügyelő.

Nyomatott „A Hírek” Lapkiadó R.-T. jókai-könyvnyomdájában, Komárno.

A „Magyar Tanító“

elfogad hirdetéseket a következő árszabás mellett:

Egész oldal	240 K
Fél oldal	120 K
Negyed oldal	64 K
Nyolcad oldal	36 K
Tizenhatod oldal	20 K

Pályázati hirdetmények szakvanként 40 fillér, vastagon szedett szó 60 fillér. Többszöri hirdetésnél engedmény

A hirdetések szövege, a pályázati hirdetmények stb. a kiadóhivatal címére: Komárno, Jókai Mór-utca 16. szám küldendők.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az Ideiglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

Bottay Kálmán emlékezete.

Feladataink.

A vallás és a népiskola.

A kisegítő tanítók helyzete.

Magyar tanító- és ovó-
képző-intézet.

Hivatalos rendeletek

Szerkesztői üzenetek.

Hirdetések.

Pályázati hirdetés.

A tanyi községi iskolai tanítói állásra pályázat hirdetés. Díjlevél szerinti fizetés: községtől 350 korona havi előleges részletekben, mely megfelelő államsegéllyel egészítetik ki. Lakás természetben kerítel. Továbbá a reform. egyháztól ref. kántorság és reform. vallástanításért íz magyarhold föld, melynek évi hasznóbére jelenleg 2049 korona. A hasznóbér 1923-ban jár le. Az állás választás után azonnal, legkésőbb 1921. szept. elsejére elfoglalandó. A kellő okmányokkal fűlszerelt kérvény *julius hó 25-ig* adandó be a községi iskolaszéki elnök címére. Tany, (Komárommegye.)

A tanyi községi iskolánál II-od tanítónői állásra pályázat hirdetés. Fizetés: községtől 100 korona és 240 korona lakbér. A többi államsegéllyel egészítetik ki. A kellő okmányokkal fűlszerelt kérvény *julius hó 25-ig* adandó be a községi iskolaszéki elnök címére. Tany, (Komárommegye.)

A két állásra házaspár is pályázhat.
Tany, 1921. július 5.

Czike János
isk.-széki elnök.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadója:
Az Ideglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

Bottay Kálmán emlékezete.

A magyar tanügynek nagy vesztesége van.

Meghalt *Bottay Kálmán*, a komárnói áll. polgári leányiskola tanára, a kiváló rajztanár és természettudós.

Súlyos vesebaj támadta meg, a budapesti új Szent János kórházban megoperálták. Az operáció után, amely pedig sikerült, újabb komplikációk állottak be s a hosszú fekvés következtében fellépett tüdőgyulladás okozta közvetlen halálát. 62 évet élt, meghalt 1921. jun. 21-én.

Igazi férfi volt, egész ember. Kötelességei teljesítésében mintául szolgálhatott. Mindenki szerette, aki csak egyszer is beszélt vele, közvetlen modoráért, csillogó humoráért.

Igazi életfilozófus volt, úgy élt, ahogyan valamennyiünknek élnie kellene. Az élet minden viszonyosságai között is megőrizte aranyos kedélyét: s kiváló tehetségeivel másoknak akkor is örömet szerzett, amikor más ember csak panaszkodni tudott volna.

1859-ben született Nasic, horvátországi községben. Atyja itt a Pejacevics grófok uradalmi főkerésze volt. Gyermekkorában már megtanulta a természet imádását, innen ered aztán az, hogy a lombos

erdőktől, virágos rétektől, susogó nádasoktól nem is tudott megválni soha.

Hires vadász volt. A puskát hihetetlen biztossággal kezelte élte fogytáig. Ismert és tudott mindent, ami az embert kiváló vadásszá teszi.

Ismert minden állatot, a legapróbb és legtudományosabb részletekig.

A komárnói áll. polgári. leányiskolának olyan természetrajzi gyűjteményt készített, amely párját ritkítja. Különös figyelmet érdemelnek kitömött állatai.

Erőteljes, hatalmas szál ember volt, aki még néhány héttel ezelőtt kitartás és munkabírásban megszégyenítette a fiatalokat.

Azt hittük, ez az ember az, akinek hatalmas fizikuma és hozzáillő szép lelke még évtizedeken át ifjú marad s ime váratlan elmulása ismét memento mori.

Kedves Kartársunk, akit 62 éves korod ellenére is fiatalon, korán ragadott ki közülünk a halál s akit szerettünk volna körülünkben látni még sokáig, nyugodj csendesen.

Távozásod vesztesége a magyarságnak, a magyar iskolának. Meg nem alkuvó jellemed, gerinces férfiaságod világító oszlopként áll előttünk, sziveinkben emléked örökké élni fog.

B.

Feladataink.

— Válasz Órszemnek. —

Multkori cikkemben a M. T. E. legsürgősebb teendői gyanánt bizonyos irányelveket állapítottam meg, melyek által azonban nem annyira a vezetőségnek irányt szabni, mint inkább azt volt szándékom jelezni, hogy itt — távol a központtól — a külső perifériákon is élénk érdeklődéssel várjuk az egyesület hathatós tevékenységének megnyilatkozásait. Az csak dicsérendő s bizonyára mindnyájunk helyeslésével találkozó buzgóság, ha ott a központ tájékán is vigyáz egy „Órszem” s közvelein közelből figyelni s szükség esetén (ami remélhetőleg nem következik be) erős agilitással serkenti a vezetőséget a kellő időben való cselekvésre. Ne vegye azért rossz néven az az Ó., hogy én is hasonló forma feladatra vállalkoztam; ez a hatásköri beavatkozás csak azért történt, mert hivatkozott 2. sz. „Szózata” elkerülte figyelmemet. Egyébként minden ügynek csak hasznára válik, ha minél több oldalról kerül az megvilágításba; így ezeknek az elveknek sem árt a hozzájárulás.

Az „Órszem” cikkében kifejtett indokokat általánosságban magam is helyeslem és elfogadom; egyes pontokra nézve azonban nem egészen fedik egymást nézeteink.

Helyeslem a M. T. E. feladatáról táplált felfogását, valamint azt is, amit a tanítók jogviszonyának szabályozásáról, a mai iskolaszéki rendszer és fegyelmi eljárás tarthatatlanságáról mond; ezek az okok csakugyan legelső helyre tolják a szolgálati pragmatika megalkotásának időszerűségét; de viszont anyagi ellátásunk ügye még mindig nem mondható olyan általános megnyugvást keltőnek, mint az Ó. állítja.

Hogy is áll csak a nem állami tanítóság fizetési ügye? A cikkíró „*Javadalmainkat rendező írvényről*” beszél s magának a szerkesztő úrnak is cikkembe szűrt meglegyzése szerint, nincs különbség állami és nem állami javadalom között. Hát én mindkét állításról kénytelen vagyok megállapítani, hogy *téves*.

A M. T. 2—3. számában közölt fizet. rendelet bevezető részében a „Megjegyzések” között világosan ott áll: *„Eme törvények határozatai azonban csak a tényleg működő áll. el. isk. tanítóságra és áll. óvónők szolgálati illetményeire vonatkoznak.”* Tehát csak az állami tanerők illetményei vannak újjólág törvényileg szabályozva, mi fel. tanítók továbbra is lógunk a levegőben. Azaz, hogy a mienk is törvényesítve van, de csupán a magyar kormánynek Zichy János minisztersége idején 1918. évben kiadott 154.000. rendeletével, mely a régi „Néptanítók Lapja” 1918. évi 37. számában egész terjedelmében feltalálható. Ez a törvény kezdő alapszítésül még miudig 1200 K-t ír elő, holott a M. T.-ban közölt táblázat szerinti itt a köztársaság területén a kezdő fizetés a XI. oszt. 1. fokozatában 2808 K. De ez csupán az állami tanítókra vonatkozik. Ezt mi fel. tanítók a fenti Zichy-féle törvény alapján csak 33 évi működés után érjük el, amidőn az ott jelzett osztályok és fokozatok szerint az I. oszt. 2. fok.-ban elérjük a 2900 K-t.

Hogy ez így van, ezt a saját példámmal igazolom. Nekem most 26 évi működéssel a törzsfizetésem a II. oszt. I. fok. 2400 K. (Zichy törvény.) Ide már a csehszlovák kormány — kifejezetten a fenti magyar törvényre való hivatkozással — az osztály-fokozat és fenti összegnek számszerű megjelölésével 1920-ban (1918. júliusig visszamenő hatállyal) léptetett elő. S hogy reánk nézve még ma is ez a törvény az irányadó, erre újabb bizonyíték az, hogy Tanfelügyelőnk utasítása szerint — újabb 3 évi működés után — a most: július 1-én esedékes újabb 200 K-ás előléptetésért ugyancsak ezen törvény alapján a mult hetekben kellett folyamodnom.

Az állami tanítók nem kérvényeznek, ők a M. T.-ban közölt táblázatok szerint kapják összes járandóságukat s előléptetésük automatikusan történik. Ebből világos, hogy a törvény ismét különbséget tesz állami és nem állami tanító között s ismét az utóbbiak rovására. Igaz, hogy azért a különböző összegeket különböző pótlékok címén mi is megkapjuk, de ez csupán a kormány jóindulatából s egyáltalán nem törvényes alapon történik. (No talán mégsem csupán „jóindulatból”. Szerk.)

Tehát épen nem ok nélkül állítottam, hogy anyagi ellátásunknak törvényes rendezése igenis feladatát képezi a M. T. E.-nek.

— Ó. kifogásolja abbéli javaslatomat, hogy állami járandó-

ságaink is az egyh. főhatósághoz utaltassanak s így a fizetés tekintetében csak egy hatóságunk legyen. Hát kérem, ne tessék figyelmen kívül hagyni, hogy én első sorban az iskolák államosítását említettem, mint amiért — az itteni kartársaim bizonyíthatják — több mint másfél évtized óta szóban és írásban küzdöttem. De mivel erről ez idő szerint — különböző okok miatt — szó sem lehet, — a már első cikkemben említett, egymást keresztező intézkedések és ezek esetleges sérelmes következményeinek elkerülése végett — nincs más megoldás, mint összes érdekeinket egy másik hatóság védelmére bizni. (Vagy talán Kollega úr minden hatóságot mellőzhetőnek képzel? s most már minden reményét egyedül a M. T. E.-be helyezi? Ez még talán kissé korai!) Bizony én sem lelkesedem egy csöppet sem ezekért a hatóságokért, de — nézetem szerint — egyelőre mást nem tehetünk. Sőt egy újabban felmerült sajnálatos körülmény még inkább megerősít ebbeli felfogásomban. A M. T. legutóbbi számában is olvasható, hogy ahol az iskolafentartó vonakodnék a „Vestnik“-re előfizetni, ott az iskola államsegélye beszüntetendő. Ez itt a környéken már több helyen meg is történt s bár a hivatalos indokolás szerint ez az iskolaszékre mért büntetés lenne, valójában mégis a tanítót sújtja. Gyenge vigasztalás az, hogy a tanfónak joga van az elvesztett államsegélyt az iskolafentartón törvényes úton behajtani. Ez a tanfóra nézve a legnagyobb kellemetlenségek forrása lesz. De, ha a kormány csakugyan a renitenskedő iskolaszéket, jobban mondva iskolaszéki elnököket akarja büntetni, miért nem annak kongruáját szünteti be? Azt hiszem azért, mert a kongruát az egyh. főhatóságok útján utalják ki, azok pedig bizonyosan mindent elkövetnének arra nézve, hogy az ily betiltó rendelet vagy egyáltalán ne, vagy csak oly hosszú idő múlva lépjen érvénybe, hogy addig a betiltó okok teljesen eltávolíthatók és így az iskolaszéki elnök a betiltásnak semmi hátrányos következményeit nem érezné. Ellenben a tanfó államsegélyének beszüntetésére elég egy leirat az illető adóhivatalhoz s harmadnapra már kész a fizetés beszüntetése.

Ő. azt is mondja, hogy az adóhivatal mindig tud fizetni.

Hát kérem, sajnos, én ennek is az ellenkezőjéről voltam kénytelen meggyőződni. Csak legutóbb is, a juniusi járandóságomért — mellyel egyidejűleg volt esedékes a már május közepén likvidált és kiutalt nagyobb összeg is — nem kevesebb, mint ötször kellett bemennem a 14 km.-re levő adóhiva-

talba, míg végre — úgy 20.-a táján — meglehetősen erőszakos fellépés után, hozzá tudtam jutni pénzemhez. És ez nem csupán magammal és nem először történt.

Szóval bajok minden téren vannak s azokat egy csapásra megszüntetni nem lehet. De ép azért hozzuk ezeket felszöve, hogy ki-ki gondolkozzék a megoldási módokról. Egyik ezt, másik azt ajánlja orvosszerűen s végül válasszuk ki a legjobbat.

Hogy ez időszerint miféle javaslat fekszik a parlament asztalán, nem tudom. Minden esetre reménnyel nézünk eléje s bárcsak mielőbb ne csupán nekem, hanem az ösztantárságának is megnyugtatóra szolgálna annak elintézése.

Akúcs Béla.

A vallás és a népiskola.

— *Válasz Molnár János cikkére.* —

M. J. kedves kartársam „hozzászólására“ azért akarok néhány sorban válaszolni, mert megtörténhetik, hogy az ő elme-futtatása nem kerül éppen azoknak szemébe, akik nálamnál hivatottabbak volnának a benne található téves állításokat helyreigazítani.

Különbben az, amit a vallásoktatásról mond, dr. Példy „Vallásoktatás“ című cikke által már is megcáfoltnak vehető és még inkább megcáfolja az élet és a tapasztalat. De vannak a hozzászólásban egyéb állítások is, amelyek talán szintén ne maradjanak kritika nélkül, mivel — mint mi, paedagógusok, tudjuk — „bizonyos dolgokat nem lehet eléggé ismételni“ és szükséges, hogy bizonyos dolgokról, így pl. a hitről, a vallásról, a kultuszról stb. tiszta fogalmaink legyenek s ne támadjon éppen ott zavar, ahol a legnagyobb rendnek kellene uralkodnia, t. i. gondolkozásunkban.

M. J. k. kartársam cikkében nagyon fölényesen és cinikusan bánik el az előbb említett fogalmakkal s úgy beszél az u. n. történelmi vallásokról (értsd: keresztény vallásról), mint

valami elavult alsóbbrendű filozófiáról, amelynek a mai „felvilágosult” korban létjogosultsága sincsen. Emellett a hitet összezavarja a tudással, mintha sohasem hallotta volna azt a filozófiai megállapítást (pedig hallotta), hogy „a hit ott kezdődik ahol a tudás végződik.” A csillagász legkomplikáltabb számítása is tudás, amely az ő elméjében oly világosan áll, mint előtünk a $2 \times 2 = 4$. Ő „tudja”, hogy a dolog úgy van és nem kell azt „hinnie”. Mi azonban hiszünk neki, mert nem tudjuk őt számításaiban követni, úgy, mint ő is elhiszi elődei számításainak helyességét, mert, ha mindent utána akarna számítani, arra az egész élete sem volna elég hosszú és nem vihetné előbbre a tudományt egy lépéssel sem. Ezt a fajta hitet, amelyet tudományos hitnek nevezhetnénk, magasztalja fel M. J. k. kartársam csak azért, hogy a másikat, a vallásos hitet annál inkább lekicsinyelhesse. Pedig hiába, az emberiség lelkében él az Istenben való hit és azt semmiféle filozófiákkal nem lehet kiirtani. A hívő az ő hitének alapját nemcsak lelke ösztönös érzésében, hanem, ha kulturember, az anyagi és erkölcsi világrend szemléletében is megtalálja. De a hitetlennek az a „hite”, hogy nincs Isten, igazán semmivel sincs megokolva. Nem is volna a világon istentagadó, ha a hittel együtt nem járna az „erkölcs” kötelezettsége. Isten nélkül valóban nem is volna az erkölcsnek értelme. Az erkölcs azonban feszélyezi cselekedeteiben a gőgös emberi elmét és innen táplálkozik a „tagadás ősi szelleme”.

A „vallás”, mint a neve is mutatja, „megvalósulása” annak, ki hogyan hisz az Istenben. Vannak, akik nem követik azt a vallást, melyhez tartozónak magukat vallják, legalább a papirjaikon, ami főleg hasznossági okokból, tehát érdekből történik. Ez, enyhén szólva, nem korrekt eljárás, mert ott kellene hagyniok az egyházat, vagyis azoknak társaságát, akiknek hitét már ők nem vallják a magukénak és ha már ellenséggként állanak szembe vallásukkal, ne belülről, hanem kívülről támadják hát egyházaik bástyáját. Ez, habár fájdalmas, legalább korrekt eljárás volna.

Az egyház kultuszt űz, ami azt jelenti, hogy hitélete szolgálatába állítja az összes művészeteket s mind azt a szépet és jót, amit a természet és az emberi lángelme létrehozni tud, a virágtól kezdve sztr. Péter kupolájáig. Nagyszerű dómokat emeltet, a szobrászat és festészet örökszép remekeivel ékesíti fel azokat és felhasználja az istenisztelet fényének

emelésére, a költészetet, a szónoki és énekművészetet, sőt a minden művészetnek koronáját, a zenét is. Lehet-e, szabad-e ezt egy jóérzésű, gondolkozó embernek lekicsinyelni? El tudja-e képzelni k. kartárs uram, hogy pl. a kath. egyház ezen kultusza milyen befolyással volt Európa mai kulturájának kialakulására? Ha igen, úgy csak bámulással adózhat annak. És még egy. A kultusz tökéletesedett és bizonyára még tökéletesedni fog, de nem a hit, amely ma is ugyanaz, mint volt az apostolok idejében. Kultusz tekintetében pedig a különféle vallások között csak árnyalati különbségek vannak. A kultusz ugyan még nem hit, de abból fakad.

Mi nem bánjuk, ha valaki a gőzgéptől kezdve, a tankon át, egészen a Neptunig mindenből tud kultuszt űzni, de akkor a vallás kultuszáról se beszéljen olyan félvállról.

Azt hiszem, nagyon téved abban is k. kartárs uram, hogy a vallást „alsóbbrendű” filozófiának tartja. A filozófusokat ugyan sokféle kategóriába lehet beosztani, de nem magát a filozófiát, amely csak egy lehet, mint pl. a számtantudomány is, mert mindkettőben — említt a számok, amott a gondolatok logikája szerint — csak egy eredményre lehet jutni. Amint a számtanban megvan a $2 \times 2 = 4$ bizonyossága, épúgy megvan az igazi filozófiában is a megállapítások bizonyossága. De az embert legmélyebben érdeklő kérdésekre a filozófia sem tud választ adni. A választ ezekre egyedül a hit adja meg, mely „ott kezdődik, ahol a tudás végződik.”

Ezért nagy dolog a hit. Ez formál a vademberből kulturlényt, a kulturlény pedig kulturát teremt a sívatagban is.

Hogy a hit a világháború alatt megingott? Igen, ahol már azelőtt is ingadozott. De ahol azelőtt is szilárd volt, ott ma még szilárdabban áll. Aki látni tud és akar, az láthatja.

Ami a háborukat illeti, azoknak nagyon mélyen fekvő okai vannak. A királyokat csak úgy lehetne felelőssé tenni értük, ha pl. a köztársaságok sohasem viseltek volna háborút. Nem is utalok a világtörténelemre, csak Amerikát említem, amelynek királya sohasem volt, de háboruja igen. A vallást okolni a háborúkért? A vallás csak takarója volt a hatalomra vágyás feneketlen, szenvedélyének, hiszen a vallás tiltja a háborút, a vérontást. És mégis és ennek dacára ől az ember. De mi lenne akkor, ha az emberben élő vadállatot a vallás és erkölcs legalább némileg meg nem zápoláznák? Már ezért sem lehet a vallás egészen „magánügy”, mert eliekintve az állam-

érdektől, amely erkölcsös embert kíván, senkire nézve sem lehet közönbös az, hogy hívő, vallásos és erkölcsös emberek között kell-e életét leélnie, vagy olyanok között, akik mindazokat semmibe sem veszik. Mert mi az erkölcs? Jóakarát, józanság, munkakedv, béke, szeretet, egészség, boldog családi élet és még sok más jó dolog, amit a hívő „Isten áldásának” szokott hívni. És ezt kívánjuk nemde, magunknak is, másoknak is. Az erkölcs virágja pedig a vallás fáján nyílik. A vallás nélküli erkölcs csak az igazi homokra épített ház. Hogy milyen a vallástalanok „erkölcse”, arról — sajnos — minden nap olvashatunk elijesztő példákat a lapokban.

Ne bántsuk tehát a hitet, amely örökre az erkölcs bölcsője marad. Erkölcs kell, azt a k. kartársam is beismeri, bizonyára azért, mert az erkölcs jó. Hát csak rosszra lehet tanítani valakit, jóra nem? Vagy az embert sem jóra, sem rosszra nem lehet tanítani? Oh, hisz akkor a világ összes nevelői mind szélhámosok volnának. Hiszi ezt k. kartárs uram?

Végül igen pesszimiztikusan kijelenti, hogy nem lehetünk boldogok sem hittel, sem hit nélkül. Valóban, tökéletes boldogság nincs a földön. De relatíve mégis boldogok lehetünk. Ennek pedig nemhogy nem akadálya a hit, hanem a legbiztosabb alapja.

A tudomány nem a legfőbb jó és több bajt okozhat a tulajdonosának, ha nincs elméjében helyesen elrendezve, mint jót. A tudomány egyedül még senkit sem tett boldoggá, ámbár annak bizonyos mértékét senki sem nélkülözheti. A tudomány meg nem nyugtatja az embert. Csak egy van, aiben lelke egyensúlyát, lelke békéjét megtalálhatja és ez a hit.

Ezeket pedig ne azért „higye”, mert én mondom, hanem tanulmányozza előbb mélyrehatóan az emberek lelkületét, rejtett énjüket, cselekvéseik titkos rugóit, szóval az emberi életet és én remélem, hogy egyszer majd az Ön szívéből feltör az a kiáltás: credo!

T. L.
r. k. tanító.

A kisegítő tanítók helyzete.

Kaptuk a következő sorokat, melyek szomorú fényt vetnek a helyettes tanítók sorsára.

Igen Tisztelt Szerkesztő Úr!

A Magyar Tanító f. hó 1-én megjelent számában olvastam Akucs Béla „Feladataink” cikkét. Nem ehhez akarok hozzászólni, mert javarészt helyesen jelöli meg céljainkat. Hanem ezen kitételéhez — *„már pedig, hogy az állam ugyanazon munkát jobban értékeli és jobban fizeti az egyik munkásnál, mint a másikonál; ezt az eljárást demokratikusnak nevezni egyáltalán nem lehet”* — az igen tisztelt szerkesztő úr ezt a megjegyzést fűzi: *(„Ez tévedés, egyelőre nincs különbség a Javadalmazásban, legfeljebb arról lehet szó, hogy a nem államiak még nem kaptak meg tényleg mindent.”)* Mennyire igaz van Akucsnak! Ha nem leszek terhére igen tisztelt szerkesztő úrnak, előadom miért.

A helybeli r. kath. népiskolánál vagyok alkalmazva mint kisegítő tanerő, az eltűnt elődöm helyén. Rendes tanítónak megválasztana a hitközség, de amíg eltűnt elődöm holtánnyilvánítva nincs, ez nem lehetséges. Még semmiféle törvény vagy rendelet nincs, mely az eltűntek ügyét rendezné. Tanuk pedig nincsenek, akik elődöm elestét törvény előtt bizonyítanák. Engem helyére a hitközség megválasztott és megszavazott évi 100 kor. alapfizetést s kérte a Sk. Referátot, egészítsék ki rendes fizetésre. A Ref. kiutalt 190 K-t havonként még 1919. szept. 1-én. Akkor még ez tűrhető összeg volt, de csak azért, mert mások sem igen kaptak többet. A tavalyi fizetésrendezésnél fölemelték 330 K-ra s ezt 3—4 hónapon át kaptam is. F. év jan. és febr. 1-én a tanfelügyelőség kiutalt a táblázatok szerint 400—400 K-t. Márc. 1-én nem kaptam semmit, ápr. 1-én 1200 K-t, máj. 1-én 900 K-t. Nagyon is meg voltam elégedve. Máj. hó 10-én kapok a Sk Ref.-tól egy irást, melyben ez áll: *„Utasítottuk a tanfelügyelőséget, hogy az Ön részére kiutalt rendkívüli drágasági segélyt szüntesse be s az eddig fölvevett különbözeteket is fizettesse vissza”.* Továbbra is megállapítanak nekem havi 190 K-t! Arról beszélni sem akarok, hogy valamit is visszaléltsek, mert azt adóságaim törlesztésére s hozzátartozóim ellátására fordítottam, de meg 190 K

havi fizetésből nem is tehetem. Én, ki okl. tanító vagyok s — ne tűnjék szerénytelenségnek, hogy így beszélek — legalább is annyit és úgy tanítok, mint legtöbb kartársam, kapok havi 190 K-t, míg velem egy szolgálati idővel bírók és egy munkát végzők havi 800—1000 K-t. Ez a demokrácia? Nem csak magamról ítélek, igen tisztelt szerkesztő úr, itt a környéken még három kollégám van, akik így jártak s az országban bizonyára még több! Az sem lesz érdektelen talán, hogy ugyanekkor elődöm 3 gyermeakes özvegye a magyar kormány által 1916-ban kiutalt havi 166 K-t kapja. Az állam tehát nyer ezen a tanítói álláson. Mi pedig! Az özvegy varrással keresi kenyerét, én meg a nyárra beállok a helybelli uradalomhoz munkafelügyelőnek napszámért, hogy valamiként megéljek! (Micsoda lélekkel tanítson aztán az ember ily anyagi gondok között az iskolában!) A szlovák kurzusra természetesen nem jelentkezhetek, bármily jóakarát legyen is bennem, mert nem hiszem, hogy — az állam segélyezése mellett is — csak kosztra elég legyen a 190 K. Hol vannak még a könyvek, füzetek, egyéb kiadások. Itthon is jobbára természetbeni adományokból éldegelek.

Úgyemben fordultam én már a Sk. Ref.-hoz — válasz sem jött, — mindkét tanítóegyesület elnökéhez, egy közismert képviselőhöz, szaladgáltam Pontiusától-Pilátusig, de egy-egy vállvonásnál, vagy egy biztató szónál egyebet nem kaptam.

De azért éljen a demokrácia!

Maradok szerkesztő Úrnak tisztelő híve,

Palást (z. Hont,) 1921. június hó.

Varsányi István
okl. tan.

*

Közzöljük a megdöbbenő sorokat azzal a megjegyzéssel, hogy ez is egyik rendtelenség, melyet az iskolaszék kezdeményezésére a Sk. Referátnak áll csakis hatalmában megszüntetni. A szerkesztő azon megjegyzése, hogy állami és nem állami tanító fizetése között nincs különbség, vonatkozik magára az elvre. Hogy tényleg vannak ilyen esetek, amelyek nemcsak a nem állami, de az állami kartársaknál is előfordulhatnak, csak kivételek és mint anomáliák kezelendők.

Lapunk már most és annak idején egyesületünk is fel-emeli szavát az iránt, hogy szűnjenek meg végre ezen mindnyájunkat bántó, az egyénre pedig elviselhetetlenül súlyosan nehezedeő tévedések és rendtelenségek.

Magyar tanító- és ovóképző-intézet.

A szent Orsolyarendűek vezetése alatt álló pozsonyi magyar róm. kath. tanítóképző-intézet fennmaradása miniszteri rendelettel biztosított. A négy évfolyamu magyar tanításhelyű tanítóképző intézetbe a felvételre minél előbb ajánlatos jelentkezni. Az I. évfolyamba bármely tannyelvű polgári iskolát (vagy ennek megfelelő osztályu közép-fokú iskolát) végzett leánytanulók vételnek fel, vallás- és anyanyelvre való különbség nélkül. Az I. évfolyamra való fölvetelhez 1921 szeptember 1-ig betöltendő 15. életév és szlovenszkói illetőség igazolása szükséges. A 15 évnél fiatalabbak legfőljebb 6 hónapi korengedélyt nyerhetnek. A II., III., IV. évfolyamba a rendelkezésre álló helyek szerint megfelelő előképzettségű és életkoru jelöltek szintén felvehetőek.

Intézetünk Szlovenszkónak egyetlen magyar tanítás-helyű tanítónőképzője lévén és a magyar mellett német tanításhelyű iskolákban való alkalmaztatásra is képesítvén, méltán számíthat Szlovenszkó magyar és német anyanyelvű közönségének támogatására. Tekintettel arra, hogy ezen egyetlen tanintézet-kivül Szlovenszkóban egyetlen nőiskola sincsen, amely a polgári iskolánál magasabb fokú képzettséget nyújtana, azon családok figyelmébe is ajánlható, akiknek leányai a polgári iskolánál magasabb fokú képzettséget óhajtának szerezni.

A tanítóképzőnek fennmaradásával párhuzamosan az intézet két éves ovónői tanfolyamok tartására is nyert engedélyt. Az I. ovónői évfolyam 1921 szept. 1-én nyílik meg. Jelentkezési feltételek a fentiek, de bevégezett 16 életévvel. Internátusra és minden egyébre nevezve kézségesen ad felvilágosítást a magyar tannyelvű tanítónőképző és ovónőképző igazgatósága (Pozsony — Bratislava, Szt. Orsolya zárda). Egyetlen magyar tanintézet ez egész Szlovákiában, mely hivatalva van a magyar tanerők utánpótlásáról gondoskodni. Ez a magyar kultúra legfontosabb kérdése ma és ezt nem győzzük eléggé hangsúlyozni; mikor az intézetét, mely a legjelesebb intézetek közé tartozott, a közönség legmeszebbmenő jóindulatába ajánljuk.

HIVATALOS RENDELETEK.

Školsky Referat v Bratislave.

Beadványok előterjesztése a Bratislava, 1921. május 23-án.
tanfői egyesület útján. Szám: 28.339—1.

Elismerjük a tanfői egyesületek informatív jellegű működését, valamint jogukat, hogy a tanfőság érdekében közreműködjenek. Az utóbbi időben szaporodik azon esetek száma, hogy tanfőság és különböző hivatalok a tanfői egyesületek révén fordulnak az itteni hivatalokhoz, ily módon remélve a központi iskolai hatóságok által hozott határozatok megváltoztatásának a klerószakolását. Ezen módot helytelennek és meg nem engedhetőnek tekintjük.

Az illetők gondolják meg azt, hogy egy jogállamban egy hivatal sem léphet el a törvények és rendeletek által előírt elintézési módtól, ha mindjárt valamely tanfői egyesület közbe is járna.

Ha valakinek jogos panasza van, akkor a megfelelő hivatalos úton forduljanak az itteni hivatalhoz, mely jogos kérelmének minden esetben eleget tesz. Minden ilyen esetben fel kell tüntetni vajon történt már sürgetés ebben az esetben, ha igen, akkor mikor és milyen szám alatt.

A školsky Referát igazgatósága:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Az egészségügyi és Bratislava, 1921. május 3-án.
testnevelési minisztérium ki- Sz. 922. prez.
rendeltsége Bratislava.

A minisztertanács folyó évi március 14-én tartott ülésében hozott határozata alapján Bratislavában egészségügyi és testnevelési miniszt. kirendeltséget szervezett (azelőtt teljes hatalmu egészségügyi miniszt. referent. Slovensko részére).

A kirendeltség a kormányépület helyiségeiben van elhelyezve (Medziposcbodie c. 10.)

A Školsky Referát igazgatója:

Folprecht, s. k.

Utasítások.

Meg lett állapítva, hogy az illetékes tényezők az 1920. évi október hó 31-én kelt 791. eln. sz. rendeletünkkel még nincsenek egészen tisztában t. i., hogy mely fizetéseket számfejt a Skolsky Referát s melyeket az áll. adóhivatal.

Tudtára adom valamennyi tanfelügyelőnek és igazgatónak:

I. Az adóhivatal csak a következő fizetéseket számfejtheti:

1. valamennyi állami és nem állami tanító, tanár és azok özvegyeinek periodikusan ismétlődő nyugdíját, nevelési járulékat és kegydíját;

2. valamennyi egyházi személy időszakonként ismétlődő fizetését;

3. az ipari iskolák valamennyi tanítójának és tanárának időszakonként ismétlődő fizetését;

4. általában minden időszakonként nem ismétlődő fizetést, melyről az adóhivatal a Skolsky Referát, vagy egyházi referáltól v Bratislava — a számvevőség által az előirt módon ellenjegyzett, — külön (személyre szóló) utalványrendeletet kap azaz ama fizetéseket, amelyek egyszer s mindenkorra teljes egészükben lesznek kifizetve.

II. Az adóhivatalnak nem szabad számfejtenie:

Minden periodikusan ismétlődő bármily jellegű személyi és dologi fizetést, amely állandó utalványrendelet alapján hónaponta, negyedévenként, vagy évenként lesz kifizetve.

A II. szám alatt idézett fizetéseket, a fentidézett módon csak a Skolsky Referát számvevősége számfejti, melyeket az adóhivatal csak a Skolsky Referát záradékával ellátott fizetési lapon azaz nyugtán fizetheti ki. Minden fizetési laphoz, vagyis nyugtához értesítés (aviso) melléklendő.

A Skolsky Referát a személyi fizetéseken kívül számfejti:

a) a nem állami épületekben elhelyezett iskolák lakbérét;

b) taneszközök megváltását;

c) időszakonkénti kifizetendő utatálatányt, fenntartási és a taneszközök költségét;

d) Időszakonkénti fizető támogatási és segélyeket. Elkészül ezen jellegű fizetéseket felvevők utalványrendeletét, látmozás végett elküldi a tanfelügyelőhöz, vagy a középiskola (tan. képző int.) igazgatójának, aki visszaküldi a Skolsky Referát számvevői hivatalának.

A számfejtés után a számvevőség az utalványrendeletet elküldi az adóhivatalnak s az érdekeltek levelezőlapon értesítik, hogy a kiutalt összeget vegye fel.

Szerkesztői üzenetek.

Dlőszeghy, Nagyszaló. Már harmadizben küldünk az Ön címére levelet és a posta mindig visszahozza. Nem tudjuk ennek az okát Junius 11-én kelt lapjában azt írja, hogy előfizetelt és a lapot nem kapja. Mi az Ön nevét nem találjuk az előfizetők között. Március 25-én kaplunk 80 K-át a nagyszalómi ref. egyháztól, melyet Idrányi Iokész úr adott fel. A lapot rendszeren küldtük eddig a következő címre: „Református egyház Nagyszalóm Salano”. Most azonban már nem tudjuk, hogy Ön is ennek az egyháznak a lapját reklamálja-e, mivel az Ön neve nálunk nem szerepel. Ezen az úton próbáljuk Önnek tudomására adni a közölteket, mivel leveleink nem jutnak el Önhöz. Kérjük ez ügybeni felvilágosítását és pontos címének mielőbbi közlését.

Többeknek. Községi és felekezeti tanítók is kaphatnak egyszeri utazásra szóló kedvezményes jegyet, melyet a következő eljárás szerint lehet megszerezni: Az illetékes tanfelügyelőség útján a pozsonyi vasutiságatásághoz kérvény nyújtandó be, melyben feltüntetendő a kérelmezett út kiinduló és végállomása. A kérvény mellé III. osztályon való utazásnál 2 K és II. osztályon való utazásnál 4 K csatolandó készpénzben. Másodszeri és további utazások kérvényezésénél nem szükséges a tanfelügyelői láttamozás, mivel az új utazásra szóló jegyet a vasutiságatóság az elhasznált jegy ellenében adja ki. Jó, ha mindenki jó előre kéri a jegyet s állandóan tart otthon előrelátható utazásokra, melyeknek érvényessége három hónapig tart.

L. M. Tornaújfalú. 1. A szolgálati idejéhez 2½, háborús évet számíthat. 2. A vizsgát 1923. év december végéig kell letennie. Sikertelen vizsga esetén egy évi halasztást kap. 3. A nyugdíjügy most van rendezés alatt. Míg az életbeléptetés nincs, addig senkinek sem tanácsos nyugdíjba mennie.

S. K. Jablonica. A lapot állandóan az Ön által írt címre küldjük. Nem tudjuk, hogy mi az oka, hogy még sem kapja rendszeren. A postahivatalnál érdeklődjön. A kért számokat elküldtük.

Tagdíjat fizetett bedrogközli kartársainknak névjegyzékét megkaptuk és a jegyekben foglaltaknak a lapot a 12. számtól kezdődőleg megküldtük.

S. R. Majorka. Az egész évi tagsági díj 80 K, melynek fejében a tagok a lapot is kapják. Az alapszabályok jóváhagyása után működő egyesületünknek Ön is tagja lehet.

Sch. J. Lucska. A II. negyedév július elsőjével járt le. Az V. 31-én küldött összeg erre a lejárt második negyedre szól.

E. B. Bátorkeszi, H. J. Turcek, T. L. Csúz, Rk. Isk. Garamdamásd, U. S. Vízkelet, Z. A. és Sz. J. Nána. A kért lapokat elküldtük.

R. L. Felsővárad. Lapját megkaptuk. Intéskedtünk.

F. J. Niszvad, V. M. Nagyszaló, T. Gy. Ógyalla, V. I. Kürt, Irg. Nővérek Léva, Z. Gy. Pályó, Rk. Isk. Szuo. Előfizetési ügyük rendezve van. A lapot a jövőben rendszeren kapják.

V. I. Palást. Az, hogy mint kisegítő tanító havi 190 K fizetést kap, egyik rendtelenség és nemtörődomségből eredő anomália, mely sajnos még mindig igen gyakori. Az iskolászek kötelessége első sorban, hogy elődje holtánnyilváníttásának gyakorlatát megindítsa és szorgalmazza a megye szűpánja útján. Asonkivül, mint kisegítő tanító részére a megillető államségélyt kérje; erre van már rendelkezés. Az övegy ügye már kissé nehezebb. Amíg a holtánnyilváníttás meg nem történik, semmi sem lehet tenni. Asztán a törvényes nyugdíj illeti meg.

Azokat az előfizetőket, kiknek első és második negyedévi előfizetésük lejárt és még meg nem újtották, kérjük, hogy az előfizetési díjakat beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap rendes szétküldése akadályozva legyen. Tisztelettel a kiadóhivatal.

Pályázati hirdetés.

A királyhelmecei ref. egyház pályázatot hirdet orgonista-kántortanítói állására. — Javadalma: 13714 kat. hold szántóföld, 5 köből buza, 15 köből rozs, 241 K készpénz, beültetett szőlőföld (évi 6—8 hekto borterméssel), 3 szobás lakás melékkelhelyiségeivel, stóla és államsegély. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak fogadalmat leletti, tanítói és kántori oklevéllel képesített tanítók.

Pályázati határidő: június 25.

Királyhelmece (Zemplén m.).

Ref. Lelkészi Hivatal.

Pályázat

a nagymegyeri ref. elemi népiskolánál üresedésben levő osztálytanítói állásra. *Javadalom:* 540 K készpénz, 240 K lakbér, 20 K kert-pótlék az egyháztól és a törvényes államsegély. Pályázhatnak fogadalmat tett okleveles férfitanítók. Határidő a pályázati okmányok beadására *f. évi aug. 20.* Kötelessége díjlevél szerint. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. A pályázatok az iskolaszéki elnökhöz adandók le.

Nagymegyer, 1921. júl. 2.

Fekets Sándor

iskolaszéki elnök.

Pályázati hirdetés.

A medvei kath. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Az állás javadalma törvényes követelménynek megfelelő lakásból, mintegy 21 q buzából, 300 kéve rőzséből, 10 m. hold ingatlanból áll. A stóla jövedelme 400 koronára tehető. A pályázatok a balonyi plébániára (up. Csilizradvány) címzendők a hirdetés megjelenése után 8 napon belül. Az állás azonnal elfoglalandó.

Az iskolaszék.

A szerkesztésért felelős: JEZO MÁRTON, tanfelügyelő.

Nyomatott „A Hírek” Lapkiadó R.-T. jókat-könyvnyomdájában, Komárno.

Pályázat.

Az alsószeli-i (Pozsonym.) ág. hitv. ev. egyháznál üresedésben levő III. számú tanítói állás helyettes által törtéendő betöltésére ezennel pályázatot nyitunk.

Kötelességek: I., II. vegyes osztály tanítása.

Javadalom: Az egyház pénztárából évi 80 K, 1 $\frac{1}{2}$ öl lágy tűzifa s butorozott szobából álló szabad lakás. A hiányzó összeg államsegélyből fedeztetik.

Pályázhatnak ez állásra okleveles férfi tanítók, férfi hiányban nők pályázata is figyelembe fog vétetni. Tannyelv: magyar.

A megválasztandó tanító rendes működés esetében számita: véglegesítésre, annyival is inkább, amennyiben ezen állás volt tanítója 6 év előtt elesett, de mint eltűnt van nyilvántartva csupán.

Pályázati határidő 1921. júl. 31. Pályázatok alulírotthoz küldendők.

Stark Sándor
főtanító.

Népiskolai magyar olvasókönyvek.

A szlovenszkói magyar tanítószág ismételt érdeklődésére közölhetjük, hogy a legnagyobb akadály, mely magyar olvasókönyveink kiadása előtt állott, eltűnt és így alapos a remény, hogy szeptemberben már megjelennek és bevezethetők lesznek irodalmi olvasókönyveink, melyek mind nyelvi, mind pedagógiai, mint állami szempontból megfelelnek a követelményeknek s a hozzá fűzött várakozásnak.

Komárom, 1921. június 22-én.

Kartársi üdvözzettel:

A komáromi tankönyvkészítő tanítók.

Kartársaim! Szepességen, polgári leányiskolával bíró városban lakó kartársaim közül ki lenne hajlandó I. polgárista leánykamat III., IV., elemista leány, esetleg fiacskájával jövő tanévben kicserélni? Gömörmege magyar vidékén lakom, kis lányommal a német és tót nyelvet szeretném elsajátíttatni. Esetleg ismerőseik közül sziveskedjenek ajánlani, fáradozásukat honorálom. Cím a kladóban.

Egyszerű piros tulipánhagyma 90 f, nárcis 50 f, labdarózsa 4 K darabonként bérmentve. Nagyobb vételnél engedmény. Eladó sok évfolyam kertészeti és méhészeti folyóirat. *közsegl tanító, Vizkelet*
(Bratislava z.)

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az Ideglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

TARTALOM:

A Lengyel-Bucenec-féle
olvasókönyv.

Tanfolyam a magyar ta-
nítók részére.

Vallás és a népiskola.

Munka és elismerés.

Hivatalos rendeletek

Szerkesztői üzenetek.

Hirdetések.

A
MAGYAR TANITÓ

előfizetési ára egész évre 40 kor.,
félévre 20 kor., negyedévre 10 kor.
Számonként 2 korona.

*Szerkesztőség és kiadóhivatal
Komárno, Jókai-u. 16.*

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY

Szerkesztő és kiadja:
Az Ideglenes szerkesztőbizottság.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Komárno, Jókai-utca 16. sz.

A Lengyel-Bucenec-féle olvasókönyv.

Nemrég került ki a nyomdából fenti szerzőknek a magyar tanítási nyelvű polgáriskolák számára frott olvasókönyvének első része.

Az isk. és nemzetmív. miniszterium jóváhagyása mellett a Šk. Ref. az összes magyar polgáriskolákat kötelezte ezen olvasókönyv bevezetésére.

Igaz, hogy eső után köpönyeg az, hogy most szólunk hozzá ezen könyvhöz, de eddig alkalmunk nem volt hozzá, a magyar iskolák érdekelt tanerőitől nem kértek véleményt. Tartozunk azonban azzal, hogy iskoláink és a magyarság speciális érdekei szempontjából megbíráljuk, úgy iskoláinknak, mint a közérdeknek és az igazságnak.

Nagy általánosságban a könyv, mint olvasókönyv, megfelel a tanterv követelményeinek. Négy főrésztre oszlik, u. m. *általános, természettudományi, földrajzi és történelmi* részre.

Mind a négy részben sok jó, mindennemű pedagógiai és egyéb kívánalmaknak megfelelő, valóban a 10—12 éves polgáriskolai tanuló lelki világához mért olvasmány és vers van. Van azonban a könyvnek hibája is, mégpedig elég sok és elég súlyos.

Igy a magyar helyesírással sok helyen összeütközésbe kerülnek a szerzők. Lehet, hogy a helyesírási hibák nyomdahiabák és a korrektúra elnézte őket, de magyar olvasókönyvben nem szabad ilyeneknek előfordulniuk.

Az „és” és „s” kötőszók előtt nem teszünk vonást, a könyvben pedig igen sok helyen van így, viszont sok helyen hiányzik, ahova pedig kellett volna tenni.

„Ami” és „aki” vonatkozó névmást nem írhatjuk így, „a mi” és „a ki”. Ez is előfordul.

Ezekon kívül is elég gyakoriak a helyesírási hibák. Igen gyakoriak a szó szerinti fordításból eredő nem magyaros kifejezések és szórendi hibák is. A javíthatlan maradt szedési hibák sem hiányoznak.

Aki magyar polgáriskolák számára magyar olvasókönyvet ír, annak elsősorban tökéletesen kell bírnia a magyar nyelvet, mert hiszen az olvasókönyv célja az, hogy a gyermek ebből megtanulja a szép, a helyes kifejezési módokat és a helyesírást.

A gyermek, ha helytelen kifejezéseket, szórendet lát, önkénytelenül is ezeket szokja meg. A helyesírási hibákról azt hiszi, hogy az a jó és helyes írásmód. A nyomtatott írást a gyermek tökéletesnek hiszi, természetes, hogy ilyennek is kell annak lennie.

Micsoda fáradságába kerül a tanítónak is, hogy folyton figyelmeztesse a tanulót a hibákra és azokat folytonosan javíttassa.

Általában az a véleményem, hogy — nem tételezvé fel, hogy a szerzők nem bírják a magyar nyelvet tökéletesen — nagyon siettek könyvük összeállításával, hogy az idejében megjelenhessen és nem fordítottak a helyes magyarságra és a korrektúrára elég gondot. Különböztetnem elismerem, hogy nagy munkát végeztek és könyvükben sok szép és kifogástalan részlet is van, különösen a természetrajzi és földrajzi részben.

A helyesírási, szórendi, fordításbeli és nyomdahibák főbbjei olvasmányonkénti sorrendben a következők:

4. „*Nemis*“, külön irandó, *nem is*.

5. „Aki nála nagy *botlásról* vádoltak.“ Magyarosan: *botlással*.

„*Az öregkor annál tisztéletreméltóbb azoknál, kik gyermekségünk és ifjuságunk bajait viselték.*“

Ez is valószínűleg a szó szerinti fordításból eredő magyartalanság és egyúttal értelmelenség.

Igy lehetne jó magyarsággal megfogalmazni: Különösen tisztéletreméltók *öregségükben* azok, akik gyermek- és ifjúkorunkban gondunkat viselték.

„*Viseltessünk illő tiszteléttel emlékek iránt mindazon férfiaknak . . .*“ Szórendi hiba. Helyesen: *mindazon férfiak emléke iránt*.

7. „*Borjút vagy malacot, amelyik alaposakat nyítt volna.*“

„Amelyik“ helyett „amely“ szükséges. „Nyílt“ pedig tájsoz lehet, a magyar irodalmi nyelvben nem használható.

9. „Bepólyázott *fül-nyúl*“. A kötőjel felesleges. „*Még el nem felejtett mindent*“. Hibás a szórend. Helyesen: *Még nem felejtett el mindent*.

12. „Kis társaság ez (a családra vonatkozik), melyet maga az Úristen *rendezett*“. „*Rendezett*“ kifejezés itt nem megfelelő. Helyette: *rendelt*.

23. „Gondolkodott egész nap, de *sehogysem ment a fejébe*“. Nem magyaros. Talán így jobb lenne: de semmit sem tudott kisütni. Vagy: de nem talált megoldást.

„*Legkisebb*“ egy „s“-el irandó. „*Senkitem*“ két külön szó: *senki sem*.

„*Meri legnehezebb csak egyszer* *lerészegedni, azután magától jön a többi*“.

„*Csak egyszer*“ helyett „*először*“ a jó kifejezés.

25. „*Teljesen ész nélkül voltak*“. Nem magyaros. „*Eszük két vesztették*“ volna a megfelelő.

„Az emberek *lehordoznak* a padlásról, amit lehet“. „*Lehordoznak*“ helyett: *lehordanak*.

26. „*Ujongva*“ két „j“-vel irandó: *ujjongva*.

28. „*Rááll a deszkára, minden* *kezébe vesz egy-két kötetet*“. Csak akkor lehetne azt mondanunk, hogy „*minden kezébe*“, ha sok kezünk volna. Így azt kell mondanunk, hogy „*mindkét*“ *kezébe*.

29. „*Meglettek* tehát az ég csillagai“. Ez is szó szerinti fordítás, nem magyaros. „*Meglettek*“ helyett „*megszülettek*“ vagy „*megteremtette*“, „*megalkotta*“ az ég csillagait.

36. Nem *ért* be egy darabbal“. „*Ért*“ helyett: *érte*.

37. „*Magyargróf*“ két szóba irandó.

42. „A magyar nép *családélete*“. Az olvasmány címe. „*Családélete*“ szó helyett: „*családi élete*“ *teendő*.

43. „*Igénylő* válasza elhívják a legény szüleit is és néhány pohár bor barátságos *eltöltése* után távoznak“.

„*Igénylő*“ bizonyára sajtóhiba. „*Igenlő*“ a helyes. A pohár borokat pedig nem szoktuk barátságosan *eltölteni*, hanem *az időt*. A barátságos *időöltés* mellett a bort megisszuk. Talán így: barátságos *elfogyasztása* után.

50. „*Se tojás, se poronty* nem hullhat ki belőle“, „a tojásból kibúvó *porontya*“. A madárnak *flóka*l vannak, nem *po-*

rontyal. A poronty szóval a béka kicsinyeit jelöljük. Akkor sem helyes, ha maga Hermann Ottó írja is így.

58. „Fekete szemét *körüljárja*.” Helyesen: körüljártatja.

59. „*Alkalmes*” sajtóhiba. Helyette: alkalmas.

60. „Ezek a csendes fák örökké szomorúan *csüggesztik is ágacskáikat*.” Hibás a szórend. Az „is” szócska előbbre való, a „fák” és „örökké” szók közé.

„*Ezt teszik* az udvar óriásának s nagyokat ugrik örömeben”. „*Ezt teszik*” helyett: ez tetszik.

61. „*Pofája fehér*.” Akárhogyan került is a könyvbe, mindenképen súlyos hiba. Helyes: pofája. Ebben az olvasmányban: több sajtóhiba is fordul elő, így: „*úgszintén*”, „*gázdák*”, „*eküzdje*”, melyek mind az értelmesség rovására vannak. Kijavítva: úgyszintén, gázdák, leklüzdje.

„Kártékony pillék peléit puszítja, a többek között az *araszoló pilléit*, melyek...”

„*Pilléit*” nyelvtanilag helytelen. De egy szóval kifejezni nyelvtanilag nagyon nehéz és szokatlan. Legtanácsosabb két szót használni: „az araszoló pille peléit, melyek...”

63. „A kéneső *kinyúlik*”. A kéneső a hő hatására nem nyúlik ki, hanem kiterjed. A kinyúlással egyébként sem jár térfogat nagyobbodás, pedig itt az a fontos.

64. „A *lég* súlyának mérésére”, „nyomást gyakorol a *lég* a higanyra stb.” A „lég” szó a levegő jelzésére egymagában nem használatos. Csak összetett szavakban van helye: légsúlymérő, légoceán, léggömb stb.

„*Uralkodása*” sajtóhiba, „uralkodása” a helyes.

68. „*Ezek a keresztelések jobbára vörös tarka*.” A szó szerinti fordításból eredő értelmellenség. Ilyenformán kellett volna lefordítani: Ezek a keresztelések jobbára vörös tarka színű utódokat eredményeznek.

„Iparos állammá jelölte ki *gazdagsága ásványokban*.” Nem magyaros a szórend. Helyesen: ásványokban való gazdagsága.

75. „Megtöltött néhány tojást és *egy palackba teát*, amire stb.” A második mondatnak nincs állítmánya. „És megtöltött egy palackot teával” a helyes.

„*Atyjuk három órákor felköltötte* s a fiúk kiugrottak *ágyalukból*.” Az első mondat hiányos, nincs benne tárgy: Felköltötte „*őket*”.

76. „*Stilusban*” sajtóhiba, helyette: stilusban.

77. „Ott, ahol a sebes Váh hullámzó vize elhagyja a festői Turiecel és a Kis Tátra keskeny völgyén átkanyarogva *szét terülnek* a gyönyörű Vágvölgyben.“ Ha az alany egyes számu (vize), akkor az állítmány sem lehet többesszámban (szétterülnek). Egyébként a „szétterül“ egybe irandó.

81. „Egyszer küldönc jött Sitnóról a szomszéd községbe zenészeket keresni esküvőre, meg is egyezett Ozanko *zenéjével*. Ez *elment és húzott* Sitnon a felakasztott menyasszony esküvőjén.“

Ez is fordítás és pedig eléggé értelmetlen, idegenszerű. Tulajdonképen az egész olvasmányt át kellene dolgozni. Az egész olvasmány ilyen elejétől végig. „*Zenéjével*“ helyett „zenekarával“, vagy „bandájával“ teendő. A zene ugyanis a zenekar játékának az eredménye.

„*Ez elment*“, hiányos, tehát értelmetlen mondat. Helyette: „A cigányok el is mentek Sitnóra.“ „*Húzott*“ egymagában nem elegendő a muzsikálás kifejezésére, csak a cigány, vagy banda szóval kapcsolatban, tehát: a cigány húzta, a banda ráhúzott egy nótára stb.

Igy kell tehát folytatni: „és muzsikált a felakasztott menyasszony esküvőjén.“

86. „*Kedvökre csiripelhetnek és gághoghatnak* (t. i. a mosónők a pataknál).“ Szokatlan és kissé drasztikus kedélyeskedés, mert jellemzésnek nem mondható.

Arra vonatkozik, hogy a pataknál kedvökre trécselhetnek, pletykázhatnak.

87. „Az új város *csakhamar emelkedett*.“ Hogy ezen mondat magyaros legyen, vagy a „*csakhamar*“ szó helyettesítendő a „gyorsan“ szóval, vagy pedig az „*emelkedett*“ helyébe „*fejlődésnek indult*“ teendő.

„Amelyen *áll* Levoca két *legjelentékenyebb* műemléke. Rossz a szórend. Az „*áll*“ a mondat végére való. „*Legjelentékenyebb*“ pedig sajtóhiba, helyesen: *legjelentékenyebb*.

90. „A templom mellett áll *egyike Slovensko* legbecsebb építészeti emléke“. Gondatlan fordítás. „*Egyike Slovensko*“ helyett „Slovensko egyik“ a helyes kifejezés.

91. „Azért kénytelenek a *kenyérnek valóját megszerezni* a szlovák Bánátban.“ Ez is helytelen. Jó magyarsággal így kellett volna lefordítani: Azért kénytelenek kenyérnek valójukat (vagy: a kenyérnek valót) a szlovák Bánátban megszerezni.

94. „Idővel már *nem vadult*, hozzászokott az emberekhez.“

A „vadul“ ige így a magyar nyelvben nem használható. Ha használjuk is megfelelő helyen és értelemben, rendszerint igekötővel van ellátva. Pld.: megvadul, elvadul. A megvadulás és elvadulás a szelíd állatnál következhetik be. Vadállatnál nem beszélhetünk vadulásról. Fentebb idézett mondatban a „nem vadul“ helyett „vesztett vadságából“, vagy „nem volt olyan vad“ használható.

„A marhaállomány megszokta a fogságot, megszűnt vadulni és szelídült“. Ez is hevenyészett, gondatlan fordítás, mert egyébként lehetetlen, hogy a szerzők, akik pedig igen jól tudnak magyarul, ha fordításukat csak egyszer is gondosan átnézték volna, ilyen kijavítatlanul hagytak volna.

Gondos fordításban így hangzanék: „elveszítette eredeti vadságát és lassanként megszelídült“.

„Zsákmányának üresen maradt csontjait odavetette neki (t. i. a kutyának)“.

Ez is elrejtendő példája a rossz fordításnak. Egyik nyelv kifejezéselt nem lehet és nem is szabad mindig szó szerinti átültetni a másik nyelvbe.

A magyar ember a csontokról a húst lerágja, vagy lefiszti, tehát a kutyának nem az „üresen maradt“, hanem a „lerágott“, vagy „lefiszti“ csontokat veti oda.

98. „A Labe melléki lakó szlávokat“. Valószínűleg „mellékén“ a helyes, tehát csak sajtóhiba.

„Határait Slovenskóra és Krakóig kiterjesztette.“ A magyar nyelvben szokatlan összevonás. Inkább legyen a mondat kissé hosszabb, mintsem ártsunk a magyarosságnak.

109. „Szedhedz kincseimből“. Vaskos sajtóhiba. „Szedhetsz“-szel cserélendő ki.

111. „Ahol lelőtték repülőgépét, mi közben szétlépte a gyomrát“.

A második mondat értelmellenségre vezet. Könnyen azt gondolhatjuk, hogy őnmaga lépte szét saját gyomrát.

Az olvasmányból pedig az derül ki, hogy Stefanik tábornok, midőn repülőgépét lelőtték, a gyomrán súlyosan megsebesült, de sebeiből felgyógyult. Tehát fenti mondatot ilyenképen kell átalakítani: mely alkalommal a gép roncsai között gyomrán súlyosan megsebesült.

Ezek volnának azok a főbb hibák, melyek az olvasmányokban előfordulnak, amelyek tehát mintegy az olvasmányok külső alakjára vonatkoznak.

Csodálkozom azon, hogy a könyvben ennyi hiba maradt, amidőn még a hivatalos bírálóknak is meg kellett tennie a maga észrevételeit. Azonkívül a korrektúra bő alkalmat nyújtott a szerzőknek a javításra.

(Polyf. köv.)

Tanfolyam a magyar tanítók részére.

F. é. július 12-én kezdődött Komárnóban a magyar tanítóság számára rendezett szünidei tanfolyamok egyike.

A tanfolyamon résztvevő tanítók száma 140. A tanítás két csoportban történik. Az egyik csoport a polgári fiúiskolában, a másik pedig az áll. polg. leányiskolában nyert elhelyezést. Az előadások tárgya *szlovák nyelv*, azonkívül a honismereti tárgyak: a *földrajz* és a *történet*.

A földrajzot *Jezo Márton*, komárnói áll. tanfelügyelő, a történetet *Kadlecik Gusztáv* modrai áll. polgári isk. tanár, a szlovák nyelvet pedig *Klonga Károly* lipótszentmiklósi gimnáziumi helyettes tanár és *Mojto Ferenc* assakürli r. k. tanító adja elő. Az előadások teljes rendben folynak, az előadók teljes mértékben megfelelnek nehéz feladatuknak.

A tanítóság is szorgalmasan látogatja az előadásokat, felfogván saját érdekében, hogy erre szüksége van.

Sajnos a tanfolyam állami segítségben nem részesül, így a tanítóságnak tetemes költségébe kerül, különösen azoknak, akik messze vidékről jöttek és ellátásukról maguk kénytelenek gondoskodni.

A tanfolyam vezetősége ugyan megtesz minden lehetőt a költségek mérsékelésére, így kedvezményes vasúti jegyről, esetleg szállásról is gondoskodik, de azért minden esetre elég nagy anyagi áldozatot ró a tanítóságra.

A tanfolyam időtartama hat hét.

Vallás és a népiskola.

(Válasz Molnár János cikkére.)

A vitás ügy érdeke megkívánja, hogy a „hozzászólások” mindkét részről meghallgattassanak, miért is a nézetek nyilvánításánál mellőzendő minden megjegyzés, ami esetleg személyes sértésnek vehető. Tisztán a tárgyat kell kritika alá venni, hogy az igazság annál szebben és ismétetlen mindenki előtt látható legyen. Ilyen értelemben óhajtok M. kartársam „hozzászólására” válaszolni.

Soraím nem apológiát tartalmaznak, mint azt M. kartárs állítja, mert nem ez volt a célom, hanem egyedül a vallásoktatás jogos voltára és oly sokszori helytelen tanítására egy halvány fényderítés.

A történelmi vallásoktatásokat helyesnek találok annyi-
ból, hogy hozzájárulnak az ész világosabb gondolkodásához és fogalmat nyújtanak a kor erkölcsi viszonyairól. De ez már csak megfelelő fejlettebb fokon történhetik, nem elemi népiskolában, ahol inkább árthatunk, mint használunk vele.

A történelmi oktatásnak — akár vallási, akár világiörténelmi oktatásról legyen szó, — az a célja, hogy a fontosabb eseményeket szűk kererbe összefoglalva, vázlatyszerűen egész képet állítson eléink azokról.

De a mi mostani vallásunk, mely az összes történelmi vallásoknak fölötte áll, korántsem merül ki egy-két évfolyam történelmi órájának vázlatos ismertetésében. Mert, — mint az előzőben is említém, — a vallásoktatásnál nem események anyag ismertetésére van szükségünk. (Itt az esemény csak eszköz a cél elérésében), hanem nemes tanulságok levonására azok átértéztetésére és az életbe való átültetésére. Szóval vallásoktatásaink oda irányuljanak, hogy a meihódus fölletlen eredményes legyen. Ezt pedig valláserkölcsi szempontból, rövid, vázlatos megbeszélésekkel elérni lehetetlen.

A bajok fő-fő oka éppen abban rejlik, hogy azok, kikre a vallásoktatás nehéz feladata bízva volt, lanyhán, hézagosan, vagy nem a célnak megfelelő módon végezték kötelességüket. Értem ezt abban, hogy nehéz volt a tanítványok helyzete, de könnyű az oktatóé. Mert nem hittani szabályokra, szóról-szóra bemagoltatott prózai szövegekre van szükségünk, melyet bizonyos ritmikus, éneklő hangra szoktatják a népiskolai

tanulót; hanem, — ismételten mondom, — nemes tanítóságok levonására oly célzattal, hogy azok a gyermek minden cselekedetére kihassanak, egójává váljanak. Akkor lesz tehát helyes és mindenkre nézve hasznos a gyermek egója, ha első sorban ez a nevelői hatás érvényesül benne s nem pedig a sok esetben romlott „társadalomé“.

Hogy a magoltatott prózai szövegeknek hittan szempontból mily csekély az értékük, arról egy-két puhatolódzó kérdéssel meggyőződhetünk. A más szavakkal való kérdés nemcsak arról győz meg bennünket, hogy a gyermeknek az események értelme felől fogalma sincsen, hanem arról is, hogy sorainak elmondásában teljesen megzavartuk. Innen van az, hogy hittant eddig is tanítottak az iskolákban, de a szív nem „nyerhette meg“ mindig „a maga képzéséi“. Ebben az esetben is tanult a gyermek, de csak síflust, nyelvi kifejezéseket, avagy történelmi szempontból értékelhető események egymás utánját. A tulajdonképeni érték felkutatása már a hitoktató fáradságos feladata. Itt minden tanítás alkalmával megkivántatik, hogy az oktató az anyagot már jó eleve átgondolva, önmagát és tanítványainak eredményét megfigyelve, végezze munkáját. Ezek nélkül eredményes tanítás még évek hosszú során sem saajálítható el. Mert a tanítás nem mesterség, mint azt sokan gondolják, hanem művészet. És valaki 35—40 évi gyakorlat után is taníthat ép oly helytelen módszerrel, mint azt az első éven elkezdte. „Nevelés a legnehezebb feladat azon összes foglalkozások közül, melyek a felnőttek vállaira nehezülnek“, mondja Herbert Spencer. (Értelmi, erkölcsi és testi nevelés.) Szinte érthetetlen, hogy a tanerők egy része még mindig nincs ennek tudatában — a világ is kicsinyesnek tekintti — s nemes hivatásuknak nem tulajdonítanak oly nagy fontosságot, mint amilyent az megkívánna. Sőt téves, avagy felületes itéletekből készebbek inkább a legfontosabb nevelési eszközt elmellőzni, semhogy minden erejüket kifejtve, vele az emberiség boldogabb jövője érdekében megküzdjenek. Már pedig, ha a népiskolai nevelés célja az, hogy mindenkre nézve a legfontosabb alapismereteket adja meg, melyekre az élet bármely körülményei közepette szükség van, akkor az első és legfontosabb alapismeret, mint ilyen, az erkölcs megismerése. Tiszta erkölcsöt pedig csak a vallás adhat, Istennek folytonos tisztelése által.

Közös, jólfelfogott érdekünk kívánja, hogy a tiszta erkölcs-

csel mindenki szilárd alapon rendelkezék, mert nélkül azután minden meginog és előbb utóbb összedől. Az erős alap léte-
stéséhez maga a család gyöngje. Ha elégséges volna, nincs
szükség iskolára, mert hiszen akkor a számtant, földrajzot,
nyelvtant stb. is taníthatná. Eredményes nevelés azonban csak
az iskola és a család egyöntetű munkájából származhatik. —
Az a tanító, aki ezt nem akarja megérteni s a szeretet vallása
helyett csak „fanatizmust“ képes tanítani, az ne tanítson hittant,
mert a fanatizmus, az csakugyan — „meginog“.

„Az iskola pedig csak elmélet, a gyakorlat a család, a
község, a társadalom. Annak az erkölcsé válik a gyermek
egójává“. — Ebben találja indokoltnak az iskolából a vallás-
erkölcsnek eltávolítását? ... Szerintem ilyen határokat
szabni szinte lehetetlenség. Egyiknek sem lehet kizárólagosan
ezeket tulajdonítani. De nézzük csak meg az életet folytonos
példaadásával!

Ha visszatekintünk a közelmultra, láthatjuk, hogy az isko-
lának — most is van — erős erkölcs és jellemképző ereje volt.
Mennyire tudott és tud is az iskolából kikerült ifju minden ide-
ális eszméért lelkesedni!? Első, ki hazáta oltárára áldozatul
veti magát, első a jótékonycélú nemes ügyekben való fáradozás-
ban. Vagy mennyire bántja erkölcsi érzékét egy gonosz tett elkö-
vetése!? Szeretne egyszerre lecsapni és feszes erkölcsé szerint
kemény ítéletet szolgáltatni. Nem így van ez azoknál az ifjak-
nál, kiket csak az élet nevelt s az iskola vajmi keveset. Ezek
minden ideálisért fásultabbak, közönyösebbek. Ez kézzel fog-
ható valóság.

Nem csupán „csak“ elmélet tehát az iskola, hanem erő-
sen nemes jellemképző és erkölcsfejlesztő intézet is.

A családot, községet, társadalmat más szóval életnek
nevezzük. A gyermek s az ifju fejlődésük legszebb idejében
látogatják az iskolát. Azonban 12 éves korban, 18 avagy 22
éves korban még mindig nincsen ám befejezve az ember ösz-
szes szellemi szükségleteinek kielégítése. De legkevesbé fejezi
be munkáját az iskola a 12 éves kora növendékeinél. Nem
volna tehát jó, ha az iskolán kívül többé semmi elméleti tanulni
valót ne szerezne az életbe kikerült ifju, csak azt, amit az
iskola adott. De hiszen lépten-nyomon tapasztalja mind a há-
rom kor, hogy az életben sok olyannal kerül összeütközésbe,
amiről az iskolában említés sem történt.

Meg kell tehát tanulnia azt is, hogy az élet versenyét a

saját érdekében szerencsésen fölvehesse. Az életben is tehát nem csupán gyakorlatra nyílik alkalom, hanem néha bizony kemény elméltre is. Az életben túlsúlyban van a gyakorlat, viszont az iskolában az elmélet.

Az iskola és az élet között az arány körülbelül ez: iskolai elmélet úgy aránylik a társadalmi gyakorlatához, valamint az iskolai erkölcs, a társadalmi elmélethez. Ugyanez képletben: $a : b = c : d$. De ez is egyéneként változó lehet, mert hol az egyik, hol a másik léphet előtérbe.

Említettem azt is, hogy a község — társadalom — nem egyéb, mint családok összesége (M. T. 11.) Ha tehát családok összege a község, ugyanígy mondhatjuk: a családok gyermekeinek összege az iskola: gyermek-község. Vagy más szóval: az iskola nem egyéb, mint kicsinyített társadalom. Alkalom nyílik itt végül tehát „gyakorlatra” is.

De menjünk csak sorba! Minden vallásos hit Istenben összpontosul. Ezt tartja minden vallás főülszetele tárgyául. Ebben megegyeznek tehát az összes vallások: Keresztény, vagy keresztény, zsidó, mohamedán stb. A hit tehát „folyton” nem „változott”, de nem is változhatott, mert végeredményében mindegyik Istennél ért véget különböző felfogással. De igenis a „kultusz”, ez folyton változott. Erre nem lehet „reá fogni, hogy vallás”, mert erre a hitökben állhatatosoknak elvégre nem sok szükségük van. Templom nélkül is lehet valaki valláserkölcös, Istenben hívő és viszont. Mert vannak ám olyanok is, akiket nem belső érzés, lelkiszükséglet hoz a templomba, hanem valami más; esetleg egy új ruha bemutatása, vagy többeknek látása stb. Ilyeneknél nem csoda, ha a vallás meg-inog, mert ezeknél a templom célját veszítette.

A hitnek sokféle meghatározása lehet, de azt semmiképen nem tartom a hittel összeegyeztethetőnek, amit látok, értek vagy érzékszerveimmel felfogok. Mi szükség van itt hitre? Az ön hitéről különben T. L. k. szólt és azt is említette, hogy mindenki vallása — hite — tiszteletben tartandó.

Tiszta, becsületes életet azonban csak az Istenbe vetett hit, a valláserkölcös adhat. S azok, akik nem sokat törődnek Istennel, folytonosan bizonyítják, hogy nem sokat törődnek az erkölccsel sem. Számtalan példát szolgáltat erre az élet sok szánalmas esetével, mint amilyen: a gyilkolás, rablás, gyújtogatás, bujaság, fajtalanság stb. Itt az élet csódot mondott, mert a társadalmi rendszabály képtelen pótolni azt, ami

a valláserkölcsé. Ugyanis a társadalom sokszor kívánja olyan törvényének tiszteletben tartását, amely egy bizonyos rétegnek rovására történik. Természetes, ha ilyen törvények a leghumánusabb intézkedéseinek is rontják az értékét. A féltelenségek legbiztosabb szabályozója ezért egyedül csak az Isten lehet!

A megrögzött gonosztevőket sohasem a börtönök dohos, penészes levegője térítette vissza a gonoszlettek légiójától, hanem a szeretet vallásából fakadt, szívéhez valamiképen hozzáférő szó; amely könnyeket varázsolt már számtalan és számtalan esetben a földi törvények semmibe vevőjének könnyet nem ismerő szemében.

Nevezhető-e tehát „amaz tanai nélkül az élet“ életnek? (Ne tévessze M. k. l.)

De vegyük más oldaláról is. — A mostan uralkodó kor-szellem által meglazult erkölcs a fizikai életre is a legkárosabb hatással van. (Néhány év múlva a statisztika hitelesen bizonyítja.) Minek az eredménye a folytonos degenerálódás, a fizikai életnek nemzedékről nemzedékre való csökkenése, ha első sorban nem a valláserkölcsök áthágásának? ! Milyen volt az ember fizikuma csak 1000 év előtt is? És milyen mostan? Hol vannak a 100—120 éves korok? (Megbüntetem az atyáknak vétkeit a fiakban harmad és negyedéziglen.) 5—4000 év a világ folyásában nem sok idő s akkor egészen biztos, hogy mi leszünk a csoda számba emlegetettek. Hogy meddig tart az élet a földön, azt hiszem arra az ember nem adhat feleletet? De a folytonos degenerálódásból mit lehet következtetni? !...

Én azonban nem erre a „csödre“ céloztam, mint azt a legutóbbi hasonlatom is bizonyítja. A fanyar gyümölcs is megehető, de mindenki jobb után fog vágyódni. Ezért erényt jutalmazó, bünt büntető Istennek kell lennie.

Hogy ma az ember finomabb, tökéletesebb, azt a gépeknek, tudományok fellendülésének s a könyvek szükségképeni következményének tulajdonítja. — Ugyan hát mondja meg, milyen emberek irták az emberiségre nézve a legértékesebb könyveket, ha nem a valláserkölcsök? Ezek külföldnek a nagyobb emberei, vagy mint általunk legjobban ismert írók, a magyarországiak közül, milyen erkölcsé volt: Arany Jánosnak, Jókai Mórnak, Mikszáth Kálmánnak vagy Berzsenyi Dánielnek, Vörösmartyknak, Tompa Mihálynak és Petőfi Sándornak

sib., ha nem valláserkölcsök? Mint Istent hívó, vallást tisztelő íróinktól mennyi szépet, jót tanulhattunk tőlük. Bizonyos, ha az ő műveikkel foglalkozunk, valami a „finomságból” s a nevesebb gondolkozásból nekünk is jut.

Milyen alacsony fokon, vagy talán túlságos evolúción állanak ezekkel szemben: a Nickarteroknak, ponyvákknak, vagy a vasútakon látható szemérmetlen képekkel díszelő könyveknek írói? Ez is erkölcs — természetesen, hiszen az ember erkölcsi lény —, de ez csak olyan: „már mikor milyen”-i. Ez ellen a valláserkölcsei alapon állóknak küzdeniök kell. Még a gépek fölfedezésénél is — bár egyénüket nem volt módomban közelebről megismerni — merem állítani, hogy azoknak jutott az elsőség, akik Istennek, vallásnak hívei voltak. Mert gondos, odaadó, önzellen munkásság Istenbe vetett hit nélkül el sem képzelhető.

Megvan tehát a felelet, hogy minek az eredménye a „finomodás, tökéletesedés”, mely idők folyamán fokról-fokra előállott.

... Sajnos, azt mi is tudjuk, hogy sok embernek a hit megingott. De nem ott, ahol Őn mondja!... Épen ezért kell a vallásoktatást új alapra fektetni. De azt se feledje, hogy a háborúk mindig az erkölcsök lazulását eredményezték. S a mostani zűrzavaros helyzet is, mintegy természetes következmény. Mikor azután belátjuk, hogy egyszerre mégsem lehet mindent átalakítani, akkor lassan visszatérünk megszokott életünkbe. Annyit emlegetik azt a szerencsétlen kereszties háborút!... Igaz ugyan, hogy akik tették, vallásosan voltak nevelve, de az is igaz, hogy Jézus sohasem mondta ezt: Öljétek meg egymást én értem! Minden egyes szavából csak mélységes szeretet vehető ki, de nem embertársaink gyűlölete. Hiszen Ő ezt mondta: „Szeressétek még ellenségeiteket is!” És épen ez az, ami olyanná teszi Jézust, hogy leborulunk előtte. A keresztiesekhez semmiképen nem volt illő dolog, hogy vallásukkal ily módon visszaéltek.

„A királyokat nem vallásosan nevelték?” — Már mikor milyen körülmények között. Természetesen úgy, mint manapság is. Beviszik a templomba a hazavédelmet is. Jézus ezt nem hirdette.

„Hiszen van hitünk és hálistennek nem vagyunk boldogok. És ez így van jól. A fájdalmas elégedetlenség volt a hajtóerő mindenha!”

Ha széjjel nézünk az életben, azt látjuk, hogy az ember összes tevékenysége oda irányul, hogy minden téren könnyebb, biztosabb s ezáltal nyugodtabb, boldogabb életet létesítsen magának. Ez a célja a tudomány előrehaladásának, gépek felfedezésének, kormányzásnak, közigazgatásnak, törvényhozásnak, iskoláztatásnak, szóval minden intézkedésünknek. A gépek felfedezésével azt akarjuk elérni, hogy kevesebb munkaerővel több munkát végezzünk s ezáltal könnyebb megélhetést létesítsünk. A kormányzásnak, közigazgatásnak, törvényhozásnak az a célja, hogy: béke, rend és nyugalom uralkodjék. Az iskolának pedig az, hogy az ember előkészíttessék mindezek megismerésére. Ha tehát az életben megvan a könnyű megélhetés, a béke, rend és nyugalom s van Istenbe vetett hitünk, amely képessé tesz az esetleges hiányok póllására, nem lehetünk a földi élethez mérten boldogok és megelégedettek? ... Mi hát a célja végeredményében minden fáradozásunknak? ... (Már hallom is az ellenvetést: könnyű megélhetés!?)

Az tény, hogy az elégedetlenség minden munkánknak megindítója. De a képesség szerinti munkásságot a vallás is megkívánja. Ki többre van hivatva, attól többet is követel. (Példa a ker. vall. a talentumokról szóló példázat.) Az elégedetlenség cselekedeteink keresztiülvitelében magábavéve azonban nem elégséges, mert végre is apátiát okoz.

M. k. a M. T.-ről beszél, reátérek arra.

Hogy a M. T., mint a kultúra egyik vívmánya előállott, ez nemcsak elégedetlenségnek, de eredményes munkáink boldog érzésének is a következménye. Nem hiszem, hogy azt a Gutfenberget gondolatainak megvalósításában csak az elégedetlenség hajtotta volna. Addig igen, míg annak semmi eredményét nem látta, de amikor érezte, hogy sikerülni fog, — mintha hallanám is: „Hál Istennek, már lesz belőle valami!“ — akkor a kellemetlen érzelem — elégedetlenség — átváltozott kellemes érzélemmé — intellektuális érzélemmé. Ha ezt az érzelmet nem érzí, nem képes fölfedezni, mert nincs ami ösztökélje őt továbbra is egy szép gondolat megvalósításában. De a boldogító érzés fokozólag hatott, ennek hatása alatt többre lett képes, mint gondolta volna. Ha most Istenben hívő volt, nem lehet tudni; logikai érzelme volt-e, vagy vallásérkölcs? A „haladásnak“ tehát nem kizárólagosan csak „az elé-

gedetlenség volt a hajtóereje mindenha", hanem felváltva: kellemetlen érzélem a kellemessel.

Nagyon sokat lehetne még M. k. „hozzászólására“ írni, de — ne szünjünk meg továbbra is kritika alá venni. Ahol Iollam gyöngé, ott az élet erős!

Istenre szükségünk van!

Gaál D.

ref. tanító.

*

Ezzel a „*Vallás és a népiskola*“ című vitasorozatunkat lezárjuk. Egyelőre ilyen irányú cikkeket, illetőleg hozzászólásokat nem közlünk, csak az esetben, ha valakinek valami egészen új mondanivalója van. Ezen vita befejezéséül azonban *Marcsa György* kartársat, aki a világi megindította, még megilleti a zárószó joga. *Szerk.*

„*Fehér Tárcalevelek*“ cím alatt jelent meg Várady Szidónia polg. isk. tanítónőtől Losoncon egy szépirodalmi mű, amely változatos, izléses összefoglalása az író élményeinek, impressióinak, hangulatának. A sajtó igen kedvezően bírálta meg a művet és a többi között ezeket mondja: „Fehér világ tükröződik ebben az értékes műben, amelyben közvetlenül jut kifejezésre egy meleg női léleknek és kedélynek gazdag érzélemvilága, vallásossága, tisztult élelfelfogása. Különösen meglepő a könyv stílusának szépsége, ereje és lendülete, amely sok helyen költői magasságba emelkedik“.

Ajánljuk az izléses kiállítású könyvet kartársaink és kartársnőink szíves figyelmébe és támogatásába. Bolli ára 20 korona. Megrendelhető a szerzőnél és Kármán Zsigmond könyvkereskedőnél Losoncon.

Munka és elismerés.

A tanfőtség évtizedek óta küzd céljainak megvalósításáért, a tisztességes ellátásért, képzettségének s munkájának megfelelő megbecsüléséért úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben. Hogy jó ügye hosszú idő óta kátyuban van, annak oka egyrészt abban van, hogy az ösztanfőtség egységes frontot sohasem alkothatott. Külön küzdött az állami, külön a felekezeti sajátos érdekelért. Tagadhatatlan, hogy itt ott egyesültek az erők, de a front mégsem volt teljesen egységes. A másik ok saját magunkban keresendő. A tanfőtségnek egy közös célra kell törekedni. Különböző felfogások lehetnek, de a cél kiütése iránt nem lehet kétség: a tanfőtség jobb jövője úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben. A beteg helyzete nem mutat javulást, ha a hőmérő higánya túlságosan fölemelkedik, avagy túlságosan alászáll. Sok szó esik mostanában e lap hasábjain a vallás és népiskoláról. Az egyik ki akarja zárni a vallást a népiskolából, a másik meg akarja győzni emezt arról, hogy csakis a vallásos nevelés készíthet elő a boldog életre. Némelykor egész prédikációt — bibliai idézetekkel — olvasunk a „Magyar Tanító“-ban, mi egyéb-iránt a teológusok eminens kötelessége és joga. Egy bizonyos: egyik a másikat meggyőzni úgy sem fogja sohasem. A tanfőtség célja e tekintetben is csak az lehet, hogy munkáját megbecsüljék úgy erkölcsileg, mint anyagilag, hogy ne kelljen mellékfoglalkozások utáni szaladgálással terhelni amúgy is nehéz pályáját. Hány tanító van, aki nem kántor, vallást nem tanít s mégis több a fizetése, mint annak, aki vallást tanít, kántoroskodik, reformátusoknál katedrai szogálatokat végez s ideje annyira le van kötve, hogy egy fél napra is alig mozdulhat ki hazulról. Ha ezeket nem kellene végeznie, jutna ideje önképzésre, nézhetne gazdálkodása után, zenét taníthatna stb. Innen van az, hogy a tanfőségnek több a keserve, baja, gondja, mint más tisztviselőnek. Hiszen a tanítói pálya azelőtt is, ma is, nem volt egyéb kötelességek halmazánál. Egyszóval kötelesség jog nélkül. Különösen az osztatlan iskoláknál. Itt mindenki bírálja a tanító munkáját. Sőt a gyermek tudatlanságáért is mindig a tanítót okozzák. Azonkívül! Az állam kiadja rendeleteit, az egyház másképpen rendelkezik. Mit tehet ilyenkor az önérzetes és érzékeny tanító? Ha az államnak

nem engedelmeskedik, beszüntelik államsegélyét. Enélkül pedig a felekezeti tanfőtség $\frac{3}{4}$ része nem élhet meg. Ha az egyháznak nem engelmeskedik, akkor jön a fegyelmi. S ha a családos tanfő kiesik állásából, kenyerét veszti, tőrődik e vele valaki a mai súlyos viszonyok között. Sok szomorú példa van már ilyenre. Ezeket elgondolva, elkeseredik az önérzetes tanfő s elátkozza születési percét és pályáját.

A tanfőtség reménysugara felcsillant, amikor a magyar tanfők — tekintet nélkül a felekezetre és iskolai jellegre —, tömörültek egy táborban. Talán végre egységes lesz a frontunk. Félő gonddal, igaz érdeklődéssel olvassuk a „Magyar Tanító“ minden sorát, a legutolsó betűig. Csoda-e azonban, ha ma úgy vagyunk, mint a jó édes anya, aki még lélegzetét is visszafojtja, hogy gyermeke álmát meg ne zavarja s félve szereti édes gyermekét, de egyúttal örömtől könnyes szemekkel tekint magzatára, kibent minden örömét találja. Mi is örvendünk, hogy végre valahára eljött az idő, amidőn kezét kézbe téve megmondhatjuk egymásnak: Hiszen a mi szívünk mind ugyanazt érzi, egyformán dobog, csak össze kell fogunk, hogy e becses érzelmet ápoljuk, erősbbe tegyük. A csüggedőt vigasztaljuk, a félnket bátorítsuk. De nem tagadhajuk, hogy mint a jó édes anyának új szülöttje bölcsőjénél, úgy nekünk is bizonyos félő aggodalom rejtőzik szívünk mélyén: Hogy meg lesz-e a kellő lelkesedés közöttünk! Megtaláljuk e az alkalmas kapcsol, mely szíveinket eggyé forrasztja! Lesz e elég méltóságteljes egyesülésünk jó ügyünkhöz képest! S végül meghozza e gyünőlc ét egyesülésünk munkálkodással Elérjük e céljainkat, melyekért oly régen küzdünk!

Kit az Istenek megakartak büntetni, azt tanítóvá tették. De ha már tanfők lettünk, legyünk igazi tanfők, nemcsak önmagunkért, hanem a tanfőtség nemes céljai tekintetében is. Az holt bizonyos, hogy a tanfőtség megérdemli a tisztességes kenyeret és megélhetést. A tanító robotol reggeltől estig a poros, bűzös iskolai levegőben. Elképzelhető az iskola levegője, ha rágondolunk, hogy a legtöbb helyen évenként egyszer meszelik és súrolják a tantermet. Sok iskolában még évenként sem. Talán akad, aki ezt nem is hiszi el. A kályha füstől, az ablakok rosszak! Így, egy tüdő kevés egy életre, tehát megrövidül az élet. Iskola után jön az énekkar, aztán télen a felolvasások, színházi előkészítések, kántorság. stb. El van rendelve a 8 osztályú iskolázás, a szlovák nyelv taní-

tása. S végül ott vannak a különböző vagyoni stb. összeírások. S az iskolán kívüli legtöbb munkát ingyen végzi a tanító. Illetve nem ingyen, hanem néhány apprehensióval honorálva azok részéről, akik véletlenül a színházi szereplők közül kimaradtak.

Van-e még egy ember a föld hátán, aki hasonló munkára, különösen az iskolán kívüli sok társadalmi munkára vállalkoznék a tanfőn kívül? S mindezekért meg van-e a hála és elismerés a társadalom részéről? Óh dehogyan! Ha kötelességről van szó, akkor jön a bizalmaskodó vállveregetés és „Kedves Tanító úr” kifejezés. Ha jogról van szó, azt mondják: Nincs elég képzettségünk és meggyanusítanak bennünket. Sokszor kell hallanunk és keserűen beismernünk, hogy „csak” tanfők vagyunk. De midőn a múlt év őszén, egyszerre, visszamenőleg tekintélyesebb összeget kaptunk az államtól, akkor, amikor már sokan ott álltunk, hogy nem tudtuk a reggelire való tejet kifizetni, rongyos volt a ruhánk, lábbelink, — a társadalom mennyire meggyűlölt, kigúnyolt bennünket. Könnyű a tanfőknak, kapják a sok pénzt! Ilyen és hasonló megjegyzésekben volt részünk. Persze nem volt könnyű évtizedeken keresztül nyomorogni, vegetálni, amikor resteltük intelligens ember előtt, hogy nagyon szegények vagyunk, — tanítók, kiket igazán nem irigyelt senki sem. Tavaly azonban — egyszerre megirigyelték bennünket is, de persze nem a munkánkért.

Nekem már sokszor fájt a lelkem, amikor a tanító mellőzését, kinullázását láttam. Bizony a tanítónak sokszor volt már igaztalan, kegyetlen bánásmódban része. Tudjátok ezt mindnyájan! Nem állítom én azt, hogy a tanfőkben nincs kivetni való. Ember nincsen hiba nélkül. Hát a tanítóságban, mint ilyen nagy testületben hogy ne volna. De viszont hány tanfőnek volt már keserű perce, vagy talán egész élete keserőségek halmaza amiatt, mert a maga lábán mert járni, mert megmondia őszintén az igazat, mert jogait védelmezni merészelt, amikor lektésinyelték. Azt hiszem, ez még jobban fájt olykor, mint a koldús fizetés.

Mi csak azt kívánjuk, hogy az érdemet, becsületet elismerjék és jutalmazák, míg a kötelesség nem teljesítését üldözik. Ez az osztó igazság. A tanítóságon kívül és felett állók — tudom — mosolyognak ezen s meggyőződéssel mondják: Hiszen ez így volt eddig is! Azt felelem erre: Némely esetben igen, de nagyjából nem. Amely tanfő ügyesen tudott alkal-

mazkodni környezetéhez s dolgozott sokat panasz nélkül, míg a jogairól — a békeség kedvéért — lemondott, ott úgy volt. Ma az átalakulás korszakát éljük. A tanítóságnak is föl kell szabadulnia a gyámság alól s önállóan kell intéznie az ő speciális munkáját, felelőséggel tartozván természetesen felsőbb hatóságainak. De mentesnek kell lennie minden helyi vonatkoztatástól, érzelmi motivumoktól, mások szeszélyeitől, elfogultságától. Ha föllöttes hatósága kellően értékeli munkáját s tisztességes kenyeret biztosít számára, nem öli a tanítót emberfeletti munkával, akkor a tanítóság lelki nyugalommal, legalább is anyagi gond nélkül élhet hivatásának s végezheti nehéz munkáját.

Nekünk azonban nincs pártfogónk, nekünk magunknak kell kezünkbe venni ügyünket. Ne higgyük, hogy néma koldusnak megértik bajait. Sőt harcolnunk kell egységesen az iskola és tanító jobb jövőjéért. Nemcsak a jobb anyagi ellátásért, hanem a szolgálati pragmatika megalkotásáért is. Nemcsak kötelesség lapja legyen a tanítónak, hanem joglapja is. Még pedig legyenek a legpontosabban precizirozva a tanítónak jogai, kötelességei és fegyelmi ügyei, — demokratikus alapon.

Szerény véleményem szerint, a politikát el kell távolítani a cél felé törekvő utunkból, mert ez veszélyeztetné jó ügyünket. Ugyanúgy az iskola jellege és felekezeti volta törpüljön el most a magasztosabb cél mellett.

A tanítóság egyesülése ne legyen szalmaláng, hanem kltartó, soha nem lankadó, erőtéljes munka. A közügyet — ne feledjük — nem csak nagy hanggal, hanem tényekkel s ha kell, anyagi áldozattal is támogatni kell.

S végül még egy kérés, vagy inkább óhajtás! A „Magyar Tanító“, ezen egyedüli lapunk legyen a tanítóságnak igaz barátja. Legyen az a tanítóság lelkéből való s igaz szószóló. Nem könnyű dolog, illetve lehetetlen is lapot úgy szerkeszteni, hogy az mindenkinek tessenék, már a különböző vérmérsekteknél fogva sem. De legyen a lap a tanítóság bajainak, panaszainak, sérelmeinek tiszta tükre. Így az a mi lapunk, amelyet szívesen várunk, olvasunk s magunkénak vallunk.

Ez úton haladva, hiszem Schmögnerrel együtt, hogy:
Lesz gyümölcs a fán!

—rf.—

HIVATALOS RENDELETEK.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: A hadifogoly elemi iskolai
tanítók fizetésének rendezése.35.36111. sz.
ai. 1921.

Szlovenszko valamennyi tanfelügyelőségének.

Az alább felsorolt hadifogoly-tanítók fizetési ügyének rendezése céljából hívja fel:

a) a hadifogságból még vissza nem tért áll. és nem áll. tanítóknak a régi magyar illetményeit élvező családjait (feleség);

b) azon nők áll. és nem áll. elemi iskolai tanítókat, akik a hadifogságból visszatértek ugyan, de az újonnan előírt illetményeiket csak a visszatérük után történt állásfoglalásuk napjától kapják;

c) azon nőilen áll. és nem áll. elemi iskolai tanítókat, akik az újonnan előírt illetményeiket hasonlóképen csupán a hadifogságból történt visszatérésük után való állásfoglalásuk napjától élvezik, hogy új illetményeiknek 1919 szeptember 1-től leendő utalványozása végett az Ön hivatala útján az iskolaügyi Miniszt. riumhoz címzetten kérvényt nyújtsanak be.

A kérvényhez csatolandó:

Az a) pontban felsoroltaknál a volt magyar kormány legutóbbi utalványozó rendelete nem csupán a fizetésről, vagy fiz. kteg. államszegélyről, hanem minden más címen utalványozott összegről is, pl. családi pótlék, igazgatói díj, szem. pótlék, lakáspénz stb.

b) Azoknál, kik már az új fizetést élvezik, a Školsky Referát legutolsó utalványozó rendelete, hasonlóképen minden egyes illetményre vonatkozólag.

c) Ha az érdekelt fél az utalványrendeletet nem tudná bemutatni, akkor az illetékes adóhivataltól szerzendő be, mely az utalványrendelet számát, valamint részletesen azt tüntesse fel, mekkora s milyen című összeget s mióta élvez, vagyis hogy az illetőnek évenként mit fizetnek ki a legutolsó utalványrendelet alapján.

1. Azokra a tanítókra vonatkozólag, akik még nem tértek vissza a hadifogságból s akik még nem élvezik az újonnan előírt fizetést, csatolni kell:

a) Az összes működési bizonyítványokat az állás elfoglalása s az állásról való eltávozási nap, hó és évének pontos megjelölésével;

b) az összes működési bizonylatokon a tanfelügyelőnek sajátkezű aláírásával igazolnia kell, hogy az illető állás a jelenlegi Magyarország, Románia, Csehszlovák-köztársaság stb. területén fekszik-e?

c) a községi előljáróság bizonyítását a háborús katonai szolgálat megkezdésének idejéről az év, hó és nap pontos megjelölésével ;

d) oklevél másolat.

2. Családi kimutatás az összes női tanítóknál tekintet nélkül arra, hogy hadifogságban vannak vagy sem.

3. Kérvényében az érdekelt félnek fel kell tüntetnie azon okokat, amelyek a kiutalandó illetmények jogosságát és sürgős voltát igazolják, a hadifogságból vissza nem tért tanító családjának pedig azt, hogy a hadifogolytól mikor kapott utoljára értesítést. Ezen körülményt a félnek a lehetőséghez képest igazolnia is kell (pl. levéllel).

A Školsky Referát igazgatósága helyett :

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: A köztársasági elnök
úr képe.

Szám: 25.814/II. ai. 1921.
1921. Jun. 28.

Minden szlovenszkói tanfelügyelőségnek.

Az iskolák hivatalos látogatása alkalmával megállapított, hogy némely iskolában a köztársasági elnök úr képe vagy nincs berámázva, vagy a ráma nem megfelelő, habár az osztályok egyéb képei szépen be vannak rámázva. Némely osztályban a hely sem felel meg a köztársasági elnök úr méltóságának (néhol a tanterem hátsó falán van elhelyezve).

A tanfelügyelőség valamennyi áll. iskola igazgatóját és a nem áll. iskolák isk.-széki elnökeit figyelmeztesse erre.

Arról is tudósítsanak, hogy a kép nem megfelelő elhelyezéseért személyesen felelősek és hogy ellenük a legszigorubb eljárás indul meg, ha azt figyelembe nem veszik.

Hivatalos látogatások alkalmával a tanfelügyelő urak ezt a dolgot kísérik szorgos figyelemmel, ezzel 25473/II. ai. 1921. sz. rendeletet kibővítem.

A Školsky Referát igazgatója:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

A Skolsky Referáthoz helytelenül címzett beadványok tárgyában. Bratislava, 1921. július 14-én. 1106 elnöki szám ai. 1921.

Középsiskolai, tanítóképző intézeti, siketnéma és vakok részére berendezett intézetek igazgatóságainak, valamint az összes tanfelügyelőségeknek Szlovenszko területén.

Mivel a beadványoknak a Školsky Referáthoz helytelenül címzése által nemcsak a hivataloskodás nehezítették meg, hanem azok elintézése is, kívánom, hogy a beadványok így címeztessenek: „Školskému Referátu v Bratislave.

Minden beadványon és iraton legyen fönt a baloldali sarokban megjelölve a „tárgy“ (predmet) és hogy az itteni hivatal melyik számára vonatkozik. A beadvány homlokzatán legyen mindig feltüntetve *azon hivatal vagy iskola neve*, amelyik a beadványt illetve a tudósítást küldi.

Azon esetben, amikor elnöki számra kell válaszolni, vagy pedig bizalmas dologról van szó, akkor a címzés ez legyen: *Presídiu Školského Referátu v Bratislave.*

A jövőben tehát minden beadvány így készíftendő:

Csehszlovák áll. reáliskola, Zvolen.

(Vagy: Áll. tanfelügyelőség.)

Tárgy: Novák József zvoleni csehszlovák áll. reálisk. tanár kérvénye, tanári éveinek beszámítása iránt.

Az 1921. máj. 20-i 24875. számhoz.

5 db. melléklettel.

školsky Referát

Bratislava.

Sib.

A fentnevezett iskolák igazgatóságainak meghagyom, hogy ezen rendelethez szigoruan alkalmazkodjanak. A tanfelügyelőségek pedig figyelmeztessék a kerületeikben levő iskolai hatóságokat, hogy miképen kell a kérvényeiket a tanfelügyelőséghez felterjeszteinök; a tanfelügyelőségek pedig ügyeljenek arra, hogy a rendeletnek ők is eleget tegyenek.

A školsky Referát igazgatósága:

Folprecht, s. k.

Školsky Referát v Bratislave.

Tárgy: Az elemi és polgári
iskolák szünetei.

1921. jul. 14.
32492/l. ai 1921. sz.

Minden tanfelügyelőségnek!

Hogy az iskolai tanítás önkényes megrövidítését meggátoljuk, megegyszer nyomatékosan figyelmeztetem az iskolaügyi és nemzetművelődési miniszterium 1919. ápr. 25-én 18167. számú rendeletének 1. és 4. szakaszára a nagyszünetidőt és az évközi szüneteket illetőleg.

1. Az iskolaév kezdődik minden elemi-, polgári-, közép- és kereskedelmi iskolánál szeptember 1-én és végződik június 28-án. A nagyszünetidő jun. 29-től augusztus 31-ig tart.

2. Az iskolai évben az összes iskolák részére megállapított szünetek ezek:

a) okt. 28-a és máj. 1-e;
b) nov. 2-a; az esetben, ha nov. 4-e vasárnap, akkor nov. 3-a is szünet;

c) a karácsonyi szünet dec. 25-től jan. 6-ig bezárólag. Ha dec. 21-e vasárnap, akkor a karácsonyi szünet már ezen a napon kezdődik. Ha jan. 6-a péntek, akkor a szünet jan. 8-án végződik;

d) a husvétii szünet virágvasárnaptól a husvét utáni szerdáig (bezárólag);

e) kétszer adhat 1—1 napot az iskola igazgatója;

f) a vasárnapok és a különböző felekezetek megtartott ünnepei az eddigi rendeletek szerint:

1. a római katolikusok részére a vasárnapok és a r. kath. szertartás szerint megtartott ünnepek;

2. a görög katolikusok részére a gör. kath. szertartás szerinti ünnepek;

3. az ág. evangélikusok és a reformátusok részére okt. 31-e (a reformáció emlékezete).

Az izraelita iskolák részére külön rendeleteket adott ki a Sk. Ref. a 21.354/l. ai. 1921. és a 25.326/l. ai. 1921. sz. alatt, melyekre egyidejűleg figyelmeztetem.

A Školsky Referát igazgatója:

Folprecht, s. k.

Szerkesztői üzenetek.

A. Á. L. H. fűzesgyarmat. Más témát tessék feldolgozni hasonlókkal el vagyunk látva. Kéziratokat nem küldhetünk vissza.

V. Sz. Losonco. A tartalmas könyvecskét köszönjük, kéréseinek szívesen teszünk eleget.

M. F., S. N. Lúos. Kérésüket teljesítjük, de megjegyezzük, hogy magyar tanító nem szokott ilyen alázatosan írni. Mi nem reflektálunk ilyen nagy megtiszteltetésre.

—r]— Tartalmas cikkét köszönjük, keressen fel mégkor is soraival.

Sz. Gy. Rimaszombat. 7—8. szám elment.

V. K. Nagyida. Alapszabályaink jóváhagyása a legjobb úton halad. Nemsokára pozitív eredményt közölhetünk Önnel az egyesület működésének megkezdéséről, melynek keretében a megyei és járási körzetek és szakosztályok is megkezdhetik a jóváhagyott alapszabályok szerinti működését.

S. G. Baraoska. A 14. szám már nem az iskolafenntartó, hanem az Ön címére megy.

S. B. Geszthe. Közölje velünk, hogy kapja-e rendszeren a „Magyar Tanítót”?

N. L. Nemesdosa. Előfizetését megkaptuk. Mi a lapot rendszeresen küldjük, de nem N. L., hanem az első ízben közölt K. K. címre.

Nagyszalánc. Lapját megkaptuk. Most már tisztán látjuk a dolgot s örömmel küldenénk is a hiányzó számokat, ha azok fel volnaik sorolva. Nem tudjuk hogy hányadik szám hiányzik. Kérjük értesítésüket.

S. L. Jólész. 12 és 13. számot is elküldtük. Ha valamelyiket nem kapta volna meg, közölje velünk, újból küldjük. II. félévi előfizetést megkaptuk.

G. J. Jente. 1/4 évi előfizetési díját megkaptuk. A lapot rendszeresen küldjük.

K. T. Érekeulvár. 7. számtól kezdve a lapot a közölt címére elküldtük.

V. S. Zehérje. A kért számokat elküldtük. Ha még valamelyik hiányozna közölje velünk, küldeni fogjuk.

Sch. J. Rozsnyó. Ajánlott levelet megkaptuk. Levélbeli válasz megy.

Azokat az előfizetőket, kiknek első és második negyedévi előfizetésük lejárt és még meg nem újtották, kérjük, hogy az előfizetési díjakat beküldeni szíveskedjenek, nehogy a lap rendszer szétküldése akadályozva legyen. Tisztelettel a kiadóhivatal.

A szerkesztésért felelős: JEŽO MÁRTON, tanfelügyelő.

Nyomatott „A Hírek” Lapkiadó R.-T. jókai-könyvnyomdájában, Komárno.

Pályázat.

Az alsószeli i (Pozsonym.) ág. hitv. ev. egyháznál üresedésben levő III. számú tanítói állás helyettes által történendő betöltésére ezennel pályázatot nyitunk.

Kötelelességek: I., II. egyes osztály tanítása.

Javadalom: Az egyház pénztárából évi 80 K, 1 $\frac{1}{2}$ öl lágylüzifa s butorozott szobából álló szabad lakás. A hiányzó összeg államsegélyből fedeztetik.

Pályázhatnak ez állásra okleveles férfi tanítók, férfi hiányában nők pályázata is figyelembe fog vétetni. Tannyelv: magyar.

A megválasztandó tanító rendes működés esetében számíthat: véglegesítésre, annyival is inkább, amennyiben ezen állás volt tanítója 6 év előtt elesett, de mint elüint van nyilvántartva csupán

Pályázati határidő 1921. jul. 31. Pályázatok alulírottához küldendők.

Stark Sándor

főtanító

Pályázat.

A farnadi róm. kath. iskolaszék a magyar tannyelvű iskolájához a II. férfi tanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalma: hitközségtől 600 korona készpénz, — 240 korona laktér, — 20 korona kertilletmény — és a törvényes államsegély Pályázati határidő *augusztus 5* Választás napja *augusztus 14* e. Iskolaszék.

Bednarik József

iskolaszéki elnök.

Egyszerű piros tulipánhagyma 90 f, nárcis 50 f, labdarózsa 4 K darabonként bérmentve. Nagyobb vételnél engedmény. Eladó sok évfolyam kertészeti és méhészeti folyóirat.

Közsegl tanító, Vízkelet

(Bratislava z.)

Kartársaim! Szepességen, polgári leányiskolával bíró városban lakó kartársaim közül ki lenne hajlandó I. polgárista leánykamat III., IV., elemista leány, esetleg fiacskájával jövő tanévben kicserélni? Gömörmegye magyar vidékén lakom, kis lányommal a német és tót nyelvet szeretném elsajátíttatni. Esetleg ismerőselk közül sziveskedjenek ajánlani, fáradozásait honoralom. Cim a kiadóban.

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Bansi Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

TARTALOM:

- Tanító Testvéreim !
- Köszönetnyilvánítás.
- Beköszöntő.
- A magyar középiskolák sérelmei.
- Az új társadalmi evolúció.
- Lengyel Bučenec-féle olvasókönyv.
- Egyesületi élet.
- Szemle.
- Indítványok.
- Hivatalos rendeletek.
- Szerkesztői üzenetek.
- Kiadóhivatali üzenetek.

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béia, Vaskó Imre.**

Tanító Testvéreim!

E hó 18-án Somogyi István titkárunkkal és Gritsch Károly pozsonyi kartársunkkal Egyesületünk képviselőjében megjelentünk Stefanek Antal tanügyi referens urnál és bejelentettük, hogy a Szlovenszkói és Ruszinszkói Általános Magyar Tanítóegyesület alapszabályát a nagygyűlés határozata alapján a komáromi zsupáni hivatal útján a múlt hó első napjaiban felterjesztettük jóváhagyás végett a teljhatalmú miniszter úrhoz.

Mivel a törvény úgy rendelkezik, hogy a felterjesztéstől számított 40 nap elmúltával, ha az alapszabály visszautasítva nem lett, az egyesület megkezdheti működését és mivel a felterjesztéstől számított 40 nap eltelt, kértük tudomásulvételét annak, hogy az egyesület működését megkezdi.

Stefanek Antal referens úr a küldöttség előtt kijelentette, hogy az egyesület működésének megkezdését tudomásul veszi abban a reményben, hogy az a tanügy és a tanítótság javára fog szolgálni.

A küldöttség azután felkereste a teljhatalmú minisztérium belügyi osztályát. Itt azt az értesítést nyerte, hogy az egyesület csak mint a szlovenszkói magyar tanítók egyesülete kezdheti meg működését, mivel Ruszinszkó belügyeinek igazgatóságától külön kérvényezés útján kellene a jóváhagyást elnyerni.

Nem akarván a további terminusokkal az egyesület működésének megkezdését halogatni, a címből a „Ruszinszkói“ elnevezést töröltük.

Ha Ruszinszkó magyar tanítói — kik a hírlapokból nyert értesülés szerint nem rég külön szervezkedtek — velünk egy egyesületben óhajtják munkásságukat kifejezni, az alapszabálymódosítás útján hamarosan és könnyen kieszközölhető lesz.

Tanító Testvéreim!

Most már semmi sem áll annak útjában, hogy Egyesületünk ama nagy és mindannyiunkra kiválóan fontos célok érdekében, melyek elérésére alakult, sikra szálljon.

Jertek tehát, kéz a kézben, vállat összevelve, egy sziv dobbanásával, egy lélek lelkesítésével az alá a zászló alá, melyet kibontottunk.

Tartsa minden működő vagy nyugdíjazott magyar tanerő erkölcsi kötelességének, hogy egyesületünkbe belépjen.

Addig is, míg módunkban lesz az alapszabályt a maga egészében a hivatalos lapban ismertetni s így mindenkilhez eljuttatni, a szervezkedés minél előbbi megejtése érdekében közlöm a következőket.

Első teendő: megalakítani az egyesület szerveit, melyek a következők:

1. Kerületi, illetve járási vagy körzeti egyesületek.
2. Megyei egyesületek.
3. Szakosztályok (középiskolai, polgáriiskolai, szakiskolai, kisdedovói stb.)

Az egy tanfelügyelőség iskoláinál működő magyar elemi iskolai tanítók *kerületi*, ahol járásek szerint akarnak megalakulni, *járás*i, ott pedig, ahol sem kerületi, sem járási egyesületet alakítani nem lehet, mivel magyar tanítók csak elszórtan vannak, *körzeti* egyesületet alakítanak.

Az egy megyébe tartozó kerületi, járási és körzeti egyesületek alkotják a *megyei egyesületet*. Az elemi iskolai tanítókon kívül másfokú iskoláknál működő összes tanerők, kisdedovók külön-külön szakosztályt alkotnak.

A megyei egyesületek és szakosztályok alkotják a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesületet, mint központi egyesületet.

A kerületek, illetve járásek vagy körzetek megválasztják vezetőségüket, mely a következő: 1 elnök, 1 alelnök, 1 jegyző, 1 pénztáros, 1 ellenőr, 1 könyvtáros és tetszés szerint 4—6 tagu választmány.

A megyei egyesület és a szakosztályok vezetősége a következő: 1 elnök, 2 alelnök, 1 pénztáros, 1 ellenőr, 1 könyvtáros és az első 100 tag után 5, minden további 50 tag után 1 tagból álló választmány.

A megyei egyesületek és szakosztályok az elnök és titkár mellé választanak az első 100 tag után 2, minden további 100 tag után 1 tagot a központi egyesületbe.

A választás titkos szavazás útján történik és pedig az alap

szabályban lefektetett elvek mellett. Természetesen első alkalommal a tisztikart a határozatképes közgyűlés, melynek tárgysorozatába a választás felvétele azonnal is megválaszthatja, (Az alábbi gyűlések megtartására jelenleg engedélyt kell, kérni.)

A kerületek, illetve járások vagy körzetek megalakulásukról jelentést tesznek a megyei egyesületnek, a megyei egyesületek és szakosztályok pedig, a központi egyesület elnökének.

A tagsági díj évi 80 korona, mely 20 koronás negyedévenkénti előleges részletekben is fizelhető; e tagsági díj fejében a Magyar Tanítót minden tag ingyen kapja.

Akik a Magyar Tanítóra már előfizettek, azoknak az előfizetési díj-be lesz számítva az évi tagsági díjba.

A tagsági díjból az évre már 60 korona esedékes, a hátralékos 20 korona október 1-én küldendő be a kerületi, illetve járási vagy körzeti egyesület pénztárnoka, a szakosztályok tagjai által pedig a szakosztály pénztárnoka címére.

Országos Egyesületünk alapszabálya magában foglalja a kerületek, járások, körzetek, megyék és szakosztályok alapszabályait és külön alapszabályokat készíteni az egyes szervek részére hiábavaló fáradság lenne, mivel azokat a kormány egyenesen elutasítaná.

Minden egyesület azonnal jelentse be a központi elnöknel tisztikara, kiküldöttei és tagjainak teljes névsorát, pontos címét az u. p. megjelölésével, hogy a lapot mindenki rendesen megkaphassa és a gyűlési meghívók elküldése akadályba ne ütközzék.

E bejelentést azok is ismételjék meg, kik bármely formában már eddig is esetleg megtették.

— Sörgös intézkedést vár tőlük az össztanítótság érdeke, melyre szolgáljon tanulságul a múltak emléke, mikor lépésről-lépésre kellett nehéz küzdelmek árán kivivnunk azt, hogy a tanítótság mai helyét elfoglalhassa.

Azonban nekünk itt megállni nem szabad!

Új munkatér, új küzdelmek, új kötelességek várnak ránk, melyeknek becsülettel kell megfelelnünk.

És mikor az első lépést megteszem előttetek, bízva abban, hogy az „Egy mindnyájunkért s mindnyájan egyért“ elv alapján jóban és rosszban mellettem maradtok, úgy látja az én bizó lelkem, hogy a kibontott zászlón, melyet kezembe ragadtam, lángoló betűkkel állanak a költő szavai:

„Csak törpe nép felejteth ős nagyságot,
Csak elfajult kor hős' elődöket.
A lelkes eljár ősei sirlakához
S gyűjt régi fénnel új szövétneket!“

Isten nevével előre!

Kovács Alajos,

a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület
elnöke.

Köszönetnyilvánítás.

Midőn lapunkat, a Magyar Tanítót, mint Országos Egyesületünk függellen hivatalos lapját a mai számmal az ideiglenes szerkesztőbizottságtól átvesszük, a magyar tanítóság őszinte köszönetét tolmácsolom Jezsó Márton tanfelügyelő ur előtt a lap megindítása és felelős szerkesztői teedők ellátása körüli tevékenységéért ugyancsak meleg köszönetet mondok az ideiglenes szerkesztőbizottság és az eddigi munkatársak adaadó fáradozásáért.

Az új szerkesztőket üdvözlöm s a lapot kipróbált hűségünkre bízom.

Szolgálja ez a magyar kulturát, a magyar tanítóság erkölcs és anyagi jólétének előbbrevitelét!

Kovács Alajos
elnök.

Beköszöntő.

Kedves Kartársaink!

Amidőn ez alkalommal először szólunk hozzátok e lap hasábjain: magyar szívünk egész melegével, a kartársi szolidaritás s az egyesült erők alapján kifejtendő együttműködés érzésétől áthatva köszönlünk Titeket s magyar oktatásügy minden igaz barátját

Megtisztelő bizalmatok, mely bennünket e lap mellé szólított, kötelességszerű feladatunkká tette, hogy egész crönkkel, a legjobb tudásunk szerint kifejtett szorgos tevékenységgel erkölcsi, anyagi és társadalmi érdekeiteknek istapolói legyünk s emellett megalkuvást nem ismerő lélekkel minél többet használhassunk közös szent ügyünknek; a magyar kulturának. Ugy véljük, hogy e lap, melyet kezeinkre bízotok, ne csupán az egyszerű értelemben vett egyesületi organum legyen, hanem a magyar oktatásügy munkásai

országos seregének tényleg összekötő szellemi kapcsává is váljék. Mindnyájan, akik az Általános Magyar Tanítóegyesület keretében elhelyezkedve egymásra találunk, átengedve magunkat a testvér lelkek rokonnézésének, az egymásreutaltságból eredő együttműködéssel egyesületünk organikus működését megkezdjük. Az ily értelemben meginduló szorgos tevékenységet lesz hivatva e lap ébrentartani, ápolni és fejleszteni. Kulturális nagy érdekeink felismerésével, azok aktív szolgálatába lépve, megindulunk alapszabályokban megjelölt uton s igyekszünk minden akadályt elhárítani működésünk elől. A lap az elvek harcosa lesz és kerülni fog minden személyi és politikai vonatkozást. Félretéve minden sötét gondot, átadjuk magunkat a munka szeretetének s mélyebben behatolva eszmévilágunkba, gyarapítjuk gondolatkincseinket, melyeket mindnyájunk eszményképének oltárára helyezünk. A magasabb érdekek felé szárnyalt nemes ambícióval kell mindannyiunknak eltelnie, mert kulturális életünk jövőbeni fenmaradása és biztosítása Eötvös szerint nem attól függ, hogy a kultúra mezején sokan tündököljenek, hanem attól, hogy szűkebb körében mindenki hiven teljesítse köteleességét.

E lap legyen zászlóvivője a magyar kulturális eszméknek, mely alá hűséggel, kitartással kell sorakoznia oktatásügyünk minden öntudatos hívének. Jöjjetek minél nagyobb számban tanúságot tenni, hogy érzitek az egyesülésben rejlő erőnek, a kulturális továbbhaladásnak s állapotunk jobbrafordulásának szükségét. Adjon a magyarok Istene erőt, kitartást mindnyájunknak, hogy egy szívvel, egy akaratral, megbarátkozva és összeforva, testvéri összetartással, az eddiginél fokozottabb tevékenységgel minél többet tehessünk ügyünk: a magyar kultúra fejlesztése és fenmaradása érdekében.

A szerkesztők.

A magyar középiskolák sérelmei.

Most, hogy a Magyar Tanító, mint a Szlovenszkói Általános Magyar Tanító Egyesület hivatalos lapja, először kerül ki a megválasztott szerkesztőbizottság keze közül, általános tanügyi jellegéhez mérten, mindjárt felöleli és munkásságának körébe vonja a középiskolákat is. Épen legfőbb ideje már, hogy a még fentálló magyar gimnáziumoknak és azok tanárainak anyagi és szellemi ügyei is megtárgyalás alá kerüljenek. Mert annyi ingadozás, annyi rendszertelen kapkodás, annyi sérelmes intézkedés, illetve nem

intézkedés egyik iskolatípusnál sem észlelhető, mint épen a felsőbb oktatás szempontjából legfontosabb gimnáziumok életében.

Arról most nem beszélünk, hogy van-e az itt élő magyarságnak elég középiskolája. Egy prágai lap által közölt az az adat, hogy egy magyar középiskolára 1117 magyar növendék esik, eléggé éles és szomorú világosságot derít erre a kérdésre Pedig az az adat prágai lapból és hivatalos helyről származik. Így bizonyára *legalább is annyi* esik egy-egy gimnáziumra. Hogy aztán azok közül, akik szlovákoknak vannak feltüntetve a szlovák középiskolák növendékei közt, még mennyi akadna, aki más viszonyok közt magyarnak vallaná magát, arra igazán nem tudunk feleletet adni. Azt sem tudjuk kimutatni, hogy iskolák hiányában hány kénytelen odahaza maradni, mert szülei anyagi okokból nem bírják egy messzebb vidéken levő intézetbe küldeni. Hasonlóképen jelentékeny lehet azoknak a növendékeknek a száma is, akik más országokban folytatják tanulmányaikat, akár érzelmi, akár más természetű okokból.

Azt sem akarjuk most hánytorgatni, hogy az intéző körök részéről minő érzéketlenségre vall egyes magyar iskolákat kihalásra kárhóztatni (Eperjes, Léva, Kassa reál stb.) Ezeknek az intézeteknek a jövő évtől kezdve már csak a IV—VIII. osztályaik nyílnak meg magyar nyelven, mert a fokozatosan fejlődő szlovák osztályok, fokozatosan szorítják ki a magyar osztályokat. Pedig értesítőikből melyek kezeink közé jutottak, nagyon világosan kitűnik, hogy még a szlovák osztályokban is van annyi növendék, aki magyarnak vallotta magát, mint ahány cseh-szlováknak. Tehát az összes osztályokban meg kellene hagyni a magyar nyelvű tanítást, legalább is párhuzamosan a szlovák nyelvű osztályokkal.

Mert a szülőknek jogukban áll meghatározni, hogy milyen oktatásban részesüljenek gyermekeik és joguk van ahhoz is, hogy attól az államtól, amelylyel szemben kötelességeiket pontosan teljesítik, megkivánhassák, hogy gyermekeik fölneveléséről az ő szándékaiknak megfelelően gondoskodjék. Az az elmélet, amely a gyermeket teljesen kiveszi a szülői hatalom és irányítás alól és az állam hatalmába szolgáltatja át, a falanszter-elmélet. Ott pedig tudtommal még nem tartunk a Cseh-szlovák köztársaságban.

A szülők, akiknek szívén fekszik gyermekeik jövőjének boldogulása és a magyar kultúra szellemében való fölnevelése, meg is mozdultak már több városban és többször is. Legtöbbször azonban, sőt lehet mondani, majdnem mindig eredménytelenül. Mert — és ezt a magyar társadalom egyik súlyos mulasztásának és hibájának

kell betudnunk — egységessé, az egész itteni magyarságra kiterjedővé sohasem tudtak ezek a mozgalmak kifejlődni. Így aztán a hivatalos körök könnyű szerrel megkerülték őket. Hogy ez az eredménytelenség bekövetkezhetett és máig is fönt áll, nagy része van benne a magyar társadalom egy része nemtörődömségének és egy másik nagy rész gyávaságának. Mert nagyon sokan azt várják, hogy mások kaparják ki számukra a sült gesztenyét. Pedig ami kulturális jogainkat illeti, azokból egy jottányit sem szabad engednünk elalkudni. És a tanítóknak és tanároknak ezen a téren is nagyon fontos feladataik vannak. Elsősorban az, hogy magyarságunkba, a magyar szellem és kultúra fensőbbségébe, életképes voltába vetett hitet ápolják, felkeltsék és erősítsék. Mert ha a szellemi vezetésre hivatottak megalkusznak és meglapulnak, akkor a tömeg is bizalmát veszti és széjjelzüllik. Kész prédája lesz minden más irányból jövő kis szellőnek. És akkor valóban megásták már az itteni magyarság sírját.

De nem akarjuk még hosszabb ideig az általános sérelmekkel és megjegyzésekkel lefoglalni lapunknak amúgy is eléggé megsabott hasábjait, áttérünk a meglévő magyar gimnáziumok belső életében fennálló sérelmekre. Azt előre is kijelentjük, hogy sem helyünk, sem módunk nincs most arra, hogy minden sérelmet teljes részletességgel letárgyaljunk. Csak néhányat ragadtunk ki a sok közül és azokat is csak futólagosan érintjük. A részletes kimutatás és megbeszélés fokozatosan következik majd lapunk hasábjain. Kérjük is az adatok pontos összegyűjtésére összes kedves kartársainkat.

Első helyen említjük, mert egyik legégetőbb kérdésnek tartjuk és amellet az új kormányzat egyik legigazságtalanabb ténykedésének, a magyar középiskolákban alkalmazott *tanárság jogi és anyagi viszonyának* szabályozását. Mert máig is fennáll az a lealázó és megszegyenítő helyzet, különösen a magyar igazgatás idejéről ittmaradt tanárok egy részénél, hogy az állammal szemben csak olyasféle egy évre szóló szerződéses viszonyban vannak, mint a földbirtokos a magá béresével vagy akármelyik falucska a kanászával. Hogy ez a helyzet az illető tanárookra vonatkozóan mennyire bizonytalanná teszi jövőendő existenciájukat és amellet a legnagyobb mértékben lebecsülése is munkájuknak és képességeiknek, az — azt hiszem — külön magyarázatra nem szorúl.

Pedig valamennyien, akik itt taníthatnak, letették az előírt fogadalma, szóval: eleget tettek az állam által megszabott követeléseknek. Sőt csakis azok mehettek fogadalomtételre, akiknek a

tanügyi kormányzat kiküldött exponense ezt megengedte. Ilyen viszonyok között igazán nem értjük, hogy miért tartják őket továbbra is függőben. Holott világos, hogy ez a se bent, se kint állapot nagyon is lelohasztja a munkakedvet, az ambíciót megöli és a tanítás eredményességének is kárával jár.

Es különösen nem értjük ezt a magyar tanársággal szemben alkalmazott különleges bánásmódot akkor, ha figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy az összes cseh-német tanárokat azzal a ténnyel, hogy a fogadalmat letették, eo ipso átvette és véglegesítette a kormány. Miért e kélféle bánásmód? Nem vagyunk ugyanazon állam tanárai? Vagy talán a magyar tanárokat büntetni akarják az illetékes tényezők ennek a lehetetlen állapotnak a bevezetésével és fentartásával? Vajjon mivel szolgáltak rá? Az bizonyos, hogy ilyen elbánásmódot a tanársággal szemben egy állam kultúrtörténete sem bír felmutatni. Mert mindenkor és mindenhol tudták azt, hogy az ifjúság nevelői az állam pilléreinek legfontosabb támaszai.

A fizetésüggyel sem állunk különben. A magyar intézetek tanárai közül nagyon sok, sőt van intézet, ahol az igazgatótól lefelé az egész tanári kar a régi, Wekerle-skála szerinti fizetést kapja. Így azután előáll az a helyzet, hogy egyik-másik fiatalabb tanár illetményei kevesebbre rúgnak, mint egy jobb kosztoshelyen levő diáknak a havi tartásdíja. Egy, az utcán gummibottal sétáló államrendőr havi fizetése felmegy 1500—1800 K-ig, pedig semm különösebb kvalifikációja sincs. Addig egy, 12 évet tanúlással és önképzéssel töltött tanár esetleg 800 koronát sem élvez havonként. Hogy hogyan él aztán meg, attól senkinek a feje sem fáj, egyedül csak annak a szegény tanügyi páriának. És nehogy valaki azt higgye, hogy ezeket csak úgy találomra és a levegőből írtam le, mert nagyon is véresen komoly és adatokkal is támogatható valóságok.

Ami a csehszlovák állam gimnáziumainak a magyar iskolákba is bevezetett *tantervét* illeti, arról sem nyilatkozhatunk valami elismerően. Különösen áll ez az úgynevezett humanista-gimnáziumok tantervére. Ez nem haladást, hanem határozottan visszafejlődést jelent a régivel szemben. A való élet felállította követelésekkel sincs valami szoros összefüggésben. Mert harmindik osztálytól kezdve már kötelező a görög nyelv tanulása. Így a harmindik osztályban összesen 5, mondd öt nyelvvvel (magyar, szlovák, latin, görög és esetleg német) gyötrik azt a szegény gyereket. Senki sem mondja, hogy a görög nyelv tanulása fölösleges, sőt igazán

nagy hasznára válik a növendékeknek. De akkor, amikor mindenütt a világon inkább az az irányzat kezd felülkerekedni, hogy bizonyos mértékig megszorítják a klasszikus nyelvek tanítását, hogy akkor miért kell éppen itt, a mi iskolánkban még nagyobb teret juttatni nekik, azt igazán nem bírjuk megérteni. Mert amellett, hogy igazán fölösleges már a harmadik osztályban kezdeni a görög nyelv tanítását, veszélyezteti egyúttal a többi nyelvek tanításának eredményességét is azzal, hogy nagyon könnyen összezavarja a tanuló az egyes nyelvek szerkezetét, sőt a szavakat is.

Azt meg igazán nem értjük, miért sorozták a német nyelvet a csak türt tantárgyak közzé, amelyet csak fakultatíve és csak délután szabad tanítani. Hiszen maguk a tanügyi kormányzat vezetői is nagyon gyakran tapasztalhatják a német nyelv tudásának nagy gyakorlati hasznát, amikor kisegítő, összekötő nyelv gyanánt használják a nem csehszlovák ajkú egyénekkel való érintkezésben. Különben is a német nyelv elleni elfogultság igazán Don Quijotte-i szélmalomharc, mert világnyelv volta ezzel egy cseppet sem szenved.

Vannak tárgyak, amelyeknek tanítása az egyes osztályokban el van rendelve, a heti óraszámuk is meg van szabva. Az anyagról azonban, amelyet elő kell adni az illető órákon, senki a világon nem tud pontos felvilágosítást adni. Pontos tantervi utasítások nem állnak rendelkezésre. A Halmi—Schillingre hivatkoznak, de viszont van olyan tárgy is bevezetve, amelyről az illető osztályban a Halmi—Schilling sem tud semmit. Máskülömben is sokszor csak nagy általánosságban jelölik meg az előadandó tárgy kört. Innen a sok zavar, fennakadás és az egyes intézetek tanárai által előadott anyag közti eltérések. A mondottak különösen a reáltárgyakra (földrajz, kémia, fizika az alsóbb osztályokban) vonatkoznak és csak a humanisztikus gimnáziumok tantervére tett egyes megjegyzések. Az egyes tárgyak részletes kritikája a szaktanárok és a jövő feladata.

Különösen visszás helyzetben vannak magyar gimnáziumaink *tankönyvek* tekintetében. Az évvégén szétmenő növendékeknek nem tudott az igazgatóság pontos feleletet adni arra a kérdésükre, hogy a jövő iskolai évben minő tankönyvek lesznek használatban. Csak annyit mondhatott, hogy *valószínűen* a tavalyiak maradnak meg. Igen, de tavaly is teljes volt a bizonytalanság ezen a téren. Mert amikor az új tantervet bevezették, lényeges újítások jöttek létre az egyes osztályok tananyagában. Sok új tárgyat kellett tanítani kezdeni, anélkül, hogy a megfelelő tankönyvek rendelkezésre állottak volna. Maguk a szaktanárok is szinte tájékoztat-

lanul álltak, hogy hogyan is oldják meg az eléjük tornyosuló nehézségeket.

Igy aztán elő állt az a helyzet, hogy több tárgyat jegyzetkétből kellett tanítani. Ily módon természetesen csak a legminimálisabb anyagot lehetett és lehet is elvégezni annak ellenére, hogy a növendékek tanulságosan agyon vannak terhelve. Hallottam eseteket, hogy mondjuk, annak a IV-es gimnazistának minden hozzátartozója, mamája, nagyobb nővérei, mind mozgósították, hogy a fiu másnapra szóló jegyzékeit lemásolhassák. Könnyű átlátni, hogy ez lehetetlen állapot és szinte a pedagógia csődjét jelenti.

Pedig így áll a helyzet például a csehszlovák történelem terén. Ebből a tárgyból nem hogy magyar, de még német könyv sem áll a tanár rendelkezésére, annál kevésbé a diákéra. Úgy kell a tanárnak innen is, onnan is összeszedni az egyes részleteket. Hasonlóképp nincs magyar nyelvű kémiai tankönyv, nincs a III. IV. oszt. számára megfelelő fizika, nincs csehszlovák földrajz. E téren egy elemi iskolák számára készült kis füzettel kellett megelégedni. Egyáltalán nem érvényesült ezeknek a tárgyaknak a bevezetésénél az a fontos elv, hogy újítani nem lehet addig, amíg az újítás kellőképp elő nincs készítve. Nem lehet tehát tantárgyat bevezetni megfelelő tankönyvek nélkül.

Amellett, hogy még az új tárgyak terén sem állanak rendelkezésre megfelelő tankönyvek, a régi tárgyak régi tankönyveit meg kiakarják küszöbölni. Hogy miért ez az animozitás a régi könyvekkel szemben, különösen akkor, amikor megfelelő újak egyáltalán nincsenek, igazán nem bírjuk megérteni. Pedig azok a régi könyvek mind alaposan kipróbált és a pedagógia tudományának elvei szerint készült művek, amelyek megkönnyítették tanárnak és diáknak a munkáját egyaránt. Míg az újak (egy két izelítőt láttunk már belőlük, ha nem is középiskolák számára készültet) igazán irodalmi és pedagógiai analfabétasággal gyártott selejtes félremunkák. És attól félünk, hogy kidobván a mi régi jó könyveinket, helyükbe gyarló és rossz magyarsággal készült fordításokat kapunk, amelyeknek minden lapjánál lesz majd mit nyelni a tanároknak.

Álláspontunk az, hogy magyar iskolák számára csak magyar pedagógus készíthessen tankönyvet. A kormány küldött ugyan már a télen megkeresést a tanári karokhoz, hogy ki hajlandó tankönyvet írni vagy megbírálni, de azóta tudtommal semmi sem történt ez irányban. Azért az Ált. Magyar Tan. Egyesületnek kell kezébe venni a dolgot, Alakítson minden iskolatípus számára

tankönyviró bizottságot. Ez a bizottság aztán készítse el lehetőleg gyorsan a szükséges tankönyveket.

Jóváhagyás és megbírálás céljából természetesen fölterjesztendők lesznek majd az elkészült tankönyvek a tanügyi kormányzathoz. Attól azonban mentsenek meg bennünket az illetékes körök, hogy fordított selejtes könyveket kelljen az iskolákban tanítanunk.

Állandó zavart okoznak, amellet, hogy a magyar intézetekre nézve sérelmet is jelentenek, *a nem magyar nyelvű hivatalos leiratok*. A középiskolák a Skolsky referáttól magyar írást egyáltalán nem kapnak. Jönnek sürgős elintézését kívánó rendeletek, jönnek táviratok mind-mind szlovákul, csehszlovákul, sőt csehül fogalmazva. Rendszeres fordító apparátus természetesen nem áll az intézetek rendelkezésére, mert azt az intézeti budget meg sem engedi, így késésekkel történik a legjobb esetben is a leiratok elintézése. Sőt sokszor megesik az, hogy az egész városban alig lehet embert találni, aki le tudja fordítani az iratot, annyira keverék nyelven van megfogalmazva. Igazán magunkon, no és az intézetek igazgatóin is, könnyitenének odafönt, ha legalább fordításban közölnék az eredeti szöveg mellett magyarul is az egyes rendeleteket. Ehhez különben a kisebbségeknek joguk is van. Valamint a magyar nyelvű hivatalos laphoz is. És ezt a jogunkat nem is szününk meg hangoztatni mindaddig, amig az ígéretek valóra nem válnak.

A hivatalos rendeletekről szólva nem haladhatunk el szó nélkül azon megfigyelésünk mellett sem, hogy a Skolsky referátusban a rendeletek kibocsájtásánál nem uralkodik elég tervszerűség és előrelátó megfontoltság. Akárhányszor megtörténik, hogy ugyanegy tárgyban rövid egymásután több rendelet is érkezik az igazgatókhoz, amelyek egymással ellentétes vagy legalább is más természetű utasításokat tartalmaznak. Elég e téren csak a múlt iskolai év végén a magánvizsgálatok mikénti lefolytatására kiadott különböző utasításokra hivatkoznom. Így aztán ha az igazgatók a rendelet végrehajtása iránt intézkedtek már az első leirat után, a második leirat értelmében vissza kell szívni vagy megmásítani az intézkedést, hogy esetleg egy harmadik leirat ezt is halomra döntse. Nem nehéz megállapítani, hogy ez a sok ingadozás és visszaszívás mennyire megingatja az intézetek vezetőségének tekintélyét, sőt maguknak a felsőbb rendeleteknek kötelező voltába vetett hitet is.

Ugyanide tartoznak az egyes intézetekkel szemben életbe-

léptetett *kivételes rendelkezések is*, amelyek értelmében egyes adminisztracionális ügyekben egyik intézetnek másként kell eljárni, mint a másoknak. Vannak intézetek pl., amelyek a felvételi vizsgát maguk engedélyezhetik vagy elég az igazgató által felterjesztett folyamodvány. De van olyan magyar intézet is, amelynél a felvételi vizsgálat megengedését kérő folyamodványt az egész tanári karnak alá kell írni minden egyes esetben külön. Hogy ez mennyire körülményes és mennyire megnehezíti a fölvételi vizsgálat útján az illető intézetbe lépni óhajtok útját, az mindenki előtt világos, aki az intézetek adminisztrációjával tisztában van. Az ilyen kivételes intézkedések sérelmesek az illető intézetre nézve és semmi szükség sincs rájuk. Nem is szólva arról, hogy gyakorlati hasznuk is nulla.

* *

Összefoglalva tehát röviden fejtegetéseink eredményét, a következő megállapításokra jutunk:

1. Az összes fogadalmat letett és alkalmazott tanárok véglegesítendőik és fizetésük a többi ugyanazon kategóriába tartozó csehszlovák tisztviselőkével azonosan utalandó ki.

2. A humanisztikus gimnáziumokba is a való élettel jobban számoló egészséges tanterv vezetendő be.

3. A magyar iskolák számára a tankönyveket ne úgy fordítottassák, hanem magyar tanerőkkel irassák meg.

4. A felsőbb tanügyi hatóságok leirataikat magyar nyelven is közöljék a magyar intézetekkel és adjanak ki magyar nyelvű hivatalos lapot is.

5. Töröltessenek el az egyes intézetekkel szemben fentálló kivételes rendelkezések.

Igyekeztünk fejtegetéseinkben rövidek lenni. Bár ez a törekvés nagyon nehezen sikerül annak, aki egyszer a magyar iskolák életében fentálló visszasságok dsungelébe belekéveredik. Hasonlóképpen arra is törekedtünk, hogy sine ira et studio, nyugodtan és tárgyilagosan írjunk a tollunk hegyére kerülő sérelmekről. Bár ez szintén nehezen sikerül azoknak, akik a magyar iskolák jövőndő sorsát és régi magas színvonalát lelkükön viselik. Bele kell azonban egyszer már vágnunk, hogy sérelmeinket rendszeresen föltárjuk és mindenki előtt nyilvánvalóvá tegyük, mert orvoslást csak így remélhetünk. Ez a cikk csak a kezdet legyen, jöjjön a kartársak részéről a folytatás.

Komárom.

Gosztanyi Nándor
bencés tanár.

Az új társadalmi evolúció.

A világháborúnak a családi, társadalmi és nemzeti életre kiható káros következményei Európaszerte érezhetők. Mérhetetlen az a nagy kár, amelyet a világháború, ez a reánk szakadt átok, emberéletben, kulturában és vagyonban okozott. E nagy áldozatokkal szemben azonban tanulságokat is nyújtott, amelyeket, mint valóban drágán megfizetett értékeket, a jövőre nézve meg kell őriznünk. Ma mindannyian egy jobb, boldogabb élet kialakulása után vágyunk. A kiállott szenvedések tanulságai készítetik is a komolyan gondolkodókat: az élet minden nyilvánulásaiban jelentkező társadalmi bajok gyökeres orvoslására. Egy új társadalmi evolúció terére kell lépniünk s fel kell állítanunk az útjelző táblákat, melyek bennünket a mai társadalom szomorú képének megváltoztatásához, s a jövő szilárd alapjainak kiépítéséhez vezetnek.

A lélektan szemüvegén át nézve könnyű megállapítanunk, hogy a külső világ összeomlása egy megbomlott belső világ életnyilvánulásának folyománya. Az új társadalmi kialakulásnak tehát belső lelki hatásokon kell felépülnie. Az új belső világ kialakulásának munkája az iskolán keresztül kell, hogy vezetessék. Az átalakító munkát szolgáló szerveket azonban az új feladatoknak megfelelőleg reformálnunk kell, amely szükséges az iskolára nézve is vonatkozzék. Ennek tudatában az európai államok közül Németország, Anglia láttak hozzá legelőbb, majd Franciaország, s ez évben Magyarország is az új feladatoknak megfelelőleg úgy tagozati elrendezésében, mint az iskolák belső világában követendő irányelvek megállapításával hozzáfogtak az új társadalmi evolúció munkájához. E szempontból a mi viszonyaink szintén szükségessé teszik, hogy iskoláinkat az új feladatok megoldására alkalmassá tegyük, s habár ez nálunk még egyidőre várat magára, mindazonáltal a meglévő keretek közt megtehetjük, sőt meg is kell tennünk, hogy az új irányelvek szabályozzák az iskolai életnek belső munkáját.

A világháború nyomán támadt általános erkölcsi devalváció mind az egyéni, mind a családi, társadalmi és nemzeti életre is káros kihatással volt. Az új társadalom kiépítésének főfeladatát első sorban az erkölcsi élet megteremtésében kell látnunk. E cél szolgálatába állítva az iskolát: feladatává kell tennünk, hogy az egész ember kiművelését csakis értelmi és erkölcsi nevelésének összhangzatos keresztülvitelével érje el. Egész munkássága az értelmi és erkölcsi kettős alapon épüljön fel s minden igyekezetével a

legfőbb célját: *az erkölcsi jellem kialakításában tűzze ki*. E célnak rendelje alá tanítását is, melyet mint fontos nevelési eszközt használja. Maga Foerster, a müncheni egyetem világhírű pedagógiai tanára mondja: „Csak az értelem művelni nem elegendő, sőt veszélyes. Bizonyára nem kell kevésre becsülni az értelem nevelését, de meg kell szünnie annak a téves vélekedésnek, hogy egymaga elegendő az erkölcsi műveltség biztosítására. Az értelem művelése valósággal veszedelemmé is válhatik a jellemre nézve, ha nincs elejétől fogva az akarat gyakorlásának s a lelkiismeretességre való nevelésnek alárendelve. Ekkor az értelem úgyszólván tolvajlámpás, mely a bűnös vágyak kielégítése útjának keresésére s megvilágítására vezet.” Az élet maga számtalan példát mutat arra, hogy értelmileg kiválóan képzett emberek az élet szinpadán nem tudták helyüket megállani s elbuktak amiatt, mert erkölcsileg gyenge lábon állottak, minthogy náluk az értelem gazdagsága erkölcsi tartalom híján kárhözátossá vált. Ha lelkünkben nincs erkölcsi belátás, mely előfeltétele az erkölcs jegyében megnyilvánuló minden cselekedetünknek: helytelen utakra tévedünk s erkölcsi bukásunk elkerülhetlenné válik.

Méltán kiált fel Trüper, a jénai neveléstudományi író: Az ifju gonosztévők megdöbbenő szaporodása s a nevelői munkásságnak a nyilvános életben való rendkívüli kevésre becsülése sürögösen szükségessé teszi, hogy a gyermek jellemével, való foglalkozás legalább is oly tudományos és gyakorlatias legyen, mint aminő a testiével és az értelmével való foglalkozás.

Az értelem és erkölcs közt fennálló szoros viszony azonban nem jém jelent egyuttal a keresztülvitel módozataiban azonosságot, mert míg az értelem kiművelésének módozatai az egyes tárgyak anyaga és természete szerint a nevelő számára megszabottan adva vannak, addig az erkölcsi nevelés módozatai, a nevelő lelkéből szabadon fakadnak, egyedül a nevelő egyéniségétől függenek. Ez az egyéniség pedig sajnos, nem mindenkinél egyforma, mert nem egyformán lettünk nevelve, mert nem egyformán vélekedünk az emberről s rendeltetéséről, a létező világról: *szóval nem egyforma a világnézetünk*.

A világnézetek harcában maga a világháború s azt követő események (bolsevismus) végérvényes döntést hoztak, olyannyira, hogy a dolgok mai állása mellett kétségtelen, hogy ebből a harcból diadalmasan került ki: a legnagyobb tanító, Krisztus által megalapozott, keresztény eszméken felépülő keresztény világnézet, mely szilárdan megállotta a harcot s amelynek talapza-

tán a legzajosabb hullámcsapások is megtörttek. Az új kor el-fajult szelleme s ennek nyomán fakadt materialista világnézet s a megromlott természettudományos philosophia a maga destruktív irányával behatolt az iskolák falai közé, hogy embert, világpolgárt, majd meg proletárt neveljen, de csúfos kudarcot vallott. Maga az új szociálpedagógia is a keresztény eszmék megkerülésévé lázosan kutató új irányok után, de minden igyekezete sötétben való tapogatódzás volt s bukáshoz vezetett.

Az az erkölcsi világnézet, amely a keresztény elvek alapján kialakul, egyedüli szoros összekötő ereje az értelmi és erkölcsi kiművelésnek, mely az emberi életnek nemcsak anyagi értékeit látja, hanem figyelmeztet ama értékes javakra is, melyek a lélek nemességében, a szív tisztaságában találják kultúrájukat. Egyedül ez képes az erkölcsi érzelmet megalapozni, mely eredményezi a becsületes ember kötelességtudatát, melyen az egymásiránti szeretet, család, társadalom s a haza szent ügye nyugszik. Ez képes megteremteni a lélek nyugalomát és boldogságát, mely egyedül csak becsületesen végzett munka nyomán fakadhat. Ez a diadalmas világnézet fogja megteremteni a keresztény kultúrát is s vezet az annyira óhajtott megújodáshoz.

v. i.

(Folyt. köv.)

Lengyel-Bucenec-féle olvasókönyv.

(Folytatás.)

A külső alak mellett a belső tartalom szempontjából vizsgálódva, szintén találunk hibákat. A sok jó között bizony van néhány olvasmány, amely nem felel meg a követelményeknek.

Már pedig jó olvasókönyvben kell, hogy minden olvasmány teljesen odaillő legyen! E célból az olvasmányokat a szerzőnek a legnagyobb lelkiismeretességgel kell összeválogatnia.

Nem elég az, hogy az olvasmányt kiváló író írta, vagy kiváló egyénről szól; hogy világgraszáló eszméket tartalmaz, vagy rendkívül fontos gyakorlati ismereteket foglal magában. Arra is kell ügyelnünk, hogy megfeleljen a gyermek lelkületének és értelmi fejlettségének. Mert igen gyakran az, ami felnőtt, intelligens emberre mély hatást gyakorol, a gyermekekre, mivel nem tudja még felfogni, semmiféle hatással sincs.

Végül a paedagógusnak arra is ügyelnie kell, hogy más nyelvű népek érzékenységét ne sértegesse. Különösen pedig ne azon gyermekek érzékenységét, akik számára a könyvet írta.

A köztársaságnak. a kölcsönös megértésre és áldásthozó együttműködésre van szüksége, nem pedig arra, hogy egymást cél és haszonnélküli piszkolódásokkal ingerezzük és így esetleg ellenséges érzületet okozzunk.

Szerencsére ilyesmi a taglalt olvasókönyvben kevés van, de az is fölösleges benne.

Igy a 9. olvasmány nélkül a könyv értéke semmivel sem volna kisebb, sőt;

Tulajdonképpen anekdota; arról szól, hogy egy kis naiv cselédeány, aki mellesleg mondva az iskolában a magyar nyelvből első tanuló volt, a póstai szállítólevelet bedobja a levélszekrénybe és váltig várja, hogy mikor jön ki a ládából a csomag, egy nyúl. Ebből az író arra a sarokból előrántott következtetésre jut, hogy „a magyar nyelv még nem — ész.”

Ezt tudja mindenki, erre kár másfél oldalt vesztegetni. Semmiféle nyelv tudása nem ad ész; műveltséget, nagy gyakorlati ismereteket. Azokat a nyelv segítségével külön fáradsággal lehet csakis elsajátítani.

Hogy mit akart ezzel az anekdota írója elérni, nem tudom, de, hogy a magyar nyelvre vonatkozó kitételek nélkül is éppen olyan anekdota maradt volna, az bizonyos.

A 11. olvasmány címe: *A favágók*, írta: Rázus M. Kiváló tárcacikkü novella, mélyen szántó eszmékkel. A kitűnő író ezt a nyomorgó proletár sorsának festése céljából írta, kikel a magyarok lelketlensége ellen.

Felnőtt, intelligens ember megérti, lelkét megindítja, de nagyon kélflem, hogy a 10—12 éves polgáriskolai tanuló is megértse és hasznára fordíthassa.

A 15. olvasmány, „Az aggkor” címet viseli, szintén nem ide való. Ebben az aggkor félszégeit, gyengeségeit tárja elénk az író; végül arra a konkluzióra jut, hogy az öregek maguk az okai annak, hogy gyermekeik, vagy általában a fiatalok, elidegenednek tőlük, mert valójában ők távolodnak el az élettől, a világtól.

Ez is magas a tanulónak, sőt, mivel ítélőképessége még fejfellen; nemcsak, hogy nem érti meg, hanem rosszul érti: azt hiszi, hogy ennek következtében az öregkor nem méltó a tiszteletre és szeretetre.

Annál inkább is felesleges ez az olvasmány az olvasókönyvbe, mert az 5. olvasmány igen szépen és helyesen az aggok tiszteletere buzdítja a gyermekeket.

Hibásnak találok a 37. olvasmányt is. Ennek címe: *A munka nem szégyen*. Tartalma röviden:

„Egy magyar gróf Amerikába ment, hogy előadásokat tartson a világ legrszebb és legtöbb szabadságot adó alkotmányáról, a magyar alkotmányról. Amerikába érve az állomáson hordár után akart kiálltani, de idejében eszébe jutott, hogy senki sem érti meg. Végre egy öregebb ur odament hozzá és megkérdezte, mi a baja. A gróf megmondta. Erre az öreg vállalkozott egy dollárért, hogy csomagját a szállóba viszi. El is vitte.

Másnap a város polgármesterénél tett a gróf látogatást, aki-ben felismerte azt az öreg urat, aki málháját vitte.“

Az olvasmány bizonyos módosítások mellett elég jó: de így nem állja meg a sorát.

Mert ha a gróf előadásokat akar tartani Amerikában, akkor tudnia kellett az amerikaiak nyelvén s akkor pedig tudott volna hordár után kiálltani. Később már az öreg úrral tudott beszélni.

Hogy pont magyar gróf szerepeljen benne, az épen nem fontos. Ez megtörténhetett mással is. Ha pedig a magyar grófok munkátlanságát akarja fellüntetni az olvasmány, azzal azt hiszem hiába való munkát végzett az író, mert a magyar grófok ennek hatása alatt sem fognak dolgozni.

A 62. olvasmány hőről szól. Ebben bizonyos tárgyi tévedések vannak. Olyan állításokról, amelyek csak alapos bizonyítás után lihetők el, ha egyuttal be nem bizonyítjuk őket, lehetőleg tartózkodjunk.

Pld. „A hő . . . mozgatja a tengereket, a folyókat, a légten-gert, a felhőket, a viharokat, cikáztatja a villámokat, dörgésre alkalmassá teszi a felhőket és a légóceánt.

Azt bizonyítás nélkül is belátja a gyermek, hogy a hő változásai okozzák a szeleket, ezek viszont a tenger áramokat hozzák létre és hajtják a felhőket; de, hogy miképen mozgatja a folyókat a hő és hogy mi úton-módon okozója a villámok cikáz-tatásának és hogy miképen teszi alkalmassá a felhőket és a légóceánt a dörgésre, azt hiszem, csak kellő bizonyítás után hajlandó a gyermek elhinni, de én magam is. A fizika ezek okozói gyanánt nem a hőt jelöli meg.

A 64. olvasmány a légsúlymérőt tárgyalja. Az egész olvasmány zavaros, fogalmazása is rendkívül pongyola.

Nincs kellőleg megokolva, hogy miért derült és száraz az időjárás északi és keleti szél mellett és miért hoznak esőt a nyugati és déli szelek. Mert az, hogy északi és keleti szél súlyosabb és hidegebb, a déli és nyugati szél pedig könnyebb és melegebb levegőt hoz, még sem elég indokolás.

A 69. olvasmány Hvierdoslav egyik szép költeménye, a „*Táttra lednya*“, szintén nagyon nehéz. A gyermeknek alig lehet megmagyarázni. Ez allegória, mely költeményfaj csak nagyobb (15-16 éves) gyermekeknek való.

Van Hvierdoslavnak sok más egyszerűbb témát felölelő, a 10—12 éves gyermek által is könnyen átérthető költeménye.

A 81. olv. a *Sitno* hegyéhez fűződő néhány szlovák mondát sorol fel. Hibája az, hogy ezen mondákat olyan röviden mondja el, hogy az, aki nincs tisztában a *Sitno*-val, szóval aki sohasem hallott eddig róla, az ugyan keveset ért belőlük. Amellett a fordítás is, mint már szó volt róla, meglehetősen hevenyészett munka.

A magyar gyermekek eddig nem igen hallottak a *Sitno* hegyéről és a hozzá fűződő népmondákról tehát, ha azt akarjuk, hogy élvezettel olvassák, akkor részletesebben, közvetlenebbül gyermekmese módon kell nekik elmesélni.

Megjegyzendő még, hogy a rablóknak, a rablóvezéreknek kedvező színben való beállítása, amint az ezen olvasmányban is, valamint a *Janosik* Rózsa Sándor és Bogár Imre stb. féle népmesékben is történik az iskola és a gyermekek szempontjából pedagógiaiilag egyáltalában nem helyesíthető.

Az egyszerű nép szeret a rablóvezérekben, betyárokban regényhősöket tisztelni, mert ők a szegényektől nem vettek, mert nem is vehettek el semmit, de végeredményben mégis csak a társadalmi rend ellenségei voltak, amiért többnyire el is vették méltó büntetésüket.

Igen gyenge a 93. olvasmány is, melynek címe: *A község*. Úgyszólván csak az első szakasz üli meg valahogyan a mértéket, a többi még kijavítani is nehéz volna.

A második szakaszban olvassuk, hogy „*A magyar uralom idején voltak kis- és nagyközségek.*“ Később ugyanezen szakaszban mondja az író, hogy „*Ceszkóban és Moravában a bírót „starostá”-nak hívták.*“ Mind azt várnánk, hogy az író végül elmondja, hogy *ma* milyen szervezetűek a községek. Ez következnie az előrebocsájtottakból. Ezt azonban hiába várjuk.

Ehelyett a 3. szakaszban egyszerűen kijelenti, hogy: „*Az ilyen osztályozás nagy- és kisközségekre nem fontos, sokkal lényegesebb a lakosság foglalkozása.*“

Ebből valami újat várnánk. Ki is derül azután, hogy: „*Ha földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoznak, az ilyen község neve: falu.*“

Majd a 4. szakaszból megtudjuk, hogy: „*Az olyan közsé-*

get, amelynek lakói inkább iparral és gyári munkával foglalkoznak, városnak hívjuk.“

A való élet különösen az utóbbi alkotást kardinális tévedésnek minősíti, ez csak az írók önkényes meghatározása.

Mert ugyan ki ne ismerne háziiparral, bányászattal foglalkozó falut, vagy földműveléssel foglalkozó várost?

Az 5. szakasz szerint a városban „rendesen minden házban vízvezeték van.“

Ez teljes lehetetlenség. Talán a városnak és községnek van egy vízvezetéke, a házakban, lakásokban vízvezetéki kutak, vagy csapok vannak.

Az utolsó szakaszban olvashaljuk: „Ezek (t. i. a gyárak) szíjat, gyufát, cellulózét, papírt, butort, gépeket, szövetet stb. gyártanak.“

A bóráruk közül csodálatosképen a szíj ragadta meg az író figyelmét; a cellulózét pedig nem a gyárakban gyártják, ott csak feldolgozzák.

Tovább olvasható, hogy „A városokban szoktak lenni felsőbb iskolák is, mint polgári, gimnázium, realiskola, tanítóképző, gazdasági, kereskedelmi vagy szakiskola.“

Eltekintve attól, hogy a mondat maga is helytelen, megjegyezhetjük, hogy a tanítóképző, a gazdasági és kereskedelmi iskolák, máris szakiskolák, külön „szakiskola névvel nevezhető iskolafaj nincsen, egy gyűjtőfogalom.

A 99. olv. „A kremnicai (kőrmöc) bányák“ nevet viseli. Hát sorban tárgyalja a kőrmöci bányák felfedezésének mondáját. Elolvassva önkénytelenül is azt kérdezzük: Ez az egész? A cím sem felel meg a hatalomnak. Ugyanezt mondhatjuk a 100 olvasmányra is.

Ez szintén túlságosan rövid, de gyenge fogalmazás.

A 101. olvasmány: „A klastoriskolai csodás harang“ ról szól. Szintén túlságosan röviden tárgyalja a különben érdekes mesét. A rövidség miatt meglehetősen értelmellen is.

Ezek a főbb dolgok, melyeket kénytelen voltam felhozni.

Jelen bírálatom célja világért sem az, hogy a tárgyalt olvasókönyv kitűnő szerzőinek kellemetlenségeket mondjak. Mindenütt tárgyilagosságra törekedtem. De az igen is célom, a „több szem többet lát“ elvénel fogva, hogy a szerzők maguk is fontolóra vegyék az itt mondottakat és ez ösztönözze őket arra, hogy könyvüket a legelső kínálkozó alkalommal javított és átdolgozott új kiadásban bocsáthassák a magyar polgári iskolák használatára.

Egyesületi élet.

Értesítés. Az a küldöttség, mely eljárt az Egyesület alapszabályainak érdekében, a jóváhagyás megnyerése után Stefanek Antal referens úrnál kérelmezte, hogy a szünidei tanfolyamok hallgatói államsegélyben (napidij és utiköltség) részesüljenek. Kérte továbbá, hogy a tanfolyamok rendes látogatói a látogatásról igazolványt nyerjenek, mely őket minden további vizsga alól mentse fel.

Referens úr kijelentette, hogy a szünidei tanfolyamokra — mivel annak idején az állami költségvetésbe felveve nem voltak — államsegélyt nem biztosíthat. Jövőben a tanítószágnak az iskolai év kezdetén jelentkezni kell az egyes tanfolyamokra, mikor is az állam a szükséges segélyről gondoskodni fog.

A vizsga kérdésénél utalt arra, hogy éppen most tanácskozás tárgyát képezi annak olyan megoldása, mely a törvényes rendelkezések mellett a tanítószággal szemben a lehető legmértányosabb eljárást biztosítja, ennek azonban a tanfolyamok látogatása az előfeltétele.

Különös tekintettel lesznek az idősebb tanítókra.

A közép- és polgári iskolai tanárok vizsgálatának elengedése is kérelmezve lett, mivel iskoláikban szakoktatás van.

Referens úr kijelentette, hogy azok a tanárok, kik a szlovák nyelv tanítására feljogosítva nem lesznek, a tanítókkal egyenlő elbánásban fognak részesülni.

Az uradalmi iskolák tanítóira vonatkozólag azt az utasítást nyertük, hogy a felemelt pótlékokat ők is megkapják, de összes elmaradt járandóságaikért egyenkint kell fölszerelt kérvényeikkel folyamodniok.

Még azt az ígéretet nyerte a küldöttség, hogy a jövő iskolai évtől kezdve a hivatalos lap magyar nyelven is meg fog jelenni.

Felhívás. Az egyesület minden egyes tagját felhívjuk, hogy ügyes-bajos dolgaikban ajánlott levélben keressék fel az elnököt, ki a hozzá érkező ügyeket s azok elintézését a hivatalos lapban nyugtatni fogja.

Az elnök lakhelye: Negyed. (Nyitra-megye.)

Szemle.

Szlovák kartársaink egyesülete, a Z. U. S., „Slovenský Učiteľ“ címen, havonta kétszer megjelenő tanügyi közlönyt ad ki. A szerkesztő: Ježo Márton. F. évi 9—10 júniusi (kettős) szám tartalma a következő:

„A Sb. Úc íranya.“ Ezen cikkben a szerkesztőség kifejti, hogy a lapban minden tárgyilagos vélemény-nyilvánításnak van helye. Kívánatos is, hogy a felmerülő kérdések minden oldalról megvilágítassanak, mert egységes vélemény csak így alakulhat ki.

Fraňó Mojto: A mi himnuszaink. A cikkíró nézete szerint a most használatos 3 himnusz úgy tartalom, mint dallam tekintében nem felel meg a jelen állapotnak s ezek helyett a Malica himnuszát, a „Bože, svetov Moriteli“-t ajánlja, amely a szlovák népléleknek még a legjobban megfelel.

Az úgy valódi értéke. A szerző az iskolalátogatás kérdéssel foglalkozik s a szomorú állapotok javulását a tanító buzgalmától várja. Különös sulyt kíván helyezni a számtan tanítására, mert ezen tantárgyban való előhaladást a szülők leghamarabb veszik észre és a legöbbre értékelik, amiből kifolyólag reméli, hogy az iskola minnkáját jobban fogják megbecsülni.

Valéria D. Lucká: A képzelőtehetség gyakorlása A gyermekek élénk fantáziáját a tanító válogatott mesék, regék és kiváló emberek élettörténetének e'mondása és olvastatása által irányítsa.

M. Novák: A gyermek jelleme. A szerző hangsúlyozza a jellemképzés fontosságát, a gyermek jellemének tanulmányozására praktikus utmutatásokkal szolgál s kieszeli a szülőkkel való érintkezés és egyetértés szükségességét.

Károly Bielek: A népiskola csak tanítson-e, vagy neveljen is? A terjedelmes cikk a jó nevelő tulajdonosságaival foglalkozik. Az isk. szelleméről és fegyelméről szólván, érdekes dolgokat mond az engedelmességről, rendről, az isk. kirándulásokról és játékokról.

— o : **Oroszország tanügye.** Az érdekes cikkből kiemeljük a következőket:

A moszkvai kormányzat nagy gondot fordít a népoktatásra. A szovjet egy rendelete szerint, mindenki, aki írni olvasni tud, köteles két más egyént írásra és olvasásra megtanítani. Minden gyermek 17 életévéig iskolai nevelést kap. A szegények állami ingyenes ellátásban részesülnek. Magasabb kiképzést csak a tehetségesek nyernek. Általában sok szép és üdvös rendelet és intézkedés van arra nézve, hogy minden gyermek rendszeres oktatásban részesülhessen, csak egy a baj, hogy kevés a tanító és akik vannak, azokkal sincs a nép megelegedve. Különben mi d a hat közoktatásügyi népbiztos zsidó vallású. A közoktatás eredményei egyoldalúak és ingadozók, mert hiányzik a legfőbb faktor, t. i. a szaképzett tanító.

A Hivatalos részben Hancko Antal, a ZUS elnökségének közleményei következnek. Így közli a folyamodványt, amelyben a ZUS a nagybirtokosok által fenntartott iskolák tanítói részére ugyanazon javadalmazást kéri folyósíttatni, mint amelyben az állami tanítók részesülnek. Továbbá a tanítóság értésére hozza a drágasági póllék folytatólagos kiutalását f. év végéig és a nem állami tanítók fizetés-kiegészítési járulékaiknak kiutalványozását. Felhívja a megyei egyesületeket, hogy gyűléseik alkalmával időszerű kérdésekről előadásokat tartsanak s azokat azután a SI. Uč. szerkesztőségének küldjék meg.

Figyelemre méltó, hogy Z U S augusztus havában tanítói zsebnaptárt fog kibocsátani. (T.)

Indítványok.

Kaptuk a következő indítványokat :

Tavaszi közgyűlésünkön beterjesztettem néhány indítványt, amiket megvitatás végett a t. kartársak elé bocsátok. Ugy vélem, lesz közte olyan, amiről érdemes eszmecserét folytatni. A netán szükséges indokolást utólag adom.

Mulasztások kezelése. A községi előljáróság valamely tagja mindennap a tanítás kezdetén megjelenik az iskolában és átveszi az elmaradt gyermekek névsorát azonnali végrehajtás céljából. Ugyanakkor az igazolhatóan mulasztók szülei bejelentik a távolmaradás okát. A tanító a szükséghez képest bármikor (tehát nem terminushoz kötötten és kifogástalan iskolázás esetén egyáltalán nem!) beküldi a mulasztások jegyzékét, amelyben az igazolt és igazolatlan mulasztások foglaltnak, a tanfélélytelőségnak. Ha ez megállapítja, hogy az iskolázás nem kielégítő, érélyes intézkedés iránt megkeresi a közigazgatást, amely utóbbi érélyes pénzbírsággal sújtja a községet és amennyiben hanyagságával az előljáróság is hibás, ezt külön.

Kulturtanács. Minden községben kulturatanács szervezendő, amely a pap, tanító és jegyzőn kívül a községben lakó egyéb intelligens egyénekből állítandó össze. A kulturatanács minden év karácsony hetében és az évvégi vizsga táján az iskolában ülésézik, amikor is megvitatja a község erkölcsi és anyagi haladásának állapotát és programot készít a jövő munkálkodásra. Szervezi az analfabéta-tanfolyamot és a felnőttek oktatását; a házi-ipar azon ágaiból, amelyek üzése a beszerez-

hető anyag szempontjából jövedelmezőknek ígérkeznek, tanfolyamokat rendez; minden házilag előállított iparcikk előadását lehetőleg közvetíti. Minden tanfolyam és előadás látogatásáról a résztvevőknek elismervényt ad, valamint az általuk előállított iparcikkekről számszerű kimutatást és ezek nekik minden munkaalkalmnál el nem utasítható előnyt biztosítanak a tudatlanokkal és munkakerülőkkel szemben.

A tankötelezettség meghosszabbítása. Az iskolai előmenetelben hanyagságból, vagy rosszakaratból elmaradó gyermekek szülei az első iskolai évtől kezdve minden évben a szükséghez képest figyelmeztetendők, hogy gyermekeik tankötelezettsége 1—2 évvel meg fog hosszabbítani és ha ez nem járna eredménnyel, úgy a gyerekekről vezetett különlap alapján a hatóság ezt a tanidő-meghosszabbítást ítéletileg kimondja.

Az évvégi vizsga. Eltörrendő s e helyett a tankötelezettségi idő leteltével minden tanuló vizsgának vettessék alá az elbocsáthatóság megállapítása végett. Ennek mérlegelésénél nem föltétlenül szükséges, hogy a tanuló a legfelső osztályig eljutott legyen, mert elmaradásának lehetnek menthető okai: testi, lelki fejtelenség, betegség, családi bajok stb. Hanyagság és rosszakarat esetén azonban a tankötelezettség meghosszabbítása feltétlenül kimondandó.

A nyolc osztály. Miután a hatévi iskolalátogatásról szóló törvény még ez ideig végrehajtva nincs, a népiskolának nyolc osztályra fejlesztése mindaddig elodázandó, míg a tankötelezettség az egész vonalon valóra nem vált. Intenzív fejlesztés nélkül az extenzív fejlesztés nem járhat eredménnyel.

Iskolaszék, gondnokság. Eltörrendők, mert céljuk nincs, az iskola haladása szempontjából fölösleges, visszaélései miatt káros és az önérzetes tanító eddig sem tűrte beavatkozását oly ügyekbe, amikhez nem értett. Az iskoláért egyedül a tanító lehet felelős.

Nyilvános iskolázás. Mindenki csak nyilvános iskolát látogathat s arra köteleztetik is. A privátiskolák — amennyiben egyes osztályok érdekeinek istápolói s így a nép egybeforradásának akadályai — a tisztítás összes fokozatán eltörrendők.

Chvojnica.

Posfai Imre.

Hivatalos rendeletek című rovatunkat a komáromi áll. tanfelügyelő úr szivessége folytán továbbra is fenntartjuk. Jelenleg nincs általános érdektű rendelet, melyet hozhatnánk. Mindaddig közölni is fogjuk magyar fordításban az iskolákra és a tanítóságra vonatkozó általános érvényű rendeleteket, míg a miniszterium hivatalos lapja e tekintetben — a rendeletek magyar nyelven való közlésével — ki nem elégíti a tanítóság jogos igényeit. Szerir.

Szerkesztői üzenetek.

Munkatársainkhoz. Kérjük munkatársainkat, hogy cikkeiket az új szerkesztőség címére küldjék. (Komárom, Polgári fiúiskola.) Itt jegyezzük meg, hogy kéziratokat nem adunk vissza.

Az összes kartársakhoz. Felhívjuk kartársaink figyelmét arra, hogy kérdézkérdéseikre levélbeli választ csak rendkívüli esetekben kívánjuk. A szerkesztői vagy kiadóhivatali üzeneteink közül bárkinek szívesen válaszolunk.

Kiadóhivatal üzenetei.

A „Magyar Tanító” kiadóhivatalának új címe Komárom községi elemi iskola Deák Ferenc-utca 11. szám, hova a lapmegrendelések, előfizetési, pályázati, hirdetési díjak, lapreklamációk stb. küldendők.

A megalakult megyei, járási és szakosztályok vezetőségét arra kérjük, hogy az általuk nyilvánartott tagok pontos névjegyzékét (lakhely megjelöléssel) velünk mielőbb közöljék, hogy lapunkat egyesületünk tagjainak megküldhessük.

Kérjük kartársainkat, hogy minden befizetést pósta útján eszközöljenek, mert más úton történt betételest nem vállalunk felelősséget.

A 14. számunknál minden kartárs talál a címszallagján egy sorszámmot. Kérjük kartársainkat, hogy levelezéseik alkalmával erre a számra hivatkozzanak.

A hirdetésekért befolyt díjak egyesületünk pénztárába folynak be, így minden kartársunknak kötelessége, hogy saját lakóhelyén hirdetést szerezzen lapunknak, mert az így befolyt összeggel csak saját egyesületünk vagyónát szaporíthatjuk.

Sch. 7. Rozsnyó. 1. előfizetéseket elkönyveltük. A rendelkezésünkre álló számokból pótlólag küldtünk. — 2. Példáját bár mások is követnék s ilyekeznének oly tömeges számban előfizetőket gyűjteni mint Ön. — 3. Örömmel olvastuk, hogy kartársaink anyagi ügye megoldást nyert.

V. Gy. A küldött 90 K-val egész évi előfizetése rendezve van.

P. J. Német Próna. Levelét megkaptuk. A válaszbályogos levelére választ küldtünk még annak idején. Nem tudjuk miért nem kapta meg.

K. T. Érsekújvár. Lapunkat az 5. számtól kezdődőleg küldtük.

P. S. Léva és H. Gy.-né Tovarilny. Reméjük ezóta már megkapta a 12. és 13. számot.

V. S. Zeherje. A hiányzó 6. és 4. számokat elküldtük.

K. V. Galánta. A járási pénztárnok még nem küldte be a tagok névjegyzékét, azért nem kaphatja Ön a lapot. A 14. számot azonban addig is, míg a névjegyzék megérkezik, elküldtük.

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Teles Mihály** közp. ellenőr (Komárom, Deák Ferenc-u. 11. közs. elemi iskola) intézik.

Pályázat.

Az alsószeli-i (Pozsonym.) ág. hitv. ev. egyháznál üresedésben levő III. számú tanítói állás helyettes által történendő betöltésére ezennel pályázatot nyitunk.

Kötelelességek: I., II. vegyes osztály tanítása.

Javadalom: Az egyház pénztárából évi 80 K, 1½-öl lágy tűzifa s butorozott szobából álló szabad lakás. A hiányzó összeg államsegélyből fedeztetik.

Pályázhatnak ez állásra okleveles férfi tanítók, férfi hiányában nők pályázata is figyelembe fog vétetni. Tannyelv: magyar.

A megválasztandó tanító rendes működés esetében számíthat véglegesítésre, annival is inkább, amennyiben ezen állás volt tanítója 6 év előtt csesett, de mint eltűnt van nyilvántartva csupán.

Pályázati határidő 1921 július 31. Pályázatok alulírottához küldendők.

Stark Sándor
főtanító.

Egyszerű piros tulipánhagyma 90 f, nárcis 50 f, labdarózsa 4 K darabonként bérmentve. Nagyobb vételnél engedmény. Eladó sok évfolyam kertészeti és méhészeti folyóirat.

Községi tanító, Vizkelet
(Bratislava z.)

Szeretném

11 éves teljesen árva kis hugomat oly tanító vagy más uri család III.—IV. elemi osztályu leány vagy fiucskájával elcserélni a jövő tanévre, hol kis hugom az első polgárit végezhetné s a tót és német nyelvben némi jártasságot szerezhetne! Én Hont megye magyar vidékén lakom, tanító vagyok és egy III.—IV. osztályu gyermeket a legjobb ellátásban és nevelésben részesítenék. —
Cím a kiadóban!

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SLOVENSKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Bansi Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Munkára fel!

Dr. Bódiss Jusztin. †

A magyar polgári iskolák sérelmei.

Az új társadalmi evolutio.

A polgáriskolai tanterv.

Feladataink az iskolán kívül.

Egyesületi élet.

Szemle.

Hivatalos rendeletek.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Szerkesztőség: Komárom — Komárno, Polgári fiúiskola.

Kiadóhivatal: Komárom — Komárno, Községi elemi iskola, Deák Ferenc-utca 11

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

Munkára fel!

A nagy világkrízis után egy széthullott nemzet töredékeképen új államkeretbe szorultunk.

Hogy az örök mulandóság, az örök változandóság törvénye, vagy szükségszerű okok alapján állott-e elő mai helyzetünk, nem vitatjuk.

Megállapítható, hogy a magyarság az adott helyzettel már számolt s az új államkeretbe loyálisan beilleszkedett. A magyar tanítóság pedig, mint az itt élő magyarság életerejének egyik fontos szerve, hivatalos ügykörének hű szolgálatába lépett s a jog és igazság egyenes lelkű harcosaként teljesíti kötelességét.

De amikor a magyar tanítóság leszögezi azt a tényt, hogy az új helyzet követelményeinek, a demokratikus és szabadságos ideáloknak szolgálatába lépett, egyszersmind feltételezi azt, hogy az ezen földhöz tapadó és belőle meritett jogokat tőle, mint a magyarság zászlóvivőjétől meg nem tagadják s az egyenlően osztó igazság mérlegével fogják létjogosultságát mindenkor elismerni.

Mi itt élő magyarok, kik csak töredéke vagyunk egy nagy nemzetnek, amely ezer éves multra tekinthet vissza, fényben és ragyogásban nem akarunk kisebbek maradni annál az anyatestnél, amelyről mint planéta leszakítottunk. Jellemvonásunk volt minden időben az erős faji érzés. Ezen elárvult helyzetünkben sem enged-

hetjük tehát lankadni azt a lelkesedést, amely magyar voltunkat acélozni s magyar önértetünket ébren tartani lesz hivatva.

A magyar népnevelőnek fokozott munkát kell végeznie s teljes erejét igénybe kell vennie azon célból, hogy a jövő érdekében az ifju nemzedék érzését, gondolkozását öntudatosá nevelje. Kétségtelen, hogy reánk magyar nevelőkre a változott helyzetben és időben tehát nagyobb teher hárul s több lelki erőre lesz szükségünk.

De a haladott kor fokozott igényeinek kielégítésében sem szabad más nemzetek kultúrfokán alul maradnunk. Lássák mindenek, hogy ez a töredék magyarság, bár mint kis planéta mozog a hatalmas égitestek között, de azért csodásan világító szép csillag.

Ehhez a nemes munkához adjon erőt nekünk az a büszke öntudat, hogy az a föld, amelyet taposunk, ősi föld, mely tele van a magyar dicsőség emlékével, a magyar szenvedés fájdalmával, a magyar szeretet lelkesedésével!

Kevesen vagyunk, sok harcra kell még elkészülve lennünk s a jövő harcai talán még nehezebbek lesznek, de a mi lelkiismeretes és lelkesült munkálkodásunk szüli majd ama generációt, amely e területhez tapadó és e területből fakadó jogainkat megtartani, fejleszteni és mindenki által tiszteltetni lesz hivatva!

Magyar tanügy munkásai! Ezek az ideálok lebegjenek előttünk!

Nehéz a feladat és fáradságos. Nehéz, mert sehol sincs rokonunk, akire számíthatnánk, sehol sincs testvérünk, aki velünk érezne. A becsület és becsülés megszerzése mindig gond volt.

Félre azonban a gonddal ott, ahol a magyar becsület megalapozásáról esik szó! . . .

Munkára fel!

Dr. Bódiss Jusztin. †
1863—1921.

Szomorú dolog az, ha az ember nagy-nagy vihar után végigjárva a kerteket itt is, ott is, azelőtt élettől duzzadó, hatalmas fákat lát haldokolni a szélvihar által kidöntve. Mintegy hallja az ember panaszos, elhaló nyögésüket. Szeretne segíteni rajtuk, de menthetetlenek, nincs számukra többé élet, elhervadnak, elkorhadnak.

Még megrázóbb az a látvány, amikor az embernek mintegy a szemei előtt roppanik össze egy hatalmas életerejű férfiú. De legtragikusabb az az eset és a mulandóság szele akkor érint meg bennünket, amikor egy nagy elme kialakását látjuk, amely azelőtt sokak előtt átható fényvel világító lámpás volt.

Ilyen erős, szinte összetörhetetlennek látszó fizikumú és még hatalmasabb szellemű férfiú volt dr. Bódiss Jusztin, a Komáromi Szt. Benedek rendi főgimnázium tanára és a magyar tudományos élet egyik díszje. A múlt iskolai évet jó egészséggel, fiatalos kedvvel és energiával még végigtanította és most már csak sírját állhatjuk körül könnyező szemekkel és a mulandóság denevér szárnyaitól megsuhintott szívvel.

Ha más időkben, más körülmények között történt volna tragikus elhunytja, egy ország tudományos és tanári testülete gyászolta volna, sőt a gyász túlcsapott volna az országhatárokon is, mert hisz a külföldi tudósokkal, irod. és tudományos egyesületekkel is állandó összeköttetésben élt, amíg az lehetséges volt. Így azonban csak mi, itthagytott testvérei és kartársai, valamint nagyszámú tisztelői, akik benne a megértő szívű, az emberek gyarlóságait jóságos szívvel megbocsátó és óriási látókörű papot és férfiút, a a buzgó és nagyképzetségű tanárt és a kiváló tudóst becsülték, csak mi szomorkodhatunk gyászos és váratlan elköltözésén. De bele kell nyugodnunk az isteni Gondviselés titkos és kifürkészhetetlen végzescibe!

Dr. Bódiss Jusztin 1863. nov. 18-án született Túrján, Zala- vármegyében. Középiskoláit Keszthelyen, a premonstreiek főgimnáziumában végezte. A VII. osztály elvégzése után beöltözött a pannonhalmi Szt. Benedek rendbe. Főiskolai tanulmányait a pannonhalmi tanárképző intézetben végezte, amelynek később egyik legkiválóbb tanára lett, 1889-től 1916-ig a latin görög szakos tanárjelöltek egész légióját nevelte fel. 1916-ban rendi eluljárósága

a komáromi főgimnáziumhoz osztotta be tanárnak. Ezen állásában érte utól a kikerülhetetlen végzet és ragadta el nagyszámú ismerősei és tanítványai legnagyobb szomorúságára, a komáromi főgimnázium, az egész magyarság és a tudomány pótolhatatlan kárára.

Dr. Bódiss Jusztin egyaránt kiváló volt mint pedagógus és mint tudós. A nevelésben azt az elvet követte, hogy a növendékekkel elsősorban meg kell kedveltetni a tantárgyat, olthoni munkájukat pedig a legnagyobb mértékben megkönnyíteni azzal, hogy már az órákon mintegy begyakoroltatja a fölveendő leckét. Arról sem feledkezett meg nevelői munkássága közepelte, hogy a száraz anyag közlésén kívül az életre is előkészítse növendékeit, amennyiben gazdag élettapasztalatainak óriási raktárából merített példákkal és esetekkel tette még tanulságosabbakká és változatosakká óráit.

A tudományos irodalom terén már nagyon korán, egészen fiatal tanár korában elkezdte munkásságát és folytatta is egészen haláláig. Kutatásai a klasszika-filológia terén mozogtak leginkább és számos jelentős siker is jutott ebben az irányban osztályrészéül. De szívesen foglalkozott pedagógiai és magyar nyelvészeti kérdésekkel is, különösen a nép nyelve érdekelte nagyon s Szarvas Gábor Magyar Nyelvőr-ének, valamint Szinnyei József Tájéztatójának lelkes dolgozójárja volt. Azonban ezirányú munkásságától eltekintve igazi, vérbeli görög-latin filologus volt, akinek folytonos kutatása, tanulása és bámulatosan éles esze előtt nem maradt rejtve az antik görög és latin nyelv, irodalom, nyilvános és magánélet legkisebb titka sem. Folyton képezte magát ebben a két nyelvben és odáig vitte, hogy a legnagyobb könnyűséggel és a legklasszikusabb ízzel egyformán folyékonyan fogalmazott és beszélt akár latinul, akár görögül.

Ami ezt a két nyelvet illeti, elismert szaktekintély volt az egész tudományos világban és értekezései, amelyek részint az egyetemes Philologiai Közlönyben és a Pannonhalmi Főiskola Évkönyveiben s részint pedig önállóan jelentek meg, mindenkor feltűnést keltettek. Különösen a latin igeakciók terén megindult vitába folyt be döntően értekezéseivel. (Az ige-actiók tana, Az actiók ügye), melyek ezt az eddig eléggé homályos kérdést egészen új megvilágításba helyezték.

Olyan volt dr. Bódiss, mint a szorgalmasan gyűjtőgető méh. Folyton tanult, folyton jegyzett és gyűjtötte az anyagot tudományos és írói működéséhez. Élete főművét még csak ezután akarta

megírni az általa annyira óhajtott nyugalom éveiben. A hozzá gyűjtött följegyzések kilószámra rúgnak. Most már kiesett a toll fáradhatatlan kezéből, megpihent a folyton kutató agy is. És a klasszika-filológia tudománya szegényebb maradt néhány bizonyára érdekes és magas nivójú szellemi alkotással.

Nagyon szeretelt utazni, amíg az lehetséges volt. Rendszerint minden nagy vakációban útra kelt és beutazta azt vagy azt a vidéket vagy országot, mindenütt szemlélődve, tapasztalatokat gyűjtve. A régi Magyarországot teljesen ismerte, azonkívül Európa majd minden országában, nagyobb városában és nevezetesebb helyén megfordult. Különösen szerelte azonban a régi Athén, Róma, Pompeii maradványait tanulmányozni, részint a helyszínen, részint muzeumokba összegyűjtve. És szerelte a könyveket. Nemcsak a budapesti, hanem a külföldi nagyobb kiadócégek is (francia akadémia könyvkiadóhivatala, Teubner, Meyer stb.) rögtön küldték neki, ha valamely értékesebb és érdekesebb mű megjelent. Így aztán egész könyvtárt gyűjtött össze élete folyamán a legértékesebb tudományos munkákból.

Elovasott mindent, ami a kezéigébe került és ellátta nagy tudásról és életbölcseccséggel tanuskodó jegyzeteivel még a csupán efemer értékkel bíró kiadványokat is. Amellett sohasem szűnt meg tanárjelölt tanítványainak figyelmét felhívni azokra a művekre, amelyek akár szakképzettségüket, akár látókörüket egyébként szélesítették. És bármilyen irányú kérdésben tanácsot vagy forrásmunkákat kértek tőle, mindig a legjobb eredménnyel távoztak szobájából.

Catoi puritán jellemének fényes tanubizonyossága az, hogy ez a nagy tudású és vasszorgalmu ember (életének utolsó hónapjaiban is az angol nyelv tökéletesebb elsajátításában szorgalmatoskodott fiatalokat is megszágyenítő kitarással), soha kitüntetésre nem vágyott. Többször lett volna alkalma egyetemi kathedrához jutni, egyenesen felkérték rá, de mindannyiszor elhárította magától a megtiszteltetést azzal, hogy vannak családos emberek, akik jobban rászolgáltak. Rendjében sem törekedett sohasem vezetőállásba jutni. Mint közember kívánta szolgálni a magyar kulturát és a tudomány nagy érdekeit. Minden érdemet, minden elismerést elhárított magától, mert ő a munkát egyedül magáért a munkáért szerette.

Azt azonban mégsem tilthatta meg, hogy a legelőkelőbb magyar tudományos intézetek egyedül érdemeinek elismerésüül tagjaik sorába ne iktassák. Így a Magyar Tudományos Akadémia levelező, a Szent István Akadémia rendes tagjává választotta. Így lett a Magyar Pedagógiai Társaság választmányi, a Győri Kisfaludy-

kör rendes tagja, a Komáromi Jókai Egyesület Irodalmi Osztályának elnöke, az Országos Középiskolai Tanáregyesületnek előbb alelnöke, majd tiszteleti tagja. És még számos más kulturális intézménynél viselt vezető állást annak tanuságául, hogy munkásságát mennyire értékesnek tartották.

Egyesületünk iránt is nagy érdeklődést és szeretetet tanusított. Igen szükségesnek tartotta a tanítással foglalkozóknak tömörülését magyar iskoláink és műveltségünk védelmére és örült annak, hogy minden rendű iskola munkásai összefognak a szent cél érdekében. Aktiv szerepet és tevékenységet azonban az újabb időkben már nem vállalt. Mert megtörték az utolsó évek eseményei. Szomorú szívvel, majdnem kétségbeesve látta az ezeréves Magyarország szétesését. Bizalma, erős magyar hite azonban sohasem hagyta el. Fanatikus meggyőződéssel várta az új idők hajnalhasadását, amikor a pártoskodó magyarság újra egymásra talál és vállvetett munkával, acélos izmokkal hozzá fog a romok eltakarításához, az újabb ezredév felépítéséhez.

E remény valóra válását nem érthette meg, valamint azt sem, hogy rendi elüljárósága áthelyezi valamelyik csendes dunántúli apátságba, ahol egyedül tervei megvalósításának, tudományos nagy művei megírásának szentelhetne volna életét. Itt halt meg. ahonnan szabadulni óhajtott, távol övéitől, távol szülőföldjétől; a kies Zala vármegyétől és távol tudós és író barátaitól, akik életében szeretettel és megbecsüléssel vették őt körül. Tragikus elhunyt bizonyára az ő köreiben is megdöbbenést vált ki és azt a sóhajtatást, hogy egy igaz emberrel ismét kevesebb él a földön.

Mi pedig, akik még továbbra is itt maradtunk a küzdők soraiban, ha egy pillanatra megtorpanunk is ezen kimagasló tölgy porba zuhanásánál, merítsünk kítartást az elhunyt tudós és kartárs példájából. Az ő 34 évig tartó ernyedetlen munkássága, tanári működése és folytonos önképzése adjon erőt és kítartást további munkásságunkhoz; az ő rendíthetetlen magyar hite ömöljön át ereinkbe és tegyen bennünket a magyar kultúra olyan buzgó munkásaivá, mint amilyen ő volt.

Bódiss fusztin, kedves kartársunk, rögzös nevelői pályánkon mesterünk, a tudományban és a szorgalmas munkában világitó fáklyánk: Isten veled!

G.

A magyar polgári iskolák sérelmei.

A magyar polgári iskolák sorsa hasonló ahhoz az éplábu emberhez, akit arra kényszerítenek, hogy bicegve járjon. E hasonlat vonatkozik a polgári iskolák belső életére s a tanárok szellemi és anyagi viszonyaira is. Az új államalakuláskor e területen levő polgári iskolák oly fejlett, valóban hézagpótló középfoku műveltséget adó iskolák voltak, melyek megtudtak felelni annak a fontos feladatnak, melyet alapítója Csengery a polgári iskolák elé tűzött.

— „Van a nemzetnek egy nagy osztálya, — úgymond — amelynek szellemi szükségletét az elemi oktatás távolról sem elégíti ki, az az oktatás pedig, amely a felsőbb oktatásra készít elő, túlszárnyalja; amelynek módja és akarata is van tovább taníttatni gyermekét, mint a szegényebb, kevésbbé művelt néposztályoknak, de a tanításban rövidebb idő alatt kíván célt érni, mint azok, akik tudományos pályára készülnek; melynek ennél fogva a népiskola kevés, a gimnázium és reáliskola meg sok. A nemzet e nagy osztálya számára is gondoskodni megfelelő tanintézetről oly feladat, melyet ma már egy nemzet sem téveszthet szem elől közoktatási rendszerének megállapításánál“. Csengery e kissé hosszadalmas, de világos és részletes meghatározását a a milleniumi tanügyi kongresszus polgári iskolai szakosztálya akként foglalta össze, hogy „a polgári iskola főadata általános, gyakorlati képzést adni azoknak, akik nem szándékoznak tudományos főiskolában fejezni be tanulmányaikat, de azért a művelt középosztályhoz kívánnak számíttatni“. Mindkét meghatározás szerint tehát a polgári iskola a társadalom azon osztályainak műveltségét szolgálja, mely nem készül tudományos, hanem gyakorlati pályára“. A társadalom ezen nagy osztályát az iparos, kereskedő és gazdatársadalom alkotja. A polgári iskolának tehát azokat az ismereteket kell nyújtania, melyre legfőképp ezen három társadalmi osztálynak van szüksége. Mi a polgári iskolának ezen Csengery-féle ideális céljánál szebb és jobb célt, a mai közoktatásügyi intézmények között nem tudunk elgondolni, éppen ezért arra kell törekednünk, hogy a polgári iskola ezen céljának meg is tudjon felelni. Ha most már ezek előrebocsájtása után a polgári iskolák számára kiadott tantervet, a polgári iskola előbbi célja szempontjából csak nagy általánosságban vizsgáljuk, szembetűnő fogyatékossgot találunk, mert a tanterv, bár az ipari és kereskedelmi ismeretekre kellőképpen figyelemmel volt, azonban a gazdasági ismeretek teljesen hiányzanak belőle. A gazdasági ismeretek kiha-

gyása által a tantervben oly nagy hézag tátong, melynek pótlása sürögösen és elengedhetetlenül szükséges, különösen a magyar lakta vidékeken, ahol a tanulók nagy számának éppen a gazdálkodás, földművelés lesz a kenyeré. Úgy látszik, hogy a tanterv készítésénél a cseh, illetőleg az osztrák polgári iskolák tantervét vették alapul, mely országok polgári iskoláinak tantervéből a gazdasági ismeretek ezen országok viszonyainál fogva természetesen hiányoznak. Azonban a szlovenszói viszonyok egészen mások. Itt a lakosság nagyobbik része földművelő és állattenyésztő, a jó polgári iskolai tanterv pedig a lakosság életszükségleteihez alkalmazza azokat az általános ismereteket, amelyekre a művelt polgári társadalomnak szüksége van. Ezen tanterv alapján a polgári iskola nem elégíti ki az összpolgárság műveltségének szükségleteit, mert csupán a városi polgárság kultúrzsükségleteire volt tekintettel, ami különösképpen sérelemi a magyarság szempontjából, melynek túlnyomó része e területen is földműveléssel foglalkozik. Miért utánozni éppen az osztrák polgári iskolát, melynek tantervi állandóan hangoztatták, hogy iskolájuk nem tudja megvalósítani azt a célt, melyre hivatva volna a iskoláikért folytatott küzdelmeikben állandóan a magyar polgári iskolára hivatkoztak, mint követendő példára. Miért nem méltatták, tehát a magyar polgári iskola tantervét kellő figyelemre, — ebből a gazdasági ismeretek nem hiányoznak, sőt mint külön tantárgy is fel van véve.

Ezen sarkolatos fogyatkozása mellett nagy hibája a tantervnek, hogy az egyes tantárgyak anyagát oly nagy általánosságban jelöli meg, hogy abba minden szaktanár más ismeret anyagot vehet fel. Tantervi utasítás pedig egyáltalán nincs, mely hivatva lenne arra, hogy a polgári iskolai oktatást az egész vonalon egységes céljainak megfelelően egyöntetűvé tegye. Nem vagyunk hívei az olyan paragrafuszerű tantervnek, mely az iskolát és a tanárokat is uniformizálja, mert az ilyen tanterv a tanárok egyéniségének érvényesülésétől fosztaná meg az iskolát. Azonban a tananyag részletes felsorolása a polgári iskolák általános és közös céljának elérése szempontjából elengedhetetlenül szükséges. Általában a tanterv egész terjedelmében azt a benyomást teszi, hogy egy kissé hirtelen készült és inkább csak átmeneti jellegű, éppen ezért a kartársak jórésze azon a véleményen van, hogy tankönyvek megírásával a tantervre hosszabb időre berendezkedni aligha érdemes. Jó volna tudni e tekintetben a fölötte tanügyi hatóságok álláspontját, hogy a jövő tanév folyamán iskoláink jó tankönyvekkel

legyenek ellátva, — hisz a jó tankönyv pótolja még a rossz tantervet is!

Az elmúlt tanévben az oktatás igazán csak bicegve haladhatott előre éppen a tankönyv hiány miatt, melyet sok helyen litografált jegyzetekkel igyekeztek pótolni s csak a tanátok ügyszeretetének tulajdonítható, hogy a tanév általában, a miniszteri tanfelügyelő urak által is elismert eredménnyel zárulhatott. Azonban nem akarok ezúttal sem a tanterv sem pedig a polgári iskola belső munkájával részletesen foglalkozni, ezt majd elvégezzük a szakosztályban. Ugyancsak a jövő egyik legfőbb feladataink közé tartozik, hogy a magyarság számarányának megfelelő számú magyar polgári iskolák felállítását szorgalmazzuk.

Még mielőtt a tankönyvek felett napirendre lérnénk, hangsúlyoznunk kell, hogy az eddig megjelent magyar polgári iskolai tankönyvek ezen iskolák igényeit egyáltalán nem elégítik ki, egyrészt mert nem alkalmazkodnak a magyar tanuló lelki világához, másrészt pedig előttünk ismeretlen lelki motívumok hátsó alatt a szerzők igen sokszor a száraz tárgyú igazságokat is elferdítve irták meg tankönyveikben. Nem akarjuk felsorolni ezeket a tankönyveket, hiszen éppen a lap 13—14. számában olvastunk egy ilyen tankönyvről éppen nem kedvező kritikát. Nagy hiba, hogy eddig a tankönyvek megírásánál is a politikai megbízhatóságot vették alapul; hogy a tekintetben igen sokszor és mennyire lehet tévedni azt nem egy példával tudjuk igazolni. A tankönyv megírásához sze intünk paedagogiai megbízhatóság szükséges, semmi egyéb. Kívánjuk, középiskolai kartársaink részéről elhangzott véleménnyel egyetértőleg, hogy a tankönyvek megírását magyar tanítókre bizzák. Igen jó megoldás volna, ha az Ált. Tan. egyesületnek szakosztályonként alakítandó tankönyvíró bizottságát bíznák meg a magyar tankönyvek megírásával. Örömmel értesültünk, hogy néhány elemi iskolai magyar kartársunk által írt tankönyveket már a Školsky Referat bírálóat céljából szakembereknek kiadott, melynek tanügyi körökben érthető kíváncsisággal néznek elébe. Jó tankönyv nélkül a tanítás csak bicegés egyik göröngyről a másikra, nem pedig folytonos és tudatos előhaladás.

Rátérek most azokra a súlyos anyagi és erkölcsi sérelmekre, mely a magyar polgári iskolai tanárokat érte fizetésügyük jelenlegi elintézése által.

A helyzet az, hogy a magyar polgári iskolai tanárok egy fizetési csoportba, a B) csoportba vannak sorolva azokkal a tisztviselőkkel, akiknek érettségi és legfeljebb pár hónapból álló tan-

folyam a képzettségük, továbbá ugyanezen B) csoportba vannak sorozva az újabban képesített szlovák polgári iskolai kartársak is. Hogy ez a csoportosítás mennyire méltánytalan és igazságtalan, kiténik, ha röviden főlemlitem a szlovák kartársak képesítésének mikéntjét, hogy a magyar polgári iskolai tanárok képzettségével összehasonlítható legyen. A szlovák tannyelvű polgári iskolák tanerői jórészt olyan elemi iskolai kollégák, akik tanítói működésük első éve alatt szombaton és vasárnap hallgatnak előadásokat, középiskolai tanárok által tartott tanfolyámon, melynek végeztével szlovák polgári iskolai tanítóképesítő vizsgálatot tehetnek. Ezzel szemben a magyar polgári iskolai tanárok képesítésüket a Paedagógiumon (polg. isk. tanárképző főiskolán) szerezték, mely három évfolyamos, melyre csak jeles érettségi bizonyítvánnyal, vagy kitűnő tanítói oklevéllel veszik föl a hallgatókat, korlátolt számban. Heti kötelező órák száma 30—40 szakcsoportonként, az előadások hallgatása kötelező, fél-évenként kötelező colloquium, a második év végén alapvizsga, a harmadik év végén képesítő szakvizsga. Az előadó tanároknak legalább is egyetemi magántanároknak kell lenni. Hosszú volna a vizsgálatok anyagát is összehasonlítani, hiszen már az eddigiekből is kiténik, hogy a hatosztályos polgári iskolára ily módon képesített tanároknak az újabban képesített szlovák kartársakkal egy kategóriába való sorolása méltánytalan és igazságtalan. Azonban szükségesnek tartjuk hangsúlyozni, hogy nem az a célunk, hogy szlovák kartársainknak velünk egy fizetési classisba való sorolása ellen szólaljunk föl, vagy hogy szlovák kartársaink és közöltünk főnálló és a jövőben is szükséges jó viszonyt megbontsuk, hanem csak azt kérjük, hogy magasabb képesítésünket legalább anyagi tekintetben, akár tanulmányi időnknek a szolgálati időbe való betudásával, vagy bármi más, de mindenestre igazságos módon, elismerjék és honorálják. Hiszen szlovák kollégáink nagy része is velünk együtt szerezte képesítését a Paedagógiumon, hisszük, hogy — különösen ezek — e tekintetben velünk teljesen egy véleményen vannak. Éppen ezért jelen felszólalásunkban, ezen közös anyagi érdekeink elismertetése és honorálatása céljából, együttműködésre hívjuk föl ezeket a szlovák kartársakat. Hisszük, hogy igazságos ügyünket együtt sikerre tudjuk vinni, mert hosszabb tanulmányi időt kívánó magasabb képzettségünkkel szerzett jogainknak mellőzése igazságtalanság és jogfosztás, amely mindnyájunkra sérelmes egyaránt.

Végül nem hagyhatjuk főlemlítés nélkül azon lehetetlen állápotot sem, mely azáltal következik be, hogy a rendeleteket cseh-

szlovák nyelven kapjuk. Ezek meg nem értése, vagy a nagy nehezen előkerített fordító téves értelmezése folytán, sokszor a legnagyobb zavar támad. Éppen ezért e helyen is hangoztatjuk azon kívánságunkat, hogy a rendeleteket a magyar iskolákkal magyar nyelven és kellő időben közöljék. E tekintetben megnyugtató kijelentést hallottunk a legilletékesebb helyről, melyet e lap újján közöltünk kartársainkkal. Türelmetlenül várjuk, hogy az ígéret, mely szerint szeptember 1-től a rendeletek magyar nyelven is közöltnének, valóra válnak-e?

Még egy, a magyarság szempontjából azon sérelmes, a magántanulókra vonatkozó rendeletre óhajtunk rámutatni, mely szerint valamely polgári iskolánál magánvizsgát csak az illető megyébeli tanuló tehet. Így történt meg azután, hogy más megyékből magánvizsgálatra jelentkezett magyar ifjakat e rendelet alapján el kellett utasítani. Nem szükséges hosszas magyarázat annak belátásához, hogy ez a rendelet igazságtalan s azért megszüntetendő, mert vajjon hol vizgázzon az a magyar magántanuló, kinek megyéjében nincs magyar polgári iskola?

Ezekben óhajtottam rámutatni a magyar polgári iskolák sérelmes viszonyaira. A kérdés koránt sincs kimerítve, de e szűk keretek között a legfőbb bajokra igyekeztem rámutatni. Kartársaimtól várom, hogy további felszólalásukkal kiegészítsék, hogy így a magyar polgári iskolák és ezek tanügyi személyzetének erkölcsi és anyagi helyzete minél tisztábban álljon előttünk.

Komárom.

Somogyi István
polg. isk. tandr.

Az új társadalmi evolúció.

(Folyt.)

A modern pedagógia megállapítása szerint az erkölcsi életnek alapja az értelemben van. Eszerint az értelmi megfontolás mérlegeli azt, hogy mi a helyes és mi a helytelen. Mindehhez pedig az erkölcsi tanítást maga a társadalmi morál nyújtja. Az akarat neveléséről nincs is szó, mivel a modern pedagógiai elvek szerint az akarat irányítására elhatározó befolyás nem is gyakorolható. Ilyen elvek mellett jellemképzésről s a tanítvány lelkében kialakulandó erkölcsi életről természetesen szó sem lehet. Ezzel szemben a helyes pedagógiai elvekre fektetett nevelés az erkölcsi életnek alapját az érzelemben látja. Ez a nevelés az erkölcsi élet kialakítását a valóságban rejlő mély erkölcsi elvek megismerésével éri el. Éppen abban

van létjogosultsága és nagy pedagógiai értéke a vallás—erkölcsi nevelésnek, hogy irányítólag tud hatni az akarat nevelésére s az erkölcsi életnek és helyes világnézetnek kialakításával el tudja érni a nevelői munka legnagyobb célját: az erkölcsös jellem kifejlesztését. Itt az erkölcsi elvek megszerzésének egyik fő tényezője a vallásos nevelés. Ez a vallásos nevelés azonban legyen olyan, amely ne a pusztán szótudáson alapuló erkölcsi elvek elsajátítását célozza. Ne akarja a tanítványok emlékezetét a vallás-erkölcsi elvek definícióival megterhelni, hanem munkásságának legfőbb célját abban lássa, hogy a tanítványokban erkölcsi akaratot fejlesszen ki. Az elért eredmény vizsgálatánál ne az a szempont vezesse, hogy a tanítványok a vallás—erkölcsi elvekből mennyit sajátítottak el, hanem vizsgálatának az építkezési fő tárgyát, hogy az erkölcsi akarat mily mértékben birt kifejlődni a tanítványok lelkiéletében. A klasszifikálást is helyesen csak ezen az alapon végezheti el.

E tantárgy keretében kifejlendő nevelői munka nem is annyira oktatás, mint inkább nevelés jellegével bírjon. Ilyen szempontból vizsgálva eddigi vallásoktatásainkat, kétségteljesen megállapíthatjuk azok fogyatékoságait. Szükséges, hogy a vallásos nevelés teljes jelentőségében kibontakozzék s a helyes irányelvek figyelembevételével hozzájáruljon a társadalmfejlesztés nagy munkájához, mely nélkülülé keresztlélhetetlen.

*

A jó nevelői munkásságnak az erkölcsi nevelés mellett az értelmi kiművelést is szolgálnia kell. Az iskola tantárgyai, melyek az értelem kiműveléséhez járulnak, csak annyiban bírnak beccsel, amennyiben az erkölcsi műveltség kifejlesztéséhez hozzájárulnak. Ily értelemben az összes tantárgyak a nevelés szolgálatában állanak, s az ismeretközlésnek egész munkája nevelő-oktatás jellegével bír. Ennek a munkásságnak tulajdonképpen kétféle célja van: alaki és anyagi. Alaki célja, hogy a tanítványokban helyes gondolkodást, nemes érzelmeket fejlesszen s az akaratra irányzó befolyást gyakoroljon. Anyagi célja, hogy a szükséges ismereteket közölje s megtanítsa mindazt, amit nemcsak az iskolai életben belülről követhetünk meg, hanem aminek tudását majdan az élet is megköveteli.

E szempontból a reáliákból: földrajz, természettan, természetrajz, számtan, mértan, gazdaság- és háztartástanból olyan ismeretkört öleljünk fel, amit a gyakorlati élet terén felhasználni és értékesíteni lehet. A hasznosság szempont vezessen e munkánkban. Az emberi gondolkodást és cselekvést ismerető tárgyak, mint amilyen a történelem, nyelvtan s azzal kapcsolatos fogalmazványok,

ének, valamint a rajzolás is: anyagai a nemzeti műveltség elemeiből merítettessenek.

Szeressük és becsüljük azt a kultúranyagot, amit e téren átültetni köteleességünk, s arra törekedjünk, hogy ezt a szeretetet és megbecsülést át is plántáljuk azok lelkébe, akiknek feladata lesz e kulturörökségek őregbitése és továbbítása. Használjuk ki fajunk ősi erényeit, öröklött erkölcsseit és szép tehetségeit, de mutassunk rá az öröklött és még ma is uralkodó hibákra is, hogy ne csak mindig lelkesedjünk, hanem vigyük eredményre azt is, amihez kitarlás és állhatatos munka kívánatik. Eötvös mondja: „a magyar-nak egyik legszebb tulajdona, melyet tőle még azok sem tagadhatnak meg, kik iránta kevés rokonszenvet mutatnak, hogy szilárdan ragaszkodik nemzetiségéhez. Úgy látszik, hogy az isteni gondviselés, midőn e nemzetet nehéz küzdelmekre teremtette, a faji öntudat nagyobb mértékével ajándékozta meg s a százados küzdelem, melyben a keresztlénység elleneivel álltunk, még inkább megerősíti e természetes hajlamunkat.“

Küzdenünk kell az elnemzetietlenedés felé hajló modernizmus ellen, mely az általános emberi kultúra köpönyege alá akarja bujtatni a nemzeti kulturát. Csak azt ismeri el, ami idegen s mindent, ami nemzeti, a maradiság vádjával illeti. Eme irányzatnak célja, hogy gondolkodásban és érzésben nemzetköziek legyünk, s ideálja a világpolgár, ki fennén vallja: ott van a hazám, ahol jól megy a dolgom.

Fejlesszük ki növendékeinkben a szülőföldjükhöz való ragaszkodás érzését, ama földhöz, a melyhez úgy a maga, mint övéinek kedves emlékei fűződnek, ahol még a szenvedés is elviselhetőbbé válik. Igen szépen jegyzi meg egyik jeles pedagógusunk: „Kezelettel kell néznünk e földet, melynek ege felettünk szétterül, szeretettel e népet, mely köztünk lakik. Földet másutt is találunk, tán gazdagabbat és virágzóbbat is, népre is akadunk, tán együltérzőbbre is, ég másutt is ömlik el felettünk, tán ragyogóbb is: de annak nem az a multja, nem az a lelke, nem az az öröme, ami lelkünket áthatja. Esményképünk legyen a szülőföldjéhez ragaszkodó, becsületes, munkaszerető s áldozatra kész ember s törekedjünk, hogy iskolánk falai közül ilyen generáció kerüljön ki. Ne higyjük azonban, hogy az iskolából kikerülővel szemben megtettük minden köteleességünket s ne gondoljuk, hogy most már megszakadt minden pedagógiai összefüggés. Ha megszerettük az ifjúságot nem engedheti lelkiismeretünk, hogy őket teljesen magukra hagyjuk, épen abban a korban, amikor az élet forgatagába kerülve, keresik az iskolából az életbe vezető utat.

Az a fiatalság, akit mi megszerettünk, s aki irántunk bizalommal viselletik, az első szóra újból körénk csoportosul. Ha mindazt, amit az iskolában tanult, megszerette, továbbra is érdekli, amely érdeklődés a továbbmívelésre serkenti őket. Szervezzünk számukra ifjúsági egyesületet, ahol szabad óráikban elszórakozzanak, s ne a korcsma fertőző levegőjében keressenek maguknak időtöltést. Az ifjúsági egyesület keretében alakítsuk meg az önképzőkört, s az ifjúsági énekkart, amelyek a továbbmívelés mellett az esztetikai nevelés áldásos intézményei lesznek. Legyen az ifjúsági egyesületnek tornaosztálya is, mert a tornajátékok nemcsak testedzők, de erkölcsi nevelés hathatós eszközei is. Rendezzünk ifjúsági színelőadásokat, a téli hónapokban pedig népszerű ismeretterjesztő felolvasásokat. Ebben a fontos és nagy fáradságot kívánó munkában találjon egymásra tanító, pap, jegyző, orvos, ügyvéd és az egész helyi intelligencia.

Különbítsük két részre a két nembeli ifjúságot s vegyék ki a munkából a kötelességszerű részt a tanítónők is, s vállvetve a helyi női intelligencia támogatásával, fejtsék ki a nőnevelés ügyében áldást hozó tevékenységüket.

*

Ezen elvek legyenek irányadók az új társadalmi evolúció munkájában, s midőn mi magyar kulturmunkások az új állam keretei közt a magyar fajban rejlő sajátos tulajdonságoknak és egyéni képességeknek kifejlesztésére törekszünk, ezzel oly munkásságot végzünk, amely a társadalom gazdagulását jelenti.

Sajátos műveltségünk kitejlesztése nemcsak, hogy az állam keretei közt létező egység megbontására nem vezet, hanem új és értékes szint ad az állam szellemi életének.

v. i.

(Vége.)

A polgáriskolai tanterv.

A tanügyi kormány már a múlt 1920/21 iskolai évre elrendelte a szlovenszkoói magyar tannyelvű polgár iskolák részére kiadott új *tanítási terv* kötelező bevezetését és keresztülvitelét.

Az itt lévő magyar polgáriskolák az elmúlt tanévet már ezen új tanterv alapján küzdötték végig.

Egész bátran irhatjuk, hogy „küzdötték”. Mert igaz ugyan, hogy a tanterv nem rossz, általában és a való tények szerint nem jelent visszafejlődést, de *újítási* és *változtatási*, valamint a kellő

tantervi utasítások hiánya miatt mégis sok nehézséget okozott a magyar polgáriskolák s azok tanárainak.

Mielőtt azonban ezeket részletesen taglálnánk, vegyük csak a tantervet általánosságban.

Látjuk, hogy háromféle polgáriskola típust különböztet meg: fiú, leány és koedukációs polgári iskolát.

A tanterv ugyan mindegyik részére és négy osztályos polgári iskolát vesz alapul. Ez utóbbi visszafejlődésnek tűnik fel, azonban ezen nekünk, a magyar polgáriskola munkásainak, — én szerintem legalább, — nem kell nagyon búsulnunk.

Láthattuk a hat osztályos magyar polgáriskola két felső osztályának lesorvadását, amidőn a gimnáziumok és a szakiskolák javára elvették a polgáriskolától az ú. n. minősítési jogokat. S emiatt még csak nagyon nem is aprehendálhattunk. Minek is kellett volna a sok úrképző iskola mellé még egy!

Láthattuk aztán a magyar polgáriskolai tanárság titáni érfeszítését ezelőtt 10—12 évvel aziránt, hogy iskoláját gyakorlati irányban (mezőgazdasági, ipari.) hétéosztályúvá fejleszesse.

Erre vonatkozólag két helyen is történtek kísérletezések, azonban ma már őszintén bevallhatjuk, hogy — legalább akkor — nem sikerültek.

A dolgok mozgatóin sem, az intézetek vezetőin sem múlt a sikertelenség, hanem azon, hogy a közönség nem látta be a gyakorlati alapon álló és tisztán általános műveltségre képező iskola jelentőségét és nem kereste, szóval kevés volt a növendék.

S ha a lényeket vesszük, azt látjuk, hogy jelenleg a hatosztályos polgári iskola ott is csak papiroson — a tantervben — szerepel, valóságban nincs, mert nincs is reál szükség, a létért való küzdelemben elbukott.

Ellenben a négyosztályos, általános műveltséget adó, tisztán a népműveltség emelését célzó polgáriskola megszilárdult, virágzik. Ezt az élet alaposan kipróbálta és megtartotta, erre valóban szükség van.

De nézzük csak tovább a tantervet. Vannak *kötelező* és *nem kötelező* tantárgyak. Mindhárom iskolatípusnál — kivéve a csupán leányokról kötelező háztartástant és női kézimunkát — ugyanazon tantárgyak szerepelnek. Az egyes tárgyak heti óraszámai azonban nem mindenütt egyeznek.

A *kötelező tantárgyak* között előtérbe lépnek a reáliak (természettan, természetrajz, mennyiségtan, földrajz,) míg a *humán tárgyak* (hitán, nyelvek, történelem) aránylag meglehetősen hát-

térbe szorulnak. Ez azonban, tekintve az iskola gyakorlatias irányát, bajnak egyáltalában ne mondható, sőt korunk gyakorlatias, produktív irányzata épen ezt követeli meg, ez tehát a tantervnek legszámvehetőbb előnyét képezi.

A művészeti tárgyaknak is jut elég óraszám.

A *nem kötelező* tantárgyak a német, francia nyelv és fiuknál, a slóvd.

A német bizony lehetne rendes tantárgy is, ha nem is nagy heii óraszám mellett.

Lépten-nyomon azt tapasztaljuk, hogy ezen nyelvre szükségünk van a magyar és szlovák mellett.

Már pedig, ha valamely tantárgy nem kötelező, akkor azt mind a tanuló, mind a szülő, sőt sokszor maga a tanár is könnyen veszi, amellet a tanítás ily esetben külön díjazásért történik, ami viszont sok tanulni akaró szegény tanulót von el a tanulástól,

Igy aztán a tanítás és tanulás nem általános és a tanítás eredménye is problematikus, de mindenesetre gyengébb mint a rendes, kötelező tanításé.

A tanterv bevezetésénél és keresztlüvitelénél a tanítás folyamán igen sok nehézséget okoztak a tantervben a régivel szemben mutatkozó *újítások és váltóztatások*.

Igy teljesen új tantárgyak jelentek meg, míg a régiek közül egyesek eltűntek. Teljesen új tantárgy a szlovák nyelv, a cseh-szlovák történelem és alkotmánytan, a vegytan. A német nyelv ezekkel ellentétben, mint kötelező tantárgy, teljesen kimaradt.

A természettan (kémia, fizika) már az I. és II. osztályokban is tanítandó, azután folytatódik a III. és IV. o.-ban is, ahol eddig a természettan tanítása kezdődött.

Más tantárgyak gyökeres változáson mentek át. A magyar nyelv anyaga a kisebb óraszám következtében redukálódott, a természetrajz, fizika, számtan, mértan anyaga más beosztást nyert és helyenként más terjedelmet is. A földrajz is egyes részeiben kibővült, máshol összehúzódoott a követelményekhez képest.

Ez a sok újítás, váltóztatás eltolódás szükségképen maga után vonja a tankönyvek újítását és váltóztatását is.

A régi tankönyveinket használni először is nem szabad, de sok esetben még cenzurázva, engedély esetén is, bajos dolog. Egyes tárgyaknál lehetséges, (magyar nyelvtan, mértan, számtan) de nem mindenütt.

A természetrajznál is lehetséges és mégis igen bajos a régi tankönyvek használata. Mindegyik osztályban van ugyanis növény-

tan is, állattan is, meg ásványtan is. Sőt a IV. osztályban ugyan-csak a természetrajz keretében ezeken felül még a test és egészségtan is.

Igy a tanulóval egyellen alkalmas, és mindent magában foglaló rövid könyv helyett három, sőt négy könyvet kell megvetelnünk, jó drágán, ha ugyan kapható. Hol az egyikből, hol a másikkól tanul a tanuló össze-vissza, hol itt, hol ott s a mellett mégsem megfelelő.

Természettan pedig egyáltalán nincs az I. és II. o.-ban, a III. IV. o.-ban a régi fizika valamelyest használható ugyan, de itt sincs vegytani könyv ami szintén elő van írva a tantervben.

Igy állott elő aztán a *tankönyvhány*, amelyről ma léptenyomon hallunk.

Ezen hiányon az illetékes tényezők — értve ezen mindazokat, akiknek az új tanterv kiadásában, bevezetésének elrendelésében részük van — még mindig nem segítettek, tankönyvek még mindig nincsenek.

Ilyen körülmények között sokkal célravezetőbb lett volna és kellő előrelátásra vallott volna, ha a tanterv kötelező bevezetése előtt a kormány a tantervhez írt tankönyveket adott volna ki.

Ezeket megírhatta volna a magyar polgáriskolák érdemes és hozzáértő tanáraival, esetleg a közülük ezen célra alakított bizottságokkal.

A mult tanévben tankönyvek és utasítások híján sok zökkenés volt a tanításban, ami elkerülhető lett volna.

Sokszor bizony kapkodás, kedvetlenség és eredménytelenség kísérte a tanítást és tanulást egyaránt.

S ez a képe ma még a jövő tanévnek is.

A kormány meglehetősen elzárkózik a magyar tanítóság és tanárság ebbeli munkássága elől, pedig kellő megértés és bizalom mellett a tankönyvkérdés könnyen megoldható volna.

A magyar iskolák munkásai szívesen dolgoznának ez irányban is, mert ezzel nemcsak a kormánynak, de saját iskoláiknak is hasznára volnának.

Azokban azt látjuk, hogy a tankönyvirás és kiadás elé annyi akadály gördül, hogy kedvét veszi csakhamar, aki belc fog. Még az is, aki önzetlenül, csupán az iskolája érdekeiben akar dolgozni.

Ez az oka annak, hogy a magyar tanárság, nem bizván munkája eredményében, kénytelen önmagát tétlenségre kárhóztatni és a kormánytól várni a kezdeményezést.

Ez azonban mindezeideig késik. Amit a kormány eddig tett is, sehoggy sem tudja megelégedésünket kivívni. Azok a tankönyvek, melyek eddig, a magyar iskolák részére megjelentek, igen gyengék, látszik, hogy nem igazi szakemberek irták és bírálták őket.

A tanterv hibája, hogy rendkívül rövid, az egyes osztályok anyagával néhány sorban, némelyik tárgynál épen 1—2 sorban végez.

Igy aztán a tananyag terjedelme — annak következtében is, hogy a tantervhez utasítások egyáltalában nincsenek kiadva — teljesen bizonytalan és tisztán az előadó tanárra van bízva annak megállapítása.

Sőt a tulajdonképeni anyag is sokszor bizonytalan és többféleképpen fogható fel.

Pld. a természetrajz I. évi anyaga ez: „Szlovenszko legfontosabb állatai, növényei és ásványai“. Hogy mit tanítson a tanár, az teljesen attól függ, hogy ő mit tart legfontosabbnak.

Igy aztán az egyes iskolák végzett anyagai között tetemes különbségek lehetnek.

Az említett I. o.-os természetrajzi, tananyaghoz még ez az utasítás-féle járul hozzá: „Az egyén viszonya a környezethez (táplálkozás, lakás, önvédelem)“.

Ez az egy sor is ugyebár bizonyos támaszt nyújt már a tanárnak, ebből azt tudja meg, hogy melyek azok a szempontok, melyek szerint a tanterv az I. o.-ban a természetrajzi egyedek tárgyalását kívánja.

Milyen fontosak volnának tehát a mindenre kiterjedő, részletes, alapos tantervi utasítások, különösen most a kezdet kezdetén!

Néhány soros utasítás ugyan van független gyanánt az egyes tantárgyak tantervének végén, de ezek nem sokat számítanak, annyira szűkszavúak és általánosak.

A tanterv azon elve, hogy alkalmazkodni kíván a tanítandókban a vidék lakosságának foglalkozásához s általában az iskola sajátos körülményeihez, teljes mértékben helyeselhető.

Természetes, hogy ez esetben a tanárnak a tananyag megállapításában saját tapasztalataira és belátására alapított szabadság engedhető meg. Ez azonban nem zárja ki azért mindenkor és mindenhol haszonnal alkalmazható jó tantervi utasításokat.

Összefoglalva a mondottakat, ez a tanterv így, ahogyan van, véglegesnek nem tartható. Kívánalmaink pedig, melyeket hozzáfűzünk, a következők:

1. A polgáriskolai tantervet precizírozni kell és hozzá tantárgyanként s osztályonként pontos tantervi utasítások szükségesek.

2. A tanterv átdolgozását, a tantervi utasítások elkészítését és az ezekhez alkalmazott tankönyvek megírását és megbírlását bízza a tanügyi kormány a magyar polgáriskolák kipróbált, érdemes munkásaira.

Banai Tóth Pál.

Feladataink az iskolán kívül.

A népműveltség fejlesztésére irányuló törekvések nem újkeletűek. A néptömegek gondolkodásának, cselekvésének és érzületének tökéletesítése, erkölcsi, esztetikai és értelmi nevelése mint ideálok, régóta szerepelnek a nevelésügy programjában.

Hogy e kultúrprogrammuk pozitívabb eredményei eddig nem voltak, annak elég világos okai vannak. Ezek: a szervezetlenség, a közöny és főképp a világháború nyomán beállott erkölcsi süllyedés.

Nem egyszer, szinte vehemens erővel indult meg az aktió szóban és írásban, a társadalom minden rétegében, de különösen paedagogiai körökben: az iskolán kívüli oktatásnak a nép művelésének és továbbképzésének érdekében, Tudományos művek, különböző szaklapok, paedagogiai értekezések beszéltek e fontos kérdésről. Az aktiót azonban, mint egyéb socialis törekvéseket is — ellaposította a közöny, megölte az érdeklődés hiánya. A ránk zúdult véres háború pedig még azt a kevés eredményt is megsemmisítette, amit e téren a népnevelők szorgalma produkált. Az emberiség erkölcs-etikai tekintetben aláhanyatlott. Az egoistikus érzés lett úrrá a lelkeken s a néptömegek semmi célokért dobták magukat áldozatul. A világerkölcis úgyszólván megingott. Elfásulást, vallástalanságot, anyagiakban való tehetetlenséget, dözsölésekben, erkölcstelenségekben való gyönyörűségkeresést és még sok egyéb lelki eldurvulást figyelhetünk meg mindenféle.

E társadalmi bajok csak így röviden kivonatolva is kell, hogy arra serkentsenek bennünket, hogy az erkölcjsjavitás és nemesítés munkáját újból felvegyük s fokozott eréllyel és céltudatossággal haladjuk annak szolgálatában. S bár a mai evaluciókorszakban, amikor a materialista önzés nyugözi le a nagy tömegek érzés és gondolatvilágát s éles ellentétü világnézetek vönak egymással ádá harcöt, — nehéz lesz az építö munka, mindazonáltal visszariadnunk nem szabad. Minket, elárvult magyarokat létünk érdeke egyenesen utasít arra, hogy ezen kulturmun-

kából fajunk és nemzeti jellegünk megóvása érdekében mennél nagyobb részt kérjünk. Faji és nemzeti érdekeink védelme és biztosítása lebegjen szemeink előtt s egy boldogabb jövő kiépítésének gondolata lelkesítsen nehéz munkánkban.

Ebbeli munkánk azonban csak céltudatos munkaterv betartása mellett lesz eredményes és áldásos.

Mivel csak kellő erkölcsi alapozás után építheti ki a tanító azt az apostoli munkát, mely ebben a nehéz feladatban reá várakozik. azért ezt a munkát *az iskolában* kell elkezdenünk. Tisztában kell lennünk azzal, hogy az iskola tantárgyaival nem száraz anyaghalmazt kell a gyermekre erőltetnünk, hanem *az erkölcsi, a nevelői* érdekeket kell az oktatásnál szem előtt tartanunk. Az iskola minden anyaga tág tért nyit arra, hogy növendékeinket úgy a gyakorlati, mint az erkölcsi életre szükséges tudnivalókra kiképezzük s a további szociális munkának alapjai megépítsük.

Szociális munkánk folytatása *az ifjúság* tervszerű nevelése. Ez képezi az átvezető hidat a felnőttekhez, a társadalom érett tömegéhez. Az ifjúság gondozása egyik legégetőbb kérdése napjainknak. Tudvalevő dolog, hogy erkölcsi tekintetben minden ifjú a 18–25 év között vesz határozott életirányt. S nagyon szomorú, hogy a mai kritikus korban a rossz társaság, meg a materialista irányzatok mindinkább növekvő hévvel igykeznek ifjainkat magukkal sodorni. Az élet hamar kilopja szívékből az istenfélelmet, a jó erkölcsöt s a nemes ideálokat s gyorsan megtanítja materialista elvekre, rideg önzésre, elégedetlenségre, munkakerülésre. Nemzettársadalmi munkánk kiépítése céljából tehát elengedhetetlen szükség van *az ifjúsági egyesületek* megszervezésére, hogy erkölcsi, vallási, társadalmi, értelmi és fizikai eszközökkel dolgozhassunk az ifjúság nevelésén.

Munkánknak azonban *társadalmi* tere is ki kell terjedni. Itt is gyakorlati célokat kell keresnünk. Nem nehéz megtalálnunk azokat ma, amikor a kapzsiság, az emberi irigység, az anyagiasság olyan magas fokra hágott. A kapzsiság s a meggazdagodás ösztöne okai a lelki eldurvulásnak. Világos tehát itt is a cél: gáttat kell vetni az emberi szenvedélyek elfajulásának!

Jelentékeny feladatunk azonban különösen *a vallás erkölcsi érzület fejlesztése*, mert a vallásos érzés, az erős hit legfőbb támasza az embernek az élet küzdelmei között. Ez az az égi ajándék, a mely a legridegebb szív húrjait is édes dallamokra hangolja, ez az az érzés, amely szegényt és gazdagot egyaránt bol-

dogítani tud. Abból a családi fészekből, emelyet a vallásos érzés hat át, nem hangzanak fel disszonáns hangok, az ilyen fészeknek tagjai nem vállalkoznak céltalan elvek hangoztatására és hirdetésére s nem járnak a hamis cégerő szervezetei lélekrontó körébe.

Ezen munkánkkal kapcsolatban kell ápolnunk *faji összetartozandóságunk* érzését is, hogy az új államkeretben is szilárdan megálljon minden magyar, faji és nemzeti jellegének védelme mellett.

Amit itt nagy vonásokban elmondtam, még nem programm, csak vázlata annak a nehéz és sok megpróbáltatással járó nemes munkakörnek, amely minden ideálisan gondolkozó magyar tanító lelkét kell, hogy eltöltse. -

Bocsássa tehát minden magyar tanító közre a magyarság érdekeinek előbbrevitele szempontjából azt a befolyást, amellyel a népnél rendelkezik s azt a munkaerőt, amelyet fontos munkakörében képvisel.

(—s.)

Egyesületi élet.

Felhívás a már megalakult egyesületekhez. Ismételten felkérjük a már megalakult járási, megyei stb. egyesületeket, hogy mindennemű működésükről, gyűléseik tárgysorozatáról, határozataikról a központi elnököt (lakik: Negyed — Nyitra megye) haladéktalanul értesítsék, jegyzőkönyveiket, a hírlapokban róluk megjelent tudósításokat hozzá küldjék meg.

Tanítók tanácsadója. A központi vezetőség intézkedett, hogy a mindenfelől érkező kérdezősködések minél gyorsabb és alaposabb elintézését biztosítsa.

E végből a Magyar Tanító hasábjain „Tanítók tanácsadója” cím alatt külön rovatot nyit, mely rovat vezetőjéül felkérte: *Uherezky Géza* komáromi kartársunkat (lakik: Szénatér 9.).

A tanítóság anyagi ügyeit (fizetés, nyugdíj stb.) illető mindennemű megkeresés egyenesen hozzá küldendő, melyre — ha közérdekűek — e lap hasábjain adja meg a feleletet, ha magántermészetűek, levélben válaszol, mely utóbbi esetben póstabélyeg csatolását kérjük.

A tagsági díjak befizetésére vonatkozólag ismételten kérjük Kartársainkat, hogy ebbeli kötelezettségeiket sziveskedjenek minél előbb pontosan teljesíteni.

Nagy feladatok elvégzésére vállalkoztunk, egyesületet szerveztünk, lapot alapítottunk, mindezek fentartása a legszigorúbb takarékoság mellett is sok pénzbe kerül. Vállalt kötelezettségeinknek csak úgy tudunk pontosan megfelelni, ha a tanítóság egyeteme anyagi és szellemi erejével támogat.

Mivel a szervezkedés ez év első felében indult meg, kérjük az 1921. évre járó 80 korona tagsági díj beküldését a járási egyesület, illetve a szakosztály pénztárnoka kezeihez, hogy azok a központnak járó összeget a központi pénztárhoz eljuttathassák.

Aki már a Magyar Tanítóra küldött előfizetést, az a beküldött ez évi tagsági díjából vonja le.

Mint előző számunkban tudattuk, a 80 korona évi tagsági díj negyedévenkénti 20 koronás előleges részletekben is lefizethető. Ez esetben eddig 60 korona esedékes, 20 korona pedig október 1-én.

A kezdet nehézsége készlet e felhívásunk megújítására!

Az elnökség.

A galántai és szenci járások (Bratislava župa) magyar tanítósága az Ált. Magyar Tanítóegyesület kebelében egyesült és megalakította a *Galántai és szenci járások magyar tanítóinak körét*. A kör tagjainak létszáma eddig 107, akiknek névsorát a kör elnöksége a központi vezetőségnek meg is küldötte. A kör elnöke *Tótos Lajos*, magyarbéli tanító.

Felhívás Szlovenszkó kisededóvónőihez | Szlovenszkó területén működő összes magyar kisededóvónóket ismét felhívjuk, hogy saját jól felfogott érdekükben az Általános Magyar Tanítóegyesület kebelében megalakult kisededóvónői szakosztályba leendő belépésüket nevüknek és lakóhelyüknek pontos megjelölésével a legrövidebb idő alatt a kisededovodai szakosztály titkárához: *Molitorisz Gézáné (Gúta Komáromm.)* annyiival is inkább jelentsék be, mert az egyesület támogatására csak az tarthat igényt, aki a tagok sorába lép.

Molitorisz Gézáné szakoszt. titkára. *Fülöp Etelka* szakoszt. elnöke

Szemle.

„Slovenský Učitel“ 14-ik (jul. 15-iki) számából.

Mojto F.: Csehszlovák Tanító-Szövetség című cikkének rövid kivonata.

A ZUS már megalakulásakor érezte, hogy szükséges lesz a Köztársaság területén létező más tanítói egyesületekkel szövetkeznie, s azért ezt alapszabályaiban (15. §.) parancsolólag ki is mondotta. F. év jan. havában megalakult a cseh tanítóság szövetsége, a Československá Obec Učitelů, amely magában foglalja Csehországot, Morvaországot és Sziléziát cseh tanító-egyesületeit. A Szöv. csakhamar felhívta a ZUS-t is csatlakozásra. A ZUS válaszmánya f. év febr. 24-én tárgyalta ezt az ügyet, azonban a csatlakozás kimondása helyett — amire a cikkirő véleménye szerint az alapszabályok 15. §-a kötelezte volna — úgy határozott, hogy előbb a járási körzeteket szólítja fel véleményadásra. Ismerve a járási körök lassúságát, félő, hogy igen soká lesz, amíg valamennyi beadja véleményét, sőt könnyen megtörténhetik, hogy a csatlakozás ellen fognak nyilatkozni, ami nemcsak a 15. §. elleni cselekedet volna, hanem még a ZUS elszigelettségét is vonhatná maga után. Már a fizetésügy rendezetlen volta is kívánja, hogy a Köztársaság tanítósága egy táborba tömörüljön, s azért indítványozza, hogy a válaszmány fentemlített határozata, mint a 15. §. ba ütköző, érvénytelennek nyilváníttassék, és a ZUS csatlakozása a Čsl. Ob. Uč.-höz a 15. §. értelmében minél előbb történjék meg.

A Német Tanító-Szövetségről. Csehország, Morvaország és Szilézia német tanítósága tavaly nyáron megalakította a Német Tanító-Szövetséget, amelynek kb. 13 500 rendes tagja van és pedig Csehországban közel 9 200, Morvaországban 3 400 és Szil.-ban 1 000. Ez a testület 130 egyesületben dolgozik.

A Szöv. már idáig is nagyszerű kulturmunkát végzett.

A Szöv. takaré- és kölcsönpénztárai 6½ millió K összeg fölött rendelkeznek. A Szöv.-nek Karlsbadban kb. 1 millió K értékű tanítói gyógyháza van. A „Freie Schulzeitung“ című hetilapja 14 000 példányban jelenik meg. Számos kisebb szaklapja is van. A „Rechtsschutz“ (Jogvédelem) csak Morvaországban 9 millió K-t küzdött ki a tanítóságnak. A tanügyi törvényeket és rendeleteket

riadja. Az első kötet 684, a második pedig 600 oldalas. A Szöv. nek van gazdasági és árvagondozó szervezete, tudományos, iskola-
védelmi és továbbképző szakosztálya, tanszerintézete és könyv-
kereskedése. — Mindez óriási tevékenységre vall. (T)

Iskolaügyi statisztika. A multkorokban egy prágai napilap a statisztikai kézikönyv és az áll. statisztikai hivatal legújabb hőzleményei alapján közzétette a cseh-szlovák köztársaság iskola-
ügyi adatait. Ezekből kiemeljük azokat, amelyek reánk és általában a magyarság iskolaügyi viszonyaira vonatkoznak.

E szerint az 1920/21 iskolai évben az egész köztársaságban 13337 népiskola volt 1.909,265 tanulóval. Ebből magyar volt 747 iskola 98,880 tanulóval. Összehasonlítva az 1913/14-iki tan-
évvel, a magyar népiskolák száma 2553-al csökkent. Körülbelül ugyanilyen a helyzete a csehországi németeknek is.

Polgári iskola összesen 1411 volt a mult tanévben 254,133 tanulóval. Szlovákiára esett ebből 102 polgári iskola (76 szlovák és 22 német-magyar és 4 más). Az 1913/14-iki iskolai évhez viszonyítva, 58-al több szlovák polgári iskola van és 60-al keve-
sebb magyar.

Gimnázium volt Szlovenszkóban 37. Ebből szlovák 31 (83 8%), magyar 5 (13 5%), német 1 (2 7%). Az egész államban 198 gimnázium volt, ebből magyar csak a fentebb említett 5. A gimnáziumi tanulók összes száma 53,197 volt, ebből magyar 5583 (10 5%), szlovák 5226 (9 8%). A szlovákoknak 31 gimnáziumuk volt. Egy cseh gimnáziumra 283 cseh tanuló esett, egy németre 224 német, egy magyarra 1117 magyar, egy szlovákra 169 szlovák tanuló.

Reáliskola a magyarokra egy sem esett, hacsak a kassai szlovák reálnál még fennálló egy-két magyar osztályt nem tekintjük, jóllehet a statisztikai adatok szerint 496 magyarnak mondott reálista is volt. A kassai magyar osztályok is évről-évre fogynak. A jövő iskolai évtől kezdve már csak a IV—VII-ig tartó osztályok lesznek meg. Az egész államban levő 80 reáliskola közül Szlovenszkóra mindössze 6 esik.

Felsőbb-leányiskola és leánygimnázium a magyar leányok számára egy sem volt. Az egész államban összesen 22 volt, ebből 9 cseh és 13 német. A tanítóképzők száma az egész köztársaságban 68 volt (33 cseh, 17 német, 13 szlovák, 4 ruthén és 1 magyar). Megjegyzendő, hogy ez az egy magyar tanítóképző nem más, mint a pozsonyi Orsolyiták tanítónőképzője. Így tehát

a 747 eddig még meglevő magyar elemi iskola számára egy férfi tanítóképző sincs.

Ugyanilyen a helyzet a főiskolák terén. Az egész államban összesen volt 3 cseh-szlovák és egy német egyetem, két cseh-szlovák és két német technikai főiskola, magyar egysem. A magyar hallgatók száma 1295 volt. Ugy halljuk, hogy a pozsonyi egyetem magyar jogi fakultásának még hátra levő utolsó évfolyamát sem akarják a jövő iskolai évben megnyitani.

Ezek a statisztikai adatok természetesen még kiegészítésre szorulnak, annyival is inkább, mert azokról a diákokról sem kapunk egész pontos képet, akik magyarnak valójuk magukat, jóllehet, nem magyar iskolákba járnak. Hasonlóképpen nem értesülünk ezekből az adatokból az alsóbb fokú ipariskolák, földmivessiskolák, általában a szakiskolák jelenlegi helyzetéről. Nem tudjuk még azt sem, hogy kereskedelmi iskolák milyen mértékben állanak a magyar növendékek rendelkezésére. Pedig mindezekre szükség van ahhoz, hogy a magyar iskolaügyet pontosan áttekinthessük.

Hivatalos rendeletek.

A komárnói áll. tanfelügyelőség a Sk. Ref. rendeletei alapján a következőket közli a magántanulókra vonatkozólag:

1. A közoktatásügyi kormány arra törekszik, hogy a magántanulók számát minél jobban redukálja és a nyilvános, rendes iskolázást tegye kötelezővé úgy az elemi, mint a polgári iskolában.
2. Tanköteles korban levő tanulókra általában kötelező a nyilvános, rendes iskoláztatás. Elemi iskoláknál a magántanulás egyenesen el van tiltva.
3. Elemi iskolás tanulóknál, akik tanköteles korban vannak, csakis a lehető legrendkívülőbb esetekben lehetséges a magánúton való tanulás. Ilyen
 - a) az iskolától való nagy távolság és a közlekedő eszközök hiánya (6 km-en túl). De emiatt csak 2. esetleg 3 osztályt végezhet így a tanuló;
 - b) Betegség, amely miatt az iskolát rendszeren nem látogathatja.
 Mindkét esetben hatósági, ill. ker. orvosi bizonyítvány szükséges a magánvizsgálati kérvényhez.
4. Tanköteles korban levő polgáriiskolai tanulóknál is csak rendkívüli és kellőleg megokolt és szigorúan elbírált esetekben lehet helye a magánúton való tanulásnak.

Okok lehetnek: a) szegénység, amely miatt a vidéki tanuló nem fedezheti a polgáriiskola helyén való ellátását; b) Betegség.

Az előbbi esetben hatósági szegénységi bizonyítvány, utóbbi esetben

hatósági orvosi bizonyítvány mellékelése szükséges. c) Tanköteles koron túl levő tanulók (polgáriskolánál 15 éven felüliek) ezen oknál fogva kérhetik a rendes tanulás alól való felmentésüket, illetve a magánvizsgálat engedélyezését.

5. A magántanulók a rendes tanulókkal kötelesek beiratkozni az illető iskola igazgatójánál, épúgy, mint a rendes tanulók. Ott bejelentik ezen szándékukat és jól megokolt és kellőleg felszerelt kérvényeiket kötelesek két hét alatt az áll. tanfelügyelőségnek az igazgatóság útján felterjeszteni.

(Pld. ha a rendes beiratások júl. 1-én vannak, akkor júl. 15-ig a kérvénynek a tanfelügyelőnél kell lennie.)

6. A magántanulók nem kaphak olyan bizonyítványt, mint a rendes tanulók, hanem csak egy rövid igazolványt arról, hogy az illető osztály tantárgyaiból megfelelt-e. A polgáriskola IV. osztályát végző magántanulók bizonyítványairól valószínűleg külön rendelkezés fog történni.

7. Az iskolaigazgatók és tanítók figyelmeztetnek, hogy ezen rendelkezések be nem tartása fegyelmi vétség és fegyelmi eljárást von maga után.

Felhívás. A komárnói áll. tanfelügyelőség felhívja a kerületében levő összes iskolák iskolafenntartóit, hogy a jövő tanévre szükséges iskolai nyomtatványokra vonatkozó és az azokból szükséges mennyiségre leendő jelentéseiket minél előbb küldjék be az áll. tanfelügyelőségnek, hogy a *Statne nakladatelstvo* (államnyomda) tájékozódva legyen a szükségesli nyomtatványok mennyiségéről.

Erre a tanfelügyelőség felelősség terhe mellett még egyszer nyomatékosan felhívja az iskolafenntartók figyelmét.

Čis. 1950/pres. ai. 1921.

Keleti vásár. Állami hivatalok részére szóló megrendelések.

Valamennyi középiskola, tanítóképző-intézet, süketnémák és vakok intézete igazgatójának és tanfelügyelőségének.

Szlovenszko teljhatalmú miniszteriuma f. évi június hó 30-án 6502 pres. számú rendeletével a következőket teszi közzhírré:

„A keleti vásár igazgatósága Bratislavában (6. 15. aug. 1921.) figyelmeztet arra, hogy az állami hivatalok a költségvetésükbe beállított szükségleteik legkedvezőbb beszerzésére használhatják fel a vásárt.

A megköltött üzleteket nem kell azonnal realizálni; hanem a szükségletek fizetési határidőre pontosan megállapított számlával lehet fedezni.”

*Školský Referát igazgatója
Folprecht s. k.*

Szerkesztői üzenetek.

Helyreigazítás. A múlt 14 számunkban a nyomdaváltozás következtében beállott sietség és egyéb zavarok nyomán elég sok értelemzavaró sajtóhiba keletkezett. Ezeket az alábbiakban kijavítjuk.

2. oldal, 17. sor, Polgrúskolai helyett *polgáriskolai* teendő.

3. o. 28. s. Tőlük helyett *tőlünk*.

4. o. 17. s. Hűségünkre helyett *hűségükre*.

16. o. 16. s. Nagy helyett *vagy*.

> > 23. s. Magyarok helyett *nagyurak*.

18. 1. és 5. s. Ilvierdoslav helyett *Ilviedoslav*.

19. o. 3. s. Alkotást helyett *állítást*.

> > 24. s. Egy helyett *az*.

> > 25. s. Hát helyett *hat*.

> > 29. s. Hatalomnak helyett *tartalomnak*.

21. o. 1. s. Sb. helyett *Sl*.

> > 8. s. Moriteli helyett *Stvoriteli*.

> > 22. s. Kieszeli helyett *kiemeli*.

23. o. 36. s. Tisztítás helyett *tanítás*.

Szerk.

Alliquis. A kért példányok elmentek. A nyugdíjtörvényről a közel jövőben olvashat lapunkban. Az áthelyezés (természetesen leginkább felekezetbe, vagy községhez való megválasztás útján) ma is lehetséges. Ilyen esetet többet is tudunk. Egyébként ügyéhez je'enleg nem tudunk hozzászólni.

T. L. Bratislava. A szép cikket megkaptuk, besoroztuk. A Sl. Új. eddig megjelent számaint címére irányítottuk (11—15 sz.). Üdvözlét.

Kiadóhivatali üzenetek.

A „Magyar Tanító“ kiadóhivatalának új címe Komárom, községi elemi iskola Deák Ferenc-utca 11. szám, hova a lapmegrendelések, előfizelési, pályázati, hirdetési díjak, lapreklamációk stb. küldendőek.

A megalakult megyei, járási és szakosztályok vezetőségét arra kérjük, hogy az általuk nyilvántartott tagok két példányban kiállított pontos névjegyzékét (lakhely megjelöléssel) nekünk mielőbb küldjék be, hogy lapunkat egyesületünk tagjainak megküldhessük.

Kérjük kartársainkat, hogy minden befizetést posta útján eszközöljenek, mert más uton történt befizetésért nem vállalunk felelősséget.

A hirdetésekért befolyt díjak egyesületünk pénztárába folynak be, így minden kartársunknak kötelessége, hogy saját lakóhelyén hirdetést szeretne adni lapunknak, mert az így befolyt összeggel csak saját egyesületünk vagyonát szaporítjuk.

Kérjük kartársainkat, hogy levelezéseik alkalmával, a címszállagon található előfizetési számra hivatkozzanak.

P. S. Léva. A lapot rendszeresen küldjük. Nem tudjuk, miért nem kapja. Érdeklődjék a postán. A kért 12 számot elküldtük.

U. E. Mrucov. A kért számokat elküldtük.

S. B. Geszthe. Lapját örömmel olvastuk. A visszaküldött felesleges másodpéldányokat megkaptuk.

R. K. Helmeo. Intézkedtünk, hogy a nevezettek ne kapjanak dupla másodpéldányt. Ha még volnának, kik szintén így kapják a lapot, kérjük azok címének szives közlését.

T. L. Magyarbél. A galántai és szenci járásek tagnévjegyzékét megkaptuk. A M. T. 14 számát a tagoknak megküldtük. A kiadóhivatal címe jelen számunk címlapján található, hova a körzeti, járási, megyei és szakosztályi pénztárosok által beszedelt tagságdíjak küldendők.

Többeknek. 1. Kérdezőkódésekre csak az esetben adunk levélbeli választ, ha válaszbélyeg mellékelve van; különben a „Kiadóhivatali üzenetek” c. rovatban válaszolunk. 2. Kérjük azon karitásainkat, kik még mindig dupla példányt kapnak, hogy a felesleges lapot nevük megjelölésével küldjék vissza, hogy e zavarokat megszüntethessük.

Sch. J. Rozsnyó M. J. címét megkaptuk. A lapot címére elküldtük. 4-9 számok elmentek.

165/1921.

Pályázati hirdetés.

Komárom (Komárno) város községi iskolaszéke pályázatot hirdet egy államsegélyes

rendes tanítónői állásra

Javadalom törvényszerű. Az iskolaszékhez intézett és tisztí orvosi bizonyítvánnyal is felszerelt kérvények augusztus 24-ig nyújtandók be.

Komárom, 1921. augusztus 3.

Lakatos Károly
jegyző.

Dr. Weisz Miksa
alelnök.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére, Komárom-Komárno Polgári fiúiskola, küldendők.

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) Árendés József közp. pénztáros és Tóth Miksa Mihály közp. ellenőr (Komárom, Deák Ferenc-u. 11. Közs. elemi iskola) intézik.

Pályázati hirdetés. Ladamóczi ref. elemi iskola kántor-tanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: két szobás lakás melléképületekkel, 7 kat. hold, 124□-öl föld s rét, 5 köből buza, 10 köből gabona, 7½ öl fa beszállítva, 4 drb. marhalegeltetés, készpénz az egyháztól 176 kor., stóla 20 kor., új felszámítás szerint az egyháztól járó jövedelem értéke összesen 1002 K 86 f. A többi államsegély. Állomás Bodrogszerdahely 3 km. Személyes megjelenés előnyös. Pályázati határidő 1921. aug. 27. Az állás azonnal elfoglalandó. A tanítás nyelve magyar. Ladamóc, 1921. aug. hó. Bodnár Lajos ref. lelkész.

Pályázati hirdetés. A negyedi ref. egyház 6 tanerős iskolájánál a 6-ik tanítói állás megüresedett. Az állásra férfi tanítók pályázhatnak. Javadalma: 100 K az egyház pénztárából, 1 öl puha tűzifa, lakás, vagy ennek hiányában 240 K lakbér, 20 K kertilletmény és a törv. államsegély. Orgonálásban és a kántori teendők ellátásában jártas tanítók előnyben részesülnek. Pályázati határidő augusztus 25. Pályázatok alulírotthoz küldendők. Negyed (Nyitra-megye) 1921. aug. 1. Sándor Benő iskolaszéki elnök.

Nevelőnői állást keres Szlovenszko területén okleveles ovónő. Címe a kiadóhivatalban.

Pályázati hirdetés. A királyii (Kral'ova) róm. kath. iskolaszék helyettes tanítói (női) állást hirdet. A pályázó a beteg tanítónőt helyettesítené. Javadalmazása: Lakás, teljes ellátás és havi 250 korona készpénz. A reflektánsok írásbeli megkeresésüket Ludvig Gyula iskolaszéki elnök úrhoz címezzék Mocsonokra (Nyitra-megye) A tanítási nyelv magyar. Az állás szept. 1-én elfoglalandó.

Egyszerű

piros tulipánhagyma 90 t, nárcis 50 f, labdarózsa 4 K darabonként bérmenlve. Nagyobb vételnél engedmény. Eladó sok évfolyam kertészeti és méhészeti folyóirat.

Községi tanító, Vizkelet (Brafislava ž.)

Ezen összevont szám ára 6 korona.

I. évfolyam.

1921. szeptember 1.

16–17. szám.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SLOVENSKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Tanév küszöbén.

A szépnek kultusza a népiskolában.

A magyar olvasókönyv.

A tanítói öntudat.

Egyesületi élet.

Szemle.

Utbaigazítás a tananyagbeosztás és a
tanterv elkészítéséhez.

Tájékoztató a rendkívüli drágasági se-
gélyek kiszámításához.

Hivatalos rendeletek.

Tanítók tanácsadója.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Polgári fiúiskola, { (Komárno—(Komárom.)
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { Deák Ferenc-utca 11,

Felhívás a Csehszlovák köztársaságbeli magyar tan nyelvű iskolák tanítóihoz. Školský Referát 2698/I-ai 1921. rendelete értelmében a köztársaság szlovák államnyelvének a tanítása már az 1921/22. tanévben kötelezővé válik. Alulírott ismerem a magyar tannyelvű iskolák tanítóinak abbéli helyzetét, hogy nagyrésztük a szlovák állami nyelvet igen kis mértékben birja, de ha birják is valamelyes mértékben, annak a népiskolában való módszeres tanításával eddig nem volt alkalmuk foglalkozni.

Hogy tehát a tanítóknak ezen munkáját megkönnyítsem azért is, hogy az államnyelvet taníthassák, azért is, hogy tanítva maguk is tanulhassák, egy alkalmas módszertani kézi-könyvet írtam a kartárs urak részére. Ebben a tanítandó anyagot leckék szerint, kérdések és feleletekben, magyar nyelvű magyarázatokkal ellátva feldolgoztam, miáltal kész dolgot akartam adni a tanítók kezébe, hogy el tudjanak igazodni a kezdet kezdetén. *Egy magyar tanító sem nélkülözheti.*

A mű kiadása csak korlátolt számban eszközölhető tekintettel annak utmutató-metodikai voltára. Kérem T. Cimed, hogy azt saját érdekében alulírott nál rendelje meg mielőbb, mivel csakis a jelentkezők részére lesz nyomtatva. A mű f. évi szeptember hó 15.-én lesz a jelentkezők részére szétküldve. A mű *Nyitrai és Társa* Levice-Léva, (župa: Tekovská) könyvkiadó cégnél jelenik meg. *Ára kb. 7—8 K lesz.* A szétküldési portó ajánlva, egyes címekre 2 K. Tisztelettel: *Hrúz Sámuel* állami tanfelügyelő.

Hirdetés. Remenik-Moyzes: A szlovák nyelvre való szoktatás tankönyve a magyar anyanyelvű II—VI. oszt. tanulóik részére. Kapható az összes könyvkereskedőknél.

Kanozsay-féle rk. ima- és énekeskönyv 300 oldal terjedelemmel, csinosan kötve, ára 10 K, 11.-ik példány ingyen. Megrendelhető: *Kanozsay J.* tanítónál Muzsla.

Tanító urak! Ki lenne hajlandó 10 éves fiamat hasonló korú fiú esetleg leánykával egy évre kicserélni? Fiammal a német és szlovák nyelvet szeretném elsajátíttatni. Esetleg ismerőseik közül sziveskedjenek ajánlani, fáradságaikat honorálom, Diósy Antal bérlő, Ekel Komárom m.

Pályázat. Csúz községhez tartozó Péterháza pusztaán lemondás folytán egy tanítónői állás megüresedett. Fizetés törvényszerű, melyet az uradalom fizet. Pályázatok a csúzi r. kath. iskolaszékhez küldendőek.

„Vezérkönyv a magyar tanítók részére az elemi iskolai beszéd-és ért. gyakorlatok szlovák nyelven való tanításához“ című mű kerül ki szeptember hó első felében a sajtó alól. — Szlovák nyelven — a szükséges utasításokkal — kérdések és feleletekben öleli fel az elemi isk. beszéd és ért. gyakorlatok anyagát. A magyar tanítók szlovák nyelvű tanítását akarja a szerző e művel megkönnyebbiteni. E vezérkönyvet azok a tanítók is sikerrel használhatják majd, a kik még tanfolyamon részt nem vettek.

A könyv szerzője Messely Lajos áll. polg. leányiskolai igazgató. A könyv ára 10 kor lesz Megrendelhető Rimaszombatban a szerzőnél.

FIGYELEM!

Mai számunkba értelemzavaró hiba csuszott: 21-ik oldalon a „Földrajz“ című fejezet harmadik bekezdésénél II. oszt. helyett **negyedik** osztály, a 24-ik oldalon „Női kézimunka“ c. fejezet első sorában IV. osztálytól helyett **harmadik** osztálytól értendő.

Szerk.

A lévai magyar fanyelvű rkath. elemi
fiúiskolánál

egy új tanítói állás

szerveztetett,

amellyel a segédkantori teendők elvégzése is kötelező.

Tanítói fizetése a várostól évi 1200 kor és megfelelő lakkbér, a többi államsegély utján biztosítatik. Mint segédkantor a hitközség pénztárából évi 1200 koronát kap s ezen felül az általa végzett funkciók utáni stolaris jövedelem is az övé.

A pályázók az énekből és orgonálásból f. é. szeptember 22-én délelőtti 9 órakor próbatételre kéretnek föl, az utiköltség azonban nem térítettik meg.

Az állás csak az államsegélynek, személyre történt kiutalása után foglalandó el. ———

Pályázati kérvények f. é. szeptember 22-ig küldendők be.

Lévai rk. iskolaszék elnöksége.

NEVELŐNŐT

lehetőleg okleveles tanítónőt keresek két kis leányom mellé, kiket a polgári iskola I. és az elemi iskola III. osztályából kell előkészíteni. A tanítás nyelve magyar, de a német és szlovák nyelv tudását illetve tanítását is okvetlen megkívánom. Fizetés megegyezés szerint. Ajánlatok **Szitáry Béla uradalmi intéző Oroszka, Leképuszta** címre küldendők.

Ezen összevont szám ára 6 korona.

1. évfolyam.

1921. szeptember 1.

16-17. szám.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SLOVENSKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

A tanév küszöbén.

Új tanév küszöbén állunk. Ez immár a harmadik lesz, hogy elszakítva élünk az anyatörzstől, a magyar kultúra életet adó forrásától. Magunkra utaltságunkban is meg kell találnunk azonban az út-módot, hogy megállhassunk, sőt arra is, hogy előbbre juthassunk.

Megkezdjük újra a kultúrmunkát, beállunk ismét a lélekidomítás nagy műhelyébe. Kartársaim, magyar tanárok és tanítók, felemelkedett szívvel, égnek szegezett homlokkal lépjetek be ebbe a műhelybe, az iskolába, Isten legszentebb templomába! Ti nem egyszerű gyári munkások vagytok, Ti teremtő hatalommal vagytok felruházva.

És jaj Nektek, ha ezt a hatalmat nem jól használjátok fel! Az a fiatal, viaszpuhaságú lélek a Ti ajkaitokról várja a megtermékenyítő igéket. Bámuló és hívő szemekkel lesi a Ti megnyilatkozástokat. Vigyázzatok, hogy ez a megnyilatkozás olyan legyen, hogy az eredményekért egykor felelni tudjatok önmagatok lelkiismerete és fajotok előtt is.

Terhes hivatástokat ne tekintsétek gúzsnak, amely megköt Bennetek egyéb, esetleg jobban jövedelmező foglalkozással szemben. Ne tekintsétek ballasztnak, ne

engedjétek szíveteket elfásulni. A lélekidomítást ne végezzétek üzletszerű blazirtsággal, mert bizony mondom felelősek vagytok a rátok bizott ifjuságért.

Buzgó lelkesedéssel fogjatok hozzá a Rátok háramló munkához az új tanév kezdetén. Megértő szívvel öleljétek szívetekre valamennyi növendéketeket.

Mintha csak a saját lelketektől lelkedzett volna valamennyie. Anyás kézzel simogassátok őket, apai szigorral nyesegezzétek kinövéseiket. Szeretessétek meg velük a munkát, a kitartó, szorgalmas, céltudatos foglalkozás utáni vágyakozást.

És még egyet! Ápoljátok a Rátok bizott magyar gyermekekben a fajszeretetet, nemzeti érzést, faji öntudatot. Hazátlan árvákként élünk népek tengerében. Amerre csak nézünk, mindenütt haragos és ellenséges hullámok csapdossák kicsiny szigetünk partjait. Seholy egy rokon kéz, mely felénk nyujtaná segítséget hozó jobbját. Egy magunkban vergődünk, evezők nélkül küzdünk a bennünk nyaldosó hullámokkal. Amivé leszünk, önmagunk emberségéből leszünk.

Ezért szükséges minden magyar lélek megmentése. És ez a Ti feladatotok, magyar nevelők! Ezért a célért ne sajnáljatok semmi fáradságot, mert ez a munka megér minden küzködést. És ha már saját akaratotok és a Gondviselés arra érdemesített benneteket, hogy a teremtés, a lélekalakítás izzadságos munkásai legyetek, nem is szabad visszariadnotok a nevelés felelősséggel teljes munkájának ettől a legfelelősségteljesebb részétől sem.

Mert a magyarság Génusza várakozással teljesen tekint Reátok. És bizakodik munkátok legtökéletesebb sikerében. Bizik abban, hogy ingadozás, megalkuvás, gerinctelenség nélkül haladtok azon az ösvényen, melyet magyar szívetek minden dobbanása elétek diktál. És ugyanilyen bizalommal tekintenek Rátok a magyar szü-

lők is, akik legféltettebb kincsüket, szívük összedobbanásának tovább dobogását, gyermeküket bizzák a Ti kipróbált vezetésekre.

A törvények által biztosított szabadság keretei között kezdjétek meg hát az új tanév fáradságos munkáját. Kitartás, megalkuvást nem ismerő céltudatos munka legyen jelszavatok. Ebben az értelemben: Veni Sancte Spiritus . . .

A „szép“-nek kultusza a népiskolában.

A nevelés-tudomány az utóbbi 2—3 évtized folyamán a vezető kultúrállamokban mélyreható megújuláson ment keresztül. Az u. n. gyermektanulmány eredményeinek alapjára helyezkedve, új utakon új célok felé halad. Hogy csak a legfontosabb jelentéget említsük: a természet, a művészet és az alkotó munka ügyszólván bevonultak az iskola falai közé és a nevelés fontos tényezőivé váltak.

Korszakos jelentőségű az iskola-kertek intézménye. Ezekben a gyermekek szakszerű vezetés mellett, nemcsak alapos természetrajzi ismeretekre tesznek szert, hanem a különféle növények természetése közben élményeket élnek át s azért a természetmegismerésnek ez a módja, nevelő érték tekintetében, magasan felülmúlja az egyszerű szemléltető-oktatást.

A munkára való nevelés elve Amerikában a népiskola egy új típusát hozta létre, az u. n. munka-iskolát, ahol az iskolához szervesen kapcsolt műhelyekben komoly alkotó munka folyik és az elméleti ismeretek azonnal gyakorlati alkalmazást nyerhetnek.

Általában pedig a modern népiskola nagy súlyt helyez az esztétikai nevelésre, amit főképp a művészi környezet hatására alapít. Ebből kifolyóan a régi kormos és szürke iskolaszoba díszes külsőt kapott. Falait élénk színekben ragyogó művészi reprodukciók ékesítik, ablakaiban pedig tarka virágok díszlenek. Mindenütt csin és tisztaság. És ebben a napfényes, életörömet lehelő környezetben a „mosolygó szeretet“ szelleme él és uralkodik.

A magyar tanítótság általában fogékonynak mutatkozott a paedagógia újabb vívmányai iránt. Ami azokból könnyebben volt megvalósítható, (pl. a gyermek-tanulmány, a fonómimika, a

rajzoktatás új módszere stb.) azt csakhamar átvette és sajátos viszonyainkhoz alkalmazta. Sajnos, az iskola-tertek és műhelyek felállítására, anyagi eszközök hiánya miatt, még igen sokáig nem fog sor kerülni, de a „szép“ iskola megvalósítása nem ütközik leküzdhetetlen nehézségekbe s azért szenteljük egyelőre ennek figyelmünket és valósítsuk meg legalább ezt.

Nemsokára ismét megnyílnak az iskolák kapui és megindul a kicsiny emberek népvándorlása azon hely felé, amely a legtöbbjükre nézve a kultúra egyetlen forrása. A népiskolában nyert ismeretek és ösztönzések alkotják azt a szellemi tőkét, amelyet innen magukkal visznek az életbe és tömérdek embersors jövőbeli kialakulása nagy részben attól fog függni, hogy milyen felkészültséggel indultak a „létért való küzdelem“-be.

Nézzünk meg ezek után közelebbről egy ilyen „kultur forrás“-t, amilyen — fájdalom — még elég van.

A tisztaságról nem beszélhetünk, mivel az nincs. A falakon kifakult, poros olvasótáblák és színehagyott, ósdi u. n. szemléltetőképek függnek, olyan girbe-görbén, ahogy csak nekik jól esik. Az ablakok üvege homályos és egyik-másik törött is. A rozoga padokon már nemzedékek próbálták ki zsebkéseik élességét. A nagy tábla festéke rég lekopott s a hajdani vonalzásnak már csak a nyomai vannak meg rajta. A tanító asztala — fogalmat jelentő katedra, a kultúra szószéke — tintafoltoktól tarkállik. Minden tárgy kopott és elhasznált. Sívár kép. Ez hát a kultúra műhelye! Innen indul ki világhódító útjára a kultúra!

A tanító amúgy is gondterhelt arca ebben a környezetben egy árnyalattal még komorabb lesz. Micsoda lelki erővel kell bírnia, hogy komor hangulatát legyőzze és az eredményes tanításhoz annyira szükséges vidám, derült kedélyt magára erőltesse! De szabad-e ennek tettetésnek lennie?

Az iskolába első ízben felkerült kis ember kíváncsian, tágra nyílt szemekkel tekint körül ezen, a neki teljesen idegen helyen. És így szemlélődve, egyszerre csak úgy érzi, hogy vele valami nagy méltatlanság történik, mikor őt arra kényszerítik, hogy itt legyen, ilyen helyen legyen. Eszébe jut az ő édes otthona, amely, ha még oly szegényes is, az ő szemében mégis szép és kedves, hiszen édes anyja jelenléte széppé varázsolja azt. És akkor megformálja magában első ítéletét az iskoláról, amely úgy hangzik, hogy: az iskola csúnya.

Csak ezt ne mondaná soha egy gyermek sem! Már ezért is

teszi a modern paedagógia az iskolát mentől szebbé és a gyermekre nézve mentől vonzóbbá.

A reális gondolkodásúak erre azt mondják, hogy ezek csak külsőségek és nem fontosak, csak a tanító legyen jó. Igazuk van-e? Hiszen a belső kultúra mindenütt külsőségekben nyilvánkozik meg és épen ezekből lehet következtetni a belső kultúra minőségére. A kultúrfokot nagyon is elárulják a külsőségek. A tanító „jóságának“ is már nagy hiánya van akkor, amikor a csunyát legsajátabb működési területén megtüri. Ami csunya, az kultúra-ellenes is. A tanítónak, mint a kultúra emberének, ez ellen mindenütt kell küzdenie, elsősorban és föltétlenül pedig a saját iskolájában.

Nézzünk be ezeketán egy másik iskolába is. Ami itt az első pillanatra kellemesen feltűnik, az a nagy, a ragyogó tisztaság. A falakon paedagógiai érzéssel megválogatott, folyóiratokból került színes, u. n. mű-mellékletek, üveg alatt, csinos keretekben. (A tanító úgy gyűjtögette, kéregelte őket össze.) A padok, a tábla és minden tárgy jó karban.

A tiszta ablakokban tarka virágok mosolyognak. Sok-sok virág mindenfelé. A virágokkal itt valóságos kultuszt üznek. A tanító asztalán csinos, hímzett terítő. (Az iskola volt leánynövénydékeinek ajándéka.) És rajta, — node, ki látott ilyet? — üveg vázában virág. Egy-két szál virág mindig kerül a tanító asztalára, ha más nem, hát valami mezei virág, még télen is legalább egy fenyőgalyacska. Minden csak úgy nevet az életörömtől. Ezen hely fölött a „mosolygó szeretet“ szelleme öröklik.

A gyermek ezen tiszta, szép környezet hatása alá kerül. megtanul örülni a szépnek. A tisztaság és szépség megnyugtató érzete hatalmába keríti lelkét és lassan-lassan leszűrődik lelke legmélyéig. Iskolás évei alatt annyira megszereti és megszokja a tisztát, a szépet, hogy az végül életszükségletévé válik és ezt az igényét kiviszi innen magával az életbe is.

Kell-e mondanunk, hogy ennek micsoda jelentősége van?

De mindezt hogyan és honnan teremtsé elő a tanító? Mert az iskolafenntartóknak az ilyen „lukszus“-ra bizonyára nem fog telni. Másképp kell tehát „megfogni a dolgot.“

A jó tanítónak van egy talizmánja, amely minden nehézségen átsegíti s ez: az idealizmusa. Idealistának kell lennie! Ha ehhez még egy kis élelmesség is járul, akkor majd „a kőből is facsar vizet.“ Erre a célra nagyon alkalmas jövedelmi források például a karácsonyi pásztorjátékok, a színelőadások és a fel-

nöttek részére közérdekű témákról tartott előadások. Minden a tanító buzgalmától és ügyességétől függ. A szülőnek azonban látnia, tudnia és éreznie kell, hogy gyermeke „jó kezek”-ben van és hogy a tanítónak az ő iskolája a „szemefénye.” Ha ez a föl-tétel megvan, sokszor a „hét lakattal elzárt” zsebek is megnyílnak.

Ha aztán sikerült iskolája számára valami szépet beszereznie, mutogassa meg alkalom adtán a szülőknek is. Öröme át fog rájuk is ragadni és nyert csatája lesz, mihelyt egy kicsit büszkék kezdenek lenni iskolájukra. Iparkodjék, hogy ezt a nemes büszkeséget mentől jobban beléjük szuggerálja és akkor az ő iskolája is diszes köntösbe fog öltözni.

Mindez természetesen sok fáradsággal jár, de meglesz az a felemelő érzése, hogy a modern paedagógia egyik nevezetes követelményének eleget tett, amikor tanítványai lelkében élet-szükségletté nevelte a tisztaságot és szépséget. Csak így lehet majd egykor ebből a világból és életből egy szebb világ és talán egy boldogabb élet is.

Tichy Lajos.

Magyar olvasókönyv.

Egy polgári iskolák számára írott, új kiadású olvasókönyvet forgattam a minap és csodálkozva vettem észre olyasmit, mit eddig olvasókönyvekben nem tapasztaltam.

Eredeti olvasmányok mellett nagyon sok fordított is volt benne.

Vajjon a magyar irodalom nem elég nagy s nem elég gazdag arra, hogy belőle egy tisztességes olvasókönyvet össze lehetne állítani? — morfondiroztam — avagy csak nem honosítottak meg a paedagógusok valami új divatot?

Érdekelt, izgatott a dolog s megnéztem néhány újabb német, francia, olasz és szlovák olvasókönyvet is. Ezekben nem kísértett ez a divat. A német olvasókönyvekben Herder, Körner, Hoffmann v. Fallersleben, Jean Paul Richter, Schiller, Heine, egy szóval a német költők és prózairók, a mesék a német mesekincs-ből valók, Schneewittchen, Frau Holle és a többi. A francia olvasókönyvekben Lamartine, Malot Hector, La Fontaine, Gréville, a mesék közül La pierre, qui tourne. A forgó kőnek híres eredeti francia meséje. Ugyanúgy az olasz olvasó könyvekben, a híres Edmondo de Amicis mellett, a többi olasz költő és író, a

szlovák olvasókönyvekben is a szlovák nép, vagy a legközelebbi rokon szláv népek írói szerepelnek, mint ahogyan ez jó, helyes, bölcs, természetes is.

Megnéztem a tantervet, a Szlovenszko magyar nyelvű polgári iskolái részére kiadott tantervet. Nincsen abban egy szó sem arról, hogy az olvasókönyvekbe ne eredeti darabok vétesenek fel. Hanem igenis előírja a tanterv, hogy a polg. iskolák I. és II. osztálya számára való olvasókönyvekbe főképen mesék, népmesék, népmondák, elbeszélések veendők fel. Tehát természetes, hogy magyar népmesék, a mai Szlovenszko földjéhez fűződő népmondák költői feldolgozásban. Ilyet nem találtam, magyar népmesét még említésképen sem abban a bizonyos olvasókönyvben.

Ellenben találtam néhány tárgyismeretet nyújtó olvasmányt, mely — eltekintve attól, hogy sok tárgyi tévedést tartalmaz — oly szárazon, unalmasan, a legprimitívabb irodalmi sejtelemtől mentesen van megírva, hogy a legcsekélyebb esztétikai hatással sincsen az olvasóra. Pedig az olvasókönyveknek első sorban irodalmi olvasókönyveknek kell lenniök, műgonddal megírt olvasmányokkal, hogy esztétikai érzelmek keltésére alkalmasak legyenek.

Találtam továbbá az olvasókönyvben még valami retteneteset. Szlovák nyelvből fordított költeményeket, melyeket a fordítás teljesen tönkretett. Ezek a költemények eredetiben bizonyára szépek, de a kontár fordításban szépségüket teljesen elveszítették.

Legkényesebb, legveszedelmesebb fajtája a műfordításoknak a költemények fordítása. Költeményt csak költő fordíthat, igazi költő és ez is csak akkor, ha a lefordítandó költemény benne ugyanolyan minőségű ihletet tud kelteni, mint amilyen természetű ihletnek a lefordítandó költemény létrejöttét köszönhetette volt annak idején.

Mikor Sully-Prudhommenak Nobel-díjat nyert leheletfinom-ságú bájjal zománczott költeménye, „Az eltört váza“ világszerte nagy érdeklődést keltett, hevenyében néhány középnevű magyar poéta, az említett, a szükséges kellék, a rokontermészetű ihlet nélkül, lefordította magyarra is. Még most is emlékszem egyik fordításra:

A vázát, melynek belsejében
Hervadt rezeđa haldokol,
Legyezőnek, csak alighogy
Ütése érte valahol.

A jambusok a két első s az utolsó sorban vigan pattognak de ugy-e milyen bántó, szinte fájó érzést vált ki az esztétika

élvezet felvételére készülő lélekben, az a szörnyű két sor: „Legyezőnek csak alighogy ütése érte valahol.“ Mennyire megérzik rajta a fúrás, faragás, mennyire megérzik rajta a közvetlenség, a lélekből fakadotság hiánya, mennyire érzik rajta, hogy a legyezőtől az ütést csak a versemérték s a rim kedvéért kellett olyan messzire elfolni.

A jó fordításnak úgy kell hatnia, mintha az eredeti volna. Olyannak kell lennie, mint amilyenek pl. Ábrányi Emilnek Rostand-fordításai voltak.

Mikor a hűséges Flambau-t, az öreg gránátost, megintlik a schönbrunni osztrák udvarban, hogy ne azt mondja: „Éljen Napoleon,“ hanem „Éljen a reichstadti herceg“ — így védekezik:

Nem jár rá az embernek szája.

A másikat könnyebben kiabálja!

Ugy-e, milyen friss, üde, milyen tősgyökeresen magyar? Mintha a „Sasfiók“ (abból való ez az idézet) bölcsője nem a francia Rostand, hanem egy magyar író lélkében ringott volna. Ilyennek kell lennie a jó műfordításnak. Az átültetett költői termék sokat szenved mialta, ha satnyán, gyatrán mutatkozáván be, nem alkalmas arra, hogy tetszést váltson ki.

Nó de, hiszen nem akarom én a műfordításnak elméletét adni, mert hiszen azt sem akarom, hogy fordított darabok jelenjenek meg olvasókönyveinkben, hanem igenis akarom azt, (és erre fel is hívom egyesületünk vezetőségének figyelmét, vegye ezt fel munkaprogrammjába). — mondom — akarom azt, hogy az elemi iskolák összes osztályai és a polgári iskolák I. és II. osztályai részére szerkesztett olvasókönyvek magyar irodalmi olvasókönyvek legyenek.

Hogy pedig a műfordítással mégis foglalkoztam cikkem keretében, tettem ezt azért, mert fordított daraboknak is van helyük a polgári iskolák részére írott könyvekben. Még pedig a poétikában és irodalomtörténetben, a műfajok elméleténél. Itt igenis a más nyelvű irodalmak rövid ismertetésének is van helye.

És ha pl. a lírai költészetről szólnék, meg kell emlékeznünk a német, a szlovák, a francia lírikusokról is és bemutatható néhány költemény is — kifogástalan fordításban. Az oktatásnak ezen a fokán már világosan értik is a gyermekek, hogy mi az a fordítás, míg az I. és II. osztályban az a 10—11 éves gyermek azt fogja hinni, minthogy magyarul olvassa, hogy magyar írók és költők írták. Azt fogja hinni, hogy Maljarih J., Rázus M.,

Matuška J., Tomášik S. magyar emberek voltak, vagy legalább is azt, hogy magyar nyelven, magyarok számára írtak.

Mi igenis meg akarjuk ismerni és az iskolában növendékeinkkel is meg akarjuk ismertetni a szlovák népnek az irodalmát.

Csakhogy ennek a megismertetésnek egyszerűbb, természetesebb, kézenfekvőbb és hatásosabb módja is van.

Mily egyszerű és mily természetes módja! A szlovák nyelv, mint tantárgy már a múlt évben is szerepelt a polgári iskolákban. Három esztendőn keresztül, ha tanulják majd növendékeink a szlovák nyelvet, mire a IV. osztályba jutnak, már lesz annyi nyelvismeretük, hogy egy szlovák irodalmi olvasókönyvet haszonnal és élvezettel tudjanak forgatni.

Ide kérem, ebbe az olvasókönyvbe kell eredetiben azokat a költeményeket és prózai olvasmányokat felvenni, melyek gyatra fordításban, de egyébként is, a magyar olvasókönyveket lehetetlen torz-születtekké degradálják. Olyan sem fű, sem fa, olyan nem harmonikus, nem kielégítő valami az ilyen olvasókönyv.

Szlovák kartársainknak is szíves figyelmükbe ajánlom az itt elmondottakat. Nekik is kezet kellene nyújtaniokjés támogatniok bennünket abbeli törekvésünkben, hogy tiszta munkát végezzünk.

Szlovák irodalom, a szlovák nyelvi órákon! Magyar irodalom, a magyar nyelvi órákon! Hiszen nem is mondja a tanterv sem, mint már az előbb hivatkoztam volt reá — nem is mondja a tanterv sem, hogy fordított legyen az olvasókönyv, esze ágában sincs ilyesmi, csak egyes tankönyvirók túlbuzgósága találta ki ezt a furcsaságot, melynek eltüntetésén minden világosan gondolkodni tudó tanítónak, tanárnak munkálkodnia kell.

Tiszta és őszinte magyar olvasókönyveket kérünk! Azért mondom, hogy őszintét, mert pl. az említett olvasókönyvben néhány olvasmány alól el volt tüntetve írójának a neve. Ugy, hogy azt a hatást keltette, mintha az illető olvasókönyv-szerző írta volna. Pl. A Kriván című olvasmányt Hermann Ottó írta. „A Váh völgye” című pedig Jókai Mórnak „Akik kétszer hálnak meg” című regényéből van kiírva némi módosítással és hozzátoldással. Azért mondom, őszintének is kell lennie egy olvasókönyvnek. Azután meg agyermek értelmi, fejlődési fokának megfelelőnek. Tehát Petőfinek „Pató Pál”-ját, bármennyire a magyar irodalomból való is, nem óhajtjuk a 10 éves gyermek számára írott olvasókönyvben látni. Ez szatíra, ezt a műfajt 10 éves gyermekek még nem értik meg. Majd a IV. osz-

tályban, ha megismerik a műfajok elméletének tárgyalásánál a szatírát, akkor haszonnal olvashatják Pató Pál-t is. Addig nem.

Tehát még egyszer röviden összefoglalva: Magyar irodalmi olvasókönyvet a magyar nyelvi órákra!

Szlovák irodalmi olvasókönyvet a szlovák nyelvi órákra!

Nyelvőr.

A tanítói öntudat.

Nekünk, az iskola embereinek sulyt kell helyeznünk arra, hogy azokat az alkalmasokat, amelyek a multban való visszamelegedésre, vagy a jövőn való elmélkedésre készítetnek, mindenkor megragadjuk.

Szükség van erre azért, hogy benső számvetésünk meg-edzzen a jövőre, irányt mutasson s ezzel kapcsolatban önismere-tünket fokozza, önértékünk erősítésével értékünknek teljesebb felismerésére vezessen bennünket.

A hivatalos állással járó öntudatról akarok megemlékezni tehát ezúttal, mert, mint minden erkölcsi tulajdonság, úgy ez is idomításra, fejlesztésre, tökéletesítésre szorul. Mint egyéb erkölcsi tényezővel, úgy ennek jelentőségével is számolnunk kell s súlyát a mérlegben határozott pontossággal kell ismernünk.

Minden állásban megvan e fontos kérdésnek jelentősége, de talán sehol sem nagyobb mértékben, mint a tanítói pályán,

Elfogulatlan önbírálattal kell tehát számot vetnünk azzal, vajjon szakképzettség, általános műveltség tekintetében elég magaslaton állunk-e? Fokozódott-e ez oly mértékben, mint igényeink? Közéleti tevékenységünk medre be van-e már töltve termékenyítő munkával? Mert ahol hiányt érzünk, sietve kell annak pótlása után néznünk. Az a szép és nagy hivatás ugyanis, amelyet az újkor előtűnt megnyitott, csak úgy válik valóra, ha magunkat arra megfelelően felfegyverezzük, méltónak mutatjuk.

Há visszapillantást vetünk iskolaügyünk fejlődésére, a tanító társadalmi helyzetére, csak 1868 től állapíthatunk meg szembetűnő haladást. Még 1868 után is jó ideig a magyar tanítóság munkaköre szűk mederben halad. Az iskolán kívül a társadalom alig ismeri. Egyszerű iskolamester a neve, kinek képzettség: — tisztelet a kivételeknek — fogyatékos, — társadalmi élete semmi. A magyar iskolák a felekezetek és községek tulajdonát képezik, kik szűkmarkúan dotálják a szegény tanítót.

A népoktatási törvény megvelette végre az egységes magyar népnevelés alapját. Törvénné lett emelve, hogy csak okleveles egyének lehetnek tanítók. Az állami iskolák szaporításával és a tanítóképzéssel aztán erőteljes lökést nyert az iskolaügy fejlődése. A tanítóság szerepe az iskola által fontosságában kihatóbbá vált, életet, erőt, érzelmeket ébresztett. Új, képzeltebb ifjú sereg lép a küzdelmek terére, mely utat keres és jeget tör a társadalmi felfogás ósdi építményein, — teremt és alkot...

Azóta emelkedik a tanítók súlya a társadalomban. De még mindig nem tart lépést azzal az igénnyel, amit vele szemben a társadalom támaszt. Ennek pedig legnagyobb oka a szegénység.

A tanítóság kenyérét fokról-fokra biztosították ugyan, de ez a kenyér állandóan száraz maradt. Az életpiac drágulása, a viszonyok változása folytán a gondok sokasága állandóan új és új terhekben nehezült vállaira. Keresetforrása: vagyis *csekély fizetése*, mely legtöbb esetben a mindennapi kenyér beszerzéséhez is alig volt elegendő, állandóan problematikussá tette existenciáját s így az anyagiak biztosítása érdekében folytatott küzdelem állandóan akadályozta abban, hogy kellő helyre, megfelelő polcra emelkedjék embertársai között. Bár a társadalom éber figyelemmel szemlélte sokoldalú törekvéseit, eredményes tevékenységét, meg kellett elégednie a vállvergetéssel, „a nemzet napszámosa“ elnevezéssel azok részéről, akik vele szemben, vele ellentétben nem a nemzetnek, hanem a nemzetből éltek. Nem csoda, ha sokáig kellett várnia arra, míg virradni kezdett.

Pár évtizeddel ezelőtt, a legdemokratikusabb szervező elhízlésben, a ref. egyházban, még annyi joga sem volt a tanítóknak, hogy az egyház legelemibb ügyeibe beleszólalási joga lett volna. Milyen nagy vívmány a tanítóság szempontjából, hogy ma már egész a zsinatig képviselve van a tanító. S a mint bebizonyosodott, nem is annyira neki, mint egyházának lett belőle haszna, mert lelkesedésével és tudásával nem a maga anyagi hasznát, hanem az iskola színvonalát emelte.

Most már hitünk és reményünk van arra, hogy munkakörünk fontosságát elismerik egyéb munkakörök mellett. A megbecsülés biztosító fegyver lesz arra nézve, hogy az elégedetlenség megszűnik s visszatéríti lelkünket a nyugalom és a munka boldogságába.

Ez új államkeretben a fizetésrendezés már jobban fontolóra veszi a tanítóság által kifejtett és kifejtendő munkásság jelentőségét. Humánusabb módon veszi tekintetbe képzettségét, műveltségét, önképzettségét s kedvezőbb kulcs alapján oldja meg életkérdését,

hogy abban az arányban, amilyenbenontos hivatása megkívánja, kielégítést nyerjen.

De a tanítóság anyagi helyzete még mind ennek dacára sem nyugszik stabilizált alapokon. Az az ellátás, amelyet a kultúra munkása a jelenben élvez, még mindig csak átmeneti jellegű. A magyar tanítóság helyzete, jövőbeni szerepe, különösen iskolaügye még sok megpróbáltatásoknak, nehéz küzdelmeknek lehet kitéve s az anyagi helyzetünkben mutatkozó javulásnak csak pessimizmussal vegyes érzelmek között örülhetünk.

A társadalom egyes osztályai ennek dacára irigykedve nézik és kürtölik világgá anyagi helyzetünknek javulását, sőt nem egy az érdekeltek közül maga is megszedül egy-egy nagyobb összeg láttára.

Az ilyenek nem veszik tekintetbe, vagy mint egy varázslattól megbűvölve elfelejtik, hogy mennyi ideig, hosszú, keserves hónapokon át elernyedtt idegekkel, üres zsebekkel kellett néznünk az élet árját, — marokba szorult kezekkel kellett szemlélnünk azokat, kiknek életerejét nem örölte meg a megélhetésért folytatott küzdelem.

Csak mikor a napjait toldozással, faldozással tángáló, alsó és felső ruháinak pótlását, foltos lábbelijének felcserélését megkezdte a kiuzsorázott tanító, — akkor vette észre, akkor ébredt arra, hogy elolvadt kezei között a szokatlan összeg s még mindig sok-sok sürgős igénye maradt kielégítetlenül.

A tanítóság fizetésügyének rendezését figyelemmel kísérvők idegeit azonban a szokatlan 10—20 ezer koronás utalványtételék még egyre izgatják, mert nem tudják, hogy ez az összeg körülbelül 2 évig tartó szenvedésteljes hosszú hónapoknak utólagosan kiutalt bére, amelyben többnyire 5—6 gyermek után esedékes családi pótlék is szerepel. Ez pedig a szülőkkel együtt 8 pár cipő s 8 öltözet ruhának beszerzését, 8 személy ellátását, s esetleg még pár gyerek taníttatását van hivatva fedezni.

A tanítói fizetés bár így a háború előtti állapotokhoz viszonyítva, mondjuk tízszeresére emelkedett, de szemben áll az árúk 50—100-szoros emelkedésével.

Amidőn tehát a hivatalos állással járó öntudatosság fejlesztésére, tökéletesítésére utalok, figyelmet akarok ébreszteni az iránt, hogy anyagi helyzetünk javulásában senki ne lásson rendkívülit s az irigykedő tekintetek hatása által ne engedje megtevészeni magát. Az eredmények ugyan nem kicsinylendők, de korántsem olyanok, amelyekkel talán a tanítói testet-lelket ölv hivatás és munka mértéken felül volna jutalmazva, mert ha a velünk egyenlő képzettségűek ellátását tekintjük, vagy ha pláne munkánk fontos-

ságát is latba vetjük, akkor látjuk meg igazán, hogy még most sem állunk ott, ahol állanunk kellene.

Az állam a tisztviselők anyagi ellátását az egész vonalon rendezte, s az új rendszerű fizetési skála szerint a változott viszonyoknak megfelelőbben minden rendű és rangú tisztviselőt méltányosabb fizetéssel látott el.

Sajnálatos jelenség tehát, hogy éppen a tanítóság anyagi ellátásának mérve váltott ki különösebb csodálkozást és feltűnést. Talán némely arcon nagyon is kiült az elhagyatott helyzetből való felocsúdás és kiemelkedés meghatottsága s ez váltotta ki ezeket a jelenségeket?

Minden esetre nagyobb és büszkébb önludatra, gerincesebb és férfiasabb magatartásra van szükségünk, amidőn verejtékes munkánk megérdemelt bérét átvesszük! . . . Csak így remélhetjük azt, hogy a haladó kor demokratikus szelleme ezután sem leng hiába körülöttünk s az anyagi helyzetünkben beállott javulás is abban az arányban fog haladni, aminő arányban azt fontos hivatásunk megkívánja. Tudják meg mindenek, hogy a megelégedés és munkakedv csak abban az esetben fokozódik és hatványozódik, ha a munkás munkájának révén megélhetésének feltételeit biztosítva látja.

Hisszük és reméljük is, hogy a tanító ott lesz rövidesen az öt megillető helyén s övé lesz az első és utolsó szó a kultúra alapozása, kiépítése és betelődésének nagy munkájánál. Kell, hogy mód adassék neki arra, hogy mikor lelki kincseit tele marokkal szórja szét kicsinyek és nagyok között, mindennapi kenyerét ne kelljen könnyeivel sóznia, övéi sorsa felett ne kelljen töprengenie, hanem teljes lelkierővel szolgálhatja a legszentebb célt, magasztos hivatását.

De, hogy ez be is következék, hogy közéleti tevékenységünk termékenyítő munkával legyen betöltve, egyesületi élet kebelében is szükséges nevelni magunkat önismeretre, öntudatosságra, összetartásra, kitartásra és önfeláldozó munkásságra.

Ahhoz ugyanis, hogy közérdekeink megvédésére kellőleg tömörülhessünk, hogy közös céljaink elérésére kellő erővel rendelkezhessünk, hogy közös sikereink felett méltó örömet ünnepelhessünk, szervezett tanítóársadalomra van szükségünk.

Nagy hibája volt a magyar tanítóságnak, hogy közös érdekek megvédésében és keresztülvitelében együttérezni, közös eszmék érvényesítésében összetartani nem tudott. Vagy hiú önzés, vagy nemtörődomség ásta meg sírját legszentebb érdekeinknek, intézményeinknek. Sokat sirtunk, keseregtünk, de mikor össze kellett volna fognunk, nem értettük meg a komoly szót.

Összetartó kapocsra van tehát szükségünk, mely összetűzze a kultúrát szolgáló tisztel gárdát!

Amely táborban hiányzik az összetartó kapocs, az egység, ott beáll a stagnáció, a céltalanság, az eredménytelenség.

A közös eszmények és ideáloknak át kell hatniok az azonos életpályán működők teljes lényét, szivét és lelkét egyaránt, hogy ezek cselekedeteikben egységesen mozgassák és irányítsák. Csakis egységes érzés biztosíthatja egy egy hivatali pályakör működésének a kívánt eredményt, mert közéleti tevékenysége is csak ebben az esetben lesz termékenyítő munkával betöltve.

Jelen elárvult helyzetünkben, amikor az anyatestről leszakítva élünk a nemes törekvésnek kell egész rendszerünket áthatnia, hogy úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben nemes gyümölcsöket érleljünk.

A magyar tanítóságot egyébként az idealizmus vezette mindig. S ha az ideális felfogás volt a magyar tanítóság jellemvonása és jellegzetes sajátága a múltban, ez legyen a jelenben és a jövőben is!

Törekedjünk és dolgozzunk tehát oly szellemben, oly idealizmussal, mint dolgoztunk a múltban, akkor szent ügyünk és jogos igényeink eredménye, ezután sem maradhat el.

A kéz, amely ügyünk fonálát vezeti, magyar kéz, a mi kezünk. Nyújtson hát kiki erőteljes jobbot egyesületi életünk szolgálására!

Ébredjünk öntudatra!

(— 5)

Egyesületi élet.

Felhívás Felhivom a magyar tanítóság figyelmét arra, hogy közel 40 olyan kartársunk van titkári hivatalunknál előjegyezve, akik a szlovák nyelv nem tudása miatt állásukat veszítették. Reaktíválásba, hogy ha magyar tannyelvű iskolánál alkalmaztatnak, állásukban megerősítést nyernek. Kartársi és becsületbeli kötelessége minden magyar tanítónak, hogy ezen önhibájukon kivül állásukat veszített s így nyomorban sinylődő kartársaikon segítse-

nek s a kartársi szolidaritásból kifolyóan mindent elkövessenek álláshoz juttatásuk érdekében. Azért ha valaki megüresedett tanítói állásról tud, jelentse be a titkári hivatalnak, hogy az alkalmaztatásuk érdekében a szükséges intézkedéseket megtehesse.

Felhívás Szlovenszko valamennyi magyar tanítójához

Hivatalos lapunknak, a Magyar Tanítónak anyagi felvirágztatása érdekében felkérem valamennyi kartársamat, hogy a lap részére szerezzenek hirdetésekkel oly módon, hogy állandó bevásárlási helyükön kívánják meg a kereskedőtől azt, hogy hirdetéseiket a Magyar Tanítóban is elhelyezzék. Iskolafenntartó testületeiknél hassanak oda, hogy a megüresedett tanítói állások pályázati hirdetményeit a Magyar Tanítóban is közöljék, mert hiszen lapunk valamennyi magyar tanítónak jár. Kövessenek el mindent, hogy a beiratási díjakból a tanítói könyvtár részére a Magyar Tanító megrendeltessek.

Komárom vármegye tanítóóságához. Komárom vármegyében a járáskörök alapszabályszerű megalakulása már megtörtént. csupán a megyei szervezet vár megalakulásra. E célból szept 22-én (csütörtökön) d. e. fél 11 órakor a Kulturpalota (Nádor-u) nagytermében a megyei szervezet alakuló ülését tartja a következő tárgysorozattal: 1. A tisztikar megválasztása; 2. Rndítványok. Általános Magyar Tanítóegyesület központi vezetősége.

A tanítóóság szervezkedése. Egy olyan országos szervezet, mint amilyen az Általános Magyar Tanítóegyesület, működését a maga teljességében külső szerveinek kiépítése nélkül nem kezdheti meg. Enélkül az egész egyesületi eszme halvaszületett idea marad. Komáromvármegye tanítóósága, amelynek kebeléből az egész országos mozgalom kiindult, át van hatva ama kötelességeinek tudatától, amelyek teljesítését tőle az egyesületi élet kiépítése megköveteli. Augusztus hó 11-én, a Komáromban megtartott gyűlésen Csallóköz tanítóósága, a csillizköziekkel együttesen, megalakította a *Csallóköz-járásai Tanítói Kör*t. Ezzel Komáromvármegye járási köreinek kiépítése teljessé vált. A Járáskör tisztikarának tagjai lettek: elnök Ivanics Andor, alelnök Pethes Béla, jegyző Morvay János, pénztárnok Vizváry Vilmos, ellenőr Sárközy Mór, könyvtáros Alapi Julia. A választmány tagjai: Feisztammal Ádám, Halász Ödön, Kotay József, Matics Julia, Molitorisz Géza és Pathó Flóris. — Komáromvármegye tanítóóságának az egyesületi eszmétől áthatott lelkes tevékenysége a többi megalakulandó járási és megyei egyesületek tanítóóságának szolgáljon buzdításul a szervezkedésre.

Kovács Alajos elnök.

Szemle.

A szellemi munkások világszövetsége. Naser V. Kopenhági tanár az Education című londoni tudományos folyóiratában a fenti cím alatt azt az eszmét vetette fel, hogy főképp az egyetemi tanárok, hallgatók és általában az összes úgynevezett intellektuellek, akik szellemi munkájukkal keresik napi kenyerüket, minden országban külön szervezve, nemcsak a maguk, hanem a tudományok fejlesztése érdekében is, egy nagy világszövetséget alkossanak. Szerinte a szellemi munkásoknak világszerte kezet kell fogniok és egyesülniök, másként az egyes nemzetek s az egész nyugati kultúra csődbe kerül és elpusztul. Ezt a tudatos egyesülést szerinte nem csupán a szellemi munkások, hanem a nemzetek s az összemberiség érdeke is kívánja. A világháború egyik legszomorúbb következménye ugyanis, hogy a nyers, fizikai munka mellett a szellemi munka értékelése fokozatosan alábbszállt és így a szellemi munkások megélhetése is mind nehezebbé vált. Ez nemcsak a legyőzött országokban van így, hanem a jóval kedvezőbb sorsú Franciaországban és Amerikában is. Mindenütt a szellemi proletariátus kifejlődése tapasztalható. Ez legjobban Oroszországra áll, ahol a szellemi munkások az utcán, vagy alantas szolgai munkával keresik mindennapi kenyerüket és Szentpétervárott neves egyetemi tanárok otthagyták tanszéküket és hogy megélhessenek cipőjavító műhelyt nyitnak. A szellemi proletariátus nagymérvű kifejlődése tapasztalható Németországban és Ausztriában is. Naser figyelmeztet arra, hogy ugyanez a sors vár a többi sokkal kedvezőbb viszonyú országok szellemi munkásaira is. Ezért kell szerinte a szellemi munkásoknak a fenti világszövetséget megalkotniok s ezen egyesülés megindítására a legalkalmasabbnak az egyetemeket véli. A világ összes egyetemeinek, úgy a tanároknak, mint a hallgatóknak, szorosabb kapcsolatba kell lépniök s ezt a tervet gyakorlatilag is valóra váltaniok.

Egyetemi tanfolyamok. A pozsonyi Komensky-egyetemen f. év júl. 4-től 18-ig tanítók részére nyelvészet-irodalmi és földrajz-történelmi szakból 7 különálló, 6—15 órás tanfolyamokat tartottak. A résztvevők jutányos, részben ingyenes ellátásban részesültek.

Népnevelési tanfolyam Késmárkon. A szepességi Zipserek:

körében nagyon életre való eszme merült fel és valósult meg az idei nyáron. A Késmárki német párt ugyanis egy általános érdekű népnevelési tanfolyamot rendezett, amelyre előadóként a legnevesebb német tanárokat hívták meg. A kiváló előadók a népnevelésről, a Heimatschule-ről, a szükséges iskolai reformokról, az újabb német irodalomról, a népismeretről (Volkskunde), a beszédművészetéről, a német nyelvszigetekről, a szepességi népszokásokról stb. tartottak vonzó és élvezetesen könnyed előadásokat, azonkívül kultürestélyt és mesedélutánt is rendeztek. Ez az igazi népnevelési munka!

Nagyszőlősen magyar polgári fiú- és leányiskola felállítására indult meg a mozgalom. Nagyszőlősen és vidékén nagyszámú magyarság él, így mozgalmuk egészen jogosult és remélhető, hogy sikerrel is fog járni.

A ZUS kerületi szervezeteinek gyűléseiből. A zólyomszlatinai ker. májusi gyűlésén V. Zahradniček a nosztrifikáló vizsgák nyelvészeti anyagáról, F. Lojko pedig a fizetés- és nyugdíjügyről tartott előadást. A gyűlés határozatilag a nyugdíjas tanítók illetményeinek rendezését, jogvédelmi szervezet felállítását, szolgálati pragmatikát, a tankötelezettségnek 8 évre való kiterjesztését és félúú vasúti kedvezmények kiadását kívánja. — Az érsekújvári ker. májusi gyűlésén kimondotta, hogy a felekezeti iskolák államosítása mielőbb vitessék keresztül. — A trencsényi ker. májusi gyűlésén Markovič F. a fajszeretel neveléséről értekezett. A gyűlés szükségesnek tartja az isk. mulasztási büntetések szigorítását. — Az illava-púchói ker. a nyugdíjügy gyors rendezését kívánja és kéri az isk. Referátust, hogy a 12.306 III. sz. rendeletét, amely szerint az isk. helyisége bárkinek bármely célra bérbeadható, akként módosítsa, hogy az isk. csakis kulturális célokra vehető igénybe. (T.)

A mi tanítóságunkhoz. A szerző felhívja a szlovák tanító-ságot, hogy a mostanában kapott nagyobb összegű segélyeknek 2 százalékát könyvek vásárlására fordítsa, mert szükséges, hogy a tanító a szlovák irodalomban járatos legyen. Evégből 16 olyan szlovák és cseh nyelvű művet ajánl, amelyeknek a tanító könyvtárából nem volna szabad hiányozniok.

A ruszinszki magyar társadalom Ungvárott magyar reál-gimnáziumot állított föl gyermekei részére és azt a saját áldozatkészségéből tartja fenn. Az intézet felügyelő-bizottsága négy tanári állásra (2 magyar-latin, egy természetrajz földrajz és egy matematika szakosra) pályázatot is hirdetett. A kérvények Árky Ákoshoz, az ungvári magyar reál-gimnázium felügyelő-bizottságának elnökéhez

küldendők. Pályázhatnak olyan magyar, középiskolára képesített tanárok, akik csehszlovák állampolgárok. A ruszin nyelvet bírók előnyben részesülnek.

Megjegyzések az „Uj iskola és a tanító“ című cikkhez. (Hancko A.) A fenti cím alatt a „Sl. Uč“ 7—8 sz.-ban A. Š. tollából cik jelent meg, amely az új iskola első feladatának a vallásoktatás kiküszöbölését tartja és ahelyett a „laikus morál“ tanítását kívánja bevezetni. A szerző súlyos érvekkel és megtámadhatatlan logikával bebizonyítja A. Š. állításainak tarthatatlanságát, sőt veszélyes voltát. A laikus morál híveinek hivatkozása Komenskyra teljesen érhetetlen és jogtalan, mert ő híve és szószólója volt a vallás-erkölcsnevelésnek. A laikus morál leple atheista irányzatot takar, amely le akarja rombolni a régi, bevált jót, de, mint a tapasztalat mutatja, annak helyébe jobbat állítani nem tud.

Kísérleti iskola terve Muzik Ferencz prágai tanító egy „kísérleti“ iskola tervét dolgozta ki, amelynek felállításához a miniszterium engedélyét valószínűleg meg fogja nyerni. Ő a mai népiskolai oktatást akként óhajtja megreformálni, hogy azt a tanulók gyakorlati foglalkoztatására alapíja. Az ő iskolájában a gyermek keze folyton foglalkoztatva volna és pedig rajzolás, összerakás, kinyírás, - mintázás, fafaragás, főzés, növényültetés stb. által. A tanításnál nevezetes szerepe jutna a beszélgetésnek éneknek, játéknak és táncnak. E mellett természetesen elsajátítanák az olvasást, írást és számolást is. A tervező reméli, hogy ezzel a foglalkoztató (dolgoztató) módszerrel a tanulók ítélőképességét, ügyességét, beszélőképességét, önállóságát, akaraterjét és nemes érzületét sokkal jobban lesz képes kifejleszteni, mint ahogy azt a mai népiskola teheti. Az iskolát, illetve osztályt, 6—8 éves gyermekek látogatnák, de nem többen 30-nál. A tanfolyam két évig tartana, amelynek sikeres elvégzése után a tanuló fellépne a népisk. 3-ik osztályába. Az iskolának nincs szigorúan megállapított órarendje és tanterve, mert azt a kísérletezés elve kizárja. hanem a szükséghez igazodik.

Mojto F. Még egyszer a fononimika. A cikkíró igen érdekesen fejtegeti a fononimika nagy előnyét a hangoztató módszer fölött. (A „Vestník“ u. i. elítéli a fononimikát és a hangoztató módszer használatát követeli.) Az értekezés második részében a M. Moyzes és I. Koreň átdolgozásában, több névtelen tanferfu tolla alól kikeült egyetlen szlovák fononimikai Ábcós-könyvet és a hozzá való vezérlőkönyvet bírálja meg és részletesen kimutatja annak jogyalkozó-ait, amelyek miatt a mű hasznavehetetlen. (T)

Népfőiskolák Magyarországon. Az Orsz. Szabadoktatási Tanács Szegeden, Esztergomban, Hajdudorogon és Egerben nov. elscjén öt hónapos népfőiskolát állít föl. A heti órák száma 24 lesz. Az iparosok és a földművesek részére külön-külön főiskolát szerveznek.

Az erdélyi magyarok száma. A legutóbbi hivatalos román népszámlálás szerint Erdélyben 3 millió és 12 ezer magyar van.

„Méhészujtság“ cím alatt Galántán, Balogh Balint (a budapesti „Méh“ volt szerkesztője) szerkesztésében gazdag és változatos tartalmú méhészeti folyóirat jelenik meg, Előfizetési ára egész évre 48 korona. Mutatvány számot szívesen küld a kiadóhivatal Galántáról.

Két új magyar dal. Minden örömrünk és bánatunk dalban van megírva. Bánatunk és boldogtalanságunkban elhullott könnyeinkből sohasem fakadt más, mint dal, mely erőt adott lelkeinknek a lét küzdelmeiben vívott harcainkban. A nemesítő és élető magyar dalt művelni és terjeszteni: sajátos faji kulturánk fentartására irányuló egyik legszentebb kötelesség. Elismerés illeti *Mosonyi Ferenc* karlársunkat, aki nemes intencióktól vezetette, két szép népdallal gazdagította dalkulturánkat. *Erdélyi Zoltán* verseire írt nemes csengésű dalai arról győznek meg, hogy szerzőjüknek van invenciója, aki azt szakavatott kézzel harmonizálni is tudja. A két dal megérdemli, hogy szélesebb körben is elterjedjen. Megrendelhető a szerzőnél (Ipolynyék, Hont m.) Ára 10 K. Tíz példány rendelésénél egy ingyen példányt ad.

Útbaigazítás a tananyagbeosztás és a tanterv elkészítéséhez.

Egyesületünk vezetőségét hivatalos helyről felkérték arra, hogy a magyar tananyelvű iskolák részére szükséges tananyagbeosztás és utasítás elkészítéséhez segédkezet nyújtson. Minthogy e felkérés közvellenül a tanév kezdete előtt történt, nem állott módunkban, hogy e nagyméretű és nagy körülfekintést igénylő munkát a maga teljes egészében és részleteiben akként kidolgozzuk, hogy ezzel karlársainkat minden munkától mentesítsük, meg kellett elégednünk csupán egy oly mű elkészítésével, mely ez irányban karlársainknak a tananyag elkészítésértél irányjelzőül szolgálhat. Munkánkat

már az a körülmény is nehézzé tette, hogy az állami tantervet csupán szóbeli előadás alapján ismertették meg velünk, mely ismeretelés is csak nagy általánosságokban mozgott s így épen egy részleteiben is pontos kidolgozást igénylő munka elkészítéséhez a fentiek alapján sem időnk, sem részletes adataink nem állottak rendelkezésünkre. Mindazonáltal szolgáljanak az alábbi utasítások oly keretül, melyet kartársaink a maguk speciális viszonyaikhoz mérten a múltban szerzett paedagógiai tapasztalataik alapján a jelen viszonyoknak megfelelően sikerrel felhasználhassanak.

Hittan.

Az új rendelkezések értelmében a vallásoktatás a hittanfeladatok feladatát képezi. Az órarendben felvett osztályonkénti heti 2 óra azt a minimális óraszámot jelenti, melynek betartása kötelező.

Nyelvtan.

Az órarendben felvett heti 10, illetve 11 órás nyelvoktatásban bennfoglaltatik a heti 3 órát igénylő szlovák nyelvi oktatás is. Megjegyzendő azonban, hogy az egy tanteremben levő osztályok szlovák nyelvi tanítása egy csoportban és a fenti 3 órában történik s a jelen tanévben csupán a szlovák nyelv alapelemeinek ismertetésére szorítkozik valamennyi osztályban.

Minthogy ezideig még csupán csak az I. és II. olvasókönyv jelent meg, addig is, míg a III. olvasókönyv megjelenik a III. osztálytól feljebb a II. olvasókönyv használatára vagyunk utalva s így természetesen a IV. osztálytól feljebb az olvasás anyagának részletes beosztása esedik.

A nyelvoktatás keretébe tartozik a beszéd és értelemgyakorlat tanítása is, melynek kezelését illetőleg főelvül szolgáljon a koncentrikus eljárás, vagyis az I. osztályban annyit öleljünk fel, amennyi egy 6 éves gyermek képzelkörünek megfelel s antelvények kibővítését a II. osztályban esz-
közöljük.

A fogalmazás tanításánál főelvünk az legyen, hogy a szóbeli fogalmazás mindenkor megelőzze az írásbeli fogalmazást. A fokozatosság elve megköveteli, hogy a fogalmazás:

- a) mondatok fogalmazásából;
- b) kisebb tárgykör leírásából;
- c) nagyobb terjedelmű dolgozatok elkészítéséből álljon.

Az I., II. osztály csupán szóbelileg fogalmaz (II. oszt-

tályban a szótagolásra nagy figyelem fordítandó). A III. osztálytól kezdődőleg már a módszeres és a fokozalosság elvén alapuló fogalmazás kezdődik. Hefenkint felváltva 1 iskolai és 1 házi dolgozat készíthető. A dolgozatok átnézésénél a hibák megjelölése színes tintával aláhúzással történik. A hibák javítását a tanulók az iskolai dolgozatoknál a margón, a házi feladatoknál pedig a dolgozat végén eszközlik. Az I. osztályban széles vonalzasú magyar írkát, a II. osztályban valamivel keskenyebbet, a III. osztályban német vonalzásút, a IV.-ben egyvonalzásút, az V.—VI. osztályban vonalazatlan írkába írjanak.

Tárgyai lehetnek: a tárgyalt magyar vonatkozású mesék, mondák, regék, költői művek leírása, átélt események (kirándulás, lakodalom, búcsú, ünnep) leírása stb.

Földrajz.

A földrajz tanítása a beszéd és értelemgyakorlatok keretében már a II osztályban indul meg a község ismeretkörével. A III. osztályban kezdődő rendszeres földrajzoktatás magában foglalja a község és a vármegye ismertetését (a míg az új megyebeosztás megtörténik, addig a mai megyerendszer szolgáljon alapul.) Komárom vármegye tanítósa részére külön megjegyezni kívánjuk, hogy a csallóközi járás a Csilliközszel, valamint az udvardi és párkányi járasok alkotják Komárom megyét.

Az új rendelkezés is az utaztatási módszert kívánja. Különös figyelemmel legyünk a térképen való tájékozódásra.

A II. osztály anyagát képezi a honismeret: Csehszlovák-köztársaság. Ez alkotórészei szerint oktandó. Kiinduló pont Szlovenszko Ruszinszkoval s így haladjunk tovább Csehország, Morvaország és Szilézia tárgyalásánál.

V. osztály anyaga a honismeret ismérése. Csehszlovák köztársaság gazdasági viszonyainak ismertetése. Európa általános ismertetése. Országainak ismertetésénél a szomszéd államok bővebben ismertetendők.

VI. osztály anyaga a honismeret ismérése, politikai vonatkozásai. Az öt világrész és a csillagászati földrajz rövid ismertetése.

Ne halmozzuk el a gyereket a helységnevek sokaságának ismeretével, hanem a főbb ipari és történelmi helyeket ismerlessük meg az utaztatási módszer alapján. A természeti szépségekről se feledkezzünk meg. Ismertessük meg a városi-menetrend használatát is.

Történet.

Történet anyaga a történelem előtti korszak ismerletése: őskor, kőkorszak, bronzkorszak, e területeken talált leletek alapján: — Az itt élő népek: a leghaladottabb kellák és rómaiak. — A népvándorlás: góthok, hunok, avarok, szlávok, magyarok. — A szlávok eredete, — élelmódja. Az első szláv birodalom Szamo alatt. A Nagy-Morva birodalom a Mojmirók alatt. A keresztény vallás elterjedése. Konstantin és Method. Szvalopluk birodalma. — Birodalmának felbomlása. — Magyarok letelepedése. A magyarok államalapítása. Szt. István. A keresztény vallás elterjedése a magyarok közt. — Az első cseh fejedelemség kialakulásának kora Vaclav és II. Boleszláv alatt. — A kereszténység terjedése a csehek közt: Adalbert és Asztrik. — Asztrik, mint a magyar keresztény egyház megszerzője. — Talárjárás. — IV. Béla és a talárjárás. — Vaclav cseh király harca a tatárokkal. (Olomutz). Csehország belső viszonyai a Przemysl fejedelmek korában. — Az Árpádok kihaltja, a cseh uralkodók a magyar trónon (Vencel, Ottó). — Az Anjuk és a Luxemburgok a magyar trónon (Robert Károly. Nagy Lajos, Zsigmond). Luxemburgok a cseh trónon. — IV. Károly kora. Husz János fellépése. — Huszita harcok és azok következményei. Magyar-cseh vonalkozások a Hunyadiak korában. — Podjebrád György. — Vladiszlav (II. Ulászló). Hunyadi Mátyás. — A törökök terjeszkedése. — A Jagellók kora. — II. Lajos, a mohácsi csata. A Habsburgok. — A reformáció. Cseh felkelés, a fehérhegyi csata és következményei: Az elnyomás kora. — Bocskay István, Bethlen Gábor és II. Rákóczy Ferenc felszabadító harcai. — A francia forradalom hatása. — Nemzeti öntudatra való ébredés kora. — 1848-iki események. — Világháboru hatása. — Csehszlovák köztársaság megalakulása.

Minthogy a történelem tanításához szükséges tankönyvet nem rendelkezünk, a fentvázolt anyagot növendékeinkk e magunknak kell közölni, a legfontosabb eseményeket rövid összefoglalásban tárgyalva.

Alkotmánytan.

Allamformák. — Az állam célja és feladata. — Csehszlovák köztársaság alapítóirányelvei. — (Ustavna listina — Alkotmány levél.) Állam címerei. — Köztársaság színei. — Törvényhozó hatalom. — Végrehajtó hatalom. — Honvédelem. — Iskolaügyi törvények. — Közigazgatás. — Igazságszolgá-

talás. — Az alkotmánytani anyag a történelmi anyag elvégzése után kerüljön sorra.

Természetrájk. Természettan.

E tárgyak a négy alsó osztályban a beszéd értelemgyakorlatok, illetve a földrajz keretében oktatandók. Külön tárgyakként az V. és VI. osztályban szerepelnek.

E tantárgyak tanításánál különös figyelemmel legyünk azok gazdaságlani vonatkozásaira. A természetrájk tanításánál az állatok ismerletését hozzuk vonatkozásba az állattenyésztéssel, a növény ismerletést a földmíveléssel és a kertészettel, az ásványok ismerletésénél azok gazdasági jelentőségével és felhasználásával. — A természettani ismereteket hasonlóan a gyakorlati élettel hozzuk kapcsolatba.

Számtan Mértan.

Az új rendelkezések szerint az I. osztály számköre 1—10-ig vagy 20-ig terjed. A II. és III. osztály 100-ig számol. A IV. osztály 1000-ig, az első félévben, a második félévben feljebb halad. A közönséges törték ismerletésénél ne időzzünk sokat. Elég az 1—10-ig terjedő nevezőjük megismertetése, amely után azonnal áttérünk s lizedes törtékre. Tanulják meg a gyermekek a közönséges törték lizedes törtté való átváltoztatását.

Az V. osztály anyagánál különös figyelmet fordítsunk a százalék és kamatszámításra. A megoldást az egységre hozattal gyakoroltassuk. A VI. osztályban fontos szerep jut a köb-tartalom számításának. E helyütt mellőzzük a hordó és a gömb köb-tartalmának kiszámítását. A százalék számítás eseteit a VI. osztályban bővítük ki a nyereség és veszteség kiszámításával. Egyebekben a számtan tanítás köre az eddig alkalmazott tárgykörben mozog.

Mértani oktatásban csak a fiukat részesítjük. A leányok e helyett kézimunkát tanulnak.

E tantárgy tanítása tulajdonképen az alsóbb osztályokban is szerepel, amidőn a beszéd- és értelemgyakorlatok, valamint a rajzolás kapcsán mértani képzeteket nyújtunk a gyermeknek.

Rendszeres mértani oktatást csak az V. VI. osztályban kezdünk a számtan tanítással kapcsolatosan akként, hogy a tanév második felében heli egy órát fordítunk erre a célra.

Rájk.

A rajzolást a II. osztályban kezdjük. Anyagát a beszéd- és értelemgyakorlatok köréből merítjük

A III. osztályban kezdődjék a rendszeres rajzoktatás még pedig természet után. A lerajzolandó tárgynak két fő dimenzióját (legnagyobb szélesség és legnagyobb hosszúság) mérjük le a gyermekek előtt s a rajz ez aránynak megfelelőleg készüljön el.

A IV. osztályban már lehetőleg színes rajzokat készíttessünk. Ha lehetséges ecsetgyakorlatokat is végeztessünk.

A tanítás meneténél a koncentrikus eljárást tartsuk szem előtt s fokozatosan fejlesszük a rajzolás készségét. Megjegyezzük, hogy a rajzoktatás kötelező.

Szépírás

Az írásra szánt órák közül hetenként 1 órát fordítsunk a szépírásra. A haj- és árnyvonalak arányos voltára nagy gondot fordítsunk.

Az I. osztályból a palatáblát a lehetőséghez képest küszöböljük ki. Ez osztályban már az írás előgyakorlatait írkaiba, ceruzával végeztessük.

Ének

E tárgy tanításánál a magyar népdalok tanítására is súlyt helyezendő. Kerüljük a politikai vonatkozást e téren.

Torna.

A tornatanítás a II. osztályban kezdődik. A tanítás az az alsóbb fokon a rend és szabadgyakorlatok körében mozog, a felsőbb tagozatokban már szerygyakorlatokkal bővül. Az egyes játékok tanítása ne maradjon figyelmen kívül. A téli hónapokban kijelölt órát egy más tárgy tanítására fordítjuk.

Női kézimunka.

E tárgy tanítása kötelező a IV. osztálytól felfelé s ott ahol tanítónő van, annak feladatát képezi. Amennyiben e tárgy tanítása 28 óránál többet fenne ki, külön díjazásra van igénye. Tanítónő hiányában iskolán kívüli, a női kézimunkában jártas egyén is taníthat.

A kézimunka tanításáról az iskolafenntartók minden körülmények között kötelesek gondoskodni.

Fentiek szolgáljanak kartaársainknak irányadóul mindaddig, míg az állami tanterv és részletes utasítás meg nem jelenik.

Hivatalos órabeosztás.

ISKOLA	Egy tanerős			Kéttanerős			Három tanerős			Négytanerős				Öttanerős				Hittanerős													
	I.	a	b	I.	a	b	I.	a	b	I.	II.	III.	IV.	a	b	I.	II.	III.	IV.	V.	a	b	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.			
Oztlályok																															
Szakaszok	a	b	c	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b																
Iskolai év	1	2,3	4,6	1	2	3,4	5,6	1	2	3	4	5,6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	
Vallásian	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Tanítási nyelv	11	10	10	11	10	10	10	11	10	10	10	10	10	11	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	
Földrajz																															
Történet																															
Honismeret	2	1																													
Természe r.																															
Természettan																															
Számt., mértan	5/2	4	5.	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	5/2	
Rajz	2/2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Szépírás																															
Ének	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	
Torna																															
Női kézimunka																															
Órák száma	19	25	28	19	22	25	27	28	19	22	26	26	28	28	19	22	26	26	28	28	19	22	26	28	28	19	21	25	25	27	28
Iskolai év	19	25	30	19	22	27	29	30	19	22	27	29	30	30	19	22	27	27	30	30	19	22	27	30	30	19	21	27	27	29	30

JEGYZET. A kis számok a leányok órázárára vonatkoznak.

Tájékoztató a rendkívüli drágasági segélyek kiszámításához.

A „Magyar Tanító“ folyó évi február havi 2—3. számában ismertette a tanítók fizetésrendezését. A közlemény magában foglalta a vonatkozó törvény és rendeletek végrehajtásával kapcsolatos utasításokat és táblázatokat. Mindennek dacára a legtöbb kartárs a mai napig sincs tisztában azzal, hogy miilleti őt meg. Ezt részben természetesnek találom, mert míg az áll. tanítóság fizetésrendezésével kapcsolatosan részletes kimutatással értesítve lett, hogy mely időre, mi címen, mit utaltak a részére, — a felekezeti és községi iskoláknál működő kartársak utalványa egy összegben tünteti fel, hogy kinek mennyit folyósítottak 1919 szeptember 1-től 1920 december 31-ig terjedő időre, illetőleg 1921 január 1-től havonta.

Az utalványozásnak ez a formája igen megnehezíti a nem állami tanítónak a számításokat. Az áll. tanító utalványában arról is értesítve van, hogy mely fizetési osztály, melyik fokozatába soroztatott. A nem állami tanító utalványából ez sem tűnik ki.

Ezen eltérő utalványozás természetes. Az áll. tanítóság törvényes alapon fizetési osztályokba soroztatott, fizetésrendezése megtörtént. Mi felekezeti és községi tanítók azonban egyelőre csak „Rendkívüli drágasági segély“ címén élvezünk oly összeget, amely kiegyenlíti régi illetményeink és az áll. tanító törvényes járandóságai közti mutatkozó differenciát.

A mi fizetésrendezésünk még nem történt meg. Fizetési osztályokba való beosztásunk nem végleges, csupán azért történt meg, hogy a fentemlített segély összege megállapítható legyen.

Jóllehet bírjuk az ígéretet, hogy a mi illetményeink is törvényhozásilag rendezettni fognak az áll. tanítókéval azonosan, mind amellet bizonyos aggodalom fog el bennünket, mivel ezen ígéret beváltása, amit egy mondattal el lehetne intézni, ily sokáig várát magára. Lássuk a reánk vonatkozó rendeletet:

A bratislavai „Školský Referát“ 1920. május hó 4-én kelt 18161/III. sz. rendelete.

A csehszlovák köztársaság 1920. évi ápr. hó 7 én kelt 225. sz. rendeletének végrehajtásáról, amely az eddig érvényben levő magyar törvények alapján fizeteskiegészítő áll. segélyt élvező felekezeti és községi, elemi és polgári iskoláknál működő nem állami tanítók anyagi ügyeit rendezi.

ÓRAREND az osztatlan, egytanítós iskola részére.

Napok	Hétfő	Osz-tály	Kedd	Osz-tály	Szerda	Osz-tály	Csu-örtök	Pentek	Osz-tály	Szombat	Osz-tály	Vasár-nap
8-9	Számítan	I	Számítan	I	Számítan	I	Számítan	I	Olvassás, Irás	I	Olvassás, Irás	I
		II-III		II-III		II-III		II-III		II-III		II-III
		IV-VI		IV-VI		IV-VI		IV-VI		IV-VI		IV-VI
9-10	Irás, Olvasás	I	Olvassás, Irás	I	Olvassás, Irás	I-II	Olvassás, Irás	I	Olvassás, Irás	I	Olvassás, Irás	I
	Nyelvtan	II-VI	Nyelvtan	II-VI	Nyelvtan	III-IV	Nyelvtan	II-VI	Olvassás, Helysírás	II-III	Olvassás, Helysírás	II-III
10-11	Női kézim.	IV-VI	Teafgyak.	I-VI	Rajz	II-III	Besz. és dr. gy.	I	Rajzolás	IV-VI	Rajzolás	IV-VI
11-12	Női kézim.	IV-VI	Homimnemet	IV	Homimnemet	IV	Helyesírás és f. Olvasás	II-III	Homimnemet	IV	Homimnemet	IV
			Póldrajz	V-VI	Homimnemet	V-VI	Rajzolás	IV-VI	Mértán	IV-VI	Mértán	IV-VI
1-2	Olvassás, Irás	I	Besz. és dr. gy.	I	Irás, Olvasás	I	Besz. és dr. gy., Irás, f.	I	Irás, Olvasás	I	Irás, Olvasás	I
	Nyelvt., Oliv.	II-III		II-III		II-III		II-III		II-III		II-III
	Rajz	IV-VI	Besz. és dr. gy., Irás	II-III	Szépiítés	II-III	Nyelvtan	IV-VI	Szépiítés	II-VI	Szépiítés	II-VI
2-3	Besz., és dr. gy.	I	Hittan	II-III	Fluk: Testgyakorl.	I-VI	Ének	I-VI	Ének	I-VI	Ének	I-VI
	Besz. és dr. gy., Irás	II-III					Vallásian	I-VI	Homimnemet	IV-VI	Homimnemet	IV-VI
3-3 1/2					Időnyk: Mátim.	IV-VI			Természettan	V-VI	Természettan	V-VI

Az idézett rendelet 1. §-a értelmében az 1907 évi XXVII., 1913 évi XVI., 1918 évi III. tc. és az 1917 évi IX. és XV. tc. értelmében fizetéskiegészítő áll. segélyt élvező nem állami, elemi és polgári iskolai tanerők részére, 1919 szeptember 1-től 1920. december hó végéig terjedő időre rendkívüli drágasági segély engedélyeztetik.

2. és 3. §.

Ezen rendkívüli drágasági segély kiegyenlíti a nevezett tanítók jelenlegi és azon illetmények közötti különbözetet, amelyek megilletnék őket, ha 1919 szeptember 1-je és 1920 december 31-ike közötti időben áll. iskolánál működtek volna.

A rendkívüli drágasági segély összege úgy számítatik ki, hogy a nem állami tanerő részére megállapítatnak mindazok a járandóságok, amelyek megilletnék őt, ha 1919 szeptember 1-je és 1920 december 31-ike közti időben áll. iskolánál működne és az így nyert összegből levonandók az ugyanazon időben, az 1. §-ban idézett magyar törvények alapján élvezett államssegélyek* (fizetéskieg. áll. segély, családi pótlék, háborús segély), továbbá az iskolafentartótól élvezett készpénz és végül a természetbeni járandóságok új javadalmi jegyzőkönyv szerinti pénz értéke.**

A rendelet további része az új javadalmi jegyzőkönyv kiállításának és a rendkívüli drágasági segély kérelmezésének módját állapítja meg. Ezen mindannyian átestünk, így tárgyaltan.

Az 1920 december végéig engedélyezett rendkívüli drágasági segély, amint azt a „Magyar Tanító” annak idején közölte, előbb 1921 június, 30 ig, majd később 1921 december végéig folytatólagosan engedélyeztetett.

Hogyan számíthatja ki valaki, hogy az idézett rendelet alapján mi illeti meg?

Első teendő, hogy mindenki ossza be magát a megfelelő fizetési osztályba és fokozatba.

A fizetési osztály és fokozatba való beosztás a szolgálati

* Az 1893 október 1-je előtti be nem számított szolgálat kárpótlásáért engedélyezett személyi pótlék nem lesz levonva.

** Kántortanítóknál, ha az iskolafentartótól készpénzben és természetben élvezett alapfizetés 1000 K-nál kevesebb, a kántori jövedelemből 1000 K-ra egészítetik ki. A szét nem választható kántortanítói javadalom fele, — tekintet nélkül arra, hogy a tisztán tanítói javadalom elérje az 1000 K-t vagy nem -- a tanítói illetménybe számít; pld.:

a) Tanítói: 600 K, kántori: 600 K. Lesz: Tanítói: 1000 K, kántori: 200 K.

b) Tanítói: 1108 K, kántori: 769 K. Szét nem választható: 1890 K. Lesz:

Tanítói: $1008 + \frac{1310}{2} = 1703$ K, kántori: $769 + \frac{1890}{2} = 1464$ K.

évek*) alapján, *mindig 1919 szeptember 1.-i hatállyal*, a mellékelt A) táblázat segítségével történik.

Megállapítom, hogy működésem kezdetétől — érte az okleveles rendes működést — 1919 szeptember 1.-ig mennyi a tényleges szolgálati idő, ezt megoldom a háborus évek, vagy katonai szolgálat-beszámításából eredő idő nyereséggel, pld.:

A. működni kezdett 1876 szeptember 1.-én. Beszámítható szolgálati ideje (1893 október 1.-től 1919 szeptember 1.-ig): 25 év 11 hó + 2½ év = **28 év 5 hó.**

B. működni kezdett 1906 október 17.-én. Beszámítható szolgálati ideje (1906 november 1.-től 1919 szeptember 1.-ig): 12 év 10 hó + 2½ év = **15 év 4 hó.**

C. működni kezdett 1916 szeptember 1.-én. Beszámítható szolgálati ideje (1916 szeptember 1.-től 1919 szeptember 1.-ig): 3 év + 1 év = **4 év.**

D. működni kezdett 1918 november 5.-én. Beszámítható szolgálati ideje (1918 december 1.-től 1919 szeptember 1.-ig): **9 hónap.**

Ha az ugyanekkor működni kezdett tanító oklevelét, — mondjuk 1915 május 17.-én szerezte és 1918 október 30.-ig katonai szolgálatot teljesített; — beszámítható szolgálati ideje (1918 december 1.-től 1919 szeptember 1.-ig) = 9 hó + 3 év 5 hó (1915 június 1.-től katonai szolgálat befejezéséig eltelt idő) = **4 év 2 hó.**

A. tanítónak 1919 szeptember 1.-én 28 év 5 havi szolgálata van, vagyis a beszámítható 29. szolgálati évet megkezdte. Az A) táblázaton megkeresem a 29. évet. A megfelelő rovatok mutatják, hogy **A.** tanító 1919 szeptember 1.-én a VII. fizetési osztály I. fokozatába lesz beosztható. Ha az A) táblázatot figyelmesen vizsgálom látom, hogy a VII. fizetési osztály I. fokozata a 27. szol-

a) Az idősebb kartársak szolgálati éveiket csak 1928 október 1.-től számíthatják.

b) Ha valaki működését a hónap 8, 15, 21.-én stb., tehát nem 1.-én kezdte, a működés kezdőpontjául a következő hó elsejét vegye.

c) A tényleg működő rendes tanító, akár teljesített katonai szolgálatot, akár nem, a háborus évek (1914, 1915, 1916, 1917 és 1918.) mindegyikét, amennyiben valamely háborus évben legalább 6 hónapot működött ½ évvel toldja meg. Tehát, aki 1914 július 1.-én kezdte rendes tanítói működését, tényleges szolgálati idejét megtoldja 2½ évvel, de ha az illető 1914 szeptember 1.-én kezdte volna működését, már csak 2 évvel toldhatná meg tényleges szolgálati idejét, mert az első (1914.) háborus évben nem működött legalább 6 hónapot.

d) Azok a tanítók, akik oklevelüket a háború alatt szereztek és oklevelük megszerzése után katonai szolgálatra bevonultak, tényleges működési idejükhez számításuk hozzá, — ha oklevelüket valamely hó elsején szereztek, — az oklevél szerzésének napjától, ellenkező esetben az oklevél megszerzését követő hó 1.-től a katonai szolgálat befejezéséig eltöltött időt.

gálati év betöltésével, azaz a 28. szolgálati év első napjától megilleti a tanítót. **A.**-nak 1919 szeptember 1.-én a 27. évet 1 év és 5 hónappal meghaladó szolgálata lévén, a VII. fizetési osztály I. fokozatába 1 év és 5 havi túlszolgálattal lesz beosztva. Ebben a fizetési osztály és fokozatban a várakozási idő 3 év. **A.**-nak a beosztáskor 1 év 5 havi túlszolgálata lévén, 1919 szeptember 1.-től nem 3 évre, hanem 1 év 7 hónapra, azaz 1921 április 1.-én fog előlépni a VII. fizetési osztály II. fokozatába.

A beosztás utáni előlépések a B) táblázat szerint történnek. A B) táblázaton a VII. f. o. 2. fokozatában a várakozási idő 3 év. Tehát **A.** 1921 apr. 1.-től számítva 3 évre, vagyis 1924 ápr. 1.-én a VII. fiz. oszt. 3. és 1927 ápr. 1.-én a VII. fiz. oszt. 4. fokozatába lép.

B. tanító 15 év 4 havi szolgálataival a IX. fiz. oszt. 2. fokozatába kerül 1 év és 4 havi túlszolgálattal. Itt a várakozási idő 2 év, tehát 1919 szept. 1. után 8 hónapra, azaz 1920 május 1.-én előlép a 9 ik fiz. oszt. 3. fokozatába. A további előlépés a B) táblázat szerint: 1922 május 1.-én VIII. f. o. 1. fokozatába, 1925 május 1.-én a VIII. f. o. 2. fokozatába és 1928 május 1.-én a VIII. f. o. 3. fokozatába.

C. tanító betöltött 4 évi szolgálataival 1919 szept. 1.-én a XI. fiz. oszt. 3. fokozatába kerül, túlszolgálata nem lesz, miután ezt a f. o. és fokozatot az 5. szolgálati év első napjával éri el a tanító. A XI. f. o. 3. fokozatában a várakozási idő (A táblázat) 1 év, tehát **C.** 1920 szept. 1.-én előlép a X. f. o. 1. fokozatába. A további előlépés a B) táblázat szerint: 1923 szept. 1.-én a X. f. oszt. 2. és 1925 szept. 1.-én a X. f. o. 3. fokozatába stb.

D. 9 havi szolgálataival 1919 szept. 1.-én a XI. fiz. oszt. 1. fokozatába kerül 9 havi túlszolgálattal. Ebben a fizetési fokozatban a várakozási idő 2 év, amely közül az első gyakornoki évről vétetik, amikor a tanítót helyi pótlék nem illeti meg. **D.**-nek a 9 havi túlszolgálata a gyakornoki évről esvén 1919 szept. 1.-től 3 hónapra, azaz 1919 december 1.-én letelik a gyakornoki éve, 1919 december 1.-től **D.** helyi pótlékot is fog élvezni. Előlép (A tábl. szerint.) 1920 december 1.-én a XI. f. o. 2. fokozatába. A további előlépés a B) táblázat szerint: 1922 december 1.-én a XI. f. o. 3. és 1923 december 1.-én a X. f. o. 1. fokozatába.

A katonai szolgálatot teljesített **D.** 4 év 2 havi szolgálati ideje alapján 1919 szept. 1.-én a XI. f. o. 3. fokozatába kerül 2 havi túlszolgálattal. Tekintve, hogy itt a várakozási idő 1 év; **D.** 10 hó múlva, azaz 1920 július 1.-én a X. f. o. 1. fokozatába lép.

A további előlépés a B) táblázat szerint: 1922 július 1-én a X. f. o. 2. és 1924 július 1-én a X. f. o. 3. fokozatába stb.

A fizetési osztályba történt beosztás után mindenki készítse el személyére az előlépési táblázatot. Ez azért fontos, mert minden tanító 1 hónappal megelőzőleg köteles az iskolaszéknek bejelenteni, hogy előlépésre igényjogosult. Az iskolaszék elnöke a tanító előlépési igényjogosultságát köteles tovább jelenteni.

Miután a fizetési osztály és a fokozatba való beosztás megtörtént, következik az illetmények számfejtése. Jegyezzük meg jól, hogy 1919 szept. 1-től 1920 december 31 ig mindig egy összegben, 1921 január 1 től pedig havi részletekben állapítjuk meg a rendkívüli drágasági segély összegét.

Számfejtsük A. tanító illetményeit:

I. Megállapítom mi járna neki, ha 1919. szept. 1-től 1920. december 31-ig állami iskolánál működött volna.

I. *Törzsfizetésből*: (B tábl. szerint: a VII. f. o. 1 fok. ban évi 7308 K.) 1919. szept. 1-től 1920. decemb. 31-ig = **9744 K.**

II. *Helyi pótlékból*: (Tegyük fel, hogy A. Nyitrán működik). Megkeresem a „Magyar Tanító“ 2–3. számában a IV. táblázat 13. oszlopában Nyitrát. A 12. oszlopban a megfelelő helyen látható római szám mutatja a régi lakbér osztályt, amelybe Nyitra tartozott. Most előveszem a C) táblázatot* megkeresem a VIII f. o. 1. fokozatának megfelelő vízszintes sort és a függőleges sorban a IV. osztályt, e két sor keresztezésénél levő szám adja A. tanító

* A C) táblázat 3. 4. és 5. függőleges oszlopai az új beosztás szerinti lakbér osztályokat és az azokban járó helyi pótlék évi összegét tüntetik fel. A régi beosztás szerint hét lakbér osztály volt, az új szerint négy van.

A C) táblázat 3. 4. és 5 függőleges oszlopaiban feltüntetett összegek oly állami tanítók helyipótlékát adják, akiknek nincs természetbeni lakásuk. Még pedig a 3. oszlopban (I. II. osztály) feltüntetett összeget kapja az az államtanító, aki a „Magyar Tanító“ 2–3. számában található IV. táblázat 13. oszlopában felsorolt és a 12. oszlopban II., III. és IV. római számmal jelölt régi lakbérosztályba tartozó helységben működik.

A C. táblázat 4. oszlopában (III. oszt.) feltüntetett összegeket oly áll tanítók kapják helyi pótlék címén, akik a „M. T.“ 2–3. számában levő IV táblázat 13. oszlopában felsorolt és a 12. oszlopban V. római számmal jelölt régi lakbérosztályba tartozó helységben működnek.

Végre az 5. oszlopban (IV. oszt.) feltüntetett évi helyi pótlékokat kapják azok az áll. tanítók, akik a „M. T.“ 2–3. sz. IV. táblázat 13. oszlopában, a 12. oszlop római VI.-nak megfelelő helyén felsorolt vagy a 12. oszlop szerint a régi VII. lakbérosztályba tartozó, de fel nem sorolt helységben működnek.

évi helyi pótlékát:** 2604 K. Ez 1919. szept. 1-től 1920. december 31-ig **3472 K.**

III. *Drágasági segélyből.* (Ez a tétel függ a családi állapotól, tegyük fel, hogy **A.** nős és 4 gyermeke van.) A drágasági pótlékot miután 1920. április 1-től 100%-kal emelve lett, mindig 2 részletben keresem meg. 1. 1919. szept. 1-től 1920. márc. 31-ig, 2. 1920. április 1-től 1920. december 31-ig.

A D) táblázaton a megfelelő helyen megkeresem **A.** családi állapotának megfelelő oszlopot (VI oszt.) A VII. fiz. oszt. és ezen oszlop keresztezésénél levő szám, 5352 adja az első, évi drágasági segélyt. 5352 K havi részlete: 446 K. 1919. szept. 1-től 1920. márc. 31-ig 7 óra = $446 \times 7 = 3122$ K.

A drágasági segély második részletét a D táblázat megfelelő helyén a VII. f. oszt. és a VI. függőleges oszt. keresztezésénél találom. Ez évi 10.704 K., havi részlete: 892 K. 1920. április 1-től 1920. december 31-ig 9 óra = $892 \times 9 = 8028$ K. Ezen két tétel együtt: $3122 + 8028 = 11.150$ K.

IV. *Gyorssegélyből:* **A.** tanító családi állapot szerint a VI. oszt. ba tartozik (úgy, mint a drágasági segélynél). Az E) táblázaton megkeresem a VI. oszt. és a megfelelő fiz. oszt. keresztezését. Az ott talált szám adja: 1919. okt. 1-től 1920. márc. 31-ig a negyedévenként esedékes gyorssegélyt, ebben az esetben $790 \times 2 = 1580$ K. 1920. április 1-től pedig a havi gyorssegélyt, ez ebben az esetben $790 \times 9 = 7110$ K.

A gyorssegély két tétele együtt: 1580 K. + 7110 K. = **8690 K.**

V. *Szükségsegélyből.* Ez 1920. november, december hónapokra jár és megegyezik a gyorssegéllyel. Tehát: $790 \times 2 = 1580$ K.

Az 1919. szept. 1-től 1920. december 31-ig járó illetményt 5 tétel adja, ez A-nál:

** **A.** tanító nem állami. Nem állami tanítók akár van természetbeni lakásuk, akár nincs, helyi pótlékukat a C) táblázat 6., 7., 8., 9., 10. és 11. oszlopaiban találhatják meg.

Megkeresi a tanító a **M. T.** 2-3. számában levő IV. táblázat 13. oszlopában működési helyét, ha az ott nem található, működési helye a régi VII. lakbér osztályba tartozik. Évi helyi pótlékát a C) táblázat 11. oszlop (VII. oszt.) és a megfelelő fiz. oszt. és fokozat keresztezésénél találja. Ha a IV. táblázat 13. oszlopában megtalálja a tanító működési helyét, nézze meg, hogy annak megfelelőleg a 12. oszlopban milyen római szám van. Ezt a római számot keresse a C) táblázat 6-11. oszlopai között, s ha az megvan, azon oszlop és a megfelelő fiz. oszt. és fokozat keresztezése adja évi helyi pótlékát.

Az igazgató akár állami, akár nem, amennyiben természetbeni lakása van, a C) táblázat 3., 4. és 5. oszlopai szerint öt megillető helyipótlék 75%-ai kapja, de emellett ingyen élvezzi a lakást és érintetlenül kapja az igazgató tiszteletdíját.

Ha az igazgatónak nincs természetbeni lakása, helyi pótléka megegyezik a tanító helyi pótlékával.

Az áll. tanító, amennyiben természetbeni lakása van, az öt megillető helyi pótlékot úgy keresi meg mint a nem állami tanító.

I. tétel: Törzsfizetés =	9744 K
II. „ Helyipótlék =	3472 „
III. „ Drágasági segély =	11150 „
IV. „ Gyorssegély =	8690 „
V. „ Szükségsegély =	1580 „

Összesen: **34.636 K**

Tegyük fel, hogy mint felekezeti tanító élvez:

- a) Az iskola fenntartótól évi 400 K t készpénzben;
 b) Természetben az új javadalmi jegyzőkönyv szerint évi 658 K 46 fillért;
 c) évi 1500 K fizetés kiegészítő államsegélyt;
 d) évi 1200 K háborús segélyt és
 e) évi 1600 K családi pótlékot.

Ezen régi illetményekből 1919 szeptember 1-től 1920 december 31-ig élvezett:

1. Törzsfizetés címén (évi 400 K készpénzből)	533 K 33 fill.
2. „ „ (természetbeniekből, évi 658 K 46 fill.)	877 „ 94 „
3. Fiz. kieg. áll. segély címén (évi 1500 K)	2000 „ — „
4. Háborús segély címén (évi 1200 K)	1600 „ — „
5. Családi pótlék „ (évi 1600 K)	2133 „ 33 „

Összesen: **7144 K 60 f.**

Tehát **A**-nak, ha áll. tanító lett volna, járna 1919 szept. 1-től 1920 december 31-ig: **34.636 K**. Ha ebből az összegből levonom, amit 1919 szept. 1-től 1920 december 31-ig mint felekezeti tanító élvezett; (**7144 K 60 fill.**) megkapom azt az összeget, amely **A**-t 1919 szept. 1-től 1920 december 31-ig rendkívüli drágasági segély címén megilleti.

34.636 K — fill.

7144 „ 60 „

27.491 K 40 fill.

A-nak 1919 szept. 1-től 1920 december 31-ig rendkívüli segély címén jár: **27.491 k. 40 fill.**

Az 1921. január 1.-től járó havi drágasági segélyt a következőképpen számítom ki: Havonkint járna, mint állami tanítónak:

1. Törzsfizetésből, évi:	7308:12 =	609 K
2. Helyipótlékból, évi:	2604:12 =	217 „
3. Drágaságisegélyből, évi:	10704:12 =	892 „
4. Gyorssegélyből havi:		790 „
5. Szükségsegélyből havi:		790 „

Összesen havi: **3298 K**

A régi alapokon mint felekezeti tanító élvez, havonta:

1. Évi 400 K. készpénzből,	400:12 =	33 33 K
2 Természetbeniekből, évi 658 K 46 f : 12 =		54:87 „
3. Fizetés kiegészítő áll. segélyből,		„
	évi 1500 K :12 =	125 00 „
4. Háborus segélyből, évi	1200 K :12 =	100:00 „
5. Családi pótlékból, évi	1600 K :12 =	133 33 „

Összesen havi: **446-53 K**

Az áll. tanítót megillető havi járandóságból: 3298 K, levonva a régi alapokon (mint felekezeti tanító) élvezett: 446 53 K-át.

3298 00 K

446 53 „

2851-47 K

Tehát **A.-t** 1921. január 1-től havi rendkívüli drágasági segély címén megilleti: **2851 K 47 fillér**. Ezenkívül jár neki az iskola fentartótól:

1. A megállapított évi illetmény (Ez esetben a 400 K. készpénz és 658 K 46 f.-ben értékelt természetbeniek) havi részlete:
2. Az adóhivataltól az évi 1500 K fizetékiegészítő áll. segély és évi 1200 K háborus segély havi részlete;
3. Negyedévenként az évi 1600 K családi pótlék megfelelő részlete.

Ez szerint **A** a rendes hónapokban az adóhivataltól kap:

Rend. drág. segély címén: 2851 K 47 f.

Fiz. kieg. áll. „ „ 125 K 00 f.

Háborus „ „ 100 K 00 f.

Összesen: 3076 K 47 f

Január, április, július és október hónapokban 400 K-400 K családi pótlékkal löbbit, vagyis havi: 3476 K 47 fillért.

Mindezeket kívül kapja a tanító az 1893 okt. 1. előtti be nem számított szolgálata kárpótlására, a magyar kormány által adott személyi pótlék megfelelő havi részletét.

Lássuk **B.** tanító rendkívüli drágasági segélyét:

B. 1919 szept. 1-én a IX. fiz. oszt. 2. fokozatába kerül, de közben 1920. máj. 1-én előlép a IX. fiz. oszt. 3. fokozatába. Rendkívüli drágasági segélye 1919. szept. 1-től 1920. december 31-ig:

1. *Törzsfizetés* 1919 szept. 1-től 1920. április 30-ig (IX. f. o. 2. fok. szerint, évi: 4908 K.) = **3272 K**

Törzsfizetés 1920. máj. 1-től 1920. december 31-ig (IX. f. o.

3. fok. szerint; évi: 5208 K) = **3472 K**

II. *Helyipótlék.* (B. Galántán működik) Galánta a régi VI lakbér osztályba tartozik, az évi helyi pótlék: I. a IX. f. o. 2 fokozatában a C. táblázat szerint évi: 1320 K. 1919. szept. 1-től 1920. április 30-ig jár: $1320:12 \times 8 = 880$ K. a IX. f. o. 3. fokban évi: 1380 K. 1920. május hó 1-től 1920. december hó 31 ig jár: $1380:12 \times 8 =$

920 K.

III. *Drágasági segély.** (B. özvegy 3 gyermekkel.) Elsődrágasági segélye 1919. szept. 1-től 1920. márc. 31-ig (D. táblázat IV oszt. szerint) évi: 3024 K. Ebből 7 hóra jár: $3024:12+7$

1764 K

Második drágasági segélye 1920. április 1-től 1920. december 31-ig (évi: 6048 K) Ebből 9 hóra esik: $6048:12 \times 9 = 4536$ K.

IV. *Gyorssegély.* (E. táblázat IV. oszt. szerint) 1910. okt. 1-től 1920. márc. 31-ig: $470 \times 2 = 940$ K. 1920. ápr. 1-től 1920. december 31-ig: $470 \times 9 = 4230$ K.

V. *Szükségsegély* (Mint a gyorssegély) 1920. november és december hónapokra: $470 \times 2 = 940$ K.

Összegezve az 5 tételt:

I. Törzsfizetés:	$3272 \times 3472 = 6744$ K
II. Helyipótlék:	$880 \times 920 = 1800$ "
III. Drágasági segély:	$1764 + 4536 = 6300$ "
IV. Gyors	$940 \times 4230 = 5170$ "
V. Szükség	940 K = 940 "

Összesen: **20.954 K**

Mint nem állami tanító 1919. szept. 1-től 1920. december 31-ig élvezett:

1.) Évi 600 K alapfizetésből:	800 K.-t
2. " 1200 " fiz. kieg. áll. segélyből	1600 "
3. " 1200 " háborussegélyből:	1600 "
4. " 1200 " családi pótlékból	1600 "

Összesen **5600 K**

B. nek 1919. szept. 1-től 1920. december 31-ig rendkívüli drágasági segély címén jár: 20.954 K — 5600 K = **15.354 K**

1921. január 1-től, mint áll. tanítónak jár:

1. Törzsfizetésből (IX. f. o. 3. fok.)	434 K
2. Helyi pótlékból (IX. f. o. 3. fok.)	115 "
3. Drága segélyből (évi: 6048 K)	504 "
4. Gyors " (havi: 470)	470 "
5. Szükség " (havi: 470)	470 "

Összesen **1993 K**

* A drágasági segélyre B. időközi előlépése, mivel ugyanabban a fizetés osztályban történt az előlépés, nincs befolyással.

Mint nem állami tanító élvez havonta:

1. Alapfizetésből:	50 K-t
2. Fiz. kieg. áll. segélyből	100 "
3. Háborus " "	100 "
4. Családi pótlékból	100 "

350 K

B. nek 1921 január 1-től havi rendkívüli drágasági segély címén jár: $1993 \text{ K} - 350 \text{ K} = 1643 \text{ K}$. Ezen kívül az iskola-fentartótól havonként 50 K. Az adóhivattaltól: fiz. kieg. áll. segélyből havi: 100 K és háborus segélyből havi: 100 K Így az adóhivattaltól összesen havi: $1643 \text{ K} + 100 + 100 \text{ K} = 1843 \text{ K}$ és negyedévenként a családi pótlékkal: **2143 K**

C tanító 1919. szept. 1-én a XI. f. oszt. 3. fokozatába kerül, 1920. szept. 1-én előlép a X. f. o. 1. fokozatába.

Rendkívüli drágasági segélye 1919 szept. 1-től 1920. december 31-ig:

I. *Törzsfizetés.* (1919. szept. 1-től 1920. szept. 1-ig a XI. f. o. 3. fok. szerint, évi: 3408 K) = **3408 K.**

Törzsfizetés (1920. szept. 1-től 1920. december 31-ig, a X f. o. 1. fokozata szerint, évi 3708 K. = **1236 K.**

II. *Helyi pótlék* (C. lakbérosztályba nem sorozott községben működik) 1919 szept. 1-től 1920 szept. 1-ig (C) táblázat VII. oszt. szerint jár a XI. f. o. 3. fokozatában, évi: 984 kor. = **984 kor.** 1920 szept. 1-től 1920 december 31-ig, a X f. o. 1. fokozatában. a C) táblázat VII. oszt. szerint, évi: 996 kor. = **332 kor.**

III. *Drágasági segély** (C) nős, de a felesége tanítónő és 1 gyermeke van** 1919 szept. 1-től 1920 márc. 31-ig (D táblázat VII. oszt. szerint a XI. f. o. 3. fokozatában évi: 1500 kor.) 7 óra: $1500 : 12 \times 7 =$ **875 kor.**

1920 április hó 1-től 1920 szept. 1-ig (D. tábl. II. oszt. szerint a XI. f. o. 3. fokozatában, évi: 3000 K) 5 óra: $3000 : 12 \times 5 =$ **1250 kor.**

1920 szept. 1-től 1920 december 31-ig. (D. tábl. II. oszt. szerint, a X. f. o. 1. fok.-ban, évj: 3792 K) 4 óra: $3792 : 12 \times 4 =$ **1264 K.**

IV. *Gyorssegély.* (Az E. táblázat II. oszt. szerint) 1919 okt. 1-től 1920 márc. 31-ig $260 \times 2 =$ **520 K.**

1920 április 1-től 1920 szept. 1-ig $260 \times 5 =$ **1300 K.** és

* C. időközi előlépése, miután magasabb fiz. osztályba lép, a drágasági, -gyors és szükség segélyekre is befolyással van.

** Olyan drágasági segély illeti meg, mint az özvegyet 1 gyermekkel (II. o.)

1920 szept. 1.-től 1920 december 31.-ig (a X f. o. I. fok, szerint) $320 K \times 4 =$ **1280 K.**

Szükségsegély: (Mint a X. f. o. 1- fok.-nak megfelelő gyors segély) 1920 november, december hóra: $320 K \times 2 = 640 K$

Összegezve az 5 tételt:

I. Törzsfizetés :	3408×1236	=	4644 K
II. Helyipótlék :	984×332	=	1316 "
III. Drágasági segély :	$875 \times 1250 \times 1264$	=	3389 "
IV. Gyors " "	$520 \times 1300 \times 1280$	=	3100 "
V. Szükség " "	640 K	=	640 "

Összesen: **13089 K**

Mint nem áll. tanító 1919 szept. 1-től 1920 december 31-ig élvezett:

1. Évi 400 K alapfizetésből :	533 K 33 fill
2. Evi 1000 " kieg. áll. segélyből :	1333 " 33 "
3. Évi 1200 " háborús " "	1600 " 00 "
4. Évi 400 " családi pótlékból :	533 " 33 "

Összesen : **399 K 99 f.**

C. nek 1919 szept. 1-től 1920 december 31-ig rendkívül. drágasági segély címén jár: 13.089 K — 3999 K 99 fill. — **9089 K 01 fillér.**

1921 január 1-től mint áll. tanítónak jár:

1. Törzsfizetésből (X. f. o. 1-fok.)	390 K
2. Helyi pótlékból (X. f. o. 1-fok.)	83 "
3. Drág. pótlékból (évi 3792 K)	316 "
4. Gyorssegélyből (X. f. o. 1-fok.)	320 "
5. Szükségsegélyből	320 "

Összesen **1348 K**

Mint nem áll. tanító havonta élvez:

1. Alapfizetésből	33 K 33 fill.
2. Fiz. kieg. áll. segélyből	83 " 33 "
3. Háborús " "	100 " 00 "
4. Családi pótlékból	33 " 33 "

Összesen: **249 K 99 f.**

C. nek 1921 január 1-től havi rendkívüli drágasági segély címén jár: 1348 K — 249 K 99 fill. = **1098 K 01 fill.** és a régi alapon járó fiz. kieg. áll. segély, háborús segély havi illetőleg a családi pótlék $\frac{1}{4}$ évi részletekben, mint A. és B. tanítónál láttuk.

D. tanító 1919 szept. 1-én a XI. f. o. 1.-fokozatában van,

gyakornoki éve 1919 december 1-én telik le. előlép a XI. f. o. 2-fokba 1920 december 1-én.

Rendkívüli drágasági segélye 1919 szept. 1-től 1920 december 31-ig.

I. *Törzsfizetés* (1919 szept. 1-től 1920 november 30-ig a XI. f. o. 1-fok szerint, évi: 2808 K) = **3510 K**

Törzsfizetés 1920 december hóra (a XI. f. o. 2-fok szerint évi: 3108 K = **259 K**.)

II. *Helyi pótlék* (1919 szept. 1-től 1919 december 1-ig. a gyakornoki év leteltéig, nem jár) 1919 december 1-től 1920 nov. 30-ig (Tegyük fel, hogy D. Bratislaván működik) Bratislava a régi II. lakbér-osztályba tartozik, a C) táblázat 6. oszlop (II. oszt.) szerint jár neki, évi: **720 K**.

1920 december-hóra (a C) tábla 6. oszt. II. oszt. szerint, a XI. f. o. 2. fokban, évi: 624 K) **57 K**.

III. *Drágasági segély*: (D. nőtlen) 1919 szept. 1-től 1920 márc. 30-ig jár (a D) tábl. I. oszt. szerint, évi 900 K) 7 hóra: **525 K**.

1920 ápr. 1-től 1920 december 31-ig (évi: 1800 K) 9 hóra: **1350 K**.

V. *Gyors segélyből* (az E) tábl. I. oszt. szerint) 1919 okt. 1-től 1920 márc. 31-ig jár: $180 \times 2 =$ **360 K**.

1920 ápr. 1-től 1920 szept. 1-ig jár: $180 \times 5 =$ **900 K**.

1920 szept. 1-től (ez a tétel havi 220 K-ra emelve) 1920 december 31-ig jár: $220 \times 4 =$ **880 K**.

V. *Szükség segélyből* 1920 november és december hóra: $220 \times 2 =$ **440 K**.

Összegezve az 5 tételt:

I. Törzsfizetés:	3510+259 =	3769 K
II. Helyi pótlék:	720+57 =	777 "
III. Drágasági segély:	525+1350 =	1875 "
IV. Gyors segély:	360+900+880 =	2140 "
V. Szükség segély:	440 =	440 "

Összesen: **9001 K**

Mint nem állami tanító 1919 szept. 1-től 1920 december 31-ig élvezett:

1. Évi 200 K alapfizetésből:	266 K 66 f.
2. „ 1000 K fiz. kieg. áll. segélyből:	1333 „ 33 „
3. „ 1200 K háborus segélyből:	1600 „ — „

Összesen: 3199 „ 99 „

D.-nek 1919 szept. 1-től 1920 december 31-ig, rendkívüli drág. segély címén jár: 9001 K — 3199 K 99 f. = **5801 K 01 f.**

1921 január 1-től, mint áll. tanítónak jár:

1. Törzsfizetésből (XI. f. o. 2. fok.)	259 K
2. Helyi pótlékból (XI. f o 2 fok.)	57 "
3. Drág. segélyből: (évi 1800 K)	150 "
4. Gyors segélyből (havi 220 K)	220 "
5. Szükség segélyből (havi 220 K)	220 "

Összesen: **906 K**

Mint nem állami tanító élvez havonta:

1. Alapfizetésből:	16 K 66 f.-t
2. Fizetés kieg. áll. segélyből:	83 " 33 "
3. Háborús segélyből:	100 " — "

Összesen: 199 K 99 f.-t

D.-nek 1921 január havi rendkívüli drágasági segély címén jár: 906 K — 199 K 99 fill. = **706 K 01** fillér és ezenkívül az évi 1000 K fiz. kieg. áll. segély és évi 1600 K háborús segély havi részlete.

A katonai szolgálatot teljesített D. tanító illetményeinek számfejtését fölöslegesnek tartom, miután szolgálati ideje csaknem teljesen megegyezik C tanító szolgálati idejével. A példát inkább a beosztás magyarázására vettem fel.

Szükségesnek tartom még felemlíteni, hogy a lakbér tétellel a számfejtések során az²rt nem találkoztunk, mert a „Školský Referát“ a rendkívüli drágasági segélyek számfejtésénél nem vette figyelembe a javadalmi jegyzőkönyvben felvett lakbér összeget, hanem a magyar kormány által az áll. tanítók részére az 1913 évi XV t.-c. ben megállapított lakbéreket tekintette az iskolafen tartó részéről biztosítottak.

A C) táblázat 6—11. oszlopa az így biztosítottak vett lakbérösszeggel kibővített helyi pótlékokat adja. Ezzel a lakbértétel a számításokból kiesik

A) táblázat.

A megfelelő fizetési osztály és fokozatba való beosztáshoz 1919. szept. 1-i hatállyal, az 1919 okt. 7-i törvény szerint.

Szolgálati évek	Fizetési osztály	Fokozat	Várakozási illeték	Szolgálati évek	Fizetési osztály	Fokozat	Várakozási illeték
1	XI.	1	2 év	21	VIII.	1	1 év
2	>	1		22	>	2	
3	>	2	2 év	23	>	2	
4	>	2		24	>	2	3 év
5	>	3	1 év	25	>	2	
6	X.	1		26	>	3	
7	>	1	3 év	27	>	3	2 év
8	>	1		28	VII.	1	
9	>	2	2 év	29	>	1	3 év
10	>	2		30	>	2	
11	>	3	1 év	31	>	2	
12	IX.	1		32	>	2	3 év
13	>	1	3 év	33	>	2	
14	>	1		34	>	3	
15	>	2	2 év	35	>	3	3 év
16	>	2		36	>	3	
17	>	3	2 év	37	>	4	
18	>	3		38	>	4	
19	VIII.	1	1 év	39	>	4	1 év
20	>	1		40	>	4	

B) táblázat.

Az átcsoportosítás után a szolgálati előléptetést tünteti fel.

Fizetési osztály	Fokozat	Az évi alapfizetés koronáiban	Az átcsoportosított és az 1919 június 5-e után szolgálatba lépő tanítók várakozási ideje	Fizetési osztály	Fokozat	Az évi alapfizetés koronáiban	Az átcsoportosított és az 1919 június 5-e után szolgálatba lépő tanítók várakozási ideje
XI.	1	2808	2 év	IX.	3	5208	2 év
>	2	3108	2 év	VIII.	1	5808	3 év
>	3	3408	1 év	>	2	6300	3 év
X.	1	3708	2 év	>	3	6804	2 év
>	2	4008	2 év	VII.	1	7308	3 év
>	3	4308	1 év	>	2	8004	3 év
IX.	1	4608	2 év	>	3	8700	3 év
>	2	4908	2 év.	>	4	9408	—

Tanító urak figyelmébe!

Az állami nyomda által kiadott iskolai nyomtatványok, tankönyvek, iskolai felszerelések és tanszerek eredeti árban beszerezhetők Friedman Herman könyvkereskedésében Torna-lá, Gömörmegye.

Jegyzékkel szívesen szolgálhatok.

C) táblázat.

A beosztott, illetőleg átcsoportosított tanítók helyi pótlékáról.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Fizetési osztály	Fokozat	A helyi pótlék évi összege K-ban, (csupán oly áll. tanítóknál, kiknek nincs természetbeni lakásuk)			A nem áll. tanítók és a természetbeni lakással bíró áll. tanítók évi helyi pótléka K-ban						
		I-II. oszt.	III. oszt.	IV. oszt.	II. oszt.	III. oszt.	IV. oszt.	V. oszt.	VI. oszt.	VII. oszt.	
XI.	1	1260	1128	984	720	780	840	768	684	744	
	2	1404	1248	1092	684	768	852	768	696	780	
	3	1536	1368	1200	816	900	984	888	801	984	
X.	1	1668	1488	1308	912	1032	1116	1008	912	996	
	2	1800	1608	1404	1080	1164	1248	1128	1008	1092	
	3	1944	1728	1512	1224	1308	1392	1248	1116	1200	
IX.	1	2 76	1848	1620	1356	1440	1524	1368	1224	1308	
	2	2208	1968	1716	1488	1572	1656	1488	1320	1404	
	3	2340	2088	1824	1536	1620	1716	1548	1380	1464	
VIII.	1	2616	2328	2040	1812	1896	1992	1788	1596	1680	
	2	2844	2520	2208	2040	2124	2220	1980	1764	1848	
	3	3060	2724	2388	2256	2340	2436	2184	1944	2028	
VII.	1	330	2928	2568	2400	2508	2604	2328	2076	2172	
	2	3600	3204	2808	2700	2808	2904	2604	2316	2412	
	3	3600	3204	2808	2700	2808	2904	2604	2316	2412	
	4	3600	3204	2808	2700	2808	2904	2604	2316	2412	

A Magyar Tanító 2 3. számában a IV. táblázat 12. oszlopában római számmal vannak jelölve a régi lakbér-osztályok a 13. oszlopban pedig a megfelelő lakbér-osztályba tartozó helységek vannak felsorolva.

D) táblázat.

Az évi drágasági segély összege csak valamely fizetési osztály állapítással változik. Kivételt képez a VII. fizetési osztály, amelynél az évi drágasági segély összege a 4. fokozatban kisebbedik.

Fizetési osztály	A drágasági segély évi összege 1919 szeptember 1-től 1920 március 31-ig										A drágasági segély évi összege 1920 április 1-től (100 százalékkal emelve)									
	I. osztl.	II. osztl.	III. osztl.	IV. osztl.	V. osztl.	VI. osztl.	VII. osztl.	VIII. osztl.	I. osztl.	II. osztl.	III. osztl.	IV. osztl.	V. osztl.	VI. osztl.	VII. osztl.	VIII. osztl.				
Nőilen vagy özvegy	Nős v. özv. 1 gyermek.	Nős, 1 gy. v. özv. 2 gy.	Nős, 2 gy. v. özv. 3 gy.	Nős, 3 gy. v. özv. 4 gy.	Nős, 4 gy. v. özv. 5 gy.	Nős, 5 gy. v. özv. 6 gy.	Nős, 6 gyermek	Nőilen vagy özvegy	Nős vagy özv. 1 gy.	Nős 1 gy. v. özv. 2 gy.	Nős 2 gy. v. özv. 3 gy.	Nős 3 gy. v. özv. 4 gy.	Nős 4 gy. v. özv. 5 gy.	Nős 5 gy. v. özv. 6 gy.	Nős, 6 gyermek					
XI.	X.	IX.	VIII.	VII.	VII.	4. fok.														
900	1296	1632	1896	1920	1560															
1500	1896	2200	2796	3848	3096															
1908	2304	2628	3204	3852	3600															
2304	2710	3024	3600	4866	4104															
2700	3086	3480	3996	4818	4596															
3108	3504	3898	4401	5352	5100															
3504	3900	4224	4800	5856	5604															
3900	4286	4620	5196	6848	6096															
1800	2592	3364	3792	3840	3120															
3000	3792	4440	5592	6696	6192															
3816	4608	5256	6408	7704	7200															
4608	5400	6048	7200	8712	8208															
5400	6192	6840	7992	9696	9192															
6216	7008	7656	8808	10704	10200															
7008	7800	8448	9600	11712	11208															
7800	8592	9240	10392	12696	12192															
A kezdő szolgálathban levő (gyakornok) és a XI. f. o. illetményeinél kisebb javad. bírói tanúók drágasági segélye:																				
Kezdő szolg.	900	1176	1584	1980	2376	2784	3180	3576	180	2852	3168	3960	4752	5568	6360	7152				

E) Táblázat

Ezen táblázatban feltüntetett gyorssegély 1919 október 1-től 1920 március 31-ig negyedévenként, 1920 ápr. 1-től havonként jár.

Fizetési osztály		I. osztály	II. osztály	III—IV. osztály	V—VI. osztály	VII—VIII. osztály
XI.	1919 okt. 1-től 1920 IX. 1-ig	180	260	350	440	530
	1920 IX. 1-től	220	290	380	470	560
X.	—	250	320	410	500	590
IX.	—	300	380	470	560	650
VIII.	—	350	470	560	650	740
VII.	—	370	570	650	790	900
A kezdő szolgálatban levő (gyakornok) és a XI. fiz. oszt. illetményeinél kisebb javadalommal bíró tanítók gyors segélye						
Kezdő szolg.	1919 X. 1-től 1920 IX. 1-ig	180	230	280	330	380
	1920 IX. 1-től	220	270	320	370	420

A szükség segély (rúdzóvá) 1920 november 1-től jár, nagyságra megegyezik a gyors segéllyel (A „Slovenský Učitel” 1921 évi 15. száma szerint utólagosan 1921 októberre is megkapjuk).

Hivatalos rendeletek

Školsky Referát Bratislava.

A szlovák nyelv tanítása a magyar, német és ruszin tannyelvű iskolákban.
2698 I. ai. 1921. szám.

Valamennyi szlovenszkói állami tanfelügyelőségnek!

A szlovák nyelv tanítása már minden közép- és polgári iskolában kötelező tantárgy.

E tárgy tanítása nagy nehézségekbe ütközik, mivel sok tanuló, aki ezekbe az iskolákba beiratkozik, a szlovák nyelvet csak hiányosan, vagy egyáltalában nem ismeri.

Az 1879. évi XXVIII. I.-c.-re való hivatkozással elrendelem, hogy az 1921/22. tanév elején már valamennyi szlovenszkói elemi iskolában a szlovák nyelv tanítása bevezetessék. Ahol a tanítási nyelv nem szlovák — tehát a magyar, német és ruszin tannyelvű iskolákban — minden osztályban heti 3 órában tanítandó.

Ezen rendelet, úgy az állami, mint a nem állami iskolákra vonatkozik.

Az elrendendő eredményre nézve az 1907. évi 27. I.-c. 18. §. rendelkezései a mérvadók.

Felfűvük a tanfelügyelőket, hogy a fenti rendelet értelmében a szükséges lépéseket azonnal tegyék meg.

A tanügyi kormány tanácsosa helyett:
Folprecht s. k.

Školsky Referát Bratislava.

Tárgy: állami iskolai épületek javítása. 13196-III. ai. 1921. szám.

Az összes állami középiskolák, tanítóképzők, siketnéma intézetek igazgatóinak és tanfelügyelőségeinek!

Minduntalan isméllődnek olyan esetek, hogy egyes állami iskola igazgatói, vagy a tanfelügyelők, figyelmen kívül hagyva a kiadott rendeleteket, saját felelősségüire javítatják az iskolák épületeit, anélkül, hogy ehhez előzőleg a felsőbb hatóságok beleegyezését kikérték volna.

Nyomatékosan figyelmeztetjük azért a fentnevezett hivatalokkal a közoktatásügyi minisztérium 1921 március 7-én kelt 21131 számú rendeletére és megjegyezzük, hogy ezentúl hasonló esetekben a hibázók ellen fegyelmi eljárást indítunk s őket önkényesen kiadott javítási összeg megtérítésére kötelezzük.

A Školsky Referát igazgatója.
Folprecht s. k.

Školsky Referát Bratislava.

Tárgy: A polgári és elemi iskolák tanítási idejének tartama.

44360 I. ai. 1921. szám. Bratislava. 1921. augusztus 20-án.

Tanfelügyelőségeknek, a polgári és elemi iskolák igazgatóságainak!

Szerzett tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az egyhuzamú délelőtti

(főnapos) tanítás nem vált be, azért elrendelem, hogy az 1921/22. tanév kezdetétől fogva minden polgári és elemi iskolában délelőtti és délutáni tanítás legyen.

Ebben az értelemben állítandók össze az órarendek és 2 példányban jóváhagyás céljából telterjesztendők. Még pedig a polgári iskolák Školsky Referáthoz, az elemi iskolák pedig az illetékes tanfelügyelőségekhez terjesztik fel szeptember hó 15.-ig.

Külön elbírálást érdemlő esetekben fenntartja magának a Šk. Ref. azt a jogot, hogy az egyhuzamos (lélnapos) tanítás meghagyásáról egyes iskoláknál döntsön.

Amíg ebben az értelemben benyújtott kérvény elintézve nincsen, az egyhuzamos tanítást bevezetni nem szabad. (Ide tartoznak azok az iskolák is, ahol a váltakozó rendszerű tanítás folyik.)

A tanítási óra 60 perc tartamu beszámítva az 1. és 2. óra közötti 5 perc szünetet. A 2. és 3. óra között 15 perc szünet van. A 3. és 4. óra között szintén csak 5 perc szünet van.

A Šk. Ref. 1920 szept. 10-én kelt. 35113 l. sz. rendelete, amely a Správy 21--23 sz.-ban közölve volt, az első tantestületi értekezleten felolvasandó és az 1921/22 tanévben teljes mértékben betartandó.

A Šk. Ref. igazgatója
Folprecht s. k.

A fent idézett rendeletet alábbiakban szószertinti fordításban közöljük:

Az iskolák fölvirágoztatása. Adatok a tanulók beiratkozásáról, a tanításról és az iskolák szükségleteiről.

Valamennyi iskolának!

Legfőbb iparkodásunk oda irányuljon, hogy a szlovenszkői iskolák minél hamarább a legmagasabb nivót ériék el. Hogy ez megtörténjék, szükséges, hogy a nép az iskolát megszeresse.

Dacára annak, hogy ezek a dolgok közismertek, mégis utalunk a közvetett módokra és utakra: melyek szerint haladni kell, hogy a nép az iskolát ne tekintse tehernek, hanem benne a szeretet, igazság, szépség és jószág csarnokát lássa s ennek következtében tanulja meg az iskolát becsülni és támogatni. Minden iskola kivétel nélkül legyen a tisztaság és a rend mintaképe. A tantermek és folyosók legyenek földiszitve műtárgyakkal és képekkel. A gyűjtemény és szertárak szekrényei mindig legnagyobb rendben legyenek. A szemléltető eszközök és tanszerek is mindig tiszták legyenek és kíméltessenek. (A szemléltető eszközök és egyéb iskolai szerek rendbentartásáért és kíméléseért az igazgatókat és a tanítókat teszem felelőssé.)

Ne engedjük meg, hogy a tanulók könyvei és irkái piszkosak legyenek. A tanuló az iskolába mindig tisztán és rendez ruhában jöjjön!

Az iskolák közvetlen környezete is, különösen az udvar és a kert — a tanulók közreműködésével — mindig rendben legyen és a lakosságnak mintául szolgáljon.

A tanítást mindig percnyi pontossággal kell megkezdeni és befejezni. A tanítás mindenkor érdekes és lelkesítő legyen és nem szabad azt csupán száraz köteleességteljesítésnek tekinteni.

Igaz, hogy igen sok tanítási segédeszköz hiányzik, az állam ezeket nem tudja úgy ahogy akarná és ahogy kívánatos volna beszerezni, de ne várjunk mindig idegen segítségre, magunk gondoskodjunk amiről lehet és mások

áldozatkészségét is serkenteni igyekezzünk, hogy ezen a réven is minél többet megszerezhessünk iskoláinknak.

A tanítósság, valamint a tanulók is önmunkássággal segítsenek az iskola szükségleteinek előállításában. (Igy a fizikai és mértani eszközök nagy része a kézimunkával kapcsolatban házilag előállítható.)

Szükséges, hogy az iskolák, különösen a polgári iskolák, ifjúsági könyvtárakat rendezzenek be, olvasó- és önképző-körökkel alapítsanak, rendezzenek a tanulók számára ének-, zene- és szavaló estélyeket.

A tanítók a tanulókat vezessék hangversenyekre, színelőadásokra, látogassák a gyárakat, síb.

Kirándulásokat rendezzenek s általában a tanulók szórakozásaiban és játékaiban a tanítók maguk is lehetőleg résztvegyenek.

Mindzekkel az iskola magához vonzza a gyermekeket, miáltal elesik a hatósági kényszer — iskolalátogatás, mert megtanulják az iskolát-szereteti és becsülni.

Megszereti a gyermek az iskolát és a tanítóját s az iskolabajlás ezáltal nagymértékben javul, így előáll aztán az, hogy a gyermek szeretettel jár az iskolába az ő kedves tanítójához.

A gyermeknek az iskolához való ragaszkodása és szeretete megtanítja aztán a szülőket is arra, hogy az iskolát ne vegyék semmibe, hanem ők is megszeressék.

S ha a tanító a szülők számára is rendez barátságos összejöveteleket, a melyeken megbeszéli velük az iskolai ügyeket, gyermekeik haladását, utmutatást ad nekik, hogy mit csináljanak, hogy gyermekeik haladása a legjobb legyen, biztosra vehető, hogy így a szülők sem vonják meg támogatásukat az iskolától és a tanítótól. A szeretetet szeretettel fogják viszonzni. Minden tanítónak főigyekezete legyen, hogy ezt a célt elérje. Amilyen a tanító, olyan az iskola, olyan a község és a nemzet.

Ezt üzenjük az iskolai év kezdetén az egész tanítósnak és reméljük, hogy a tanítósság ezen üzenetünket megérti és azt meg is fogadja.

Közgazgatási érdekből, az iskolai anyakönyvek összeállítása céljából a polgári és elemi iskolák igazgatói, illetőleg tanítói a tanfelügyelőségnek szept. 30-ig küldjék be az összes polgári és elemi (szlovák, magyar és német) iskolák személyi kimutatását az előírt nyomtatványokon, hitelesítve az iskolák vezetősége által.

A polgári iskolai II. és III. szakmabeli tanítóknál feltüntetendő, hogy mire van kiegészítő képesítésük. (I. szak. nyelv, történet, földrajz, II. sz. term. rajz és term. tan. III. sz. számtan, mértan.)

Továbbá ki kell mutatni, hogy miben és milyen mértékben vesz részt a tanító az iskolán kívüli szociális munkában, vagy akar-e ilyen munkában résztvenni!

Kimutatandó, hogy a tanító hányadik fizetési osztályban van besorozva. Minden kimutatásba be kell illeszteni egy ívet, amelyen a tanító az ő külön megfigyeléseit, szükségleteit, kívánságait, esetleges sérelmeit, vagy az iskolatgy javítását célzó indítványait írja le.

A polgári iskolánál az igazgatóság egyetértve a tantesztülettel javaslatot tesz a tantesztületben való változásokra esetleg a tantesztület kiegészítésére, a tantesztület összes tagjainak aláírásával.

Az összes iskolák beküldik a tanfelügyelőségnek a tananyagbeosztást és

órarendel, utóbbi 2 példányban. A tanfelügyelőség ezt jóváhagyja, vagy kijavítja s az órarend egyik példányát pedig ellenőrzés céljából megtartja, a polgáriskolák óratervét jóváhagyás végett a Šk. Ref.-hoz felterjeszti.

A kormánytanácsos helyett
Müller s. k.

Megjegyzés: Ezen rendelethez szükséges nyomtatványokat a tanfelügyelőség az összes iskoláknak szétküldi.

Tanítók tanácsadója.

B. B. Boly. A rendkívüli drágasági segély kiszámítását illetőleg jelen számunkban részletes útmutatás jelent meg. A rendkívüli drágasági segélyben nincs benne: 1) a helyi javadalom, 2) a fizetéskiegészítő áll. segély, háborus segély és a családi pótlék. Ezen illetmények a rendkívüli drágasági segélyen felül továbbra is járnak. A kántori jövedelem, ha a helyi forrásból élvezett tanítói javadalom legalább 1000 K, nem számítatik be, ellenkező esetben a tanítói javadalom 1000 K-ig a kántoriakból egészítődik ki. Az elválaszthatlan kántortanítói jövedelem fele mindig a tanítóinak számít.

R. F. Csarnahó. Fizetési ügyében eljárunk.

Érdeklődő tag. 1.) A m. kir. vall. és közokt. miniszter 120.000/1914. sz. rendeletének 4 §-a értelmében a lakás és kertpótlék megilleti a tényleges katonai szolgálatra bevonult tanítót, ha nős, vagy kereseti forrással nem rendelkező, vagyontalan családtagjaival, rokonaival közösen háztartást vezet. Ellenkező esetben az iskolafentartó rendelkezik vele, a tényleges katonai szolgálat ideje alatt. 2.) A 188858 1913. VI. c. számú vall. és közokt. miniszteri körrendelet értelmében a községi és felekezeti tanítót 2 szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás illeti meg. Ha a tanító lakása nem felel meg ezen rendeletnek, — lakbérpótlékra van igénye. Ezen a címen egyes helyeken a tanító fűtőanyagot kap, Ön lakbérpótlékot kérhet s ezt illetőleg bizonyos mennyiségű fában is megállapodhatik az iskolafentartójával. Ha kérését megtagadja, feleltesse meg a közigazg. bizottsághoz. 3. Ilyen rendeletről nem tudunk. 4. A lakás nem illette meg önt. Az elrekvirálásért, feltéve, hogy a jegyző nem járt el jogosan, az

iskolaszéki elnöknek van joga panaszt tenni. Az ön bútorát illetőleg azonban, ha kára van, követelheti annak megtérítését.

Többeknek. Fizetési ügyben útbaigazítást csak akkor tudunk adni, ha az érdeklődő beküldi új javadalmi jegyzőkönyvének másolatát, közli mennyi a fizetéskiegészítő állami segélye háborus és családi pótléka. A családi állapotot illetőleg részletes felvilágosítást kérünk, ebben jelezni azt is, hogy a házastárs nem tanító-e vagy más tisztviselő.

Szerkesztői üzenetek.

Kéziratok visszaküldésére nem vállalkozunk.

Schiu, Rozsnyó. Mivel a kézirat a kurzust illetőleg már elvesztette aktualitását, másrészt pedig kézikönyvre vonatkozó hírdelést jelen számunkban hármát is talál, azért félrelettük.

Orszem. A szerkesztőség magának tartja fenn a jogot az egyes művek megbírálására, még pedig *csak a megküldött művekére.*

Höngésző. Eltettük a következő számokra.

Bírálat... stb. Az Orszemnek küldött üzenet önnek is szól...

P. Hlavojnica. A cikkben foglaltak több tekintetben nem fedik nézetünket. Elfogultság lenne a cikkben említett fogyatékoságokat az egész tanítóságra általánosítani. Kérjük, hogy máskor a papírnak csak egyik oldalára írjon.

T. L. Bratislava. A s. l. U. 16-17 sz. elment. Az első cikket a tanítói nyugdíjról, szíveskedjék szösz szerint lefordítani. Rendkívül fontos. Szerzőtől erre engedély van.

Kiadóhivatali üzenetek.

Kérjük kartársainkat, hogy levelezéseik alkalmával, a címszalagon található előfizetési számra hivatkozzanak.

Felhívjak kartársainkat, hogy bassanak oda, hogy az iskolafenntartók a „Magyar Tanító”-ra előfizessenek. Fedezetlen nyújt erre a beiratásoknál szedett díj. Lapunk teljes évfolyama beköltve úgyszintén az iskola könyvtárát fogja gazdagítani. Az iskolafenntartó természetesen tagsági díjat nem fizet s így részére az évi előfizetési díj 40 K.

Többeknek arra a kérésre, hogy a lapot *vagy a tanító, vagy az iskola címére* küldjük, azt feleljük, hogy lapunknak egyedül támasza mi magunk vagyunk s azt saját erőnkkel kell fenntartanunk, amit csak úgy érhetünk el, ha minél több előfizetőnk van. A tanító, ki az egyesület tagja, a tagdíj fejében kapja a lapot, amely a saját tulajdona. Úgyünknek tesz vele szolgálatot mindenki, ha még az iskola fenntartóját is külön felkéri arra, hogy az iskola könyvtára részére külön példányt rendeljen. Csak így biztosíthatjuk lapunk fennmaradását. *Tekint nem vagy, vagy, hanem mindakettő.*

Felhívás. Kérjük a körök vezetőségét, hogy a tagnévjegyzékek beküldésénél arra ügyeljenek, hogy a jegyzéken a tagok pontos postai címzése, melyen a lap biztosan odatalál, — rajt legyen.

R. bath. isk. Csalár. Lúpukat a 4. sz.-tól küldtük. A hiányzókat később. Tankönyvekről jegyzéket nem küldhetünk, mert az általunk szerkesztettek még jóváhagyva nincsenek s így még nem tudjuk, melyek lesznek használatosak.

D. J. Salka. Lapja értelmében iniézkedtünk.

V. Gy. Heysur, K. Gy. Borzava, V. T. Tardoskedd, N. F. Józka, R. kath. isk. Csúz. A rendelkezésünkre álló számokból küldtünk.

T. S. Beretke. A küldött 40 koronával az előfizetése dec. 31-ig van rendezve. 20 K-át pedig tagsági díj címén javára irtunk.

Z. J. Rimaszombat. Augusztus 1-től járó számokat a jelzett címre küldtük.

V. Gy. Csiffár. A lapot a július 1-i számtól küldtük.

B. J. Behynee. A kért számokat elküldtük.

O. G. Palágy. A rendelkezésünkre álló számokból küldtünk de nem utánnvétellel, hanem a beküldendő előfizetésidőj fejében.

U. S. Vizkelet. A 10 számot még most sem kapta meg?

K. J. Pila. A kívánt címre küldjük szept. 1-étől.

J. J. Pozba. A küldött 20 K-át nem az ön hanem az iskola címére könyveltük el.

S. Gy. Kassa R. Gy. Losonc. Intézkedtünk, hogy ne menjen dupla példány.

Nevelőnői állást keres Szlovenszko területén okleveles ovónő. Címe a kiadóhivatásban.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére **küldendők, Polgári fiúiskola, Komárno (Komárom).**

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** közp. ellenőr intézik.

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felcélős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Főiskolai oktatásunk.

Tanítói nyugdíj.

Felhívás.

Egyesületi élet.

Szemle.

Tanítók tanácsadója.

Hivatalos rendeletek.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hírdetések.

Szerkesztőség: Polgári fiúiskola, } Komárno—(Komárom.)

Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, } Deák Ferenc-utca 11,

Igen tisztelt Kartárs úr!

Az iskolaügyek Referense 2698/1921. sz. a. kiadott rendeletével a szlovák nyelv tanítását a magyar tannyelvű népiskolákban heti 3 órában kötelezővé tette. Amde a rendelet keresztülvitele elé óriási nehézségek gördülnek a magyar vidéken működő tanítóság hiányos szlovák nyelvtudása miatt.

A szerkesztésünkben s kiadásunkban megjelent **Cvičebnica slovenského Jazyka**

(a szlovák nyelvre való szoktatás tankönyve a magyar anyanyelvű II—VI. osztályú tanulók részére) című tankönyv megírásával nagy szolgálatot véltünk teljesíteni a tanügyi hatóságoknak, de még különösebben azoknak a kartársaknak, akik a szlovák nyelvet kevésbé, vagy egyáltalán nem birják, mert sok évi tapasztalataink alapján és felhasználva a nyelvtanítás terén eddig elért legujabb vívmányokat olyképpen szerkesztettük meg, hogy tanító és tanítvány — **tehát még oly tanító is, aki a szlovák nyelvet egyáltalán nem birja** — e tankönyv segítségével játszva könnyűséggel és ezért a mindinkább tapasztalható sikereken, előmenetelen felbuzdulva, kedvvel fog a tanító **tanítva tanulni** és a növendékekkel soha nem remélt sikereket elérni.

A könyvecske 51., 52. és 53. oldalán a 4949/1921. számú miniszteri rendelet is érvényesül azzal, hogy azokon az **állami himnuszok lekottázva magyar szöveggel feltalálhatók.**

A könyv ára 6 K s minden könyvkereskedésben, vagy a főbizományosnál

**Stehr-féle könyvkereskedésben
Prešov beszerezhető.** Mutatványpéldányt az utóbbi cég díjtalanul küld. ———

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SLOVENSKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

Főiskolai oktatásunk.

A magyar nyelvű középiskolai oktatás — úglátszik — lassanként teljesen eltűnik Szlovenszkóban, a magyar középiskolák száma folyton csökken, az úgynevezett párhuzamos osztályok is évről évre sorvadnak. Új magyar középiskoláknak pedig híre sincs. Ugyanígy vagyunk a tanítóképzőkkel is. Egyszerűen nincs magyar tanítóképző. Hogy honnan veszi a magyarság az iskoláiba szükséges tanítókat, csak akkor is, ha az új nyugdíjlörvény életbelép, az a jövő litka, sőt talán nem is titok már. A magyar főiskolai képzés nem kevésbé rosszul áll. A bratislavai egyetemen magyar előadások egyáltalában nincsenek már. Egyedül a kassai jogakadémia vívja haláltusáját.

Pedig a magyarságnak elvitalhatlan joga van kulturájához s ezt a kulturát nem csupán az elemi oktatás alkotja.

A kulturának az írni-olvasni tudás csak alapját képezi. Szüksége van a magyarságnak magyar tanítóra, bíróra, ügyvédre, orvosra, tanárra, hivatali vezetőkre, szóval szellemi vezetőségre, amely a főiskolai oktatás teljes beszüntetése mellett elérhetetlen.

A köztársaság elnökének nemrég mondott beszéde, melyben a magyar egyetemi ifjúság előtt kijelentette, hogy a magyarságnak joga van kulturájához, súlyos intés azoknak, akik túlságos buzgalmukban a magyarság kulturális jogait béklyóba verni igyekeznek.

Mert nincs igaza annak, aki azt hiszi, hogy Szlovenszko magyarlakta területein csak jó szlovákok lehetnek vezetői állásokban. Ez teljesen ellenkezik az elnök szavaival. Mert

hol van akkor a magyar kultúra, ha a magyarok nem juthatnak vezető állásokba?

A magyarság igenis meg akarja tartani törvényekben biztosított kulturáját, sőt azt tovább akarja — és fogja is — fejleszteni.

A magyar nép vezetői szívből-lelélekben magyarok legyenek, ez a jog és igazság, mert ők ismerik népük lelkét, bajait, örömeit.

A jó magyarság természetesen nem zárja ki azt, hogy a magyarság vezetői s a magyar hivatalfőnökök egyúttal az államnak megbízható polgárai is legyenek.

Demokratikus államban ennek — szerintünk — így is kellene lennie.

Kérjük mindazokat, kiknek előfizetésük október elsejével lejárt, azt mielőbb meghosszabbítani szíveskedjenek, nehogy a lapküldés fennakadjon. Az előfizetés megújításánál hivatkozzék a címszalagon feltüntetett számra.

A kiadóhivatal.

Tanítói nyugdíj.

Irta: Mojto Ferenc.

Fordította: Tichy Lajos.

A nyugdíjügy, fizetésügyünk mellett, a mi nyílt sebünk. Sok érdemes kartársunk már nyugalomba vonulna, de nem meri magát arra elszánni, hogy ezt a harakírt magán és hozzátartozóin elkövesse. Felemeljük szavunkat a törvények ilyen „gyártása“ ellen, amilyent a mi nemzetgyűlésünk kezdettől fogva produkál, hogy az utolsó paragrafusban „felhatalmaztatik a kormány, hogy alkalmas időben a törvény hatályát egészben, vagy részben kiterjessze a magyar rendszer alkalmazottaira Szlovenszkon.“ Így hangzik a „mi“ (?) nyugdíjtörvényünk X. szakasza. Mi türelmesen várunk, hogy majd, majd — most fontosabb kérdések vannak napirenden — ránk is kerül a sor; de, amint látjuk, türelemmel és szerénységgel nem jutunk messzire. A köztársaság három éves fenállása után a szlovák tanitóságra nézve a magyar nyugdíjtörvény érvényes. A magyarok azóta rendezték a tisztviselők nyugdíját (1912. 45. tvc.), de a tanitóság kimaradt abból, mert

akkor szó szerint a „nemzet napszámói“ nak tekintettek minket. A Csehszlovák republika már szintén rendezte „saját“ alkalmazottainak nyugdíj ügyét, de mi nem tartozunk azok közé; minket a törvény a kormány jóindulatára biz és „alkalmas idő“-re. (1919. XII. 17-ki X. tvc. 2/1920. sz. és 1919. XII. 17-iki, 3/1920 sz. 7. §.) Hát csakugyan olyan mostoha-gyermekek vagyunk mi? Hiszen a fordulat előtt Csehországban, Morvaországban és Sziléziában szintén nem volt minden iskola állami, hanem sok „tartományi“ iskola létezett; ki tehet arról, hogy Szlovénzkó nem volt Magyarország „tartománya“ és nem tarthatott fenn saját tartományi iskolákat? Nálunk meg felekezeti iskolák voltak az államiak mellett. A volt cseh, morva és sziléziái tartományi tanítókat mégis államiaknak tekintik, de mi szlovák tanítók ég és föld között lebegünk. (Ugyanigy van a magyar tanítóság is! Szerk.) Államiak nem vagyunk, ilyeneknek az állam el nem ismer minket, ámbár „támogat és segélyez“ (nem fizet) közülünk 90%-ot, de úgy, hogy a segélyeket bármikor megvonhassa tőlünk és főképp, hogy ezeket ne kelljen beszámítania nyugdíjunkba. Név szerint — felekezetiiek volnánk, de az egyházak nem, gondoskodnak rólunk, fizetni nem akarnak, nem is bírnak minket, mondván: gondoskodják rólunk az állam, hanem azért igényt tartanak ránk. Ez a huzavona már nagyon is sokáig tart és közben öregeink halnak, halnak, anélkül, hogy szemeik meglátták volna az üdvösséget.

Be kell ismernünk, hogy a mi fizetés- és nyugdíjügyünk addig nem lesz rendezhető, amíg jogi helyzetünk nincs végleg megállapítva. Lehetetlen dolog, hogy az a gazda viselje gondunkat, a kiéi voltaképen nem vagyunk. De már egyszer tudni akarom, kiéi vagyunk hát? A miniszteriumban készen fekszik az új iskolai törvény-javaslat. Reméljük, hogy abban megtaláljuk a feleletet minden ügyünkre, kielégítést nyernek jogos követelményeink, különösen a mi fizetés- és azzal szorosán összefüggő nyugdíjügyünk kérdését illeti. Csak ne csalatkozzunk ismét! Ebben a reményben megismertetjük kartársainkkal azokat a nyugdíj-törvényeket, amelyek egyelőre csak Csehországban, Morvaországban és Sziléziában érvényesek.

Csehszlovák republikának a tanítók nyugdíjazására vonatkozó törvényei:

1. Az 1919. május 23-iki 274. számú (paritásos) törvény;
2. az 1919. okt. 7-iki 541. sz. (fizetési) törv.;
3. az 1919. dec. 17-iki 2/1920. számú, (azon új nyugdíjasokról, akik 1919. szept. 1. után nyugdíjaztattak.);

4. az 1919. dec. 17-iki 3/1920. sz. törv. (a régi nyugdíjasokról, akik 1919. szept. 1. előtt nyugdíjaztattak).

A régi tanítói nyugdíj-törvények, (Szlovenszkon a nagy. 1875-iki XXXII. t.-cikk) amennyiben rendelkezéseik a republika törvényei által nincsenek kimondottan hatályon kívül helyezve, továbbra is érvényben maradnak (par. törv. 26. §.)

Nyugalomba vonulás.

A tanító szolgálati ideje 35 évben állapíttatik meg, amelynek eltelte után teljes 100%-os nyugdíjra van igénye. Szolgálati idejébe az ideiglenes szolgálatban eltöltött évei is beszámíttatnak (par. törv. 27. §.) A nem egész év, 6 hónapon felül, egésznek vétetik, 6 hónapon alul pedig nem jön számításba.

A tanító 60-ik életéve, vagy 40 szolgálati év után minden okadatolás nélkül vonulhat nyugalomba (par. 27. §.)

A nyugdíj számíttatik az utolsó fizetés alapján + esetleges igazgatói pótlék + esetleges személyes pótlék (par. törv. 28. §.) + az 50%-os prágai helyi pótlék (okt.-i fiz. törv. 5. §.) és a szolgálati évek szerint (par. törv. 28. §.)

A tanítónak 10 éves szolgálat után a nyugdíjalap 40%-ra van igénye (lásd az előbbi szakaszt) Ez minden év után 2,4 %-kal emelkedik, úgy, hogy 35 év után eléri a nyugdíjalap 100%-kát (par. törv. 28. §.)

A tanító nyugdíja nem lehet kisebb 1800 K-nál (2/1920 sz. I. törv. 2. §.)

Nyugdíj-igénnyel nyugalomba vonuló tanítónak, (tehát aki legalább 10 évet szolgált) ha saját hibáján kívül megvakult, vagy lelki beleg lett, vagy bármely más okból keresetképtelen lett, nyugdíjának megállapításakor beszámítható éveire még 10 évet lehet hozzászámítani. Hasonlóképen, ha saját hibáján kívül olyan sérülés éri, hogy szolgálatképtelen lesz, szintén 10 év számítható hozzá, ha:

1. ezen sérülés szolgálat közben érte,
2. ha szolgálatra való alkalmatlansága kizárólag a sérüléstől ered, legkésőbb a sérülés után következő évben. Ezt az igényt még ugyanabban az évben kell bejelenteni. (par. törv. 29. §.)

Az esetleges sérülési járadék a nyugdíjhoz számíttatik.

Az utolsó szakasz 29. §-a szerint, a fent említett esetekben még a kezdő szolgálatban álló tanítóknak is engedélyezhető nyugdíj, amely a kérdéses időben élvezett fizetésük alapján lesz megállapítva. Ez a régi nyugdíj-törvényhez képest igen nagy mértékű módosítás.

A nyugdíj-alaphoz való hozzájárulás évenként 8%-ot tesz, (új nyugdíjasokról szóló törv. IX. cikke.)

Általános rendelkezések a hátramaradottak (özvegyek és árvák) járandóságairól.

A hátramaradottak járandóságai az elhaltnak fizetési, rangfokozata és szolgálati évei alapján állapítatnak meg.

Ha az elhalálozott elérte már az általa elérhető rangosztály legmagasabb fokozatát, a hátramaradottak járandóságai a legközelebbi magasabb rangosztály szerint állapítatnak meg, ha az elhalt nem lett az előléptetésből fegyelmi úton kizárva. (új nyugdíjasokról szóló törv. 30. §.)

Ha a tanító saját hibáján kívül szenvedett sérülés következtében halt el, de még nem volt nyugdíj-igénye, a hátramaradottak járandóságai a kérdéses időben élvezett fizetése alapján állapítatnak meg. (par. törv. 31. §.) Ebben az esetben a hátramaradottak szabályszerű járandóságai azok másfélszeresére emelhetők fel, de az esedékes sérülési járandóság beszámíttatik a járandóságokba. (2/1920. 63. §.)

Temetkezési járulék.

Az elhalálozott tanító hátramaradottainak temetkezési járulék utalványoztatik és pedig $\frac{1}{4}$ -e a nyugdíjigényének, vagy a már tényleg élvezett nyugdíjának. (2/1920. 12. §.)

Ismerteljük a táblázatot, amely szerint a szolgálatban elhalt tanító után járó temetkezési járulék kiszámítható. Az igazgató-tanító özvegye ehhez még férje igazgatói járulékának $\frac{1}{4}$ részét is kapja.

	XI.	X.	IX.	VIII.	VII.
1.	877	1159	1365	1815	2287
2.	972	1252	1534	1969	2502
3.	1065	1347	1627	2127	2676
4.	—	—	1722	2284	2853

A férjétől elváltan élő feleségnek nincs igénye temetkezési járulékra.

Ha nincs özvegy, akkor a temetkezési járulék a gyermekeknek, vagy törvényes örökösöknek jár, vagy bárkinek, aki a tanítót ápolta és eltemetteti.

Az özvegy ellátási járandósága.

Tanító özvegyének nyugdíj jár :

1. Ha a férjnek még nem volt nyugdíj-igénye, úgy alapfizetésének 40%-a.

2. Ha már volt nyugdíj-igénye, vagy mint nyugalmazott halt el, a férj nyugdíjának $\frac{2}{3}$ át kapja, a nyugdíjalapösszegnek legalább 40%-át és legfeljebb 50%-át, de sohasem kevesebbet, mint 1500 koronát.

Ha nincs törvényes feleség, úgy ezen járandóságok a tanító élettársának is járnak, ha a tanítóval közösségben legalább 5 évig élt egészen annak haláláig, ha ezen időből a tanító legalább 2 évet tényleges szolgálatban töltött és ezen időszakban gyermeke volt tőle. Egyébként minden, az özvegyet illető rendelkezés az élettársra is vonatkozik (új nyugdíjjavakról szóló törv. 5. §)

Atya nélküli árvák ellátási járandóságai.

Ellátatlan törvényes gyermekeknek (törvényteleneknek is, ha még a tanító tényleges szolgálata idejében születtek, valamint ugyanakkor örökbefogadott vagyontalan gyermekeknek, akiket a tanító egészen haláláig tartott) nevelési járulék állapítatik meg és pedig minden egyes részére az özvegyi nyugdíj $\frac{1}{6}$ -e:

1. leányoknak 24. életévükig,

2. fiúknak 21. életévükig, ha tanulnak, 24. évig és továbbra is, ha szellemileg betegek és keresetképtelenek.

Egy gyermek nevelési járulékának az 1200 K-t, valamennyiének az özvegy nyugdíját nem szabad meghaladnia.

Ha a gyermekeket az özvegy tartja el, úgy a nevelési járulék őt illeti. (8. §)

(Vége köv.)

(Szerkesztő megjegyzése. — Ezen közérdekű cikket a szerző engedélyével a Slov. Úc. 16–17. számából vettük át.)

Hirdessünk a Magyar Tanítóban.

Felhívás!

1) Lapunk több számában figyelmeztettük már a kartársakat, hogy a a hozzánk intézett kérdezősködések és levelezéseik alkalmával a címszállagon feltüntetett előfizetési sorszámmra hivatkozzanak, ami a mi munkánkat is nagyon megkönnyíti, mert több azonos nevű előfizetőt tartunk nyilván.

Ennek dacára sajnálattal kell tapasztalnunk, hogy ismételt felhívásunkat figyelembe sem veszik. Mivel így gyors és pontos elintézés nem várható, még egyszer felhívjuk a kartársakat, hogy kérésünknek saját érdekükben tegyenek eleget.

2) A már megalakult járási és megyei egyesületek pénztárnokait arra kérjük, hogy az általuk nyilvántartott tagok névjegyzékét két példányban kiállítva juttassák mielőbb hozzánk, hogy mindazoknak, kik még lapot nem kapnak, azt mielőbb elküldhessük.

A névjegyzék első rovatában közöljük a lap eddigi előfizetési sorszámát, új tagoknál e rovat természetesen üresen marad.

Mi az egyik névjegyzéket a nálunk eszközölt befizetések feltüntetésével visszaküldjük, hogy a hátralékos összeg a tagoktól mielőbb beszedhető legyen.

3) Azon előfizetőink, kik még járási, vagy megyei körzetbe nem tartoznak és a lap előfizetésével hátralékban vannak, addig míg körzetük megalakul, hátralékos előfizetési díjait azonnal küldjék be, mert ellencsetben kénytelenek vagyunk a lap további küldését beszüntetni.

Az előfizetések nem névre szólóan, hanem kiadóhivatalunk címére küldendők.

4) Kérjük azon kartársainkat, kiknek mutatványszámot küldtünk, hogy előfizetéseiket beküldeni sziveskedjenek.

5) Előfizetések megújításakor az első alkalommal beküldött címet használja mindenki állandóan, mert megtörténik, hogy a lapot az iskola címére rendelte és az előfizetést a tanító saját neve alatt újítja meg, mely körülmény keveredésekre ad okot.

6) Azon kartársakat, akik a lapot pontosan meg nem kapják, felkérem közöljék olvasható *pontos* címüket a kiadóhivatallal és pedig a név, a község és *up. szlovák*-magyar elnevezésének közlésével.

Iskola fenntartóját kérje fel a „Magyar Tanító“ megrendelésére!

Kartársak figyelmébe.

Tudjuk, hogy a szlovák nyelv tanítása Kartársainknak mily nagy gondot okoz, segíteni akarunk e nehézségen azzal, hogy az utasításoknak megfelelő részletes tananyagbeosztás *minden egyes órára külön kidolgozottan* Kartársaink kezébe juthasson, hogy a szlovák nyelv tanításának munkája hatványozottan megkönnyíthessék. A könyv — mely az anyagot a legegyszerűbb beszélgetések formájában közli — Uhreczky Géza kartársunk irányításával elkészült s szedés alatt van. Kérjük Kartársainkat, hogy postafordultával egyszerű levelezőlapon tudassák *Uhreczky Géza kollégánkkal* (Komárom, Szénatér 9.), hogy hány példányra lesz szükségük, mert a könyv csakis az előre megrendelt példányszámban lesz kinyomatva. Ára körülbelül 7—8 K lesz.

Egyesületi élet.

A komárommegyei szervezet megalakulása.

Ama eszme, hogy ez országgrész magyar oktatásügyének munkásai egy országos szervezetbe tömörüljenek, Komárom-vármegye tanítóságánál megértő, lelkes szeretetre, készséges támogatásra talált. Az eszme megvalósítása érdekében Komárom-megye tanítósága az első szóra egy emberként állott a szervezők mellé. E lelkes sereg a tömörülésben nem egyéni ambíciókat vagy pusztán anyagi érdekek kivívásának eszközét látta, hanem ezeken felülemelkedve, magasabb szempontból ítélte meg a szervezetet, amelyet a tanítói közszellem ápolójának, szellemi és erkölcsi előhaladásunk eszközének s a magyar közművelődés továbbfejlesztő tényezőjének értékelt. Jóleső érzéssel kell megállapítanunk, hogy az egyesületi eszmétől áthatott lelkes tevékenység vezeti a megye tanítóságát ma is, amikor folytatja a szervező munkát azzal a nagy akarással, amellyel megkezdette.

Komárom-megyében egymásután alakultak meg a járáskörök s hogy az országos alapszabályok rendelkezésének teljesen megfeleljenek, szept. 22-én megalakították a megyei szervezetet is. Itt mindenki tudatában van annak, hogy az egyesületi étellel ápolts és fejlesztett tanítói közszellemre szükség van. Egyesületi élet nélkül letargikus álomba merülünk, melyből nincs öntudatra ébredés.

Az alakuló gyűlésre, szép számban sereglett össze a csallóközi, csilizközi, udvardi és párkányi járáások tanítósága. Megjelent a gyűlésen Jezó Márton tanfelügyelő, Gasparik Ignác tanf. tan., továbbá Kovács Alajos, az országos egyesületünk elnöke, Vásárhelyi Károly főtitkár. A gyűlésen Kovács Alajos elnökölt, aki megnyitó beszédében meggyőző érvekkel mutatott rá a szervezkedés szükségességére, mely minden magyar tanerőnek becsületbeli kötelességévé teszi, hogy országos szervezetünk kötelékébe lépjen. Egyetemes érdekeink kivívásának egyedüli eszköze a szolidáris egyesületi együttműködés. Az országos egyesület külszerveinek megalakításánál tapasztalható lassúságot a fokozottabb egyesületi tevékenységnek kell felváltania, hogy országos szervezetünk minél előbb a maga teljes egészében kiépülhessen.

Az elnök szavai után a jelölőbizottság előterjesztése alapján a tisztikart választották meg. Elnök lett: *Szabó János*, (Údvard) alelnökök: *Kőrös Imre* és *Vizváry Dezső*, titkár: *Uherczky Géza*, jegyzők: *Feiszthammel Ádám* és *Tímár Gyula*, pénztárnok: *Beke Gyula*, ellenőr: *Stampay József*, könyvtáros: *Pethő Sándor*. A választmány tagjai: *Alt Lajos*, *Biró Béla*, *Fekete Rezső*, *Fekécs László*, *Kauzál József*, *Matula Domokos*, *Molitorisz Géza*, *Versegly Ferenc*, *Zsemlye Péter*. Kiküldöttek a központi választmányba *Ivanics Andor*, *Kanozsai József*, *Karácsonyi József*, és *Pathó Flóris*.

Kovács Alajos elnök üdvözli a megválasztott tisztikart, a távol levő új elnököt s ügybuzgalomra, lelkes kitartásra buzdítva a megjelenteket, a gyűlést berekesztette. Az ülés végzetével Alapi Gyula dr. a helybeli Diákmenza megszervezője kért engedelmet a felszólalásra s a tanítóság szíves támogatását kérte a Diákmenza számára, mely nemes intézmény a vidéki szegénysorsú magyar tanulók továbbtanulását segíti elő, akik közt több esélet tanító árvája is van. Kovács Alajos elnök a tanítóság nevében a legmesszebbmenő erkölcsi és anyagi támogatást ígért meg.

Elbocsátott magyar kartársaink reaktiválása érdekében megindított akciónk már eddigelé is sikerrel járt, amennyiben legutóbbi felhívásunk alapján két kartársunkat sikerült álláshoz juttatni. De a féluton nem állhatunk meg. Nem nyughatunk addig, míg valamennyi önhibáján kívül állását vesztett kartársunk existenciáját biztosítva nem látjuk. Valamennyi magyar iskolafentartó testület és tanító emberszeretetére, illetve kartársi szolidaritására hivatkozunk akkor, amidőn ezuton újból felkérjük, hogy az üresedésben levő tanítói állásokat egyesületünk titkárságával közölni szíveskedjenek.

Elbocsátott kartársainkat pedig arra szólítjuk fel, hogy elhelyezésük gyorsabbá és biztosabbá tétele céljából személyi adataikat az alábbi rovatos kimutatás kapcsán ugyancsak egyesületünk titkárságához (Komárom, Polg. Finiskola) bejelenteni szíveskedjenek.

N É V	Életkor	Vallás	Családi állapot	Hol s mikor szerezte oklevelét?	Van-e kántori vagy más képesítése?	Jegyzet

Meghívó. A csallóközi és csilizközi járás tanítói köre f. évi október 6-án (csütörtökön) d. e. 10 órakor Őrsújfalú községben, a r. kath. népiskola termében rendes évi közgyűlést tart, melyre a járáskör tagjait és a tanügy barátait tisztelettel meghívja az Elnökség. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Slöjdoktatás a népiskolában. Előadó: Vizváry Vilmos aranyosi ig. tanító. 3. Rajzoktatás a népiskolában. Előadó: Szendrey Imre komárnói közs. isk. tanító. 4. Pénztári jelentés. 5. Elnöki előterjesztések. 6. Esetleges indítványok. A közös ebéden résztvenni óhajtók az Elnöküél ökvetlen jelentkezzenek.

Tanulmányút: A komárnói és megyei tanítók részére Ježo Márton áll. tanfelügyelő úr a jövő tavasszal tanulmányi kirándulást tervez Csehországba.

Tervbe van véve a csehországi elemi- és polgári, egyéb iskolák, főiskolák megtekintése és tanulmányozása, de emellett a természeti szépségek és Csehország nagy ipari városai és Praha is benne volnának a programban.

A kirándulás 8—10 napig fog tartani, költségei az állami kedvezmények mellett mérsékeltek lesznek. A résztvenni óhajtók már mostanában jelentkezhetnek Ježo Márton komárnói áll. tanfelügyelő úrnál, aki jóelőre gondoskodni fog a tanulmányi kirándulás sikeres lebonyolításáról.

A Správy magyar nyelven. A tanítószög méltányos óhaja teljesült azzal, hogy a Školsky Ref. hivatalos lapja a *Zprávy* f. é. szept. 1-től kezdve magyar nyelvű mellékletben hozza a hivatalos rendeleteket. E fontos eredmény az Ált. M. T. Egyesület akciójának következménye. Az egyesület elnöksége Stefanek közoktatásügyi referens úrnál személyesen sürgette a magyar hivatalos lap megjelenését, amidőn a referens ur erre vonatkozólag határozott ígéretet is tett, ami ime beteljesedett. Lapunk eme fontos rendelkezés következtében a *Zprávy*-ban megjelent rendeleteket a jövőben nem hozza, de az ott meg nem jelent és a tanítószög nézve érdeklél bíró rendeleteknek továbbra is készségesen ad helyet.

A gömörmezei magyar tanítóegyesület agilis elnöke, Schmögner János, aki egyúttal általános egyesületünknek is alnöke, követésre méltó buzgalommal és ügyességgel szervezi meg a megyei egyesületet. Eljárását röviden ismertetjük. Minden egyes megyéjében működő magyar kartársnak nyomtatott felhívást küldött, melyben lelkes szavakkal buzdítja a kartársakat a szervezkedésre, egyesülésre, a köz érdekében való áldozatkészségre.

A felhívás mellett részletes, rubrikázott kimutatás volt, amelyet minden egyesületi tagnak kitöltve vissza kellett küldenie a megyei elnökségnek. Az íven fel van tüntetve az egyesületi tag (esetleg csak a „Magyar Tanító“ előfizetője) neve, állása, lakóhelye, mióta fizet elő a M. T.-ra, mennyit fizetett elő, kinek fizette, kapja-e a lapot pontosan, mennyit fizet most, hozzájárult-e eddig és mennyivel a szervezés költségeihez, mennyit küld most erre a célra, van-e az iskolánál üres állás, észrevételek és óhajok, végül sajátkezü aláírás. Egy íven egész tantestület is jelentkezhetik. Végül mi figyelmeztetjük úgy a gömörmegyei, mint a többi megyebeli és szakosztályi tagokat, hogy mindennemű helyváltoztatás azonnal bejelentendő a megyei pénztárosnak és a „Magyar Tanító“ kiadóhivatalának.

Gyász. *Tuba János* komáromi takarékpénztári vezérigazgató, a községi iskolaszéknek hosszú ideig elnöke, hirtelen meghalt. 67 évet élt, a magyarság életében nevezetes szerepet játszott élete folytáig. Temetése f. é. szept. 19-én volt a tanítóság, az egész város, valamint az egész megye és a szlovenszkoói magyarság osztatlan részvéte mellett.

Vilim Gyöző rozsnyóbányai főtanító kartársunk, egyesületi tag, f. é. szept. 6-án Krompachon elhunyt. Emlékét kegyelettel őrizzük.

Gömör vm. magy. tannyelvű intézeteinek tanerőihöz, tanítóihöz, óvónőihöz. Több kartársam mai napig sem küldte vissza az aug. végével általam szétküldött úrlapot, amiért is ennek a megfelelő adatokkal való kitöltését és *címemre* való sürgős visszaküldését kérem.

Miután megtörténhetett, hogy egyik-másik kartársam helytelen címzés miatt az úrlapot meg nem kapta, szíveskedjenek úgy a társ-, mint szomszédbeli intézetek kartársainál az iránt érdeklődni, az adatok megküldését szorgalmazni.

A tagsági, előfizetési és egyéb díjak ezentúl *nem Komáromba*, hanem egyesületünk pénztárosához: *Stubendek Alajos* rk. tanító: *Siač (Rimaszécs) Ž.* Gemer / címre küldendők. Aki azonban a kimutatást nekem vissza nem küldte, úgy ezt, mint az ezzel kapcsolatos díjakat küldje meg *nekem*: *Rožňava—Rozsnyóra* és pedig *legkésőbb okt. hó 3-ig*, hogy az előmunkálatokról beszámolhassak s egyesületi életünk rendes működését megkezdhesse.

A 80 kor. évi tagsági díj lefizetése ellenében a Magyar Tanítót mindenki ingyen kapja. *Nem tagok* évi 40 K ért. kapják

Helyváltozás ügy egyesületünk pénztárosánál, mint a lap kiadóhivatalában rögtön bejelentendő.

Minden hátralék dec. 1-ig befizetendő.

Azon kartársak, kik a lapot pontosan nem kapják, közöljék pontos, olvasható címüket (u. p. szlovák és magyar elnevezés) a lap kiadóhivatalával.

Schmögner János
egyesületi elnök.

Minden levelezésnél, előfizetés meg- újításnál hivatkozzon sorszámára.

Szemle.

„Slovenský Učitel“ 14. és 15. számaiból.

Hanco A.: Megjegyzések az „Új Iskola és a tanító“ c. cikkhez. (2) Az erkölcs minden létező jónak az alapja. Aki a vallásoktatás ellen küzd, az a társadalmi és állami rend felforgatására tör. A szlovák nemzet, végső esetben, ki fogja kényszeríteni a vallás-erkölcsi nevelést az ő iskoláiban. Az új szlovák iskola a nemzeti kultúrának vallás-erkölcsi alapon való terjesztője kell, hogy legyen.

Mojto F.: A mi himnuszaink. (2) A cikkíró közöl egy új himnusz-szöveget, amely a „Kde domov můj“ dallamára énekelhető és ajánlja a szlovák tanítóságnak, hogy ezt, valamint a „Bože svetov. Stvoriteli“ kezdetű dalt az iskolákban gyakran énekeltesék. Ezen dalok így közhasználatba fognak átmenni és a szlovák nemzet himnuszaivá válhatnak. Ez azért is ajánlatos, mert ezeket a magyarok is énekelhetnék, anélkül, hogy magyar nemzeti érzületükben sértve érezhetnék magukat, a mi a most használatos két himnuszról, épen nem mondható.

Rapoš K.: Iskolai bankjegyek. Ma a legegyszerűbb ember is nagy számokkal kénytelen számolni, azért a könnyebb szemléltetés végett és gyakorlati szempontból is, az iskolákat megfelelő mennyiségű valódi bankjegyekkel és pénznemekkel kellene ellátni. A visszaéléseket úgy lehetne elkerülni, hogy minden bankjegy átlukgatott betűkkel „Iskolai bankjegy“ felírást viselne, a váltópénz pedig papírmáséból készülne.

Mojto F.: Hogyan függ össze a magyar vidékek közgazgatása a mi iskolaügyünkkel? A cikkíró véleménye szerint nagy, nemzeti érdekek fűződnek ahhoz, hogy Szlovenszko magyar vidékein a hivatalnoki állásokat magyarul is tudó jó szlovákok foglalják el. Mivel azonban a mai középiskolákban a magyar nyelvet egyáltalában nem tanítják, 30 év múlva nem lesz intelligens szlovák, aki magyarul is tudna, ellenben a magyarok közül igen sokan meg fogják tanulni a szlovák nyelvet és otthonosabban fogják magukat érezni Szlovenszko egész területén, mint maguk a született szlovákok. Elengedhetlenül szükséges tehát, hogy a magyar nyelv tanítását az összes középiskolákba bevezessék.

Bielek V.: Iskolaügy Oroszországban. A cikkíró saját tapasztalatai alapján kifejti, hogy a bolszvista iskolaügy a papíron jól fest, de a valóságban annál szomorúbb. A koedukációval bíró iskolákban a növendékek fele nemi betegségben szenved. A tanítónak nincsen hatalma tanítványai fölött és így tekintélye sincs. A tanuló, ha meg sem is felel, a felsőbb osztályba mégis felszállhat s így szorgalma teljesen elvész. A tanulók „szovjetje”, amelynek tanácskozásain a tanító meg sem jelenhet, vagy ha igen, szavazati joga nincsen, panasszal élhet tanítója ellen az iskolai tanácsnál és rendszerint sikerrel. Az iskola különben két tagozatu. Az alsó 3 éves, a felső pedig 4 éves. A tanítási eredmény szerfelett gyenge. De a nem képesített „tanító-ságnak” minden jó. A képesített tanítók azonban az ilyen „modern” nevelés fölött csak nevetnek — ha senkisémet látja őket. Legjobban még az önképző körök vannak megszervezve, ahol a tanító „útmutatása” mellett a gyermekek szavalással, zenével és karénnel, színi előadások rendezésével stb. foglalkoznak.

Mojto F.: Egyesületi élet. Nyitra-megyei egyl. jun. 30-án tartotta meg közgyűlését, amelyen Voláček J. előadást tartott „Milyen nevelést kíván a világháború utáni korszak az iskolában és azon kívül” címen. A gyűlés továbbá állást foglalt a tankötelezettségnek 8 évre való kiterjesztése mellett és követeli, hogy a ZUS. csatlakozzék a Csehszlovák Tanítói Szövetséghez. Örömmel veszi tudomásul a Pokrokársky Spolok szenici járási körének a ZUS. nyitramegyei egyesületébe való belépését.

Járási körök gyűléseiből. A verebélyi és aranyos-maróti kör jún. 2-án tartotta alakuló közgyűlését. Mindenekelőtt arról kellett határozni, hogy a Besztercebányán székelő Pokrokársky Spolok (Haladó Egyl.) nevű tanító-egyesülethez, vagy a ZUS. hoz

csatlakozzék-e? A gyűlés a ZUS.-hoz való belépés mellett döntött. Végül Holček J. a számtan, olvasás és írás szemléltető tanításáról tartott előadást.

A báni kör jún. 3. gyűlésén elhatározta, hogy a tankötelezettség 8 évre való kiterjesztése és a tanítóság akadémiai kiképzése mellett foglal állást és a többi kört is hasonló állásfoglalásra szólítja fel. (T.)

„Slov. Uč.“ 16—17. számából.

A ZUS megyei szervezeteinek gyűléseiből. A *hontmegyei* egyl. f. év június hó 25-én tartotta nagygyűlését. A gyűlés keretében az isk. jogi alapjáról, a rajztanítás új módszeréről, a készülő új tantervről és a népművelésről tartottak előadásokat. Ez alkalommal a tanítóság iskolai munkákból kiállítást, este pedig ffjúsági színelőadást és táncvigalmat rendezett. Krpelec B. tanfelügyelő ugyanekkor a megyei egyl. pénztárának 500 K-t, az özvegy- és árva-alapnak pedig 1000 K-t adott át, mint az ő kertülete tanítóságának ajándékát.

A *trencsénmegyei* egyl. f. év június hó 30 án tartotta nagygyűlését. A tárgyalást Hancko A. elnök vezette. A gyűlés 25 pontba foglalt határozatot hozott, amelynek főbb pontjai: a valláserkölcsi nevelés; az új tanterv kiváló szl. paedagogusok és a ZUS meghallgatásával készüljön; a tankötelezettség 14 éves korig terjesztessék ki; az összes tanfelügyelőségek és tanítói állások szlovákokkal töltsenek be; az iskola helyisége csakis kulturális célra legyen igényelhető; a nyugdíjügy gyors és törvényes rendezése; a tanító szünidei (2 havi) katonai szolgálata; a vizsgáló-bizottságok tagjai csak szlovákok legyenek; energikus tiltakozás az ellen, hogy a Referátushoz beosztott tanfelügyelők csehek legyenek stb. A gyűlés elfogadta a tanítóság akadémiai képzéséről és a felállítandó iskolai tanácsokról szóló indítványokat. A megye tanítószervezete 775 K-t gyűjtött két inségben levő tanító-özvegy részére. A gyűlésen panaszt emeltek az egyik tanfelügyelőségi tanácsnok ellen s ebben az ügyben a gyűlés fegyelmi vizsgálatot követel.

A *szepesi egyesület* f. év jún. 18-án tartotta meg szervezkedő gyűlését. Jelen volt Hancko A. a ZUS elnöke is, aki lelkes beszédben hívta fel a jelenlevőket nemzeti szellemben való intenzív munkára és a kollegiális összetartás ápolására. A gyűlés határozatilag kimondotta, hogy kívánja a félárú vasúti kedvezmények kiadását; a 8-évre terjedő tankötelezettséget; az új iskolai törvény készítésénél a ZUS meghallgatását; a vizsgáló bizottságoknak szlovákokból való összeállítását; hogy a tanítói állások betölté-

sénél Szlovenszkón a szlovákok előnyben részesüljenek stb. A jelenvoltak végül 268 K összeget adományoztak a Komensky-emlékre. A lap továbbá szószerint közli az iskolai tanácsok, a tanítószág akadémiai képzése és az iskolai önkormányzat ügyében benyújtott indítványokat. Végül a jogügyi szemlében közli, hogy az a kérdés, vajjon a felekezeti tanító lehet-e az iskola igazgatója, nemsokára véglegesen el lesz döntve, továbbá, hogy a véglegesítés ügyében majd csak a most készülő törvény fog világosságot hozni, de annyi már most is bizonyos, hogy az u. n. nosztrifikáló vizsga nélkül senki sem lesz véglegesítve.

„Schule und Haus.“ A csehországi német tanítószág ezen cím alatt havi folyóiratot szerkeszt a szülők részére, amelyet e tanév kezdetével 8000 példányban tett le ugyanannyi család asztalára. Minden foglalkozásnak meg van a maga szaklapja. Kell tehát, hogy a legnehezebb szaknak, a gyermeknevelésnek szintén legyen egy szakorgánuma, amelyből a szülők tanácsot és útbaigazítást meríthessenek. Terünk nem engedi, hogy ezen lap rendkívül tanulságos és érdekes tartalmát bővebben ismertessük s azért csak a benne közölt „Gyermeknevelés tízparancsolatá“-val akarunk kissé foglalkozni. Ennek 4 ik parancsa rövid kivonatban így hangzik: *A te öt éves gyermekedet tanítsd meg játszani.* Ebben a korban kezdődnek a kis neveltlenségek. Mondom neked, ezek mind unalomból és rossz példából erednek. Ha dolgozol, kérd meg, hogy segítsen. Tanítsd meg őt játszani! Érdeklődj játéka iránt és vegyel részt abban. Ezáltal óriási örömet szerzel neki és meg fogod látni, hogy gyermeked milyen könnyen irányítható. Ne vidd őt magaddal, ha felnőttekkel akarsz szórakozni, mert unatkozni fog és neveletlenül fog viselkedni. Ne hagyj foglalkozás nélkül és ne engedj rossz társaságba. Nem is sejtéd, micsoda napfényt hintesz gyermeked életére, ha segíted, hogy az unalmat elűzhesse, ha faniázija szárnyain vele szállsz, vagy ösztönzöd, ha abból netalán kevés volna. Nincs gyermek (igen kevés kivétellel), aki nem akarna elfoglalva lenni. Irányítsd gyermekedet és megéred, hogy egyetlen útás nélkül fogod felnevelhetni. Csak azt ne hídd, hogy a te u. n. „szigorod“ nevelőleg hat rá. Anyák, meséljeteK gyermekeiteknek! Ha valamit akarsz, hogy megtegyen, alig fog kelleni mást ígérned, mint azt, hogy: mesét mondok! Csodákat fogsz vele elérni. Mindent megtesz a kedvedre egy — meséért. Így megakadályozod a neveltlenségeket, amelyeknek majdnem mindig az unalom az oka. (T.)

A ruszin iskolákban is kötelező a szlovák nyelv. Az

ŠK. R. 2698/I. ai 1921. sz. rendelettel a ruszin tannyelvű iskolákban is előírja a szlovák nyelv kötelező tanítását.

Kereskedelmi szaktanfolyam Komárnóban. Komárnó város hatósága elhatározta, hogy a közs. polgári fiúiskola és a bencés főgimn. tanári karának közreműködésével a folyó tanévben egyéves kereskedelmi szaktanfolyamot állít fel. A tanfolyam tárgyai a kereskedelmi könyvvitel, levelezés, számtan, kereskedelmi földrajz és árúisme, azonkívül szépírás, gép- és gyorsírás, valamint a szlovák nyelv. Jelentkezhetnek a gimnázium, vagy a polgári iskola negyedik osztályát végzett tanulók.

A losonci református elemi iskolát a tanfelügyelő rendeletére hatóságilag bezárták, a tanítást megszüntették. Ezen szigorú intézkedés oka az, hogy a ref. egyház a tanfelügyelő leirataira állítólag megtagadta a szükséges választ.

A bratislavai r. k. gimnázium ügye. A kormány értesítette a bratislavai r. k. autonóm hitközséget, hogy a kérvényezett r. k. magyar gimnázium felállítását nem engedélyezi. Így Bratislavában csak egyetlen magyar gimnázium marad, az ág. ev. lyceum, amely a nagy tömegekben jelentkező magyar középiskolai tanulók tanítását nem képes ellátni.

Enyicke, Makranc és Széplak községek küldöttsége járt Abauj-tornamegye zsúpánjánál és községeikben magyar iskolák felállítását kérte, azon alapon, hogy ez a községek egyhangú akarata. Bulla zsúpánhelyettes kijelentette, hogy a kérdést megvizsgálja és az intézkedéseket a törvények, rendeletek és a köztársaság demokratikus szellemének értelmében fogja megtenni.

Kajdánó ruszinszkói község 53 magyar anyanyelvű tanulóval gyermek részére kért az ungvári tanügyi referenstől magyar iskolát. A referens helyette megígérte, hogy a jogos kérelem teljesítésétől nem zárkozik el.

A kassai jogakadémia dr. Osváth Gyula prodékán információi szerint 1922. tanév végéig magyar marad, addig sem az akadémia kebelében, sem a tanári karban változás nem történik. A magyar jogi fakultás megszűnése után sem zárkozik el állítólag a kormány attól a tervtől, hogy a leendő szlovák jogakadémián a magyar nyelv átmenetileg, mint kísérleti nyelv szerepeljen.

A bratislavai magyar jogi fakultás ügye. A kormány tudvalevőleg a Komensky egyetlen magyar jogi fakultását a fennálló határozatok ellenére 1922. helyett már most megszüntette, állítólag szlovák nyelvűvé alakította át. Az egyetlen magyar hallgatóinak 7 tagú küldöttsége szept. 15-én Prágában járt, ahol

Masaryk elnöknek átnyújtották a sérelmeket magában foglaló memorandumot. Masaryk elnök élénk figyelemmel hallgatta a küldöttség szónokának fejtegetéseit, majd válaszában kijelentette, hogy: a magyar kisebbség problémájával már régóta foglalkozik, mert az az óhaja, hogy minden kisebbségnek meg legyen adva a lehetőség, hogy kulturáját fenntartsa. Ehhez a magyarságnak joga is van, sőt szívesen látná, ha Szlovenszkó valamelyik városát tennék meg az itteni magyar kultúra központjává. Továbbá kijelentette, hogy a fakultás megszüntetése ügyében felvilágosítást kér a szakminisztertől és amennyiben tényleg szerződés biztosítaná a fakultás további működését, akkor a lehetőség szerint teljesíteni fogja a küldöttség kérését. Šusta közoktatásügyi miniszter a küldöttséget nem fogadhatta, mert szabadságra utazott.

A szlovenszkói fő- és reálgimnáziumok tantervének módosítása. Az iskolaügyi miniszterium hivatalos közlönye szerint a szlovenszkói főgimnáziumok és a reálgimnáziumok tanterve a földrajznak a felsőbb osztályokban való tanítása által a következőképpen módosul: A gimnáziumok V—VI. o.-ban heti 2—2, a VII. o.-ban heti 1 földrajzóra tartandó, miáltal a heti óraszám az illető osztályokban 33-ra emelkedik. A reálgimnázium V. o.-ban 2 földrajzi, 3 történelem és 5 latin (heti óraszám 33), a VI. o.-ban 2 földrajz és 4 latin óra lesz. A VII. o.-ban 1 földrajzóra vezetendő be.

Átlépés a gimnáziumba. Előfordulhat az az eset, hogy a polgáriskola negyedik osztályát végzett növendék a gimnázium vagy reáliskola V. osztályába akar föllépni. Ekkor az illető tanulónak nem tantervkülönbözeti vizsgálatot kell tennie, mint eddig érvényben volt, hanem a gimnázium vagy reáliskola négy osztályának összes tárgyaiból vizsgáznia kell s ha megüli a mértéket, csak akkor vehető föl az V.-ik osztályba. Ha az eredmény nem kielégítő, akkor a vizsgáló-bizottság határozza meg, hogy hányadik alsóbb osztályba vehető föl a tanuló. Általában megjegyezzük, hogy a Csehszlovák köztársaságban bárkinek, aki a rendes időn túl van, jogában áll a Školský Ref. engedélye alapján a közép- vagy polgáriskola bármelyik osztályába felvételi vizsgálatot tenni.

A nagyszőlősiiek az elmúlt év nyarán kérték Zsatkovics kormányzótól parallel magyar osztályok föllállítását a nagyszőlősi elemi és polgári iskolákban. A kérés elintézetlen maradt máig. Erre a nagyszőlősiiek saját erejükből akartak magyar elemi és polgári iskolát fölláttatni, azonban ez a szándék is meghiúsult. Elutasítottatott azzal, hogy négy hónappal az iskola megnyitása előtt kellett volna kérni az engedélyt. Erre küldöttséget menesztettek a

kormányhoz. Blaha min. tanácsos csodálkozásának adott kifejezést, hogy Nagyszőlősen ilyen tanügyi sérelmek fordulnak elő és megígérte a kérelem teljesítését.

A rozsnyói ev. polg. leányiskola okt. 1-én megnyílik. Az iskola jellege szlovák lesz, az igazgatónő is csak szlovák lehet, de egyidejűleg megnyílnak a magyar párhuzamos osztályok is. Hogy melyik osztályba (szlovák vagy magyar) véletlen föl a tanulók, azt a szülők határozzák meg az igazgatónővel egyetértve.

Rácz Pál elbeszélései. Rácz Pál ungvári kartársunk „*A rongyszedő és más elbeszélések*” című kötete most hagyta el a nyomdát. Lehetetlen, hogy még a legelfásultabb lélek is fel ne üdüljön, amidőn e bájos elbeszélések játszanak húrjain. Mert valóban játszanak, kedvesen, bájosan, míg néhol szívettpőn markolnak belénk. Akik ismerik Rácz Pál kollegánk nevét — hisszük, hogy sokan ismerik — ő Ruszinszko legerőteljesebb magyar napilapjának, az ungvári „Ruszinszko Magyar Hírlap”-nak szerkesztője, — eddig is tudták, hogy kiváló tollú író, de akik ezen kötetét elolvassák, azok Rácz Pál írói egyéniségét új, eredeti formában láthatják meg. Játszva csillogtatja előttünk az emberi érzések fémtükréit, a legegyszerűbbeket is olyan gonddal, olyan finom művészettel állítja elénk, mint a leghatalmasabbakat. Általában a könyvek között atmosolygó, megbékülő megnyugvással végződő fájdalom jellemzi a könyv alaptónusát. Stílusa előkelő, fordulatos, friss. Tizenkét szebbnél szebb eredeti elbeszélést tartalmaz 94 oldalon. Ajánljuk minden melegszívű magyar ember figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Ungvár, Rákóczy-utca 8 szám alatt. Egyszerű levelezőlap elegendő a megrendeléshez. Ára díszes kiállításban tanítóknak 15 K, a „Magyar Tanító” előfizetőinek 12 korona. Ez összegért bérmentve küldi utánvéttel a könyvet a szerző. A kedvezményt megkaphatja minden tanítótársunk, aki a megrendelő lapon hivatkozik egyesületünkre, vagy lapunkra.

Péter József könyve. Péter József, volt áll. isk. igazgató Vágsellye (Nyitra m.) módszeréről, mely a betűszemélyesítésnek a fonomimikai módszerbe való beviteléből s így ennek tökéletesítéséből áll, már az írás-olvasás tanítás kapcsán elégét hallhattunk. E módszer előnyeit a legkiválóbb pedagógusok elismerték, pedagógiai egyesületek siettek elismerésüket kifejezni Péter József iránt. Igen sok tanító kartársunk követi Péter József módszerét, azért hasznos szolgálatot véltünk teljesíteni, ha tudomásul adjuk kartársainknak, hogy Péter József, a M. T. Akadémia által is kitüntetett kiváló tanító módszerét ismertető könyv még kapható a szerzőnél

Vágsellyén, 30 korondért A könyv egyúttal vezérkönyvül is szolgál. Kartársaink figyelmébe ajánljuk a kiváló vezérkönyvet, mely immár a 6. kiadásban forog közkezen.

Tanítók tanácsadója.

V. J. Vámosladány Helyipóllék mindenkinek jár. A nem állami tanító helyi póllékából, az 1913. évi XV. t. c. értelmében, a szolgálati hely és éveknél megfelelő lakbér le lesz vonva, tekintet nélkül arra, van-e a tanítónak lakása vagy sem. Önt, ha áll. tanító volna, évi 2568 K helyi póllék illetné meg. Az 1913. évi XV. t. c. szelleme szerint működési helyén, szolgálati éve alapján évi 400 K lakbérre tarthatna igényt, tehát ezen két létel különbözetét 2168 K-át (kiegészítve 12-vel osztható összegre: 2172. K) kap helyi póllék címén. Ez az összeg szerepel a részére küldött számfejtésben. A felebezéshez okvelten tessék a részletes számfejtést mellékelni.

K. L. Sečovce. 1. A helyettesi működés fizetés szempontjából nem számít a szolgálati időbe. 2. A helyettesi működést megelőző rendes tanítói szolgálat beszámítását a paritási törv. I. szak. 2 §-ára való hivatkozással (M. T. 2—3 szám 13 old.) kérelmezheti a Šk. Ref.-tól. A megszakítás okát okmányilag igazolni kell.

K. J. Szenc. 1919 IX. 1-én a VIII. f. o. 1. fokozatába lett beosztva. Jelenleg a VIII. f. o. 2. fokozatában van. Elölép 1924 márc. 1-én a VIII. f. o. 3. fokozatába. Ezt a beosztást azonban úgy kell érteni, hogy a megfelelő időben ezen fiz. oszt. és fokozatban Önt megillető törzsfizetés, helyipóllék, drágasági, gyors és szükségsegély, másrészt a régi magyar törvények alapján élvezett illetmények különbözete illeti meg rendkívüli drágasági segély címén. A kiegészítő vizsga elengedéséről nem tudunk.

N. K. Kelenye. Fizetési ügyében személyesen eljártunk; október 1-én megkapja elmaradt illetményeit.

R. F. Csarnahó. Fizetési ügyében személyesen eljártunk. A múlt évtől elmaradt illetményei címén 10.423 K 86 fillért jelenlétünkben utaltak Önnek, valószínűleg már meg is kapta azt.

B. I. Nagytárkány. Fizetésének utalása sérelmes. Levélben közöljük a részletes számfejtést és felebezést, addig egy kis türelmet kérünk.

Nagy J. Losonc. Szept. 8-án lev. lapon kértük mindkettőjük új javadalmi jegyzőkönyvét, továbbá a fiz. kieg. áll. segély és háborússegély kiutalásáról szóló magyar, vagy

szlovák végzés másolatát. Kérjük jelezni, folyamodtak-e annak idején a magyar kormányhoz családi pótlékért? A rendk. drág. segély kérelmezésénél kérték-e a családtagok beszámíltatását, ha nem, miért nem? Illetmény igényeiket csak ezen adatok beérkezése után tudjuk megállapítani.

Sz. L. Farnad. Levélben kértük egyes adatok beküldését, amit a mai napig nélkülözünk. A kívánt választ csak ezen adatok beérkezése után adhatjuk meg.

Többeknek. A M. T. I. é. 5 száma egész terjedelmében közölte a Šk. Ref. 1921 febr. 17-én kiadott 7244/II. ai. 1921. számú rendeletét, az 1918 december 31-ike után szerzett tanítói oklevelek elismeréséről. Ez irányú kérvények a közoktatásügyi minisztériumhoz címzendők és a tanfelügyelőségek útján adandók be. Az 1920 és az 1921-ben szerzett okleveleket csak igen méltánylást érdemlő esetben érvényesítik, azért az indoklásra, hogy az illető miért tanult Magyarországon, Romániában, Jugoszláviában stb. nagy gond fordítandó.

Sch. Rozsnyó. A részletes válasz pár napon belül levélben megy. A gyakornoki év leszámítása csak az 1918, 1919 tanév után működni kezdett tanítókra vonatkozik. A régebbi működésel bíró tanítók 1919 szept. 1-én a magyar kormány által elismert működési évek alapján fizetési osztályokba soroztatnak. Az 1914 július 1 je előtt működni kezdetlen tanítók fent említett szolgálati ideje $2\frac{1}{2}$ évvel lesz megtoldva. A számfelteseket is levélben küldöm.

K. Z. Zétény. 1. A Šk. Ref. 1920 május 17-én kelt 14691/III. sz. rendelete részletezi a tanítók katonai szolgálata tárgyában, — az 1919 május 23-án kelt törvény 14 §-a, az 1913. évi XVI. t. c. 20 §-a és az 1912. évi október 23-án kelt 145.388 sz. rendelet figyelembe vételével, 1920 márc. 26-án kiadott 181 számú kormányrendelet. E szerint a katonai szolgálatra bevonult tanító katonai szolgálata első évében teljes fizetést élvez, de a helyettes köteles díjazni. A helyettes illetménye képzettségétől függ. El nem ismert oklevél vagy 4 képzővel bíró helyettes havi 600 K, kisebb képzettséggel bíró havi 500 K helyettesi díjazásra tarthat igényt. Az egy év eltelle után a Šk. Ref. a katonáskodó tanító illetményét teljesen beszünteti, de a tanítói állást továbbra is biztosítja. A nem áll. iskolánál az egy év eltelle után a helyi javadalmat a helyettes kapja és amennyiben ez nem érné el az öt megillető összeget, azt a Šk. Ref. kiegészíti. 2. Hogy a katonai szolgálat elhagyása iránt beadott kérvényét jogosan utasították-e el, nincs módunkban megállapítani. 3. Édesanyja és két kiskorú testvére után megilleti családi pótlék. Csodálkozunk, hogy ezt nem tudja. Anyakönyvi kivonat, hatósági bizonyítvány a vagyontalanságról és hogy önnel közös háztartásban élnek. 4. A tanítói lakás javítása az iskola fenntartó kötelessége. A meszeltetést és apróbb javításokat azonban csak abban az esetben köteles végezni, ha erre régi jog-

szokás van. Ellenkező esetben mindazon javítások költségeit, amelyek viselésre bármely magánlak bérlője kötelezhető, sajátjából köteles a tanító fedezni. (szolg. szab. 13 f.) 5. Illelményeinek számfeljtését levélileg intézzük el. Kérjük közölni: a) Mikor tell képesítőt, év, hó, nap? b) A magyar kormány mely év, hó és naptól utalt önnek mennyi fiz. kieg. áll. segélyt és háborússegélyt. Megillelte volna évi 774 K fiz. kieg. áll. segély és évi 1200 K háborússegély. Az 55 K 33 fill. ezen összegek havi részletének sem felel meg. Vagy talán a katonaságnál tisztii állományban volt? Ez esetben azt is közölje, hogy a leszerelés után mikor foglalta el az állást.

Hivatalos rendeletek.

Skolský Referát Bratislava.

Tárgy: Iskolalátogatás. 28784/Iai 920.

Bratislava, 1920. július 29.

Slovenszkó teljhatalmú miniszteriumának, administratív osztályához

Bratislava

Mivel az iskolák látogatása, mint már több ízben nyomatékosan rámutattunk, különösen a törvényes következmények felől fel nem világosított lakosság körében, nevezetesen az alárendelt hivatalok közönyo miatt, különösen kelet Szlovenszkóban nem megfelelő, a magyar vall. és közokt.-ügyi min 1868. évi XXXVIII. t. c. 4 § és a 2085 eln. sz. rendelet alapján az iskolaköteles gyermekek összeírása tekintetében kiadott intézkedések megmagyarázása képen a következő indítványt terjesztjük elő:

A be nem iratkozott, illetve az iskolát mulasztó növendékek 14 naponként a tanfelügyelőségnek beérteszendők. Ez kiszabja a megfelelő büntelést s az ekként kitöltött kimutatásokat elküldi az illetékes szolgabírói hivatalnak azzal, hogy az megállapított haláridőre a kiszabott büntetéseket hajtsa végre s ennek megtörténtéről havonként a tanfelügyelőségnek értesítést küldjön.

Ezzel elérhető volna az, hogy a községi előjáróságok ne odázzák el az iskolák által nekik küldött kimutatásokat, hanem kényszerítve lennének azok elintézésére.

A konszolidáció idejére az ily irányú rendelet csak átmeneti lehet.

A kormánytanácsos helyett
Jellinek s. k.

Slovensko teljhatalmú minisztere.

Bratislava, 1921. augusztus 17.

19348/Pres. ad.

Valamennyi Zsupán Urnak!

Tudomásvétel végett azzal a kéressel adom ki, hogy a Šk. Ref. fenti indítványára vonatkozó véleményét hivatalommal közölje.

A miniszter helyett
Eisenstein s. k.

Slovensko teljhatalmú miniszterétől.

Tárgy: Az iskolalátogatások megjavítása.

9341/921. odd. adm. III.

Valamennyi Zsupán Urnak:

A Šk. Referátnak a teljh. min. közigazgatási ügyosztályának képviselőjével V/5-én a Šk. Ref.-ban tartott tanácskozása alkalmával történt megállapodása alapján az iskolalátogatások megjavítása érdekében elrendelem és felké-

rem Önt, hogy oly irányu rendeletet adjon ki a hatáskörébe tartozó valamennyi hivatal részre, hogy az 1868. XXXVIII. t. c. §-a olyképpen fog végrehajtati, hogy az iskolaköteles tanulók szülei mindenkor a szolgabírói hivatal elé fognak idéztetni, amikor gyermekeik igazolatlanul mulasztanak és az igazolatlan mulasztás első alkalmával szigorúan figyelmeztetni fogja őket köteleességeikre, az igazolatlan mulasztások további ismétlődése esetén pedig a törvény által előírt büntetést méri ki rájuk, s azt vagy maga hajtja végre, vagy pedig a községi előjáróságot bizza meg annak végrehajtásával.

A mulasztási kimutatásokat a községi előjáróságnak haladéktalanul be kell terjeszteniök a szolgabírói hivatalhoz.

Eme köteleességükre a községi előjáróságot szigorúan figyelmeztetendök.

Abban az esetben, ha a törvény által előírt büntetések nem vezetnének az iskolalátogatás megjavításához, igénybe kell venni a csendőrség segítségét oly módon, hogy az iskolát indokolatlanul kerülő tanulót a csendőr vezesse el az iskolai tanításhoz.

Ezen rendelet valamennyi illetékes hatóságnak tudomás és szigorú mihez tartás végett adja ki azzal, hogy a mindenütt kihirdetendő, különösen a tanév megkezdésekor. De tanév közben is többször figyelmeztetendő a közfénység ezen szigorú rendeleltre.

A miniszter helyett
dr. Halla s. k.

Zsupáni hivatal Komárno.

7916/1921 sz.

A fent idézett rendeletet tudomásul vétel, valamint további eljárás végett azzal adom ki, hogy a közs. előjáróságot ezen rendeletnek minden esetben szigorú végrehajtására felhívassanak. Emellett figyelemre vettem, hogy az iskolák látogatása a csendőrség részéről ellenőriztessék. A csendőrség segítése akkor volna üdvös, ha arra vonatkoznék, hogy ne tőrjék azt, hogy az iskolaköteles gyermekek a tanítás ideje alatt az utcán, vagy a mezőn tartózkodjanak, vagy különböző foglalkozásbeli munkát végezzenek.

Zsupán kormánybiztos.

Skolský referát Bratislava.

Tárgy: Az iskolalátogatás megjavítása. 32884/1

Bratislava 1921 június 25.

Valamennyi szlovenszki zsupán úrnak és a tanfelügyelőstégnek! Szlovenszki leljb. miniszterének 1921 máj. 30.-án kelt 8969/1921 adm. III. sz. átirata alapján Trencsin vm. zsupánja a következő határozatot adta ki:

12182,921 sz. Trencsin vm. zsupánjától.

Trencsin, 1921 máj. 7.

Tárgy: Az iskola látogatások megjavítása. A libák, marhák és juhoknak az ifjúság által való legeltetése kérdésének rendezése.

Határozat:

Slovenszki leljb. min. nek 1921 ápr. 18-án 1083/1921 adm. III. sz. a kelt. rendeletét tudomásul vétel, szigorú mihez tartás és további eljárás végett másolatban kiadom valamennyi szolgabírói hivatalnak, Trencsin és Žilina városok tanácsának és valamennyi tanfelügyelőstégnek és ezen rendelet, valamint az 1919 évi júl. 17.-én 420 Sb szám alatt kelt törvény alapján egyidejűleg a következőket rendelem el:

Általában marhát és juhot csak felnöttek legeltethetnek, libát csak öregek és nehéz munkára képtelen egyének.

Ami az iskolai ifjúságot illeti, a tanköteles gyermekek 10 éves korukig egyáltalában fel nem használhatók legeltetésre és más gazdasági munkára. Szükség esetén, ha a mezőgazdasági érdekek mulhatatlanul megkínázzák, iskolaköteles gyermekek is megbízhatók a legeltetéssel, de csak a 10 életév betöltése után és csak az isk. tanítás idején kívül.

A tanulóifjúságnak az iskolai tanítás tartama alatt legeltetésre való felhasználása a legszigorúbban tilos s ez alól nincs kivétel semmiféle indokolás alapján.

Aki ezen rendeletet nem tartja be, az 1919 évi júl. 17.-én kelt 420/919. sz. törvény alapján a legszigorúbban büntetendő, továbbá felkérem valamennyi tanfelügyelőt, tegyék köteleességévé valamennyi tanítónak és tanítónőnek, hogy

az igazolatlanul mulasztók kimutatását baladék nélkül terjesszék be az illetékes közs. előljárásának, esetleg jegyzőnek a célból, hogy a mulasztók szüleit, vagy gondozásukkal megbízottakat azonnal megbüntessék és pedig az 1868 XXXVIII. t. c. 18.-ban előírt legnagyobb büntetéssel, annyiszor, abányszor az illető tanuló az iskolát igazolatlanul elmulasztotta.

Ezen rendeletet megfelelő módon és a legszélesebb körben ki kell hirdetni,
 Šk. Ref. igazgatója
Folprecht sk.

Slovensko teljh. Miniszterétől.

Tárgy: Az iskolalátogatás tökéletesítése 13108.921. add. adm. III.
 Sürgős. 1921. szept. 7-én.

Valamennyi Zsupán úrnak!

A f. évi június 3-án kelt 9311.931. adm. III. sz. körrendeletem kiegészítéséül kérem, hogy a közs. előljáróságok rendelkezéssel azonnal utasítsanak, hogy az iskolai mulasztásokat rögtön beérkezésük után való napon az illetékes főszolgabíró úrhoz küldjék át.

Ha ezen határidő nem tartalnék be, az illetékes jegyző ellen a legszigorúbb megtorlással kell élni.

A főszolgabíró, illetőleg polgármester úr az előterjesztelt mulasztási kimutatásokat köteles azonnal elintézni s az igazolatlan mulasztásért első esetben az illető szülői, vagy törv. gyámat az 1868. évi XXXVIII. t. c. §-a értelmében szigorú dorgálásban részesíti, további esetekben pedig pénzbírságot állapít meg.

Egyidejűleg megjegyzem, hogy a fentemlített rendelet II. bekezdése (9311/21. adm. III.) értelmében a beiskolázást csendőrok segítségével előmozdítani semmi körülmények között sem engedélyezem, ellenben meghagyom a főszolgabíró és polgármester uraknak, hogy az iskolakerülő tanköteleseket az iskola igazgatóságának kérelmére a helyi és személyi körülményeket ismerő személyvel, közszégi szolgálával, vagy más hivatalos egyénnel elővezeltessék.

E rendelet az illetékes hivatalokkal azonnal közlendő.

A miniszter helyett:
Hatala sk.

Školský Referát Bratislava.

Tárgy: Iskola látogatás 42076/I ai 921

Bratislava, 1921 szept. 13.

Valamennyi Tanfelügyelőnek!

A múlt tanév folyamán észrevehető volt, hogy sok községben az iskolalátogatás jelentékenyen megjavult, még a szünet előtti nyári hónapokban is.

Megkívánom, hogy valamennyi tanfelügyelőség összes tanítósa nyomatékosan és sürgősen felhívassék, hogy az iskolalátogatásokat minden nap ellenőrizzék és annak javítását szorgalmazzák.

Emellett arra is figyelmeztetem, hogy nem volna illő az iskolalátogatásnak a csendőrség által való ellenőrzése. Ellenben üdvös volna a csendőrsök segítségével abban a tekintetben, hogy ne tőrjék, hogy iskolaköteles gyermekek a tanítás ideje alatt az utcán, vagy mezőn tartózkodjanak, vagy különféle munkaadók által munkák végzésén felhasználtassanak.

A Školský Ref. igazg.
Folprecht s. k.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. Gy., Léva. Lapunk szűk terjedelme nem engedi meg — bárha minden kartársunk, aki így élte le életét, megérdemelné a részletes megemlékezést, — hogy ilyen terjedelmes beszámolót hozzunk. A cikk különben ugyesen van megírva és a benne levő paedagogiai gondolatok önálló földolgozást is megérdemelnék. Rövidítve hozzuk.

Kartársainkhoz. Fölkérjük kartársainkat, hogy minden velük és környékükön történt nevezetes közérdekű, a tanítóság érdekeibe vágó kulturális eseményt lapunk szerkesztőségével röviden közöljenek.

T. L., Bratislava. Kérjük, hogy csak a magyar tanítóságra, egyetemes paedagógiai és a ZUS belső életére érdekel bíró cikkeket kivonatát szíveskedjék közölni. A német tanítóság közeledését mi is örömmel üdvözljük, várjuk és öhajtjuk.

V. J., Palást. Cikkét alkalomadtán hozzuk. Máskor csak egyik oldalra tessék írni.

Német tanító. 1. A csehszlovák bonismeretből (földr., tört., alkotm. t.) a tanítási nyelven kell vizsgáznia. Önnek tehát német nyelven. A szlovák nyelvű szlovák nyelven folyik a vizsgálat. 2. Komárnóban a múlt szűnidei tanfolyamon a szlovák nyelvet, földrajzot és történelmet adták elő. 3. Utána sem nosztrifikációs, sem egyéb vizsga nem volt. 4. Mindenesetre német vizsg. bizottság előtt fog vizsgázni. Ugyanott, mint a többi.

F. J., Panyldaróc. Személyes kérdésekben cikkeket nem közlünk. Kartársunk fogalmait — úgy látjuk — nem egészen tiszták az Ált. Magyar Tanító-egyesületről. A címben foglalt tanító nem csupán elemi isk. tanítót jelent, hanem minden rendű-rangú tanítással foglalkozót. Hogy az egyesület megszűlésénél kik segítettek, az most már mellékes, fontos az, hogy megvan és egészséges. Az egyesület általános volta éppen a legfőbb értéke. Az egyesület központi vezetéségát pedig az alakuló közgyűlés szótöbbséggel választotta. Ami az ön névtelen följlélen öjét illeti, erre az a válaszuk, hogy gerinces magyar ember nyíltan is meg meri mondani, ami a szívén fekszik, tehát az egész ügyet kellő értékére kell minden faktornak redukálni.

Kiadóhivatali üzenetek.

H. N. Albár. Előfizetését megkaptuk. Később közöljük, hogy meddig fizetett elő a küldött 90 K-val. — **B. A. Somody** Melyik megjelen 8 füzetet kéri? Közölje a füzetek számát. — **K. Z. Zátény.** A visszaküldött felesleges példányokat megkaptuk. Intézkedünk, hogy duplapéldányt ne kapjon. — **O. K. Palást.** A kért jegyzéket elküldük. — **R. J. Csicsér.** Előfizetése még július 1-én lejárt. Kérjük annak meghosszabbítását. A Sz. Úc. kiadóhiv. címe O. Travnicék Zilina. — **Ny. J. Jaszfalu.** Előfizetése a beküldött 20 K-val júl. 1.-ig van rendezve. A lapra még 20 K-és tagsági díj fejében 50 K jár az udvardi járás pénzlártaiba. — **J. S. Szenc.** N. S. és K. I. Nyitra. **J. I. Ungvár.** **H. L. Pozsony-epesjes.** **T. P. Agó.** **Sz. P. Marcelháza.** **K. a. Svedlár.** A kért számokat elküldtük. Az előfizelést várjuk. — **G. J. Jeste.** Előfizetése a küldött 10 K-val október 1-én lejárt. — **K. K. Léva.** **B. B. Alsószell.** **J. O. Csata.** **B. J. Szilice.** **T. J. Pozsony.** Címváltozást tudomásul vettük. — **O. E. Zsarov.** A két számot elküldtük. Utalvánnyal nem rendelkezünk. Lapunk borítékján megtalálja az előfizetési díjakat. — **Sz. Sz. Farnad.** A kért számokat elküldtük. Az első számból már nincs. — **Dr. H. Zs. Palást.** Előfizetési díjat megkaptuk. A 16. számot pótlólag megküldtük. — **B. Gy. Ujbars.** **P. M. Mátyóc.** **Ist. néplisa.** **Ujbár.** **R. B. Ujlót.** A hiányzó számokat elküldtük. — **B. A. Csaiár.** 4. számtól küldtük — **Seb. L. Galábocs.** 5. számtól küldtük — **H. J. Zsolna.** **H. N. Albár.** **H. K. Lukonénye.** **F. I. Panyldaróc.** **B. A. Somody.** **N. J. Polna.** **N. Á. Garamišk.** **W. M. Dunatőkés.** **H. K. Alistál.** A lapot útnak indítottuk. — **P. J. Bodrog-szerdahely.** Előfizetése a küldött 10 + 20 K-val október 1. van rendezve. — **S. R. Szepeshélya.** 10 K-át megkaptuk. Előfizetése október 1-én jár le. — **M. S. Szádudvarnok.** Előfizetése december 31.-ig van rendezve. Tagságdíj címén még 90 K-át kell a járási, vagy megyei pénzlártaba fizetnie. — **E. V. Sajógömrő.** **K. P. Pelsőc.** **K. J. Hosszúszó.** **B. J. Baroca.** **D. G. Szilice.** **L. S. Tornalja.** **K. G. Dernaő.** **Sz. L. Sajórecske.** **B. A. né Szilice.** A még rendelkezésünkre álló számokból küldtünk.

Pályázati hirdetés. A megyercsi rk. osztatlan iskolához tanító, vagy tanítónő kerestetik. Fizetése törvényszerű. Hitközségtől 200 kor., természetbeni lakás, 20 kor. kertpótlék. Többi államsegélyből, mely folyósítás után válik esedékessé. Pályázati kérvények kath. plébánia hivatal, Keszegfalva (Komárom m.) intézendők. Megválasztott köteles helybeli szokásos ájtatosságot elvégezni. Pályázati határidő okt. 8.

Pályázati hirdetés. A jesztei róm. kath. iskolaszék tanítói állást hirdet. Javadalma: 1. Törv. államsegély; 50 pár után páronként $\frac{1}{2}$ véka rozs, $\frac{1}{4}$ véka zab és 20 fillér; 7 hold szántóföld és legelő; 2 szobás lakás mellékhélyekkel és kerttel. A tanulók száma rendszeresen 30. Pályázhatnak férfiak és nők. Pályázati határidő október 15. Tanítási nyelv magyar. A kérvények *Fábry Ferenc* plébános címére küldendők. *Hostice* u. p. Rimasimonovce Gömör župa.

Az olvasás tanítását legkönnyebb teszi *Péter József* eljárása a betű személyesítés és a fonetika segítségével. Vezérkönyv VI. kiadás tananyag beosztással. Kapható a szerzőnél, ára 31'20 K. Šala n/v. (Vágsellye).

Felhívás Kérem mindazon Szlovénzskón tartózkodó osztálytársaimat, kik 1912. júniusában, a *sárospataki* áll. tanítóképzőben nyertek tanítói oklevelet, hogy velem címüket sürgősen tudatni sziveskedjenek. *Tornagörgő* (Hrhov) Abaujská župa. *Szabó András* ref. tanító.

Kanozsay-féle rk. ima- és énekeskönyv 300 oldal terjedelemmel, csinosan kötve, ára 10 K, 11. ik példány ingyen. Megrendelhető: *Kanozsay J.* tanítónál Muzsla.

Tanító urak! Ki lenne hajlandó 10 éves fiamat hasonló korú fiú esetleg leánykával egy évre kicserélni? Fiammal a német és szlovák nyelvet szeretném elsajátíttatni. Esetleg ismerőseik közül sziveskedjenek ajánlani, fáradságaikat honorálom, *Diósy Antal* bérlő, Ekel, Komárom m.

Pályázat. A dunajská stredai orth. zsidó hitközség a magyar tannyelvű iskolájához pályázatot hirdet egy tanítói állásra. Javadalom: A hitközségtől 800 K, törvényes lakbér és államsegély. Pályázhatnak elismert tanítói oklevéllel képesített tanítók, akik a német és héber nyelvet is bírják. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázati határidő: október 12. Dun.-Streda, 1921. szept. 25-én. *Rosenbaum Dávid* ig. tan., *Wetzler Mihály* isksz. elnök.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők, *Polgári fiúiskola, Komárno (Komárom).*

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** közp. ellenőr intézik.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SLOVENSKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Szervezkedésünk.

Állam és iskola.

Riszner Ede (1836—1921.)

Interpelláció a tanítói nyugdíj érdekében.

A kisebbségek nyelvi és kulturális jogai.

Változások a magyarországi gimnáziumok
tantervében.

A modern rajzoktatás.

A gyermekek idegessége.

Egyesületi élet.

Szemle.

Hivatalos rendeletek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Polgári fiúiskola, { Komárom
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { Komárom.

Kartársak figyelmébe!

A tanítás a legnehezebb és legfárasztóbb szellemi munka még azoknál is, akiknél a rátermeltség és az előadott dologban való teljes otthonosság megvan. Egy tervszerű, metodikus tanítás mindenkor előkészületet kíván. A tanításnak nemcsak metodikái, de tisztán dologbeli nehézsége fokozódik egy nyelv tanításánál különösen akkor, ha mi előadók sem vagyunk annak teljes birtokában. Így vagyunk a szlovák nyelv tanításával is, amely nekünk magyar tanítóknak nehéz feladatot okoz. Szükséges tehát, hogy ezen a nehézségen könnyítsünk s a tanítót és tanítványt céltalan és hiábavaló vergődésektől megszabadítsuk.

Az Ált. Magy. Tanítóegyesület vezetőségének több tagja megbeszélés tárgyává tette e mondhatni problematikus dolgot s a momentán segítség álláson jára helyezkedett. Szükséges egy segédeszköz, mely a szlovák nyelv tanításánál kész, feldolgozott anyaggal szolgáljon. Erre nézve pedig legcélszerűbbnek mutatkozik egy részletes tananyagbeosztásnak óráról órára történő tüzetes feldolgozása még pedig úgy, hogy minden egyes óra anyagát készen kapja a tanító. Ez az anyag pedig a lehető legegyszerűbb módon, a legegyszerűbb beszélgetések formájában készüljön el. Minden grammatikai taglalás nélkül. Ez elveknek megfelelően *Uherczky Géza* kartársunk vezetésével elkészült a munka, melyet az illetékes hatóság is jónak és célravezetőnek talált. *Ebben tehát készen kapja a tanító minden egyes óra anyagát, mely a hivatalos lapban megjelent s nagy általánosságban említett tárgykörök gondos és részletes kidolgozásával óráról-órára, a tanításhoz kész felhasználással, amint azt a direkt módszer szerint a szóismerettel összekötött tárgyismeret megkíván.*

A lehető legegyszerűbb kérdés és felelet alapján felépített beszélgetésekkel a kívánt eredmény nehézség nélkül elérhető lesz. Kartársainkon mulik, hogy kizárólag az ő érdekükben közreadandó segédeszköz a kezeikhez is jusson, melyet csakis a *keltő számban beérkezett előzőleges megrendelés után nyomtatnak ki. Megrendelhető egyszerű levelezőlapon: Uherczky Géza kartársunknál (Komárom, Szénatér 9.) Ára 7—8 K lesz*

Pályázati hirdetés Kiskovácsvágási (posta Drnava, ž. Gemer) filiális rk. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 2 szobás lakás melléképületekkel: 7 hold 1561 öl² szántó és rét haszonélvezete, 8 ürméter tűzifa, 6 köből rozs (hivektől megváltva); 30 kor. készpénz, a többi államsegély. Csakis férfi tanítók pályázhatnak. Tanítási nyelv magyar. Pályázó a harctéren elűnt s 6 éve élelvelt nem adó tanítónk holttányiállításáig egyelőre helyettesnek választatik utódlási joggal.
Iskolaszék.

Az olvasás tanítását legkönnyebbé teszi *Péter József eljárása a betű személyesítés és a fonomimika segítségével.* Vezérkönyv VI. kiadás tananyag beosztással. Kapható a szerzőnél, ára 31.20 K. Sála n/v. (Vágsellye).

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SLOVENSKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

Szervezkedésünk.

Az új idők új meglátáshoz, új megítéléshez vezetnek, melyek a magyar tanítóságot s vele a többi testvér kategóriát is meggyőzték arról, hogy az egy társadalmi osztály keretén belül széthullott erőegységek összegyűjtessenek s olyan erőt alkossanak, mellyel a maguk elé tűzött nemes célokat megvalósíthassák.

Helyzetünkből fakadó öntudatra ébredésünk teremtetette meg lelkünkben ama elhatározást, hogy egy, a mai viszonyoknak megfelelő életképes szervezetet létesítsünk.

Megalakítottuk tehát ez országrész magyar oktatásügye munkásainak országos szervezetét: az Általános Magyar Tanítóegyesületet.

A szervezés, melyet az országos egyesület formájában létrehoztunk, egyedüli helyes és célirányos, mert annak szervezésénél a magunk választotta uton, a magunk eszközeivel, a magunk erejére támaszkodva vetettük meg az új egyesülésünk alapját.

A munka, szenvedés és küzdelem közös osztályosai vagyunk. Ezek érlelik meg bennünk ama törekvést is, hogy együtt, közösen, mint a magyar oktatásügy munkásai törekedjünk érvényesülni, mert csakis egyesült erővel érhetjük el céljainkat.

Az erő az egyesülésben, szervezkedésben rejlik. Külön-külön egy-egy ember semmi egy nagyobb erővel

szemben, de sok ember egyesítve hatalmas erőt képvisel, amellyel olyan eredmények érhetők el, melyek a széthullott erőegységek számára elérhetetlenek.

Ez ország rész magyar oktatásügyének munkásait eddigelé az egymásra utaltság érzetének hiánya egyedekre bontotta, de most, hogy egy országos szervezet keretén belül egymásra találtunk, megteremtjük azt az erőt, mely egyetemes érdekeink kivívásának eszköze leend.

A tudatos együttműködés érzésétől kell áthatva lennie mindannyiunk lelkének, amely érzés az erőtömörítés munkájában való tevékenységre késztesse, hogy lelkes harcosai legyünk annak az egyesületi eszmének, amelyet az Ált. Magyar Tanítóegyesület irt a zászlajára.

Amidőn az egyesületi eszmétől áthatott lelkes tevékenységre hívunk fel Titeket, oszlassátok el az esetleges bálortalanságot s nyíltan álljatok ki a magyar tanerők tömörítése érdekében. Habár egyesületi alapszabályaink még jóváhagyva nincsenek is, mindazonáltal szervezkedésünk a felső fórum tudtával és hozzájárulásával szabadon történik.

Kell, hogy országos szervezetünk keretén belül keressék és megtalálják egymást az egymásraszorultak. Köztünk a helye minden tehetségnek, hogy szervezettégünket erősítse. Itt a helye a gyengének, hogy a szervezet ereje felemelje és megvédje őt. Álljon közénk a rest és csüggedő is, hogy az együttműködés ereje munkakedvet, lelket öntsön beje.

Ismerjük el magunkra nézve kötelezőnek, hogy a magyar tanerők tömörítésén fáradozzunk s minden időt elveszettnek tartunk, amelyben ezt a kötelességünket megtenni elmulasztottuk.

Ezt követeli tőlünk a saját jól felfogott érdekünk mellett a magyar közművelődés szent ügye is.

Állam és iskola.

„Nye juk meg a tanítóságot magunknak, akkor minden meg van menve!” — hangzott a kommunizmus idején a vezetők szájából. Végre észreveitek bennünket is és fennen hirdették, hogy eddig a tanító volt az urak között az utolsó, most ő lesz a nép között az első! Mi pedig, kik nem voltunk a kormányok részéről ily nagy előzékenységhez szokva, csodálkoztunk, honnan a nagy elismerés és miért a sok fehér bankó!? Annyit azonban köszönhetünk a kommúnnek, hogy fölébresztette önértetünket és megtanított szervezkedni. Voltak a régi rezsim alatt is egyesületeink, de milyen volt az egyesületi élet! A tanítóság nem volt tudatában annak, hogy mily erőt képvisel magában és mily tekintélyt tartthat fenn. A gyűlésekre meghívott tanfelügyelő, vagy előjáró jelenléte elnémított minden hangot, mely talán egyéni érdekekért szállt volna síkra. A tanítóság a mindenkori kormányoknak volt a szekértolója. Nem akarok konkrét példákat felhozni, hisz azt hiszem, ezt mindenki tudja. Ma már há' Istennek, nem ott tartunk! Az eddigi egyéni életből a testületi életbe hozott bennünket a kor demokratikus szele s magyarságunk parancsoló érdeke. Vannak ugyan még mindig tanítók, akik részint félelemből, részint nemtörődömségből visszavonulnak, ezeket föl kell ráznunk aléltóságukból, „itt az idő, most vagy soha”, a tanítóság érdeke hív! Ha egyesült erővel szállunk síkra, nyert ügyünk van. Tanulhatunk a munkásságtól, tanulhatunk a külföldi tanítóságtól, ahol pl. Hollandiában az országos tanítóegyesület kormányokat buktat meg s befolyásolja azokat. De sehol se oly alacsony a tanítóság tekintélye, mint minálunk. Ennek mi magunk vagyunk az okai! Mert egy lelkiismeretes munkát végző tanítónak nem kell hajlongnia egy felülről jövő elismerő szóra, amely talán munkánk értékét fölbecsülni sem tudja. Mi követelheljük, hogy munkánkat megbecsüljék és az állam tekintélyünket emelje, anyagi jólétünket biztosítsa. Az állam tekintélyét népének műveltsége emeli és ezen műveltség fundamentumát mi rakjuk le. Megérdemeljük tehát, hogy viszont ismerjék el ezen munkásságunk értékét!

Visszatérve az egyesületi élet működésére, nem szűnök meg ennek fontosságát eléggé hangoztatni. Amikor majd anyagi céljainkat kikü. döntük, egy más, igen fontos feladat lebegjen előtünk: *A mi szellemi életünk, a mi munkánk függelensége!*

Eddig a mindenki i kormányoktól függött a mi munkálkodásunk. Az uralmon levő kormány irányítja a tanítást, szabja meg

a tananyagot, dolgoztatja ki a tantervet. Ha a kormány demokratikus, akkor demokratikus szellemben óhajtja az új nemzedéket is neveltetni, ha bürokratikus, akkor bürokratikus szellemben, ha klerikális, akkor klerikális szellemben. A mostani forrongó világban előfordul, hogy egy nemzedéket három-négyféle szellemben kezdünk el nevelni. Kérdem, mi haszna van ebből az ifjúságnak? Ez nem a műveltség, hanem csak a kormányok érdekeit szolgálja. A tanító pedig minden meggyőződés nélkül, parancsra nevel!

Láthatjuk a mindennapi politikában a különféle pártok harcát a kultuszminiszteri tárca elnyeréséért. Még talán a belügyi tárcánál is fontosabbnak tartják. Miért? Mert minden párt a maga szellemében szeretné az ifjúságot neveltetni. Ez az, ami a műveltség rovására, az ifjúság kárára, a tanítói szabadság ellenére történik. Ez ellen kell küzdenünk! Az iskolai önkormányzat jelszavát kell zászlónkra felírunk!

Az iskola szolgáljon kizárólag kulturális, tanügyi érdekeket. Szerveztessék egy országos tanügyi bizottság vagy „kulturtanács”, amely kizárólag paedagógusokból, még pedig a kiváló paedagógusokból a tanítószáz által választassék. Képviselve legyen benne arányosan minden nemzetiség. Ezen tanügyi bizottság a külföldi kultúra tanulmányozása s fejlődésének állandó szemmeltartása mellett, az országos és helyi viszonyok figyelembe vételével, a tanítói testületek meghallgatásával dolgozza ki a tantervet s gyűjtse össze a tananyagot. A tanügyet a kormánytól függetlenül irányítsa. A tankönyveket a tanítói testületek által dolgoztassa ki a tananyag megjelölése mellett. Ezen tanügyi bizottság legyen a tanító legfelsőbb bírója fegyelmi ügyekben. Munkáját a kormány ellenőrizheti, de nem irányíthatja. Ezen tanügyi bizottság hatáskörét, munkakörét különben alaposan a tanítói egyesületek dolgozhatnák ki.

A lényeg az, hogy a tanügyet állítsuk a kultúra szolgálatába és nem a politikáéba, küzdjük ki magunknak a lelkiismeretbeli szabadságot, hogy igazán hivatásunknak élve, minden idegen befolyástól mentesen, a kultúra harcosai lehessünk s az életnek tanult, politikai és nemzetiségi gyűlölségtől mentes ifjakat nevelhessünk.

Palást, 1921. aug. 26.

Varsányi István, tanító.

Hirdessünk a Magyar Tanítóban.

Riszner Ede (1836—1921.)

Egy munkában eltöltött hosszú életnek gyűjtjük meg az emlékezés fátylóját. Tesszük főképpen azért, mert Riszner Edében hatványozott mértékben megtaláljuk azt a munkásságot, mely a társadalomnak egyik legfontosabb és legértékesebb alapja: a népnevelést, a valláserkölcsei nevelést, az emberi lelkek kibontásának kulturáját s amely munka eddig sajnos nem találta meg azt az elismerést, ami valójában megilleti.

Riszner Ede nem volt az a tanító, aki csak azért tanít, mert megfizetik. Bár munkánkat főképp a legújabb időkig rosszabbul fizették, minsem megérdemeltük volna — mégis az ő szerény-ége, anyagiaktól független munkaszeretete, messze földön híressé tették nevét. Ő sohasem dicsekedett munkájával. Az elvégzett munka dicsekedett helyette. Élete emberöltöket ölelt át. Generációk ezrei nevelődtek fel keze alatt s most mikor szerető tanítványai becsületes, értékes életére visszagondolnak, munkásságával foglalkoznak, olyan ez, mintha napfénytől ragyogó bércre néznének.

Riszner bácsi 1836. március 4-én született Turócszentgyörgyön. Tanulmányait Zuióváralján végezte. Atyjának, Józsefnek, aki kántortanító és híres zenész volt, ifjúkorában kiségitője volt, majd 1864-ig Zuióváralján működött mint rendes tanító. Ezután Újbányára választották meg városi tanítónak és karnagynak. A kivégzés után megkívánt különféle tanítói tanfolyamokat sikeresen elvégezte, különféle képesítéseket nyert ipariskolára, gazd iskolára és gyümölcskertészetre stb. Zuióváraljai működése után 1864—1898 ig Újbányán fejtett ki áldásos és tevékeny munkásságot a tanügy és a társadalom terén is. A kántorságot és templomi kart és a híres zenészmiséket 1920-ig vezette, amikor aggkori gyengesége visszalépésre kényszerítette. 1921. júliusában fiához, a nyitrazsámbokréti r. k. plébánoshoz, tért meg pihenőre, sajnos már örök pihenőre, mert július 29-én végelgyengülés következtében csendesen elszenderült. Július 31-én, saját kívánsága szerint Újbányán, ahol 57 esztendeig működött, temették el igazán nagy, általános részvét mellett.

Ez röviden, vázlatosan az élettörténete. Szürke, küzdelemteljes esztendőik sorakoznak egymás után. Új és új emberek életét bízta rá a sors és ő egyforma lelkesedéssel, törhetetlen akarattal és hivatottsággal formálta a legfinomabb anyagot: az emberi lelket és valószínű hadsereg az, mely tőle nyerte a tudást, a munkaszeretetet, a becsületes életfelfogást.

Csorba Győző.

a tananyagot, dolgoztatja ki a tantervet. Ha a kormány demokratikus, akkor demokratikus szellemben óhajtja az új nemzedéket is neveltetni, ha bürokratikus, akkor bürokratikus szellemben, ha klerikális, akkor klerikális szellemben. A mostani forrongó világban előfordul, hogy egy nemzedéket három-négyféle szellemben kezdünk el nevelni. Kérдем, mi haszna van ebből az ifjúságnak? Ez nem a műveltség, hanem csak a kormányok érdekeit szolgálja. A tanító pedig minden meggyőződés nélkül, parancsra neveli!

Láthatjuk a mindennapi politikában a különféle pártok harcát a kultuszminiszteri tárca elnyeréséért. Még talán a belügyi tárcánál is fontosabbnak tartják. Miért? Mert minden párt a maga szellemében szeretné az ifjúságot neveltetni. Ez az, ami a műveltség rovására, az ifjúság kárára, a tanítói szabadság ellenére történik. Ez ellen kell küzdenünk! Az *iskolai önkormányzat* jelszavát kell zászlónkra felírunk!

Az iskola szolgáljon kizárólag kulturális, tanügyi érdekeket. Szerveztessék egy országos tanügyi bizottság vagy „kulturtanács”, amely kizárólag paedagógusokból, még pedig a kiváló paedagógusokból a tanítás által választassék. Képviselve legyen benne arányosan minden nemzetiség. Ezen tanügyi bizottság a külföldi kultura tanulmányozása s fejlődésének állandó szemmel tartása mellett, az országos és helyi viszonyok figyelembe vételével, a tanítói testületek meghallgatásával dolgozza ki a tantervet s gyűjtse össze a tananyagot. A tanügyet a kormánytól függetlenül irányítsa. A tankönyveket a tanítói testületek által dolgoztassa ki a tananyag megjelölése mellett. Ezen tanügyi bizottság legyen a tanító legfelsőbb bírója fegyelmi ügyekben. Munkáját a kormány ellenőrizheti, de nem irányíthatja. Ezen tanügyi bizottság hatáskörét, munkakörét különben alaposan a tanítói egyesületek dolgozhatnák ki.

A lényeg az, hogy a tanügyet állítsuk a kultura szolgálatába és nem a politikáéba, küzdjük ki magunknak a lelkiismeretbeli szabadságot, hogy igazán hivatásunknak élve, minden idegen befolyástól mentesen, a kultura harcosai lehessünk s az életnek tanult, politikai és nemzetiségi gyűlölségtől mentes ifjakat nevelhessünk.

Palást, 1921. aug. 26.

Varsányi István, tanító.

Hirdessünk a Magyar Tanítóban.

Riszner Ede (1836—1921.)

Egy munkában eltöltött hosszú életnek gyűjtjük meg az emlékezős fáklyáját. Tesszük főképpen azért, mert Riszner Edében hatványozott mértékben megtaláljuk azt a munkásságot, mely a társadalomnak egyik legfontosabb és legértékesebb alapja: a népnevelést, a valláserkölcsei nevelést, az emberi lelkek kibontásának kulturáját, s amely munka eddig sajnos nem találta meg azt az elismerést, ami valójában megilleti.

Riszner Ede nem volt az a tanító, aki csak azért tanít, mert megfizetik. Bár munkánkat főképp a legújabb időkig rosszabbul fizették, minsem megérdemeltük volna — mégis az ő szerény-ége, anyagiaktól független munkaszeretete, messze földön híressé tették nevét. Ő sohasem dicsekedett munkájával. Az elévzett munka dicsekedett helyette. Élete emberöltöket ölelt át. Generációk ezrei nevelődtek fel keze alatt s most mikor szerető tanítványai becsületes, értékes életére visszagondolnak, munkásságával foglalkoznak, olyan ez, mintha napfénytől ragyogó bércre néznének.

Riszner bácsi 1836. március 4-én született Turócszentgyörgyön. Tanulmányait Zútváralján végezte. Atyjának, Józsefnek, aki kántortanító és híres zenész volt, ifjúkorában kiségitője volt, majd 1864-ig Zútváralján működött mint rendes tanító. Ezután Újbányára választották meg városi tanítónak és karnagynak. A ki-gyezés után megkívánt különféle tanítói tanfolyamokat sikeresen elvégezte, különféle képesítéseket nyert ipariskolára, gazd iskolára és gyümölcs-kertészetre stb. Zútváraljai működése után 1864—1898 ig Újbányán fejtett ki áldásos és tevékeny munkásságot a tanügy és a társadalom terén is. A kántorságot és templomi kart és a híres zenészmiséket 1920-ig vezette, amikor agkori gyengesége visszalépésre kényszerítette. 1921. júliusában fiához, a nyitrai számbokrési r. k. plébánoshoz, tért meg pihenőre, sajnos már örök pihenőre, mert július 29-én végelgyengülés következtében csendesen elszenderült. Július 31-én, saját kívánsága szerint Újbányán, ahol 57 esztendeig működött, temették el igazán nagy, általános részvét mellett.

Ez röviden, vázlatosan az élettörténete. Szürke, küzdelem-teljes esztendőik sorakoznak egymás után. Új és új emberek életét bízta rá a sors és ő egyforma lelkesedéssel, törhetetlen akarattal és hivatottsággal formálta a legfinomabb anyagot: az emberi lelket és valóságos hadsereg az, mely tőle nyerte a tudást, a munkaszeretetet, a becsületes életfelfogást.

Csorba Győző.

Interpelláció a tanítói nyugdíj érdekében.

A f. évi augusztus 25-én kelt 298. sz. kormányrendelet az összes állami nyugdíjas tisztviselők és alkalmazottak illetményeit rendezi, míg a felekezeti és községi iskolák tanerőinek illetményeiről nem intézkedik.

A ma érvényben levő szabályok értelmében a nyugalmazott tanítók nyugdíjának minimuma a háborús segély hozzászámításával évi 852 K, vagyis havi 71 K, maximuma pedig 3880 K, vagyis havi 374 K.

A tanítók özvegyeinek minimális nyugdíja havonként 54 K, maximuma pedig havonként 132 K.

Dr. Lelley nemzetgyűlési képviselő a következő interpellációt terjesztette a közoktatásügyi miniszter elé:

1. Ismeri-e a nyugdíjas tanítók és özvegyeiknek kétségbeejtő helyzetét Szlovenszón?

2. Hajlandó-e sürgősen intézkedni, hogy a nyugdíjas tanítók és özvegyek nyugdíja a megélhetés lehetőségének figyelembevételével állapíttassék meg?

3. Hajlandó-e addig is, amíg ez törvényhozási úton rendezve lesz, a nyugdíjas tanítók és özvegyeik részére megfelelő gyorssegélyt kiutalni?

Értesülésünk van arról is, hogy a ZUS is erőteljes akciót indított e szomorú ügyben és eljárásának van is már eredménye, mert az erre vonatkozó javaslatot a közoktatásügyi minisztérium elfogadta és jelenleg a pénzügyminisztériumban van. Minden remény megvan arra, hogy nyugdíjas kollégáink és az özvegyek csakhamar kedvezőbb helyzetbe jutnak.

A kisebbségek nyelvi és kulturális jogai.

Kivonat

a Svédországi és Társult Főhatalmak és Csehszlovákország között Saint-Germain-en-Laye-ben 1919 évi szeptember hó 10-én aláírt szerződésnek azon cikkelyeiből, amelyek a *nemzeti kisebbségek kulturális, iskolai és nyelvhasználati jogaira* vonatkoznak.

1. cikk.

Csehszlovákország kötelezi magát arra, hogy a jelen fejezet 2-8. cikkében foglalt rendelkezéseket alaptörvényekül ismeri el, hogy semminemű törvény, rendelet vagy hivatalos intézkedés

ezzel a rendelkezésekkel nem lesz ellenmondásban, vagy ellentétben s hogy ezekkel szemben semmiféle törvény, rendelet vagy hivatalos intézkedés nem lesz hatályos.

2. cikk.

Csehszlovákország kötelezi magát, hogy az ország minden lakosának születési, nemzetiségi, nyelvi, faji, vagy vallási különbség nélkül az élet és szabadság teljes védelmét biztosítja.

7. cikk.

Minden csehszlovák állampolgár faji, nyelvi vagy vallási különbség nélkül a törvény előtt egyenlő és ugyanazokat a polgári és politikai jogokat élvezi.

Vallási, hitbeli, vagy felekezeti különbség a polgári és politikai jogok élvezete, így nevezetesen: nyilvános állások, hivatások és méltóságok elnyerése vagy a különféle foglalkozások és iparok gyakorlása tekintetében egyetlen cseh-szlovák állampolgárra sem lehet hátrányos.

Egyetlen cseh-szlovák állampolgár sem korlátozható bármely nyelv szabad használatában a magán- vagy üzleti forgalomban, a vallás, a sajtó útján történő vagy bármilyen közzététel terén vagy a nyilvános gyűléseken.

A Cseh-Szlovák Kormánynak a hivatalos nyelv megállapítására vonatkozó intézkedését nem érintve, a nem cseh nyelvű cseh-szlovák állampolgárok nyelvüknek a bíróságok előtt akár szóban, akár írásban való használata tekintetében megfelelő könnyítésekben részesülni.

8. cikk.

Azok a cseh-szlovák állampolgárok, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, jogilag és ténylegesen ugyanazt a bánásmódot és ugyanazokat a biztosítékokat élvezik, mint a többi cseh-szlovák állampolgárok. Nevezetesen joguk van saját költségükön jótékonyági, vallási vagy szociális intézményeket iskolákat és más nevelő intézeteket felállítani, igazgatni és azokra felügyelni, azzal a joggal, hogy azokban saját nyelvüket szabadon használják és vallásukat szabadon gyakorolják.

9. cikk.

Olyan városokban és kerületekben, ahol nem cseh nyelvű csehszlovák állampolgárok jelentékeny arányban laknak, a cseh-

szlovák kormány a közoktatásügy terén megfelelő könnyítéseket fog engedélyezni avégből, hogy ily csehszlovák állampolgárok gyermekeit saját nyelvükön tanítsák. Ez a rendelkezés nem akadályozza a csehszlovák kormányt abban, hogy a cseh nyelv oktatását kötelezővé tegye.

Azokban a városokban és kerületekben, ahol jelentékeny arányban laknak oly csehszlovák állampolgárok, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, ezeknek a kisebbségeknek méltányos részt kell biztosítani mindazoknak az összegeknek élvezetéből és fölhasználásából, amelyek a közvagyon terhére állami, községi vagy más költségvetésekben nevelési, vallási vagy jótékonyossági célokra fordítatnak.

Változások a magyarországi gimnáziumok tantervében.

A magyar gimnáziumok 1879-ben megállapított és azóta több felülvizsgáláson átesett (legutóbb 1899-ben) tanterve az elmúlt időkben ismét változáson ment keresztül. Szülők és pedagógusok már régóta panaszkodtak, hogy ez a tanterv nincs eléggé kontaktusban a haladó korrallal, hogy sem az egyes osztályokba beosztott tantárgyak, sem a megszabott anyag nem eléggé korszerű, nem eléggé reális, hanem elmaradt és elvont. Így éppen a legfontosabb középiskola, a gimnázium, nem érte el egyik fontos célját, az életre való nevelést, amennyiben az általa nyújtott ismeretek nélkülözték a korunk által annyira megkövetelt gyakorlatiasságot.

Állandóan lehetett ugyan hallani, hogy ismét felülvizsgálat alá veszik az összes magyar középiskolák tanítástervét, sőt azt is beszélték, hogy egészen újat dolgoznak ki. Ez azonban egészen a legújabb időig váratott magára. 1916-ban adtak ki ugyan egy új tantervet, de ez csak a leányközépiskolákra vonatkozott, 1918-ban ezt is revideálták. Az 1916 évi tervezet az alsó fokra egységes leányközépiskolát állapít meg, amely a felső fokon három részre tagozódik: felsőleányiskolára, gimnáziumra és felsőleánykereskedelmi iskolára. Ez a szervezet megmaradt az 1918-i intézkedés alapján is, a felsőleányiskola két felsőbb (V. VI.) osztályból áll és áll most is, a *leánygimnázium négyből*, a felsőkereskedelmi pedig háromból.

Az ezek részére kiadott tanítástervezet és utasítások már sokkal inkább számolnak a XX. század követelményeivel, a nyelvi

tanítás nem teng túl a reállargyak rovására és maga az anyagbeosztás is célszerűbb és jobb elrendezésű. Így a leányközépiskolák tanterv és tananyagbeosztás szempontjából megelőzték a fiúközépiskolákat, mert egészségesebb tanításmenetet kaptak, mint ezek.

Az utóbbi években aztán korszerű újítások történtek a fiúközépiskolákban is. A tanterv lényegében ugyanaz maradt ugyan, de több új dologgal, részben új tárggyal kiegészült. Még nem állunk szemközt a teljes és szükséges reformmal, de az új intézkedések mégis közelebb hozták a magyarországi gimnáziumokat a való élélhez és a korszerű ismeretek közléséhez.

Az életbeléptetett reformokat röviden a következőkben ismertetjük.

A legújabb rendelet kötelezővé tette az I. és II. osztályban az *énekmélet* tanítást *heti 2-2 órában*. Nagyon sok intézetnél eddig is gondot fordítottak erre, de egységesen szabályozva a dolog nem volt. Pedig mondanunk sem kell, hogy a gyermeki lélek harmonikus kialakításában épen a zenei és énekismereteknek minő fontos szerepük van.

A III. osztályban a történelemmel kapcsolatban nagy gondot kell fordítani a *közgazdasági ismeretek* nyújtására is. A földrajz mellett pedig tanítani kell bizonyos mértékig anthropogeografiát is, valamint röviden ismertetni kell a katonai térképeket is.

A IV. osztályban kötelezővé vált a *gyorsírás* tanítása heti egy órában. Szintén új tárgy gyanánt szerepel ugyanennek az osztálynak tantárgyai között Magyarország *politikai, kulturföldrajzi, gazdasági és néprajzi* ismertetése ugyancsak heti egy órában. A történelemmel kapcsolatosan itt a *közjogi* ismeretek elemeibe is bele kell vezetni a tanulót. A katonai térképeken való eligazodás begyakorlása is tovább folyik.

A VII. osztályban kötelező lett az *egészségtan* heti 2 órában. Történelmet csak az I. félévben tanulnak, helyette az év második részében *földrajz* van. Itten részletesen tanulják Magyarországot, a külföldet rövidebben, amennyire az időből telik rá. Ugyancsak szerepel itt is a katonai térképek elmélete és gyakorlati alkalmazásuk.

A VIII. osztályba új tantárgy gyanánt bevezették a *szociológiát* heti két órában. Ebből azonban nem kapnak külön jegyet a tanulók, hanem a történelemmel együtt osztályozzák.

Mondanunk sem kell, hogy ezek mind korszerű és hasznos újítások. Mert különösen földrajz terén, amelynek tanítása a III. osztályban befejeződött, nagyon gyenge ismeretekkel kerültek ki a

növendékek a gimnáziumból. Innen volt aztán sokszor az a vas-
kos tájékozatlanság, amelyet még művelt emberek is egyes föld-
rajzi kérdésekben tanúsítottak. Az új tervezet ezen a hiányon né-
mileg segít, bár nem teljesen. Mert még mindig elég kevés óra-
számmal szerepel a földrajz a többi tantárgyak között, különösen,
ha meggondoljuk, hogy hetedik osztályban is csak a második fél-
évben van rá szánva, hetenként két óra.

A gyorsírás kötelezővé tétele szintén nagyon értékes ismereteket szolgáltat a diákok részére és a gyakorlati pályákon való boldogulásukat nagyban elősegíti. A VIII. osztálybeli szociológiai stúdium pedig korunk égő társadalmi problémái közt nyújt eligazodást és lehetővé fogja tenni azt, hogy nem indulnak vakon gyakran még képzett emberek is hangzatos jelszavak után. A politikai, gazdasági, közjogi stb. ismeretek szintén nagyon az életre valók.

Fontos újítás az is, hogy a középiskolába lépni szándékozó gyermekeknek felvételi vizsgát kell tenniük. Így, az egészséges szelekciót mindjárt a legkezdetén lehet alkalmazni. Ellenőrző tanácskozás az egész iskolai évben csak kellő van, késő ősszel és tavasszal. Emellett a testnevelésre is nagy gondot fordítanak a magyarországi középiskolákban. Elrendelték, hogy mindenütt meg kell szervezni a cserkészcsapatot, amely amellet, hogy a testet is edzi, még bizonyos önálló cselekvésre, bajtársiasságra, a természet megismerésére és szeretetére is ráneveli a tanulókat. A testnevelés ügyét szolgálja továbbá a „Sportkör“ megalakítása is.

És ezek az újítások nem nagyon okoznak túlterhelést a diákok számára, még az új tantárgyak sem, mert amellet, hogy gyakorlati ismereteket nyújtanak s így a növendékek szívesebben tanulják őket, nem jelent nagy óraszaporodást az egyes osztályokban az a maximum két óra, amennyivel az óraszám megnagyobbodott. A haszon pedig, amely belőle származik, megbecsülhetetlenül nagyobb, mint az egyes más tárgyak iránt beálló esetleges érdeklődéscsökkenésből folyó kár.

G.

A modern rajzoktatás.

(Általános ismertetés.)

Alig van még egy tantárgy, amelynek oktatása terén akkora tájékozatlanság, tapogatózás, kapkodás, szánalmas erőlködés és meddő sikertelenség volna tapasztalható, mint éppen a rajzoktatás körül.

Miért? — mert a legtöbb tanító maga se kedveli és beéri a pontozott irkába való ákombákomok rajzoltatásával; egyrésze pedig, mert idáig a rajzolás tanítása csak ereszalatti lógós tantárgy volt, az önképzés hiányán alapuló kényelmi szempontból, el is hagyta.

Ez a Potemkin-rendszer az összeomlás előtti években még mehelelt, de most már faji önérzetből is komoly munkához kell látnunk. Az 1905-ben kiadott „Tanterv és Utasítás” már lizenhal évvel ezelőlt is könnyen áttekinthető rendszerbe foglalta a modern rajzoktatást, amely a berni nemzetközi rajztanítási kongresszuson kidolgozott *tanmenet* alapján készült s amelyet már azóta minden kulturállam átplántált a gyakorlatba.

Álljunk meg hát egy pillanatra a berni *nemzetközi tanmenet*nél.

A régi rajzoktatás odáig világszerle semalikus, mértani rabigában sínylődött, görög meándereken, római akantuszokon rágódott, test és lélekemésztő, unalmas, fárasztó, a gyermek kedélyére inkább nyomasztóan, mint üdítően ható, avúlt formamásolásoknál alig volt több. A modern rajzoktatás pedig az ő felüdítő, kezűgyesítő és szemmérték fejlesztő gyakorlataival, szemlélet és emlékezet utáni természetes ábrázolásával, ecsetgyakorlataival és önálló tervezgetéseivel valóóságos forradalmal, — a lömeztanítás egyéni oktatásba álcscapó evolucióját csinálta meg és a rajzoktatás megkedvelését eredményezte a népiskolától kezdve fel a főiskolákig.

A berni nemzetközi tanmenetnek még az az óriás előnye is megvan, hogy a népiskola, középiskola, szakiskola mindegyik ugyanazon *tanmenet* szerint halad, csak mindig fokozatosan kiszélesedik és elmélyed, de a *vezérfonala* mindig ugyanaz: kezűgyesítő-, szemmértékfejlesztő-, ecsetgyakorlatok, természetutáni rajzolás (szemlélet-, emlékezet- és képzelet alapján), végül betetőzi önálló tervezgetéssel modern rajzudását. Így tehát egyrésztől megvan a zökkenő nélkül való *átthidalás*, ha az elemiből a közép-, vagy szakiskolába lép át a tanuló; másrésztől közben sorra megismerkedik: az impresszionizmus, a tónus, a valór lizsla fogalmával, a grafikai főbb technikákkal; ismeret és látóköre kiszélesedik, izlése teljesen kialakul, önérzetél és biztos mozgását minden irányban megalapozza.

Elvégre is, ma már a rajztudás nemcsak az általános

műveltséggel velejár, hanem *mindenkinek* életszükséglete is. Az iparosnak úgyszólván minden iparágban a második nyelve, a kereskedőnek az áruismerésben a legbiztosabb kalauza, a gazdálkodónak a természeti szépségek és érzékelések magyarázója, az értelmiségnek műveltségével velejáró vértelése.

Mondhatni, hogy eddigelé a rajzludás az egyellen, mindeneket átölelő és átítató *internacionalizmus*, a népcsaládok közös فرمانyelve.

Mi az oka mégis, hogy a magyar tanítóóság egyébként nivós kara e tekintetben mögötte áll: Amerika, Anglia, Francia, Német, Olaszország, sőt még Ausztria és Csehország tanítóóságának is? Legfőképpen mi az oka, hogy a berni nemzetközi tannemet még a tizenhat évvel ezelőli kiadott Tanterv és Utasítás dacára is csak szórványosan, csak a nagyobb városok iskoláiban, ott is csak a közép és ipari szakiskolákban lett bevezetve?

Talán nem is annyira a tanítóóság huzakodása és tudványának e tekintetben való érzékellensége, hanem a tanítóképzés művészeti átcsoportosításának és mélyítésének elmaradása, késedelmes volta volt az oka, noha a legújabb generáció már elég felkészülten lépett ki az életbe. Most aztán az új államalakulat e tekintetben olyan nonszens helyzetbe sodorta a tanítóóság nagy részét, hogy különösen a közép- és öregebb generáció, mint annyi sokmást is manapság, ezt is önszorgalom és önképzés útján kénytelen pótolni, akár van ambíciója és hajlama, akár nincs; hogy miért? nem kell részleteznünk.

Elég, ha annyit mondunk, hogy most már a rajz *kötelező rendes tantárgy* s úgy a szabadkézi, mint a mértani rajzoktatás módosult, amit majd további közleményünk folyamán szintén ismertetni fogunk.

Lásson tehát ki-ki hozzá és mélyedjen belé. Elvégre is a rajzludásnak három foka van: *egyszerűen*, a köznapi szükségletnek megfelelően; *szakszerűen*, vagyis tudományosan, a különböző iparágakban; *művésziesen*, a festészetben, szobrászatban, műiparban. Az elsőt tehát *mindenki* elsajátíthatja, arra nem kell születnie, az mese és arra mindenkinek szüksége is van; elsősorban tehát magának a tanítónak, aki az oktatást választotta megélhetésül. Hiszen a történelem előtti primítlivnépek előbb tudtak rajzolni, mint írni és ami írás-

féléjük fenmaradt, az is rajz: kő, bronz és vaskorbeli *képjelek*, egyiptomi hieroglifek, turán rovások etc.

De a többi tantárgyak eredményes oktatása szempontjából se nélkülözhető. Az *írásk* megtanítása rajzon alapszik. A *beszédértelemgyakorlatokat* mindvégig rajzzal kell kísélni. A *földrajzi* előismereteket, a *térképezést*, a *természetrajzot*, *természettant* és majdnem valamennyi tantárgyat ezzel szemlélteti, rögzíti meg végeredményben, amint azt majd az *osztott* (városi) és *osztatlan* (falusi) tananyagbeosztási vázlatunk és *tanmenetünk* is megvilágítja.

A modern rajzoktatás említett tagozódásai és fejlesztő fokozatai vázlatosan ismertetve a következők:

1. *Kézügyelő gyakorlatok* a megfigyelő és ábrázoló képesség tömeges és egyéni gimnasztikája. Az amerikaiak praktikus ujtása és Bernben Liberty Tadd amerikai rajzreformátor mutatta be. Előbb levegőben, azután pala-, falitáblán, viaszos vásznon, vezényszóra tömegben, vagy egyenként kör, kerület, ovál, spirál és mindenféle görbevonalú alakzatokat rajzolgatnak, lendülettel, egyvégliben, előre és vissza; egyenes vonalakból síkmértani alakzatokat állítanak össze; szemmértékfejlesztő állókat, szimetrálókat, befoglalókat húzogalnak; mindig és mindent szabad kézzel.

2. *Ecsetgyakorlatok* előrajz nélkül, direkt módszer: egy színben (silhouettszerűen), több színben (patronszerűen). Francia és olasz módszer.

3. *Természet utáni rajzolás* szemlélet, emlékezet és képzelet alapján. Az első a közvetlen szemléleten alapuló rajzolás, úgy, ahogy azt színről színre látja; először vázlatkészítés színfolt v. masszakontúr, azután kicsínosítja. Az emlékezet után való rajzolás pedig az, hogy amit itt vagy ott látott és megfigyelt, azt otthon, vagy az iskolában emlékezetből megrajzolja. Mind a kettő a helyes látást, ábrázoló készséget szolgálja, az a testi-, ez a lelki szemek keresztül. Felsőfoka polgáriban, gimnáziumban és szakiskolán: a szemléleti látszattan, vizirozással és utánmérégetéssel. Az előbbi francia, az utóbbi német módszer.

4. *Terveztetés*, az eddigi fokozatok egyesítője, koronája. Itt már a tömegtanítás megszűnik és az egyéni oktatás önállósága bontakozik ki. Különösen felsőbb osztályokban és leányoknál, legkivált szakiskolákon az egyén érvényesülése itt vizsgálják le. Elsőfokon minták használata, kisegítőül, in-

spirálásra megengedhető, másodfokon saját kompozíciója rajzolando meg. A berni kongresszuson Walter Crane mutatta be meglepő eredményeit. Angol módszer, ahol már a népiskola felső osztályaiban is nagy sikerrel alkalmazzák. Nálunk dr. Flóris Áron polg. isk. rajztanár a magyar ornamentika alapján néhány évvel ezelőtt, mint kenyérkereseli zajzó, vándorelőadásokon mutatta be országszerle.

Még egy kis rajztanítási és önképzésre igen alkalmas rövidke repertóriumot állítunk össze. Könyvkereskedés útján bárhol megkapható, esetleg megrendelhető, mert a műszaki és művészi kiadványok bárhonnan behozhatók az indexrendelet szerint is.

— *Vezérkönyv* az elemi népiskolai rajztanításhoz, módszeres feldolgozás, 133 szövegábrával és 25 színes műmelléklettel. Összeállította Kovácsi Pál. Lampel-kiadás.

— *Stőjdoktatás*, rajzzal kapcsolatban. Biró Sándor.

— *A rajzolás vezérfonala*, 80 ábrával, írta és rajzolta Boros Rudolf.

— *A művészeti rajz és tervezés*, ugyanattól.

— *Magyar ornamentika*, Huszka József.

— *A modern rajzoktatás vezérfonala*, Szűcs Izsó, I - III. kézügyesítő, szemlélet és emlékezel utáni rajz.

— *Der moderne Zeichenunterricht* (német nyelven) írta és rajzolta A. Micholitsch I. k. elemi, II. k. polg. és gimn. számára.

— *Minták*: Groó, Füleky-Molnár, Várdai, Vidéki, Zsilvay. Balló.

Szendrey Imre.

A gyermekek idegessége.

Írta: GANYÓ VILMOS

1. Miért kell ismerni a pedagógusnak a gyermekek idegességét?

A gyermekkori idegesség a pedagógusok előtt a legkevésbé sem degeneráció. A siketnémákról, vakokról, gyengeelméjűekről rendszerint főbbet tudnak, mint az ideges gyermekről. Pedig éppen az ideges gyermek az, aki ott marad éveken át az ép idegzetű gyermekek iskolájában. Ott nevelik, tanítják, de róla külön ma még csak nagyon elvétve gondoskodnak, hogy speciális nevelés, tanításban részesülhessen.

Az ideges gyermekeket a normális gyermekek nevelőjének két okból kell ismernie. Egyrészt, mert nagy százalékkal található a gondjaira bízott tanulók között. Másrészt az individuális pedagógia követeli, mely szerint a pedagógusnak nevelési és tanítási eljárásait a gyermek egyéniségéhez kell alkalmaznia.

Már a bölcsőben is találunk ideges gyermekeket. Természetes, hogy ezek felkerülnek az óvóba és elemi iskolába is. Számuk a középiskolában osztályonként emelkedve az 50%-ot is eléri. Hogyan alkalmazkodják ezek egyéniségéhez a pedagógus, ha nem ismeri azokat a motivumokat, melyek a testi és lelki élet szokatlan, rendestől elütő nyilvánulását kiváltják, vagy a normális reakciók létrejöttét gátolják? Hogyan értse meg és hogyan szüntesse meg sajátos viselkedésüket s testi lelki életük különös megnyilvánulását, ha nem ismeri a bajt, mely mögötte rejtőzik. Ezen ismeretek nélkül félreismeri az ideges tüneteket és sokszor a legnagyobb jóakarattal követhet el a gyermek idegállapota szempontjából súlyos bollásokat.

A normálpedagógia és a gyógyító pedagógia között nem áll fenn a kívánatos és természetes-kapcsolat¹⁾. Ez az egyik oka, hogy a pedagógusok nem ismerik eléggé a gyermekkori idegességet. A másik pedig, hogy az ideges gyermekek gyógyító nevelésének eredményei még nagyon fiatalok. Az az aránylag rövid idő, amely a kezdés óta eltelt, nem volt elegendő arra, hogy a gyermekkori idegesség általános érdekű részletei a pedagógiai köztudatba felszívódjanak.

A gyermekek idegességét bár a modern élet gyorsan haladó fejlődése, művelődése, határokat nem ismerő története, az idegrendszer őrül küzdelmes versenye nagyban előmozdítja, de azért nem a XX. század szülte. Ideges gyermekek a régmúltban is voltak. S ha statisztikai számuk az újabb időben jelentékenyen megnövekedett, úgy ebben a tényleges szaporulaton kívül része van a pszichiátria, gyermektanulmányozás és gyógyító pedagógia fejlődésének. Ez a fejlődés a testi és lelki élet mélyreható kutatása által lehetővé tette olyan zavarok és anomáliák feltárását, melyek azelőtt kutatás tárgyát sem képezhették.

II. A gyermekkori idegesség és a pszichiátria.

Az ideges gyermekek nevelésének csak az egyik gyökere ered a pedagógiában. A másik az orvostudományban sarjad.

¹⁾ V. ö: Ganyó Vilmos: „A népiskola és gyógypedagógia kapcsolata”. Népt. Lapja 1916 évf. 8. sz.

Ahol sem orvostudomány, sem a pedagogia a maga eljárásaival egyedül segíteni nem tud, ott kezdődik a gyógyító pedagógia.

Az orvostudomány évszázadokon keresztül téves úton kereste az idegesség okait. Ez kizárta a gyermekek idegességének még a lehetőségét is. A modern pszichiátriáé az érdem, hogy felismerte ezt a kórformát s ezzel a pedagogia számára egy új, kiválóan tanulságos terület művelését jelölte ki.

A felnőttek idegességét, a hysztériát, már az ókorban *Hippokrates*, *Celsus* és *Galenus* is ismerte, azonban a bántalom okait a nemi étellel hozták összefüggésbe, tehát a gyermekek idegessége szóba se jöhetett. A középkor valósággal hemzsegett a neuropathiásoktól. Ez tette lehetővé, hogy az idegesség Európa összes országában járványosan is felléphetett, mint *tarantizmus*, *Szent János*, *Szent Vitus tánca*. (chorea) Ezeket a járványos idegbajokat akkor a legképtelenebb okokkal magyarázták. Még *Paracelsus* sem ismerte fel az idegbaj valódi eredetét, hanem vérbajnak minősítette.

A bősorkányok büntetei ördögösségei, deliriúmai, görcsei, érzéketlenségei sem tekinthetők a mai tudomány szemüvegén keresztül másoknak, mint súlyos hysztériás tüneteknek. De koruk nem ismerte fel e tünetek kóros eredetét. A XVII. századig az orvostudomány az idegesség (hysztéria) kérdésében téves úton volt. *Charles Lenoir* (Carolus Piso) nyitotta meg 1618-ban az idegesség történetének egy új fázisát. Ő volt az első, aki a betegség okait központi eredetűeknek tartotta s kifejtette, hogy az idegességet az *egyén kor és nemi különbség nélkül megkaphatja*. Fiúknál hysztériát első ízben *Hoffmann* észlelt 1730-ban. Ezen úttörő megállapítások után a kutatásoknak egész sora következik, amelyek a gyermekkori idegesség lehetőségét és előfordulását megerősítették. (*Raülin*, *Itard*, *Georget stb.*) Végül *Charcot* 1880 körül a hysztéria határainak világos megállapítása után ezen neurozis gyermekkori fellépését határozottan és kétséget kizáróan bebizonyította. Ettől az időtől kezdve, hogy a tudományos világ elismerte a *Salpêtriér* tudósának megállapításait, már az általános gyermekgyógyászati könyvek is külön fejezetekben foglalkoznak a gyermekek hysztériájával.

Miután a hysztéria ezen mélyreható kutatások után határozottan körülírható betegség lett, természetes, ez a pontos megismerés kizárta azt, hogy az összes gyermekkori ideges állapotokat ezen fogalom kereteibe szorítsák bele. A megismerést differenciálódás követte. *Sängér* 1898-ban nemcsak behatóan ismertette

a gyermekek neurasztheniáját, hanem élesen megkülönböztette a gyermekek hysztériájától.²⁾

Minél mélyebbre hatolt az orvostudomány a gyermekek idegességének a föl kutatásában, minél differenciáltabb viszonyokat teremtett a tanulmányozás, szebb eredményeket a kezelés: annál bizonyosabb lett, hogy a kezelést az orvos egyedül nem győzi. A pedagógussal karöltve kell dolgoznia, ha teljes munkát akar végezni, mert a gyermek lelki életének kiépítése a pedagógus kezeibe van letéve.

A diagnózis az orvos föladata. A pedagógus a lelki kezelést végzi. Különösen a testi és szellemi hygiene tekintetében találkozik föladatuk. Közösen munkálkodnak azon, hogy a gyermek testi és szellemi egészségét helyreállítsák.

III. A gyermekkori idegesség fogalma.

A gyermekkori idegesség átmenetet alkot a normalitásból az abnormalitásba. Az idegrendszer rendellenes működésének csaknem mindegyik jelensége a normális funkciók növekedésén, vagy csökkenésén alapszik. A rendellenesség oka működésbeli (funkcionális), nem pedig szerkezeti (organikus). Vagyis az idegrendszerben semmiféle anyagi elváltozás anatómiailag ki nem mutatható, be nem bizonyítható. Ez a tény sokaknál nagyon helytelenül arra a véleményre ad alkalmat, hogy: „képzelt betegség“-nek minősítik, mivel semmiféle szervi megbetegedés nem forog fenn. Pedig az ideges egyén sokszor jobban szenved, mint a szervi beteg.

A gyermekkori idegesség olyan állapot, melynél aránytalanság áll fenn az inger és az ingerre való visszahatás (reakció) erőssége között. Az épidegzetű gyermeknél a reakció-erősségét az inger erőssége mindig megindokolja. Erős ingerre erős visszahatás, gyengére gyenge reakció következik. Ideges gyermeknél alig számbavehető ingerek is nagy visszahatásokat váltanak ki, vagy fordítva. Az idegrendszernek ez a rendestől elütő működése az oka az ideges gyermek testi és lelki életében található zavaroknak. Az inger és reakció közt kimutatható aránytalanság kétféle. Az idegrendszer az ingerekre többnyire fokozott erővel, ritkábban gyengült reakciókkal felel. Az idegrendszernek ez a működése hasonlítható ahhoz a fizikai jelenséghez, amikor hangvillát jól és rosszul rezonáló alapon szólaltatunk meg. Valamint

²⁾ V. ö. Die Hysterie im Kindlichen und jugendlichen Alter. Von dr. P. Bézy. Deutsche Übersetzung von: Dr. H. Brodtman; 7-80 l. Berlin 1902.

ez az alap a hangvilla hangjának erősségét hatványozottan fokozhatja, vagy gyengítheti, anélkül, hogy a hangvillát megszólaltató erő nagyságát, mint külső hatást megváltoztatnók, éppúgy megváltoztatja a szenzorikus és motorikus hatásokat az ideges gyermek idegrendszere.³⁾

Például a szobában egy bútordarab megreped. Ez zajjal jár. Az épilegzetű gyermeknél ez az inger végigfut a megfelelő idegúton, tudatossá válik: legfeljebb odanéz a gyermek. Ellenben az ideges gyermek erősen föl ijed, összerázkódik, még görcsöket is kaphat, heves szívdobogást érez, elhalványul, verejték tör ki homlokán, remeg, fölkiált, vagy nem bír megszólalni.

Az idegrendszernek ez a rendellenes működése a testi és a lelki élet terén számtalan tünetet eredményez, melyek a gyermek viselkedését jó értelmi képességei dacára különössé, félszeggé teszik. Általában egész magatartása eltér a normalitás megszokott irányától.

A pedagógusnak az ideges bántalmak szisztematikus ismeretere-nincs szüksége. De feltétlenül ismernie kell azokat a testi és lelki tüneteket, melyeknek az okozója a gyermekkori idegesség, hogy legalább megértse tanítványának baját és pedagógiai eljárásait ehhez mérten válassza meg.

IV. Idegesség és a kor.

A pedagógus rendszerint tanköteles korú gyermekeken veszi észre az idegességet. Az orvos — mint már említettük — azonban már csecsemőkorban is találkozik vele. Ilyenkor rendszerint öröklött idegességgel állunk szemben. Bár előfordul csecsemőknél a túltáplálás következtében szerzett alkalmi idegesség is. A szakember a gyermekkor első időszakában is felismeri azokat a hibátságokat, kisebb tökéletlenségeket, melyek előjelei a később bekövetkező idegességnek. Az ideges hajlamok ebben a korban többnyire latens állapotban maradnak. Csak akkor törnek elő, ha az idegrendszer nagyobb követelményekkel kerül szembe.

Ilyen időpont az iskolaköteles kor. Az addig gondtalanul élő gyermek feladatok, kötelességek elé kerül. Az agyának, idegrendszerének eddig használatlan területei kerülnek megmunkálás alá. A hangos olvasás, az akaratlagos írás, az írásmegértés mérően új idegutak, új asszociációk eredménye. Valamennyi komplexált idegrendszerbeli összrendezésen alapszik. Az iskolai élet

³⁾ Dr. A. Combe: Die Nervosität des Kindes. Übersetzung von Dr. H. Faltin. S. 19. Leipzig, 1908.

fokozódó követelményei olyan teljesítmények elé állítják a kis tanulókat, melyekkel nem tud mindegyik könnyen megbirkózni. A megerőltetés ellen a gyenge idegrendszer védekezik: Fejfájással, étvágytalansággal, figyelmetlenséggel stb.

Clopat⁶⁾ alábbi statisztikája ezt a jelenséget szemléletesen állítja elénk. A megvizsgált 272 gyermek közül:

1—2 éves volt	20
3	1
4	2
5	6
6	5
7	19
8	22
9	22
10	33
11	41
12	35
13	43
14	20
15	3

Hét éves korban, tehát iskolába lépéskor a statisztika 5-ről 19-re szökik fel és innen kezdve általában emelkedő tendenciát mutat.

A gyermekek idegességének azonban nem az elemi, hanem a középiskola a melegágya. Nem térhetünk ki arra, hogy az ideges hajlamokon kívül mekkora része van ebben a középiskola mai rendszerének és szervezetének és követelményeinek, de abban az összes szerzők megegyeznek, hogy a felső osztályokban sokkal több ideges van, mint az alsókban.

Nesterov⁶⁾ kimutatta, hogy Oroszországban:

az előkészítő osztályban	8 %
az I.	15 "
a II.	22 "
a III.	28 "
a IV.	44 "
az V.	27 "
a VI.	58 "
a VII.	64 "
a VIII.	69 "

⁶⁾ Biswanger: Die Hysterie. Wien. 1904. S. 185.

⁶⁾ *Laufenauer*: Előadások az idegélet köréből. Bpest, 1899.

az ideges tanulók száma. *Schmiedt-Monnard*¹⁾ hozzátevőlegesen 10%₀-ra becsüli az ideges tanulók számát és hozzáteszi, hogy ez a százalékszám a felső osztályokban jelentékenyen emelkedik. — A középiskolákból eltanácsolt tanulók nagyrésze diszharmóniásan fejlődött, figyelmetlen, szórakozott, makacs, egyoldalú érdeklődéssel bíró ideges fiú, aki a tömegtanítás keretében sem boldogulni sem érvényesülni nem tud.

Kitűnően jellemez egy középiskolai tanulót *Farkas Pál*: »Egy tanár jegyzetei« c. könyvében. Szépirodalmi műben ideges gyermek ilyen találó rajzát ritkán olvashatjuk:

A fiút *Krautzinger Pistának* hívják, akit rossz hangzású neve miatt állandóan gúnynevekkel szólítanak. Pista ilyenkor *zavarba jön és nem tud egy szót se szólni*. Belebetegszik az izgalmakba és egyre az jár a fejében, milyen új nevet fog kapni. *Nem tud enni sem. Almában feljéj, hangosan kiabál és könyörög, hogy ne bántásák. Nem rossz tanuló. Mindenből jelese meg jója van.* Alig mer belépni az osztályba. *Előre reszket a félelemtől, hogy gúnyolni fogják, zavarba jön és nem fog tudni felelni.*

Vesztere szegény gyermek egy meg nem értő tanárt kap, aki ideges tanítványában alattomos jellemet lát, mert mindig halálosan komoly marad, ha ő jóindulata jeléül gúnyt űz belőle. Ráfogja szegényre, hogy rosszindulatu, anarchista, apacs, kinek engedetlenség és tiszteletlenség a fő jellemvonása. Megígéri, hogy az ő saját pedagógiai rendszerével majd leszoktatja az idegességről. Végül a fiú sirógörcsöket kap e rendszer eredményeképpen. Szerencse, hogy nem sok ilyen tanító és tanár van.

Nagy figyelmet követel a tanulóknál a pubertás és prepupertás idegessége. A nemi kifejlődés ugyanis nem zajlik le minden lelki izgalom és megrendülés nélkül. A nagy átalakulás, ami a szervezet vegyi műhelyében végbe megy, fokozott ingerlékenységet okoz az idegéletben. Ezt a pedagógusnak méltányolnia kell és pedagógiai eljárásait ebben az időszakban különös gonddal kell megválasztania, hogy a tanítványa idegrendszerét kímélje. A pubertás idegességét fiziológiás (élettani eredetű) idegességnek hívjuk. Épidézetüeknél elmúlik, ha a folyamat végbement. Idegességre hajlamos ifjakknál azonban sokszor kiváltja a latens hajlamokat.

¹⁾ Zeitschrift F. Gesundheitspflege. 1910. S. 902.

(Folytatom.)

Kérjük mindazokat, kiknek előfizetésük október elsejével lejárt, azt mielőbb meghosszabbítani szíveskedjenek, nehogy a lapküldés fennakadjon. Az előfizetés megújításánál hivatkozzék a címszalagon feltüntetett számra.

A kiadóhivatal.

Egyesületi élet.

A csallóközi járáskör közgyűlése.

F. hó 6-án tartotta a csallóközi és csilizközi járáskör tanító-sága rendes évi közgyűlését Őrsújfalun.

A gazdag és változatos program a szép számban megjelent testületi tagok részére sok tanulságos anyagot nyújtott s élénken dokumentálta a tanítósnak önképzésre való törekvését.

Ivanits Andor elnök lelkes hangú megnyitó beszédben mutatott rá a tanítósnak munkaprogramjára. Az erkölcsi, anyagi és faji érdekek szolgálata mellett az építő munka s az önképzés fontosságát hangsúlyozta, morális alapul pedig a valláserkölcsei érzület, a bensőséges szeretet és az összetartásban rejlő erőnek fejlesztését jelölte meg. *Ježo Márton* tanfelügyelő hasonló irányelvek kitűzése mellett kívánt sikert a testület munkájához.

Az ülés tartamának javarészét két szabadelőadás töltötte ki, amelyekben *Vizváry Vilmos* aranyosi ig. tanító a slöjdoktatás, *Szendrey Imre* komáromi közs. isk. tanító pedig a rajzoktatás gyakorlati irányelveiről adott rendkívül érdekes és tanulságos útmutatást.

A két gyakorlati előadás kapcsán az a nézet alakult ki, hogy hasonló szakelőadások nyomán a bírálatnak is hely adassék. Ez indítványhoz a közgyűlés oly értelemben járult hozzá, hogy a bírálatoknak helyt ad, de az sohasem fájulhat el az előadottak lekicsinyléséig, hanem csakis oly tárgyilagos hozzászólásokat engedélyez, amelyek az egyes vitatételek intenzívebb megvilágítását és mélyítését óhajtják szolgálni.

A pénztári jelentés után az elnöki előterjesztés hangzott el, melynek során a közgyűlés megütközéssel vette tudomásul *Morvay János* járásköri jegyzőnek és *Alapi Júlia* könyvtárosnak az elnökséghez írásban beterjesztett lemondását.

A közgyűlés hivatkozással arra, hogy a bizalmi állásokról való indokolatlan lemondások elfogadásával veszedelmes precedenst alkotna, a lemondások felett napirendre tér, majd határozatilag kimondja azt, hogy jegyzőkönyvi elítélésben részesíti azokat is, akik a közgyűlésekről kellő igazolás nélkül maradnak távol.

Elnök a „Magyar Tanító” c. hivatalos lapnak minél szélesebb körben leendő terjesztésére híván fel a figyelmet, felkéri a közgyűlés tagjait arra, hogy hassanak oda, miszerint azt az iskolai könyvtárak részére az iskola fenntartók is megrendeljék.

A legközelebbi gyűlés helyéül túlnyomó szótöbbséggel Nagymagyar község jelöltetett ki.

Buzdító zárszó után a gyűlés a délutáni órákban ért véget.

A fehér asztalnál magyaros vendégszeretet várta a résztvevőket, ahol a lelkes hangulat a késői órákig együtt tartotta a vendégsereget.

(—s)

Alakuló gyűlés. Pozsonymegye magyar tanítószága f. évi október hó 13-án, csütörtökön tartotta alakuló közgyűlését Bratislavában a megyeháza nagytermében. Részletes tudósítást a jövő számunkban hozunk.

Abaujmegye magyar tanítószága is megmozdult, a szervezés előkészületei erőteljesen haladnak előre. Az alakuló közgyűlés f. évi okt. 12 én volt Kassán.

A szervezkedés élén *Vajda Károly* nagyidai igazgató-tanító áll. Központi egyesületünk *Schmögner János* rosznyói áll. isk. igazgató alelnököt küldte ki az alakuló közgyűlésre. Részletek a jövő számban.

A nyitrai megyei szervezet megalakulása. Folyó hó 1-én Érsekújvárott a Flenger intézet tornatermében tartotta meg alakuló gyűlését Nyitrai megye magyar tanítószága.

Mintegy 100 tanító és tanítónő jelent meg a gyűlésen, melyen a szervező bizottság nevében *Kovács Alajos* elnököt, ki megnyitó beszédében rámutatott a szervezkedés szükségességére.

Jelen volt a gyűlésen *Kurinsky Ferenc* állami tanfelügyelő is, ki biztosította a tanítószágot jóakarataról, egyesületi életének támogatásáról.

A megjelentek ezek után lelkesedéssel kimondották a megalakulást s közfelkiáltással megválasztották a vezetőséget.

Elnöklait: *Kovács Alajos*, alelnök: *Lemény János*, Jónás Ferenc titkár: *Csukás Géza*, jegyzők: *Poór György*, és *Szegheő Lenke*, pénziárnok: *Plichta János*, ellenőr: *Nagyfalusi Antal*, könyvtáros: *Horváth István*, Választmányi tagok: *Fülöp Alexia*, *Szentgyörgyi Vince*, *Garamvölgyi Vince*, *Róth Jenő*, *Krausz Ábrahám*, *Staudt Ferenc*, *Dobosi Ilona*. Központi választmányi tagok: *Lemény János*, *Sipos Péter*.

Elnök a megválasztott vezetőség nevében köszönetet mond.

a bizalomért s igéri, hogy mindannyian teljes erejükkel azon lesznek, hogy annak megfelelhessenek. Kéri azonban a sikeres működés bizto irásához a tanítóóság támogatását

Ama magyar tanító testvéreket, kik a gyűlésen való megjelenésben gátolva voltak, ez úton is felkéri az elnökség, hogy a 80 korona évi tag-ági díjat Plichta János tanító, egyesületi pénztáros címére Érsekújvárba sziveskedjenek minél előbb küldeni.

Aki a Magyar Tanítóra 1921. évre már előfizetett, az előfizetési összeget vonja le a 80 koronából, melyben a lap előfizetési díja bennfoglaltatik.

Szemle.

Iskolákat kap a ruszinszkói magyarság: A magyarságnak a magyar tan nyelvű középiskoláért hónapok óta tartó küzdelme végre eredménytel járt. amennyiben a tanügyi referens — elismerve a kisebbségi jogokat — egy új iskolatípus felállításával akarja az igényeket kielégíteni, amely iskolatípus tananyaga és tanterve olyan lesz, hogy annak negyedik osztályából akár a gyakorlati pályákra, akár a reálgimnázium felsőbb osztályába felvételi vizsga nélkül át lehet jutni. Ilyen iskolák Podkarpatszka Rus minden városában lesznek. Az eredmény kivívásában nagy része van a magyar pártok szövetségének, amely elhatározta, hogy a magyar gyermekek beiskolázását *házzól-házra járva* fogja ellenőriztetni, miután a tanügyi kormányzat ígéretet tett arra is, hogy elegendő magyar tanuló esetén mindenik állami elemi iskola mellé magyar párhuzamos osztályokat is fog felállítani.

A köztársaság elnöke Ungvárt A köztársaság elnöke körutja alkalmával ellátogatott Ungvárra is, ahol különféle küldöttségeket is fogadott. A magyar kultúregyesületek depulációját Novák Endre közkórházi igazgató vezette, akinek beszédére az elnök *magyarul* a következő figyelemreméltó választ adta: „Örömmel tölt el az a loyális nyilatkozat, amelyet a magyar kultúregyesületek nevében terjesztett elő. Nem is tudnám elképzelni, hogy a Csehszlovák köztársaságban *elnyomott nemzetiség lehessen*. A köztársaság betartja a békeszerződésben vállalt kötelezettségeit, tekintettel vagyunk a történelemszabta körülményekre és az önk nem-

zetiségének a kultúra terén a szabad fejlődés teljes lehetőségét nyújtjuk. Mindenki egyenjogú és kedves polgár, aki a köztársaság alapjaira helyezkedett."

Az iskolakérdés igazságos megoldása. Srobár iskola- és nemzetművelődésügyi miniszter egy bécsi újságíró előtt az iskolakérdés igazságos megoldásáról nyilatkozott. Az igazságos megoldás révén azt kellene hinnünk, hogy a magyarság az oktatás minden fokán annyi és olyan iskolát tarthat a jövőben, amennyire és amilyenre szüksége lesz. Azonban a dolgot másképen kell értelmeznünk. A miniszter az iskolakérdés kapcsán kijelentette azt is, hogy a magyar jogi fakultást feltétlenül fönnt kell tartani, mert Szlovénkón mindig szükség lesz magyarul tudó hivatalnokokra, még akkor is, ha meg is szűnnek a csak magyar nyelvű iskolák. Ha elismeri a miniszter, hogy Szlovénkón mindig szükség lesz magyarul tudó hivatalnokokra, ezzel elismeri azt is, hogy itt számottevő magyarság él. Miért sejteli akkor mégis azt, hogy megszűnhetnek a magyar iskolák? Az ilyen egymásnak ellentmondó kijelentések csak sötét színben rajzolják elénk a jövőt.

A szlovenszkói magyar joghallgatók újabb sérelme. A kassai jogakadémiához miniszteri rendelet érkezett, amely hatályaon kívül helyezi a magyar kormányhoz eddig érvényben volt azt a rendeletét, amely a háborús évek beszámításáról szól. Ennek folytán olyan joghallgatók, akiknek már csak egy vagy két félévük volt hátra, most még 3—4 féléven át volnának kénytelenek tanulmányaikat folytatni, hogy absolvá'hasanak. A beiratási díjat és tandíjat lényegesen felemelték. Kassán a drágaság óriási, lakást sem lehet kapni s így a vidéki joghallgatók a legnagyobb nehézségek elé kerülnek, köztük azok is, akik a pozsonyi jogi fakultás bezűntetése miatt itt nem folytathatják majd tanulmányaikat. Magyarországba pedig nem mehetnek, mert erre nem adnak engedélyt. A magyar joghallgatók helyzete tehát a legsúlyosabb és érthető elkeseredést vált ki.

Kettéválasztják a selmeczi akadémiát. Három város — Miskolc, Eger és Pécs — verseng már hosszú idő óta, hogy melyikük kapja meg a volt selmeczi erdészeti és bányászati akadémiát. Most, mint értesülünk, a magyar minisztertanács úgy döntött e kérdésben, hogy az akadémiát kettéválasztják s az erdészeti fakultást Eger, a bányászati pedig Pécs kapja meg.

Kinevezések. A közoktatásügyi miniszter a lévai áll. realgimnázium tanári karából Friedrich József tanárt a brünni, Molnár Miksát, Fábry Géza és Fabry Gézánét a lócsei német, Óbert La-

jost a selmecbányai, Pusková Máriát a leitmeritzi áll. reálgimnáziumhoz helyezte át. Helyükbe dr. Felley Oszkárt, Hloucsil Ferenc, dr. Magyar Emil tanárok neveztettek ki.

Hivatalos rendeletek.

Školský Referát Bratislava.

61326/I. ai. 1921. sz.

Bratislava, 1921 szeptember 26.

Tárgy: Nem állami tanítók fizetésbeli előlépése.

Szlóvenszkó valamennyi tanfelügyelőségének!

Előfordulnak olyan esetek, hogy a nem állami népiskolák és ovodák fenntartói elkésztetlen adják be az egyes tanítók fizetésbeli előlépése iránti kérvényi. Hogy a jövőben az ily esetek elkerülhetők legyenek s hogy a tanítók illetményei a kellő időben utalványoztathassanak, felhivom Önt, hogy a nem állami népiskolák és ovodák fenntartóit utasítsa, miszerint azok a fizetésben való előlépés kérsénél szigorúan ragaszkodjanak a 76.000.1907. sz. rendelet 6. §-ának előírásához, amely szerint minden tanító köteles az előlépés iránti igényét 3 hónappal előbb az iskolaszéknek tudomására hozni. Az iskolaszék 45 nap leforgása alatt köteles az államsegély felemelése iránti, rendesen felszerelt kérvényt a tanfelügyelőséghez, ez pedig további 8 nap leforgása alatt saját javaslatával a Školský Referátnak beküldeni.

Ezen előlépés iránti kérvényhez csatolni kell a fizetés kiegészítő államsegély, személy- és családi pótlék, valamint rendkívüli drágasági segély legutolsó utalványozó rendeletét, úgyszintén egy olyan működési bizonyítványt, amely igazolja, hogy az illető tanító legutóbbi előlépése óta megszakítás nélkül működik. Csatolni kell a tanítóknak továbbá egy, a bemutatott anyakönyvi kivonatok alapján, az iskolaszék által hitelesített családi kimutatást, amely a következő adatokat tartalmazza: Név, születési hely, születés ideje, házasságának kelté, a tanító feleségének és a 24 éven alóli gyermekeinek esetleges elhalálzásának kelté, azok foglalkozása, annak megjegyzésével, hogy ezek közül melyek-vannak ellátva. Ha a tanító időközben szolgálatát megszakította volna, akkor csatolni kell a tanfelügyelőnek ezen megszakítást igazoló bizonyítványt (76000.1907. G. §-ának 2. pontja.)

Megjegyezzük, hogy a nem állami népiskolai tanítók és ovonők a 154.000.1918. sz. rendeletben megállapított időközökben lépnek elő, amelynél sem a katonai, sem a legionáriusi szolgálat, sem a háborús évek nem vétetnek tekintetbe.

A rendkívüli drágasági segélyben való előlépés az 1920. évi május 17-én 14691 III. sz. a. kelt rendeletben közölt III. táblázat szerint történik (Zprávy Šk. R. 1920. évi 12–15. számának 101. oldala), olyképen hogy a szolgálatban

eltöltött tényleges évekhez hozzászámíttatnak a háborús félévek, a legionáriusi és katonai szolgálatai.

A tanfelügyelőség minden utalványrendeletet 2 példányban kap meg. Ezek egyike (amelyen a tanfelügyelőséghez intézett leirat van) a tanfelügyelőség irattárában helyeztetik el, másika az iskolaszék útján az illető tanítónak küldetik azzal, hogy az utalványozó rendelet adatait az iskolaszék jegyezze fel s magát a rendeletet a tanítónak kézbesítse.

Ezen második példányra vezeti rá a tanfelügyelő mindazon utasításokat és értesítéseket, amelyeket a Školský Referát elrendelt.

Az utalványrendeletek ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezni lehet. Ezen túl beadott fellebbezések nem vétetnek tekintetbe.

*Školský Referát igazgatója
Folprecht s. k.*

Školský Referát Bratislava.

51603/I. ai 1921.

Bratislava, 1921. szeptember 26.

Tárgy: A nyugalmazott áll. nép- és polgáriskolai tanítók nyugdíjának felemelése. Mellékletek

Szlovenszko zalamennyi tanfelügyelőségének!

Az 1921. aug. 26-én 298 sz. alatt a törvények és rendeletek gyűjtemény-árában megjelent kormányrendelettel az 1919. december 17-én 3. sz. alatt kelt törvény 7. §-a alapján megállapítottak a magyar rendszer alapján 1919. augusztus 31-e előtt nyugatomba vonult szlovenszkoí volt állami alkalmazottak állami tanítók és hátramaradottainak nyug- és ellátmányi illetményei.

Ezen kormányrendelet 2. §-ának, második szakaszában világosan kőről van írva a régebben nyugdíjazott tanítók azon csoportja, amelyet az idézett kormányrendelet szerint a nyugdíjmelés megillet. Szó szerint: «Állami tanítóknak tekintendők az állami, kincstári, vagy államilag segélyezett intézetekben az uralkodó, avagy miniszter által kinevezett tanítói személyek, már amennyiben azok tényleges illetményei teljes egészükben állami forrásokból fedeztettek.»

Ezen megállapítás alapján tehát az *átvett* állami nép- és polgáriskolai tanítók nyugdíjai fognak felemeltetni. A nem állami tanítók (selekezeti, községi stb) eddigi helyzete nem változik.

A Školský Referát a felemelt nyugdíjat a jogosult nyugdíjasok nagyobb részének a már eddig összegyűjtött adatok alapján is utalványozhatná; mivel azonban a bratislavai pénzügyi főigazgatóság föltétlenül megköveteli az átvett nyugdíjasok revidálását, de főleg az illetőségi bizonyítványoknak a közigazgatási ügyosztály által való felülvizsgálását, szükségessé válik a nálunk levő iratokat még kiegészíteni, hogy a felemelt nyugdíjaknak elismerése és utalványozása minden akadály nélkül keresztül vihető legyen.

Az igények igazolása végett a következő hitelesített bizonylatokat kell benyújtani:

1) Nyugdíjazási rendelet.

2) A legutolsó szolgálati helyre történt kinevezésről szóló rendelet (áll. lakóhoz.)

3) A nyugdíjazás idejéből való illetőségi bizonyítvány.

4) A jelenlegi illetőségi bizonyítvány.

5) A nyugdíj átvételéről szóló döntvény.

6) Házassági bizonyítvány.

7) A kiskorú és ellátatlan gyermekek születési bizonyítványai (fiúknál a 21., leányoknál a 24. életév betöltéséig).

8) Olyan községi előjárósági (jegyzői hivatali) bizonyítvány, amely igazolja, hogy az illető feleségével közös háztartásban él s hogy a gyermekek ellátatlanok s az alya (anya) ellátásában vannak.

A nálunk levő ezen adatok egyidejűleg kiegészítés végett visszaküldetnek.

Ezen 8 bizonyítvány összegyűjtése után a tanfelügyelőség az egyes nyugdíjasok összes iratait egy egész ív papírban helyezi el és ezen felzetre ráírja annak nevét, jellegét (nyug. áll. elemi népisk. tanító, vagy áll. polg. isk. tanító özvegye stb.) pontos lakhelyét és az illetékes adóhivatalt, abban az esetben, ha a tanító özvegye egyuttal működő tanítónő, ezt a körülményt szintén ezen a helyen meg kell jegyezni. Végül az iratokhoz a tanfelügyelőség a bizonyítványok alapján a csatolt minta szerint összeállított kimutatást mellékel. Az ekként felszerelt iratok azonnal felterjesztendők a Školsky Reterát-hoz. Minden egyes érdekelt irata külön szám alatt iktatandók.

Megjegyzések a mellékletekhez.

1) a tanító nyugdíjazási rendelete azon rendelet, amellyel a tanító nyugdíjaztatott s amellyel egyúttal nyugdíjilletményei utalványoztattak. Az özvegyénél pedig az a rendelet, amely az özvegyi és a megillető árva (nevelési) illetmények utalványoztattak.

Mindkét rendeleten rajta van a nyugdíjazás módját magyarázó záradék és pedig: az illető §-ra való hivatkozás, mely alapján a nyugdíj utalványoztatik. A nyugdíjba beszámítható fizetés összege. A nyugdíjba beszámított szolgálati idő. Az eselleges fellebbezés beadására megállapított határidő. A fizetés könyvecskék benyújtása felesleges és céltalan.

2) Az utolsó szolgálati helyre történt kinevezésről szóló okmány azért szükséges, hogy igazolja a miniszter által állami tanítónővá történt kinevezését (lásd ezen körrendelet 2. szakaszát.)

3) Az illetőségi bizonyítvány hivatalos nyomtatványon állíttassék ki. Az özvegy néhai férjének a nyugdíjazás, illetve elhalálozás idejéből való illetőségi bizonyítványát nyújtsa be.

4) Ezen bizonyítványra vezettessék rá az, hogy mióta bír azon községben, amelybe jelenleg illetékes, illetőséggel.

5) Az átvételről minden nyugdíjazottnak a bratislavai vezérpénzügyigazgatóságtól értesítést kellett kapnia. Ha ezzel nem rendelkezik, csatolja az adóhivatalnak az átvételről szóló igazolványát. (A nyugdíj átvételének száma.)

6—7) Ezen mellékletek helyett a családi értesítő is beadható. A régebben kiadott családi értesítők adatainak változatlansága az illetékes anyakönyvi hivatalok által újból megerősítendők.

8) Ezen melléklet a nyugdíjazott tanítók felesége és kiskorú (ellátatlan) gyermekei után járó pótlékok igényeinek megállapítására szükségesek, özvegyeknél a nevelési járulékok fölemeléséhez.

Ezen bizonyítványban fel kell tüntetni a gyermekeknek 12 éves koruktól való foglalkozását s ha a fiú iparostanonc, akkor a munkaadó (mester) által való ellátását.

Ha valamely nyugdíjazottnak az első és a második pontban nevezett

mellékletei egyáltalában nem volnának, akkor csatolja a) nyugdíjnak megerősítését (mióta, évi mely összegű s minő rendelettel utalványozott nyugdíja van). b) Azon tanfelügyelőség bizonylata, amelyben legutóbb működött, hogy mikor nyugdíjaztatott állami tanítói minőségben. Ezen bizonyítványt a tanfelügyelő régebb hivatali feljegyzések alapján is kiállíthatja, de ezért személyesen felelős.

Az 1919 szept. 1. óta nyugdíjazott állami tanítók és hátramaradottai illetményeinek átszámítása céljából szintén csatolandók az 1, 4, 6, 7 és 8. pontban megnevezett mellékletek. A 2. pontban jelzett melléklet helyett a hűségfogadalom letételéről szóló bizonylat csatolandó.

A felzeten az ilyen nyugdíjazottak neve fölül »N« betű irandó.

Ezen ügyeknél bármily más személyi kérdések előterjesztése ki van zárva. Hasonlóképen céltalan a nem állami tanítók, avagy át nem vett nyugdíjazottak nyugdíjának ilyenmű felemelése iránti eljárás.

Minthogy kilátás van arra, hogy belátható időn belül ezekre az állami régebben nyugdíjazott tanítókra is kiterjesztik az 1921. márc. 3-án kelt s a törvények és rendeletek gyűjteménytarában 99. sz. alatt megjelent törvény érvényessége s ennek alapján a nyugdíjak az 1919. októberi törvény fizetésbeli megállapításának megfelelően újból megállapítatnak, figyelmeztesse nevezetteket, hogy összes működési bizonyítványaikat, valamint tanítói oklevelüket készenlében tartsák.

A 6, 7 és 8. pontban említett mellékleteket a jövőben is csatolniuk kell a tényleges tanítóknak nyugdíjaztatás iránti kérvényükhöz.

A Školský Referát igazgatója:

Folzprecht, sk.

Minta.

Név:

-ban.

Legutolsó alkalmaztatás helye:	állami elemi (polgári) iskola ban, megye
A nyugdíjazás, vagy elhalálozás idejéből való illetősége: ban megye
Jelenlegi illetősége: ban megye
Nyugdíjaztatott, özvegyi segély utalványoztatott: év hó naptól
Házasságának kelte: év hó nap
Családi állapota:	A feleség családi neve: Gyermekek: 1) született: 2) » 3) » 4) » 5) »
A nyugdíj utalványoztatott: sz. rend-el évi összeg: K

Kiadóhivatali üzenetek.

Többeknek: Kérjük kartársainkat, hogy az állás- és címváltozásokat a járási és központi pénztárnak szíveskedjenek saját érdekükben azonnal bejelenteni — **V. I. Naprad.** 16—17 számot ismételtel megküldték. — **B. D. Beizéte-Kőrös** 18. számától új címre kapja. — **M. K. Mezyhe.** A küldött 20 K-val előfizetése f. év december végéig van rendezve. A két számot elküldték. — **L. V. Barka.** 1. Az első szám már kifogyott. 2. Eddig 20 K-át küldött és így előfizetése még július 1-én lejárt. — **P. P. Vásárhely.** Új címére küldjük. — **O. J. K. J.** A címet kijavítottuk. — **H. S. Kasson, H. I. Léva, N. M. Busovce, K. N. Várkony.** A kért számokat elküldtük. — **Sz. L. Nagyszarva.** Az előfizetési összeget a címlapon találja. — **M. J. Zalárd** 4. számától küldtük. 1. szám már kifogyott — **K. G. V. Siárovece.** Csak tévedésből kaphatott két példányt. Ha még előfordulna, úgy tudassa velünk, hogy a második példány címszállagján milyen sorszám van. — **V. J. Alsó-Károza.** A jelzett címre küldtük a 18. számot. Nem kapta meg? A kért számokat elküldtük. — **K. S. Svedlár, K. S. Homok.** Mutatványszámot küldünk, előfizetését várjuk. — **S. J. Garamlök, Z. F. Dunaszobahely, M. J. Linkartovce.** A lapot utnak indítottuk. — **B. B. Losonc.** Mutatványszámot kért, mi már 6. számunkat küldjük s nem értjük, hogy előfizetése miért nem érkezik be hozzánk? — **R. L. Garamvezekény.** Eddig 20 K-át fizetett. Előfizetése még július 10-én lejárt. — **Cs. M. Rozsnyó. Közs. népisk. Figa. R. K. Várgede. M. I. P. A. Sz. L. Rimaszombat. P. L. Kis-Szabos. Cs. L. Alsófegyvernek. L. A. Fe sőszemeréd. P. F. Lontó. Á. S. Ipolyság. M. G. és V. L. Ipolyszakálos. K. I. Szete. S. Gy. Tesmag. R. kath. isk. Szimó. H. J. és G. V. Rozsnyó. A. P. Cőcs. Sz. I. és M. M. Krasznahorka. W. L. Rimaszombat. H. Gy. és V. E. Sajószentkirály. Sz. P. Vigtelke. A. J. Tvarožna. K. J. Magyarözgyén. D. I. Nagysalló. P. P. S. T. D. A. és H. R. Ipolyság. S. A. Pozsony. P. J. H. I. N. A. és Sz. V. Resekujvár. F. J. Vaghosszufalu.** Lapunkat utnak indítottuk és a még rendelkezésünkre álló visszamenő számokból küldünk.

Pályázat Magyarsókon (Nyitram.) II. tanítói állásra. Pályázhatnak okleveles férfi- és nőtanítók. Tanítási nyelv magyar. Fizetés a ref. egyház pénztárából 528 korona és lakbér. A többi államsegély. — Református iskolaszék.

Kanozsay-féle rk, ima- és énekeskönyv 500 oldal terjedelemmel, csinosan kötve, ára 10 K, 11. ik példány ingyen. Megrendelhető: *Kanozsay J.* tanítónál Muzsla

Figyelem! A komáromi nyári tanfolyam egyik kitünő szlovák nyelvi előadója a tiszta direkt módszer alkalmazása mellett a közel jövőben két könyvet ad ki. Az egyik *tankönyv* lesz a gyermekek részére, mely a direkt módszer szerinti beszéd tanítás mellett metodikusan nyelvtani ismereteket is nyújt, amellyel feloleli azt az anyagot, melyet a „Zprávy“ előir. A másik megjelenendő könyve az ehhez írott *vezérkönyv* lesz, a tanító számára. Feloleli az előgyakorlatokat, a beszéd és értelemgyakorlatok anyagát. E könyveket a tanító kartársak saját érdekükben is haszonnal forgathatják. Mindkét könyv jóváhagyása útban van és a legközelebb időn belül megjelenik.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére **küldendők, Polgári fiúiskola, Komárno (Komárom).**

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** közp. ellenőr intézik.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társzerkesztők: **Geisztonyi Nándor, Pethes Béla, Viskó Imre.**

TARTALOM:

- A tankönyvkérdés.
- Tanítói nyugdíj.
- A modern rajzoktatás.
- Az egyházamban való tanításról.
- A gyermekek idegessége.
- Egyesületi élet.
- Szemle.
- Hivatalos rendeletek.
- Szerkesztői üzenetek.
- Kiadóhivatali üzenetek.
- Hírdetések.

Szerkesztőség: Polgári fiúiskola, Komárno

Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, Komárom.

Megjelent az 1922-ik évi
TÁTRA-NAPTÁR

204 oldal terjedelemben.

A teljes naptári részen kívül van előjegyzési naptára minden hónap minden napjára; van láblázatos pénztárkezelési bevétel-kiadási rovata, családi feljegyzésekre helye stb. Részletesen tájékoztat a postai tarifákról, az okmánybélyeg skálákról, a vadászati és halászati tilalmi időről és van gazdasági tanácsadója Irodalmi része is rendkívül bő és tartalmas.

Ára az üzletekben 20 K lesz.

Aki most előre megrendeli és a pénzt a kiadóhivatalnak nov. 1-ig (Szepesi Hírlap Nová Ves) beküldi, 15 K-ért kapja meg. Nov. 1-seje után csakis 20 K-ért kapható. Könyvkereskedők nagyobb rendelésnél árkedvezményt kapnak.

A 217 éves

„KOMÁROMI KALENDARIUM“

Az ősidők óta kitünő hírnévnek örvendő „Komáromi Kalendárium“ 1922. évi kötete Mészáros Lajos János szerkesztésében most jelent meg, igazán gazdag szépirodalmi tartalommal, Rákosi Lajos, Portik Andor, Arató Frigyes, Kersék János, Mészáros Lajos János, Balogh Böske, Csike Károly, Németh Andor, Szombath Károly, Ivánovics Sándor szebbnél-szebb novelláit, verseit és humoreszkjeit a magyar közönség igaz élvezettel fogja olvasni.

A „KOMÁROMI KALENDARIUM“ 5 korona beküldése ellenében megrendelhető „A HÍREK“ kiadóhivatalában, Komáromban.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felolós szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

A tankönyvkérdés

kezd immár nagyon is égetővé válni az összes magyar iskoláknál. Mert nagyon is ismert dolog, hogy a régi magyar tankönyveket en block halálra ítélte a közoktatásügyi kormányzat, habár némelyeket közülük kényszerűségből még megtűr a diákok kezében. De utánpótlásról ezeknél sem igen lehet szó.

Viszont új könyvek kiadásáról nem gondoskodott még, kivéve néhány nagyon is gyarló újabban megjelent alkotást.

Igy az elemi iskolákban a negyedik osztálytól feléle nincsen magyar olvasókönyv, nyelvtan az egész vonalon hiányzik. A polgári iskolák még szomorúbb helyzetben vannak. Itt pl. a negyedik osztály természetrajzi anyagát négy könyvből kell tanítani s a növendékekkel is négy könyvet kell hozzá külön megvételni (egészségtan, állattan, növénytan, ásványtan), jöllehet az egész anyagot nagyon szépen össze lehetne foglalni egy könyvbe. A gimnáziumok számára pedig egyetlenegy új tankönyv sem jelent meg eddig.

A régi könyvek lerongyolódása, az utánpótlás nehézségei, az újak késése aztán odaterelte a helyzetet, hogy sok helyen könyv nélkül állanak a növendékek; de a tanár és tanító is tanácstalanul áll, mert tanterv és utasítások hiányában nincs tájékozottsága a tanítandó anyagról.

És hiába szorgoskodnak nagyon sokan a lelkes és

képzett pedagógusok közül, hogy a tarthatatlan helyze-
ten segítsenek, hiába készítik el egymásután tankönyveit,
mert forgalomba azok úgy sem igen kerülhetnek.
A tankönyvkiadást ugyanis a kormányzat monopolizálta
és centralizálta. Ugyhogy jóváhagyásra csak az a tan-
könyv számíthat, amelynek elkészítésére szerzője határo-
zott megbízást kapott.

Igy természetesen jó tankönyvekre nem számíthatunk,
mert az egészséges verseny eleve ki van zárva. Azt sem
igen remélhetjük, hogy hamarosan minden hiányzó könyv
elkészül, mert ilyen viszonyok mellett nem igen akad
elkészítésükre vállalkozó.

Pedig már itt lenne az utolsó óra, hogy az ezen a
téren fennálló visszasságok kiküszöböltessenek. Mert
mindnyájunknak, tanítóknak, növendékeknek, de a kultu-
rának is életbevágó érdeke, hogy a tanítás terén végre
minden ingadozás és rendszertelen kapkodás megszűnjék.

Mi a kérdést mindaddig napirenden tartjuk, míg
egészséges rendezést nem nyer.

**Kartársak! Ne fúrjuk, hogy népünk között
analfabéták legyenek! Tartsunk a télen ré-
szükre esti tanfolyamokat, hogy nemsokára
ne akadjon népünk között ember, aki írni-
olvasni ne tudjon!**

Tanítói nyugdíj.

Írta: MOJTO FERENC. Fordította: TICHY LAJOS.

(Befejezés).

Teljes árvák ellátási járandóságai.

Az összes, teljesen elárvult gyermekeknek árvasági nyugdíj-
jár, az özvegyi nyugdíj $\frac{1}{2}$ -ig, de minden egyesnek legfeljebb
2000 K.

Ha a nevelési járulék, amely az anyát illette volna, felülmulja az árvasági nyugdíjat, akkor ezen fölös rész mint fej szerinti pótlék mutatatandó ki és pedig úgy, hogy ha valamely gyermek bármikor már elveszti nyugdíjra való jogát, az ő rá eső részlet leszámítatik, mindaddig, amíg a fölös rész egészen eltűnik és végül csak a teljes összegű árvasági nyugdíj marad meg. (8. §.)

Az árvasági nyugdíj összege a járulékokkal együtt nem lehet nagyobb, mint az özvegyi nyugdíj.

Nyilvános intézményektől élvezett esetleges más nevelési járulékok a nyugdíjba számíttatnak. (9. §.)

Az 1919. dec. 18. ki 3/1920. sz. törvény (a régi nyugdíjasokról).

Azon állami tanítók nyugdíjjárandóságai, akik 1919. szept. 1. előtt vonultak nyugalomba és azon tanítók hátramaradottainak ellátási járandóságai, akik tényleges szolgálatban 1919. szept. 1. előtt haltak meg, 80 %-kal emeltetnek fel. Ezen emelés a tanítónál nem lehet kevesebb, mint 1000 K és több, mint 2400 K; özvegyeknél kevesebb, mint 700 K és több, mint 1600 K; a teljes árváknál összesen kevesebb, mint 350 K és több, mint 1600 K; apa nélküli árváknál minden egyes részére kevesebb, mint 140 K és több, mint 320 K, ez árváknál együttvéve nem több, mint összesen 1600 K.

Az emelésnek az árváknál nem szabad felülmulnia azt az összeget, amely megilleti, vagy megilletné az anyát.

2. §. A háború okozta rendkívüli viszonyok folytán a drágasági pótlékok továbbra is fizettetnek.

A nyugdíjas állami alkalmazottaknál (tanítóknál) a havi drágasági pótlék mellett engedélyeztetik még egy külön járulék a feleség és ellátatlan gyermekek részére ezen feltételek alatt:

1. A járulék jár azon gyermekeknek, akiknek igényük volna nevelési járulékokra, vagy árvasági nyugdíjra.

2. A járulék a feleségnek évi 400 K és minden gyermek részére 288 K, de ezen összegeknek nem szabad többet kitenniök, mint a meyni az alkalmazott drágasági pótléka.

3. A jogosultnak az erre való igényt, valamint annak megszüntét be kell jelentenie.

7. §. A kormány felhatalmaztatik, hogy alkalmas időben ezen törvény szerint rendezze a magyar rendszer állami alkalmazottainak nyugdíj járandóságait Szlovenszkon.

8. §. Ezen törvény előnyei csak azokat a személyeket illetik meg, akiknek nyugdíját és ellátási járandóságait a Csehszlovák állam átvette. Végleges rendezésig ezen előnyök azoknak is nyújthatók, akiknek átvételéről nem történt döntés, ha a Csehszlovák állam nyugdíjukat és ellátási járandóságaikat fizeti.

9. §. Állami alkalmazottaknak és ezek hátramaradottainak, akik 1919. aug. 31.-ével nyugalomba vonultak, valamint 1919. augusztusában tényleges szolgálatban elhalt alkalmazottak hátramaradottainak nyugdíj és ellátási illetményei az 1919. október 7-ki 541. sz. törvény és az 1919. dec. 17.-ki 2/1920. trv. rendelkezései szerint lesznek kiutalva és igényük van az ezen nyugdíjasokat megillető összes előnyökre.

10. §. Ezen törvény 1919. szeptember 1-én lép hatályba.

*

A régi nyugdíjasokról szóló törvény kimondottan nyugdíjas alkalmazottakról (tanítókról) rendelkezik. A nyugdíjas *felekezeti tanítók* a törvény 8. §-a alapján a magasabb nyugdíj iránti jogukat csak akkor fogják érvényesíthetni, ha majd ezen törvény hatálya Szlovenszkoóra is ki lesz terjesztve. Addig természetesen különféle előlegekkel dolgoznak, amíg eszébe fog jutni valamely kormánynak ezt a törvényt életbe léptetni. Gondolom, hogy a dolog addig tárgyalanná fog válni, mert az öreg nyugdíjasok nem lesznek többé életben.

A nem állami tényleges tanítók helyzete nem kevésbé rózsás.

A mi nyugdíj-ügyünk még mindig az 1907. 27. tc. és az 1913. 15. és 16. tc. előírásaihoz igazodik. Mi ugy tekintünk a nyugdíjtörvényre, mint ahogy a gyermekek a szép kirakatot nézik. Sikerül-e majd valaha hozzájutnunk?

Táblázat tanítói és özvegyi nyugdíj kiszámításához.

1.	Rang-osztály	XI.			X.			XI.			VIII.			VII.											
		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4								
2	Fiz. fokozat																								
3	Alapfizetés	2808	3108	3408	3708	4008	4308	4608	4908	5208	5508	5808	6108	6408	6708	7008	7308	7608	7908	8208	8508	8808	9108	9408	
4	50% prágai helyi pótlék	702	780	852	930	1002	1080	1152	1230	1302	1380	1452	1524	1602	1674	1752	1824	1902	1974	2052	2124	2202	2274	2352	
5	Nyugdíj alap-összeg	3510	3888	4260	4638	5010	5388	5760	6138	6510	6888	7260	7638	8010	8388	8760	9138	9510	9888	10260	10638	11010	11388	11760	
6	Nyugdíj alap- 40% összeg	1404	1554	1704	1854	2004	2154	2304	2454	2604	2754	2904	3054	3204	3354	3504	3654	3804	3954	4104	4254	4404	4554	4704	4854
7	Nyugdíj alap- 50% összeg	1755	1944	2130	2319	2505	2694	2880	3069	3255	3444	3630	3819	4005	4194	4380	4569	4755	4944	5130	5319	5505	5694	5880	6069

A) Tanítói nyugdíj: Minimalisan 1800 K. Tíz éves szolgálat után a nyugdíj-alapösszeg 40⁰/₀-a, amely minden további év után 2⁴/₀-kal emelkedik, úgy, hogy 35 év után a nyugdíj alapösszegnek, amelybe az illető rangosztály és fizetési fokozat szerint tartozik, teljes 100⁰/₀-át teszi ki. Ehhez számíttatnak az igazgató-tanítói pótlékok. (3—6 osztályos iskoláknál 200 K, 7—10 oszt. iskoláknál 300 K, több, mint 10 oszt. isk.-nál 400 K)

B) Özvegyi nyugdíj: 1. Ha a tanítónak még nem volt nyugdíj-igénye, az özvegy a nyugdíj-alapösszeg 40⁰/₀-át kapja. 2. Ha a tanítónak már volt nyugdíj-igénye, vagy mint nyugdíjas halt el, az özvegy a férj nyugdíjának 2/3-át kapja, de a nyugdíj-alapösszeg legkevesebb 40⁰/₀-át és legfeljebb 50⁰/₀-át, de sohasem kevesebbet, mint 1500 K-t. Igazgató-tanítók özvegyeinél hozzászámíttatik a nyugdíjhoz az igazgatói pótléknak megfelelő százalékos része.

Iskola fenntartóját kérje fel a „Magyar Tanító“ megrendelésére!

A modern rajzoktatás.

(Tanmenetek.)

A modern rajzoktatás részletes tananyagbeosztása, illetőleg bemutatandó *tanmenete* a Zprávy legújabb utasítása értelmében egyben-másban ugyan módosul, arra azonban majd befejező közleményünkben térünk át érdemlegesen. Addig is mélyedjünk belé az alábbi részletes tanmenet alapján összeállított tananyag bőven tájékoztató perspektívájába, amelyből úgy is kiki-anynit és azt dolgozza fel, ami a helyi viszonyoknak legjobban megfelel, amennyit illetően tudása és iskolája megemészthet.

Osztott tanmenet.

I. OSZTÁLY.

Szeptember 1. hét. Beszédértelme gyakorlat alapján a rajzolás és írás még mint egy fogalom szerepel. Érdeklődés és önbizalom fölkelése. 2. h. A palatábla, palavessző használata, rendben- és tisztántartása. 3. h. A ceruza és papír kezelése (legújabb

rendelkezés szerint már az I. o.-ban is.) 4. h. Előkészületek a palatáblán és a papíron.

Október 1. hét. *Pontok*, pontkarikák sematikusan. 2. h. *Vonalak* (álló, fekvő, jobbra és balradült helyzetben.) 3. h. Álló és fekvővonalak összekötése (terék, négyszögalakban, *vonalszalag*) 4. h. Dültvonalak összekötése (hegyes-, háromszögalakban, *vonalszalag*)

November 1. hét. Álló- és fekvővonalakból *egyszerű alakzatok* (kereszt, ablak, ajtó, asztal, szék, léckerítés, létra.) 2. Álló és dült vonalakból (pad, sírhomlokzat keresztel, ház tetővel.) 3. h. *Görbe vonalak* (kigyó-, hullámvonal.) 4. h. Horogvonal felső és alsó helyzetben, hurok.)

December 1. hét. *Kézügyesítő gyakorlatok*: kör (egyenlő, nagyobb és kisebb, körfüzér.) 2. h. Kigyóvonal (fonadék.) 3. Hullámvonal (fonadék.) 4. h. Hurokvonal (fonadék.)

Január 1. hét. *Szemmértékfejlesztő gyakorlatok*: álló-, fekvő-, jobbra- balradült *párhuzamos* egyenesek (vasúti sín, kocsiút, kerítés.) 2. h. Ugyanaz (kigyó- és hullámvonalakból.) 3. h. Ugyanaz (hurokvonallal.) 4. h. Kör, négyszög, háromszög (átlókkal.)

Február 1. hét. *Alakzatok*: golyó, karika (egyenlő, különböző nagyságban) 2. h. Kocsikerék (ugyanúgy.) 3. h. Keresztek (különböző helyzetben egyes és kettősvonallal.) 4. h. Lavélbo-iték, láda, kávédaráló, sárkány, papírcsákó.

Március 1. hét. *Kézügyesítő gyakorlatok*: *kerülék* (ellipszis, álló- és fekvőhelyzetben.) 2. h. *Ovdl* (tojásvonal, ugyanúgy.) 3. h. *Spirál* (csigavonal, ugyanúgy.) 4. h. Szemüveg (ellipsz. befoglalóval.)

Április 1. hét. *Színes ceruzával*: kör, golyók, labda. 2. h. Ugyanaz: kerülék, tojás-, csigavonal. 3. h. Ugyanaz: kigyó-, hullám-, hurokvonal. 4. h. Ugyanaz: szögletes alakzatok.

Május 1. hét. *Színes ceruzával*: kocsikerék. 2. h. U. a. hőszűnyelű ostor. 3. h. U. a. papírsárkány. 4. h. U. a. papírcsákó, bokréttával.

Június 1. hét. *Magyar szalagdiszítványok* (kigyó és hurok vonalakból.) 2. h. *Magyar csipkeszalag* (hullámvonalakból.) 3—4. h. Rajzok tisztítása, rendezése.

II. OSZTÁLY.

Szeptember 1. hét. *Kézügyesítő gyakorlatok*: kör, kerülék, tojásvonal, csigavonal. 2. hét. Kigyó-, hullám-, hurokvonal. 3. hét. Egyenes vonalak. 4. Dültvonalak. Palatáblán, szürke és fehér papíron, *fekete* és *színes* ceruzával.

Október 1. hét. *Szemmértékfejlesztő gyakorlatok*: Fekete és

színes ceruzával (szögletes síkmértani formák.) 2. hét. Szögletes síkmértani befoglalókba térkitöltő pontok, körök, kereszttek. 3. hét. Ugyanaz, szimmetrikusan folytatva. 4. hét. Domiuó kövek. (fekete és színes ceruzával.)

November 1. hét. Betűk: skelet és modern abroncsbetűk (szögletes összetételűek.) 2. hét. Betűk: ugyanúgy (görbevonalúak.) 3. hét. Cim-, név-, dátum: skelet és modernbetűkből (fekete és színes írónnal.) 4. hét. Szögletes és színes keretezések.

December 1. hét. *Sütőlapát* (egyenes és kerülékbe foglalóval.) 2. hét. *Hold*, félhold, kifli (emlékezet után.) 3. hét. *Sarló* (szemlélet után.) 4. hét. *Legyező* (képzlet után, fél és negyedkörben.)

Január 1. hét. *Tervezetés*, (térkitöltés egész-, fél- és negyedkörben.) 2. hét. Cukorsüveg, (kézügyesítő befoglalóval.) 3. hét. *Süveg*, kalap, csákó, (befoglalóval.) 4. hét. Ugyanaz színes írónnal, fekete írónnal vázlatolt befoglalóba.

Február 1. hét. *Óralap* (kézügyesítő körökben) szemlélet után. 2. h. Ugyanaz (zseb- és fali óralap.) 3. h. *Római* és *arab* számok rajzolgatása. 4. h. *Csillagalakzat* (körbefoglalóban.)

Március 1. hét. Szögletes alakzatok: palatábla, képráma, 2. h. *Görbe* alakzatok: sósperec, patkó. 3. h. Tányérvirág (körbefoglalókkal.) 4. h. Margaréta (körbefoglalóval.)

Április 1. hét. *Szemmérték fejlesztő* gyakorlatok és térkitöltések: három-, négy-, sokszögben. 2. h. Ugyanazok: egész és félkörben. 3. h. Ugyanazok: kerülékben. 4. h. Ugyanazok: tojás-vonalban.

Május 1. hét. *Emlékezet után*: pipa (befoglalóval.) 2. h. Gyermekkocsi (befoglalóval.) 3. h. Vonat. 4. h. Autó.

Június 1. hét. *Magyar díszítő elemek*: gránátalma, szív, pávaszem, tulipán. (befoglalóval.) 2. h. Ugyanaz színes írónnal. 3-4. h. Rajzok tisztítása, rendezése.

III. OSZTÁLY.

Szeptember 1-4. hét. *Kézügyesítő* gyakorlatok: kör, kerülék, tojás-, csigavonal; kigyó-, hullám-, hurokvonal, egyenes (álló-, fekvő-, dültvonal;) síkmértani befoglalók, térkitöltések.

Október 1. hét. *Tervezetések* (ismétlődő mértani díszítmények szalagalakban.) 2. h. Ugyanaz. 3. h. *Alma*: természet után. 4. h. *Körte*, szilva: természet után, egyenként és csoportosítva, fekete és színes írónnal.

November 1. hét. *Ecssetgyakorlatok*: egy színben (egyenes és görbe vonalak, indák, levelek.) 2. h. Ugyanaz (pontok, körök kerülék, tojás-, csigavonal.) 3. h. Ugyanaz *foltokban*. 4. h. *Alma*,

körte, szilva (körvonalban és foltokban, közvetlen ecsettel, előrajz nélkül.)

December 1. hét. *Ecsetgyakorlatok*: szív, pajzs, zászló: *több színben*. 2. h. Ugyanaz (falevelek színfoltokban.) 3. h. Ugyanaz (gyümölcsök színfoltokban.) 4. h. Ugyanaz (virágok színfoltokban.)

Január 1. hét. A tanterem *alaprajza*. 2. h. Az iskolaudvar *helyszínrajza*. 3. h. A község és környéke (vázlat.) 4. h. A vármegye *térképvázlata*.

Február 1. hét. *Természet után*: a tanterem bútora (*egy dimenzióban*, előnézet, először szemlélet, azután lemérés után.) 2. h. Ugyanaz *két dimenzióban*, elő és oldalnézet, szemlélet és lemérés után. 3. h. Ugyanaz (*önárnyék* érzékeltetésével.) 4. h. Ugyanaz (folytatva egy és két dimenzióban.)

Március 1. hét. *Emlékezet után*: hal, csiga, lepke (befoglalóval) 2. hét. Ugyanaz (közismert rovarok). 3. hét. *Ecsetgyakorlatok*: *mértani* diszitmények *színfoltokban*. 4. h. Ugyanaz.

Április: 1. h. *Palack*, pohár, természet után. 2. h. *Csésze*, tányér, természet után. 3. h. *Kés*, villa, kanál, természet után. 4. h. *Csoportosítás*.

Május: 1. *Cseresznye* természet után (befoglalóval.) 2. h. *Meggy*, természet után (befoglalóval.) 3. h. *Tervezgetés* (meggy és cseresznye-füzér, színfoltokban.) 4. h. Ugyanaz, *árnyékolva, színezettel*.

Junius: 1. hét. Magyar diszitmények: *sarok*, *keret*, *futódisz.* 2. h. Ugyanaz. 3—4. h. Rajzok tisztítása, rendezése.

IV. OSZTÁLY.

Szeptember: 1. hét. *Kézügyesítő* gyakorlatok. 2. h. *Ecsetgyakorlatok*. 3. h. *Tervezgetések*. 4. h. *Emlékezet utáni* vázlatok.

Október: 1. hét. *Kocka* (szemléleti látszattan alapján, közei és távoli képe, *három dimenzióban*: elő, oldal, felülnézet, ön- és vetett árnyék érzékeltetése.) 2. h. Ugyanaz (hasábokon.) 3. h. Ugyanaz (gúla- és kupon.) 4. h. Ugyanaz (gömbön).

Nóvember: 1. A kör *távlati* elváltozása. 2. h. *Vizesedény* (befoglalóval, ön- és vetett árnyékolással.) 3. h. *Befőttesüveg* (ugyanugy) 4. h. *Bögre* és *kancsó* (ugyanugy.)

December: 1. h. *Edények*, természet után. 2. h. *Balta*, természet után. 3. h. *Ásó*, kapa, gereblye, természet után. 4. *Veder* *dézsza* természet után.

Január: 1. *Emlékezet után*: *hőember*, *szánkó*, *korcsolya*. 2. h. *Öntözőkanna*, természet után. 3. h. *Tölcsér*, természet után. 4. h. *Iskolakályha*, természet után lemérve, *árnyékolással*.

Február: 1. h. Ecsetgyakorlatok: kezdetben, mint az előző évben, később természet után (levelek, edények, használati tárgyak foltokban és önárnyékolással). 2. h. Ugyanaz (az ön- és vetett árnyék gyakorlása szemlélet után, közvetlen ecsettel). 3. h. Ugyanaz. 4. h. Ugyanaz.

Március: 1. h. *Ibolya*, levele és virága. (vázlat). 2. h. Ugyanaz, színezettel. 3. h. Ugyanaz stilizálva (bordure). 4. Ugyanaz, határ nélküli síkon (plein mustra).

Április: 1. h. *Tulipán*, levele és virága. 2—3—4. h. Ugyanaz és ugyanúgy.

Május: 1—2. h. *Gyöngyvirág*, ugyanúgy. 3—4. h. Pipacs, buzavirág, buzakalász (ecsetgyakorlat, szinfoltkban).

Június: 1. h. Magyar *sujtás*: 2. h. *Subahímzés*. 3—4. h. Rajzok tisztítása, rendezése.

V. OSZTÁLY.

Szeptember: 1—2. hét. *Ecsetgyakorlatok*: mezei virágok (szemlélet után). 3—4. hét. *Tervezgetések*: térkitöltések.

Október: 1. hét. *Vadgesztenye*: levél és termés (természet után). 2. hét. *Platán*: ugyanúgy. 3. hét. *Lóhere*: ugyanúgy. 4. hét. *Tölgylevél*, és termés, ugyanúgy.

November: 1. hét. *Dézsza*: három dimenzióban, ön és vetett árnyékolással. 2. hét. *Hordó*: ugyanúgy. 3. hét. *Teknő*: ugyanúgy. 4. hét. *Talicska*: ugyanúgy.

December: 1. hét. *Asztal*, szék: három dimenzióban, 2. hét. *Székény* ugyanúgy. 3. hét. *Konyhabutorok*, ugyanúgy. 4. hét. *Könyvállvány és könyv*, ugyanúgy.

Január: 1. hét. *Madárház* emlékezetből. 2. hét. *Szán* három dimenzióban. 3. hét. *Kocsikerék* ugyanúgy. 4. hét. *Úst* ugyanúgy.

Február: 1. hét. *Tervezgetés* sarokdíszsel. 2. hét. *Rozetták* 3. hét. *Keröldisztmények*. 4. hét. *Disztálak* (kör és kerülékben.)

Március: 1. hét. *Térkép-vázlatolás*. 2. hét. Ugyanaz, lépték szerint. 3. hét. Ugyanaz, hegyi és vízrajzi kidolgozás. 4. hét. Ugyanaz, politikai beosztás.

Április: 1. hét. *Emlékezet után* hajó, repülőgép. 2. hét. *Vázlatolás* a szabadban. 3. hét. Ugyanaz. 4. hét. A vázlatok *kidolgozása*, színezés, ön és vetett árnyékolás.

Május: 1. hét. *Tervezgetés* stilizált levelek. 2. hét. Ugyanaz stilizált virágok. 3. hét. *Stilizált levelek és virágok mértani disztmények* feldolgozva. 4. hét. *Cserepesvirág* festése *szinfoltkban*.

Június: 1—2. hét. *Magyar bútorzat*, kapu, kerítés, oromzat, *plata*. 3—4. hét. *Rajzok tisztítása*, rendezése.

VI. OSZTÁLY.

Szeptember 1—2. hét. *Tervezgetések* szemlékusan. 3—4. hét. Ugyanaz szabadon.

Október 1. hét. *Szőtőlevél*, inda, fűrt természet után. 2. hét. Őszi barack ugyanugy. 3—4. hét. *Helyszínrajzok*: veteményes, gyümölcsös, rét, szántó, erdő.

November 1. hét. *Magánház*, falusi, három dimenzióban. 2. hét. *Templom*, falusi, ugyanugy. 3. hét. *Székelykapu* ugyanugy. 4. hét. Diszítő elemei.

December 1. hét. *Madarak* kiömött minták után. 2. hét. *Lepkék* emlékezet után. 3. hét. *Rovarok* ugyanugy. 4. hét. *Emlősök* ugyanugy.

Január 1. hét. *Tervezgetések* meghatározott céllal: edényekre, bútorokra. 2. hét. Ugyanaz szövetekre. 3. hét. *Disztálak*. 4. hét. Kulacs, tulipános láda.

Február: 1—4 *Csendéleti csoportosítás*: fűrészbak, fűrészbalta; gémeskút vájuval; palack, pohár tálcán; uiság, okuláré, pipa.

Március: 1. h. *Emlékezet után*: baromfiól, baromfiak. 2. h. Ugyanugy: kutya és macska. 3. h. Ugyanugy: vadász és nyúl. 4. h. Ugyanugy: ipari foglalkozások.

Április: 1—4 h. *Szemléleti látszattan*: bútorok, szoba, útca, országút távlata.

Május: 1—4 h. *Vázlatolás a szabadban*: pásztorkunyhó, szántás, vetés, boronálás, kaszálás; halászat, vírzéslet, szél és vizimalom, gőzmalom, gyártelep.

Június: 1—2 h. *Néprajzi vázlatok*, diszitmények, tervezgetések. 3—4 h. Rajzok tisztítása, rendezése.

Osztatlan tanmenet.

1. *Kézügyesítő gyakorlatok*. Pontok. Álló, fekvő, dült, egyenesek. Kígyó, hullám, hurokvonalak. Kör, kerülék, tojás, csigavonal. Sikidomok (három, négy, sokszögű befoglalók). Átlók. Egyenes és görbevonalú térkitöltések.

2. *Ecsetgyakorlatok*. Előrajz nélkül egy, vagy több színben: egyenes, görbevonalak, indák, levelek, szirmok, színfoltok, virágok, gyümölcsök, tárgyak.

3. *Természet után*. Szemlélet, emlékezet, képzelet után: közhasználati tárgyak vázlata, kézügyesítő egyenes, vagy görbevonalú befoglalóban, azután kicsinosítva, arnyékolással, vagy színvonással.

4. *Tervezgetés*. Körben, kerülékben, három-, négy-, sokszögben, szalagformában, vagy egészen szabadon, de mindig kéz-

ügyesítő és beosztó segítségével vázlatoltatunk, akár egyszerűbb, akár komplikáltabb terveket; kezdetben jól megválasztott *előminták*, vagy leányoknál ügynevezeti: *mintaszalagok* után, később kiki önmaga *kísérletezik* és csak *irányítjuk*.

Az osztatlan tanmenetnek ez csak a *kerete* és az osztályról osztályra bel illesztendő *részletes anyagot* ki-ki válassza ki az osztott tanmenet bőséges anyagalmazásából.

Faluhelyen a rajzolásra alkalmas papír és színvonáshoz való anyag beszerzése a legnagyobb nehézség, de csak látszólag, mert a modern rajzoktatásnál csak az esetgyakorlatoknak van igényük a tekintetben s minden egyéb rajzhoz mindenféle színű csomagoló papír is jó. A különféle színű folyadék pedig: berzsenyből, bodzából, indigóból, sáfrányból stb. előállítható bárhol, amint azt a slójd munkáknál is megszoktuk, amelylyel a modern rajzoktatás úgy is karöltve jár és a *kisembert* mind a kettő a legdrágábbra: a *munkaszereetre*, izlésre, tisztaságra, rendre, *alkotásra* tanítja meg.

Szendrey Imre.

Az egyhuzamban való tanításról.

A közelmúltban jelent meg a miniszteri rendelet, mely az egyhuzamban való tanítást, minthogy „nem vált be“, mindenütt megtiltja. Anélkül, hogy a be nem válás tapasztalati okait kutatóm, érdemesnek tartom, hogy a kérdéssel behatóbban foglalkozunk, nemcsak a későbbiekben kimutatandó jelentőségteljes volta miatt, hanem azért is, mert a legelőbb, akik hozzászóltunk az időbelileg megosztott tanítási rendhez, talán nem is gondolunk arra, hogy lehetne ez másképp is. Úgy hisszük, konzervatívizmusunk természetesnek találja, hogy a megszokott forma a helyes, a változtatás nem szükséges. Pedig, ha kissé alaposabban szemügyre vesszük a dolgot, egészen más, a „be nem válással“ — elméletileg legalább — épp ellenkező eredményt kapunk.

A legegyszerűbb reális eszközökkel fogom a kérdést taglalni, úgy, hogy egymás mellé állítom mind az ellene, mind a mellette szóló érveket. Mi is hát a kérdés? Az, hogy a heti 24—30 órát a délelőtti 6×4 vagy 6×5 órában; délig, esetleg déli 1 óráig kihúzva, egyhuzamban tanítsuk-e; vagy pedig, mint eddig, a déli 2—3 óra megszakításával, délután is.

A kérdés megítélésénél minden esetre paedagógiai és célszerűségi szempontok jönnek tekintetbe. Az egyfolytában való

tanításnak legsúlyosabb ellenérve, hogy sok volna a fejletlen emberkének, a 6—10 éves gyermeknek, 4—5 óra hosszat az iskola padjaiban ülni. Ez igaz s kétségtelen, hogy a negyedik vagy ötödik óra már hatványozottan súlyos teher a tanítónak is, de még inkább a gyermeknek. Ellene szólna az újításnak formailag az is, hogy bevezetett szokás ellenére csak déli 1 órakor ebédelhetne a gyermek, ami talán a szülő szempontjából is kényelmetlen volna kissé. Szó se róla, vannak az újítás ellen beszélő érvek; ezek azonban oly gyengék és elenyészők azzal a nagyszerű szociális és gazdasági haszonnal szemben, melyet az nyújthatna, hogy nemcsak beszüntetni nem lett volna szabad, de — különösen falvakra — általánosan bevezetendőnek kellett volna elrendelni.

A tanítási időnek praktikusabb beosztása különösen azóta foglalkoztat gyakrabban, mióta általánosan kötelező a 10 hónapos tanidő. Sokszor gondolkodtam azon, vajjon lényeg csak az egyszerű nép indolenciája és állítólagos „kultur-iszonya”-e az, aminek a sok igazolatlan mulasztás és iskolakerülés rovására irandó, — vagy pedig hozzájárul-e ehhez az öröklött rendszer mozdulatlan szögletlensége is, mely nem tudja, nem akarja észrevenni, hogy a szegény népnek, tehát a szülők 90%-ának, valóban szüksége van a 8—12 éves gyermek munkájára és nem gondolkodik azon, hogy ezen a szegény népen, melytől — nagyon helyesen — szigorúan megköveteli a beiskolázást, talán segíteni is lehetne némileg. Mert nem látom be — bármiként igazá legyen is annak, aki az egyfolytában való tanítást paedagógiai és fiziológiai szempontból hátrányosnak tartja — hogy miért ne lehessen — úgy amint sok helyen eddig is tették — tömöríteni az órákat akként, hogy a tanításra ebből kár ne háramoljék. Nem látom be, miért ne adjuk meg a lehetőséget annak, hogy a szegény nép — mely erre feltétlenül rá van utalva — valóban felhasználhassa gyermekét; legalább a napnak felében, olyan munkára, melyet az elvégezhet s amelyre a viszonyok őt kényszerítik. Mert ne ártassuk magunkat, hogy a gyermek-munkás fogalom mindaddig megszűnhetik, amíg valamelyes gazdasági kiegyenlítődés be nem következik igazán struccpolitika az, mely e kór ellen úgy akar védekezni, hogy a felhasználás minden lehetőségétől akarja elzárni a szülő, azáltal, hogy a gyermeket egész nap fogva tartja s elfelejti, hogy a nyomor így valóban „kultúra-iszonyt” fog nevelni.

Igy kapcsolódik bele a látszólag interjú, jelentéktelen kérdés a napi szociálpolitikába s válik fontos gazdasági kérdéssé, mely

magában elegendő ok volna az időbeosztás megváltoztatására. Van azonban egyéb is!

Nem olyan rég láttam s elszomorodva jegyzem fel, hogy nagyon sok 6—12 éves gyermek, akiket elméleti paedagógusok óvni akarnak az egyhuzamban való tanítás fáradalmaitól, bizony sokkal súlyosabb s fiziológiailag valóban káros áldozatot hoznak azért, hogy a kultúra elhanyagolt „csarnokaiban” megjelenhesse nek. — 3—4—6 km-re fekvő majorok, puszták gyermekei 6—10 hónapon át meleg ebéd nélkül... tanulnak délután, csak azért, mert a régi rend hívei így kívánják. Reggel 7—8 órakor behozzák őket az uradalom kocsijai (ez is előzékenység) s délután 4—5 órakor (de a kocsi készelik is) megint felrakják s viszik őket haza. Nem szólok most arról a káros hatásról, melyet ezekenél a gyermekeknél a 2—3 óra hosszát való felügyelet nélkül hagyás okvetlenül előidéz, csak azt az állapotot képzeljük el, hogy egy nagy csomó gyermek hónapokon át szalonnát kenyérrel, kenyeret kalbásszal s egyéb hidegséggel, mindenesetre nem nagyon változtatós mentüvel, kénytelen ebédelni s hónapokon át, akár 20—22° os hidegben sem juthat meleg ebédhez. És hány helyen lehet ez így! Az, hogy az ilyen gyermeknek házi foglalkozásra se ideje, se kedve, csak nagyon természetes, de valószínűleg visszamarad testi fejlődésében is... megint csak azért, mert egy kis valóban megálló ellenvetés, no meg a 12 órai ebédeléshez szokottság ellene szól. Pedig egy kis jóakarát, egy merészebb rendelet, de sokat segíthetne a bajon!

Volnának ezenkívül apróbb, de szintén nem megvetendő előnyei is az egyhuzamban való tanításnak. Így: tüzelőanyag-megtakarítás s elkerülése annak, hogy téli délutánokon esetleg lámpát kelljen gyújtani. Az előbbi gazdasági szempontból különösen megszívlelendő, mert több mint egyharmadával csökkentené a tüzelőanyag elhasználást.

Hogy azután a tanító szempontjából mit jelentenének az így felszabaduló délutánok, felesleges részletezni. Így valóban módjában volna a felnőttek oktatását is forszírozni, délutáni és esti tanfolyamokat rendezni, az iskolai dolgozatokat kijavítani, saját magát továbbművelni, stb. stb. A dolgot tehát kulturgazdaságilag is csak előnyös lehet.

Nem akarom azonban e sorokat hosszan elnyújtani, mert a fentiek elég világosan mutatják, hogy ha az érveket és ellenérveket mérlegre tesszük, ítéletünk csak az egyhuzamban való tanítás mellett szólhat s igazán csak a konzervativizmus hájtásának tu-

lajdoníthatom azt az elhamarkodott bírálatot, mely „nem váit be” megállapítással csak egyszerűen félredobja a kérdést. És aztán tudjuk jól, hogy azon a „megerőltető” negyedik vagy ötödik órán is könnyíthetünk némileg, amennyiben olyan tárgyakat teszünk azokra, amelyek nem nagyon fárasztók. (Ének, torna, rajz, sz. pirás.)

Mindezek alapján én újból napirendre vetem a kérdést s ha kartársaim is helyeslik véleményemet, talán indokolt volna ilyen értelemben interveniálni is! Addig is nagyon szívesen vennék bármily irányú hozzászólást.

Alt Lajos.

Minden levelezésnél, előfizetés megújításnál hivatkozzék sorszámára.

A gyermekek idegessége.

Irta: GANYÓ VILMOS

V. Ideges tünetek a testi élet körében.

Az idegesség testi tünetei elsősorban ugyan az orvost érdeklík, de a pedagógusra nézve is szükségesek. A testi élet szorosan összefügg a lelki étellel. A testi fájdalmak, sőt kisebb kényelmetlenségek is hatással vannak lelki állapotunkra. Így van ez az épidegzetűeknél is. Nem kell hozzá nagyobb baj, elég egy kis fogfájás vagy szoros cipő, hogy munkánkban megzavarjon. Az ideges gyermekeket — nagyfokú érzékenységük és ingerlékenységük miatt — a fájdalomérzés hatványozottan befolyásolja a szellemi munkában. Így a tanulásban is. A fájdalom lehet szervi, (organikus) amikor az illető szerv tényleg beteg. Pld. fáj a gyomor, mert fekély képződött benne, fáj a torok, mert meg van gyulladva, fáj a lábam mert eltörtem stb. De fájdalom ideges alapon is keletkezhethet. Fájhat a gyomor, a hát, az oldal stb. anélkül, hogy tényleg valami szervi baja volna. Ezek a fájdalmak is az idegesség u. n. testi tünetei. Az idegesség testi tünetei három nagy csoportra oszthatók: 1. az érző idegek, 2. a mozgató idegpályák 3. a reflektorikus működések zavaraira.

1. Az érző idegek körében jellemző ideges tünet a fejfájás. Ideges gyermekeknél egész jelentéktelen okokból keletkezik. Hosszabb séta, futás, napon való tartózkodás, egy kis éhség, vagy bővebb táplálkozás, várakozás, megijedés, szellemi munka, heves

és tűrhetetlenül kínzó fejfájást idézhet elő. Néha tartósat, máskor gyorsan múlt. Nyilvánvaló, hogy ez a fejfájás a gyenge idegrendszer védekezése a megerőltetés ellen, mert épidegzetű gyermek ugyanezen körülmények között jól érzi magát.

Ideges alapon felléphet másféle fájdalomérzés is. Ideges gyermekek sokszor panaszkodnak, hogy mindenük fáj. Gyakran hát, oldal, mell, gyomor, vagy bélfájdalom kinozza őket anélkül, hogy ezek a részek szervileg betegek volnának. Végtagjaikat fájlalják, nehezeknek érzik, még a járás is nehezükre esik. Fájdalmuk néha valósággal vándorol egyik helyről a másikra. Ez a fájdalom, melyet az ideges gyermek hol itt, hol ott érez, már maga is károsan befolyásolja a tanulást. De még jobban az a körülmény, hogy figyelmüket túlzott mértékben a fájdalomra irányítják. Aggodalmasan figyelik közérzetük minden változását. Idegeik ingerlékenységével a legcsekélyebb változást is észreveszik. Hypochondriás félelmükben a jelentéktelen fájdalmakban is súlyos betegséget gyanítanak. Agybajoktól, tüdővészttől, hátrincssorvadástól, vagy más lehetőleg súlyos bajtól rettegnék. Ezeknek a betegségeknek az összes tüneteit átszenvedik. Mielőtt valami betegség lefolyásáról beszélni hallanak, azt magukban érzik. Alig van betegség, mely így hysztériás alapon fel ne léphetne a gyermekeknél.

2. *A mozgató idegek működésénél* majd fokozott (motorikus hyperasztézia) majd lezártított (motorikus hypasztézia) reakciókkal és gátlásokkal találkozunk.

A mozgató idegek nagy ingerlékenysége miatt képtelenek nyugodtan maradni. Izegnek, mozognak. Felállnak, leülnek. Jönnek-mennek. Kabátjukat ki-begombolják. Ruhájukról a gombokat letépi. Ülés közben lábukat lóbálják. Egy helyben nem tudnak nyugodtan megállni. A testsúlyt egyik lábról a másikra helyezik. Jobbra-balra dülnek. Könyveiket és a padokat összefirkálják. Írószereiket rágják. Könyveiket fűzeteiket összetépi, elejtik tönkre; teszik. A tintát kiöntik. Siettetés, szidás csak fokozza izgalmukat, azért a pedagógusnak óvatosnak kell lennie a javító célzatu eljárás megválasztásában. Mindez anélkül történik, így, hogy a gyermek így akarná. Találunk ideges gyermekeknél tudtukon kívül jelentkező kényszerű rágásokat is. Ilyen lehet az arc-fintorgatás, vállvonogatás, fejen, nyakon, törzsön keletkező rángatózás, a kéz ujaiban fellépő amoebaszerű feszülések és összehúzódások.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy ezek a mozgások az

akarata által vagy egyáltalában nem, vagy csak minimális mértékben befolyásolhatók. Ha miattuk a gyermek összeütközésbe kerül az iskolai renddel, a tanítói tekintéllyel (vállvonogatás, ajkbiggyesztés alkalmával) soha se felejtse el a pedagógus, hogy ezekért a gyermeket felelőssé tenni, büntetni nem szabad. Sőt nagy figyelmet, megértést, gondos mérlegelést követelnek ezek az apró kapkodások, nyugtalanságok, mert gyakran bevezetői egy bekövetkezendő vitustáncnak. (Chorea).

A chorea az ideges gyermekeknél nagyon gyakori. Jellegzetes a chorea electrica, melynél a váll és törzsizmok rángatóznak. A chorea rythmika, melynél a kényszermozgások ütemszerűen folynak le. Végül a chorea magna. Ennél a gyermek már állani sem bír, sőt fektéből is felveti a törzs, nyak és végtagizmok heves rángatózása. Néha enni, beszélni se tud a beteg. A choreánál a testi tüneteket lelki téren emelkedett hangulat, figyelmellenség, szórakozottság és nagyfokú ingerlékenység kíséri.³⁾

A choreás gyermeket el kell tiltani az iskolalátogatástól, még akkor, is ha a baj enyhébb fokban jelentkezik. Veszélyes társaira *pszichikus fertőzés* miatt. A gyermekek szuggesztibilisek. Tudtukon, akaratumon kívül utánozzák a rángásokat. Ily módon egy gyermek az osztályt, sőt az egész iskolát megfertőzheti, mint ahogyan erre Németországban már nem egyszer volt példa.⁴⁾ Az ilyen járványt azután csak a megfertőzött gyermekek szigorú orvosi elkülönítésével s az iskola bezárásával lehet leküzdeni.

Mozgásbeli gátlásokat leginkább pszichikai faktorok váltanak ki. Az érzelmi élet olyan kisebb hullámai, melyek épidegzetű gyermeknél csak alig számbavehető hatást váltanak ki, az ideges gyermeknél meggátolják a mozgások rendes lefolyását. Hirtelen öröm, kisebb felindulás, váratlan hír hatása alatt lábaik, kezeik, beszédizmaik megtagadják a szolgálatot. Nem bírnak megmozdulni, megszólalni. Elejtik, amit kezükben tartanak. Előfordul a mozgási gátlásnak az a faja, hogy nem tudnak írni, rajzolni, ha mögöttük áll valaki. Gyakoriak a beszédmozgások beidegzésének a zavarai: a beszédhibák. Úgy a hadarás, dadogás, mint a pöszebeszéd.

A *reflektorikus működéseknél* sem marad hatás nélkül az idegek gyengesége. Ide tartoznak azok az idegműködések, amelyek az agykéreg megkerülésével folynak le. Ezek nem kérnek tuda-

³⁾ Dr. Ranschburg Pál: A gyermeki elme II. kiad. 170. l. Budapest 1910.

⁴⁾ Die: Ueber hysterische Epidemien an Deutschen Schulen. Bericht über d. Kongress f. Kinderforschung. Langensalza 1907.

tunktól előleges beleegyezést, csak utólag válnak tudatossá. Gyakori az elpirulás és elhalványodás, mely a véredény tágító és szűkítő idegek működésének a rendellenessége. Megijedéstől az ideges gyermek elsápad, ajkai fehérek és remegnek, fülei viasz-sárgák lesznek. Örömtől kipirul az arca, fülei valósággal megkékülnek a vérbőségtől. Más érzelmi behatásokra az elválasztást végző idegek, vagy fokozottan vagy bénultan működnek. Ennek megfelelően vagy izzadnak, a szemük könnybe lábad, sok nyáluk képződik, hasmenés, vizelés, hányás ingere jelentkezik. Vagy pedig nyelvük, szájuk valósággal kiszárad, szemük éget a könnyhiány miatt. Ezekhez aztán a szívműködés, légzés zavarai társulnak. Krákogás, köpködés, bőfögés, vagy csuklás áll elő. Rosszabb esetekben a test minden ízében reszket, elájulás vagy görcsök következnek.

Általános testi elfajulási (degenerációs) jelekkel is találkozunk az ideges gyermek testén. Alig van testrészt, melyen ne fordulhatna elő valamelyes elváltozás. Ezeknek egyedül nincs fontosságuk, csak mint kísérői az idegességnek, nyerne jelentőségét. *Laufenauer* szerint az ideges embereknek meg van a maguk jellemző külseje, habitusa, mint ahogyan meg van a tüdővészesekek és gutaütésre hajlamosaknak. Gyakori ideges gyermekeknél a vézna testalkat, részaránytalan koponya, (Jánusz fej) fejletlen homlokkarély, kifinomult izelés, szaglás stb.

Mint testi ideges tünetek felemlíthetők még: a bőrkiütésekre, bőrvizketésre, szédülésre, ágybavizelésre, láz esetén deliriumra való hajlamosság. Az idegességgel többnyire karöltve jár a vérszegénység is.

VI. Az ideges gyermek lelki élete.

Azok a jelenségek, melyeket lelki élet neve alatt szoktunk összefoglalni, kiválóan az idegrendszer működései. Természetes, hogy az idegrendszer működésének bármilyen zavarra nem marad hatás nélkül a lelki életre sem. Hogy betekintést nyerjünk az ideges gyermekek pszichológiájába és pathológiájába, összefoglaljuk azokat az eredményeket, melyek az ideges gyermekek 1) érzetvilágára, 2) felfogására, 3) képzettársítására, 4) emlékezetére, 5) figyelmére, 6) képzeletére, 7) akaratára, 8) érzelmi és kedélyvilágára vonatkoznak.

1. Az érzetek keletkezése összefügg az idegrendszer érzékenységével. Az érzékszervek fokozott működése az érzetek keletkezését elősegíti. A tompasága pedig gátolja. Ez az érzet küszöbét

leszállítja, amaz felemeli. Az érzékszervek nagyfokú ingerlékenysége (hyperasztézia) miatt néha olyankor is keletkeznek érzetek, amikor az érzéksz. rvre semmiféle külső inger nem hat. Ide számíthatók a fonák érzések (parasztézia) is. Máskor csökkent érzékenységgel (hypasztézia) találkozunk. Vagyis nagyobbfoku ingerre van szükség, hogy érzet keletkezzék. Sőt az érzékelés egyes területein teljes érzéktelenség is előfordul.

Fonákérezések legjellemzőbbek a tapintás körében. Az ideges gyermekek egyes testrészeken zsibbadásról, viszketésről panaszkodnak. Majd hangyamászást, bolhacsipést, hideget, meleget érzének a bőr egyes részén. Majd pedig, mintha pókháló volna homlokukon, nyakukon vagy máshol. Mindezek az érzetek anélkül jönnek létre, hogy a bőr felületére az az inger hatna, amely ezeket az érzeteket kiváltani szokta epidegzetüeknél.

Pedagógiai szempontból fontosak az egyes érzetekhez fűződő hangulatok, érzelmek. Az ideges gyermekek irtóznak bizonyos tárgyak, anyagok érintésétől. Így a szivacs, szörme, tollazat, selyem, hideg vagy nedves kéz tűrhetetlenül kellemetlen érzést vált ki bennük. Sok gyermek még gondolni sem szeret rájuk. A képzetek pusztá felülulása magában is kellemetlen érzélemmel jár. Nagyon élénk színek, erős világítás, félhomály, bizonyos fajú illatok, szagok, ízek, zörejek (reszelés, fűreszelés) hasonló hatást váltanak ki. Bántják őket és izgalomba hozzák. Néha fejfájást szédülést, hányási ingert okoznak.

Az izelés területén találunk bizonyos ételek, ízek iránt ellenszenvet (idioszinkráziát) és szimpáthiát. Gyakori az idioszinkrázia tej, tojás, fűszerek ellen, de vonatkozhatik egyes más ételekre is. Jól meg kell ettől különböztetni az. elkényeztetett gyermek válogatását. Ideges gyermeknél lelki gátlás akadályozza meg egyes ételnemek fogyasztását. Ha ezeknek az elfogyasztására kényszerítjük őket, ennek rosszsullét, hányás, hasmenés lehet a következménye. Az ideges gyermekek között gyakori az u. n. exsudatív hajlam. Ezek az exsudatív hajlamú ideges gyermekek tejből, vajból, zsírból, tojásból nem képesek annyit megemészteni, mint mások. Ha ezekből még jóízűen is annyit fogyasztanak, mint egy egészséges gyermek, testüket pár óra mulva kiütések, foltok lepik el. Nem ritka az emészthetetlen anyagok iránti szimpáthia. Ha szerét tehetik, titokban nagy élvezettel fogyasztják el a krétát, földet, gyufavéget, cserebogarat. Ezek az esetek az érzetekhez kapcsolódó kellemes és kellemetlen érzelmek rendellenességére mutatnak.

2. A *felfogás* az új képzetnek és az ezzel rokon lelki tartalomnak az összeolvadása. Ideges gyermekek felfogó-képesség tekintetében két csoportba oszlanak. Az első csoport a normális gyermekeket felülmúlja felfogás tekintetében. A második csoport a normálisaktól elmarad, *de minden esetben felülmúlja a gyenge tehetségűeket.*¹⁰⁾ Ebbe az utóbbi csoportba tartozó ideges gyermekeknél tehát mutatkozik szellemi téren bizonyos hiány. De ez a szellemi mínusz mindig élettani határok között mozog és nem szállhat le a kóros gyengetehetségűség színvonalára. Az ideges gyermekek zöme nem ebbe a csoportba tartozik. Őket a felfogásnak nem ez a lassú módja jellemzi. A felfogásnak a tipikus lefolyása náluk, hogy *az új képzetekre teljes erővel vetik rá magukat s a legrövidebb idő alatt összeolvasztják meglévő képzeteikkel.* Vagyis a gyorsaság. Éppen ez a gyors felfogás az oka, — mint látni fogjuk — a megtartó emlékezet hiányainak.

A felfogásnak két ismert zavarát: az illúziót és hallucinációt ideges gyermekeknél többször észlelhetjük, mint az egészséges tanulóknál. Az illúzió úgy keletkezik, hogy a felfogásnál nem az új érzet, hanem az elmében szabadon felbukkanó régi képzetek kerülnek túlsúlyba. Ezáltal hamissá válik az érzékelés, a tapasztalatszerzés. A gyermek mást lát (látási illúzió), mást hall (hallási illúzió), más szagérzet keletkezik elméjében, mint ami hat rá a valóságban. Az ilyen gyermek mást olvas, mint ami a könyvben van, beszédünket gyakran félreérti. Egy ideges tanítványom mindig kellemes csokoládé szagot érzett, ha kőszénfüstöt szagolt. De az illúziók sokszor kellemetlen félelmeket is okoznak. Homályban a tárgyak körvonaláiban rémeket vélnek látni. Emiatt félnek egyedül a szobába, udvarra, vagy utcára menni. Elalvás előtt a saját fülükben lüktető véredény hangjában, a falevelek zizegésében, óraketyegésben, az egér rágcsálásában emberi hangokat hallanak. Rablókra gondolnak, szoronganak, félnek. Nem tudnak elaludni. Keservesen izzadnak órákon át és nem mernek felkelni, hogy meggyőződjenek a valóságról.

Sokszor hasonló tévedések minden külső inger nélkül keletkeznek. Ezek a hallucinációk. Itt az ingerek valószínűleg központi eredetűek. Az agykéreg nagyon ingerlékeny és a régi emlékképeket a centrumból az érzékszervekbe vetíti, és létrejönnek a hallucinációk.

3. A *képzetek társítása, az asszociáció* ideges gyermekeknél

¹⁰⁾ Dr. Vértess O. József. »Az ideges gyermekek iskolái.« Az első magyar gyermektanulmányi kongresszus Naplója. 1913.

leginkább a hangulatok miatt szenved. Ezek a gyermekek időnként képtelenek a kedvtelenségnek, az érzelmi befolyásoknak ellenállani. Ilyenkor a képzetfelujítás is megsínyli a kedvtelenség hatását, sőt néha egészen megakad. Gátolttá válik a képzettársítás akkor is, ha idegen környezetbe kerülnek, vagy ha valaki közelükben, vagy hátuk mögött áll. Az ideges gyermek önmagában egészen jól gondolkozik, reprodukál, számol, de amint melléje állanak, gondolkozása megakad s teljesen butának, tudatlannak látszik. (*Ranschburg*)

(Folytatom.)

Hirdessünk a Magyar Tanítóban.

Egyesületi élet.

A középiskolai szakosztály tagjaihoz. Tisztelettel felkérem a középiskolai szakosztály tagjait, hogy részükről is igyekezzenek az összes magyar középiskolai tanárokat szakosztályunkba toborozni. Csak akkor tudjuk a magyar középiskolák és a saját érdekeinket eredményesen szolgálni, ha mindnyájan összeállva kezét fogunk a többi iskolák magyar tanerőivel.

Tudatom továbbá, hogy az évi tagdíj (80 K) befizetése szakosztályunk pénztárosához (Frenyó Győző, ref. reálgimn. tanár Losonc—Lučenec) történik. A befizetés legcélszerűbben úgy történhetik, hogy minden intézetenél vállalkozik egy kartárs a házi pénztárosi szerepre, aki beszedi a tagoktól a díjakat — akár részletekben, akár egyszerre — és együtt elküldi a begyűlt összeget a szakosztályi pénztároshoz. Ezt a módszert már több helyen gyakorolják is.

Gosztonyi Nándor
a szakosztály titkára.

A pozsonymegyei szervezet megalakulása. A pozsonymegyei szervezet f. év okt. 13-án tartotta meg alakuló közgyűlését a vármegyeház nagytermében. A gyűlésen a pozsonyiakon kívül a szenci, galántai, somorjai és dunaszerdahelyi járásokból mintegy 150 tanító vett részt. Az elnöki tisztséget Tátos Lajos, a

szenci kör elnöke és a gyűlés egybehívója töltötte be. Megnyitó-
beszédében ismertette az összejövetel célját, melegen üdvözölte a
megjelenteket és a jelenlevő Bučerec J. tanfelügyelőt, akinek
viszonzválasza után Vásárhelyi K. főtitkár az Á. M. T. E. központi
vezetőségének üdvözlését tolmácsolta és lelkes szavakkal buzdította
a tanítóságot további kitartó munkára. Több felszólalás elhangzása
és a megalakulás kimondása után a közgyűlés a tisztikart a jelölő-
bizottság javaslatára közfelkiáltással választotta meg egy év tar-
tamára. Elnök: Tátos Lajos r. k. tanító, Magyarbél. Alelnök: 1.
Kovarik Mihály ág. ev. tanító, Pozsony. 2. Szabó Lajos r. k.
tanító, Nagyszarva. Titkár: Bauer Ferenc r. k. tanító, Magyarbél.
Jegyző: 1. Kocsis Árpád r. k. tanító, Magyardiószeg. 2. Horváth
Imre r. k. tanító, Hidaskürt. Pénztáros: Nagy Ferenc r. k. tanító,
Nagyjókai. Ellenőr: Faier Béla izr. tanító, Pozsony. Könyvtáros
Türinger István r. k. tanító, Pozsony. Választmányi tagok: 1.
Krucler József r. k. tanító, Taksonyfalva. 2. Bartalos József r. k.
tanító, Nagyödemes. 3. Horváth Alajos r. k. tanító, Pered. 4.
Vaszilcsiny György áll. tanító, Hegysúr u. p. Királyfa. 5. Harka
József r. k. tanító, Alsónyárasd. 6. Dicskó József r. k. tanító
Éberhard. 7. Csiba Mihály r. k. tanító, Vajka. 8. Németh István
r. k. tanító, Somorja. 9. Schmied Ferenc r. k. tanító, Pozsony.
10. Falb Gyula r. k. tanító, Pozsony. 11. Ehrenthal Mór izr. tanító
Pozsony. Központi választmányi tagok: 1. Berényi Gyula r. k.
tanító, Galánta. 2. Baráth András községi tanító, Tejfalu u. p.
Somorja. 3. Nagy István r. k. tanító, Szenc. 4. Varga István r. k.
tanító, Felsőszeli. 5. Kovarik Mihály ág. ev. tanító, Pozsony.
Végül az elnök indítványára a közgyűlés határozatilag a vallás-
erkölcsei nevelés mellett foglalt állást. A gyűlés mindvégig lelkes
hangulatban folyt le és a résztvevők azon megnyugtató és remény-
teljes tudatban oszlottak szét, hogy az imént megalakult szervezet
tanúgyúrnk és kulturánk egyik fontos tényezőjévé fog válni.

Polgáriskolák országos értekezlete. Nov. 5-én délelőtt az
összes szlovenszkói polgáriskolák tanszemélyzete a Školský
Referát kezdeményezésére Zsolnán értekezletet tart, melynek tárgya
a polgáriskolák összes tanulmányai és anyagi ügyei. Az értekezle-
t, közelebbi helye a zsolnai áll. polgáriskola, kezdete a jelzett napon
d. e. félkilenckor. Előadók. *Jellinek* Károly: a polgáriskolák tan-
terve. *Joska* Ferenc: a polgáriskolai tanítók képzése, jogi-, anyagi-
és lakásviszonyai. *Taşner* Alajos: tankönyvek, ifjúsági könyvek,
tanítási segédesszközök. Az értekezlet napján ez utóbbiakból,
kiállítás lesz. *Fohl* József: iskolai épületek, az iskolák fejlesztésé-

párhuzamos osztályok, rendkívüli tantárgyak, a tanulók segélyezése a községek részéről. *Nentvich* Henrik: a polgáriskolai tanulók osztályonkénti létszáma, előképzettségük, mire minősít a polgáriskola elvégzése; magánvizsgálatok; az iskolalátogatás megjavítása. *Kles* János: a polgári iskolák adminisztrációja. Indítványok. Mindazok, akiknek külön óhajuk van, vagy a programm egyes pontjaihoz volna indítványuk, küldjék ezeket az igazgatóságuk útján az előadókhoz. Az értekezleten résztvevők nevei a tanfelügyelővel közlendők, aki megadja a szükséges szünetidőt. A résztvevők ez alkalomra az állami tisztviselőket megillető vasúti kedvezményt élvezik, de ezt az államvasútak igazgatóságától előzetesen kérniük kell. Lapzárlakor értesülünk, hogy az értekezlet későbbi időpontra halasztatott.

Felhívás Abaújtorna vármegye magyar tanítószághoz

Hogy az okt. hó 12-én tartott nagy gyűlésünk ünnepélyes elhatározása minél gyorsabban megvalósulhasson, tisztelettel felkérem vármegyénk magyar tanítószághát, hogy postai levelezőlapon, jól olvasható névalírással és pontos postai címük jelzésével szíveskedjenek „A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület” Abaújtorna vármegyei fiók-körébe leendő belépési szándékukat megismételni, továbbá megírni nekem azt is, hogy küldtek-e már valamilyen címen pénzt Komárnóba? A folyó évi tagságdíj fejében 40 koronát kérek *Németh* János áll. tanító *Kosice*, *Dohányutca* 7. sz. címre beküldeni. Az egyes iskolák igazgatói legyenek szívesek e felhívásra a testület tagjainak figyelmét felhívni. Kiváló tisztelettel *Vincze* Ferenc, elnök. (*Košice*, *Korvin-u.* 12.)

Abaújtorna vármegye tanítószághát e hó 12-én hivta össze *Vajda* Károly alakuló gyűlésre, amelyre képviselőtünkben *Schmögner* János alelnökünket küldtük ki. A gyűlést megelőző válaszmányi ülésen tisztázódtak a dolgok és kiküldött képviselőnk ajánlatára elejtették az együttes vármegyei egyesülést, helyt adván a tanyelv szerinti szétoszlásnak. Kimondták — *Schmögner* lelkes és irányító beszéde után — hogy körökre nem oszlanak, hanem a vármegye magyar tanítószágha a kassaiakkal egyetemben megalakítja egy tömörben az Abaújtorna vármegyei Általános Magyar Tanítóegyesületet és csatlakoznak központunkhoz. Elfogadták központunk alapszabályait s megválasztották a tisztkart. És pedig elnökké: *Vincze* Ferenc kassai áll. tanítót, alelnökké *Vajda* Károly nagyidai és *Horvát* Samu kassai igazgatókat, titkár *Cseh* Károly, jegyző *Kosztoldnyi* Alajos, pénztáros *Németh* János, ellenőr *Molnar* Mihály lettek. A válaszmányba *Simko* András, *Baszel* Jenőné, *König*

Antalné, Manczos József, Gerő Ágost és Littkey Menyhért kerültek. Igaz örömmel és lelkesedéssel üdvözölték központunkat. A gyűlés központunk vezetőségéhez a következő táviratot intézte: „Megalakulásunk alkalmával az egybegyűlt százhusz tag öszinte és ragaszkodó érzéssel üdvözli a vezetőséget. Vincze elnök. A mi örömünk sem kisebb, hogy ezen nagy értékű csallakozás megtörténhetett és számilunk a 160 tagu abaúji egyesület lelkes munkájára. Kedves do!og volt, hogy a szlovák és magyar kartársak kölcsönösen jelen voltak a gyűlések lefolyásánál és közösen vettek részt a 200 terilekű ebéden, ahol a megértő közös és szereteten alapuló jövő munkálkodást biztosították az elhangzott felkösöntök. Külön váltak bár, de együvé tartoznak.

Szemle.

Kulturális előadások. Mindazok, akik tudásuk kincseiből juttatnak másoknak is s a kultúra áldásos fényét árasztják szét embertársaik között: oly társadalomfejlesztő munkát végeznek, mely a művelődés és boldogulás útjához vezet. Szükséges, hogy lelki szórakozást, útbaigazítást, tanítást nyújtsanak embertársainknak, akik az élet mai vásári lármájában erre valóban rá is szorulnak. A pozsonyi ker. szociális egyesület e nemes intencióktól vezetve, sorozatos irodalmi esték rendezésével nyújt hasznos és élvezetes szórakozást a közönségnek s ebbeli munkás tevékenységével követésre méltó például szolgál.

Az eddigi nagysikerű estéken a következő érdekes témákról tartottak előadást: Dr. Dobai János, főgimn. tanár (kétszer): *A magyar szellemi élet fejlődése.* Dr. Bognár Cecil, bencés tanár: *A fantázia.* Dr. Pesthy Pál, főszerkesztő: *Régi magyar családi élet.* Tóth Ferenc: *Dante.* Gosztonyi Nándor, bencés tanár (kétszer) *Petőfi és a magyar líra.* *Petőfi és a magyar- és világirodalomban* címen.

Szabad egyetem. Losonc város kulturális életének több lelkes férfialhatározta, hogy szabad egyetem keretei között a tudomány és művészet népszerűsítéséhez fog. A szabad egyetem keretében nemcsak szórakozást óhajtanak nyújtani, hanem egyúttal módot is adnak arra, hogy a hallgatók az egyes tudományágakban szerzett ismereteiket ki is egészíthessék. Ötvenhat előadásról van szó. Az egyes tudományágakban a következő elő-

adók lesznek: A *szociológiát és közgazdaságtant* dr. Gedő György, dr. Gyikos és dr. Vida Béla fogják előadni, *irodalomról* Bardlik, dr. Komlós Aladár és Kövi Árpád, *képzőművészetekről* Gerő iparművész és Kudlák Lajos, *zeneesztétikáról* dr. Sacher Béla, *természettudományi kérdésekről* dr. Gömörly és dr. Nagy Iván ad elő, a *filozófia* problémáit pedig Gombos Ferenc és dr. Magyar Emil fogja fejtegetni. Az előadások november elsején kezdődnek. A magyar közművelődés lelkes szeretetéből fakadt eme nemes ügybuzgalom a közönség méltó érdeklődésére és támogatására számíthat.

„Slov. Uc.“ 18—19. számából.

A ZUS. nagygyűlése. A ZUS igazgató-választmánya f. év aug. 23-án, a delegátusok pedig aug. 30-án tartották meg nagygyűlésüket. A választmány, amelynek tárgyalásait Hanckó A. elnök vezette, a nagygyűlés programját készítette elő. A megyei és járási szervezetektől 78 indítvány érkezett be. A választmány minden egyes indítványt elbírált és a fontosabbakat a nagygyűlés elé terjesztette. Ilyenek: a nosztrifikáló vizsgálatokról, a tanfelügyelők és tanítók véglegesítéséről, a nem állami tanítók nyugdíj ügyéről, a tantervről stb. A tanítói pragmatikáról szóló indítvány még nem volt teljesen kész; azért az később fog tárgyalás alá kerülni. Az érsekújvári és nyitrai kerület azon indítványa, hogy a ZUS. lépjen be a Csehszlovák Tanító Szövetségbe, nem fogadtatott el. A nagygyűlést Hancko A. elnök hosszabb beszéddel nyitotta meg. Utána a titkár és a Slov. Uc. szerkesztője tartotta meg rövid beszámolóját. Ez után a központi pénztáros és a megyei szervezetek elnökei és pénztárosai tették meg jelenté-eiket. Az előterjesztett indítványokat majd mind elfogadták és mint határozatokat felterjesztik az illetékes fórumok elé. A gyűlés lefolyása méltóságos volt.

A ZUS. líptómegeyi szervezete f. év júl. 23-án tartotta meg nagygyűlését. Az elnök beszámolója után a közgyűlés elfogadta a tanítók akadémiai képzéséről szóló határozatot; kívánja, hogy a középiskolákba felvételi vizsga nélkül vegyék fel a tanulókat, mert a mostani rend a népiskolai bizonyítvány elértéktelenítését jelenti; kívánja a hivatalból portómentes levelezést, az állandó vasúti kedvezményt; a tankönyvek kiadása decentralizáltassék, mert csak így fejlődhetik ki ezen a téren egészséges verseny.

(T-y)

A bratislavai gimnázium ügye. Seidl Sándor kartársunk a pozsonyi Magyar Újság szerkesztője, még egy pozsonyi magyar

gimnázium megszervezése érdekében nyílt levelet intézett dr. Srobar Lőrinc közoktatásügyi miniszterhez. Ebben hivatkozva dr. Srobar Lőrinc minisztersége előtti időben tett kijelentéseire és alapul véve a a pozsonyi magyarság számbeli arányát, világos okfejtéssel kimutatja, hogy a pozsonyi magyarságnak az evang lyceumon kívül még egy magyar középiskolára van igénye. Ezen középiskola felállítását sürgeti.

Hivatalos rendeletek.

Skolský Referát Bratislava.

Bratislava, 1921. okt. 14.

2650. Pres. ai. 921.

Tárgy: Ortodox zsidó ünnepek.

Valamennyi középiskolai, tanítóképző- és siketnéma intézeti igazgatóságnak és valamennyi tanfelügyelőségnek.

Az állami elemi, állami polgári- és középiskolák ort. zsidó vallású növendékeit a tanítások látogatása alól a következő napokon felmentem:

- Rosch-hasonoh* (Újév) mindkét napján.
- Jom-kippur* (engesztelődés napja) úgynevezett hosszúnapp.
- Sukkoth* (sátoros ünnepek) 1, 2, 7 és 8. napjának délelőttjén.
- Pessach* (husvét) 1, 2, 7 és 8. napjának délelőttjén.
- Sevuoth* (zöld ünnepek) két napján.

A fentnevezett iskolák igazgatóságait figyelmeztetem, hogy az izraelita tanulók e napokon, amennyiben szülei ez irányú óhajukat írásbelileg bejelentették, az írásra és rajzolásra ne kényszerítessenek. A jelzett napokon kívül az izraelita tanulók nem mulaszthatják el az előadást, esetleges mulasztások igazolatlanok tekintendők.

A zsidó felekezeti iskolákban a következő ünnepek megtartását engedélyezem: -

Rosch-Hasonoh (újév) okt. 3. és 4-én.

Post Gedaljah okt. 5-én.

Jom-Kippur (hosszú nap) okt. 12-én.

Sukkoth (sátoros ünnep) október 17-25.

Post 10. Teretha december 10.

Post Esterin március 13.

Purim (farsang) március 14.

Pesach (husvét) április 13-20.

Sevuoth június 2-3.

A Skolský Referát igazgatója

Folprecht sk.

Školský Referát Bratislava.

Tárgy: Tanítók személyi változásai.

51327. l. ai. 1921.

Bratislava. 1921. okt. 18.

Valamennyi szlovenszkói tanfelügyelőségnek!

A tanítók illetményeinek központi számfejtésénél nagy fontossággal bír az a körülmény, hogy a Školský Referát a tanítók mindennemű személyi változásairól a leggyorsabban tudomást szerezzen.

Azért kötelességévé teszem, hogy valamennyi állami polgári- és népiskola, valamint óvoda igazgatóját, úgyszintén a nem állami polgári-, népiskolák és óvodák iskolaszéki elnökeit hívja fel, hogy a tanítók mindennemű személyi változásait, történeljüket az elhalálozás, állásról való eltávozás, más helyre történt kinevezés folytán, két napon belül bejelentsek.

Minden ily esetet sürgősen jelentse be s egyúttal jelölje meg, hogy az illető tanító mely rendelettel (ha több a rendelet, valamennyinek száma jelzendő), mely adóhivatalnál s mekkora illetményeket élvezett.

Egyidejűleg jelezze leendő állomáshelyét, az illetékes tanfelügyelőség és adóhivatal megjelölésével. Ha a tanítóváltozás oly időben történt, hogy az illetmények beszüntetése azon hónap végével nem volt eszközölhető, akkor az eltávozott tanító részére számfejtett illetményeket az illető iskola tanítótevéletének megbízottja veszi át és postautalványon (költségeket címzett fedezeti) elküldi azon iskola igazgatóságának, amelyhez az illető áthelyeztetett és a postai bevételt a fizetési ívnek névaláírási helyére ragasztja rá.

Ha azon iskola címe, ahova az illető áthelyeztetett, ismeretlen, vagy ha az illető elhalálozott, elbocsátott, nyugdíjaztatott, vagy Szlovenszkón kívül levő iskolához helyeztetett át, akkor a számfejtett összegel visszalérinti az adóhivatalnak s az erről nyert nyugtát a Školský Referátnak beterjeszti. Ezen rendelkezés az állami tanítókra bír érvénynek.

Az állásokról lemondott nem állami tanítók számfejtett illetményei minden esetben visszalérintendők az illetékes adóhivatalnak. A tanítók családi állapotában történt változások tekintetében a 25266/921. sz. körrendeletünk előírásai érvényesek.

Ezen rendeletek szigorú végrehajtásáért az iskolák igazgatói, az iskolaszékek elnökei és a tanfelügyelők anyagilag felelősek.

A Školský Referát igazgatója:

Folprecht s. k.

Szerkesztői üzenetek.

P. S. Léva. Sajnos, azt a bizonyos beszerzési helyet mi sem ismerjük. Azonban valamelyes tanácsot adhatunk. Szlovák nyelv- és gyakorlati könyv sokféle van és kaphatók is minden jobb könyvkereskedésben. Történelem és földrajz ezen célra Komáromban most van nyomás alatt. Érdeklődjék újból néhány hét múlva — P. B. Allstál. Most nem tudtuk beszerezni, a jövő számra maradt — T. J. Kamocsa. Helyszüke miatt szintén nem kaphatjuk most, a jövő számban kap helyet. — T. L. Bratislava. Köszönjük. Hozzuk a jövő számban. —

Kiadóhivatali üzenetek.

H. I. Karva. A hiányzó számokat, melyek ügylátszik elvesztek, megkoldtuk. — **T. J. Gúta.** 18 számtól küldtünk. — **K. F.** A dupla példány lévedésen alapult. Intézkedtünk, hogy csak 1 példányt kapjon. A pénzt megkaptuk. — **R. kath. isk. Jászó Sz. S. Barkaszo K. S. Svedlár** az előfizetést várjuk — **Sz. S. Vaján.** 20 K előfizetése még július 1-én lejárt, kérjük meghosszabbítását — **R. J. Bacska.** Julius 1-étől küldtük. — **P. P. Vásárhely.** Címét kijavítottuk. A magyar Spravy a szlováknak melléklete. Ugyanott kapható, ahol a szlovák, melyet minden iskola megkap. — **K. B. Švedlár.** A kért számok elfogytak. Amelyekkel még rendelkezünk, azokból küldtünk. — **D. I. Nagysalló.** Tényleg kétszer szerepelt. Utóbbi befizetését 339 tétel alá könyveltük. Ügye rendben. Előfizetése f. évre kiegyenlítve. Jövőben 80 K tagdíját a megyei pénztárnokánál fizesse be. — **B. A. Csalár.** A kért számokat elküldtük. — **Cv. L. Kissáró.** Az alsófegyverneki lapot megszűntették és csak a 198. számot küldjük. — **G. P. Sireg.** Előfizetését megkaptuk. A kért számokat elküldtük. — **R. kath. isk. Petržalka.** 14. számtól küldtük. **M. K. Igló.** Előfizetését megkaptuk, 18. sz.-tól küldtük. — **Sch. P. M. Vyrápy, Sz. L. Érsekujvár.** Lapunkat útnak indítottuk. — **J. S. Szenc, S. L. Tiszasalamon, E. A. Baka.** Az előfizetést megkaptuk, a lapot küldjük. — **D. F. Eberhard.** Lapunkat a 11. számtól kezdve küldjük. — **L. J. L. N., B. L. M. L., S. F. Érsekujvár, H. J. Megyerics, H. P. Bátorkeszi, H. L. Ágcsernyő, P. P. Gömörthályfalu, N. V. Pelsőc, S. G. Felső-Vály, B. D. Horka, K. J. Rudník, T. I. Kecő, S. M. Paca, Sch. L. Rimaszombat, K. G. Dernő.** Lapunkat útnak indítottuk és a még rendelkezésünkre álló számokból küldtünk. — **Sz. G. Udvard.** A kért számok; mély ügylátszik elvesztett, újból megküldtük. — **B. Á. Berdárka.** Címváltozást tudomásul vettük.

Tanító urak figyelmébe!

Az állami nyomda által kiadott iskolai nyomtatványok, tankönyvek, iskolai felszerelések és tanszerek eredeti árban beszerezhetők

Friedman Herman könyvkereskedésében Tornalá, Gömörmegye.

Jegyzékkel szívesen szolgálhatok.

Folyó hó 15-én megjelenik

a

„Csallóközi Naptár“

dr. Baranyay József szerkesztésében.

A több mint 160 oldal terjedelmű
naplárba a legjobb nevű írók irtak.

Megrendelhető: **Spitzer Sándor** könyv-és papir-
kereskedésében, Komárom, Nádor-utca 29.

A modern rajzoktatás vezérfonala címen, mihelyt a nyomdaviszonyok megengedik: egy rövid, könnyen áttekinthető *vezérvény* két akarok kiadni *tánmenetileg* összeállított *mintalapokkal* Addig is, az általános érdeklődésnek és többoldalról történt kérdezősködésnek engedve, akár a *Magyar Tanító* útján, akár válaszbélyeggel ellátott levélben rendelkezésére állok kártsáimnak.

Komárom (Komárno)

Szendrey Imre.

Az olvasás tanítását legkönnyebbé teszi *Péter József* eljárása a *betű személyesítés* és a *fonomimika* segítségével. Vezérkönyv VI. kiadás tananyag beosztással. Kapható a szerzőnél, ára 31-20 K. Šala n/v. (Vágsellyc).

Kanozsay-féle rk, ima- és énekeskönyv 300 oldal terjedelemmel, csinosan kötve, ára 10 K., 11. ik példány ingyen. Megrendelhető: *Kanozsay J.* tanítónál Muzsla

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére **küldendők, Postáérti fiúlatok, Komárno (Komárom).**

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Teikes Mihály** közp. ellenőr intézik.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banni Tóth Pál.**

Társzerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Új szellem.

A számtantanítás anyaga.

Az egyhuzamban való tanításról.

A modern rajzoktatás.

A gyermekek idegessége.

Gyakorlati észrevételek az osztatlan nép-
iskola szempontjából.

Egyesületi élet.

Szemle.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Polgári fiúiskola, { Komárno
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

A kartársak figyelmébe!

A nosztrifikációs vizsgálat előtt álló magyar tanítószakra nézve rendkívül fontos tankönyv jelent meg:

A Csehszlovák Köztársaság területén élő népek történelme.

A könyv magában foglalja azt a történelmi anyagot, melyet a nosztrifikációs vizsgálat a tanítószaktól és a tisztviselőktől megkövetel.

Terjedelme körülbelül 240 oldal lesz. Hogy a könyv minél előbb a tanítószag kezébe kerüljön, a könyv ívenként jelenik meg. Az első három ív (48 oldal) már kapható, **ívenként 2.50 K-ért**. A további ívek 8–10 naponként jelennek meg. A könyvre való előjegyzések minél előbb eszközrendők, dec. 15-e után már csakis bolti árban kapható.

A tankönyvet *Ježo Márton* komárnoi áll. tanfelügyelő szerkeszti, mellette mint munkatárs, *Banai Tóth Pál* lapunk felelős szerkesztője szerepel. Az előjegyzések és előfizetések **Spitzer Sándor könyvkereskedőhöz**, mint kiadóhoz intézendők **Komárnóba**. Előjegyzéseket elfogad lapunk szerkesztősége is. A történelem a maga egészében január közepére mindenkinek kezében lesz.

Folytatólagosan megjelenik szintén a nosztrifikációs vizsgálat anyagának figyelembevételével a **Csehszlovák köztársaság földrajza és alkotmánytana** is, melyekre szintén lehet előjegyezni.

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felcélós szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társzerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

Új szellem.

A mai kor színvonalán álló népiskola munkáját üde, örömteljes, lüktető élet hatja át. A tanulás és tanítás örömet és élvezetet nyújt a gyermeknek és tanítónak egyaránt. Mindezt pedig az a szellem okozza, amellyel most még bízva és nevezhetünk újnak, mert alig egy negyedszázada, hogy létezik és még korántsem találta meg az útját az iskolákba.

Ez az új szellem a cselekvés, a dologtevés, az alkotó munka szelleme.

Általánosságban az iskola még ma is szinte egyedüli feladatának azt tartja, hogy növendékeit minél több ismerettel lássa el. Ennek a feladatnak úgy általában meg is felel, csak hogy ebbeli igyekezetében a gyermek cselekvő készségének és tetterejének fejlesztését elmulasztja és nem ad neki ösztönzéseket önálló és alkotni vágyó munkálkodáshoz. A tanuló az iskolában alig tehet mást, mint hogy a készen nyújtott ismereteket befogadja és megtartsa. Ezen túl majdnem teljes passzivitásra van utalva. A tanulásnak ez a módja pedig merőben ellenkezik a gyermek természetével, hiszen a gyermek maga a megtestesült aktivitás. A mozgás a cselekvés az ő igazi eleme. A régi rendszer ezt figyelmen kívül hagyva a gyermeket passzív viselkedésre kényszerítette s ezzel, ha cselekvési készségét és tetterejét nem is irtotta ki, de annyira legyengítette, hogy — mint a németek kissé drasztikusan mondják — valóságos nyájemberré vált. Annyi bizonyos, hogy a legtöbbször csupán a „szó embere” lett és a legkevesebbre a „tett embere”.

Ennek felismerése arra ösztönözte Amerika, Anglia és Németország jelenlegi kiváló paedagógusait, hogy a nevelésnek egészségesebb irányt adjanak és az iskolákban új szellemet honosítsanak meg. Így született meg a munkára-

nevelés gondolata. Ez nem azt jelenti, hogy a népiskola türelmes igavonókkal neveljen, vagy ipari pályákra készítse elő tanítványait, hanem azt, hogy a gyermekekben rejlő nagy munka-energiák kifejlődését elősegítse és mozgásukat alkotó irányba terelje. Az úllőrök úgy gondolkodtak, hogy a hazának és a társadalomnak nemcsak erkölcsös és értelmes, hanem ezen felül munka-kedvelő, tetterős, magabizó és önállóságra törekvő nemzedékre van szüksége. Megnyitották tehát a gyermek előtt a dologtevés nagy birodalmát, hogy azzá válhasson. Kertet és műhelyt csatoltak az iskolához, ahol a gyermek szerszámokat kapott kezeibe, ástott, kapált, ültetett, fűrt, faragott, dolgozott és alkotott. Alkotó ösztöne felszabadult, cselekvő vágya kielégülést talált s ezzel az iskola, ő rá nézve gyönyörűség helye és mozgalmasság élet tanúja lett. Az új szellem élvezetté tette a tanulást és örvendözvé, boldoggá a gyermeket.

De érvényesülhet-e ez a szellem ott, ahol nem áll iskola-kert és műhely rendelkezésre? Nagy részben igen! Hiszen ezek az intézmények ma még a külföldön is ritkák. Nálunk pedig az ilyen költséges berendezések felállítására ez idő szerint — sajnos — még gondolni sem lehet. De ezek nélkül is sokat lehet tenni.

Az új szellem tényege az aktivitás és ezt belevihetjük nevelőmunkánkba az egész vonaton. Ez azt jelenti, hogy a gyermeknek, ahol csak lehet, cselekvő szerepet adjunk s alkotó kedvének teret nyissunk. A kivétel módja fölött mindenesetre gondolkodnunk kell. De a cél világos felismerése és pedagógiai tapasztalataink meg fogják nekünk mutatni a helyes utat.

A nevelés ideálja a „tett ember”, az „életrevaló” ember, aki „nem röstell megfogni a dolog végét”, a „tettekkel tényező” ember. Ennek megfelelően az új szellemű iskola helyes cselekvésre neveli tanítványait, anélkül azonban, hogy erkölcsi és értelmi képzésüket elhanyagolná. Sőt, ezt még intenzívebbé teszi azáltal, hogy a szemléleteket élményekké iparkodik telfokozni. Az élmény pedig elfelejtethetetlenül vésődik bele a gyermek lelkébe.

Edmondo de Amicis „A szív” című világhírű művében — amelyet különben minden tanítónak el kellene olvasnia — egy kis tanuló iskolai élményeit meséli el. Ezeket erkölcsi vonatkozású élményeknek nevezhetnők. A modern pedagógia

a tanítás anyagának értelmi részét is élményekké főrekszik lenni. Nem elégszik meg például az egyszerű szemléltetéssel, hanem, ahol az csak lehetséges, cselekvő részt juttat abban a gyermeknek. Oda hat, hogy a gyermek ismeretszerzés közben apró eseményekkel éljen át és foglalkozása közben lehetőleg maga találja ki, vagy fedezze fel azt, amire saját erejéből is rájöhet. Hogy ezt példával illusztráljuk, nem tartja elegendőnek, hogy csak magyarázatlából, vagy könyvből ismerje meg az egyes növények életét, hanem magának kell magvakat ültetnie, a fejlődő növénykéket ápolnia s eközben megfigyelnie.

Ez a művelet akkor is nagy értékkel bír, ha csupán az iskola ablakaiba állított ládikákban történik. Az ilyen kertészkedés roppant örömet szerez a gyermekeknek és utánczásra ösztönzi őket otthonukban. Ne gondolja senki, hogy az ilyesmi faluhelyen teljesen fölösleges, merthogy a gyermek ott úgyis ismeri a növények életét. Hát ez nem épen bizonyos. A gyermek százszor láthat valamit anélkül, hogy tudná, mi lát. Az emberiség is sok ezredéven át látta a villámot anélkül, hogy annak mibenlétét ismerte volna. Egy Franklinnak kellett jönnie, hogy ezt a talányt megfejtse és talán még annak sem sikerült volna, ha nincs az az ismeretes „élménye“ azzal a viharban felbocsátott papírsárkánnyal. Az élményeknek nagy és jótékony hatásuk van az értelem fejlődésére, mert gondolkodásra, sőt további cselekvésre serkentenek.

Ebből a szempontból az iskolai kirándulásoknak eddig alig méltató jelentőségük van. A szabadba tett kirándulások az élményeknek bőséges forrásai. Azokból a gyermek nemcsak becses szemléletekkel, hanem apró élményekkel is gazdagodva tér meg otthonába.

Az aktivitás elve nem jelenti a tananyag szaporítását. Nem löbbit, csak jobban, elevenebb, közvélenebb módon akar tanítani. Az aktivitás elve a tanulással szerves egységbe foglalja cselekvés és alkotó munka.

Az elvek olyanok, mint a nagy bankók: köznapi használatra fel kell azokat váltani. Az elvet átvinni a gyakorlatba: az a tanító feladata.

Ha a dolog fölött gondolkozunk, rá fogunk jönni, hogy tanítás közben sok alkalom kínálkozik, amikor tanítványainkat cselekvőleg vonhatjuk be a tanítás munkájába. E rövid cikk keretében csak futólag lehetséges erre rámutatnunk,

Ezt az elvet okkal és móddal az összes tantárgyak tanításánál alkalmazhatjuk, de nincs közülük egy se, ahol teljesebben lehetnők, mint a rajznál. Ebben a tekintetben a rajz áll az első helyen,

A rajz maga produktív munka, a melynek azonnal látható eredménye van. Nem a régi rajzot értjük, amely majdnem kizárólag minták lélekölő másolásából állt. Az új rajzmódszer lényege a természet után való rajzolás. A gyermek saját szemléleteit, eselleg fantáziájának szülőlteit rögzíti meg, tervez és megvalósít.

Az alkotó vágy kielégítése a legnemesebb élvezetek közé tartozik. A gyermek minden rajzórában az alkotás gyönyörét éli át. Azért lázas örömmel rajzol.

Nincs igazuk azoknak, akik az így készült rajzokat némely fogvaalkozásaik miatt lebecsülik. A gyermektől nem lehet művészi főkeletességű rajzokat kivánni, Paedagógiai szempontból maga a rajzolás művelete a fontos, mert abban alkotó vágyát szabadon és egyénileg elégítheti ki. Ezért ő a maga rajzát alkotásnak érzi és joggal.

Rajzoltassunk pedig balkézrel is. A balkéz elhanyagolásának nincs semmi értelme, sőt káros hatással van a gyermek agyvelejeének fejlődésére.

Rajzolásra különben sok alkalom kínálkozik. A földrajznál terv és térképrajzolás, a természetrajznál egyes természeti tárgyak lerajzoltatása, továbbá olvasmányok és mesék illusztrálása által hasznosan foglalkoztathatjuk. Aknázzuk ki a gyermekek nagy rajzolási kedvét, mert ez 11-12 éves korukban úgyszólván hanyatlásnak indul.

Az agyagmintázásról, mely a rajztanítás legjobb kiegészítője, ugyanannyi jót mondhatnánk, mit a rajzról. Megbecsülhetetlen képző-erővel bír ez is és az önálló munkára való nevelésnek szintén egyik hathatós eszköze.

Segítsük elő és irányítsuk a tanulók egymásközti levelezését, mert a levél, ha még oly egyszerű is, a maga nemében szintén alkotás.

A testedző gyakorlatoknak és ifjúsági játékoknak nagy szerepet juttassunk. A társasjáték önálló cselekedetek láncolatából áll, testi-lelki éberséget és gyors elhatározást kíván a gyermektől s ezért nagy nevelő értékkel is bír.

Dalolás nélkül el ne muljon egy nap sem. Óráközökben egy dal, meg egy pár perces testmozgás nemcsak egészségi

okokból ajánlatos. Roppant örömet okoz a kicsinyeknek, ha festgyakorló-mozgások mellett pl. fűrészelést, gyalulást, kerékfogatást, evezést, úszást és hasonló cselekvéseket utánoztatunk velük.

Az új szellem mindenesetre haladást jelent a múlttal szemben. Szabadítsuk fel tehát a paszivitás nyúgja alól a mi örökös csendes, ülésre kárhoztatott, szomorú szemű kis tanítványainkat és tapasztalni fogjuk, hogy az új szellem hatása alatt üdőbbekké, ügyesebbekké, sőt jobbakká fognak változni és ragaszkodó szeretettel fognak csüngeneni rajtuk és iskolájukon. Ez a szellem nemcsak örömteljessé teszi rájuk nézve a tanulást, hanem igazán az életre nevel, mert az élet feltételét kíván mindenkitől. Tegyük magunkévá ezt a szellemet, alkalmazzuk és ne legyünk kishitűek, hanem bízők.

A „Néptanítók Lapja“ első számába a boldog emlékü B. Eötvös József írta az első cikket, amelyben a többi között ezeket mondja:

„Tegyük fel, hogy az iskolában s a néptanító helyzetében semmi sem változott, a tanterem falain nincs egy új szeg, melyre a hiányzó földabroszokat, vagy ábrákat akasztani lehetne — csak azon nézet változott meg, mellyel a tanító saját hivatását tekinti; vajjon az ily tanítónak vezetése alatt álló intézet nem változnék-e meg lökéletesen már ez által is? vajjon, ha fellehetnők, hogy néptanítóink mindegyike el van határozva, hogy a tanügy emelésére mindazt meg fogja tenni, a mi korlátolt helyzetében hatalmában áll: nem mondhatjuk-e előre, hogy népoktatásunk ügye egyszerre oly haladást fogna tenni, minőt maga a törvényhozás, legüdvösebb rendelkezései által is, ily rövid idő alatt nem eszközölhetne.

Ugy hiszem, senki sem fogja kétségbe vonni ezen állítást; hisz elismert élv, hogy minden iskolánál, de főkép a népiskolában tulajdonképen minden a tanítótól függ s az bizonyos, hogy ha néptanítóink mindegyike annyit tenne, a mennyit tehet, népoktatásunk rögtön a legnagyobb átalakuláson menne keresztül“.

Félszázadév múlt el azóta, hogy ezek a megragadóan igaz és még ma is időszerű szavak napvilágot láttak. Valóban minden mitőlünk függ az iskolában, azért az új szellem jegyében fogjunk bízó lélekkel az újszerű munkához, mert „minden Démoszténesznél szebben beszél a fell.“

Tichy Lajos.

A számtantanítás anyaga.

Az elemi népiskolában az értelemfejlesztés legfontosabb eszköze a számtantanítás. S mert ilyen fontos tényező s mert a gyakorlati életben olyan nagyfontosságú, érdemesnek kell tartani veje bővebben foglalkozni. A *Magyar Tanító*-ban vázlatosan megjelent *Új Tanterv* csak rövid bepillantást enged a számtan anyagába, de ebből is kitűnik, hogy iparkodnak az eredményes tanítás érdekében az alsóbb osztályokban az anyagot redukálni. Ugyanis az I. osztály 1—10-es számkörben, a II. és ugyancsak a III. osztály is 1—100-as körben számol. Természetesen, ez csak osztatlan iskolákra szól. Így aztán, mert nem vagyunk birtokában az Új Tantervnek, nem tudjuk, hogy a részben osztott és az osztatlan iskoláknál mi és mennyi a tanítás anyaga. Azonban akár osztott, akár osztatlan az iskola, mindegyiknek meg kell tanítania a gyermeket számolni.

Éppen ezért nem tartom helyesnek a különféle Tanterveket, melyek különböző mennyiséget ölelnek fel osztott és osztatlan iskoláknál. Nézetem szerint a teljesen osztatlan iskolában lehet kivétel, anennyiben itt nem lehet kívánni I. o.-ban az 1—10-es körön túl való számolást. Kívánatosnak tartok tehát olyan beosztást, amely mind az osztott, mind az osztatlan iskolákban eredményesen elvégezhető. A régi Tanterveknek legnagyobb hibájuk volt, hogy az amúgy is legnehezebb III. osztályt még inkább túlterhelték az aránytalanul sok számtantanítási anyaggal. Ugyanis III. osztályban kezd a gyermek könyv nélkül tanulni. Nálunk, felekezeti iskolánál, tanul bibliatörténetet, egyházi éneket, imát, földrajzot és nyelvtant. Ha elegendő volna a tanítási idő, akkor a gyermeket kellőképen elő lehetne készíteni az egyes leckékre, de részben osztott iskoláknál, ahol egy-egy osztályban is van annyi növendék, hogy maga elég volna egy tanítónak, ott bizony nem jut elegendő idő az előkészítésre, hogy a gyermeknek megkönnyítse a tanulást. Ez az oka annak, hogy amit kedvvel kellene tanulnia, az gyötrelmessé válik a gyermekre nézve.

Ehhez aztán még hozzájárul a túlságosan sok számtani anyag. Ugyanis a III. osztály számol 1—1000-es körben a négy alapművelettel fejen és írásban, ugyancsak tanulja a métermértékeket, ür- és súlymértékeket, a római számjegyeket, a téglalap kerületét és területét, tehát megelőzőleg még a területmértékeket is. Akik a III. osztályt tanították, azok tudják, hogy mennyi eredményt lehet elérni és, ha megfelelő eredményt értek

el, mennyi fáradtságukba került a tanítóknak és mennyi nehézségükbe a gyermekeknek.

Mit lehet elérni ezen sok anyag tanításával? Fejben, elég jó eredmény, ha az osztálynak kétharmada határozottan, egy kis töredéke csak nagy segítséggel és egynegyed része majdnem semmit sem számol. Írásban való számolásnál az eredmény valamivel jobb. Már pedig a számtantánításnál az a cél és a gyakorlati élet is azt kívánja, hogy határozottan kell tudni fejben számolni. A mértékeknél pedig valójában kevés eredményt lehet elérni; mert ennek tanításánál nem az a cél, hogy megtanulja a gyermek a mértékegységet s ennek részeit, hanem, hogy az életben alkalmazni is tudja. Ha pl. 2 méter és 85 cm. szövetet vásárol, annak az árát ki is tudja számítani, már csak azért is, hogy a kereskedő meg ne csalhassa, de meg azért is, hogy tudja, mert a tudás mindig felemelő.

Ígáz ugyan, hogy a IV. osztályban tanulja a különnevű számokkal való műveleteket, de nem lehet elérni a kívánt eredményt, mert a gyermeknek nincs meg a kellő tudása, melyet már a III. osztályban meg kellett volna szereznie, de nem tudta az említett bajok miatt. Például nem tudja alaposan a részekre való osztást és a bennfoglalást. Így aztán a IV. osztály tanítójának nagy nehézségébe kerül a gyermekkel elsajátíttatni már a kétjegyű osztó keresését is az osztandóban.

Az említett bajokon okulva helyesnek tartanám a következő anyagbeosztást:

Az I. osztályban osztatlan iskoláknál az 1—10-es körben, de már a részben osztott iskoláknál is a 10-es kört átlépni,
a II. osztályban 1—100-as körben,
a III. osztályban 1—1000-es körben, de csak fejben,
a IV. osztályban a kibővített számkörben a négy alapművelettel fejben és írásban, de különösen az írásbeli számolás,
az V. osztályban a tizedes törtek és területszámítás,
a VI. osztályban gyakorlati számítások: kamat, arányos osztás, közönséges törtek és a térfogatszámítás volna felöllelhető.

Dolgozatomnak tulajdonképeni tárgya a III. osztály anyaga, azért foglalkoztam vele olyan részletesen látszólag a többi rovására. Ezt azonban határozott megfontolással tettem, mert a népiskolai számtantánítás eredménye — szerintem — a III. osztály tanításán fordul meg.

Ha az említettem anyag volna III. osztályban, akkor a gyermek teljes határozottsággal megtanulná az egyszeregyet, megta-

nálná mindazt, amit szükséges tudnia az írásbeli műveletekhez, megtanulná a mértékeket gyakorlatilag alkalmazni, de legfőképpen megtanulna 1—1000-es körben fejben számolni alaposan. Hogy pedig ez mennyire fontos, bizonyítja a piac és a kereskedelem, ahová nem viszünk papírost, meg ceruzát, hogy számoljunk, de számolunk fejben.

Legkevésbé sem akarom azonban az írásbeli számolást lebecsülni, sőt éppen olyan fontosnak tartom, mint a fejbelt, de, mert a szóbeli megelőzi az írásbelit s mert az írásbeli tanítás is csak úgy lehet eredményes, ha a tanulók határozottan tudnak fejben számolni, azért tartom kívánatosnak a III. osztályban csak a fejbeli számolást tanítani.

Tóth Imre.

Az egyhuzamban való tanításról.

(Hozzászólás.)

A múlt század 90-es évek elején foglalkoztunk ezzel a kérdéssel. Már akkor is nézetet nyilvánítottam ebben a kérdésben és bizonyítottam annak helytelenségét és a félnapi tanítást még kísérletképen sem ajánlottam alkalmazásba venni. Azóta az évek viharja haladt el felettem és 47 éves tanítói pályámon szerzett tapasztalataim ma sem változtatták meg nézetemet. Ellene vagyok az egyhuzamban való tanításnak és Szerkesztő barátom uram engedelmével röviden a következőkép mondom el nézetemet:

A léleknek is mértékkel, még pedig az időnek helyes mértékével kell nyújtani a táplálékot. Az egyhuzamban való félnapi tanítás oly huzamos ideig venné igénybe növendékeik szellemi munkásságát, hogy kimerült lelki tehetségű, elfáradt, laza figyelmű tanítványoknak bármilyen ügyesen nyújtott tanítás maradandó eredményében kételkednünk kell. Ha arra gondolunk, hogy az egyhuzamban való félnapi tanítás alkalmazása mellett a növendékek részére fenmaradt szabad délutánok talán a testet edző játékok gyakorlására, vagy az önmunkásságot igénybe vevő iskolai feladatok elkészítésére nyújtanának több módot és alkalmat, rögtön elűződik az a másik gondolat is, hogy a nyert szabad délutánok inkább módot és alkalmat nyújtanak a gyermekek testi egészségének és épségének veszélyeztetésére és erkölcsének elkallódására.

Különben a tanítói pályán szerzett tapasztalataim arról győzték meg engem, hogy a növendék egy teljes félnapi szünet-

ben sem fejt ki nagyobb önmunkásságot, sőt a szünetek után megkezdődött szorgalmi napokban a legtöbb növendéknél a hanyagság tüneteivel találkozunk.

A népiskola maradjon az, a mi: *a népnek iskolája*.

A népiskolának működése, hivatása kell, hogy a családdal karöltve járjon. Ennek az iskolának a nevelése a gyermekek körül a családi nevelés gondozásszerű jellegét nem vetkőzheti le. Társadalmi viszonyaink, életmódjaink igénylik ezt; mert nem egy-két családfő van, hanem számos, ki nyugodtabban megy napi munkájára és néz kereset-jövedelem forrás után, ha tudja, hogy kis gyermeke nemcsak délelőtt, hanem délután is az iskola gondos karjai között védve van a veszedelemtől.

Marcsa György.

A modern rajzoktatás.

(Tantervváltozások)

Már az általános ismertetésnél is hangsúlyoztuk, hogy: a *rajzoktatás* most már *kötelező*, amiből mindeuki levonhatja a reális következményt.

A „Zprávy Školského Referátu“ hiv. közlöny II. évf. 8. sz. magyar függeléke aztán tájékoztató kivonatokkal is szolgál „a szlovenszkói elemi népiskolák ideiglenes keretes tantervé“ bevezetéséhez, mint a 4359./I. 1921. VIII. 20. sz. rendelet magyarázó melléklete.

Az *ideiglenes tanterv* különben a következő iskolatípusok szerint igazodik: *osztott iskola, osztatlan iskola*; az utóbbit aztán két-, három, négy-, öt-, stb. osztályú altípusokra tagolja; három főcsoportja azonban miadvégig: *A. cs. I. o., B. cs. II-III. C. cs. IV-VI. o.* A rajzoktatás ismertetett taumenetén, illetőleg *tananyagán* a típusok és csoportok nem igen változtatnak, mert az 1921. VIII. 20. sz. rendelet módosításai már benne is vannak, mindazáltal *tájékoztató* mihez tartás végett, éppen az osztatlan iskolára való tekintetből, a Zprávy mellékletének útmutató kivonatát egész terjedelmében adjuk.

— *Rajz.* Cél: a növendékeket képesíteni arra, hogy egyszerű természeti és környezetbeli alakokat és tárgyakat *szemlélet* és *emlékezet* után le tudjanak rajzolni. Felébresztetni érzésüket az egyszerű és alkalmas *diszítések* iránt. A legfontosabb *mértani alapalakzatok* megismerése és *ábrázolása*.

— *Rajzolás.* A) cs. 2 ó. het. Ennek tanítása összekapcsol-

ható a nyelvtani, számtani és a *szemszéllető* oktatással azon célből, hogy az emlékezet után való rajzolás alapján a gyermek megfigyelő és rajzoló készsége kifejlődjék. A rajzolás anyagát a tanuló környezetéből vett egyszerű tárgyak, rajtvények és közönséges események képezik. Csak tiszta papírra rajzoljanak. — B) cs. 2 ó. het. Egyszerű síkbeli tárgyak és termések rajzolása *szemlélet alapján*. Ahol a körülmények megengedik, a *színezésre* is figyelem fordítandó. — C) cs. 2 ó. het. Egyenes és görbélapú *arányos és aránytalan* tárgyak rajzolása, összekötve a hazai *népművészet* tárgyainak legszorgosabb figyelembe vételével. *Kisebbitett mérték* szerinti rajzolás. A már rajzolt alakoknak felhasználása *szalag és sarokminták* egyszerű összeállításban való díszítésére. Utmutatás a *vonalzó, szalagmérték* és a *körző* használatához. Fiúk számára: egyszerű tárgyak *vázlatai*. Lányok számára: a *női kézimunkák* mintázása.

— *Megjegyzés.* A munka súlypontja a *vázlat elkészítésében* van. A mértani alakok a) a természeti, vagy művészi formákból levezettetnek, b) begyakoroltatnak, c) felhasználtatnak különféle tárgyak ábrázolásához, d) a legegyszerűbb ornamentikai rajzolás kezdetül szolgálnak.

— *Haladók csoportja:* amennyire a körülmények megengedik, ajánlatos a rajzolást a *kézimunkában* való *tevékenységre* alapítani. Valamennyi fokozat részére ajánlatos a *mintázás*. A fiatalabbak részére papírhajtogatás (szalagokban és minták szerint), az idősebbek részére papírkitépés és kinyírás, gyümölcsökből és fakéregből való munkák. Mint látható, ez utóbbi rendelkezések már nem is annyira a rajz, mint inkább a *kézimunkatanítás* kiegészítésére szolgálnak, ami azért vált szükségessé, mert pld. a *fiúk kézimunka* megszűnik önálló tantárgy lenni, hanem a rajz- és részben a beszédértelmyakorlatok körébe olvad; mind a kettő (fiúk kézimunka és slójd) és a beszédértelmyakorlat pedig a *rajzoktatásban egyesül* mint ahogy azt a fentiekben kívül a besz. ért. gyak. ra vonatkozó következő szemelvények is mutatják:

— *Besz. ért. gyakorlatok:* A) cs. — A tanuló környezetéből vett egyszerű tárgyak *rajzolatása*. B) cs. — A környék tagyrajza. — Könnyű papírkézimunka (hajtogatás, kinyírás), kartonmunka, galymunka; termésekkel való munka, mintázás. Mindez úgy is értelmezhető, hogy pld. osztatlan iskolában egyelőre a rajz, slójd, beszédért. gyak. egyszerre is tanítható.

Nyilvánvaló tehát, hogy az *ideiglenes* tauterv a *végleges* tautervnek ama újításából ad kóstolót, amit Középeurópa „mun-

kaiskola“ néven már széltiben ismer, aminek első típusát Charlottenburgban Seinig alapította meg, hozzánk Jovicza és társai plántálták át, rendezerbe dr. Krizsán Gábor foglalta s mindannyian a *rajzoktatás-bázisán* építik fel a gyakorlati életnek legjobban megfelelő *munkaiskolát*, amivé a jövődő népiskolának előbb utóbb nemcsak *szociális közszükségletből*, de az *egyetemes népkultúra* szempontjából is át kell alakulnia.

És hogy a berni nemzetközi *rajztanmenet*, amelyet a hazai viszonyokra alkalmazva már *részletesen* bemutattunk, mennyire tökéletes, mondhatni ideális, bizonyítja az is, hogy annál jobbat még az új *világberendezés* se alkothat; nem is akar, csak módosításaival kerülgeti, helyenként *egyszerűsíti*, másutt látszólag *mélyíti* s több jóakarattal, mint sikerrel igyekszik saját képére és hasonlatosságára áformálni.

Ezen újítások már is kívánatossá, sőt egyenesen szükségessé teszik, hogy az állam sürgősen szaktaufolyamokat rendezzen, vagy legalább is jó *vezérkönyvekről* gondoskodjék. Még pedig külön adja a *rajzoktatás vezérfonalát*, külön adja a tanmenetileg összeállított *mintalapokat*, külön adja a *beszédeértelmezés-gyakorlatok* rajzoló alapon való szemléltetését, külön adja az ebbe olvasztott *fiúkézimunka* ábráit és technikai ismertetését, külön adja a *földrajz, nyelvtan és számtan* szemléltető ábrázolását, legkivált külön adja a *mértan* és *mértani rajz* tanításának technológiai alapon kivánt *vezérkönyvét*. Mindez együttvéve maga akkora komplexum, hogy akár az a falusi, akár az a városi iskola, ha semmi mást nem tanítának benne, akkor is *munkaiskolává* duzzadna. Miudazáltal nem kell mindjárt megijedni, a valóságban mindezt a már publikált *rajzoktatási vezérfonalunk* is megoldja, mihelyt a nyomdaviszonyok megjavulnak és a tanmenetileg összeállított *mintalapokkal* együtt kiadhatjuk.

Szükséges azonban, hogy e vezérfonal már ne csak az *ideiglenes*, hanem a *végleges* tanterv tervbe vett *rajzoktatási tananyagával* is teljesen tisztában legyen, amelyről idáig csak azt tudjuk, hogy a *népművészetet* (néprajzi és háziipari elemeket) akarja intenzívebb *tanulmányi alapul* felhasználni, ami kiindulásul helyes, de egymagában mégis csak monoton, mert pld. a hetényi és martosi varrottások szalagmintája akár rajzolásra, akár feldolgozásra (mintaszalagú lányoknál) hamar kimerülő anyagot ad; ugyanígy a pozsonyvidéki ciffermunkák, vagy a gyetvai népviselet, avagy a gömöri csipke (Sóvár) és fazekasmunkák ornamentikája. A berni tanmenettől tehát akkor se lehet valami

messze elkalandozni s mindez abba is beilleszthető részben már benne is van.

Végül még egyet. Megszoktuk már azt, hogy, amit a jobb-kéz kap, a balkéz ügyis vissza adogatja egyre-másra, csakhogy boldoguljon. Aki tehát vezérfonalunk megjelenését nem várhatja meg, az rendelje meg Horovitz Adolf nagyszombati (Tunava) kiadótól a „Nová kreslenka“ (Új rajzoktatás) c. füzetes kollekción (az egész 120 kor.; mutatónyit 10 koronáért küld belőle). A methodikája ugyan önkényes, de mintagyűjteményül alkalmas.

A modern rajzoktatás bervi taumenete azonban mindenha iránymutatónk maradjon, akár az osztott, akár az osztatlan iskolában. Egyébb tekintetben ismét csak azt mondhatjuk: kiki annyit és azt dolgozza fel, ami a helyi viszonyoknak legjobban megfelel, amennyit illetén tudása és iskolája legkönnyebben megemészthet.

Szendrey Imre.

A gyermekek idegessége.

Irta: GANYÓ VILMOS

Megszokásaink jól begyakorolt asszociációkon alapulnak. A multhoz, a megszokott dolgokhoz való konzervatív ragaszkodásnak ezek a pszichológiai gyökerei — A régi megszokások, a multban begyakorolt, kicsiszolt idegutak az új kapcsolatok létesítése elé akadályokat emelnek. Ha a gyakorlás alapján két képzét egymáshoz társult, ez a kapcsolat gátlólag hat, ha ezek egyikehez egy új harmadik képzetet akarunk kapcsolni. Ez az u. n. *asszociatív*, vagy *generatív* gátlás. Az idegrendszernek ez a sajátossága nagyon üdvös, ha a multbeli szokások, tradíciók jók és helyesek. De sajnos, rossz szokásaink is ezzel a mechanizmussal bírnak s a jó szokások, begyakorlását gátolják. Ideges gyermekeknél is nagyon gyakran találkozunk olyan helytelen, rossz szokásokkal, melyekkel a nevelésnek nagy harcot kell vívnia. A generatív gátlás náluk erősebb, mint az épidegzetűeknél. Az ideges gyermek a szülői házból a helytelen megszokásoknak, rossz magaviseletnek számtalan fajtát hozza magával az iskolába. Ezeket a félszégeket a gyermekek éveken át alaposan begyakorolták. Ezeknek az asszociációi jól kicsiszolt idegpályákon biztos mechanizmussal működnek. Erős gátlásokat állítanak a pedagógus által beállítandó új irányzatok: fegyelmezett, helyes, jó magatartás elé. Ezt a gátlást erőszakos eljárással, az asszociációk durva szétsza-

kításával máról holnapra eltüntetni nem lehet. A multbeli gátlást csak az új irányzatok óvatos, fokozatos, lassu beiktatásával, rendszeres és következetes gyakorlásával lehet csökkenteni és eltüntetni.

4. Az *ideges gyermekek emlékezeté* általában gyengébb a többi tanulók emlékezeténél. A gyors felfogás, melyre már rámutattunk, nem válik az emlékezet javára. — A kísérleti pszichológia segítségével exact módon beigazolható, hogy az ideges gyermekek emlékezetének értékei a normális tanulók értékei mögött állanak. Erről gyakorlati úton, tanítás közben is meggyőződhetünk. Megtartó emlékezetünknek a terjedelme, biztonsága és gyorsasága is egyaránt kisebb.¹¹⁾ Gyorsan tanulnak, de gyorsan felejtnek is. A tanítási anyagot egyszeri hallással könnyen elsajátítják. De a következő órán, ha nem ismétlik át a hallottakat, csak olyan eredményt tudnak felmutatni, mint gyengébb felfogású társaik, kiknél a tananyag csak ismétlés közben vált világossá. Az ideges gyermekek jó felfogásuk és közvetlen emlékezetük folytán hajlanak arra, hogy leckéjüket közvetlen óra előtt futólag tanulják. A jól irányított ismétlések, a megértett anyag megrögzítése náluk fokozott figyelmet követel. Különben megértvén a tanítási anyagot, úgy érzik, hogy tudják is és nem helyeznek súlyt a szabatos reprodukcióhoz szükséges ismétlésekre. Enélkül pedig iskolai boldogulásuk nincs biztosítva.

Az ideges gyermekéknél az emlékezet nagyon hajlamos a hasonló és egynemű elemek felcserélésére. Vagyis a homogén elemek reprodukciós gátlása náluk nagyobb mérvű. Szellemi kimerülésnél nagyon gyakori az emlékezet gyengesége és lassúsága.

Az emlékezetnek az asszociáció után másik fontos tényezője a *perszeveráció*. A perszeverációnál a képzetek nem képzet kapcsolat útján, de mintegy önmaguktól tűnnek fel a tudatba. Bizonyos gondolatok akkor is eszükbe jutnak, ha nem akarják. Dallamok, emlékek bennünket is gyakran üldöznek akkor, amikor pedig mással vagyunk elfoglalva. Fel-fel bukkannak önkéntelenül. Érzékeny idegrendszerben ez a tulajdonság hatványozottan található. Egy ideges fiu, aki nem szerette a matematikát, érettségi után azon volt, hogy mielőbb elfelejtse az összes képleteket. Erős perszeveratív hajlama miatt még azután is minduntalan eszébe jutottak és azokat még jogi alapvizsga után is mind hibátlanul tudta. A perszeveráció miatt ideges gyermekek sokszor képtelenek a tanításra figyelni, mert elméjüket lefoglalja kedvelt foglalkozásuk, vagy az előző óra tanítási anyaga. Igyekeznek figyelme-

¹¹⁾ Dr. Vértes i. m.

ket az aktuális tárgykörre fordítani, de mégis minduntalan maguktól feltűnnek tudatukba az előző foglalkozásuk képzetei. Nem tudják a régi témát otthagyni, míg a perszeveratív hatások meg nem szűnnek, míg a téma őket el nem hagyja.

Előfordul náluk a reprodukciónak egy sajátos zavara, mely abban áll, hogy a leghétköznapibb, jól ismert nevek, adatok éppen akkor nem jutnak eszükbe, mikor szükség van rájuk. Ehhez aztán félelmi effektus járul. Már előre félnek, hogy nem fog valami eszükbe jutni, amikor szükség lesz rá. Ez a félclem súlyosbítja az emlékezeti gátlást. Előre elzárja a reprodukció útját. Ennek az emlékezeti gátlásnak pedagógiai jelentőségét az adja meg, hogy rendszerint akkor lép fel, ha más tesz fel kérdést nevek, adatok iránt.

Találkozhatunk még ideges gyermekeknél az alak, arc, szín- emlékezet speciális gyengeségével. Ezek a hiányok módszeres emlékezeti gyakorlatokkal pótolhatók.

5. *A figyelem az idegrendszer gyengesége, s a gyakori vérszegénység miatt nélkülözi a normális élettani feltételeket.*¹²⁾ Az ideges gyermek hamarabb veszti el energiáinak feleslegét, hamarabb fárad, mint az épidegzetű. Figyelmének a munkája az idő harántmetszetében felül is mulhatja az átlagot. Egy időpontban a normálisnál több tartalmat ragadhat meg. De az idő hosszsmetszetében, a kitarásban nem kelhet versenyre az egészséges társával. Fizikailag nem rendelkezik akkora energia készletekkel, mint amaz. Egy ideig nagyon jól tudja koncentrálni figyelmét. Ezalatt minőségileg kitűnő elmemunkát végezhet. De tartósan figyelni képtelen. A tanuláshoz ezzel számolni kell. Ezt a gyengeséget a szellemi munka és pihenés megfelelő beosztásával a tanítási anyag kellő adagolásával a munkatempó gondos megválasztásával kiegyenlíthetjük.

A figyelőképességnek speciálizálódását gyakran találjuk náluk. Hajlamaiknak, érdeklődésüknek a tárgykörében figyelmük kitartó. Sőt néha túlzott ambícióval foglalkoznak ezen a területen. Egyébként pedig figyelmük vagy erőtlenül fel-fellobbanó (erethikus), vagy közömbös (apathikus).

Sokaknál egyoldalú belső figyelőképességet látunk. Elméjüket teljesen leköti élénk szellemi világuk a saját gondolatai számára. Figyelmüket a légművészibb tanítás sem tudja lefoglalni teljesen, mert minden gondolat nyomán annyi egyéni eszmekapcsolatuk támad, hogy emiatt a külső figyelem lehetetlenné válik.

¹²⁾ Dr. Ranschburg Pál: Pszichológiai Tanulmányok. I. kötet. 1918.

Ezeket a tömegesen keletkező gondolatokat nem képesek pillanatról-pillanatra beolvasztani elméjükbe úgy, hogy amelletts kifelé is figyelhessenek. Minden energia befelé összpontosul és kifelé szórakozottakká válnak. Ez a nagy belső elfoglaltság sokszor egészen elzárja a tudatba vezető idegutakat. A külső ingerek nem juthatnak a figyelem gyűjtőpontjába. Emiatt az ilyen gyermekek nem köszöntik ismerősüket, mert észre sem veszik. Társalgás közben a kérdésekre csak automatikusan felelnek. Az ingereket percipiálják és nem apercipiálják. Csak mikor a tudat egész figyelmével kifelé fordul, akkor kerülnek az előbbi érzéletek a figyelem körébe. Akkor kezdenek érdeklődni a történetek felől. Akkor kérdik miről volt szó, ki ment erre, stb. — Természetes, hogy az ilyen gyermekek tanítás közben is figyelmetlenek. Szórakozottság közben nyert parancsokat, feladatokat elfelejtik teljesíteni, mert fel se fogták azokat. Elkésznek az órákról, az étkezésekről, összejöveletelekről. Sétán időn túl elmaradnak. Mindez azért, mert a kötelességteljesítés időpontra beállított képzelet, a nagy belső elfoglaltság miatt, nem tud bejutni a tudatba, hogy a szükséges akarati impulzust megindítsa.

6. *A képzeletük* nagyon élénk. Az agykéreg ingerlékenysége miatt a képzettársítás nagyon is szabadon folyik. Annyira, hogy gyakran nem is hasonlítják össze, nem szembesítik a képzettársítás eredményeit a való élet realitásáról. Így keletkeznek a fantázia torzszülöttjei. A társítás izgalmasan, gyorsan zajlik és az értelem nem győzi az asszociáció munkáját eléggé cenzurálni. E kritizáló, gátló, rostáló munka nélkül létrejönnek a valóságnak meg nem felelő, fellegekből való gondolatok. Képzeletük világát sokszor a valóságba is átviszik és alig tudnak a képzelet és valóság között határt vonni. Ennek a boldog, vagy boldogtalan világában élnek, ahonnan nehéz őket kiragadni. A túlhajtott képzelet sokszor kóros meseszövéshöz (konfabuláció) vagy kóros hazudozáshoz (pseudológia fantasztika) vezethet. A hazudozás itt azért kapja a „kóros” jelzőt, mert a gyermek nem is tudja, hogy hazudik, tehát beteges alapon keletkezik.

Az ideges gyermekek képzeletének az erőforrásait a nevelés hasznosan kiaknázhhatja. Csak meg kell találni azt a váltóberendezést, mely a képzeletet a fellegekből, a szertelenségből a földre, a valóság reális világába irányítja. Valahányszor a gyermek képzeletét újszerűen kombinálja, vagyis képzeleti munkát végez, figyelmét elvezetjük és összehasonlítjuk munkájának eredményét a lehetőségekkel. Ezáltal fokozatosan, óvatosan és következetesen arra

szoktatjuk, hogy az értelmi cenzurát el ne hanyagolja. Még a legegyszerűbb dolgoknál sem. Így az értelem által ellenőrzött képzelet a gyermek teremtő, alkotó munkájának elsőrendű tényezőjévé válik és kvalitásait fokozza. Nem azt jelenti ez, hogy az ideges gyermeket fosszuk meg azokról az örömeiktől, mivel a képzelet nyújt minden egészséges gyermeknek. Csak azt, hogy legyünk ébren. Vigyázzunk, hogy az értelmi cenzura, az értelmi gátlás a normális gyermekeknél ismert fokban érvényesüljön és biztos mechanizmussal működjék. Csak azt, hogy a képzelet beteges elfajulásait céltudatos neveléssel a teremtő munka szolgálatába állítsuk. Hogy egy értéktelen, sőt káros lelki működés erőforrásait átszellemesíthessük, (szublimáljuk), új pályákra vezessük.

7. Az akarat körében egyenletes munkát az ideges gyermekek ritkán produkálnak. Gyorsan lelkesednek. Mint a szalmatűz lángra lobbannak. Gyorsan cselekszenek. De a lelkesedés csak hamar leohad, az elkezdett munkát abbahagyják. A munka kezdetén tiszteletremélló akaratot tanúsítanak. minden idegszálukkal, teljes érdeklődésükkel, munkájukon csüggenek. De az erőteljes tevékenység közben elpazarolják az idegrendszer erőit. Érdeklődésük megcsappan. Ellankadnak. Tetterejük elgyöngül.

Sokan túlzott ambíciójuk miatt nem ismernek határt az elkezdett munkában. Szellemi erőiket valósággal pazarolják. Nem ismernek mértéket. Vágyaik, céljaik magasan szárnyalnak. Ezek elérésére fordítják minden akaratukat. Ha akadályba ütköznek nem riadnak el az erőszaktól sem. Képességeik tudatában önhittségre, egyéni értékük túlbecsülésére hajlamosak. De a lankadás ezeknél is bekövetkezik. Bár a téma iránti érdeklődés, lelkesedés nem csappanik meg, de maga az apparátus, az idegrendszer mondja fel a szolgálatot. Reakciókkal; elfáradással, fejfájással, szédüléssel, hányással, emésztési bajokkal, csökkent figyelmi koncentrációval, emlékezeti zavarokkal védekeznek az erejét meghaladó munka ellen. Ezeknek a gyermekeknek az ambíciója mérséklésre szorul, ha meg akarjuk előzni az idegrendszer kimerülését és meg akarjuk óvni őket az időelőtti kidüléstől.

A gyors elhatározáson kívül találkozunk némelyeknél a cselekvést megelőző ingadozással, töprengéssel is. Nehezen szánják rá magukat valamire és minden tetteket megbánják. Soká ingadoznak és válogatnak a lehetőségek között. Szuggesztibilisek. Célképzeteiket könnyen elnyomják, vagy elterelik az eredeti iránytól a különféle befolyások. A szuggesztibilitás egyfelől veszélyt rejt magában a könnyű befolyásolhatóság miatt. Fokozott

figyelmet követel a környezettől, a nevelőktől a példaadásban. Gondos ellenőrzést a társaság, olvasmányok megválasztásában. Másfelől jól kiaknázható a nevelésnél az új idegutak kiépítésénél.

Az akarat körében gátlások is gyakoriak. Ezeket az akarat nem bírja leküzdeni, felülmúlni. Így megtörténhetik, hogy valamely cselekedet az ideges gyermek akaratán kívüli, akaratától függetlenül következik be. A szófogadatlanságnak, makacsságnak, dacosságnak rendszerint ezekben az akaratí gátlásokban erednek a gyökerei. Erőszakos fellépéssel ezeket a lelki dízsharmóniákat nem lehet feloldani. — A pedagógiai eljárásra általános szabályt adni nem lehet. Csak az egyes eseteknek, ezek előzményeinek beható elemzése után lehet megítálni azt a hangot, azt az eljárást, mely a felmerült disszonanciát feloldja. Feloldja. És nem elintézi. Mert elintézés az is, ha a gyermekkel egyszerűen erőszakkal bocsánatot kérünk. Egy-egy ilyen eset előzményeinek pszichológiai elemzésénél soha se felejtse el a pedagógus *Salzmann* mondását, hogy a hibát önmagában *is* keresse.

8. Az *érzelmi és kedélyélet* aszerint változik, amint megváltoznak a fiziológiai alapjai. Ha az idegélet körében, fokozott (hyperasztéziás) működések az uralkodók, akkor a gyermek érzelmi tekintetben is fokozott ingerlékenységet mutat, *erethikusan* izgékonyan viselkedik. Ennek ellentéte az apáthia akkor következik be, ha az idegrendszer általában csökkent érzékenységgel (hypasztézia) reagál az ingerekre.

Erethikus viselkedés közben az érzelmi és kedélyélet szerfölött labilis. Olyan jelentéktelen okok, melyek épidegzetű gyermekre alig hatnak, náluk az érzelmi nyilvánulások szélsőséges formáit váltják ki. Túlságosan érzékenyek, lobbanékonyak és türelmetlenek.

Ellentétes hangulatok: felindulás; izgalmi állapotok, duzzogás, veszekedés, aggodalmak, szomorúság és örömteljes extázis, ellenállhatatlan nevetés, jókedv sokszor nehezen kimutatható okokból váltakoznak. Az érzelmek általában túlzott lendülettel, színezettel és tartalommal zajlanak le. Az érzelmeket kísérő vasomotoros működések (elpirulás, elsápadás stb.) éleltségére már rámutattunk. Az ideges gyermek érzelmeit nehezen tudja szabályozni. Sokszor annyira nem, hogy ezek még ítélőképességét is befolyásukba kerítik. Beteges érzékenységük miatt könnyen sértődnek. Ilyenkor elhatározásaikban, gyakran az igazságos megítélés szempontjait is elhanyagolják és helytelen elhatározásokra, tettekre ragadtatják magukat.

Roppant érzékenyek a dicsérettel és büntetéssel szemben. Egy dorgálás miatt napokig sírnak, dacolnak. Lelkük minden bánatát beleöntik azokba a sorokba, amit ilyenkor naplójukba bejegyeznek, hogy könnyítsenek fájdalmukon. Meg nem érdemelt büntetések, sértett ambíció ilyenkor a gyermeket gyilkosságba is kergetheti.

Társaikkal kicsinyes okokból összevesznek. Egyesekkel sokáig haragot tartanak. Másokat rajongásig szeretnek és nem győznek velük eleget együtt lenni.¹³⁾ Szimpáthiájuk és ellenszenvük vegyes dolgok, személyek és események iránt nagyon változik. Sokszor indokolatlanul is.

A várakozás ideges gyermekeknél elő szokott idézni izgalmi állapotokat, erethikus viselkedést. Ha valamit várnak: ajándékot, a postát, a szünetet, az orvosi vizsgálatot, látogatást, bizonyítványt, vagy egyebet, olyankor mindig ingerlékenyek, izgatottak. Eközben a legváltozatosabb ideges tünetek keletkeznek. A várakozás náluk határozottan pathologikus, beteges alakban lép fel. Olyan lelki állapotot teremt náluk, melynél a várakozás normális lefolyásának kísérő jelenségei betegesen eltorzult alakban jelentkeznek. *Kraepelin* ezt a jelenséget „*Erwartungsneurose*” névvel jelöli.¹⁴⁾

Az erethikus viselkedést az érzelmi labilitás mellett jellemzi az emelkedett (expansív) hangulat is.

Az apathikus viselkedést ezzel szemben közönyösség és depresszív hangulat jellemzi. Ilyenkor a gyermekek hidegek, szenvtelenek, ábrándozók. Közönyösségükből még az erősebb ingerek sem képesek kizökkenteni. Mindenre lassan reagálnak, mintha nem is akarnának tudomást venni a világról. Sokszor a legnagyobb szerencsétlenség hallatára is közömbösek maradnak. Se szép szóval, se ajándékkal, se dorgálással nem lehet rájuk hatni. Embertársaikkal nem érznek rokonszenvet, de ellenszenvet sem. A mások öröme és bánata nem hat rájuk. De a maguk dolgával sem törődnek. Iskolai feladataik, vizsgájuk eredménye nem izgatja őket. Optimisták. Bízna, hogy majd csak lesz valahogyan.

¹³⁾ *Dr. Décsi Károly*: A gyermekek gyakorlatilag fontosabb lelki rendellenességei. Bpest. 1904. Gyógypedagógiai könyvtár 5. sz.

¹⁴⁾ *Kraepelin*; Psychiatrie. 7. Aufl. Band II.

Minden levelezésnél, előfizetés megújításnál hivatkozzék sorszámára.

Gyakorlati észrevételek az osztatlan népiskola szempontjából.

Magyarország 16 ezer népiskolája közül 10 ezer iskola egytanítós, osztatlan iskola volt. Ezen áldatlan és szomorú állapot folytán kürtölték világgá ellenségét a magyar kultúra maradiságát, nivótlanságát. Igaz ugyan, hogy az állam kultúrájának az iskolák a fokmérői s a kulturális előhaladottság az iskolák nivójától függ, de ha illetén elbírálás alá vesszük az egyes nemzetek haladottságát, az osztatlan iskolák típusát bármely kultúrállamban is fellelheljük.

Az osztatlan iskola Magyarországon a falut jelentette, a falu pedig a mezőgazdasággal foglalkozó népet, a sok-sok apró községet. Magyarország mint agrárállam, — a magyar pedig, mint nyelvilag elszigetelt, testvér és barát nélkül álló népfaj, faji és nemzeti érdekeinek kényszerű védelme mellett szegény volt s bár az utóbbi évszázad alatt a kulturális haladásban a legműveltebb nemzetekkel versenyzett, alsó fokú népoktatási intézményei, különösen elemi iskolái több kívánni valót hagytak fenn. Bár a népkultúra fellendítésére és intenzívebb fejlesztésére éppen úgy, mint egyéb kultúrállamokban, Magyarországon is történtek intézményes rendelkezések, amelyek közül, mint kiinduló pont, az 1868. évi XXXVIII. t.-c. a legnevezetesebb, amely az általános tankötelezettséget mondta ki, az iskolák nagyobb arányú szaporítása, az iskolatípusok megfelelőbb átszervezése tekintetében csekély változás történt.

Most a mikor a vérzivataros világháború után a népek és nemzetek a romok eltakarítása mellett az anyagi és erkölcsi konszolidációt hirdetik, szükséges, hogy szemügyre vegyünk a kulturális haladás legfőbb eszközét, az iskolát s megállapításokat tegyünk arra nézve, hogy, mily eszközökkel s milyen mérvű intézkedésekkel nyerne fellendülést a kultúra ügye a népműveltség általánosabb előbbrevitele és emelése.

Az osztott és osztatlan iskolaszámaránya Szlovenszkóban is azonos a régi Magyarország iskolatípusaival, amennyiben mint utódállam jutott azoknak birtoklásához. A népkultúra ellátását tehát itt is túlnyomóan az osztatlan iskola szolgálja.

Szükségtelen tüzetesebb fejtegetésbe bocsátkoznom arról, hogy ez az iskolatípus, még akkor is, ha hivatásos tanerővel bír, mily mértékben képes feladatának megfelelni. Elég, ha rámutatok az osztatlan iskola tanítójában a kiuzsorázott munkás típusára,

tanítványaiiban pedig a sovány szellemi tápanyaggal nevelt népre. S ez a tény annál is vigasztalanabb, mert a nagy világgés nyomán beállott anyagi romlás és általános elszegényedés még belátatlanul időkig kerékkötője lesz annak, hogy a kultúra érdekében gyökeres és mélyreható átalakítások és átalakítások jölessenek létre.

Államkormányzatunk programjában az iskolaügy és népnevelés intenzív fejlesztése vezető helyet foglal el, a melyről az oktatószemélyzet anyagi ellátásának rendezése is bizonyosságot szolgáltat s bár a tanügyi kormány jövőre vonatkozó terveit egészében nem ismerjük, feltesszük, hogy alapvető változásokat fog eszközölni s az elavulttá vált iskolai intézményeket a kor kívánalmaihoz képest fogja reformálni.

Intézményes változás gyanánt ez idő szerint a 10 hónapos tanidőt, reformul pedig a nyolc osztályos iskola tervét említhetjük.

Ezek közül a 10 hónapos szorgalmi időnek bevezetése rendeletileg már gyakorlatba is lépett, a nyolc osztályos népiskola terve pedig, mint hírlík, munkálat alatt áll.

Ennek a két intézményes változásnak gyakorlati értékére vonatkozólag óhajtok a falusi népiskola szempontjából észrevételeket tenni.

Azóta, hogy a népiskola tanítási idejét utoljára megállapították, sok idő telt el. Ezen idő alatt a kulturális és gazdasági élet sokat és nagyot változott. Egy egész új világ keletkezett más viszonyokkal, más intézményekkel, más emberekkel. Ha a múlttal párhuzamot vonunk, azt mondhatjuk, hogy az a korszak, a mikor a nép embere idegenkedésből vonta el gyermekét az iskolától, teljesen letűnt, egészen elmúlt. Ma már nem azért nem adja a gazda, a cseléd és a napszámosember gyermekét az iskolába, mert nem akarja, hanem azért, mert erre a szociális viszonyok kényszerítik. Ezt mi látjuk, mi tudjuk legjobban, akiket a szülők egy-egy tanuló elengedéséért nap mint nap ostromolnak, mert ott állunk, hogy míg egyrészt a gazdasági viszonyok lezülése folytán a mai munkás túlzott igényeit kielégíteni képtelenség, másrészt a legközelebb szegény gyermek csak mint napszámos tudja megkeresni egész évi ruházatát, tudja biztosítani ételmezését.

Általánosan ismert dolog a világháború nyomán támadt gazdasági hanyatlás. Meg van rendülve a köznép megélhetés, életfentartás s minden ezekből következő nemzetfenntartó erő tekintetében. S bár nagyon fontos, hogy a nép gyermeke tanuljon, — nagyon fontos, hogy az iskolabajjárásra kötelezzük, mert ez az

alapja mindennek, — de a mai helyzet mérlegelése azt kíváná, hogy ez a kötelezés ne legyen mindenáron és török-szakad módjára való rendelkezés. Nagy szükség van még mindig arra, hogy lehetőség szerint helyt adjunk a nép érdekeinek, mert ez a gazdasági boldogulással van összekötve. Ez a boldogulás pedig egyedüli alapja az állam egészséges háztartásának, erőgyarapításának.

A falusi osztatlan népiskolák fundamentális eltörlése nélkül a 10 hónapos szorgalmi idő behozatala tehát a kultúrára nézve nem hoz és nem jelent különösebb előnyt.

Több kulturállam is hozott már törvényeket a gyermekmunka szabályozására s így annak jelentőségét a törvényhozások is elismerték, de bizonyos percentre mindenütt kénytelenek voltak megalkudni az adott helyzettel s végeredményben a lényegen csak papírforma szerint történt változás.

A 10 hónapos szorgalmi időnek bevezetése nálunk ez idő szerint már befejezett tény lévén, meg is történnek a beiratkozások a törvény által előírt időben, de ez a rendelkezés gyakorlatilag éppen ott nem mutat eredményt, ahol e reformintézkedéstől legelőbbit vártak, mert a falusi iskolák túlnyomó részében a szorgalmi időnek első és utolsó hónapja: szeptember és június máris csak meddő a tanításra nézve. Ha ugyanis a júniusi oktatást csak 10—20 tanuló hallgatja, ennek bizonyára semmiesetre sincs praktikus értéke.

Nincs olyan törvény, amelyet a maga merevségében és szigorúságában végre lehessen hajtani, amelyet a fontos és indokolt mellékkörülmények semmibevevésével könnyörülettel nem ismerő pallos gyanánt lehessen alkalmazni. Már pedig a mi munkakörünkben minden méltányos engedmény csak hátránya az oktatás haladásának, különösen az osztatlan iskola tanítójának, aki hat osztálya minden tagozatának előhaladásában akadályozva van s a mulasztások pótlására hatszorosan kell megfeszíteni erejét. Az igazolt mulasztások is csak mulasztások... s végeredményben az iskolai előhaladás kerékkötői.

A 10 hónapos szorgalmi időnek betarthatása tehát a falusi népiskolákra nézve jobbára csak írott rendelkezés marad s lényegében és a maga merev szigorúságával nem elősegítő: a kulturális fellendülésnek. Hosszú évtizedek tapasztalata bebizonyította, hogy ezt a kérdést rideg, megtorló paragrafusokkal és intézkedésekkel megoldani, biztosítani nem lehet. A népiskolai törvénynek csak a földmivelő nép viszonyaihoz mért méltányos alkalmazása mozdíthatja elő a pontos iskolázást. A falusi népiskola tanítója a helyi

életviszonyokhoz egyébként is alkalmazkodni szokott és mindenkor hivatásának magaslátán állván, alkalmas eszközökkel és módokkal igyekezett pótolni azokat a hiányokat, amelyeket különleges érdekek hoztak létre. Olyan helyeken pl., ahol a 10 hónapos szorgalmi idő betartható nem volt, a múltban nem vettek igénybe évközi szüneteket. Felesleges tehát a falusi népiskolák számára a karácsonyi és husvétii ünnepek alkalmából nagyobb szüneteket engedélyezni, mert tudvalevő dolog, hogy az intenzív tanításra és tanulásra ez az idő a legalkalmasabb. Az ünnepi és évközi szünetek nélkül, a mezőgazdasági érdekeket tekintetbe véve a 8—9 hónapos szorgalmi idő tehát aggodalom nélkül volna engedélyezhető és fenntartható továbbra is, a mezőgazdasággal foglalkozó nép falusi iskoláinál: az osztatlan népiskoláknál pedig az egész vonalon.

A másik és jelentőségében mélyrehatóbb reform a hatosztályú népiskolának nyolc osztályúvá leendő fejlesztése. Valószínű, hogy a kérdést nem annyira az osztott, mint inkább az osztatlan népiskolák túlterheltsége állította előtérbe, de a mai viszonyok között ennek a problematikus kérdésnek megoldása elé nem sok reménnyel tekinthetünk. Nem tekinthetünk különösen éppen az osztatlan iskola szempontjából, mert ez a nagyarányú tervezet az elmélet légtüres teréről a gyakorlati élet termőtalajába nehezen lesz átültethető. Ezen nagy koncepciójú terv általános megválasztása, vagy kivitele ugyanis oly akadályokba ütközik, hogyha a reális élet szemüvegén nézzük a megvalósulás mikéntjét, olyan akadályokra találunk, amelyeket ez idő szerint legyőzni nincs módunkban. Részleges bevezetése, vagyis nagyobb eredménnyel működő iskoláknak nyolc tagozatúvá leendő fejlesztésével pedig ismét csak ott nem lenne segítve, ahol a segítségre legégetőbb szükség volna.

S ha éppen a szociális bajok, az általános gazdasági romlás és elszegényedés a kerékkötői annak, hogy a 6—12 éves gyermekek beiskolázása eredményes és a 10 hónapos szorgalmi időnek betartása elérhető legyen, kevés reménnyel tekinthetünk arra, hogy az általános tankötelezettség a 15 éves korig sikeresen kiterjeszhetővé váljék. A kenyérkereső család ezer különböző szükségei és bajai soha nagyobb méltánylásra nem szorultak, mint most s a mikor a hat osztály mindennapi beiskolázását a törvény szigorával is csak nehézkesen vihetjük keresztül, ennek a tervezetnek megvalósítására is csak bizonyos skepticizmussal gondolhatunk. Amennyiben pedig ez a tervezet az osztatlan iskolák átszervezését egy-

általán nem célozza, a népkultúra általánosításának semmi szolgálatot sem tenne, mert éppen a számbelileg domináló falusi iskolák és a nagyobb kulturára szoruló néprétegek esnének el az intenzívebb szellemi táplálkozástól, a kulturális fellendüléstől.

A falu mindig mosloha gyermeke volt az államnak s ezen egészségtelen szimptomának javulását a jövőre nézve is csak kételkedéssel várhatjuk. Nem sok reménnyel tekinthetünk ugyanis a jövőbe a falusi áldatlan iskolaviszonyok megjavítását illetőleg azért, mert a túlsúlyban lévő osztatlan iskoláknak csak két tagozatúvá fejlesztése is olyan összeget ígeryelne, amelyre a világszerte mutatókozó pénzkrisis következtében az államháztartásban fedezet egyáltalában nincs, — az iskolafenntartók pedig a meglévő terhek viselésére is alig-alig képesek. A tervezetnek nem is általános, csak részleges megvalósítása esetén is akkora összegekről lenne itt szó, hogy ezeknek a megadására az állam s a többi iskolafenntartók még akkor sem vállalkozhatnának, ha semmi más kulturális kiadás nem terhelné is a közoktatás budgett-jét.

Ezek után két eset áll elő. Egyik az, hogy mivel nem lehet a népiskola nivóját fokozni, a népműveltség szempontjából maradjon minden a régiben. A másik az, hogy: a népműveltség — akár van nyolc osztályú népiskola, akár nincs, — feltétlenül előbbre viendő. Magától értetődik, hogy az első eset egyáltalában figyelembe sem veendő, hogy a második esetnek kell érvényesülnie.

Számolva tehát a körülménnyel, hogy a kezdetleges típusú falusi iskolák átszervezésére belátható időn belül nem gondolhatunk, rá akarunk mutatni azon eszközökre, amelyekkel az ósdi formák keretei között és az osztatlan iskolák szempontjából is nagyobb lendület adhatnánk a kultúrának s a primitív méretek között is intenzívebb haladást biztosíthatnánk a népműveltség emelésének.

Az 1905. évi állami tanterv kiadását megelőzőleg tanügyi körökben és lapokban hosszantartó és élénk polémiák folytak a tanterv egységét illetőleg.

Dacára annak, hogy a tantervrevízió kérdését az ifjúság szellemi túlterhelése és ennek káros következményei tették aktuálissá, — dacára, hogy kézenfekvő dolog volt a tantervben felvett anyagnak túlzott mennyisége, amely nem állott arányban sem a gyermekek fejlettségével, sem a szorgalmi idővel, a kérdés alapos harcot provokált a két szélsőséges halárnak: a maximális és minimális tantervnek védelmezői között. A szellemi túlterhelés kérdése pedig abban az időben nem is annyira az osztatlan, mint inkább az

osztott, több tanerős iskolák részéről vettettet fel, akik a tantervben felölelt anyagot soknak találták a szorgalmi idő és az egyes tantárgyaknak több tanerő között való megosztása mellett is. Ennek dacára találkoztak még gyakorlati tanférfiak is, akik azzal állottak elő, hogy nemcsak nem sok az az osztott iskolák számára, hanem még az egy tanítós iskola is elvégezheti azt jóval kevesebb idő mellett is. Valószínű tehát, hogy ennek a forszírozott álláspontnak térhódítása hozta meg a maximálisták győzelmét s szülte meg azt az egységes tantervet, mely maig is alapja óhajtott lenni az intenzivebb népoktatásnak s elősegítője a kultúra fellendítésének, általánosabbá tételének. S mi az eredmény?

(Folytatjuk.)

(—s)

Egyesületi élet.

Megalakult a nógrádi magyar tanító-egyesület. Losonc-ról jelentik: A Nógrádmegyében működő tanítók és tanárok megalakították a Szlovenszkói Magyar Tanítóegyesület Nógrádmegyei Körét s egyhangulag csatlakoztak a Komáromban május 12-én megalakult magyar tanítóegyesülethez. A tisztikar a következőképen alakult meg: Elnök: Konss József reálgimn. igazgató. Alelnökök: Borhy Antal és Oszvald Emil. Titkár: Brackl Ignác. Jegyzők: Nagy Juliska és Nagy Ilonka. Pénztáros: Solyom József. Ellenőr: Barta József. Könyvtáros: Hermann Anna. Választmányi tagok: Benkó János, Bacskó János, Hábor Sándor, Nagy Imre, Scherer Lajos és Várady Szidónia. Az egyesületnek eddig 80 tagja van.

Felhívás a párkányi járás tanítószághoz. E hó 27-én tartott járási választmányi gyűlés határozata alapján szíves tudomására hozzuk, hogy a mai politikai viszonyokra való tekintettel az őszi közgyűlést bizonytalan időre elhalasztjuk. Felkérjük azon Kartársakat, kik 1920. évi 20 kor. tagsági díjjal hátralékban vannak, azt az egyesület pénztárnokához haladéktalanul küldjék meg. Az 1921. évi országos 80 kor. tagsági-díj a M. T.-ra már befizetett összeg levonásával és igazolásával ugyancsak a járási pénztárnoknál rendezendő. Az iskolák vezetői felkértenek, hogy minden személyi változást az egyesület jegyzőjének jelentsék. Kartársi üdvözléssel *Bíró Béla* jegyző, *Szögyén*; *Bellus Gyula* pénztárnok, *Karva*; *Kanocsay József* elnök, *Muzsla*.

Szemle.

A nevelés szociológikus megalapozása. Erről n sokoldalú és szinte kimeríthetetlen tárgyról egy figyelemreméltó cikk jelent meg *P. V. Pricétől* a bostoni *Education* egyik számában. Az érdekes cikk kivonatát az alábbiakban adjuk:

A nevelés hovatovább újabb és hathatósabb működési kört parkodik elfoglalni a mai civilizációban. A nevelés fogalmát kezdik mindig tágabb értelemben, a már nem pusztán iskolai oktatásként a mult ismereteinek közvetítéseként, hanem mint az emberi jólétnek egyik legfontosabb fenntartójaként értékelni. Todd egyetemi tanár szerint a nevelés ma jóval több mint iskolamesterség s egyedüli biztos eszköz a haladás előteremtésére. A nevelés segítségével kell átgyúrnunk összes társadalmi, politikai és hatalmi eszményeinket, melyek az igazi haladásnak oly sokszor útjában állottak. Szociális nevelésre van ezért szükségünk. Ez a mi világunk első sorban a személyek világa és csak járulékosan a dolgok világa is. Az egyén és társadalom éppenséggel nem ellentétes fogalmak, hanem az emberi életnek csak más és más szempontból való látása. Mindkettő érdeke ugyanaz. A világháború azonban a kettő közötti egyensúlyt felborította. Csaknem mindenki azt hitte, hogy a világháború nyomában a nemzetközi béke korszaka fog beköszönteni.

Csalódtunk. A világháború ránk szakadt, mert hirtelen meggazdagodásra áhítoztunk. Eddigi eszményünk, a gazdaság helyébe az egészségnek és nyugalmas békének kell lépnie. Reorganizálnunk kell a nevelés szellemét. A nevelés útján arra kell törekednünk, hogy a nemzetek testvéri egyetértésben éljenek.

A tartós békének és jólétnek egyik alapfeltétele a nemzetközi szabad forgalom, barátságos gazdasági kapcsolatok, szóval nemzetközi közreműködés. Ha majd egyszer a világháború összes iratait és okait ismerni fogjuk, arra a belátásra jutunk, hogy legelrejtettebb alaprugója az ipari és kereskedelmi versengés volt. Németország féltette a világpiacot a többi nagy nemzetektől s ezek azt Németországtól. Az európai államok vezető diplomatái óriási katonai hatalom és nemzeti erők felett rendelkeztek. Ily hatalommal szemben a legelszántabb béketörekvések is eltörpültek. Hágában hiába hoztak háborúkorlátozó törvényeket, ezeket

a háború folyamán mihamar sutba dobták. A nemzetközi tanácskozások mindaddig mit sem érnek, míg az egyének és nemzetek gondolkozásmódja is ily irányban meg nem változik. Ezen a ponton kapcsolódik bele a nevelési tényező. A háború azért szakadt ránk, mert nem voltunk eléggé igazi keresztények. Az igazi keresztényi szellem megteremtésében azonban legfontosabb tényező az iskola; ennek van legtöbb alkalmja, hogy a néptömegekre és pedig a legfogékonyabb korban sorsdöntőleg hasson. A nevelésnek szociális tartalommal való ellátása a legfőbb célunk. Ne feledjük, hogy egy olyan bonyolult társadalmi rendszer alatt élünk, melynek működését minél jobban ismernünk kell.

E célból egészséges nemzedéket kell felnevelnünk; mert mit használ a még olyan óriási tudás, ha annak elsajátítása a tanuló egészsége árán történik, amidőn elveszett egészségénél értékesebbet nyújtani úgy sem tudunk. Másodsorban a tanuló értelmiségét kell fejlesztenünk. A mai társadalmi rendnek a gépezete összműködést, irányítást követel. Egyesek azt ihletszerűen már régebben is sejtették. Nöbel, a dinamit feltalálója, bizonyára jól tudta, hogy miért tűzte ki a nemzetközi békedíjat. Rockefeller is óriási alapítványaival a munka és tőke ellentéteinek a kiegyenlítésére törekedett. Társadalmunknak működési törvényeit nemcsak ismernünk kell, hanem a nevelést is annak szükségleteihez alkalmaznunk. A mai társadalom oly finom gépezetű, hogy egy-egy tévedés keservesen megboszulja magát. Egy rossz törvényhozás következményeit valamennyien megszenvedhetjük. A nagy kiváltságok egyúttal nagy bajok forrásai is. Könnyelmű háborúk alapjában rendítik meg társadalmunk pilléreit. Az emberi társadalomban az eddigi vak erők működése helyébe bölcs előrehaladásnak kell lépnie. E nélkül a civilizáció veszendőbe megy. A most lefolyt világháború hamis és pusztító hatalomra törekvő világfelfogásból származott. Amerika a nevelés reorganizációjával és egy tisztább világnézet terjesztésével a civilizáció megújódását akarja elérni.

Bleek V.: Iskolaügy Oroszországban. A tantervben a reáltantárgyak vannak túlsúlyban. Idegen nyelvek nem kötelező tárgyak (még a latin sem), de kötelezők az ének, testgyakorlat és kézimunka a fiúk számára is. A vallás-tanítás ki van küszöbölve, ami erkölcsi sülyedést idézett elő.

A tanügy vezetése olyanok kezeibe került, akik csak saját érdekeiket hajhásszák. Tanszerek előállítására céljából számtalan vállalat alakult, de csak azért, hogy egyesek harácsolhassanak.

Ha a „pont“ nem volna kiterjedés nélküli dolog, talán még az is gyárilag állítanák elő — mondja a cikkíró. Ellenben a leg-egyszerűbb és legszükségesebb fizikai és chemiai készülékeket nem tudják előállítani.

Tanító lehetett bárki, aki írni-olvasni tudott. Némi előképzettséget csak a városokban kívántak. A fizetés 1920. februárjában havi 3200 rubel volt. A fizetéseket ugyan minden negyed évben emelték, de ez mind kevés volt a megélhetésre. A cikkíró is ott hagyta tanítói-állását, mert mint ipari munkás 12—15.000 rubelt keresett havonta, de ez az összeg is alig volt elég élelmezésre és lakásra.

Az iskolaügyet folyton szervezik és átszervezik, úgy, hogy nincs benne állandóság. Ha van is talán azóta némi javulás, bebizonyosodott, hogy bolsevista alapra nem lehet az iskolát helyezni.

Slov. Uő. 20 számából.

Bielek V.: Néhány indítvány iskoláink átszervezéséhez.

(„Iskolaügy Oroszországban“ c. cikk kiegészítéséül.)

1. *Tanterv.* Nagyobb súlyt helyezni a praktikus tantárgyakra a nép- és polgári iskolákban, mert ezek nem szellemi, hanem testi munkára készítenek elő és jó földmivéseket és iparosokat vannak hivatva nevelni.

2. *Vallásoktatás.* Meghagyandó, mint az erkölcs legszilárdabb alapja.

3. *Iskolai komiték,* (olvasó- és színjátszó-körök) szervezendők, de a tanító vezetése alatt.

4. *Ének.* A magasabb osztályokban hangjegyekből tanítandó és elő kell készíteni a tanulókat, hogy később a szervezendő énekkarokban működhessenek.

5. *Kézimunka.* Bevezetendő, mint a praktikus tantárgyak kiegészítője és önálló munkálkodásra való nevelés leghatásosabb eszköze.

6. *Tanszerek.* A legegyszerűbbeket maguk a tanulók állíthatnák elő.

7. *Tanfelügyelőségek.* Fizetés-utalványozási ügyekben nagyobb hatáskörrel kellene felruházni.

8. *Tanulók iskolatátogatása.* A hanyagságból származó iskolamulasztások szigorú büntetése szükséges, de szegény vidékeken az őszi és tavaszi munkák idején azon tanulóknak, akikre a szülőknek okvetlen szükségük van, szünetet lehetne adni. Ennek

tartama alatt a többi, iskolát-látogató gyermek testgyakorlattal, kirándulásokkal, játékokkal stb. volna foglalkoztatva.

A tanítót ne terheljék fölösleges munkákkal. T—y.

Magyar polgári iskola megnyitása. Az ungvári magyar parallel polgári iskola november 7-én megnyílt. Nagy küdelem, deputációzás, kérés, könyörgés előzte meg ennek a magyar iskolának a megnyitását, amelyek után kitünt, hogy csupán egy kis jóakarát, a kisebbségi jogok őszinte respektálása kell hozzá. Remélnünk kell, hogy a magyar nyelvű polgári iskola megnyitása kezdetét jelenti ama kulturális igények kielégítésének, amelyek a magyarságot ez államélet keretei közt méltán megilletik.

Slov. Uč. 18—19. számából:

Svec M. beszéde a ZUS naggyűlésén. A tanítószög nagy feladatok előtt áll, mert a szlovák tanügyet ki kell vezetnie abból a zavaros légkörből, amelybe a különböző politikai klubok és közművelődési tényezők hatása alatt került. Elengedhetetlenül szükséges lesz bizonyos szilárd irányelvek megállapítása. Ilvenekül a ZUS elfogadja a következőket:

1. hogy a nemzeti nevelésügy valláserkölcsi alapon nyugodjék
2. hogy kimondottan kívánja az iskolában a nemzeti és vallásos szellemet,
3. hogy országos iskolai tanács felállítását kívánja, amelynek a felügyeleten kívül feladata volna a szlovák iskolaügyet kivezetni a jelen zavaros légkörből.

Kiadóhivatali üzenetek.

M. I. Lipkartoce. Kétszer volt beírva. Intézkedtünk, hogy dupla példányt ne kapjon. — **M. J. Nyčapy.** Lev.-lapját megkaptuk, ügyét elintéztük. — **K. S. Svedlár.** A kért 19. és 20. számot elküldtük — **G. V. Á. R. J. A. Sch. I. K. I. Tardoskedd. B. J. M. J. L. J. Iza. K. F. M. Kört. M. N. Jászfa.** Lapunkat megindítottuk s a még rendelkezésünkre álló számokból küldtünk. — **V. J. Bagota.** 18. számtól kezdődőleg küldtünk. — **P. I. Negyed.** Az ön címére most már külön példány megy s a méz raktáron lévőkből is küldtünk. — **K. L. Csicsér.** Levelét megkaptuk. Lapunkat küldjük. — **O. L. Vecse. M. L. Nyčapy.** A kért 19. számot elküldtük. — **B. I. M. Vágfarkas. D. J. Zueliz. D. I. Léva. K. M. Kört. M. K. J. Újgyalla.** A szakosztály jelentése alapján a tagok névsorába vettük és a lapot megindítottuk.

Felhívás!

Kiadóhivatalunk mindent elkövet, hogy lapunk minden egyes példánya a leggyorsabban eljusson előfizetőinkhez és egyesületünk tagjaihoz. Ennek dacára megtörténik, hogy egy-egy szám elkallódik és nem jut el a címzetthez.

Azért arra kérjük előfizetőinket és egyesületünk tagjait, hogy az ilyen esetet azonnal tudassák kiadóhivatalunkkal egyrészt, hogy pótolhassuk az elveszett számot, másrészt, hogy a szükséges intézkedést megtehessek.

Kérelem!

Ezúton fordulunk azon előfizetőinkhez, kik lapunkat már régebben kapják s negyedévenként közzétett fizetési felhívásunkat figyelmen kívül hagyták, hogy f. évre járó előfizetéseiket 40 K-ra a legrövidebb idő alatt egészítsék ki.

Felhívás!

Felkérjük azon kartársainkat, akik valamely megalakult járási, vagy megyei körzetnek tagjai, hogy a jövőben előfizetési- és tagsági díjaikat ne a központi pénztárhoz, hanem járási, illetve megyei pénztárosukhoz küldjék.

Központi pénztár.

Felhívás!

A megalakult egyesületek vezetőségét felhívja a központi pénztár, hogy tagjaik névjegyzékét még azon esetben is közöljék velünk, ha azok tagságdíjat még nem is fizettek volna, mert a részükre nyomtatott lappéldányokat címek hiányában nem tudjuk hozzájuk eljuttatni.

Kiadóhivatal.

Pályázat. A perbetei ref. helyettes-tanítói állásra folyó tanévre pályázni lehet november 25-ig. Fizetés: egyháztól havi 100 korona és egy szobás lakás. Államsegély. Ha hadifogságban levő rendes tanítónk időközben megjönne, a helyettesi állás megszűnik. Kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz Perbete (Komáromm.) küldendők.

Stampay ének- és imakönyve jobbik, bőrpapirkötésben 10 korona. Tízre *kettő* ingyen jön. Olcsóbb elfogyott, de lesz. Pénz portóval előre küldendő. Jövő kiadás 40 oldallal lesz bővítve. Kőbölkút, Zupa Komárno.

Az olvasás tanítását legkönnyebbé teszi *Péter József eljárása a betű személyesítés és a fonémimika segítségével.* Vezérkönyv VI. kiadás tananyag beosztással. Kapható a szerzőnél, ára 31/20 K. Sála n/v. (Vágsellye).

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére **küldendők, Polgári fiúiskola, Komárno (Komárom).**

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** közp. ellenőr intézik.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztők: **Gesztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

TARTALOM:

A költségvetés.

A középiskolák reformja.

Gyakorlati észrevételek az osztatlan népiskola szempontjából.

A szlovenszkói magyar és német gimnáziumok tanterve.

A gyermekek idegessége.

Egyesületi élet.

Szemle.

Hivatalos rendeletek.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Polgári fiúiskola, { Komárom
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

A kartársak figyelmébe!

A nosztrifikációs vizsgálat előtt álló magyar tanítószakra nézve rendkívül fontos tankönyv jelent meg:

A Csehszlovák Köztársaság területén élő népek történelme.

A könyv magában foglalja azt a történelmi anyagot, melyet a nosztrifikációs vizsgálat a tanítószagtól és a tisztviselőktől megkövetel.

Terjedelme körülbelül 240 oldal lesz. Hogy a könyv minél előbb a tanítószág kezébe kerüljön, a könyv ívenként jelenik meg. Az első négy iv (64 oldal) már kapható, **ívenként 2.50 K-ért**. A további ívek 8—10 naponként jelennek meg. A könyvre való előjegyzések minél előbb eszközlendők, dec. 15-e után már csakis bolti árban kapható.

A tankönyvet *Ježo Márton* komáromi áll. tanfelügyelő szerkeszti, mellette, mint munkatárs, *Banai Tóth Pál* lapunk felelős szerkesztője szerepel. Az előjegyzések és előfizetések **Spitzer Sándor könyvkereskedőhöz**, mint kiadóhoz, intézendők **Komárnóba**. Előjegyzéseket elfogad lapunk szerkesztősége is. A történelem a maga egészében január közepére mindenkinek kezében lesz.

Folytatólagosan megjelenik szintén a nosztrifikációs vizsgálat anyagának figyelembevételével a **Csehszlovák köztársaság földrajza és alkotmánytana** is, melyekre szintén lehet előjegyezni.

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banaei Tóth Pál.

Társzerkesztők: Gacsztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.

A költségvetés

tárgyalásával van elfoglalva a nemzetgyűlés s mire e sorokat olvassuk, talán már be is fejezték ezt a munkát. Minket ez alkalommal a kultusztárca költségvetése érdekel, mert annak mikénti elintézéséhez a magyar kultúrának nagyfontosságú érdekei fűződnek.

A „Magyar Tanító“-nak nem célja, hogy a költségvetés kapcsán politikai avagy pénzügyi vitába bocsájtózzék. Azonban a magyar kultúra szolgálatában elfoglalt álláspontja kötelességszerű feladatává teszi, hogy minden ily alkalommal, amikor a magyar kultúra szükségszerű és kötelező segítéséről van szó, annak érdekében szót emeljen. A benyújtott költségvetés mérlegelésénél az a szempont vezet bennünket, hogy mennyiben érvényesül abban a magyarságnak, mint nemzeti kisebbségnek, érdeke.

S ha a költségvetést ebből a szempontból nézzük, igen szomorú kép tárul elénk. Elsősorban is szembetűnő, hogy a főiskolai célokra szánt 153 millióból a kassai jogakadémiának 133.747 K jut, ami az egész összeg 1⁰/₁₀-nak felel meg. Ennyi a magyar főiskolai oktatásra szánt összeg. Ez is csupán átmeneti jellegű. A szlovenszkói középiskolai oktatás a leányiskolák levonása után 72 milliót tesz ki, mely összegből a magyar és a magyar-német középiskolák részére csupán 12 milliót irányoz elő, holott a középiskolák tanulóinak egyharmada magyar. Az állami leányiskolák 1/2 milliós költség-

vetésében a magyar iskolaügy egy fillérrel sem szerepel. Ugyanigy áll a helyzet a tanítóképzőknél is. A kereskedelmi iskolákra előírányzott 25·6 millióból az egyetlen párhuzamos osztályu pozsonyi kereskedelmi iskolának jut 1·1 millió, tehát ennek fele esik a magyar kereskedelmi oktatásra, holott a kereskedelmi tanulók összes létszámának mintegy 40%-a magyar nyelvű. Hogy a népiskolákra szánt állami kiadás az egyes nemzetiségek közt miként oszlik meg, nem tudjuk, mert ez a költségvetésben nincs kellően részletezve. Jelentős támogatás van előírányozva a cseh tudományos akadémiának, a szlovenszkói Maticának, csehországi tudományos és irodalmi társaságoknak és folyóiratoknak, cseh és szlovák színházaknak. Ilynemü magyar kultúrintézménynek azonban egy fillér sem jut.

Mindezek alapján sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a költségvetés, mind az osztó igazság és a demokratikus elvek, mind a magyar nemzeti kisebbség kulturális továbbfejlesztésének biztosítása szempontjából, sok fájó sebet nyit meg a magyarság lelkén. Ily körülmények közt kulturális igényeink kielégítése ismét csak a jövőben elérendő cél marad.

A középiskolák reformja.

Az iskolában hangoztatott elvek közül jóformán az első s leggyakrabban ismétlődő elv: nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk. Nincs tanult ember, aki nem ismerné ezt, de nincs tanult ember, aki az iskolai évekre visszatekintve azt nem mondaná: valóban az iskolának s nem az életnek tanultam. Az iskola és élet közt manapság oly nagy a távolság, hogy még intelligens emberek részéről is hallhatni ilyenféle kijelentést: kár tanulni!

Az élet és iskola közt tátongó űr magyarázza azt, hogy oly rengeteg pedagógiai elmélet virul korunkban. Mindenki érzi, hogy óriási különbség van az iskolában nyert képzettség és a között, amire szükségünk lenne, hogy a kulturának biztos és egészséges továbbfejlődése lehetséges legyen, másrészt pedig, hogy az egyén

boldogulása a társadalomban biztosítva legyen. Rengeteg az a mód, amellyel az életet és iskolát összhangba akarják hozni. Van ma individuális nevelés Herbarttal, Keyjell, Gumploviezeal. Van társadalmi nevelés Natroppal és Bergemannal. Van állampolgárnevelés (Kerschenteiner), személyiségi (Linde), nemzeti (Förster), humanisztikus (Ziegler), intellektuális voluntarisztikus, kívülről befelé és belülről kifelé ható stb. stb. nevelés.

S mivel minden elméletnek vannak követői, világosan látható, hogy a mai ifjúság kísérleti nyúl. S a zűrzavarban alig egy gyenge fényugár, melytől bátorítva Lay ki meri mondani: „Abban a hitben vagyunk, hogy a kísérleti pedagógia művelése végett életre támadt munkaközösség alkalmas arra, hogy a föld kultúrnépeit mind szorosabb vonatkozásba hozza és hogy a világpedagógia a tiszta emberiség, az Isten földi országának céljával lehetséges és törekedni is kell rá.“

Ami a pedagógiai rendszerekben némileg közös alap, az iskola feladatának meghatározása. Bár tagadhatatlanul már itt is vannak eltérések. A legnagyobb különbség azonban csak a módokban és eszközökben nyilvánul, melyekkel az iskolát képesíteni akarják feladatának megoldására. Az iskola feladata az, hogy a nép mindenkori kultúráját közölje a későbbi nemzedékkel (Stölze).

A tanítás különös céljait s részben az általános nevelési célokat és mindig az állam és társadalom tüzi ki minden kor kultúr-képzettségi állapola szerint s a tanítási irányokat egyáltalában nem a pusztá lélektani megfontolások, hanem jórészt gyakorlati tekintetek határozzák meg. Ez neveléstörténeti tény. Minden kor a maga számára akarja embereit felnevelni s mihelyt a változott kultúr- és társadalmi viszonyok úgy követelik, a fennálló iskolákat döngetni kezdik, míg végre falaik közé veszik az új, a praktikus tudományokat.

Ilyen kort élünk mi is. A középiskolák ellen intézett támadások már régebb keletűek ugyan, de az újabb időkben oly hatalmasak lettek, hogy az államhatalmak egymásután térnek át a reform útjára. Így Oroszország, Németország, Németausztria s Magyarország egymásután vették fel a tanítás rendjébe azokat a tudományokat, melyek a praktikus életre szükségesek. Társadalomtudomány, közgazdaságtan, gyorsírás stb., stb. egymásután nyertek polgárjogokat az „idealisták“ minden erőfeszítése ellenére.

A szlovenszki magyar középiskolákon — sajnos — semmi oly változás nem történt, amely az élethez közelebb hozta volna őket. Mert a humanisztikus gimnázium realgimnáziummá való át-

alakítása (Ipolság; Érsekujvár) csak szerény lépés előre, mely a kor követelményeihez képest nagyon későn jött s így mondhatni halvaszületett. Nem is szólva arról, hogy a magyar humanisztikus gimnázium osztrák humanisztikus gimnáziummá való előléptetése (Komárom) meg éppen visszaulat jelent.

Hogy a helyes reform útját megtaláljuk, vizsgálnunk kell, mi a kultúra, mik teszik annak elemeit, másrészt pedig a tanulóiújúságot kell szem előtt tartanunk. Az egész tanítás és nevelés e két tényezőn fordul meg.

A kultúra Wild szerint művészeti-tudományos, gazdasági-lársadalmi, humanus, vallásos (erkölcsös) és nemzeti természeti éleljelenségek komplexuma, szövevénye. Ezek együtt teszik a kultúra fogalmát.

A tanuló ifjúból pedig a lélektani alapelemek, az akarat, értelem és érzelem vannak vonatkozásban az iskolával, a tanítással, illetve neveléssel.

Ebből rögtön kifűnik, hogy mi az oka, mi az eredete annak a sokféle nevelési rendszernek, mely ma a tudományos irodalomban feltalálható. Aszerint, amint más és más elemek emelek ki, jön létre művészeti, a szociális, a vallásos (erkölcsös), nemzeti, illetve voluntarisztikus, intellektualisztikus stb. pedagógia, melyek a bölcsék kövét vèlik megtalálni, pedig annak csak egy részét bírják.

A helyes pedagógia a kulturát, mint komplexumot, szétválaszthatatlan egységet, az ifjút pedig mint az akarat, értelem, érzés hármas hatalma alatt álló lényt tekinti. A pedagógia az egyoldalúságától csakis úgy marad ment s következésképp úgy lesz helyes, ha eklektikusan, összeválogató módon jár el.

Röviden áttekintjük a mai nevelést, hogy lássuk, a kultúra illetve tanuló lelki életének mely elemei dominálnak ott s melyek vannak elhanyagolva. Azután rátérünk azokra a momentumokra, amelyeknek kiemelésével, érvényrejuttatásával eljutunk ahhoz az iskolatípushoz, mely az étellel szoros összefűgésben van.

Érsekujvár.

Keresztes Pál.

Gyakorlati észrevételek az osztatlan nèpiskola szempontjából.

A szóban forgó tantervnek közel 2 évtizedes használata mellett is állandóan csak a népműveltség fellendítésének szükségességéről esik szó. Világos tehát, hogy a szellemi fellendülést, a

nép kultúra előhaladását szoros korlátok között megvont programmal által biztosítani nem lehet. Nem pedig különösen ott, ahol számbeileg még mindig az osztatlan iskolák vannak túlsúlyban, amelyek a tananyag labirintjába belegabalyítva, elsüllyednek az ismeretek felhalmozásában s elveszítik a céltudatos irányt, amely pedig a népiskola legfőbb feladata. Nem mondhaljuk ugyan, hogy tantervünk az osztatlan iskola szempontját teljesen figyelmen kívül hagyta volna, de nem szolgált a tananyag helyes kiválasztásának, módszertani utasításoknak, elég világos utjelzőivel, aheiyelt, amint fentebb említettem, az osztatlan iskola tanítóját a tananyag labirintjába gabalyította, amelyből a kibontakozás csaknem lehetlenné vált.

A nevelés és tanítás színvonalának emelése megkövetelné tehát, hogy az osztatlan népiskoláknak külön tantervük legyen, mert egy olyan tantervből, mely csak az osztott iskolákra van jobbára tekintettel, nem olyan egyszerű dolog a nevelésre és képzésre szolgáló anyagot úgy kiválasztani, hogy azzal az osztatlan iskola is elérje célját. A bizonytalan tapogatódzás, az ide-oda való kapkodás csak kockává teszi az oktatás neveléstani célját. Ellenben, ha meg van állapítva a tananyagnak az a mennyisége, amely fel is dolgozható, meg is emészthető, akkor szorgalommal és ügyszeretettel a legszebb eredmény érhető el. A tanterv határozottsága, szabatosága, feldolgozhatóságának lehetősége nemcsak irányítja, hanem lelkesíti is a tanítót kötelességének teljesítésére. Mert a tanításban biztos célt csak akkor érhetünk el, ha a lehetőséggel, a gyakorlattal és az étellel számolunk. Kivánatos tehát, hogy a tanító ne legyen lehetlenségek követelése által a lelkiismeretesség útjáról letérítve, hanem adjunk neki olyan tantervet, amelyet jóakarattal és szorgalommal a felettes hatóságok és szülők megalégedésére és a nevelés — tanítási eredmény előnyére becsületesen elvégezhet. Távol legyen tőlem, mintha ezen észrevételemmel a tanítás és nevelés színvonalát akarnám leszállítani, sőt ellenkezőleg emelni óhajtom, mert tagadhatatlan, hogy az embernél nem annyira a tudás mennyisége, mint inkább annak erkölcsi értéke ponderál.

Küszöbön álló dolog a csehszlovák közoktatásügyi kormány által az elemi népiskolák számára kiadandó tantervnek megjelentése. A tanterv egésze még ismeretlen előttünk, de a „Zpráva“ f. évi 6. számának magyar mellékletében „A honismeretetés ideiglenes tanterve“ címen egy részletet máris vizsgálat alá vehetünk. Átkintése után megállapítható, hogy ez a tervezet az iskoá"

tára különösebb tekintettel van, — élesebb elhatározással vonja meg az anyag maximális és minimális terjedelme között a határvonalat s ami különösen paedagogiai szempontból rendkívül fontos, olyan gyakorlati irányokat jelöl meg, amelyek sejtetni engedik azt, hogy meg fogják semmisíteni a tankönyvek holt betűihez való merev ragaszkodást s szabadabb teret fognak engedni a tanuló egyénisége érvényesülésének is.

Oktatásunk eredményességének nem kis mértékben voltak kerékkötői ugyanis a terjedelmileg túltengő tankönyvek, a melyek, ha meg nem is semmisítették, de minden esetre nagyban gyengítették azt a közvellen kölcsönhatási tanító és tanítvány között, amely a tanítás eredményének „sine qua non“-ja. Hallatlan ugyanis a tantervek nyomán készült tankönyveknek mind terjedelme, mind belterjessége.

Oktatásügyünk akkor fog helyes irányba terelődni, azzal fogja a kultúra fellendülését igazán szolgálni, ha szakítani igyekszik a fiziologailag káros, életnélküli magoltatással s az objektív tanítás eszközeinek igénybe vételével a mai oktatási rendszer reformálását tűzi ki feladatául. Az iskola főcélja az legyen, hogy az ember lelki működésének három főtényezőjét: az értelmet, az érzelmet és az akaratot összhangzatosan fejlessze. Az agy erejét rezerválnunk kell a helyes ítélőképesség, megfontolások, az értelem, a kombinációk és az érzelmeik számára. Végre fel kell hagynunk azzal, hogy a gyermek agyát a túlságos sok elmebeli munkával kinozzuk és gyöbörjük. Lelketlen és leszakasztott darabkák azok az ismeretek, amelyeket sokszorosán a tankönyvekbe zsúfolnak, amelyekkel a bevágandó anyagot emészthetellenné tesszük a szeretet és értelem ébresztése helyett. Szabad teret kell tehát engedni a tanítónak arra, hogy a gyermek pszichológiájába, fiziológiájába bele illeszkedjék, velük gondolkodjék és tanításából egy élő egészet csináljon. Ilyen légkörben: a testi és lelki szabadság érzelmeinek hatása alatt fejlődhetnek összhangzó módon a gyermek ítélőképessége, értelme, etikai és esztetikai érzéke, személyes és szociális akarata.

A tanítás és nevelésügy intenzívvé tétele érdekében tehát feltétlenül szükséges, hogy az iskola alsó fokozatában az olvasást nem, vagy kevésbé tudó gyermekeknek beszéde-értelem-gyakorlatok neve alatt, tisztán szemlélet alapján nyújtsa a tanító a reáliákat, a középső fokon az olvasókönyvek alapján épüljön tovább a reáliák tanítása, míg a felső fokon a tanulmányokat szakok szerint elkülönítve, de egységes kapcsolatban, olvasmányokból kiindulva, vagy azokhoz visszatérve, nyújtsuk s a végső konklúziókat csak

eredménytárakban összegezzük Ezt kívánna a népiskola elemei volta s ezt a minden disciplinába lelket lehelő tanítási elv.

Olyan olvasókönyvek szerkesztendőek tehát, amelyeket a népiskolai tanítás közponijául már a III. osztálytól kezdve használnak.

A túlterhelést és a kivihetelenséget azonban nem egyedül a tantervben kiszabott tananyag bősége okozza, de nagy mértékben hozzájárul ehhez falusi iskoláinknak felszerelés tekintetében páratlanul álló szegénysége.

Indokolni is felesleges pedig a helyes és tudatos szemléltetésnek az ismeretek terjesztésében, állndósításában, a fogékonyság felébresztésében nyilvánuló nagy hasznát. Az ismeretek közlésére ugyanis nem elegendő csupán egy ajtót igénybe vennünk: a hallást, hanem meg kell nyitnunk, a többit is, munkálkodásunk segítségével fel kell használnunk mind az öt érzéket, hogy a nagy munka terhét könnyedséggel leküzdhessük.

Elsőrendű szükséglet tehát, hogy iskoláink mindenféle tan- és szemléltető eszközökkel láttassanak el, hogy a tanítás állandóan intenzív szemléltetés alapján történhessék. E nélkül bármely okosan megszerkesztett tanterv is csak olyan, mint egy kitűnő haditerv, melynek kivitelére nincs se ágyú, se puska, se lőpor.

Az osztatlan iskola csődjén tehát csak a vázoltak figyelembe vétele mellett segíthetünk. A túlterhelés panaszja bizonyosan enyhülne, ha a munkára való gyakorlatias nevelés irányelveit segítenék meghonosodni az iskolában. Akkor a tanító hivatásszeretét nem zsidbasztaná meg az eredménytelenség, a meddő, méltatással nem jutalmazott robotmunka, hanem felszabadulna lelke, szárnyat öltene munkakedve!

Ezt a sikert biztosítsa tehát részünkre a jövő tanterve, hogy az igazi értelemben vett szociális népnevelés vezetője lehessen végre a néptanító.

(—s).

A szlovenszkói magyar és német gimnáziumok tanterve.

Hogy milyen óriási, az első pillanatra szinte legyőzhetetlennek látszó nehézségekbe került a magyar tantervről áttérni a csehszlovák gimnáziumok tantervére, azt minden tanár tudja, akit állásban talált ez a változás. Bizonytalanság, tapogatódzás, ide-oda botorkálás, vagy ideges kapkodás jellemzi ezt az átmeneti időszakot, amely tulajdonkép még

most sem szűnt meg. És ennek legfőbb oka a hirteleni átmeneten kívül az volt, hogy a régi, pontosan kidolgozott tanterv helyébe nem tudtak ugyanolyan pontos utasításokat adni az intézelek vezetőinek és tanárainak kezébe.

Ilyen egységesen és pontosan megállapított, valamint összefoglalt tanterv most sem áll a magyar és német tanárok rendelkezésére. Ezen a hiányon akarunk segíteni akkor, amikor összegyűjlük és feldolgozzuk az egyes osztályok és egyes tárgyak tananyagára és tanmenetére vonatkozó elszórtan megjelent rendelkezéseket és magyar nyelven a magyar tanárok kezébe adjuk.*)

Az egyes tantárgyaknak végig pontos tantervét fogjuk közölni lapunk következő számaiban. Megjegyezzük azonban, hogy *először a humanista gimnáziumok tantervét adjuk, utána következik majd a reálgimnáziumok számára megállapított tanmenet.*

A források, ahonnan az anyagot összegyűjtöttük, a következők: 1. Normallehrplan des Gymnasiums in Österreich. (Megjelent a Verordnungsblatt 1909 ápr. 8-iki számában, 236. skk. 1.) Ez a gerince az egész tantervnek. Ezt ki egészítik, illetve megváltoztatják a prágai isk. és nevelésügyi minisztérium következő rendeletei: 1. A prágai kultuszminiszter 42,322/1919. sz. rendelete (Vestnik I. 251. l. 115. sz.) 2. Ugyanannak 34032/1920. sz. rendelete (Mitteilungen II. 316. l. 84. sz.) 3. Ugyanannak 37549/1921. sz. rendelete (Mitteilungen III. 375. l. 114. sz.) Ez a tanterv érvényes a szlovéniai német gimnáziumokra is.

I. Klasszikus nyelvek.

Általános megjegyzések.

A nyelvtan feladata: Azon nyelvtani szabályok elsajátítása, amelyeknek tudása az alapos olvasás elsajátításához szükséges. Alkalmoszerű összehasonlító magyarázatokkal a nyelv mélyebb megértésén kell fáradozni.

Az olvasmányok feladata: Alapos olvasással a klasszikus irodalom legnevezetesebb alkotásainak megismerése és ezzel útmutatás az antik kultúra megértéséhez. Ennek a kultúrértéknek különösen amaz oldalait kell megismertetni, amelyek az alkotmánytannal összefüggésben állanak. A klasz-

*) Ebből a tantervből teljes megjelenése után különnyomatot is készítünk. Tájékozódás végett kérjük az írtételeket, hogy jelentsék be, hány példányra van szükségük.

szikus írók olvasásánál figyelemmel kell lenni arra, hogy a tanuló olyan anyaggal ismerkedjék meg, amely az emberi művelődés közös kincsévé válik, vagy amely fontos az emberi kultúra kifejlődésére nézve. Nem összefüggéstelen töredékeket kell olvasatni, hanem amennyire az lehetséges, összefüggő, egészet képező olvasmányokat, hogy a tanuló az alkotás módjait és az író gondolkodását megismerhesse.

Az egyes írók jellemzésénél, amelyet a tanár vezetésével melletti olvasás útján tartozik a tanuló feldolgozni, figyelemmel kell lenni főképen a kultúra szempontjából értékes művekre, valamint arra is, hogy az illető műnek milyen vonatkozása van a mi kultúránkra, hogyan tükröződik vissza pl. a későbbi irodalmakban és általában a művészetben.

A latin magánolvasmányok számára a klasszikus szerzők mellett ajánlatos a középkori és újkori latin olvasmányok köréből jelentős mutatómunkák olvasása, (pl. humanisták iratai, — főleg cseheké, — tudományos iratok) amennyiben az ilyenemű művek a tanulók részére hozzáférhetők.

A) Latin nyelv.

Alsó osztályok.

A tanítás célja: Az alapos olvasáshoz szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása; könnyű latin író lefordításához való készség megszerzése.

I. osztály. Heli 6 óra.

Nyelvtan: Alakitan, vagyis az öt rendes declinatio, a nemi szabályok, a melléknevek és határozó szók és ezek fokozása, a fontosabb névmások, a fő- és sorszámnevekből csak a legnélkülözhetelenebbek, a négy rendes coniugatio, a III.-hoz tartozó io végű és az összes deponens igék kivételével; néhány fontosabb praepositio és költőszó.

Kezdetlől fogva szem előtt tartandó a szavak helyes kiejtésében mind a szóhangsúly (Wortakzente), mind a szótagok minősége (Qualität).

A nyelvtani oktatást és az olvasmányt nem szabad egymástól elválasztani, hanem minden egyes tananyag mind-egyik célt szolgálja. A gyakorlókönyv latin mondatai nem csupán a szókincs és alakítási ismeretek megszerzésére valók, hanem egyúttal a mindkét irányú (latinról-magyarra és magyarról-latinra való) fordítási gyakorlatokhoz, mondatok átalakításához és új mondatok képzéséhez stb. kiindulópontul szolgálnak.

Emellett a nyelvtani anyag későbbi részeiből a szükséghez képest az okvetlenül szükséges dolgokat is elő kell venni, így egyes különösen gyakoribb praepositiók jelentését és vonzatát, a coniunctivus alkalmazását egyes okhatározói, célhatározói, következményes kötőszavak után, de mindezeket csak oly mértékben, amennyiben a tannyelvtől eltérést mutatnak; hogy továbbá a kérdés és felelet lehetővé tétessék, a fontosabb kérdőnévmásokkal és kérdőszöcskékkel direkt kérdésekben; a kellős kérdések és indirekt kérdőmondatok későbbre maradnak. A szótanulás alkalmával a tanulókat célszerű tanulási módhoz kell hozzászoktatni.

Írásbeli dolgozatok: Iskolai gyakorlatok a szükséghez képest; házi feladatok csak megfelelő iskolai előkészítés után, még pedig hetenként legfeljebb 1–2 feladat latinra való fordításra és csak oly terjedelemben, hogy a fordítást az iskolában egy fél óra alatt könnyen és mégis pontosan át lehessen venni és kijavítani.

Iskolai dolgozatok az első félév második felétől kezdve 3 hetenként fél, legfeljebb háromnegyed órai időtartamú iskolai dolgozatok készíttetése.

II. osztály, heti 5 óra.

Nyelvtan. A rendes alaktan kiegészítése az I. osztályban elmaradt névmási, számnévi és igei részek hozzátoldásával, a fontosabb kivételek, a declinatio, nemi szabályok és coniugatio terén. — A nyelvtani oktatásnak az olvasókönyv olvasmányjaival való kapcsolata ebben az osztályban is ugyanaz marad, mint az elsőben. Új dologként csatlakozik ehhez latin mondatoknak és daraboknak a praeparálása, amelybe a tanulókat tervszerűen és fokozatosan kell bevezetni. Az I. osztályban begyakorolt szintaktikai formákat azonban bővebb terjedelemben újból jól át kell ismételni és hozzájuk jönnek még az indirekt kérdőmondat, az acc. cum inf. és a participialis szerkezetek egyszerűbb fajtái.

Írásbeli dolgozatok. Iskolai és házi gyakorlatok, mint az I. o.-ban. Iskolai dolgozatok 3. hetenként (egy félévben 6).

III. osztály, hetenként 5 óra.

Nyelvtan. 2 óra hetenként. Mondattan; az egyszerű mondat, középpontban áll a névszó; a praepositiók.

Írásbeli dolgozatok: Iskolai és házi gyakorlatok szükség szerint. Iskolai dolgozat minden félévben 5. Munkaidő egy teljes előadási óra.

IV. osztály. Hetenként 4 óra.

Nyelvtan 2 óra hetenként. Mondattan: az egyszerű és összetett mondat, középpontban az ige áll; kötőszók. — A névszók és névmások használatában tapasztalható sajátosságokat, mint hogy az egyikből nem lehet a másikra következtetni, nem összefüggően, hanem részint már az alakban előforduló példamondatoknál, részint az olvasmányokban és a stílusgyakorlatok folyamán esetről-esetre kell tárgyalni és gyakran szótárszerűen beemlézni. Csak a névmások köréből kell egyet-mást a mutató, visszaható és vonatkozó névmások használata mellett, természetesen az összetett mondatokról szóló tananyaggal kapcsolatban a IV. osztályban elővenni, Olvasmányok: Caesar Bellum Gallicum (körülbelül 3 könyv); a II. félév utolsó időszakában Caesar, vagy egyéb latin prózai olvasmányok helyébe Ovidius lép.

Írásbeli dolgozatok, mint a III. o.-ban. Minden félév utolsó dolgozata latinból magyarra való fordítás lehet.

Felső osztályok.

A tanítás célja Alapos olvasás útján megismerkedni a római irodalom legkiválóbb alkotásaival és ezáltal behatolni a római kultúrába megértésébe; nem nagyon nehéz latin szöveg olvasásához való készség megszerzése; a stilisztikai alakzatok iránti érzék felkeltése.

V. osztály. Heti 5 óra.

Olvasmány: Az első félévben csak Ovidius (Metamorphoses és Fastiból szemelvények). A költői olvasmányokat előzze meg az eddig egyenként előfordult verstani szabályoknak a leglényegesebb részekre szorítkozó összefoglalása.

A II. félév a tanár szabad belátásától függ. Livius mellett folytatni kell Ovidius olvasását.

Nyelvtani és stilisztikai oktatás, (Stílusgyakorlatok) hetenként 1 óra. Az oktatás célja, hogy a grammatikai biztosságot megőrizze és hogy — elsősorban mindenestre az olvasmányok útján — a latin kifejezésmód sajátosságainak megértését szembeállítva vele a tannyelv sajátosságait, ezeknek latinra való fordításával tökéletesebbé és tudatosabbá tegye és ezáltal viszont az olvasás feltétlenül szükséges alaposságára előmozdítóan hasson. Ezt a célt főleg írásbeli és szóbeli gyakorlatoknak kell szolgálniuk, ezekhez fűződjenek aztán a szükséges stilisztikai észrevételek és utasítások.

Félévenként 4 iskolai dolgozat irandó s közülük legalább az utolsó latinból a tanítás nyelvére való fordítás legyen.

VI. osztály. Hetenként 5 óra.

Olvasmányok. Az I. félévben Sallustius Jugurthája vagy Catilinájája; Ciceroól legalább egy Catilinaris-beszéd. A II. félévben Vergilius Aeneise télszés szerinti választás alapján. A tanulónak áttekintést kell szerezni az eposz egész tartalmáról és szerkezetéről. Részletek az eklogákból és a Georgicából a tanár kijelölései szerint.

Stílusgyakorlatok (heti 1 órában) és iskolai dolgozatok, miní az V. o.-ban.

VII. osztály, hetenként 4 óra.

Olvasmányok Az I. félévben Cicero szabad választás szerint. A II. félévben ifj. Plinius vagy Cicero levelei. Vergilius továbbolvasása mellett bemutatandók a római Iirikusok. A rögtönzött fordításokhoz csallakozik a VII. és VIII. osztályban alkalmlag a könnyebb részek csupán olvasás útján való megértésének gyakorlása, anélkül, hogy lefordítanak.

Nyelvtani és stílisztikai oktatás (stílusgyakorlatok) hetenként 1 órában. A stílusgyakorlatokat a VII. és VIII. osztályban alkalmlag ki kell terjeszteni a latinból való irodalmi fordítás technikájára is.

Egyébként a tanárra van bízva, vajjon az eddig előírt stílusgyakorlatoktól el akar-e tekinteni és az ezáltal nyert időt az antik kulturába és irodalomba való mélyebb behatolás céljából olvasmányra akarja-e fordítani.

Iskolai dolgozatok, mint az V. osztályban.

VIII. osztály, hetenként 4 óra.

Olvasmányok: körülbelül ugyanannyi idő fordítandó a Taceitusból és Horatiusból szabadon választott szemelvények fordítására.

Nyelvtani és stílisztikai oktatás, valamint iskolai dolgozatok, mint a VII. o.-ban.

Megjegyzés: Mindegyik felsőbb osztályban az iskolai olvasmányok lehetőség szerint ellenőrzött, de nem kötelező magánolvasmányokkal egészítendő ki:

B) Görög nyelv.

Alsó osztályok.

A tanítás célja: Az attikai dialektus alaktanának nyelvtani ismerete, amellelt a mondattan legszüségesebb és leglényegesebb pontjai.

III. osztály, hetenként 4 óra.

Nyelvtan: A rendes alaklan a folyékony és m végű igék kivételével.

Nyelvtan: Az alaklan befejezése a folyékony és a u (görög u) végű igék hozzacsatolásával: A prózairók olvasásához szükséges kivételek az ige hajlításban. A mondattan főbb pontjai.

Az alaklan tanulásával mindkét osztályban összefügg a görögből és görögre való fordítás megfelelő olvasókönyvből, amint az a latinra vonatkozóan az I. és II. osztályban elő van írva.

Mindkét osztályban félévenként (a III.-ban a II. félévtől kezdve) 3 iskolai dolgozat a tanítás nyelvéről görögre.

Felső osztályok.

A tanítás célja: A görög irodalom kiváló alkotásainak alapos olvasása, amennyire az ezen tantárgy számára kimért és korlátolt idő megengedi.

V. osztály, heti 4 óra.

Olvasmányok: Az I. félévben olvasandó Xenophon *Anabasisa* vagy szemelvények irataiból; legfeljebb az *Anabasison* kívül válogatott részek a *Kyropaidiából* s *Sokrates Apomnemonemataiból*. A II. félévben *Homeros Iliasa* 2—3 évek terjedelmében.

A II. félévben megkezdendők az elő nem készített fordítási próbák. Ettől kezdve a rögtönzött fordítások minden osztályban természetesen gyakorlandók és folytatandók.

Hetenként 1 óra nyelvtan az attikai dialektusról szóló ismeretek kibővítésére és megszilárdítására. Hogy a nyelvtani oktatás szemléletesebbé és érdekesebbé tétessék, alkalmasan általános nyelvészeti megfigyelések is belevonandók. Írásbeli dolgozat minden félévben 3, görögből magyarra.

VI. osztály, hetenként 4 óra.

Olvasmányok: Az I. félévben *Homeros Iliásának* válogatott részei 5—6 ének terjedelmében. A II. félévben szemelvények *Herodotosból* különös tekintettel a perzsa háborúkra. Emellett, amennyire lehetséges, *Plutarchos* egy életrajzának olvasása.

Homeros Iliásának olvasásával kapcsolatban megadandók a legszükségesebb felvilágosítások az epikai és az attikai dialektus eltéréseire vonatkozóan.

Írásbeli dolgozatok, mint az V. o.-ban.

VII. osztály, hetenként 3 óra.

Olvasmányok: Az I. félévben: Homeros Odysseájának válogatott részei 5—6 ének terjedelmében. II. félévben: Demosthenes. Két kisebb politikai beszéd, vagy egy nagyobb (a 3. filippika). Platon Apologiája. Esetleges nagyobb óraszám mellett részletek Thukydidesből vagy Sophokles egy tragédiája. Fordítási gyakorlatok a tanítás nyelvéről görögre nem végeztek.

Írásbeli dolgozatok, mint az V. o.-ban.

VIII. osztály, hetenként 4 óra.

Olvasmányok: Platónnak egy kisebb és egy nagyobb dialogusa, vagy szemelvények az ő írásainak fontosabb részeiből. Aztán néhány részlet Aristotelesből. — Egy tragédia Sophoklestől, vagy Euripidestől. A lehetőség szerint Homeros olvasásának folytatása (rögtönzött fordítás.) Írásbeli dolgozatok, mint az V. o.-ban.

Megjegyzés.

A VI. osztálytól kezdve az iskolai olvasmányok lehetőség szerint kiegészítendők ellenőrzött magánolvasmányokkal. Erre a célra egy alkalmas Chrestomathia használható.¹⁾

¹⁾ A „Vestnik” I. évf. 2. számán levő 115. sz. rendelet szerint az átmeneti időszakban (a magyar tantervről a csehszlovákra), a tananyag kiválasztása a tanár ügyességére van bízva.

G. N.

A gyermekek idegessége.

Irta: GANYÓ VILMOS

VII. Az ideges gyermekek típusai.

A testi élet terén az idegek gyengése a rendellenes működéseknek két fajtáját hozza létre, u. m.: a fokozott és a leszálított ingerlékenységet. Vagyis a hyperasztéziát és hypasztéziát. Az ingerlékenységet és tomputtságot. Ennek megfelelően az érzelmi élet terén megismertük az izgékony (erethikus) és apathikus viselkedést.

Ezen az alapon az ideges gyermekeknek két főtípusát szokták megkülönböztetni. És pedig:

1. erethikus típust,

2. apathikus típust.

A húsból-vérből való, élő gyermekeknek szisztémába, skatulyába való osztályozása rendszerint erőszakolt dolog. Az élő egyé-

niséget bajos rendszerbe illeszteni. Minden rendszerező munka absztrakció, melyben az egyént maradék nélkül bennfoglalni nem lehet. Így van ez a normális gyermekeknek típusokba való beosztásánál is.

Még kevésbbé lehet típusokba erőszakolni az ideges gyermekeket az ő bonyolult és finoman konstruált lelki életével. Ugyszólván minden ideges gyermek külön típus. S ha már mindenáron típusokat keresünk, inkább felállíthatunk:

1. Változó típust túlnyomóan erethikus vonásokkal.

2. Változó típust túlnyomóan apathikus vonásokkal.

A típusok elhatárolásánál ugyanis figyelembe kell venni, hogy az egyes típusokat jellemző viselkedés időszakonként változik. Az ideges gyermekek rendszerint egy ideig élénkek, munkások, figyelmesek. Azután pedig petyhüdtek, lusták, nyüögősek, munkaképtelenek (*Ranschburg*). Ezek olyan gyermekek, akik egyszer úgy néznek ki, mint valami „*dzott rongy*“, majd pedig valóságos ördögökké válnak.¹⁵⁾

Egész életük hullámzó görbe vonal képét mutatja. A hullám hegyek az ingerlékenységet, az erethikus viselkedést mutatják. A hullámvölgyek pedig az idegeknek tompultságát, az apathikus viselkedést. A viselkedésnek ez a szeszélyes váltakozása adja meg egyéniségük jellegzetes vonását.

Ezek számbavételével a típusokat úgy kell tekinteni, hogy *egy-egy típusba nem egyedeket, individuumokat osztunk be. A típusokba viselkedésbeli sajátosságok tartoznak, melyek az ideges gyermek időközönként változó magatartásának a jelölésére szolgálnak.*

VIII. Négy rendellenes lelki jelenség.

Kiemelünk az ideges gyermekek lelki életéből négy rendellenes tünetcsoportot, melyek viselkedésüket feltűnően eltérítik a tanulók megszokott, normális magatartásától. A laikusra nézve ezek miatt válik sokszor érthetelenné a gyermek viselkedése. Ezek miatt kapja a meg nem érdemelt jelzőket. Ez a négy lelki jelenség:

1. a kényszerképzetek
2. a kényszercselekedetek
3. a kényszerfélelmek, vagy phobiák és
4. téves eszmék.

A kényszerképzetek az asszociáció zavarai. A kényszercselekedetek az akaratlagos cselekvés gátolt működései. — A phobiák

¹⁵⁾ V. ö. *J. Roubinóvich* a budapesti nemzetközi orvosi kongresszuson tartott előadásával. Ismertette: *Várnai Sz.* A Gyermekek 1909. évf. 285—292k.

az érzelmi élet rendellenességei. A léves eszmék pedig az ítélőképesség fogyatékoságai.

1. A kényszerképzetek.

A fogalmat maga a szó: *Kényszerképzet* nagyon jól jelöli. Olyan képzetek ezek, amelyek a gyermek tudatába az akarat ellenére betolakodnak. Rákényszerítik a tudatot, hogy őket befojadja és ott erősen megtapadnak. Tud róluk a gyermek; érzi, hogy rendellenesség kerítette hatalmába, de nem tud tőlük szabadulni.

Mint kényszerképzet, akármilyen jelentéktelen képzet befészkelődhetik a tudatba. Legkínosabbak azok, amelyek az egyén gondolkozásával, jellemével, erkölcsi felfogásával, a társadalmi renddel, a szokásokkal, illemmel ellenkeznek.

A gyermeknek a hídön, erkélyen az a gondolata támad, hogy onnan le kell ugrania, vagy mást lelöknie. Kés, fegyver láttára az jut az eszébe, hogy önmagát, szüleit, vagy mást meg kell gyilkolnia. Úgy érzi, hogy valakit bűnös cselekedet elkövetésére kell biztatnia. Hogy valakivel a nyilvánosság előtt össze kell vesznie, vagy valakit az utcán inzultálnia kell. Imaközben istenkáromló, szemérmetlen, sikamlós szavak tolokodnak tudatukba. Színházban, társaságban a legtragikusabb jelenetek közben nevető kedvük támad. Általában olyan gondolataik keletkeznek, melyek a viszonyokkal ellenkeznek és badar tartalmúak.

A kényszerképzetek gyakori formája, hogy az ideges gyermek órákon, napokon át kénytelen lehetetlen, elvont gondolatokkal, megoldhatatlan problémákkal foglalkozni. Neveket, adatokat, szólásmódokat keresnek, melyek nem jutnak eszükbe. Emberek származását, magánéleti viszonyait kutatják. Események, dolgok eredetén fontoskodnak. Nincsenek megelégedve semmiféle munkájukkal. Kétkednek elvégezték-e és jól végezték-e el feladataikat, megbízásaikat. Azon töprengenek, hogyan volna jobb véghezvinni valamely munkájukat, megoldani valamely szóban levő kérdést.

Kraft Ebingnek volt egy páciense. Gimnáziumi tanuló. Ez minden tanulás előtt nevelőjéhez azt a kérdést intézte, hogy képes lesz-e a feladatot megtanulni. Ha nevelője határozott igennel felelt, a dolog símán ment. Ha ellenben határozatlan, vagy pláne negatív választ kapott, izgatott lett és képtelen volt dolgozni. Belátta, hogy kérdése felesleges, kívánsága értelmetlen, de megmaradt mellette, mert csak így tudott tanulni.

Gyakori az önmagukról, vagy hozzátartozóikról való gondoskodás kényszerképzete. Féltek önmagukat, szüleiket, hozzátar-

tozóikat betegségtől, szerencsétlenségtől, támadástól, vagy balesettől. Természetesen itt jól még kell különböztetni az indokolt elővigyázatot a pathológiás féltéstől.

A kényszerképzetek, kényszerszorgodatok lényeges fogalmi jegye, hogy valósággal foglyul ejtik az ideges gyermeket. Állandóan a tudat küszöbén tartózkodnak. Minduntalan betolakodnak a képzet és gondolat kapcsolatok közé. Megtapadnak a tudatban. Ezáltal akadályozzák a képzettársítást. Gátló erejük valósággal leküzdhetetlen. Zsarnokai a tudatnak, mert csak a velük rokon képzeteket engedik a tudatba. A többi képzetek elől részben, vagy teljesen elzárják a társítás idegpályáit. Ez a lelki gátlás szorongást, kellemetlenséget és félelmi érzést vált ki. Ezekhez pedig, mint testi tünetek, kipirulás, szédülés, vagy szívdobogás járulnak*.)

A gyermekek érzik, tudják, hogy ezek a képzetek rendelkezések, hogy nincsenek összhangban szellemi világukkal. Megbírálják őket. Felismerik idegenszerűségüket. Ezt hangsúlyozni kell és kiemelni. Ez lényeges tulajdonsága a kényszerképzeteknek, mely megkülönbözteti őket a téves eszméktől.

De hiába ez a felismerés, ez a tudat. Szabadulni nem tudnak tőlük. Lelkük nyugalmát felzavarják, mert a kényszerképzetek az akarat beleegyezése nélkül tolakodnak be a tudatba. Onnán csak akkor takarodnak ki, ha az idegrendszer a gyógyító eljárások segítségével megerősödik, megnyugszik.

A kényszerképzetek tehát nincsenek szerves kapcsolatban az egyéniséggel. Az ítélő képességet nem zavarják meg. Csak mint alkalmatlan idegenek tolakodnak a tudatba, melyeket az „én“ kénytelen megűrni, noha velük nem azonosítja magát.

Biswanger, Löwenfeld és Meynert a kényszerképzetek okait az agykéreg kifáradásában és gátló képességeinek a csökkenésében látják. A pszichoanalitikusok: *Freud* és tanítványai szerint a kényszerképzet egy ártatlan „*Prügelknabe*“, mely mögött tulajdonképpen valami bűnös, erkölcsbű, vagy társadalmi szokásokba ütköző önvád, vagy szexuális ösztönrészlet lappang. Az elme az eredeti erkölcsellenes képzetet lesüllyeszti a tudat alá. Elnyomja. Elfojtja. A hozzáfűződő indulatot, érzelmet: az *affektust* ráruházza egy másik képzetre. Ez a képzet a kényszerképzet, amely mintegy helyette-

*) Némely szerzők a szorongást, kipirulást, szívdobogást nem az asszociatív gátlás következményének, hanem az okának tartják. Praktikus szempontból a pedagógusra nézve ez a nézetkülönbség nem döntő fontosságú.

síti a másikat és ráerőszakolja magát a tudatra¹⁶⁾.

2. A kényszercselekedetek.

A kényszercselekedetek a kényszerképzetekből keletkeznek. Az intellektus nemcsak azért küzd a kényszerképzetek ellen, hogy megszabaduljon tőlük és az őket kísérő szorongástól, hanem azért is, hogy ne kerithessék hatalmukba az akaratot. Hogy a gondolatot ne kövesse tett. Bizonyára rettenetes annak a gyermeknek az érzése, kit az a képzet üldöz, hogy apját meg kell gyilkolnia, de tragikus csak akkor lesz, ha meg is teszi. Kellemetlen, ha valaki a színházban a főhős tragikus halála fölött nevetni szeretne, de botrány csak akkor lesz belőle, ha meg is teszi. Az értelem gátolja, akadályozza azt, hogy a kényszerképzet ne indíthasson cselekvést. Ő küzd ellene. Ez a küzdelem kipirulással, szívdobogással, szédüléssel, izzadással, belső nyugtalansággal jár. Elvonja a figyelmet. Külsőleg zavartságot idéz elő. A küzdelem addig tart, míg az idegek bírják. Amikor a kényszerképzetnek az akaratra való befolyása nagyobb, mint az értelem gátló ereje: végbenegy a kényszercselekedet.

Gyermekkorban általában gyakrabban találkozunk értelmetlen kényszercselekedetekkel, mert az értelmi gátlás: az önfegyelmetség nem oly erős, mint a felnőtteknél. Annál inkább ideges gyermekeknél, kiknél úgy az érző, mint a mozgó központok ingerlékenyebbek. A szenzorikus hatást gyorsan követi motorikus impulzus: a tett.

A kényszercselekedetek súlyosabb esetei célunkon kívül esnek. Azok a kényszercselekedetek, melyekkel a pedagógus is gyakran kerül szembe, két csoportra oszthatók. Az első csoportba tartozóknak az a célja, hogy az elkezdett, vagy véghezvitt cselekvést javítsák. A második csoport a védekezést és megkönnyebbülést célozza.

¹⁶⁾ Dr. S. Freud: Pszichoanalízis. Ford.: Ferenczi S. Bpest 1915.

> > > : Három értekezés a szexualitás elméletéről.

Ford.: Ferenczi S. Budapest 1915.

Ferenczi S. dr.: Lélekelemzés. Bpest 1914.

> > > : Léleki problémák. Bpest 1914.

> > > : Ideges tünetek. Bpest 1914.

Egyesületi élet.

A központi vezetőség értekezlete. F. é. november 14-én délután a közp. vezetőség Kovács Alajos elnök elnöklete alatt

Komárnoban a községi elemi iskolában értekezletet tartott. Az értekezlet főtárgya volt az alapszabályok végleges jóváhagyása, a tankönyvkérdés és a tanítóképzés érdekében dr. Šrobár nemzetművelődési miniszterhez Prahába menesztendő küldöttség megbeszélése.

Határozatképpen kimondatott, hogy Kovács Alajos elnök vezetésével Vásárhelyi Károly főtitikár és Konss József losonci gimnáziumi igazgató fognak ez ügyben a közoktatásügyi miniszternél eljárni. Tárgyalás alá került az óvónők súlyos helyzete. Az óvodák közeljövőben a „Zprávy“-ban megjelent rendelet alapján történendő teljes megszüntetése következtében valamennyi óvónőt a kenyér nélkül maradás fenyegeti.

E szomorú ügyre vonatkozólag kimondotta az értekezlet, hogy mindent elkövet egyesületünk az óvónők existenciális érdekeinek védelmében s utasítja a Prahába menő küldöttséget, hogy a miniszter előtt tárja fel az óvónők sérelmeit és hasson oda, hogy amennyiben az óvodák bezárása nem odázható el, legalább az óvónők eddigi fizetésük és nyugdíjigényük biztosítása mellett, mint elemi iskolai segéd (osztály) tanítók, vagy mint kézimunkatanítónők alkalmaztassanak.

Intézkedett az értekezlet továbbá a nosztrifikációs vizsgálatra előkészítő jövő nyári tanfolyam kérdésében is.

Az értekezlet szükségesnek látja ilyen szüneti tanfolyamok felállítását, ha ezen tanfolyamok befejezéseül rögtön és helybea végleges vizsgálat tehető. Ez értelemben kérni fogja az Egyesület a Školský Referátot, hogy a magyar tanítótság részére a jövő nyáron tizenkét ilyen tanfolyam állíttassék és kéri ezek részére államsegély folyósítását.

Egyébként is több fontos egyesületi folyóügyet intézett el az értekezlet. Így a pénztáros és ellenőr jelentése kapcsán az elnök előterjesztette, hogy a pénztári könyveket s a közp. egyesület ügykezelését példás rendben találta. Folyósította a közp. tisztviselők tiszteletdíjainak félévi részletét, határozatot hozott az értekezlet arra nézve, hogy a fizetések ügyében és azok sürgetése végett a szerkesztőséghez (tanítók tanácsadója) forduló kartársak kötelesek a közp. pénztáros címére 10 K-t küldeni, mert az utanjárásokra és e nehéz munka díjazására kevés a fedezet.

A tanácskozás további pontjait szervezési ügyek képezték.

Felhívás Szlovenszko ovónőihez!

Ísmét felszólítom szeretettel ovónő kartársnőimet, hogy az óvodai szakosztályba lépjenek be. Jelentkezésüket küldjék az

övodai szakosztály titkárához, Molitorisz Gézané, községi ovónő Gúta, Komárom-m. Azt hiszem minden ovónő érzi a mai nehéz helyzetünket és bizonytalan létünket, azért remélem, hogy nem lesz egy ovónő sem, aki nem gyülekeznék a kibontott zászló alá, amelyet a „Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület“ bontott ki magának. Tartsák szem előtt, hogy az egyesülésben rejlik az erő. Az a kevés ovónő is ne oszolja meg különböző nézetek és érdekek felé, hanem mindnyájan egyárt, egy mindnyájunkért elvben éljenek. Csak úgy szolgálhatjuk hiven hivatásunkat és védhetjük érdekeinket, ha egy uton haladunk.

Azokat a kartársnőket pedig, akik már beiratkoztak a szakosztályba, tisztelettel kérem, legyenek szivesek a tagdíjat (80 K) az ovoda szakosztály pénztárosához (Doma Mária állami ovónő Nagymegyer Komárom m.) küldeni. Akik már régebben a Magyar Tanító-ra küldték volna a pénzt, azok vonják le azt az összeget a tagdíjból, annyival kevesebbet küldjenek.

Továbbá még fölhívom Kartársnőim figyelmét a közelgő karácsonyi ünnepekre, amikor szeretettel ajánlanám, hogy mindenki körülményeihez képest rendezzen ünnepélyt kis növendékei között. Bármilyen kis ünnepély karácsonyfa felállítással és ajándék kiosztással kellemes hatással van a kis gyermekekre. Ne sajnálják kedves Kartársnőim a fáradságot, ne riadjanak vissza a nehézségektől, erősítsen meg mindenkit az a tudat, hogy kis növendékeknek emlékezetéből soha ki nem törölhető örömet szereznek. A gyermekek is sokkal szívesebben keresik föl azt az ovodát, ahol érzik, hogy gondos szeretettel és figyelemmel van az ovónő irántuk.

Fülöp Etelka
szakosztály elnöke.

Tanítók tanácsadója. A f. é. nov. 14-én Komáromban tartott vezetőségi értekezlet Uhreczky Géza kartárs előterjesztése alapján, aki a tanítóságnak fizetési nyugdíj, előlépési stb. ügyekben nagy buzgósággal eljár, arra a megállapításra jutott, hogy a „tanítók tanácsadója“ című intézményünkre mind nagyobb szükség van, a tanító kartársak ügyes bajos dolgaikban mind sűrűbben keresik fel szerkesztőségünket, amely tehetségéhez képest a legnagyobb igyekezettel igyekeznek is minden dologban tanácsot és segítséget nyújtani.

Azonban az is megállapítást nyert, hogy azt a kartársat, aki széleskörű tudásával és gyakorlati tapasztalataival már eddig is olyan nagyfontosságú munkát végzett a kartársak érdekében munkájáért illő jutalomban kell részesíteni, amellet az utánajárások

is, — igen gyakran a miniszteriumba — szintén költséggel járnak. Egyesületünk központi pénztára képtelen ezt a kiadást is viselni, azért a központi vezetőség elhatározta, hogy: *minden tagtárs aki fizetési, nyugdíj, előlépés, vagy ezekhez hasonló ügyekben a „tanítók tanácsadója”-hoz fordul, föltétlenül hivatkozva mindig a sor számára, mely a lap címszalagján látható, a kiadóhivatal címére az ügy fontosságához képest legalább 10. (tíz) koronát küldjön be a költségekhez való hozzájárulás címén.*

Azokat a kartársakat is felkérjük, akik már igénybevették a „tanítók tanácsadója” vezetőjét, szíveskedjenek a fenti összeget utólagosan beküldeni. A megkereséseket a szerkesztőség, vagy egyenest Uhreczky Géza közs. isk. tanító címére, Komárno, Szénatér 9. sz. tessék küldeni, mindig válaszbélyeg melléklésével.

Felhívás. Felhívjuk a Nyitra megyei kartársakat, hogy jövőben a tag és előfizetési díjakat a megyei egyesület pénztárosa címére — Plichta János tanító, Nové-Zámky, Horváth-utca 10 sz. — küldjék.

Szemle.

„Slov. Uč“ 21—22. számából.

Mojto Ferenc: **Mi van a tanítóság véglegesítésével?**
A cikkíró kifejti, hogy a magyar uralom alatt okleveles tanító, ha kineveztetelt, vagy megválasztatott, az országos nyugdíj-alapba minden nehézség nélkül felvétetett, ami egyértelmű volt a véglegesítéssel és állásából csak fegyelmi ítélet alapján volt elmozdítható. Most a helyzet egészen más. A tanítóság még mindig teljes bizonytalanságban van. A fogadalmat mindenki letette, sokan már a nostrifikációs vizsgát is, de a véglegesítést még senki sem kapta meg. Kell, hogy ez, bármilyen formában, de minél előbb megtörténjék. Nemcsak egyedül a tanítóság érdeke parancsolja ezt. Mert hogyan hirdesse a tanító, hogy ez az államalakulat végleges, amit pedig tennie kell, dacára annak, hogy állásbeli helyzete még ma is csak provizórikus?

A Z. U. S. nógrád-megyei szervezete f. év aug. 2-án tartotta nagygyűlését. A gyűlés kifejezte azt az óhaját, hogy a jövő év folyamán a megyei tanítóság részére tanfolyamot szervezzenek, amelynek végén mindjárt letehessek a nostrifikációs

vizsgát. A gyűlés azután - azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy a megye magyar tanítósa önmű szervezetet alakított és az Á. M. T. E.-hez csatlakozott. A gyűlés határozatilag kívánja, hogy a nyugdíjasok már most kapják meg azt a nyugdíjat, amelyet a törvény az állami alkalmazottaknak biztosít és ilyen értelemben megteszi a szükséges lépéseket. (T—y.)

Kartársak! Élünk szellemi életet! Eszmecserék céljából ismerkedjünk, látogassuk egymást, vagy legalább levélbeli érintkezésbe lépjünk egymással! Ösztönözzük egymást szellemi alkotó munkára! Élünk ideáljainkért!

Új iskola Gútán. Gúta, komárommegyei nagyközség a hozzá tartozó Kissziget nevű külső részén gyönyörű szép, modern iskolát építtetett, hogy a távollakó gyermekek részére könnyűvé tegye az iskoláztatást. Az épületet az építővállalkozók Gasparik Ignác tanf. tanácsos jelenlétében nov. hó 22-én adták át teljesen készen a községnek.

Vajha Gúta község áldozatkészségén felbuzdulva a többi magyar községek is minél nagyobb számban követnék e szép példát.

A szlovenszkói iskolaügy. Sikorszky A. „Das Schulwesen n der Slowakei“ címen pedagógiai-statisztikai tanulmányt írt, mely a Slovenská Rolnická Jednota pozsonyi vállalata kiadásában jelent meg. Tanulmányában a szlovenszkói iskolaügyet főként a prágai közoktatásügyi politika szempontjából tárgyalja. Vázlátosan foglalkozik a magyar iskolaügy fejlődéstörténetével, majd a csehok újjászervezésének alapelveire tér át s e tekintetben a következő kijelentéseket teszi: „A kisebbségek az elmagyarosított városokban kezdetben védekeztek és bizonyos politikai agitációk hatása alatt itt-ott panaszkodnak, nagyban, egészben azért hozzájárulnak a csehszlovák kormány iskolapolitikájának alapelveihez.“ E kijelentések propagandaszerűsége azonnal szembetűnő még azok előtt is, akik a szlovenszkói iskolaügyet csak félig-meddig ismerik. De bennünket tanulmányának az a része érdekel inkább, ahol a szlovenszkói iskolák és a tanulók nemzetiségi eloszlására vonatkozólag közöl statisztikai adatokat. Ezekből tanulságos következtetések vonhatók le. Közlése szerint Szlovenszkon 3682 népiskola van, köztük 748—21% magyar tannyelvű és 110—3% német tannyelvű. A 421.364 népiskolai tanuló közül 108.278 magyar és 15.825 német. Ha most már ezek alapján a magyar és a német tanulók számát valamenennyi tanuló számához viszonyítjuk, kitűnik, hogy a magyar 25.6%-ot, a német pedig 3.7%-ot tesz

ki. Tovább menve, e százalékot a 3682 népiskolához viszonyítva megállapítható, hogy a magyarokat 748 népiskola helyett 195-tel több, vagyis 943 illeti meg. Hasonlólag a németeknek 110 helyett 136 népiskolára van igényük. Tehát Sikorszky adatai nyomán is kimutatható, hogy a magyaroknak ma kevesebb iskolájuk van, mint amennyi számbeli voltuk szerint illetné őket. Ily megállapításokkal szemben furcsán hangzik a szerző kijelentése: „Sok gyermeket, különösen a felsőbb tanosztályokban magyaroknak nyilvánítanak és sok iskola, amelyeket szlovák gyermekek látogatnak, szlovák tanítók hiányában, még mindig magyar.“ A polgári iskolák 17%-a magyar tannyelvű, holott az ő adatai szerint kimutatható, hogy a polgári isk. tanulók 19,6 százaléka magyar nyelvű. Szerinte a jövőben 33 szlovák, 6 magyar és 3 német középiskolát tartanak fenn. Ha tekintetbe vesszük, hogy a középiskolai tanulók 32,3 százaléka magyar, ez alapon a magyarokat nem 6, hanem legalább is 13 középiskola illeti meg. Az egyetlen magyar tanítóképzőt a (pozsonyi nőképző) azzal indokolja meg, hogy újabb képző felállítása csak az állásnélküliek számát szaporítaná.

Véglegesen kinevezik a szerződéses tanárokat. Az iskolaügyi referátum közli: Az 1921. évi szeptember 21-én kelt 44615 II. sz. iskolaügyi miniszteri rendelet szerint a magyar tanárokat, ha eddig is tanítottak cseh-szlovák iskolákban — mint szerződéses tanárok — ki lehet véglegesen nevezni, ha leteszik a szlovák nyelv és irodalomból az előírt vizsgát. A vizsga magyar nyelven is tehető.

Kinevezés. A miniszter Feigler Ferenc pozsonyi iparostanonciskolai igazgatót Pozsony, Nyitra, Komárom, Bars, Nógrád és Gömörmegyék területén levő összes magyar és német tannyelvű tanonciskolák iskolai felügyelőjévé nevezte ki.

A miniszter nyilatkozata. Srobár dr. közoktatásügyi miniszter az újságírók előtt nyilatkozott a közoktatás új feladatairól. Többek között a következőket mondotta: „Ami az iskolapolitikánk szellemi részét illeti: az a tervem, hogy visszatérjünk a szorosán vett *nemzeti irányú neveléshez*. Szlovenszkóban eddig is megpróbáltam alkalmazkodni a nemzeti irányú nevelés alapelveihez — sajnos, azonban politikai okok miatt nem sikerült terveimet teljes egészében megvalósítani. — Az iskolákat valláspolitikai küzdelmekre nem engedem felhasználni és ezért a vallástanítást szorososan a hittan tanításra korlátozom. A középiskola részére új tantervet készítünk. Az új tanterv eltérli a reálgimnázium típusát,

helyette egy VIII. osztályból álló érettségi meghagyásával szervezett gimnáziumra gondolok. A gimnáziumot nyugati mintára két szakra osztanám. Egyikben a klasszikus nyelveket tanítanák az eddigi módszer szerint, a másik modern szakon a latin nyelvet nem is adnánk elő, mert helyette modern nyelveket és technikai tudományokat sajátíttatnánk el. *A földrajzot hem nemzeti, hanem nemzetközi vonatkozásban fogjuk tanítani*, vagyis nem a nemzeti szempontokat fogjuk előretolni, mint eddig, hanem tekintetbe vesszük az egész világtörténelem idevágó hatásait. Ami a szakiskolákat illeti, most tettünk kísérletet a női ipariskolák részére. Az egyelemek fejlesztésére nagy gondot fordítunk. *A magyar jogi oktatás kérdését rövid időn belül elintézzük.*"

Hivatalos rendeletek.

Školský Referát Bratislava.

Bratislava, 1921. november 12.

Č. 52624 I. ai. 1921.

Országos vásárok, tanítói gyűlések, normatív intézkedések.

Valamennyi tanfelügyelőségnek!

Az országos vásárok napján való tanítást illetőleg figyelmeztetem Címelt a f. évi szeptember hó 30-án 5.024 I. ai. 1921. számú körrendeletre, hangsúlyozván azt, hogy nem ajánlatos az országos vásárok alkalmával szünetnapot tartani, amennyiben ezáltal a gyermekeket fenyegető veszedelem nem hogy nem csökken, hanem ellenkezőleg növekszik.

Gyakran megtörténik, hogy a járási és megyei tanítói egyesületek elnökei tanítási napokra hívnak össze gyűlést. Korántsem akarom e gyűléseknek a tanítók továbbképzése szempontjából való jelentőségét lebecsülni, de a rendszeres iskolai tanítás érdeke megkívánja, hogy ezen — akár járási, akár megyei — tanítói gyűlések szünetnapokra hívassanak össze. Amennyiben a gyűlés bármilyen nyomás oknál fogva tanítási napra hívatnék össze, az ekként mulasztott tanítás valamely szünetnapon pótolandó.

Az ilyen gyűlések mindenkor idejekorán a tanfelügyelőségnek és a Školský Referátnek bejelentendők.

Školský Referát igazgatója:
Folprecht s. k.

Školský Referát v Bratislava.

Bratislava, 1921. nov. 12.

Č. 60349. I. ai. 1921.

Gyermekeknek politikai gyűléseken való részvétele.

Valamennyi szlovénzkői tanfelügyelőségnek.

Az utóbbi időben megállapítást nyert, hogy tanköteleskorú gyermekek politikai gyűléseken vesznek részt. Minthogy ezáltal nevelésük és erkölcsi színvonaluk szenved, a tanulói ifjúság szigorúan figyelmeztetendő, hogy politikai gyűléseken résztvennie tilos. Ezen tilalom ellen vétők fegyelmiileg büntetendők.

A Školský Referát igazgatója:
Folprecht s. k.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk e száma a nyomdai munkások munkaszünete miatt késett.

F. I. Panyidaróc Elvi szempontból sajnálatunkra nem közölhetők.

F. E. Perbete. Közleménye lapzártakor érkezett, most hozzuk.

Kiadóhivatali üzenetek.

Felhívás. Felkérjük egyesületünk tagjait és előfizetőinket, hogy esetleges helyváltoztatásukat úgy nékünk, mint a megyei, illetve járási vezetőségeknek azonnal jelentsék be, mert különben a régi címre küldött lapok elkallódnak, ami úgy az egyesületnek, mint az illetőknek is kárt és bosszúságot okoz. Kiadóhivatal.

E. Gy. Szárd. Mi a lapot a régi címre rendesen küldtük. Címváltását nem jelentette be. Így a küldött lapok elkallódtak; ami önnek is és az egyesületnek is kára. Kérjük a jövőben a címváltozást azonnal bejelenteni. A hányzó számokat új címre elküldtük. — **J. J. Kisóvár.** Előfizelési díja erre az évre rendezve van. Tagsági díj címén járó 20 K-t a megyei pénztárnárnál fizesse be. — **U. E. Slov. Darmoty.** Minden számot elküldtünk a régi címre, lehel, hogy elvesztek. A kért számokat pótlólag elküldtük. — **R. kath. isk. Nagygyőce.** Előfiz. díjat megkaptuk. 16. számtól küldjük. — **H. S. Losonc.** Címváltozást tudomásul vettük. 1., 2., 3. számok kifogytak s így kérését nem teljesíthetjük. A többi kért számot elküldtük. — **A. E. Szenc.** 10 K-t megkaptuk. Lapot az új címre küldjük. — **K. L. Csicsér.** A lapot júliusig visszamenőleg elküldtük, de a jelzett pénz még nem érkezett meg. — **M. J. Lénártfalva.** A visszaküldött dupla példányokat köszönettel vettük. Szükségünk is van rá, hogy a most jelentkező kartársainknak tudjunk adni lapunkból. Már intézkedtünk, hogy a jövőben csak egy példány menjen. — **H. J. Királyrév-erőőd.** 2. 3. szám már kifogyott rég. Nem küldhetünk. — **W. J. Magyar-szőgyén.** 80 K-t megkaptuk és a javára írtuk. Tagdíja erre az évre rendezve van és 20 K-t a jövő évre javára könyveltünk. Erről értesítse a párkányi járás pénztárnokát. — **M. J. Ogyán.** A kért 16. 17. számot elküldtük, 2. 3. szám már rég kifogyott, így ezt a kérését nem teljesíthetjük. — **N. I. Bajka.** 14. 19. számot elküldtük. — **N. Gy. Szentmibályfa.** Előfiz. megkaptuk. Lapot visszamenőleg küldtünk. — **N. K., P. P., K. J. I. P. E. Udvard.** **F. A., M. L. Csallókőzaranyos, Sz. L. Komáromfűs, V. J. Nemes-ócsa.** A járási pénztárnok jelentése alapján lapunkat megindítottuk és visszamenőleg is küldtük. — **H. F. Magyargurab.** Tévesen dupla példányokat küldtünk. A feleslegeseket szíveskedjék visszaküldeni. — **G. E. Lucenec.** A még rendelkezésünkre álló számokból küldtünk. — **B. A. Rapp, G. F. Törines, L. L. Bolyk, R. M. Galsa, Sz. G. Fülekkovácsi, G. G. Losonc. S. Gy. Kelenye, H. J. Hidvég, H. F. Dacsókeszi, Sz. A. Ipolyfődmes, T. I. Ipolykeszi, H. E. Kisgyarmat, T. F. Zalaba, J. J. Bajta.** A megyei pénztáros bejelentése alapján lapunkat visszamenőleg megküldtük.

Kartársak **A szlovák nyelv tanítási anyaga**
figyelmébe! **módszeresen óráról-órára ki-**
dolgozva könyv alakban meg-
jelent. Ára: 5 K. Megrendelhető: Uherezky
Gézánál, tanító, Komárom, Szénatér 9 szám.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társzerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Karácsony.

A gyermekek szellemi túlterhelése.

A középiskolák reformja.

A magyar dal.

A gyermeki lélek.

A gyermekek idegessége.

Egyesületi élet.

Szemle.

Hivatalos rendeletek.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetési felhívás.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Polgári fiúiskola,

Kiadóhivatal: Községi elemi iskola,

} Komárom
(Komárom.)

A kartársak figyelmébe!

A nosztrifikációs vizsgálat előtt álló magyar tanítószágra nézve rendkívül fontos tankönyv jelent meg:

A Csehszlovák Köztársaság területén élő népek történelme.

A könyv magában foglalja azt a történelmi anyagot, melyet a nosztrifikációs vizsgálat a tanítószágtól és a tisztviselőktől megkövetel.

Terjedelme körülbelül 240. oldal lesz. Hogy a könyv minél előbb a tanítószág kezébe kerüljön, a könyv ívenként jelenik meg. Az első öt ív (80 oldal) már kapható, **ívenként 2.50 K-ért**. A további ívek 8–10 naponként jelennek meg.

A tankönyvet *Ježo Márton* komárnoi áll tanfelügyelő szerkeszti, mellette, mint munkatárs, *Banai Tóth Pál* szerepel. Az előjegyzések és előfizetések **Spitzer Sándor könyvkereskedőhöz**, mint kiadóhoz, intézendők **Komárnóba**. Előjegyzéseket elfogad lapunk szerkesztősége is.

Folytatólagosan megjelenik szintén a nosztrifikációs vizsgálat anyagának figyelembevételével a **Csehszlovák köztársaság földrajza és alkotmánytana** is, melyekre szintén lehet előjegyezni.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társzerkesztők: **Gosztonyi Nándor, Pethes Béla, Vaskó Imre.**

Karácsony.

Az emberi élet minden korszakának megvan a maga velejáró főjellemvonása. A gyermeki lélek elérhetetlenek után vágyakozik, az ifjúság könnyen lelkesedik, a férfikor a kötelességtudásban leli örömét, az öreg emberek pedig a csendes nyugalomban. Napjainkban pedig a legtöbb embert a fásultság jellemzi.

Lehetetlen, hogy ilyenkor karácsonytájtban a legelfásultabb emberek gondolatai is vissza ne szállnának a gyermekkorba, a szívirvány után is kapkodó, homokvárakat építgető boldog gyermekkorba. És a gyermekkorok legemlékezetesebb pontjai a karácsonyesték, a csengőhangos, bethlehemes, karácsonyfagyertyás meleg esték, amikor mindenki örült és kis kezecskéivel boldogan tapsolva ugrálta körül a mesebeli kincseket, a valóravált álmokat, a karácsonyfát.

És sokan sóhajtanak fel ilyenkor keserű rezignációs lemondással: Istenem, de régen is volt az!

És valahogy úgy érezzük, hogy ma már nem is lehet örvendezni, lehetetlen a minden energiánkat lenyűgöző bajoktól kissé elvonatkozva, egyszerűen és fenntartás nélkül csak pár órára is boldognak lenni. Mert a küzdelmes valóság minden édességet keserűvé változtat szánkban, minden örömünkbe ürömot vegyít és még reménykedéseink is olyan bizonytalanok, hogy percig sem merünk bízni bennük.

Am lehet ilyen az élet, lefagyaszthatja minden nekilendülésünket, tönkre teheti minden életörömünket, nekünk, nevelőknek, még sem szabad lelkünk idealizmusától megválnunk. Azért mi nem a jelennek dolgozunk, hanem a remélt boldogabb jövőnek. És milyen lesz

a jövő, ha mi keserű szájzúnket csepegtetjük át a jövőt kialakító kis emberseregbe? Még szomorúbb, mint a miénk, akiket nem az iskola, hanem az élet terelt át ilyen reménytelen utakra.

Azért nekünk nagyon sokat kell tanulnunk a karácsonyétől és szívünkbe vésve annak minden tanulságát, rá kell írunk azokat a gondjainkra bizott fehér lapokra, az érintetlen gyermeklelkekre.

A karácsony éj a keresztény vallás egyik leggyönyörűbb misztériuma, a keresztény szeretet és békesség kiindulópontja és fölséges apologiája. Szívek megértő találkozása az, tavasz a télben. Tűz gyullad ki benne és e tűznél gyújtjuk meg karácsonyfaink gyertyáit. Belőle való az a ragyogás, melytől a boldogságban uszó gyermekek arcocskája, a szerető lelkek szemevilága, majd hogy ki nem csattan.

A bethlehemi jászol és a karácsonyfa mellől első sorban nekünk kell szeretetet szívünk magunkba, hogy hivatásunk fönséges nagyságát és velejét átérthessük.

Szeretetet kell csepegtetnünk a kis emberkék mindenre fogékony szívébe is. Hisz ez hiányzik legjobban a mostani világnak. Nem szabad hiányoznia tehát az eljövendőtől.

Gyullasszunk fényt annak a szegény, csenevész, kiszott arcú, rongyos ruhájú kis munkásfiúnak a szemében, aki koravénes dacossággal nézi már most is a világot. Varázsoljunk rózsákat a modern blazirtság és a mai hajszás élet szelétől megcsapott öreges komolyságú kis emberpalánták sápadt arcára, akik sóvárogják a napfényt, a lélek melegét, a szeretetet. Szórjuk el a hit magvait, hogy jön majd még egy jobb kor.

Mert a gyermekeknek nem szabad megérezniök a mi kínjainkat, nem szabad megsejteniük keserves küzdelmeinket, melyek az élet okoz nekünk. A szebb jövő fiatal rügyei dércsipe virágként hervadnának el a gyermekek lelkében ezek tudásától, sőt a sejtésétől is.

Békesség is kell a világnak, megelégedettség és legalább parányi jóakarát. Mi, akik még más világban nőttünk fel, mi tudjuk, mit jelent ez, de magunkban megvalósítani — úgy látszik — többé már nem bírjuk.

— A mai nemzedék már elfásult, üzletivé vált, azzá

tette az élet. A jövő nemzedékének azonban nem szabad ilyennek lenni, mert akkor az emberiség sorsa meg van pecsételve és sohasem fog kiemelkedni a pocsolyából, melyben most vonaglik.

Hiába hivatkoznak korunk műveltségére, az csak külső máz, gépműveltség. Mert a kultúra nem Diezel-motor, nem repülőgép és drótnélküli táviró, nem is pompás palota, nem zongora, nem perzsaszőnyeg, vagy antik váza, nem elegancia, nem színház; a kultúra elsősorban a lélek műveltsége.

Ezt az igazi kultúrát, a lélek nemességét, az egyszerűséget, alázatosságot, szeretetet, békességet, megelégedettséget, jóakaratot kell növendékeink lelkébe beleplántálnunk.

Ehhez nyujt nekünk tanulságokat a bethlehemi jászol és a karácsonyeste mélységes ragyogása

A gyermekek szellemi túlterhelése.

Nagyon kellemetlen tárgy, amiről szólni akarunk, a legveszedelmesebb súrlódási felület az iskola és a szülők között. Nagyon sok panasz elhangzott már, hogy a gyermekek az iskolában túl vannak terhelve, igen sokan hozzászóltak már ehhez a kérdéshez, de a legtöbben nem annyira a tények alapos mérlegelése után, mint inkább érzelmeikből fakadt előítéletekre támaszkodva. Pedig ezt a kérdést is úgy kell tárgyalni, hogy megkíséreljük pontosan megállapítani, mennyi az a szellemi munka, amelyet a tanulóra kiszabhatunk és azután megvizsgáljuk, vajjon túlhaladja-e ezt a mértéket az iskola munkája?

Mikor a szellemi munkának megfelelő mennyiségét meg akarjuk állapítani, nem azt kell csupán tekintetbe venni: megbírja-e a gyermek azt a szellemi munkát minden testi és lelki kár nélkül, hanem, amire a tanügyi férfiak és akárhányszor a szülők is nem igen gondolnak: hogy a gyermek nem pusztán elemi iskolai, vagy gimnáziumi tanuló, hanem ezenkívül még más valami is: gyermek, önálló, külön személyiség, akinek külön céljai, tevékenységei is vannak, akinek összes testi és lelki energiáit nem szívhatja fel maradék nélkül az iskola és az iskolai munka.

Annak a gyermeknek lehelnek, sőt kell, hogy legyenek, egyéb hajlamai is, amelyeknek művelése, kifejlődése sokszor az ő szempontjából fontosabb, mint sok iskolai tantárgy elvégzése. A

produktív szellemi képességek nem az iskolában fejlődnek ki, hanem az iskolán kívül. Erre tehát időt kell adni a tanulónak. Ha az iskolai munka teljesen lefoglalja a tanulókat és nem enged időt szabad fejlődésre, akkor egyforma sablonra készült gépek kerülnek ki az iskolából, akikből valamely bürokrata állam számára elég jó gépalkatrészek lehetnek, de igazi emberek, akik a világot valamicskével is előbbre tudják majd vinni, nem lesznek belőlük.

Azonkívül azt is figyelembe kell vennünk, hogy a gyermek nemcsak a jövőnek, hanem a jelennek is él. A felnőtt ember is rosszul rendezi be életét, ha folyton csak előre nézve a jelenről egészen megfeledkezik. Természetes, hogy a gyermeknek most kell megalapoznia jövőjét, keményen dolgoznia kell, hogy az életben majd boldoguljon, de azért a gyermek jelene is nagy érték, amit nem szabad teljesen a jövőnek feláldoznunk. A gyermekkor az igazi örömök időszaka és jaj annak, akinek gyermekkorra örömtelen, mert azért az élet soha sem tudja többé kárpótolni. Minduntalan eszembe jut annak a kis fiúnak a keserves felsóhajtása, akit tanítója keményen munkába fogva folyton arra int: Gondolj a jövődre és a gyermek végül is kifakad: Mindig csak jövő és semmi jelen!

Ha ilyen mértéket alkalmazva vesszük vizsgálat alá az iskolákat, bizony meg kell állapítanunk, hogy igenis, lehet túlterhelésről beszélni, még pedig főképpen a középiskolákban. Szerintem a középiskolai tanulónál az iskolában töltendő idő maximuma volna napi öt óra. Ha mindennap 8 órától 1 óráig iskolában van, akkor ebben az időben benn kellene lennie minden órájának, még a rendkívüli tantárgyaknak is, úgy, hogy minden délutánja kivétel nélkül szabad legyen. Az alsóbb osztályokban elég volna napi négy óra, tehát az előadás 8 től 12 óráig tartana, legfeljebb hetenkint kétszer, háromszor volna öt óra.

Az itteni középiskolákban ezt az óraszámot jóval túllépi. Heti 34—36 óra van a felsőbb osztályokban. Ilyenformán ezek a tanulók délelőtt öt óra hosszat ott ülnek az iskolában és hetenkint háromszor még a délutánt is ott töltik. Ha még egyik-másik valami rendkívüli tárgyat tanul, igazán alig van odahaza és méltán kérdezhetjük: mikor tanulja meg a leckéjét?

A középiskolák tanterve már régóta abban a hibában szenved, hogy túlságosan terjedelmes. Hiába próbálták redukálni az órák számát, a sok tanácskozásnak rendszeren az lett az eredménye, hogy egy-két újabb tantárgyat vezettek be. Persze felteszik

a kérdést: melyik az az anyag, amelynek a tudása nem értékes és hasznos?

Valóban mindaz, amit a középiskolákban tanítanak, mind értékes és hasznos, de hát mindazonáltal mégis redukálni kell az anyagot. Hogy nem könnyű dolog ez, az bizonyos. Nem is lehet egy rövid kis cikkben elintézni, nem is akarok itt új tantervet nyújtani. De a kiindulásnak annak kell lennie, hogy megszabjuk a maximális óraszámot, amelyet nem lehet túllépni. Mi tanárok nem csinálhatunk ilyen új tantervet, de küzdhetünk érte szóval és tüllel.

Már a régebbi tantervek is, — mint mondtam, kissé sok órát és anyagot öleltek fel, de a csehszlovák köztársaság magyar középiskoláinak tanterve túlmegy minden határon, mint a fentebb felhozott óraszámokból látható. Persze erre azt felelnék a magasabb tanügyi hatóságok: ott van a német nyelv, az nem kötelező tárgy, tessék elhagyni.

Hát erre az esetleges ellenvetésre mindjárt feleljünk. Először is ez heti két óra, még mindig nagyon sok óra maradna. Másodszor pedig a tanulónak egy olyan nyelvet, amellyel a nagyvilágban boldogulhat és amelyen a tudományos műveket tanulmányozhatja, okvetlenül kell tanulnia, már pedig a tantervben szereplő nyelvek közül ez csak a német nyelv. Ha ezt elhagynák, kellene helyette franciát, vagy angolt tanulni, tehát a terhek nem kisebbednének. A bajon csak a tanterv radikális átdolgozásával lehetne segíteni.

Sokan azt mondják: hiszen nem volna olyan sok az a heti óraszám akkor, ha a tanuló minden munkáját elvégezhetné az iskolában és házi munkája semmi sem volna, a többi idejét mind pihenésre, szórakozásra, stb. használhatná. Ez a gondolat különben is divatos most a pedagógusok körében is, szeretik hangsúlyozni, hogy a tanuló az iskolában óra alatt sajátítsa el az anyagot, ott tanultassunk meg vele mindent, ne pedig leckéket adogassunk fel. Ebben a gondolatban természetesen van valami igazság, de azért a házi munka nem nélkülözhető. Akármennyire feldolgozzuk is az anyagot az iskolában, otthon is kell tanulni a gyermeknek, hogy az anyagot alaposan elsajátítsa. Azután még vannak olyan feladatok, amelyeket csak otthon végezhet el a tanuló. Nem is volna jó dolog, ha a tanuló házi munkáját egészen kiküszöbölnök, mert csak akkor neveljük igazán az életre, ha önálló, gyámkodás nélküli munkához is hozzászoktatjuk.

Mindamellettt azonban szükséges, hogy a tanárok legalább

a maguk hatáskörén belül igyekezzenek csökkenteni a túlterhelést és a tanulók házi munkáját a minimumra redukálják. Sok tanár elköveti azt a hibát, hogy csak a saját tantárgyának fontosságát tekinti és nem gondolja meg, hogy a tanulónak más tárgyat is kell tanulnia. A fontos és kevésbé fontos részek között különbséget kell tenni és az utóbbiakból sokat elhagyhatunk minden nagyobb kár nélkül, különösen a nyelvek és az irodalom adnak sok házi munkát a tanulónak, tehát itt van szükség bölcs mérsékletre.

Van azonban a túlterhelésnek másik forrása is, amely azonban csak némelyik tanulóra vonatkozik. Sokszor a szülők panaszkodnak, hogy a gyermek sokat tanul és mégsem tud boldogulni. Okozzák emiatt az iskolát, a tanárokat, azt kívánják, hogy ezek szállítsák le a mértéket és elégedjenek meg kevesebb tudással. A tulajdonképeni baj pedig az, hogy az illető tanulónak nincsen tehetsége. Ilyenkor persze nem ez az orvosság, amit a szülők akarnak, hanem a tehetségtelen gyermeket nem kell középiskolába járatni.

Soha nem volt annyira időszerű, mint most, felhívni a szülőket arra, hogy az olyan gyermekekkel, akiknek nincsen meg a kellő tehetségük és hajlamuk a tudományos pályára, vigyék más-hová, tereljék más pályára. A szellemi munkások úgy is túlságosan nagy számban vannak, nem tudnak elhelyezkedni és egyébként sincsen valami rózsás sorsuk. Csodálatos, hogy most, amikor egyébb pályákon sokkal jobban boldogulnak az emberek, mégis olyan sokan akarják fiukat a tudományos pályákra nevelni. A tanárnak bizony kellemetlen kötelessége a tehetségtelen gyermekeket a középiskolákból kiselejtezni. Az ilyen gyermekekre is jobb ez, meg magára az iskolára is, amely megszabadulva a terhertől könnyebben végzi munkáját.

Egy másik nagy hiba, amely a tanulók megterhelését okozza, hogy igen sok mindenre tanítjuk a gyermekeket, csak egyre nem: hogyan kell helyesen és gazdaságosan végezni a szellemi munkát, hogyan kell tanulni? A VIII. osztályban a lélektanral kapcsolatban szokott erről szó esni, mintegy illusztrálásául a szólásmódnak: eső után köpönyeg. Ilyenkor mutatjuk be a tanulónak, hogyan kellett volna neki nyolc éven át tanulnia.

Pedig ez nagyon fontos volna, mert a legtöbb tanuló rossz módszert használ a tanuláshoz, holott a jó, célszerű módszer leg-
alább fele munkának megtakarítását jelenti. Persze, szükséges volna, hogy a tanárok, tanítók maguk is tanulmányozzák ezt a

kérdést, foglalkozzanak a pszichológiával, ismerkedjenek meg ennek újabb eredményeivel.

Itt megint egy másik téma tolaikodik szemünk elé, amellyel nem igen szoktak foglalkozni, amelyről kevés szó esik: a tanárok és tanítók túlterheléseinek kérdése. Most itt mi sem akarjuk ezt a kérdést tárgyalni, de megjegyezzük, hogy bizony ez is olyan dolog, amiről lehetne beszélni. Pedagógusok és magasabb tanügyi hatóságok sokszor nagyon magas követelésekkel lépnek fel, nagyon sokat tudnak arról beszélni, hogy milyennek kell lenni a jó tanárnak, mi mindent várnak el a tanártól és elfelejtik, hogy az is húsból-vérből való ember, aki a sok munkától kifárad, akinek az idegei nincsenek acélból. Túlságosan megterhelt tanártól nem lehet várni, hogy a pedagógiát és pszichológiát tanulja és így iparkodjék elsajátítani azokat a módszereket, amelyekkel könnyíthet a tanulók munkáján. Mentől jobban meg van terhelve a tanár, annál jobban meg fogja ez terhelni a tanulókat, mert nem lesz ideje és türelme könnyíteni munkáján.

Maguk a szülők is hibásak lehetnek abban, hogy csak megnehezítik gyermekük munkáját. Igen szép dolog, ha az apa, vagy anya számonkéri a gyermektől, megtanulta-e a leckéjét, kikérdezi, ellenőrzi. De ezt okosan kell tennie, úgy, hogy ezzel támogassa az iskola munkáját, ne pedig új, haszontalan munkát szerezzen a tanulónak. Előfordul, hogy az illető tanuló gyenge, mondjuk a számtanból. A buzgó, de a pedagógiához és számtanhoz kevésbé értő apa erre állandóan „kikérdezi“ a gyereket, szigorúan megkívánja tőle, hogy a számtan-könyv egész szövegét szóról-szóra vágja be, azzal azonban nem sokat törődik, hogy ért-e belőle valamit. A tanuló ennek az értelemnélküli tanulásnak semmi hasznát sem veszi az iskolában, apja csak felesleges munkát végeztet vele, sőt még káros is az ilyen oktatás. Ha a szülők segíteni akarják az iskolát munkájában, akkor meg kell érteniök ezt a munkát, utánna kell járniok, hogyan tanítsák otthon gyermekeiket?

Néhány szóval rámutatunk arra, hogyan lehetne kissé enyhíteni a gyermekek tulságos megterhelésén? Az egészséges testi és lelki fejlődés csak akkor lehetséges, ha nem viseli meg, nem meríti ki a munka a tanulókat. Nem azokat a gyermekeket kell szem előtt tartanunk, akik nagyon óvatosan vigyáznak magukra és egészségükre, hogy valamiképen meg ne erőltessék magukat, ezek azután nem is felelnek meg az iskolai követelményeknek, hanem azokat, akiknek elég szellemi képességük van és mégis kénytelenek minden szabadidejüket tanulásra fordítani, hogy kellő

eredményt érjenek el. Sápadt arcuk, fáradt tekintetük hangosan szól hozzánk: segítséget.kér. Annak a tanulásnak, amit kifáradtan, pusztán a félelemtől hajtva végeznek, nem sok értéke van. Meg nem emésztett, igazán soha nyugodtan át nem gondolt zürzavaros ismeretek vannak az ilyeneknek fejében. Sokkal többet érne, ha valamivel kevesebbet tanulnának, de azt jól, alaposan.

A segítséget, mint már mondtuk, csak a tanterv alapos revíziója nyújthatná. Csakhogy ehhez szükséges volna, hogy nagy tudású szakemberek, akik egyszersem mind mély, nemes érzések is, volnának a tanügy élén. Kevés reménnyel, de annál nagyobb vágyódással nézünk a jövőbe.

Bognár Cecil.

A középiskola reformja.

(Folytatás.)

II.

A kultúra tartalmát, mint a múltkor említettem, a művészeti, tudományos, gazdasági, társadalmi, humanisztikus, vallási és nemzeti elemekből összeszővődő egész adja. A tartalom felelemzése nem a legszigorúbban határolt területeket adja ugyan, de az egyes elemeket tökéletesen elhatárolni, izolálni lehetetlen, amint a lelki életben sem tudjuk az értelem, érzelem és akarat pontos határait meghúzni.

Nézzük már most, megmaradt középiskoláink alkalmasak-e arra, hogy a 20. század kultúráját közöljék az ifjú nemzedékkel.

A mai középiskolákban az összes kultúrtényezők közül a tudományos elem az igazán valójában felkarolt. Még a gyakorlatiasabb tárgyakat is valami elvont tudományosság lengi körül az iskolákban s innen van az, hogy a német nyelv hosszú éveken át való oktatása is csak oly kevés eredménnyel jár.

A tudományosság lengi körül az egész iskolát, a professzorokat s a járókelők szent borzalommal tekintenek fel egy egy gimnázium homlokzatára. A tanuló valósággal fellelegzik, mikor az előadás után pár órára megszabadult a különféle nyelvtanok és stilisztikák tömegétől, hogy másnap annál keservesebben kelljen verekednie a nyelvi tények széttagolásával, összeállításával, a szógyök-, képző- és ragkereséssel. Jó esetben pontosan tudja, honnan származik s milyen esetben, vagy személyben és számban áll egy-egy szó; tudja, mi a főnévi, melléknévi, határozói igenév, nagyszerűen átalakít egy gerundiumos szerkezetet gerundivumosra stb.

stb., de próbáljunk csak egy német, latin mondatot kihúzni belőle, a tudomány felmondja a szolgálatot s ilyenkor irigykedve gondol az ember arra a legutolsó német parasztra is, aki ugyan nem tudja elfujni a genitívusszal álló prepozíciókat, de röviden és velősen ki tudja mondani gondolatát és érzését. Így ragadja el a tudományos gimnázium a tanulót az élettől megtömvé őt szépen kifundált nyelvtani és egyéb szabályokkal, melyek mind megannyi teher nehezdednek az ifjú nyelvére, ha száját kinyitja.

De igen igazságtalanok lennénk, ha a gimnázium ellen a tudományos egyoldalúság vádját hoznók fel. Korántsem tesszük. A gimnázium nem egyoldalúságban, de kétoldalúságban szenved. S ez utóbbi betegség még súlyosabb, mint az előző.

Mert miből tevődik össze a mai gimnázium? A tudományos és humanisztikus elemből. A tudományos és humanisztikus nevelés és tanítás pedig, azt hiszem, alkalmatlan arra, hogy a mai társadalomnak hasznosan tevékeny egyéneket alakítson ki. E két tényező szerencsétlen találkozása teszi azt, hogy a mai gimnáziumot mind a szülők, mind a pedagógusok erősen támadják.

A humaniorák túlságos hangsúlyozása egész érthetetlen a mai nemzedék előtt, mely nem fényűzésből, nem szórakozásból járhatja gyermekét iskolába, hanem életszükséglet diktálta kényszerből. A helyzet ma egészen más, mint régente, mikor kedvtelésből vagy hiú dicsekvésből iskoláztatták a szülők gyermeküket. Ma életszükséglet az iskola. S ha már a mai korviszonyok bizonyos kvalifikációhoz fűzik az egyes állásokat, mért nem törekszünk arra, hogy e kvalifikáció az éléhez hozzon közel benünket, ahelyett, hogy más régiókba von, alonnan kábultan, vagy kétségbeesve hullunk alá, mikor az élet hatalmas imperatívuszai megjelennek előttünk. Egyensúly, aranyközépút az, amire törekedni kell. Az elvont, idealisztikus gondolkodás mások martalékává tehet, kik minden iskolázás nélkül vidáman evickélnék az élet hullámain.

A humanisztikus tárgyak egyáltalán nem alkalmasak arra, hogy a modern gyermek lelkét termékenyítően érintsék. A kifejlett értelem korában jön csak meg először a hajlandóság, hogy érdeklődést mutassunk régmúlt korok iránt. A gyermek nem a múltnak él. A gyermek a jelené és a jövőé. S nincs az a hatalom, nincs az a pedagógiai svarckünster, aki a gyermek érdeklődését a múltba hatásosan és tartósan vissza tudja irányítani. A gyermek számára csak az van, ami él, ami körülötte mozog s mondhatni nagy szerencsé, kiváló adomány, ha már a 17. életévben megmozdul az érdeklődés, felébred az érzék a múltak iránt. A halottak

tinktélye az élok korának növekedésével nő. Az ifjú forradalmár, ki romba akar dönteni mindent, hogy új világot alkosson. Az öregedő ember konzervatív, ki helyeslően bólogat elődei felfogásán. Ez természeti törvény. Eddig minden generáció átélte ezt a folyamatot. Ezen semmiféle mesterkedéssel változtatni nem lehet.

Ha még hozzávesszük, hogy a humaniorák tanítása 95%-ban ablativusz — abszolutuszok s egyéb participiumos szerkezetek per longum et latum való tárgyalásában merül ki a legtöbb tanárnál, azonnal tisztában vagyunk az antik világ jellemnevelői hatásával a gyermekekre.

Az említett két tényező mögött jóval hátrább következnek nagyon hiányos fegyverzettel és felkészültséggel más kultúrelemek, mint a vallás (erkölcs), a nemzeti eszme s a művészeti elem.

A vallásoktatás eleddig majdnem minden tanítás és nevelés integrális része volt. A felvilágosodás óta egyre hevesebb támadások érik az iskolákat, jobban mondva az iskolafenntartókat, hogy a vallásoktatást nem különbözik ki az iskola falai közül. Annyiban minden esetre jók voltak ezek a támadások, hogy ma már erősen hajlanak a vallásoktatás reformja felé még az egyházak is. Átlátták, hogy a vallásoktatás mai módja nem alkalmas arra, hogy az evangéliumi társadalmat, a civitas Deit megteremthessék. Sőt a hittételek legszorgalmasabb tanítása mellett is a legkétségbeejtőbb helyzetbe sodródott az ó- és újvilág keresztény társadalma.

Talán a nemzeti eszme az egyetlen, mely kellő mértékben és módon volt méltatva középiskoláinkban. Tankönyveink politikai és irodalom történetek, bár nem egyszer legyezgették faji hiúságunkat, sohasem mulasztották el, hogy komolyan ne intsenek a sajnos meglehetősen számú hibák, magyar betegségek miatt. S hacsak az oktató egyénisége nem vitt az előadásokba erősebb szerepet, mely az utóbbi háborús években egyre inkább érezhető lett, úgy még ellenségeink se találhatnak hivatalosan elismert középiskolai történelem könyveink ellen kifogást. Így irodalom történeti könyveink még most is teljes mértékben forgalomban vannak, a nyolcadikos magyar politikai történelmet pedig csak az osztrák tanmenet elrendelése szorította ki.

A művészeti nevelés már igen mostohagyermek középiskoláinkban. Pedig a nemes érzések és indulatok felkeltésére, a helyezés és ítélet kialakítására alig van alkalmasabb eszköz a művészi nevelésnél. S mi történik ebben az irányban? Valami itt is megesis. Az iskolatermeket s a folyosókat tele aggatjuk képekkel,

reprodukciókkal, melyeket rendüellen biztossággal lep be a por egész éven át, hogy végre a takarító asszonyok a nagy vakációban érdeklődjenek hogy és holléük felül. Az irodalom a politikai történet s a régiségtan módját ejlik néha, hogy a művészetek fejlődésébe betekintést engedjenek a tanulóknak, de ez ma még igen kevés. A legfőbb hiba abban van, hogy a legjobb tanárnak szintén hiányzik a művészi érzéke, amelyet bizony nem lehet csak úgy előszedni valahonnan, hanem alapos iskolázással kell gyenge lábait megerősíteni. Már pedig mind a középiskolában, mind az egyetemen csak kuriózumképen foglalkoznak a művészeti oktatással, mert mindent felemészt a tudományos oktatás. Hogy mennyi nemes érzelem- és gondolatkeltő pillanatot szalasztunk el az életben a művészeti oktatás elhanyagolásával, csak azok tudják megmondani, akiknek lelkük odatapad minden művészi alkotásra, minden természeti szépre s beleéli, beleérzi magát. Mind olyan pillanat ez, mikor az ember mintegy kilép önmagából, hogy átfogjon kívülálló tárgyakat, jelenségeket. A művészi oktatás olyan tér már, hol sok tennivalója lesz az új iskolának.

Szándékosan hagytam hátra a kultúra két fontos tényezőjét: a gazdaságit és társadalmi. Ez a kettő az, mely a szlovenszkói magyar középiskolákból kitagadottan él. Ez a kettő az, melynek nyugtató hatása alatt áll egész életünk. E kettő hiányában lesz tálongó az úr, mely az élet és iskola közt van. Főkép ezek hiánya teszi alkalmatlanná középiskoláinkat arra, hogy nevelő és képző hivatásuknak megfelelhessenek.

Nézzük csak, mi az oka, hogy e két kultúrtényező alig egy-két iskolatípusnál nyert polgárjogot? Nézzük, mi okozza, hogy még ma is hiányzik középiskoláinkból e két fontos kultúrtényező rendszeres oktatása?

Érsekújvár.

Keresztes Pál.

A magyar dal.

A magyar nép sajátosságának és nemzeti egyéniségének mindenkor jellemző vonását képezte a dalszeretet. E lelki tulajdonság a magyar ember alaptermészetében találja kútforrását, mely alaptermészetet a kifelé való őszinte, férfias megnyilatkozás jellemzik. E lelki vonások domborítják ki a magyar ember jellemét s ebben leli magyarázatát a dalszeretele is, melyet kedélyvilágának ragyogó színei ékesítenek.

Az őszinte barátsággra mindenkor kész hajlandósága és

páratlanul álló vendégszeretele is dalszerelő lelkületére val-
lanak.

A magyar embernek, ha öröme van: a dal húrjai csendülnek fel ajkán. Ha bánat éri: dalban sírja el fájo lelke minden keservét. Ha a sors messze idegenbe vetelte is, ahol kegyelemkenyéren kellett tengetnie nyomoruságos napjait: dalban zokogta el hontalanságának minden keservét.

A magyar dalszeretet szálai visszanyúlnak a legrégibb időkbe is. Elvezetnek bennünket az énekmondók, regösök, igricek, lantosok, hegedösök, bujdosók idejébe, beigazolván a magyarnak minden időben létező dalszeretetét, mely nála nem bizonyos idő után lépett fel, még kevésbé mástól tanult dolog, hanem faji vonás, vele született ősi tehetség, minden magyar lelkében gyökerező esztétikai érzék.

Nem volt idő, hogy eme esztétikai érzék valamikor is szegényes, fogyatékos képet mutatott volna; mert hiszen a legrégibb keletű harci dalok és egyéb tárgyú énekek arról tanuskodnak, hogy a primitív népeket jellemző szűk esztétikai szemhatár a magyarnál sohasem létezett. Dalszeretetének lángja kiollhatatlanul ott lobogott lelke mélyén minden időben, melynek tüzeből a legnemesebb emberi érzelmek szikrái pallogtak.

Kedélyvilágának ragyogása keleties szinpompával árasztotta el egész népköltészetét, melyről a népdalok, románcok, mesék, regék stb. oly élénken tanuskodnak, zenéje és tánca sajátos eredetiséget mutat, melyet az idegen mindig megcsodált. Maga a magyar verses irodalom gazdag tárházának értékes gyöngyei a dalok, melyeknek ihletet adó szépségét költőink számtalanja oly őszintén átérezte. Ez avatta mindannyiok legnagyobbjává Petöfi Sándort, a magyar népdal megnemesítőjét, akinek neve a magyar dal szárnyain kelt viládkörüll utjára s lett a lyrai költészet páratlanul álló mestere az egész világon. Hallhatatlan érdeme, hogy újra felfedezte a magyar dalt, melybe új ihletet, fenséges lendületet öntött.

A szenvedések és megpróbáltatások tüzeben tisztulnak nemesednek az emberi érzelmek. Ebből pedig a magyarnak bőven jutott. A kiállott szenvedések és megpróbáltatások fogékonyvá tették és meglermekényítették lelkét, melyből csodás gazdagsággal fakadtak a legnemesebb érzelmek virágai s amelyeket azután alkotó ihletével népdalaiban oly jenséges egyszerűséggel juttatott kifejezésre.

A magyar nép dalszeretele — sajnos — az utóbbi két évtizedben hanyatlást, visszaesést mutat. A „modern” kor szelleme népünk jellemére, szokásaira és erkölcsére káros hatást gyakorolt. A nacionalizmust butaságnak hirdető nemzetköziség hullámai elhatottak a faji életünk alapját képező falusi néphez is, akil elődeinek hagyományos erényeiből kiforgattak. A falu kilépett csendes elvonultságából és mozgásában lévelgő irányba terellett.

A nemzetközi eszmék s azok nyomán támadt új „modern” szellem s zene világában is új hangokat hallatott. A magyar dal és zene mihamar szemben találta magát az új, szabadabb és divatosabb modern zenével. Megszülettek a kabaré nóták és orfeumi kuplék. A népdal helyét a kuplék és kabaré nóták foglalják el. A színjátszás terén valóságos ogerellkultusz indul meg, nagy kárára a népszínműnek. Ma már az új zenei szellem hangja uralkodik az utca fűttyében, a kávéházi zenében, a színház előadásaiban. Ott tartunk, hogy a falu fiatalsága is a rezesbanda hangja mellett csárdás helyett inkább vanszeppezik.

Szomorú és visszás állapotok ezek, melyek a faji jellegből való kivetkőzéshez s a teljes elnemzetiellenedéshez vezetnek. Azonban a magyar dalszeretnek, a magyar lélek mélyén szunyadó erőnek utat kell törnie minden akadályon át. E tekintetben elsősorban az iskolára vár feladat: minél korábban fogjon hozzá a dal kultiválásához, vezesse be a fiatalságunkat a magyar dal bájos világába, hogy azután minél korábban megismerhessék és megszerethessék a magyar dalt, mely dallamának közvetlenségével, elbájoló és hangulatot keltő voltával még az idegen szívébe is belopja magát. Az iskolából kikerült fiatalságot lássuk továbbra is magunk körül. Alakítsunk ifjusági énekkart, mely az ifjusági egyesület élesztője legyen. Rendezzünk műkedvelői színi előadásokat népszínművekből. Ismeretterjesztő előadások s egyéb ily alkalmakkor mindig szerepeljen programmon egy-egy magyar ének, vagy zeneszám is. Általában tegyünk meg e tekintetben minden lehető, amivel dalkulturánk megmentése és továbbfejlesztése tekintetében használhatunk.

Nekünk, mint a magyar kultúra hivatott munkásainak, kötelességszerű feladatunk is, hogy szeretettel őrködjünk a szívet-lelket nemesítő magyar dalon, melyet kegyeletes emlékü ősök becses hagyatékának tekintünk s amelyet nekünk

is örökségül kell általadnunk utódaink számára, jól tudván azt, hogy népünk nemcsak nyelvében, hanem dalában is él.

—ő.

A gyermeki lélek.

Visszaszáll a lelkem a rég elmúlt időkbe s boldog örömmel látogatja meg a mult örömvirágait. Visszaszáll a lelkem, amikor: „Gyöngye kézzel a homokból aranyvárat építettünk“. Hazaszáll a lelkem a virágos kis kertbe, hol: „Bokrétásan szenderegltünk rózsa-bokor árnyékában“. Odszáll a lelkem a kedves emlékekhez s azok oly szívesen marasztják. És tán még örömeztőbb maradna, ha nem hívná el onnan az élet. Pedig . . . pedig mennyivel boldogabb időzni e kedves emlékeknél, mint itt, ahol nem arany a szív s a lélek sem fehér.

Homokból aranyvár! Mert csillogó, mint az arany. De drágább, mert mi építettük. Van e a paloták körül olyan boldogság, mint ott volt?

Virág a kézben s szenderegltünk. Álmodoztunk. Kis pajtásainkkal játszottunk még álmunkban is. Most is álmodozunk — ébren — csalfa, vak reménnyel. Melyik szebb?

Visszareppen, ha csak egy pillanatra is, a lelkem a boldog gyermekkorba s ha onnan visszaszáll, fájós gondolat fogja el, miért is lesz a boldog gyermekből boldogtalan ember?

Mert más lesz a lélek, mássá teszik az emberek s teszi a világ. Hadd mutatom a gyermeki lelket, hogy milyen liliomos s hogy milyenné lesz, mutatja az élet.

Mint rendesen, úgy most is elmondom a tanulók előtt a tárgyalandó olvasmány tartalmát. „Gyermeki hit“ című ez az olvasmány.

Ígyen: Jani szegény gyermek volt. Özvegy édes anyja keserves kézimunkával kereste meg mindennapi kenyerüket. Jani megéhezett, kenyeret kért anyjától. Anyja fájdalomában ölébe ejtette varrását, melyen dolgozott. Nem adhatott kis fiának kenyeret, mert nem volt. Jani nem sírt, tudta, hogy meg kell nyugodni Isten akaratában.

Anyja is megbiztatta, hogy reggelre lesz kenyér. Miután elmondta esti imáját, nyugovóra tért. — A szokottnál is nagyobb csönd van iskolánkban. Úgy látom, lelkek ölelkeznek a levegőben; nem, mint a catalaunumi mezőn, nem. Szeretettel. — Folytatom

az olvasmány tartalmát: Éjfél tájban felébredt a kis Jani s kérdezte: „Megérkezett-e már a kenyér?“ „Nem, viszonzá anyja“.

A halotti csöndet hangos sírás töri meg. Egy kis leány keserves sírásban tört ki.

Miért sírsz Eszter?

A kis Janit siratom, mondá.

Egy könny csordult ki az én szememből is.

* * *

Őszre hajlott az idő. Az ég feketébe öllözött, gyászolta az enyészetet; bizonyosan, mert könnyei lassan hullottak.

Olt vezetett el utam a Vág-partján. Két kis tanítványom áll a töltésen. Ruhájok térden felül vizes. Reszketnek. Egy-egy kis kutya van kezökben. Csiógatják, melengelik, pedig ők is fáznak.

Kérdezősködöm dolguk felől. Síró hangon mondják el dolgukat, bajukat. Édesanyánk azt mondta, hogy dobjuk a szelvénybe ezeket a kis kutyákat! Mi bele is dobtuk, de nagyon sírtak, bementünk érleők s kihoztuk.

Anya! miért akartad gyermekeid lelkét szennyezni? Lásd, nem tűri meg, ami nem szép.

* * *

A madaraknak is van napja, a fáknak is van napja s az alkoholnak is van napja. És egy békenap is kellene! De ez nekünk,

Alkohol napot tartunk. Nem akarom bántani a gyermek lelkét. Csak elmondom egyszerűen az alkohol káros hatását, annak anyagi és erkölcsi kárát. De mégis félek, hogy odakünn majd eljártsszák, amit tanultak. Így szokták ezt tenni, ha a tanítás hatásos. Azért hát én is nagyobb érdeklődéssel kísérem a gyermekek játékát.

És nem! Sőt, nagy lehangoltság van a gyermekek között. Nem hangos most iskolánk udvara a zajtól.

Egy kis tanítvány szomorún áll. Félre húzódott, mert menekült előlem. Bántottam! Fájós lelke arcára kiült, szomorú szive pedig béklyót vert ajkára. De még lábai is gúzsba voltak verve, még csak meg se mozdult. Körülte a többi gyermek részlevő szívvel. Kínálgatják ezzel, azzal. De nem fogadja, pedig bizonyosan éhes. Szólaltatják. Nem szól.

Miért olyan szomorú? Nem nehéz kitalálni. Édesapja részeges és én a kis fiát bántottam, mert alkohol napot tartottam.

Vigyázat! Nemcsak a női és a férfi, de a gyermeki szívet is össze lehet törni.

A gyermekek idegessége.

Irta: GANYÓ VILMOS

Az első csoportba tartozókat azért kénytelenek végezni a gyermekek, mert nincsenek megelégedve valamely tett végrehajtásával. Az ideges gyermekek között találunk olyanokat, akik mielőtt lefeksznek, a megvetett ágyat újra megvetik, átrendezik. Egy ideges tanítványom nem tudott elaludni, míg a párnáját meg nem fordította. Kikefélt ruhájukat, kitisztított cipőjüket újra rendezték, noha látják, tudják, hogy már tisztább nem lehet. Étkezésnél a terítést javítják. A poharakat, tányérokat, evőeszközt rendezgetik. Kitünő képességű ideges középiskolai tanuló is ismerem, aki a viláért nem evett volna, ha személyesen le nem öblítette tányérját és evőeszközét. Éttermekben is. Hogy ez nem megy feltűnés nélkül, az nyilvánvaló. Még nagyobb bajok voltak rokoni látogatások alkalmával, ahol egyenesen tiltakoztak a kis unokaöccs *neveletlensége* ellen. — Mások evés után a kenyérmorzskákat szedegetik, takarítják.

Némelyek arra vigyáznak, ha bemennek valahová, hogy a küszöböt átlépjék. Ha véletlenül rálépnek, visszatérnek. Ajtón belépve nyakkendőjüket, hajukat igazgatják. Ha öltözködés közben a megszokott jobb cipő helyett a bal húzzák fel, nyugtalanság fogja el őket. Levetik és újra öltöznek a megszokott sorrendben.

Egy ideges fiú kénytelen volt letépni, vagy lekaparni a hirdető oszlopokról az összes *lejárt* hirdetményeket. Néha oly sok dolga volt ezzel, hogy két-három óra is beletelt, míg hazaért az iskolából. Ez a belső kényszertől indított munka annyira lefoglalta, hogy éhséget sem érzett, pedig ebéd nélkül volt. Ugyanez nem tudott addig felelni, míg a táblát le nem törülte. Ha nem engedtem meg, felelete zavart volt. Akadozott, noha tudta lekéjét, mert lefoglalta tudatát, figyelmét a kényszerképzet, melynek véghezvitelét megakadályoztam.

Mások felelés előtt kabátjukat begombolják és felelés közben is többnyire valami kényszermozgást végeznek. Távozáskor átvizsgálják könyveiket nem került-e közéjük másé. Ha valahová mennek, lakásukra visszatérnek megnézni, becsukták-e szekrényüket. Zsebükbe nyúlnak nem hagyták-e otthon órájukat, pénztárcájukat.

A második csoportba tartozó kényszerselekedetek azok, amelyek a belső nyugtalanság megszüntetését célozzák. Ilyenek a beteges tisztálkodás kényszerei. A gyermek nem győz eleget

mosdani. Akár egy egész darab szappant is felhasználna egy mosdáshoz. Már meg is törüli kezét és újra úgy találja, hogy még nem elég tiszta. Előlről kezdi. A belső megnyugvást célozza a céltalan járás-kelés és kóborlás. Ez, ha a gyermek szociális viszonyai rendezetlenek, csavargáshoz vezethet. Némelyek az utcán elhullatott papirokat kénytelenek felszedni, hogy megnézzék, mi van ráírva. Menetközben — főleg homályban és sötétben — minduntalan hátranéznek, nem követi-e őket valaki.

Egy tanítványomat mindig a nyugtalanság fogta el, ha ismeretlen emberrel találkozott, hogy ki lehet az. Nyugtalanságát úgy szüntette meg, hogy valami ürügy alatt megszólította az illetőt. A kölcsönös bemutatkozás után — célját elérve — bocsánatot kért és eltávozott.

A felsorolt kényszercselekedetek közül sokat magunkon is tapasztaltunk. Pszichológiailag szólva: sok kényszercselekedet egészséges embereknel élettani alapon is keletkezik. Patológiássá, betegessé akkor válik a kényszercselekedet, ha a gyermek többször megismétli. Akkor is, ha már meggyőződött, hogy tulajdonképpen már előbbi tette is felesleges volt, de ellenállni a kényszernek továbbra sem tud. Vagyis, ha a tett nincs kellően indokolva. Ha lefekvés előtt megnézem nincs-e valaki az ágyam alatt, azt nevezhetem még fokozott elővigyázatnak is. De, ha lámpaoltás után még kétszer-háromszor megteszem: akkor az már kényszer.

3. A phobiák.

A kényszerfélelmek, vagy phobiák szoros kapcsolatban vannak a kényszerképzetekkel és kényszercselekedetekkel. Sokszor valamely félelem miatt keletkezik kényszerképzet. Ebből pedig a kényszercselekedet. Például adva van egy kleptophobiás fiú, aki félelmet érez, ha egyedül olyan helyre kerül, ahol van valami elvinni való. Nagy szorongás fogja el, izzad, ha a munkatér tanszerszekerényéből valamit egyedül el kell hoznia. Sokszor meg se teszi. „Mert ha valami hiányoznék, még rá találnák fogni”. Becsületsomk. Ez a félelem azt a kényszerszorgondolatot indítja meg, hogy hátha véletlenségből nála van valami idegen dolog. Ez kínnozza. Ezen töpreng. Ebből aztán az a kényszercselekedet keletkezik, hogy tanítás után kénytelen tankönyveit, zsebeit aggódmassan és többször egymásután átvizsgálni, nem került-e véletlenül, vagy társai huncutsága folytán, — akik a gyengéjét ismerték — valami idegen tárgy tanszerei közé.

A phobiák sokfélék. ¹⁷⁾ Némely ideges gyermek bizonyos

¹⁷⁾ V. ö. Moravcsik E. Elmekór és Gyógytan. 139. l. Budapest, 1918.

tárgyak érintésétől irtózik. (Aichmophobia.) Mások egyes állatoktól: kutyától, békától, kakastól, madártól, dongótól, gilisztától félnek. (Zoophobia.) Nagyon gyakori a villámlástól, dörgéstől való félelem. (Astraphobia). Sokan valamilyen veszély bekövetkezésétől tartanak. Állandóan az őket érhető bajok, kellemetlenségek felől gondolkodnak és ezeknek a szenvedéseit néha előre átélik. Az ideges gyermek hamar elszokott pirulni. Ezért néha már előre attól fél, hogy majd társaságban zavarba fog jönni és el fog pirulni. (Erithrophobia). A leggyakoribb esetek közé lehet számítani a beszennyezéstől, bepiszokolástól való félelmet. (Mysophobia). Ezzel többnyire párosul a betegségtől való félelem. (Nosophobia). Mindkettő rendszerint a beteges tisztálkodással és a hygienikus élet szabályainak betegesen pedáns alkalmazásával jár. Van olyan ideges gyermek, akit gyujtóeszközök használata után az a félelem fog el, hogy vigyázatlansága miatt nem keletkezik-e tűz. (Pirophobia) Meggyőződött ugyan róla, hogy a gyufa elaludt, rá is lépett, még se tud elaludni, attól való félelmében, hogy hátha mégis valahogyan tűz keletkezhetik ott, ahol este gyertyával járt. Egyesek nem mernek zárt helyen tartózkodni, tömegben sok ember között lenni. (Claustrophobia). Mások viszont a nagy nyílt terektől irtóznak. (Agoraphobia). Végül felemlítjük mindezeknek a betetőzését, a félelemtől való félelmet: a *phobophobiát*. Nem is mer a gyermek hazulról elindulni, mert attól fél, hogy valami útjába akad, amitől félni fog.

A járványos betegségekől való félelem közismert. Hogy járványok alkalmával az ideges hajlamú emberek az övintézkedéseknek milyen lehetetlenebbnél lehetetlenebb változatait alkalmazzák, azt valamennyien tapasztalhattuk. Testileg, lelkileg valósággal tönkremennek a félelemben. Utoljára a mult században, a kolera-járvány alkalmával volt nagy arányú kolerophobia.

Egy kiváló kvalitásu középiskolai tanulót tereken, széles utcákon, hegyen, liften mindig ellenállhatatlan félelem fogott el. Vagyis agoraphobiában szenvedett. Ezeken a helyeken szorosan karonfogott. Remegett, izzadt, kipírult. Szomszág fogta el és zavartan beszélt. Ismeretlen lakásokba is betért egy pohár vizért és csak úgy ment nagy nehezen tovább. Kezelő orvosának másodemeleti lakására sokszor csak négy-ötösöri próbálgatás után jutottunk fel. Sokszor egyáltalában nem sikerült feljutnunk.

Astrophobiás fiut ismertem, aki-bátor volt, agilis. Legnagyobb vitéz társai között. De, amint vihar közelgett, ágyába feküdt. Az internátusi háló összes takaróit fejére rakta. Majd megfult. Izzadt. De a vihar elmúltáig a világért se bújt volna ki.

A dongótól úgy félt a másik, hogy ha zümmögését még csak meghallotta, magánkívül felordított. Elsápadt, remegett, míg a kis állat tovább nem szállt.

Sok ideges gyermeket erős félelem, szorongás lep meg, ha felelésre szólítják. A padból kilépni se bírnak. Nem képesek maguktól egy szót se szólani a nagy lelki elfogódottságtól, noha, külsőleg nyugodtának látszanak. Ilyenkor a büntetést, dorgálást is eltűrrik, anélkül, hogy meg tudnák magukat védeni, csak belsőleg szenvednek. Soká nem tudnak megbocsátani annak a pedagógusnak, aki nem tudja feloldani lelki gátlásukat. Aki nem tud lelkükhöz férközni. Nem tud beletekinteni és látni, hanem készült-ségüket a látszat alapján, helytelenül ítéli meg.¹³⁾

Vannak, akik állandóan azon töpregenek, attól félnek, hogy dolgozataik rosszak. Néha ez a félelem odáig fokozódik, hogy nem is mernek belekezdeni, attól félnek, hogy úgy sem fog sikerülni. Pedig megfelelő vezetés, kezelés mellett feladatukat nagyszerűen meg tudják csinálni.

Általában beteges alakban jelentkezik náluk a nyilvánosság előtt való beszéd-től, iskolai és orvosi vizsgálat-tól való félelem. Egy ideges 19 éves ifjút még akkor is ideges félelem, szivdobogás, izgalom fogott el, ha a két mondatból álló, tökéletes mechanizmussal begyakorolt asztali imát az ebédelőben valamennyi társa előtt egyedül kellett elmondania.

Az iskolai vizsgálat-tól való félelem rendszerint már hetek előtt kezdődik. Igen kínzó és többnyire mély nyomokat hagy hátra az idegrendszerben, melyeket sokszor hetekig, hónapokig kell gyógyítani. Csak az tud magának fogalmat alkotni arról a minden idegszálát megfeszítő izgalomról, aki megfigyelte az ideges gyermeket vizsgálat előtt, vizsgálat alatt és vizsgálat után, aki látta kínos vergődését. Az eredményt, mely nincs arányban készütségeivel és tudásával. Kimerült tekintetét és fáradt arcvonásait. Megtapintotta forró fejét, remegő kezét, zakatoló érverését.

A félelem sokszor túlzott iskolai gondolhoz vezet. Közismertek a túlságosan pedáns, szőrszálhasogató tanulók, kik túlzott lelkiismeretességük, rendszeretük miatt társaik gúnyolódásának cél-táblái. Állandóan feleleteik sikere miatt aggódnak. Jókora ébrednek. Reggelizni, ebédelni sem tudnak nyugodtan amiatt, hogy elkésnek az iskolából. Idegességük miatt evés után sokszor hánynak is.¹³⁾ Mire iskolába érkeznek, félelmük miatt kimerültek. Fe-

¹³⁾ Kadelman: Das Nervenranke Kind in der Schule. 7 I. Magdeburg 1907.

lelés közben reszketnek, megakadnak. Nem tudják érvényesíteni tudásukat.

Lelki izgalmakat okoz ideges gyermekeknél az „utazási láz“ is. A készülődés, a várakozás alatt roppant ingerlékenyek. Félnék elkéséstől. Egész lényüket lefoglalja az utazás izgalma, szórakozottak. Kapkodnak, zsörtölődnek, veszekednek.

Nem ritka a víztől, mosdatástól, egyedüllétől, sötétségtől való félelem sem.

A kényszerképzetek, kényszercselekedetek és a phóbiák rendellenes jelenségek ugyan, melyek a normális lelki funkciókat erősen zavarják. De az egyén rendellenességük tudatában van. Éppen azért az *egyéniséget, annak szellemi működését alapján nem támadják meg.*

4. A téves eszmék.

Ezek már az ítélőképességet is meghamisítják. Viszás, badar tartalmukat az „én“ nem ismeri fel. Az értelem nem küzd ellenük, tulajdonosuk nem szorong, nem izzad miattuk. Heves szívdobogás se fogja el, ha megszállják lelkét. Lelki egyensúlyát nem borítják fel. Egészen jól érzi magát. Azokat helyeseknek, az egyéniségéhez tartozóknak tekinti. Sokszor értékes tulajdonságoknak tartja, büszke azokra. Velük szemben az elme elveszti azt a képességét, hogy őket megbírálja, korrigálja és a körülményekkel ellentétes, valószínűtlen tartalmukat felismerje. Az „én“ és a külvilág között reális kapcsolat meglazul, hamis lesz.

Megkülönböztethetünk nagysági, kicsiségi, hypochondriát hütlenségi, üldöztetési, vonatkoztatási és vallásos téves eszméket.

¹⁹⁾ *Dorublüth O.*: Az idegesség elkerülése gyermek és ifjúkorban. »Egészség« 1916. évi 8. sz. (Folytatjuk.)

Egyesületi élet.

Országos egyesületünk vezetősége a miniszternél.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület képviselőiben Kovács Alajos elnök és Konss József alelnök e hó 9-én pénteken délelőtt 11 órakor megjelentek dr. Šrobár Lőrinc nemzetművelődési miniszter úr előtt Prahában.

Az elnök üdvözölte a minisztert abból az alkalomból, hogy

ő került a köztársaság közoktatásügyének élére. Fejtegette a magyar tannyelvű iskolák tanárai és tanítói eddigi munkásságát, annak eredményét és fájdalommal állapította meg, hogy a fölöttes hatóságok részéről ez a munkásság még ma sem talált teljes elismerésre, aminek szomorú bizonyága a tanárok ideiglenes megbízatása, a hivatalos nyelv nemtudása miatt állásukat veszített tanerők szálnalmas sorsa, az ovónők elbocsátása, a nem állami tanerők bizonytalan helyzete.

De legfájdalmasabban érinti a magyar tannyelvű iskolák tanerőit a miniszterium ama rideg elzárkózása, melyet az alapszabály végleges jóváhagyásával szemben tanusít.

Országos egyesületünk ez év első felében megalakult a fölöttes hatóságok tudtával, alapszabályában szigorúan körvonalazta, hogy csak a kultúrával és a tanerők erkölcsi és anyagi javainak előbbrevitelével akar foglalkozni és nem csupán a vezetőség, de a tagok egyeteme is bizonyosságot szolgáltat, hogy egyesületi tevékenységét csakis ezek képezik. Mégis hiába minden kérelem, az alapszabály kiadása még mindig késik, alapszabály nélkül pedig egy lépést sem tehet az egyesület és ha tesz, annak semmi eredményét nem látja.

Kéri a minisztert, hogy a sikeres működés biztosítására, de meg a tanítóság megnyugtatására is rendelje el az alapszabály kiadását, mely jelenleg Prahában, a miniszteriumban van.

Beszédét így fejezte be:

„Miniszter Úr! Önt erős kezű politikusnak mondják. Mi pedig tudjuk azt, hogy ha az erős kéz mozdulatait az igazság irányítja, akkor ott nemes szív lakozik. Mi ehhez a nemes szívhez fordulunk igazságunk érzetében s kérjük Önt, tegye lehetővé, hogy iskolánk, családjunk, nélkülöző kartársaink érdekében mint törvényes egyesület jöhessünk ide Ön elé pontokba foglalva kéréseinket, így remélvén meghalgattatást és igazságos elbánást.

A miniszter válaszában kijelentette, hogy a magyar tannyelvű iskolák tanárai és tanítói eddigi működésével és magatartásával mindenben meg van elégedve. Utasítani fogja a referátust, hogy alapszabályainkat juttassa el hozzánk.

Ami a tanerők egyéb kéréseit illeti, azokat az alapszabály leérkezése után pontokba foglalva juttassa el az Egyesület hozzá és ő előre is igéri, hogy minden igazságos ügyünk nála megértésre fog találni s kedvező elintéztést nyerend.

További tárgyalás folyamán — a már felsoroltakon kívül — kérte az elnök a minisztert, hogy a magyar középiskoláknál mű-

ködő tanárok véglegesítése ne köttessék a szlovák tanárok számára előirt vizsga letételéhez.

A válasz a vizsga terjedelmére vonatkozólag a legkedvezőbb volt, bár bizonyos fokú nyelvismeretet meg fognak kívánni mindenkitől, a történelmet és földrajzot előadó tanároktól bővebb ismeretet kívánnak a honismeretből, akik pedig a szlovák nyelvet akarják tanítani, e nyelvből külön képesítést is.

Végül hivatkozva a 29989/1921. számú rendeletre, az elnök felterjesztést nyújtott át a miniszternek, melyben kéri az egyesület, hogy a nyári szünidőben a magyar tanítóság részére Szlovenszko területén 12 olyan tanfolyam állíttassék fel, amelyek végzetével a tanfolyam helyén azonnal letehető legyen a nosztrifikációs vizsgálat. Ezen tanfolyamok céljára államsegély folyósítását kéri.

Miniszter úr a felterjesztést átvette s annak teljesítését megígérte.

A vezetőség a legjobb reményekkel elteve távozott a miniszteriumból, úgy látván, hogy az egyesület hamarosan megkezdheti működését, mely eddig csupán a szervezkedésre szorítkozhatott,

Polgári iskolai tanárok gyűlése.

F. évi december hó 17-én tartották meg Szlovenszko polgári iskolai tanárai Zsolnán a Školský Referát kezdeményezésére összehívott naggyűlésüket.

A gyűlésen impozáns számban képviseltették magukat Szlovenszko összes polgári iskolái nemzetiségre és jellegre való tekintet nélkül. A résztvevők nagy száma is igazolta ama kérdések nagy horderejű voltát, melyekben a naggyűlés a polgári iskola tanulmányi ügyének fejlesztése, valamint a polg. isk. tanerők anyagi és erkölcsi érdekeinek megóvása szempontjából állást foglalt.

A gyűlést megelőzően tartott előértekezleten a napirendre tűzött kérdések tekintetében beérkezett javaslatok tárgyalattak s megszövegeztettek azon határozati javaslatok, melyet a másnapi gyűlés elé terjesztettek az egyes előadók.

A gyűlésen 184 polgári iskolai tanár jelent meg, úgy hogy ezek befogadására a polg. iskola e célra kijelölt helyisége szűknek bizonyult s a gyűlést a városháza nagytermében kellett megtartani.

A gyűlést Jellinek Károly miniszteri főtanfelügyelő nyitotta

meg, aki nagy hatást keltő beszédében rámutatott, azon nehéz helyzetre, melyben polgári iskoláink vannak s amely nehéz helyzeten csak úgy lehet segíteni, ha a polgári iskolák hivatott munkásai félretéve mindent, ami elválaszt egymástól, kölcsönös, vállvetett támogatással fognak nagy munkájukhoz. Beszédében rendkívül tanulságos történeli és statisztikai visszapillantást vetett a szlovenszkői polg. iskolákra.

A megnyitói beszéd elhangzása után sorra került a napi-rendre lüzölt kérdések tárgyalása. Az egyes előadók nagy szakavatottsággal indokolták meg javasataikat, melyeket a gyűlés egyhangulag mind elfogadott.

Az elfogadott javaslatok közül, mint legfontosabbak kiemelendők, hogy a nagygyűlés a szlovenszkői polgári iskolák számára új tanterv és részletes utasítás készítését határozta el s az egyes tantárgyak anyagának kidolgozásával a megjelentek közül többet meg is bízott. Mint ezzel szorosán összefüggő kérdés, megvitatást nyert a tankönyvek kérdése is. E tekintetben az az elhatározás érlelődött meg, hogy miután a tankönyveknek az ujonnan elkészítendő tantervhez kell alkalmazkodniok, ezek megírása lehetőleg a sürgősen elkészítendő tanterv megjelenése utáni időre halasztassék, ami azonban nem zárja ki, hogy az előkészítő munkálatok e tekintetben is már most megkezdessenek.

A nagygyűlés állást foglalt a polgári iskola négy osztályának fentartása érdekében, kimondolta, hogy a polgári iskolai tanerők a B) fizetési csoportban hagyassanak meg s véglegesítésük mielőbb hajtassék végre.

A tanárképzés tekintetében az egyetemi képzés mellett történt állásfoglalás.

Az iskola adminisztrálása és ennek egyszerűsítése érdekében kívánatosnak tartotta a nagygyűlés kimondani azt, hogy a polgári iskola a tanfelügyelőségek hatásköréből kivélessék s közvetlenül a Školský Referát-nak hatásköre alá rendeltessék.

A komáromi tantestületet Szilágyi Mária, Markovics-Ede és Vásárhelyi Károly képviselték a nagygyűlésen.

Felhivás.

Felhivom a járási- és megyei egyesületek pénztárosait, hogy az 1921. évi tagdíjhátralékokat egyesületük tagjaitól szedjék be s a f. év végeig részletes kimutatás kapcsán — névszerinti elszámolással, melyen a törzs-

könyvi szám is feltüntetendő — a központi pénztárba küldjék be, hogy az évvárlat megejthető legyen. Az 1922. évben a tagdíjak előleges $\frac{1}{4}$ évi részletekben szedendők be s $\frac{1}{4}$ évenként számolandók el a központi pénztárral.

A gyakori kérdezősködések elkerülése végett közlöm, hogy alapszabályaink értelmében a járási pénztárakat 10%, a megyei pénztárakat 15% illeti meg a befizetett tagdíjakból. Ahol csak megyei egyesületek vannak, ott a tagdíjakból 25% tartható vissza.

Kovács Alajos elnök.

Tisztelettel kérem a fizetési, előlépési stb. ügyben hozzám forduló karlársakat, hogy a költségekhez leendő hozzájárulás céljából küldönn összegeket egyenesen a központi pénztárhoz irányítsák, mert azok felvételére én nem vagyok jogosult.

Uherezky Géza.

Szemle.

Nevelés és vallás. E sokat vitatott témáról figyelemreméltó cikk jelent meg a bostoni Educationban. Gondolatmenete röviden a következő:

A nevelés nemcsak ismeretekkel gazdagít, hanem önmagunk és a külvilág megfigyelésére is vezet bennünket. Viszont a vallás az az ösztönző-erő, melynek segítségével ismereteinket úgy a magunk, mint emberlársaink hasznára és Isten dicsőségére helyesen alkalmazzuk és értékesíthetjük. A nevelés és vallás az igazi haladásnak és fejlődésnek két leghatalmasabb alaprugója. Mindkettő közös célja, hogy az embereket bölcsökké és jókká formálja és tökéletesedésre vezesse. Együttes összeműködésükben már eddigelé is oly magasrendű típusokat hoztak létre, akik méltán viták ki az összeműködés csodálatát és tisztelőtét. Az angolszász faj a vallás és nevelés kölcsönhatása alatt oly magasrendű civilizációra hivatkozhatik, hogy abban nemcsak az államférfi

és emberbarát, hanem a ludós és hős leglökételesebb mintaképeit találjuk.

A ludásismeret bizonyára igen nagy fontosságú tényezője a fejlődési folyamatnak, de ha a legtágabb értelemben vett vallás át nem hatja, veszedelmes erővé és számos bajnak forrásává válhatik. Emellett szól a világháború, amelyben egyrészt a németek csodálatraméltó fizikai, kémiai és természettudományi ismereteiket magasabb célok elérésére, másrészt pedig az Egyesült-Államok minden fizikai és szellemi erejüket az egész világ szabadságának biztosítására fordították.

Ily cél szolgálatában az igazán hivatásos tanító a parancsteljesítő derék katonához, vagy felkent misszionáriushoz hasonlítható. Munkáját a nagyközönségnek is ily szempontból kell megítélnie és értékelnie. Nevelési rendszerünket a vallásosság szellemének kell áthatnia. Az igazi nevelőnek és igazi kereszténynek egy és ugyanazon eszményben kell találkoznia. Legjobb és legbefolyásosabb intézményeinket, iskoláinkat egészséges, tiszta keresztény szellem hatja át. Kaukázusi őszlőneink és puritán hagyományaink arra serkentenek, hogy ezen eszményeinket megtartsuk, továbbfejlesszük és hogy erről az utról semmi által magunkat eltéríteni ne engedjük. Ismeretszerzés és vallás szorosan egymáshoz fonódva vezet az igazi lökételesedéshez. E cél elérésében jól jegyezzék meg a tanítók, hogy ők minden időnek és kornak s az összemberség legjobb és legnemesebb szellemének segítőitársai.

Az ovoda nyelve A losonci tanfelügyelőség átrírt a város polgármesteréhez, hogy a városi ovodákban az államnyelvet elhanyagolják. Felhívja a polgármestert, hogy a vonatkozó rendeletnek (1892. évi 44000. sz. magyar rendeletnek) szerezzen érvényt, mert különben az ovodákat bezárja.

Tudtunkkal az államnyelvnek a magyar ovodákban kötelező tanítása nincs elrendelve. Hiszen annak tanítását még az elemi iskola első osztályában sem tették kötelezővé. Ily körülmények közt az ilyen különös intézkedésben bizonyos önkényesség látszik

Dr. Bognár Cecil, a komáromi bencés főgimnázium tanára, a budapesti tudomány-egyetem magántanára, akit a Szt István Akadémia f. évi február havában tagjává választott, dec. hó 9-én olvasta fel székfoglaló értekezését „Az

energia átalakulásának iránya" címen a Szt. István Akadémia IV. osztályának, a természettudományi és matematikai osztálynak ülésén.

A komáromi egyéves kereskedelmi szaktanfolyamot a kormány formai okok miatt bezárta. Az újból való megnyitás a karácsonyi szünet után várható.

Hivatalos rendeletek

Skolský Referát Bratislava.

65426 I ai. sz.

Bratislava, 1921 dec. 6.

Tárgy: Iskolai helyiségeknek szórakozási célokra való felhasználása.

Szlovenszko valamennyi egyházi főhatóságának!

A fegyelmezetlen lakosság az iskolai helyiségeket gyakran tánc és egyéb mulatságok céljaira használja fel, ami nagy erkülesi súlydeésről tanuskodik.

A lakosság ilyen eljárása nem engedhető meg s éppen ezért biztellettel felkérem, hogy a saját hatáskörében sziveskedjék az itteni 1920. évi feb. 20-án 13.980 III. sz. rendelethez hasonló értelmű rendelkezést, mely szerint az iskolai helyiségek csupán népnevelési célokra használhatók fel, kiadni. A jövőben hasonló cselekmények közigazgatási úton intéztessenek el.

Skolský Referát igazgatója

Folprecht s. k.

Valamennyi Szlovanszói tanfelügyelőségnek! Tudomásvétele végezt kiadom.

Folprecht s. k.

Skolský Referát Bratislava.

67353/I ai. 921.

Bratislava, dec. 5.

Tárgy: Nem állami elemi iskolai tanítók állomáshelyéről távozás.

Valamennyi Szlovanszói egyházi főhatóságának!

A nem állami iskolák tanítói más állomás helyre történt megválasztásuk eselén tanév közbe elhagyják állomás helyeiket, amely körülmény kedvezően hatással van a tanítási eredményre.

A kedvező tanítási eredmény érdeke arra kényszerít, miszerint arra kérem fel az egyházi főhatóságot, hogy a saját hatáskörében az állami tanítói állásokról való távozás tárgyában 1921. jan. 5-én 56.546 I ai. 1920. sz. rendelettel meggyezően rendelkezni sziveskedjék. Ezen rendelkezésnek nevezetesen azt kellene tartalmaznia, hogy a nem állami iskola tanítója, amennyiben más nem állami vagy állami iskolához választatnék meg, helyét csak a félév illetőleg a tanév végén bagyhatja el.

Ha a tanító, vagy a tanítónő állásáról lemond (más pályaválasztás, férjhez menetel stb. miatt) kérvényének elintézéséig hivatalban kell maradnia. A tanító önkényesen nem hagyhatja el állomáshelyét. Kivételes körülmények között egyéni kérelmek alapján esetről-esetre történnék a döntés.

Ezen rendelkezések meggyeznek némely egyházi főhatóságoknak hasonló tárgyú s már kiadott rendelkezéseivel. Az ezirányban tett lépések megítéletéről szives értesítést kérek.

Skolský Referát igazgatója

Folprecht s. k.

Školsky Referát Bratislava.

Bratislava, 1921. nov. 2.

60224 I. ai. 152

Tárgy: Nem állami elemi iskolák üresedésben levő állásainak betöltése.

Szlourenszkó valamennyi tanfelügyelőségének!

Miként a múlt évben, úgy az idén is némely iskolaszék, melynek pályázati hirdetménye eredménytelen maradt, arra kér fel, hogy állami tanítókat bocsássunk rendelkezésükre.

Eme kérésük teljesítésére hajlandók vagyunk a következő feltételek alatt.

1.) Ha az iskolaszék kezeskedik arról, hogy az állami tanítónak ugyan ezen illetményeket biztosítja, amelyek a pályázati hirdetményben felszámoltak (A többi az állam egészíti ki) 2.) Az állami tanító az állami felügyelet és hatáskör, mint elsőfokú hatóság, alá fog tartozni. 3.) Hogy az állami tanító lakásától és élelmezéséről gondoskodás fog történni.

Azon iskolaszékeket tehát, amelyek állami tanító alkalmazását kérelmezik, világosítsa fel, hogy kérelmüket ezen körrendelet értelmében megszövegezve nyújtsák be.

A Školský Referát igazgatója
Folprecht s. k.

Školský Referát Bratislava.

63453; I. ai. 1931.

Bratislava, 1921. nov. 27.

Tárgy: Nem állami elemi iskolák üresedésben levő állásainak betöltése

Valamennyi tanfelügyelőségnek!

Számos iskolafenntartó a megüresedett tanítói állásra tantervet alkalmaz anélkül, hogy arra nyilvános pályázatot hirdetne.

Az állomáshelyek betöltése körül követett ezen eljárás a jelenlegi még nem konszolidált viszonyok között nem teljesen megfelelő és célirányos. Azért megkívánom, hogy a hivatala részéről a Školský Referáthoz a választás jóváhagyása végett intézendő felterjesztéséhez mindenkor pályázat irattal csatoljon arról, hogy a megüresedett állásra nyilvános pályázat irattal hirdetett.

A jegyzőkönyvben a megüresedett állásra pályázók névjegyzéke fölveendő Ezen rendeletem be nem tartása esetén kénytelen lennék az 1907. évi 27. t. cikk 21. §-ának 2. pontja értelmében szigorúan eljárni.

Helytelenítem, hogy az iskolafenntartók a megüresedett tanítói állásokra az 1919. január 1.-e után szerzett érettségi bizonyítvánnyal rendelkező abiturians tanító-jelölteket végleges minőségben megválasztanak.

Ezen eljárás ellenkezik az 1920. évi április 14.-én 276 sz. alatt kelt törvény 2. §-ával. Addig is, amíg ezen kérdés véglegesen nem rendeztetik, megkívánom, hogy az iskolafenntartók a megüresedett tanítói állásokra az abiturians tanító jelölteket azon feltétel alatt válasszák meg, hogy állásukban csak akkor erősíttetnek meg véglegesen, ha az 1920. évi április hó 14.-én 276. sz. törvényben előírt képesítő vizsgát sikerrel leteszik.

Hangsúlyozni kívánom azt, hogy az 1868. évi 38. t.-c. 138. §-ának és az 1920. évi 276. sz. törvény 2. §-a kérdésének végleges rendezéséig ezek összhangba hozva akként alkalmazandók hogy fentebb említett tanítóknak (fegyelmi vizsgálat nélkül) egyoldalulag még a képesítő vizsgálat letévéséig sem mondhatnak fel.

A Školský Referát igazgatója
Folprecht s. k.

Školský Referát Bratislava.

63110/III ai. 1921.

Bratislava, 1921. nov. 21.

Tárgy: A mozgósítás alkalmából a katonaság részéről igénybevevett iskolai épületek rendbepozíciója.

Szlovéniai tanfelügyelőségének. Középiskolai — tanítóképzőintézeti igazgatóságának!

1912. évi 67. t. c. 21 §-a alapján a legutóbbi mozgósítás alkalmával a hadsereg eltávolítása céljából több iskolai épületet foglaltak el, amelyeket a közoktatási törvény 3 §-a értelmében a hadvezetőség ugyanolyan állapotban köteles átadni, mint a milyenben átvette. Ennek következtében tehát a hadvezetőség kötelessége a helyiségek kellő kitisztításáról és szükség esetén fertőtlenítéséről való gondoskodás, valamint kötelessége minden kárnak, melyet a katonaság okozott, kijavítása.

Amennyiben az épületen, annak mellékhelyiségeiben kár esett, szükséges az épület átvételénél azt bizottságilag megállapítani és külön jegyzőkönyvben leírni azokat a károkat, amelyek az épületen és mellékhelyiségein (kémény, ajtó, ablak, árnyékszék stb.) s külön jegyzőkönyvben azokat a károkat, amelyek a bútorzaton, vagy egyéb belső berendezésen állapítottak meg. Emellett a kár nagysága is megállapítandó.

Nyilvánvaló, hogy ezen bizottságba a hadsereg képviselője és fontosabb esetekben az állami építészeti hivatal képviselője meghívandó. Azért fenti hatóságoknak kötelességévé teszem, hogy ezen rendelkezés értelmében járjanak el és a hadseregtől az elvett épületeknek kitisztítását és karbantartását erőlyesen kívánják meg, ahol pedig a hadsereg ezen munkálatokról nem akarna gondoskodni, azt a hadvezetőség terhére végeztesse el.

Az okozott károkról, melyeket a hadvezetőség nem akarna kárpótolni, vagy kijavíttatni, felvett jegyzőkönyvek további eljárás végett hozzám a legelőszörben feltorjlesztendők.

Felhívom az összes tanfelügyelőségeket, hogy erről a hadsereg által igénybevevett összes állami iskolák igazgatóságait tudósítsák azzal, hogy ezen rendelkezéseket szigorúan betartva járjanak el.

*A Školský Referát igazgatója
Folprecht s. k.*

Školský Inspektorát v Komárne. C. 3921/921. Tanterületem valamennyi tanítójának! A több tanító által szerkesztett Comenius kiadású „Olvasókönyv a szlovéniai magyar tanítólányok számára IV., V., VI. évf. számára” már megjelent, miért annak az iskolába való azonnali bevezetése kötelező. Komárno, 1921. dec. 10-én. *Ježo*, áll. tanfelügyelő. Kapható és megrendelhető Spitzer Sándor könyv- és papirkereskedésében Komárno, Nádor-utca 29.

Szerkesztői üzenetek.

Összes kedves munkatársainknak és olvasóinknak boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk.

A gimn. tanterv folytatása anyag-túlhalmozódás miatt a következő számra maradt.

F. E. Az osztatlan iskoláról szóló cikke terjedelmes, a kilüszött célnak még sem felel meg. Átdolgozás segítene rajta, amikor a tanítás anyagának feldolgozását szabadabban kellene kifejtieni.

T. I. Kamocsa. Dehogy is temetünk el ilyen épkézláb cikket. Csak keress fel máskor is ilyenekkel.

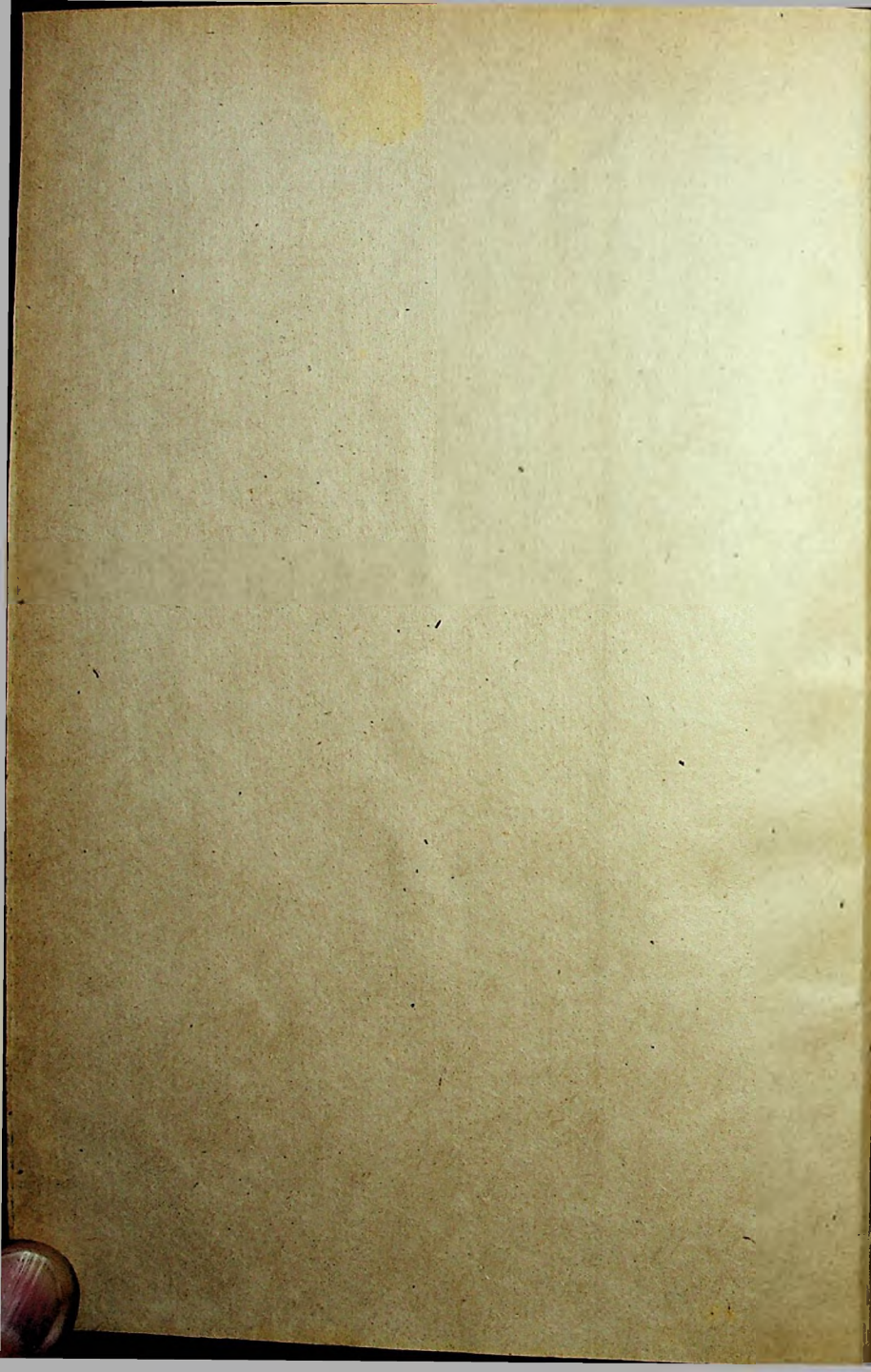
Felhívás!

1921 jan. 1-ével a „Magyar Tanító“ második folyamát indítjuk meg. Ez alkalommal felhívjuk lapunk eddigi előfizetőit és a tanügy iránt érdeklődőket, hogy előfizetéseiket megújítani, illetve előfizetőink sorába lépni sziveskedjenek. Lapunk előfizetési díja: egész évre 40 K, 1/2 évre 20 K, 1/4 évre 10 K, példányonként 2 K, mely összeg kiadóhivatalunk címére — Komárno—Komárom, Községi elemi isk. Deák Ferenc-u. 11. sz. — küldendő.

A „Magyar Tanító“ kiadóhivatala.

Kiadóhivatali üzenetek.

Többeknél. Számtalan esetben előfordul, hogy a lap elmaradását csak akkor jentik be a kartársak, mikor már 5–6 számot nem kaptak. Mivel nem áll módunkban ezt visszamenőleg megküldeni, azért ismétellen felhívjuk kartársainkat, hogy az **első szám** kimaradása esetén értesítsenek bennünket. — **Zs. G. Bodrogszerdahely.** Ha már a 16. sz.-tól kezdve nem kapta lapunkat, miért jentli ezt még csak ma? s miért nem tette ezt a legelső szám elmaradásánál? A kért számokat elküldtük, ez azonban az egyesületnek kára. Ha időben értesített volna, úgy meglettük volna intézkedéseinket. Címváltozást azonnal be kell jenteni. — **A. Á. Füzesgyarmat.** A még rendelkezésünkre álló számokból küldtünk. — **M. J. Lehenye.** A kért számokat elküldtük. — **N. Zs. Csakanovce.** Utolsó postáját kijavítottuk. — **K. N. Várkony.** 16. és 17. számot elküldtük. — **D. A. Pozsony.** Az előfizetési díjat megkaptuk s lapunkat a 18. sz. től kezdve küldtük. Csodálkozva olvassuk lapját, hogy még nem kapta meg. Ha a cím jó, ezóta már biztosan megérkeztek. — **P. L. Jelso-ce.** A még rendelkezésünkre álló számokból küldtünk. — **M. J. Cs. Csütörtök.** Címét kijavítottuk. — **S. R. Major a.** A kért 11. számot elküldtük. — **S. P. Dobo-gaz.** Az előfizetést megkaptuk Dec. 1-től küldtük. — **T. K. Deák.** A kért hiányzó számokat elküldtük. — **J. I. Uzshorod. V. E. Kistárkány. D. G. Komáromcebi.** Az elmaradt számot megküldtük. Valószínűleg megkapták már az első ízben küldött 22 számot is. Ugyanis az a nyomdai munkák szünetelése miatt késett. — **K. E. Bratislava.** Az előfizetést megkaptuk. A kért számokat elküldtük. **R. I. Péterházapuzta. H. I. Flir.** A járási pénztárnok jentése alapján lapunkat visszamenőleg is megküldtük.

TARTALOM JEGYZÉK.

(1922. év.)

Vezércikkek.

Ujévi bangulat	1 oldal
Sovinizmus	25 >
Unos-untig elégszer	77 >
Tiltakozó nagygyűlés	101 >
Szebb és nemesebb dolog	125 >
A tanilóság megkérdéztése nélkül	149 >
Fellámadás	173 >
Az anyanyelvi oktatás	197 >
Paritásos törvény	225 >
Kegyelemkenyér	249 >
Anyagi ellátásunk kérdése	273 >
Tanév végén	297 >
A júniusi törvény	321 >
Napról-napra	349 >
Alapszabályaink	366 >
Kovács Alajos: Tanító Testvéreim!	381 >
Központi gyűlésünk	409 >
Az egyesületi produktivitás	437 >
A tanügy zsellerei	463 >
Az új tisztikar	489 >
Népnevelői tevékenységünk	513 >
Tanítóhiány és honpolgárság	533 >

Paedagógiai és egyéb cikkek:

Gidró Bonifác: A szlovenszkoí magyar és német gimn. tanterve (folyt.)	3 oldal
Uherezky Géza: Előlépési igények bejelentése	9 >
Ganyó Vilmos: A gyermekek idegessége (folyt.)	16 >
Keresztes Pál: A középiskola reformja (folyt.)	27 >
Tichy Lajos: Önképzésünkről	33 >
Dr. Bognár Cecil: A szlov. magy. és német gimn. tanterve (folyt.)	35 >
Ganyó Vilmos: A gyermekek idegessége (folyt.)	40 >
Tóth István: A magyar tanító (költ.)	49 >
Keresztes Pál: A középiskola reformja (bef.)	50 >
Gödör Kap. János: A szlov. magyar és német gimn. tanterve (folyt.)	57 >
(-s.) Gondolatok a tanítói élethivatás köréből	62 >

Ganyó Vilmos: A gyermekek idegessége (folyt.)	67 oldal
Vaskó Imre: Kömley János †	79 >
Tóth István: Az erkölcs jövője	81 >
Tóth Imre: Fehér Liliom	85 >
Sz. S.: A számokkal való gondolkodásról	88 >
Ganyó Vilmos: A gyermekek idegessége (folyt.)	92 >
A prágai küldöttség utjának credménye	107 >
B. F.: Zsolna (Pillanatfelvételek)	110 >
Dinnyés Károly: Pillanatfelvételek a zsolnai gyűlésről	112 >
Sz. S.: A számokkal való gondolkodásról (folyt.)	114 >
Ganyó Vilmos: A gyermekek idegessége	116 >
Keresztes Pál: Az akaratnevelés	127 >
Tichy Lajos: Jogvédelem	134 >
Sz. S. Számokkal való gondolkodásról (folyt.)	136 >
Egyed Aladár: Bogár Lajos emlékezete	140 >
— rz. — Gondolatok (A tanítói pályáról)	141 >
Keresztes Pál: Az akaratnevelés (folyt.)	151 >
Szalay Sándor: A számokkal való gondolkodásról (bef.)	158 >
Horváth Samu: A nemzet »napszámossai«	164 >
Banaí Tóth Pál: Jogvédelmünk	174 >
Gáspár János: A magyar dalról	176 >
Pethes Béla: Betegségélyzőt a tanügy munkásainak	180 >
Tóth Imre: Mosoly könnyek között	185 >
Dr. Prenner Béla: A kath. isk. ügy reformjáról	199 >
Dr. Kenessey Kálmán: Csehszlovákia fiz. föld. rövid foglalata	205 >
Keresztes Pál: Az akaratnevelés (folyt.)	209 >
Gáspár János: Májusi sorok	216 >
Schmögner János: Elnöki működésem köréből	218 >
Gosztonyi Nándor: Beöthy Zs †	220 >
Keresztes Pál: Az akaratnevelés	227 >
Dr. Kenessey Kálmán: Csehszlovákiai fizikai földrajznak rövid foglalata (bef.)	231 >

Pósfai János: Gondolatok	235 oldal
Tóth István: Mikből tanítsunk?	239 >
Scmögner F.: Felhívás a magy. és német tan. nyelv. tanoncisk. tanerőibez	241 >
—: Léteérdekünk . . .	251 >
Keresztes Pál: Az akaratnevelés	256 >
A kiegészítő vizsgálat részletes anyaga	259 >
Tóth Imre: Nefejejts . . .	262 >
Keresztes Pál: Akaratnevelés (folyt.)	275 >
Tichy Lajos: Irodalmi társulat	284 >
Farkas István: Falusi képek	287 >
—: Az iskolai mulasztások csökkentése	299 >
Marcsa Gy.: Rólunk, nekünk	307 >
U. Szabó János: Azok a libák!	308 >
Vaskó Imre: A tanulók öngyilkossága	310 >
Banai Tóth Pál: Az új fiz. törv.	323 >
Banai—Gosztonyi—Vaskó: Az elmúlt isk. év tanulságai	327 >
Molnár János: Fiataloknak	334 >
Tichy Lajos pályanyertes műve a jogvédelmről	350 >
Tóth Imre: Emlék	355 >
Farkas István: Az ujságírás	330 >
Gáspár János: Szept. elsején (költ.)	366 >
Lówy Vilma: A család szerepe a nevelésben	367 >
A »Szlov. Ált. Magy. Tanítóegyes.« alapszabályai	383 >
Virgács: Rózsaszín pongyola	395 >
Molnár János: Petőfi	399 >
Vásárhelyi Károly: Tiltkari jelentés	420 >
Vaskó Imre: A csallóközi járás tanítóinak közgy.	426 >
— A szlovák nyelv részletes tanmenete	440 >
Tichy Lajos: Ahol a szülők tanulnak	444 >
Gáspár János: Esetek, feljegyzések	445 >
Tóth Imre: Vidám históriák	450 >
Farkas István: Az új kántor	462 >
Vaskó Imre: A magy. nyelv tanítása	465 >
Décsy Sándor: Megnyitó beszéd	470 >
Molnár János: A tanító fizetése	472 >
Gin: Gárdonyi Géza †	491 >
Gáspár János: A modern énektanpedagógia	493 >
Vince Ferenc: A szülői értekezletekről	498 >
Csongrády Árpád: Mintatanítás	503 >
Hideghéthy Bertal I.: Mindszentkor (vers)	506 >

Lakatos Lajos: Művészetoktatás és honisme	516 oldal
Biró Béla: A tanító és a politikai	519 >
Hideghéthy Nándor: Tanítási tervezet	524 >
Petőfi ünnepélyek engedélyezése és anyaga	534 >
Dr. Fischer Colbrie Ágoston: Vallás és erkölcs	543 >
Tichy Lajos: Ujjászületés	546 >

Egyesületi élet.

Fizetéseink leszállítása	20 oldal
Előkészítő tanfolyam. Tiltakozó gyűlés Kassán. Fizetéseink leszállítása Tájékoztató fizetéseinkről	44—46 >
A Gömör vm. Ált. Magyar Tanítóegyesület Tagjaihoz Felhívás Kelet-szlovenszkoói tanítóság tiltakozása a f. z. leszállítása ellen. Szorentini Elek †	70—73 >
Tiltakozó nagygyűlés	96 >
A tiltakozó nagygyűlésen megjelent magyar tanerők értekezlete	119 >
Központi választmány ülése. Zemplénmegye magyar tanítóságához	122—123 >
A Szlovenszkoói Általános Magyar Tanítóegyesület Elnökségétől	144 >
Közt. tanítóságához. Pályatétel. Gömöri felhívás. Egyhavi inességély. † Sinkoly Béla, Betnár J.	168 >
Prágai manifesztációs gyűlés. Közp. vezetőség értekezlete. Nosztrifikációs vizsgák. Egyesületünk vezetősége a parlamenti pártok klubbjainál. Komensky-ünnepély Kassán. Scsavniczky Antal † Pályatétel	187—189 >
Gömöri testvéreim. Megbívó. Csallóközi járás tanítói kör értesítése	221—222 >
Hontm. közgyűlés. Párkányi járási tanítók gyűlése. Nosztr. vizsgálatok. Lemény János adománya. Visszatérés hadifogságból	242—245 >
Gömör vármegye tanítóinak. Felhívás a volt hadif. tanf. tókhoz. A közp. vez. összejövetele. Gyilkosság áldozata. Adomány. A miniszterközi bizottság. Az iskolabajrás	

nehézségei. Felh. az Abauj-és Zemp. magyar tanítókhöz. 264—266 oldal

Rovás. Tanítók fiz.-rendezése. Hadifogoly tanítók gyűlése. Gömöri lagtársaknak. 290—295 >

Meghívó. Az ovónők szomorú helyzete. Tanítói és iskolai ügyek a nemzety. előtt. Értesítés. Szabó Ede adománya. 314—317 >

Gömörmegye közgyűlése. Figyelmeztetés. Helyettes tanító. Valló Vilmos †. Radványi Gyula †. Szózat a magyar tanítósághoz. A pozsonyi tanítók tanf. véget ért. Szüneti tanfolyamok. 336—344 >

Mikron: 1881—1922. Adományok. Kiegészítő vizsgálatok. Köszönetnyilvánítás. 362—363 >

Felh. Brat. megye magy. tanítóihoz. Alapszabályaink. Személyi hírek. A lévai nosztr. vizsgák. Felhívás. Meghívó. A Jó Pajtás. Hol késik a júniusi törvény? Jogvédelmi alapunk. Kiegészítő vizsgálatok. 370—373 >

Meghívó. Felhívás. Értesítés. Az ipolysági szlovák kurzus. Albert József †. Uhlárik Erzsébet †. 401—406 >

Központi gyűlés. Felh. Értesítés. 401—406 >

Utasítás a közp. tisztikar megválasztásához. Felhívás a hontmegyei magyar tanítókhöz. Szabó László †. Felhívás. Értesítés és felhívás az Elnökségtől. A kassai nosztr. vizsgálat. Szerk. felhívása. Előértekezlet. 429—433 >

A Hontm. Ált. Magy. Tanítóegy. közgyűlése. Fizetéseink újabb lezállítása. Munkatársainkhoz. Rovás. Kérelem. A gömörmegyei tanítóság. A komáromi tanfolyam. Tanfolyamok. 465—459 >

Beszámoló a honti tanítók gyűléséről. Meghívó. Közp. vezetőségünk a referátnál. A nyitrai megyei magyar tanítóegyesület választmányi ülése. Meghívó. A párkányi járási tanítók gyűlése. Felhívás a hontm. magy. tanítókhöz. Blánár Ödön † 476—484 >

Azejonnán megválasztott közp. vezetőség. Bars megye közgy.

Tanítógyűlés. 506—509 oldal
Kovács Lajos: Felhívás a honosításra vonatkozólag 527 >

Felhívás. Vasuti kedvezmény a tanulók részére. Nyitra megye magyar tanítóegyesületének közgyűlése. Felhívás a gömöriekhez. Nyugdíjas nem állami tanítók segélye. Felh. a polg. iskola szakosztályhoz. Tanítói összejövetelek. Tanítók nosztr. vizsgája 550—557 >

Szemle.

A sikelnémák. A magyar ujság. Tanulmányút. Gyermekkoldusok. Népakadémiai előadások. A munkácsi városi polg. isk. tan. ügy. Kallódó kultúrcikkek. Milyen kérdésekkel foglalkoztak a szlovák kartársaink az elmúlt évben 21—24 oldal

Ruszinszkói magyarság tanügyi kívánságai. Kiss József. A »Méhészujtság«. Nyugdíjasok ügye. A magyarok Szövetsége szlovenszkóban. A magyarországi középisk. szerzett érettségi biz. nosztrifikálása. Miért nem léptünk be a csehszlovák tanítók szövetségébe. Zus 1921. aug. 29. és 30-án megtartott közgyűlése. A pozsonyi tanítóság elők. tanfoly. Horváth Samu. Jövőnk 73—76 >

Jegyzetek a középisk. statisztikához. A lévai gimn. ügye. A somorjai evang. el. isk. ügye. Prágai magy. egyes. hallgatók szervezkedése 99—100 >

A cseh középisk. tanárk. küldöttsége. Léva városa. Tankönyvhány. Szabadkai iskola. Vallásokt. a középisk. A tankötelezettségről. Sajátos eszköz 124 >

Az elégedetlen tanítóság. Mi van az új fiz. törvényben. Tanszerek vándorkiállítása Szlovenszkón. ZUSElnöksége a nosztr. vizsgák ügyében. Krausz Zsigmond 145—148 >

A komáromi ker. akadémia ügye. Nincs tanítóképző. Nincs tanító. Anktét az ungvári magyar tannyelvű polgári iskola ügyében. Tanítói állásba visszahelyezett tan-